

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

SOCIALSTATISTIK

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

100166 1304

LEVNADSVILLKOR OCH
HUSHÅLLSVANOR

I STÄDER OCH INDUSTRIORTER

OMKRING ÅR 1933

AV

K. SOCIALSTYRELSEN

Allmänna Sektionen

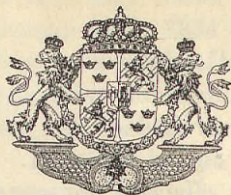
Polit.ekon.

Sv.

Förbrukn.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

SOCIALSTATISTIK

LEVNADSVILLKOR OCH
HUSHÅLLSVANOR
I STÄDER OCH INDUSTRIORTER

OMKRING ÅR 1933

AV

K. SOCIALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1938

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

371306

LES BUDGETS DE MÉNAGE

dans les villes et dans les agglomérations industrielles vers 1933.

Pour la table des matières voir page	6
Pour le résumé et les explications voir page	308

ÖRNING ÅR 1933

K. SOCIALSTYRELSEN

Genom beslut den 3 juni 1932 uppdrog Kungl. Maj:t åt socialstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med av styrelsen utarbetad plan utföra en allmän hushållskostnadsundersökning grundad på årsräkenskaper från dels arbetar-, lägre tjänstemanna- och medelklasshushåll i städer och stadsliknande samhällen och dels lantbrukarhushåll samt lant- och skogsarbetarhushåll.

Sedan primärmaterialet från städer och stadsliknande samhällen under loppet av år 1933 och början av år 1934 fullständigt inkommit, igångsattes bearbetningen med tillgängliga arbetskrafter, och kunde en första preliminär redogörelse för vissa huvudresultat publiceras i Sociala Meddelanden redan sistnämnda år (Levnadsvillkor och hushållsvanor i städer och industriorter omkring år 1933, sid. 787 ff). Därefter ha, på grundval av budgetmaterialet, preliminära redogörelser, avseende speciella delar av undersökningen, offentliggjorts i årg. 1935, sid. 185 ff (Den svenska folkkostens näringsvärde), årg. 1936, sid. 354 ff (Levnadsförhållandena bland arbetslösa familjer i städer och industriorter år 1933) och sid. 691 ff (Levnadssätt och hushållsvanor bland familjer i Stockholm och Göteborg omkring år 1933) samt i Statistisk Månadskrift år 1935, häfte 10 (Statistisk undersökning angående levnadskostnaderna i Stockholm 1932/33).

Under bearbetningens gång har vidare hushållsboksmaterialet utnyttjats speciellt vid det offentliga utredningsarbetet, i det socialstyrelsen på därom gjorda framställningar i ett flertal fall lämnat preliminära konsumtionsstatistiska uppgifter till såväl statliga som kommunala och halvskilda organ. Även privata företag eller personer ha i enstaka fall begärt och erhållit sådana uppgifter. Inom styrelsen har materialet lagts till grund bl. a. vid uppgörandet av budget för 1935 års dyrortsgruppering.

En sammanfattande redogörelse för undersökningen i dess helhet, i vad den samma avser städer och stadsliknande samhällen, överlämnas härmed till offentligheten.

Den närmaste ledningen inom socialstyrelsen av hithörande arbete handhades på ett förberedande stadium av t. f. förste aktuarien Carl Öberg. Amanuensen, nuvarande aktuarien i K. Järnvägsstyrelsen, Sven Bouvin var därefter huvudledare för arbetet både i fråga om materialets bearbetning och utförandet av de i huvudtabellerna 1—13 redovisade grupperingarna, och slutligen har amanuensen Erik Soop färdigställt undersökningen samt utarbetat efterföljande berättelse.

En bearbetning av materialet ur näringsfysiologiska synpunkter har utförts av laboratorn vid Karolinska institutet Ernst Abramson, som även författat den i bilaga 8 intagna berättelsen härom.

Stockholm i december 1937.

SIGFRID HANSSON.

NILS BERGSTEN.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Kap. I. Undersökningens tillkomst och utförande	9
Undersökningens tillkomst och planläggning	9
› omfattning	14
Materialets representativitet	17
› bearbetning	23
Granskning av primärmaterial	23
Hushållens gruppering	26
Beräkning av medeltal	28
Kap. II. Familjernas samhällsställning, lokala fördelning och sammansättning	30
Familjernas samhällsställning	30
› lokala fördelning	32
› sammansättning	35
Kap. III. Hushållens inkomster. Räkenskapernas balans	43
Inkomsterna	43
Räkenskapernas balans	52
Kap. IV. Hushållens utgifter	56
De olika utgiftsposterna	59
Utgiftsbudgeterna inom olika grupper av hushåll	92
Hushåll ur olika socialklasser	92
Hushåll inom olika ortsgrupper	93
Hushåll i olika inkomstlägen	95
Familjer med olika sammansättning	98
Kap. V. Förbrukade kvantiteter av viktigare slag av livsmedel	102
Förbrukningen av olika varuslag	102
Matvaror	102
Dryckesvaror	109
Kostvanorna inom olika grupper av hushåll	110
Hushåll ur olika socialklasser	110
Hushåll inom olika ortsgrupper	112
Hushåll i olika inkomstlägen	113
Familjer med olika sammansättning	116
Kap. VI. Levnadssättet inom olika landsdelar och särskilda av undersökningen berörda orter	120
Allmänna synpunkter	123
Södra Götaland	126
Norra ›	128
Svealand	130
Nedre norra Sverige	131
Övre › ›	133
Sammanfattning av resultatet beträffande olika landsdelar	134
Stockholm och Göteborg	136
Kap. VII. Priser på viktigare varuslag	147

Kap. VIII. Förändringar i levnadsstandard och hushållsvanor under perioden 1914—1923—1933	153
Inkomsterna	154
Utgifterna	155
Konsumtionen av livsmedel	161
De lokala särdragen år 1923 och 1933	174

Huvudtabeller.

Tab. 1. Inkomster och utgifter (kr.) per år och normalhushåll inom olika socialklasser och ortsggrupper	178
Tab. 2. Inkomster och utgifter (kr.) per år och hushåll inom olika inkomstgrupper och familjetyper. (Samtliga socialklasser.)	180
Tab. 3. Inkomster och utgifter (kr.) per år och hushåll inom vissa inkomstgrupper och familjetyper. (Utdrag och sammandrag av tab. 2.)	188
Tab. 4. Inkomster och utgifter (kr.) per år och normalhushåll inom olika socialklasser och landsdelar	190
Tab. 5. Inkomster och utgifter (kr.) per år och normalhushåll i de mellersta välstandsgrupperna inom olika socialklasser och landsdelar	192
Tab. 6. Inkomster och utgifter (kr.) per år och normalhushåll samt utgifternas procentuella fördelning bland arbetare och lägre tjänstemän på olika orter	194
Tab. 7. Konsumerade kvantiteter av viktigare varuslag per år och normalhushåll inom olika socialklasser och ortsggrupper	198
Tab. 8. Konsumerade kvantiteter av viktigare varuslag per år och hushåll inom olika inkomstgrupper och familjetyper. (Samtliga socialklasser.)	200
Tab. 9. Konsumerade kvantiteter av viktigare varuslag per år och hushåll inom vissa inkomstgrupper och familjetyper. (Utdrag och sammandrag av tab. 8.)	208
Tab. 10. Konsumerade kvantiteter av viktigare varuslag per år och normalhushåll inom olika socialklasser och landsdelar	210
Tab. 11. Konsumerade kvantiteter av viktigare varuslag per år och normalhushåll i de mellersta välstandsgrupperna inom olika socialklasser och landsdelar	212
Tab. 12. Konsumerade kvantiteter av viktigare matvaror per år och normalhushåll bland arbetare och lägre tjänstemän på olika orter	214
Tab. 13. Medelpriser (kr.) på under bokföringsåret anskaffade viktigare slag av livsmedel och bränsle	218

Bilagor.

1. Formulär till hushållsbok och bearbetningskartolin	220
2. Systematisk förteckning över inkomsternas, utgifternas och varuposternas rubricering	230
3. Inköpen av vissa matvaror månadsvis november 1932—oktober 1933 inom 100 hushåll	235
4. Utgifter för och förbrukade mängder av bränsle och lyse vid olika uppvärmningsteknik	240
5. Utgifterna för kläder och skodon inom 140 arbetar- och lägre tjänstemannahushåll fördelade på olika beklädnadsartiklar och familjemedlemmar	245
6. Levnadsförhållandena bland arbetslösa familjer	250
7. Några metodfrågor	279
8. Kostens sammansättning och näringsvärde. Av Ernst Abramson	286
<i>Litteraturförteckning</i>	306
<i>Sammanfattning och förklaringar på franska</i>	308

TABLE DES MATIÈRES.

	Page
Ch. I. Origine et méthode de l'enquête	9
Origine et plan de l'enquête	9
Etendue de l'enquête	14
Représentativité du matériel	17
Etablissement des statistiques	23
Examen du matériel primaire	23
Classification des ménages	26
Etablissement des moyennes	28
Ch. II. Situation sociale des familles, leur répartition locale et leur composition	30
Situation sociale des familles	30
Répartition locale des familles	32
Composition des familles	35
Ch. III. Revenus des ménages. Balance de la comptabilité	43
Revenus	43
Balance de la comptabilité	52
Ch. IV. Dépenses des ménages	56
Articles divers de dépenses	59
Budgets moyens relatifs à des groupes différents de ménages	92
Ménages appartenant à des classes sociales diverses	92
Ménages appartenant à des groupes locaux différents	93
Ménages jouissant de revenus différents	95
Familles de composition variable	98
Ch. V. Quantités consommées des denrées alimentaires les plus importantes	102
Consommation de denrées diverses	102
Comestibles	102
Boissons	109
Habitudes d'alimentation dans des groupes de ménages différents	110
Ménages appartenant à des classes sociales diverses	110
Ménages appartenant à des groupes locaux différents	112
Ménages jouissant de revenus différents	113
Familles de composition variable	116
Ch. VI. Genre de vie dans les différentes provinces et dans certaines localités touchées par l'enquête	120
Remarques générales	123
Sud du Götaland	126
Nord du Götaland	128
Svealand	130
Norrland inférieur	131
Norrland supérieur	133
Résumé des résultats obtenus	134
Stockholm et Göteborg	136
Ch. VII. Prix des marchandises principales	147
Ch. VIII. Modifications survenues dans la consommation et dans les habitudes ménagères de 1914 à 1923 et de 1923 à 1933	153
Revenus	154
Dépenses	155
Consommation de denrées alimentaires	161
Particularités locales en 1923 et en 1933	174

Tableaux principaux.

	Page
Tabl. 1. Revenus et dépenses (cour.) par an et par ménage normal dans des classes sociales diverses et des groupes locaux	178
Tabl. 2. Revenus et dépenses (cour.) par an et par ménage dans des groupes de revenus et des types de familles différents (Toutes les classes sociales sont représentées) . . .	180
Tabl. 3. Revenus et dépenses (cour.) par an et par ménage dans certains groupes de revenus et types de familles (Extraits et sommaire du tableau 2)	188
Tabl. 4. Revenus et dépenses (cour.) par an et par ménage normal dans des classes sociales diverses et des régions différentes	190
Tabl. 5. Revenus et dépenses (cour.) par an et par ménage normal dans les groupes d'aisance moyenne appartenant à des classes sociales diverses et dans des régions différentes	192
Tabl. 6. Revenus et dépenses (cour.) par an et par ménage normal avec la répartition percentuale des dépenses parmi les ouvriers et les fonctionnaires subalternes domiciliés aux agglomérations différentes	194
Tabl. 7. Quantités consommées des marchandises principales par an et par ménage normal dans des classes sociales diverses et des groupes locaux	198
Tabl. 8. Quantités consommées des marchandises principales par an et par ménage dans des groupes de revenus et des types de familles différents (Toutes les classes sociales sont représentées)	200
Tabl. 9. Quantités consommées des marchandises principales par an et par ménage dans certains groupes de revenus et types de familles (Extraits et sommaire du tableau 8)	208
Tabl. 10. Quantités consommées des marchandises principales par an et par ménage normal dans des classes sociales diverses et des régions différentes	210
Tabl. 11. Quantités consommées des marchandises principales par an et par ménage normal dans les groupes d'aisance moyenne appartenant à des classes sociales diverses et dans des régions différentes	212
Tabl. 12. Quantités consommées des denrées les plus importantes par an et par ménage normal parmi les ouvriers et les fonctionnaires subalternes domiciliés aux agglomérations différentes	214
Tabl. 13. Prix moyens (cour.) des denrées les plus importantes et de combustibles achetées au cours de l'année de comptabilité	218

Annexes.

1. Formulaire du livret de comptes et du relevé servant à l'établissement des statistiques .	220
2. Relevé systématique des revenus, dépenses et des quantités consommées des denrées alimentaires	230
3. Les achats de certaines espèces de comestibles, mois par mois, de novembre 1932 jusqu'à octobre 1933, dans 100 ménages	235
4. Dépenses relatives au chauffage et à l'éclairage. Quantités de combustibles consommées suivant les divers procédés de chauffage	240
5. Dépenses pour vêtements et chaussures parmi 140 ménages d'ouvriers et de fonctionnaires subalternes. Répartition de ces dépenses sur différentes espèces de vêtements et sur les membres de la famille	245
6. Genre de vie parmi les familles des chômeurs	250
7. Quelques questions méthodologiques	279
8. Composition et valeur nutritive de la nourriture. Par Ernst Abramson	286
<i>Littérature</i>	306
<i>Résumé et explications en français</i>	308

Kap. I. Undersökningens tillkomst och utförande.

Undersökningens tillkomst och planläggning. Undersökningar rörande svenska folkets levnadsförhållanden, sådana de kunna utläsas ur ett större antal under en tidsperiod av ett år förda hushållsräkenskaper, ha av socialstyrelsen tidigare företagits år 1913/14, 1920 och 1922/23. Den första undersökningen avsåg arbetare och lägre tjänstemän i företrädesvis större stadssamhällen, den andra i huvudsak jordbruksarbetare och den tredje arbetare och lägre tjänstemän samt ett mindre antal medelklassfamiljer i stadssamhällen och några industriorter å landsbygden. Ehuru man med fog torde kunna säga, att en samhällsgrupps levnadssätt, under förutsättning att yttre, tvingande omständigheter icke tillstöta, utmärkes av betydlig stabilitet, kan man dock icke bortse från att dylika undersökningar efter någon tid förlora sin aktualitet på grund av så småningom inträdande förändringar i befolkningens levnadssätt, varigenom deras användbarhet efter hand går förlorad. Betydelsen av ifrågavarande hushållskostnadsundersökningar och den allmänna erfarenheten om den i tiden begränsade användbarheten av desamma föranledde också den tredje internationella socialstatistiska konferensen i Genève (i oktober 1926) att i den av konferensen antagna resolutionen angående metoderna för dylika budgetstatistiska undersökningar införa bland annat följande.

»I syfte att erhålla erforderliga uppgifter rörande levnadsstandardens verkliga höjd böra i allmänhet minst vart tionde år anordnas undersökningar rörande inkomster och utgifter samt levnadsvillkor inom representativa familjer tillhörande de mera betydande homogena befolkningsgrupperna. Som uppgiftslämnare böra utväljas ett tillräckligt antal familjer tillhörande olika inkomstklasser inom de befolkningsgrupper, undersökningen skall avse, ävensom olika industrigrenar och landsdelar.»

De mera allmänna skäl, som pläga anföras för behovet av förnyade budgetundersökningar, ägde i början av 1930-talet full giltighet för vårt lands vidkommande. Tiden efter världskriget har sålunda kännetecknats av en livlig ekonomisk utveckling, som medfört en avsevärd stegring av nationalinkomsten och en därav och av andra faktorer betingad fortgående omläggning av levnadsförhållanden och hushållsvanor. Man kan i detta avseende peka på den fullständiga revolution, som samfärdseln över hela landet genomgått till följd av motorismen, och på den omläggning av inköps- och avsättningsmöjligheter, som detta medfört särskilt på landsbygden. Att dessa omständigheter måst påverka förbrukningen inom hushållen är ganska uppenbart. Därtill komma de betydande prisförskjutningar, som inträtt sedan tiden strax efter världskrigets slut¹ och 1922/23 års budgetstatistiska undersökning, till exempel bostadskost-

¹ Se Detaljpriser och indexberäkningar åren 1913—1930. Sveriges off. stat. Stockholm 1933.

nadernas ökning under en tid av i stort sett fallande priser å de flesta förnödheter. Men även för olika varuslag har prisutvecklingen varit rätt olikartad, och denna omständighet jämte av hygieniska eller andra skäl företagna omläggningar av matordningen kunde med stor sannolikhet i fråga om livsmedel förväntas ha medfört avsevärda förskjutningar i konsumtionens sammansättning och omfattning. En undersökning, som gav närmare besked rörande dessa förändringars utbredning och styrka inom olika befolkningsgrupper, syntes sålunda socialstyrelsen redan ur allmänna synpunkter i hög grad påkallad.

Behovet av förnyade undersökningar på förevarande område står också i direkt proportion till omfattningen av den användning, som undersökningsresultaten erhållit. I detta hänseende må främst framhållas de viktiga indexberäkningarna rörande levnadskostnadernas förändringar, vilka beräkningar i väsentlig grad äro beroende av tillförlitliga konsumtionssiffror, och vidare den stigande betydelse, som tillmättes de likaledes på förbrukningssiffror inom hushållen grundade dyrortsgrupperingarna. Dessa grupperingar ha förutom en ständigt vidgad användning inom det statliga lönesystemet erhållit avsevärd betydelse som underlag för lönesättningar inom stora delar av näringslivet. Genom den särskilda ortsgupperingen för gradering av de beskattningsfria avdragen spela vidare grupperingsresultaten en avsevärd ekonomisk roll för såväl det allmänna som varje skattskyldig person i riket. Då sålunda själva grundvalen för dyrortsberäkningarna vid sidan av prismaterialet utgöres av de konsumtionssiffror, som framgå av de allmänna hushållskostnadsundersökningarna, kom givetvis dyrortsgrupperingarnas behov av aktuella budgetsiffror att betraktas såsom ett tungt vägande skäl för anordnandet av en ny hushållskostnadsundersökning.

Härför talade även andra speciella skäl. Sålunda må framhållas de önskemål, som framkommit rörande upprättandet av en särskild indexserie för mätandet av levnadskostnadernas förändringar på landsbygden, bland annat vid den s. k. jordbruksriksdagen den 8 och 9 mars 1930, vars uttalande i frågan framfördes till Kungl. Maj:t i skrivelse den 29 augusti 1930. I anbefallt utlåtande häröver den 23 september 1930 uttalade också socialstyrelsen önskvärdheten av att för framtiden erhålla en dylik index, men påpekade, att härför i första hand krävdes en ny och mera omfattande hushållskostnadsundersökning för landsbygdens befolkning. Vidare kan framhållas den framställning rörande utvidgade bostads- och levnadskostnadsundersökningar, som landssekreteriatet år 1926 med stöd av ett av landsorganisationens kongress samma år fattat beslut ingav till Kungl. Maj:t. I yttrande över där gjorda förslag framhöll socialstyrelsen bland annat, att landssekreteriatets önskemål i berörda avseende, åtminstone i viss utsträckning, skulle kunna realiserars genom en förnyad hushållskostnadsundersökning, i vilken medtoges ett större antal arbetarhushåll av den fattigare kategorien. Från landssekreteriatet ingavs även den 9 september 1931 till Kungl. Maj:t en framställning angående anställandet av en allsidig utredning av inkomstförhållandena för befolkningen i skogsbygderna, vilken framställning remitterades till socialstyrelsen för yttrande.

I anledning härav framhöll styrelsen, att en på hushållsbokföring grundad undersökning av ett representativt urval av familjer inom ifrågavarande befolkningsgrupp skulle kunna giva ett synnerligen värdefullt bidrag till belysande av denna befolkningsgrupps utkomstförhållanden. Slutligen må erinras om den stora allmänna betydelse, som tillgången till en aktuell och utförlig undersökning rörande folkets konsumtions- och levnadsförhållanden gång efter annan visat sig äga vid behandlingen av spörsmål av såväl social- som näringspolitisk innebörd.

I en särskild V. P. M. den 15 oktober 1931 och sedermera i underdånig skrivelse den 4 mars 1932 med förslag till plan för en förnyad hushållskostnadsundersökning hemställde styrelsen, att Kungl. Maj:t ville till riksdagen ingå med begäran om ett anslag att av styrelsen användas för införskaffande av material för en sådan undersökning. Sedan 1932 års riksdag beviljat detta anslag, uppdrog Kungl. Maj:t den 3 juni 1932 åt socialstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med den framlagda planen verkställa en ny hushållskostnadsundersökning. I planen ingick en allsidig undersökning, omfattande årsbokföring bland dels arbetare och lägre tjänstemän i städer och samhällen av olika karaktär samt på landsbygden, dels medelklasshushåll, likaledes fördelade å orter av olika storlek och karaktär, och dels slutligen lantbrukarhushåll samt lant- och skogsarbetarhushåll med iakttagande av nödig geografisk fördelning.

Enär erfarenheterna från tidigare hushållskostnadsundersökningar såväl i vårt land som utlandet givit vid handen, att mycket stora svårigheter möta för erhållande av ett tillräckligt representativt material beträffande familjer med mycket låga inkomster, vilka näppeligen frivilligt åtaga sig det mödosamma och rätt krävande arbetet med förandet av noggranna räkenskaper över hushållets inkomster och utgifter under en så lång period som ett år, fann styrelsen det önskvärt, att den intensiva budgetundersökningen, omfattande helårsräkenskaper, kompletterades med en mera extensiv kontrollundersökning bland de lägsta inkomsttagarna, omfattande ett par kortare bokföringsperioder vid olika årstider. Härvid förutsattes dock, att vissa utgiftsposter måste kompletteras med tillhjälp av särskilda agenter eller andra lokala organ. Till följd av den ekonomiska depressionen måste på grund av statsfinansiella skäl denna kompletterande extensivundersökning slopas. Sedan planen för undersökningen fastställts, slutfördes under sommaren och hösten 1932 arbetet med att organisera undersökningen å de särskilda orterna.

Enär resultatet av den del av undersökningen, som berör lantbrukarhushållen samt lant- och skogsarbetarna, kommer att offentliggöras i särskilda publikationer, skall i fortsättningen här endast redogöras för hushållskostnadsundersökningen bland arbetare, lägre tjänstemän och medelklass i stadssamhällen samt å industriorter på landsbygden.

Den 17 november 1931 hade styrelsen genom en cirkulärskrivelse vänt sig till 73 städer, 22 köpingar, 19 municipalsamhällen och 5 landskommuner (med icke-administrativa tätorter) med förfrågan, huruvida de önskade delta i

hushållskostnadsundersökningen och vore villiga att medverka till primärmaterialalets införskaffande samt bestrida en del av de därmed förknippade kostnaderna. Av dessa orter förklarade sig 68 villiga att medverka i undersökningen på de uppställda villkoren. Kostnaderna utgjordes av ersättning åt bokförarna, premier för de bäst förda hushållsböckerna och eventuella arvoden åt de lokala kommittéer, som måste tillsättas med uppgift att organisera och övervaka bokföringsarbetet å varje av undersökningen berörd ort. Stockholm, Göteborg och Malmö förbundo sig, att med kommunala medel helt bestrida såväl ersättningen till bokförarna som premierna. Beträffande övriga städer, köpingar och municipalsamhällen täckte staten med ett för varje ort angivet belopp hälften eller något däröver av kostnaderna för ersättningen till bokförarna, medan orten själv av kommunala medel bestred återstoden samt premierna. Ersättningen per slutförd hushållsbok utgick med resp. 20, 25, 30 och 40 kr., allt efter ortens storlek och dyrhetsförhållande; premierna, två eller tre per ort, utgjorde i allmänhet 40, 60 eller 75 kr.¹ Å varje särskild ort utom i Stockholm och Göteborg tillsatte de kommunala myndigheterna på styrelsens anmodan en kommitté, som anskaffade och instruerade bokförarna samt fördelade och insamlade hushållsböckerna. Å de bägge nämnda orterna utfördes detta arbete av städernas egna statistiska organ.

I planen ingick, som redan tidigare omnämnts, att hushållskostnadsundersökningen skulle omfatta även ett antal mindre industriorter av övervägande lantlig karaktär (järn-, glas- och pappersbruk, sågverk och stations-samhällen o. s. v.). I samråd med arbetsgivar- och arbetarorganisationerna utvaldes 28 dylika orter och lyckades det styrelsen att å dessa organisera bokföringsarbetet. Kostnaderna för ersättning och premier till bokförarna ha välvilligt bestritts av Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen i Sverige med för vardera organisationen 3 500 kr. eller tillhoppa 7 000 kr. I de å industriorterna organiserade kontrollkommittéerna ingingo som regel representanter för både arbetare och arbetsgivare. Varje bokförare, som fullföljde bokföringen, erhöll å de flesta orter 20 kr. i ersättning. Å några orter utgjorde ersättningen 25 kr. I motsats till vad fallet var vid 1923 års hushållskostnadsundersökning utdelades denna gång jämväl å industriorterna två å tre premier om resp. 10, 20 och 30 kr. för de bäst förda hushållsböckerna.

Undersökningen begränsades till att avse familjehushåll, i flertalet fall bestående av man, hustru och minderåriga barn. Ensamstående personer voro på förhand uteslutna från deltagande.

Hushållsboken, i vilken familjerna skulle dag för dag under ett helt år införa sina inkomster och utgifter samt för livsmedel, lyse och bränsle även de inköpta kvantiteterna, var i huvudsak uppställd efter samma system som de vid tidigare undersökningar använda, d. v. s. med tryckta rubriker för de olika varuposterna. Bearbetningen av räkenskaperna ansågs bli lättare, när detta system tillämpades, än när hushållsboken saknar rubriker och inkomster och utgifter inskrivas i kronologisk ordning. En olägenhet med fast rubricering är dock, att bokföraren kan införa inköpen under fel rubrik, utan att detta

¹ I Göteborg utgick dock ersättningen med 50 kr. per bok och utdelades 15 premier. I Stockholm voro premierna 150, 100 och 50 kr.

upptäckes vid granskningen av räkenskaperna. Man sökte därför vid utarbetandet av hushållsformuläret gå en medelväg mellan systemen med fasta rubriker och kronologisk bokföring genom att efter de tryckta rubrikerna införa en kolumn med plats för närmare angivande av varuslagets eller utgiftens art. Tack vare de utförliga anteckningar, som i flertalet hushållsböcker gjorts i denna kolumn, har det blivit möjligt att dels noggrant granska räkenskaperna, dels företaga en mera ingående uppdelning av de flesta poster än vad själva rubrikerna i hushållsböckerna medgiva.¹

Såsom en kontroll på att räkenskaperna verkligen blevo fullständiga, skulle för varje vecka av bokföraren göras ett enkelt bokslut, en balansräkning mellan å ena sidan behållningen vid veckans början + inkomsterna under veckan och å den andra utgifterna + behållningen vid veckans slut. I övrigt innehöll hushållsboken frågor om familjens sammansättning, huru lång tid och i vilken utsträckning varje hushållsmedlem deltagit i förbrukningen, rörande bostadens storlek och bekvämlighetsförhållanden, rummens längd, bredd och höjd, tillskott av livsmedel genom egen produktion eller genom gåvor, värdet av förmåner in natura, hushållens förråd av viktigare slag av livsmedel vid räkenskapsårets början och slut m. m. Innehavare av eget hem och bostadsföreningslägenhet skulle vidare lämna en del uppgifter om fastighetens resp. lägenhetens taxeringsvärde, storleken av amortering och underhållskostnader etc. Varje hushållsbok var åtföljd av utförliga anvisningar och exempel för att underlätta bokföringen.

En nackdel med en bokföringsperiod på ett år är, att lång tid förflyter, innan den bearbetande myndigheten får tillgång till räkenskaperna och kan komma i förbindelse med bokförarna för att få eventuella fel och ofullständigheter i bokföringen rättade. För att undgå denna olägenhet uppdelade man liksom vid 1922/23 års undersökning hushållsboken i 4 kvartalshäften, vilka skulle insändas till socialstyrelsen, allteftersom de blevo slutförda. Härigenom blev det möjligt att redan kort efter bokföringsårets början kontrollera, att inga missförstånd insmugit sig.

Då man kunde vänta, att en del av familjerna skulle vara så intresserade av bokföringen och dess resultat, att de gärna ville ha en översikt av sina egna räkenskaper, lät man varje hushållsbok åtföljas av ett särskilt häfte, i vilket bokföraren kunde, om han ville, från hushållsboken överföra de viktigaste resultaten av årets räkenskaper. Av detta årssammandrag, som fick behållas av bokföraren, kunde han själv se, om bokföringsåret gått med vinst eller förlust, på vilka poster besparingar eventuellt borde företagas i framtiden o. s. v. Det har visat sig, att i många fall familjerna gärna gjort detta extraarbete. Genom årssammandraget uppehölls även kontinuiteten i bokföringen, som eljest lätt blivit lidande på att räkenskaperna skulle successivt insändas för varje kvartal.

Hushållsboken var så uppställd, att bokföringen kunde börja vilken vecka som helst. Av de 1 245 i huvudundersökningen redovisade hushållen hade 84 % börjat bokföringen under oktober 1932, 13 % under november och resten under december och påföljande januari månad.

¹ Ett utdrag ur hushållsboken finnes återgivet i bilaga 1.

Ur konjunktursynpunkt måste bokföringsåret betecknas som onormalt med hänsyn till de svåra ekonomiska förhållanden, som voro rådande till följd av den allmänna depressionen. Enligt socialstyrelsens arbetslöshetsstatistik utgjorde antalet arbetslösa inom fackföreningarna 22.1 % vid bokföringsperiodens början omkring 1 november 1932 och för år 1933 i medeltal 23.3 % mot endast cirka 11 % under högkonjunkturåren 1929 och 1930. Socialstyrelsens konjunktursiffra utgjorde för fjärde kvartalet 1932 2.38 och i medeltal för år 1933 2.75, vilket således visar att arbetstillgången under bokföringsåret var under »medelgod» (som betecknas med poängsiffran 3). Till följd av det starka priset nedgick socialstyrelsens levnadskostnadsindex från 164 år 1930 till 153 år 1933 men har sedermera gått upp till i medeltal 154 år 1934, 156 år 1935 och 158 år 1936. Kommerskollegii partiprisindex nedgick under samma tid — från år 1930 till år 1933 — från 122 till 107 men steg år 1934 till i medeltal 114 för att år 1936 vara uppe i 120. Materialinsamlingen till 1932/33 års hushållskostnadsundersökning kom således att ske under en period, som med ledning av nyssnämnda och en del övriga data, kan betecknas som själva bottenskedet i den senaste lågkonjunkturen. Socialstyrelsen, som vid hushållskostnadsundersökningens planläggande och igångsättande var fullt medveten om de onormala ekonomiska förhållanden, som kunde bli rådande under själva bokföringsåret, och som jämväl i förutnämnda skrivelse den 4 mars 1932 till Kungl. Maj:t påpekade detta sakförhållande, fann sig dock trots de ur undersökningssynpunkt så ogynnsamma konjunkturförhållandena nödsakad att hemställa om att en förnyad undersökning komme till utförande i så god tid, att resultatet kunde läggas till grund för 1935 års dyrortsgruppering, för vilken senast under år 1934 ny budget måste sammanställas.

Vid bearbetningen av hushållsböckerna har man emellertid sökt neutralisera den ur undersökningssynpunkt ogynnsamma inverkan depressionen utövat på materialet. Sålunda ha familjer, vilka till följd av arbetslöshet under mera än 4 veckor eller korttidsarbete under längre tid haft onormala inkomster och en konsumtion, som kunde förmodas vara för normala förhållanden föga representativ, frånskilts det övriga materialet och ej medtagits i huvudundersökningen. I fall av »normal» säsongarbetslöshet, som ju uppträder inom vissa yrken, exempelvis byggnadsindustrien, ha hushållsräkenskaperna däremot medtagits i vanlig ordning. Under bokföringsåret inträffade även en omfattande konflikt inom byggnadsindustrien, vilken medförde, att en stor del av primärmaterialen från de bokförare, som indrogos i densamma, måste utgallras till följd av samma skäl, som ovan anförts beträffande de ofrivilligt arbetslösa. Årsräkenskaperna från familjer, vilka frånskildes huvudundersökningen till följd av arbetslöshet, ha gjorts till föremål för en särskild undersökning för utrönande av den inverkan arbetslösheten utövar å familjeekonomien och konsumtionen. Resultatet av dessa undersökningar redovisas i bilaga 6 till denna publikation.

Undersökningens omfattning. I oktober månad år 1932 utsändes till de stads- samhällen och industriorter, som förklarar sig villiga att delta i undersök-

ningarna, sammanlagt 2 637 hushållsböcker. På många orter befanns det emellertid ej möjligt att utdela hela det i styrelsens fördelningsplan angivna antalet. I vissa fall överlämnades ett mindre antal böcker i propagandasyfte till personer (exempelvis lokalkommittéernas ledamöter och instruktörer) utan att dessa förbundo sig att föra dem för styrelsens räkning. Av dessa orsaker blevo endast 2 163 av de från styrelsen översända böckerna utdelade till bokförare.

Av samtliga utdelade böcker återkommo 1 897 eller 87·7 % i slutfört skick. I förhållande till hela antalet av socialstyrelsen till kommittéerna översända böcker, utgjorde de slutförda 71·9 %. Till jämförelse härmed kan nämnas, att vid 1922/23 års hushållskostnadsundersökning återkommo i slutfört skick 75·7 % och vid 1913/14 års undersökning 69·6 % av de av kontrollkommittéerna till bokförarna utdelade hushållsböckerna. Det nu senast uppnådda resultatet måste således anses som mycket gott. Förtjänsten härför tillkommer i hög grad kontrollkommittéerna, som i regel nedlagt ett intresserat arbete vid materialets införskaffande. Den relativt ringa avfallsprocenten torde jämväl få anses vittna om ett ökat intresse och en större förståelse bland allmänheten för den betydelse en ordnad hushållsbokföring har för förbättrad familjeekonomi.

Vid bearbetningen befanns det, att en del böcker utdelats till hushåll, vilkas sammansättning ej var lämplig för undersökningens syftemål, och att några böcker ej voro förda med den noggrannhet och utförlighet, som var önskvärd. På grund av dylika orsaker måste en del av det införskaffade materialet uteslutas. Med hänsyn till de stora kostnader, som äro förbundna med bearbetningen av dylika hushållsräkenskaper och under trycket av det svåra statsfinansiella läget, blevo i avsikt att nedbringa kostnaderna för bearbetningen ytterligare en del böcker ej medtagna. Därtill kom, som förut berörts, att en stor del av de i undersökningen deltagande familjerna drabbats av mera omfattande arbetslöshet. På grund av dessa orsaker ha sammanlagt 652 slutförda böcker uteslutits från huvudundersökningen, så att 1 245, eller 47·2 % av det till kommittéerna distribuerade antalet och 65·6 % av antalet slutförda böcker, kvarstodo. (Inbegripas räkenskaperna för de av arbetslöshet berörda hushållen, vilka särredovisas i bilaga 6, stiger hela antalet bearbetade böcker till 1 354 eller 51·3 % av det distribuerade och 71·4 % av det slutförda antalet.) Härigenom har det till grund för undersökningsresultaten liggande materialet blivit mycket homogent och torde få anses fylla synnerligen stora krav på tillförlitlighet och detaljrikedom.

Kostnaderna för ersättning och premier till bokförarna återgivas i nedanstående tablå.

Kostnader be- stridda av	Ersättning till bokförarna, kr.	Premier, kr.	Tillhoppa
staten	24 620	—	24 620
kommunerna	32 710	6 575	39 285
Landsorganisationen och Arbetsgivareföreningen	5 725	1 275	7 000
Summa kostnader	63 055	7 850	70 905

Tab. A. Huvudundersökningens omfattning på olika orter.

Landsdel och ort (samt dyrortsgrupp)	Antal slut- förda böcker	Antal med- tagna böcker	Landsdel och ort (samt dyrortsgrupp)	Antal slut- förda böcker	Antal med- tagna böcker
Svealand:	735	519	Falköping (C)	9	8
Större städer.			Finspång (C)	14	11
Eskilstuna (D)	48	30	Gislaved (B)	6	1
Falun (E)	27	17	Grebbestad (B)	5	2
Gävle (F)	51	38	Gusum (A)	6	4
Karlstad (E)	32	19	Hultsfred (B)	15	12
Stockholm (»H»)¹	170	139	Kinna (C)	5	5
Södertälje (E)	25	15	Mjölby (C)	16	8
Uppsala (E)	54	35	Nässjö (D)	27	10
Västerås (E)	56	35	Vänersborg (C)	14	11
			Åmål (C)	22	15
	Summa 463	328		Summa 166	103
Mindre städer och orter.			Södra Götaland:	407	268
Bofors (C)	16	15	Större städer.		
Borlänge (D)	15	13	Halmstad (D)	27	17
Domnarvet (C)	13	7	Karlskrona (E)	36	19
Fagersta (C)	16	15	Landskrona (E)	21	15
Flen (C)	5	5	Lund (D)	15	15
Grängesberg (C)	13	13	Malmö (F)	71	51
Hallsberg (C)	13	12	Trälleborg (D)	20	14
Hallstavik (B)	10	7	Visby (C)	26	12
Hofors (A)	15	7	Ystad (C)	18	10
Katrineholm (D)	22	13		Summa 234	153
Krylbo (C)	13	11	Mindre städer och orter.		
Kungsör (C)	12	7	Alvesta (C)	9	8
Munkfors (B)	20	11	Degerhamn (A)	6	3
Nynäshamn (F)	18	13	Hässleholm (C)	11	9
Rimbo (C)	9	8	Hörby (B)	11	5
Sandviken (C)	17	9	Klippan (B)	10	10
Skutskär (B)	9	8	Kosta (A)	5	3
Slottsbron (B)	10	1	Ljungby (B)	7	4
Sollentuna (D)	8	4	Nybro (B)	12	10
Storvik (C)	9	8	Olofström (A)	10	9
Vaxholm (E)	9	4	Oskarsström (B)	12	9
	Summa 272	191	Othem (A)	14	5
Norra Götaland:	503	332	Strömsnäs bruk (B)	8	8
Större städer.			Svalöv (C)	9	9
Borås (F)	55	42	Växjö (C)	26	12
Göteborg (G)	98	74	Ängelholm (C)	23	11
Jönköping (D)	45	26		Summa 173	115
Lidköping (C)	15	9	Nedre norra Sverige:	220	107
Norrköping (E)	45	30	Större städer.		
Skövde (C)	16	15	Luleå (G)	23	10
Trollhättan (D)	20	10	Sundsvall (F)	1	—
Uddevalla (D)	25	12	Umeå (F)	30	9
Västervik (C)	18	11	Östersund (G)	28	12
	Summa 337	229		Summa 82	31
Mindre städer och orter.					
Alingsås (D)	11	3			
Eksjö (B)	16	13			

¹ Stockholm har, såsom landets dyraste ort, räknats till en särskild dyrortsgrupp, »H».

Tab. A. (Forts.) Huvudundersökningens omfattning på olika orter.

Landsdel och ort (samt dyrortsgrupp)		Antal slut- förda böcker	Antal med- tagna böcker	Landsdel och ort (samt dyrortsgrupp)		Antal slut- förda böcker	Antal med- tagna böcker
Mindre städer och orter.				Övre norra Sverige:			
Boden	(G)	10	7			32	19
Boliden	(D)	11	10	Större städer.			
Bollnäs	(E)	2	2	Kiruna	(G)	10	9
Edsbyn	(B)	3	1	Mindre städer och orter.			
Forsa	(B)	1	—	Lycksele	(E)	11	4
Hudiksvall	(E)	20	10	Porjus	(G)	5	3
Karlsborg	(D)	5	1	Strömsund	(E)	6	3
Kramfors	(E)	9	3	Summa		22	10
Ljusne	(C)	17	6	Hela riket:			
Morastrand	(D)	11	8	Större städer		1 126	750
Robertfors	(C)	11	5	Mindre städer och orter		771	495
Skellefteå	(E)	14	7	Summa		1 897	1 245
Vansbro	(D)	15	9				
Vivstavarv	(D)	9	7				
Summa		138	76				

Sammanlagt belöpte sig sålunda kostnaderna för primärmaterialet till 70 905 kr., varav 34·7 % bestritts av statsmedel, 55·4 % av kommunala medel och 9·9 % av medel, som ställts till förfogande av arbetarnas och arbetsgivarnas organisationer. Per slutförd hushållsbok uppgingo kostnaderna till cirka 37 kr. Till jämförelse härmed må nämnas, att kostnaden per bok vid 1922/23 års undersökning i dåvarande penningvärde belöpte sig till omkring 45 kr.

I tab. A redovisas för varje ort antalet slutförda böcker samt det antal böcker, som medtagits i huvudundersökningen efter den slutgiltiga granskningen. Orterna ha här ordnats landsdelsvis och inom varje landsdel i tvenne ortsgrupper. Såsom större städer ha härvid räknats städer, som vid ingången av år 1933 hade en folkmängd om minst 10 000 invånare, medan såsom mindre städer och orter betecknats övriga städer jämte köpingar, municipalsamhällen och industriorter. Undantag ha gjorts beträffande Lidköping och Kiruna, som bägge förts till gruppen större städer, ehuru den förstnämnda orten då icke hade fullt tillräcklig folkmängd och den senare icke är stad.

Materialets representativitet. De i hushållskostnadsundersökningen medtagna 1 245 familjerna omfattade i genomsnitt 4·09 medlemmar, vilket betydligt översteg medelantalet i rikets städer, köpingar och municipalsamhällen. Enligt 1930 års folkräkning var nämligen antalet personer per hushåll (omfattande icke blott familjemedlemmar utan även hyresgäster och tjänare, som sammanlevt med familjen) 3·12. Denna olikhet är genomgående för olika orter. Då folkräkningen för exempelvis Stockholm och Göteborg anger genomsnittet 2·69 resp. 3·14 personer per hushåll, uppvisar sålunda hushållskostnadsundersökningen siffrorna 3·47 resp. 4·23 per familj. Skillnaden sammanhänger givetvis därmed, att hushållskostnadsundersökningen företrädesvis avser familjer bestående av man, hustru och några minderåriga barn, varjämte hushåll av ensamstående personer helt äro uteslutna från densamma.

Härav följer dessutom, att hushållskostnadsundersökningen kommit att omfatta framför allt män och kvinnor i deras arbetsföra ålder samt minderåriga barn. Det sistnämnda framgår av följande sammanställning.

	Åldersfördelning i %	
	inom i hushållskostnadsundersökningen ingående familjer	inom befolkningen i städer och agglomererad landsbygd enligt folkräkningen 1930
under 5 år	10.4	6.4
5—10 »	14.6	7.6
10—15 »	15.3	7.9
15—20 »	7.3	8.8
20 år o. däröver	52.4	69.3
	Tillhoppa 100.0	100.0

Av tablan framgår icke, huru fördelningen ställer sig i de högre åldrarna, men det kan nämnas, att antalet personer om minst 60 år enligt folkräkningen utgjorde 11.1 % av samtliga, medan motsvarande åldrar inom hushållskostnadsundersökningen, vilka icke låta sig exakt beräkna, torde kunna anslås till omkring 1 %.¹

De i undersökningen medräknade familjernas sammansättning belyses ytterligare i tablan å följande sida, där hushållskostnadsundersökningens 1 245 familjer uppdelats på olika typer och jämföras med närmast motsvarande uppgifter i 1933 års representativa bostadsräkning,² som i detta avseende redovisade 96 077 hushåll. De bägge undersökningarna äro icke fullt jämförbara, så tillvida som hushållskostnadsundersökningen endast redovisar antalet familjemedlemmar men bostadsräkningen antalet medlemmar i bostadshushållet, alltså även inneboende, inackorderade och tjänare. Antalet personer av sistnämnda slag utgjorde emellertid endast 5.6 % av hela antalet hushållsmedlemmar, varför denna brist på överensstämmelse näppeligen kan förrycka resultatet av jämförelsen. Såsom vuxna räknas i detta sammanhang personer om 15 år eller däröver.

Hushållskostnadsundersökningens karaktär att huvudsakligen avse hushåll av makar med minderåriga barn framträder här synnerligen tydligt. Icke mindre än 66.4 % av samtliga hithörande familjer bestodo av 2 vuxna med min-

¹ Jfr tablan över mannens och hustruns ålder sid. 36. Utöver där upptagna 18 personer om minst 60 år ha i enstaka fall en »farmor», »mormor» o. s. v. tillhört familjen.

² Allmänna bostadsräkningen år 1933 och därmed sammanhängande undersökningar, Stockholm 1936. — Den representativa bostadsräkningen berörde 45 orter (dock ej Stockholm) och omfattade i allt 98 111 bostadslägenheter. Huru dessa lägenheter i jämförelse med hushållskostnadsundersökningens procentuellt fördelade sig på städer och stadssamhällen av olika storlek framgår av följande sammanställning.

	Orter med invånare				Tillhoppa
	under 10 000	10 000—50 000	50 000—100 000	100 000—o. däröver	
Hushållskostnadsundersökningen	36.3	40.1	2.4	21.2	100.0
Representativa bostadsräkningen	28.3	47.8	7.0	16.9	100.0

För här ifrågavarande ändamål torde den lokala överensstämmelsen mellan de bägge undersökningarna kunna anses tillfredsställande.

Familjer resp. bostadshushåll av olika typ i procent av hela antalet.

	Hushållskostnadsundersökningen					Representativa bostadsräkningen				
	Familjer med vuxna				Till- hopa	Bostadshushåll med vuxna				Till- hopa
	1	2	3-4	5 o. fl.		1	2	3-4	5 o. fl.	
Familjer resp. bostads- hushåll med följande antal barn under 15 år										
0	—	5·5	6·5	1·3	13·3	14·2	22·1	18·6	5·1	60·0
1—2	—	51·1	14·0	1·8	66·9	0·8	18·3	10·8	3·2	33·1
3 o. fl.	—	15·3	3·8	0·7	19·8	0·1	3·5	2·5	0·8	6·9
Tillhopa	—	71·9	24·3	3·8	100·0	15·1	43·9	31·9	9·1	100·0

deråriga barn, medan närmast motsvarande hushållstyp inom bostadsräkningen omfattade blott 21·8 % av samtliga hushåll. Även om man bortser från de hushåll inom bostadsräkningen, som förestodos av blott en vuxen person, kvarstår olikheten, ty antalet hushåll av två vuxna och några barn utgör av återstoden ändock blott omkring 26 %. Hela antalet hushåll med barn utgjorde enligt hushållskostnadsundersökningen 86·7 % av samtliga men enligt bostadsräkningen blott 40·0 %.

För att belysa de i hushållskostnadsundersökningen deltagande familjernas *välståndsnivå* skall till en början anföras, att den genomsnittliga löneinkomsten (kontant och in natura) för arbetarna utgjorde 2 946 kr. per år, och att årsförtjänsten för manliga arbetare inom industri och hantverk, handel och transportväsen, allmän tjänst m. m. enligt den officiella lönestatistiken uppgick till 2 612 kr. under år 1933. Med hänsyn till att lönestatistiken avser arbetare i alla åldrar men att hushållskostnadsundersökningen företrädesvis berör män i deras ur inkomstsynpunkt bästa år, torde överensstämmelsen kunna betecknas som tämligen god. Lönestatistikens siffror komma å andra sidan till följd av beräkningssättet att ligga något högre än den verkliga lönenivån.

Även bostadsräkningen giver möjlighet till jämförelser ägnade att belysa familjernas välståndssituation. För ett stort antal hushåll redovisar den sålunda familjeinkomsten och dess variationer inom olika hushållstyper. Visserligen grunda sig dessa uppgifter på vederbörandes självdeklarationer och torde därför i många fall ligga avsevärt lägre än de verkliga inkomsterna, varjämte Stockholm, där inkomsterna äro nominellt högre än å de flesta orter, icke är representerat, vilket icke hindrar, att jämförelsen ändå äger ett visst intresse. Bostadsräkningens uppgifter innefatta medlemmarnas sammanlagda inkomster, medan hushållskostnadsundersökningen, i de fall då vuxna barn förekomma, endast redovisar dessas bidrag till det gemensamma hushållet. Härav följer, att jämförelsen bör inskränkas till de hushåll, som icke innehålla flera än 2 vuxna. Utsorteras dessutom gruppen 2 vuxna utan barn, vilken torde vara mindre jämförbar än övriga hushållstyper, återstår av bostadsräkningens hus-

håll 16 266, mot vilka inom hushållskostnadsundersökningen 827 familjer svarade. Fördelningen på inkomstgrupper är följande.

	Hushållskostnadsundersökningen					Representativa bostadsräkningen ¹				
	Familjer med 2 vuxna och barn under 15 år				Till- hoppa	Bostadshushåll med 2 vuxna och barn under 15 år				Till- hoppa
	1	2	3	4 o. fl.		1	2	3	4	
Antal familjer	350	287	137	53	827	8 893	4 885	1 859	629	16 266
Därav i % med en års- inkomst av										
under 2 000 kr.	0.3	0.3	0.7	—	0.4	22.9	20.0	22.3	24.8	22.0
2 000—3 000 >	23.2	16.4	19.0	22.6	20.1	29.5	28.4	29.2	30.2	29.2
3 000—4 000 >	34.3	38.0	28.5	35.9	34.7	24.3	25.2	23.3	20.0	24.3
4 000—5 000 >	22.0	19.9	21.9	11.3	20.5	10.3	8.8	7.1	7.5	9.4
5 000—7 000 >	13.4	17.1	13.1	17.0	14.9	6.9	7.3	6.2	7.3	7.0
7 000—10 000 >	5.4	7.3	10.2	13.2	7.4	3.3	5.0	4.8	3.8	4.0
10 000—15 000 >	1.4	1.0	6.6	—	2.0	1.7	3.6	3.8	2.7	2.5
15 000 kr. o. däröver	—	—	—	—	—	1.1	1.7	3.3	3.7	1.6

Av hushållskostnadsundersökningens familjer uppvisade 44.8 % av samtliga en inkomst om 4 000 kr. och däröver, medan av bostadsräkningens hushåll blott 24.5 % tillhörde detta skikt; mot bostadsräkningens 22.0 % hushåll med mindre än 2 000 kr. i inkomst svarade knappt några alls inom hushållskostnadsundersökningen. Å andra sidan saknas i hushållskostnadsundersökningen familjer ur de allra högsta inkomstskikten.

Ett annat och sannolikt säkrare sätt att uppskatta de i hushållskostnadsundersökningen ingående familjernas välbefinnande erbjuder en jämförelse med bostadsräkningens upplysningar om bostädernas storlek och kvalitet.

	Hushållskostnadsundersökningen			Representativa bostadsräkningen		
	Samtliga familjer	D ä r a v		Samtliga hushåll	D ä r a v	
arbetar- familjer		familjer om 2 vuxna och 1 el. fl. barn un- der 15 år ²	arbetar- hushåll		hushåll om 2 vuxna och 1 el. fl. barn un- der 15 år	
Antal lägenheter	1 245	526	756	96 077	34 200	20 926
Därav i % med						
1 kök (rum)	0.2	0.4	0.3	7.7	6.1	2.7
1 rum och kokvrå	0.6	0.8	0.4	2.6	2.2	1.7
1 > > kök	34.3	51.1	40.0	37.6	51.2	49.7
2 > > kokvrå m. m.	2.6	2.1	3.4	2.0	2.0	2.1
2 > > kök	39.3	35.9	37.7	28.1	30.1	31.6
3 > > >	14.6	8.0	11.6	11.5	6.7	8.7
4 o. fl. rum och kök	8.4	1.7	6.6	10.5	1.7	3.5

¹ Redovisningen inbegriper i detta fall blott 34 orter. Hushåll med inneboende ävensom familjer, som icke kunnat återfinnas i taxeringslängderna och för vilka inkomsten sålunda är okänd, ha utelämnats.

² Exkl. 71 familjer med inackorderingar.

Även denna sammanställning belyser det förhållandet, att speciellt de ekonomiskt sämst ställda samhällsgrupperna äro underrepresenterade i hushållskostnadsundersökningen, i det fördelningstalen för såväl samtliga hushåll som för arbetarhushåll och familjer med barn visa, att hushållskostnadsundersökningens familjer oftare bebo relativt rymliga bostäder. Eftersom hushållskostnadsundersökningens familjer genomsnittligt voro större än övriga, torde dock utrymmet per person skilt sig mindre starkt, än som antydes av de här meddelade siffrorna.

Följande uppgifter om bostädernas kvalitet böra också vinna beaktande. Av den allmänna bostadsräkningens samtliga lägenheter voro 27 % utrustade med centralvärme och 13 % med bad- eller duschrum; om Stockholm inräknas, stiga de bägge relationstalen till omkring 32 resp. 18 %. Av hushållskostnadsundersökningens 1 245 lägenheter voro 35 % utrustade med centralvärme och 22 % med bad- eller duschrum, och av dess 526 arbetarhushåll bebodde 22 % lägenheter med centralvärme och 11 % sådana med bad- eller duschrum.

Sammanfattningsvis torde kunna sägas, att de i bokföringen deltagande hushållen representera inkomstskikt, som nominellt ligga något högre än de för stads- och industriebefolkningen i allmänhet gällande. I hushållskostnadsundersökningen äro, som nedan visas, de största och dyraste städerna rätt starkt underrepresenterade, och denna omständighet skärper ytterligare den reella löneskillnaden. Likväl läser man med hänsyn till att bokförarnas familjer även voro betydligt större än genomsnittet inom rikets städer och orter knappast kunna hävda, att deras välståndsnivå i högre grad skulle avvika från flertalets. Det sagda gäller hushållskostnadsundersökningen i dess helhet, och motsvarande torde kunna sägas om arbetarhushållen enbart.

Att hushållskostnadsundersökningen kommit att omfatta familjer med något bättre ekonomi och framför allt med bättre hushållning än flertalet är naturligt med tanke på sättet för primärmaterialets anskaffning. Då detsamma endast kunde erhållas på frivillighetens väg, något som ofta är fallet beträffande socialstatistik, och bokföringen under ett helt år nödvändigtvis förorsakade bokföraren mycket arbete av ofta rätt krävande natur, samtidigt som av kostnadsskäl ersättningen för arbetet blev skäligen ringa, kommo endast sådana familjer att åtaga sig hushållsbokföringen, vilka hade ett påfallande stort intresse för hushållsekonomiska spörsmål och samtidigt voro kapabla att genomföra ett dylikt arbete. Urvalet av bokförare blev härigenom ensidigt i så måtto, att redan vid materialets insamling en viss selektion kom till stånd, varigenom de ekonomiskt mest förtänksamma och mest rationellt skötta hushållen blevo representerade, medan däremot hushåll, vilka voro mera slarviga i sin ekonomiska livsföring, blevo orepresenterade. Under sådana omständigheter är det ju helt naturligt, att de mera välbärgade familjerna blivit relativt starkt företrädda inom materialet.

Denna iakttagelse beträffande urvalet av familjer vid genomförandet av en ettårig hushållsbokföring har tidigare gjorts både i vårt land och utlandet. Socialstyrelsen hade därför vid sidan om den intensiva huvudundersökningen ämnat verkställa en mera omfattande extensivundersökning under kortare tid

och i densamma söka få med hushåll, vilka av olika skäl icke äro mäktiga att genomföra en hushållsbokföring under ett helt år. Som inledningsvis nämndes kunde denna plan icke förverkligas.

Ett studium av de bearbetade årsräkenskaperne giver i flera viktiga avseenden belägg för påståendet, att de i undersökningen representerade familjehushållen i hög grad äro en elit inom resp. socialklasser. Även de i undersökningen ingående familjerna med lågt ekonomiskt välstånd utgöra för övrigt också de en påtagbar elit. Man skall sålunda finna, hurusom ett förvånande stort antal familjer innehåft t. ex. trädgårdstäppor och husdjur, redovisat inkomster genom bärplockning, fiske, hopsamling av ved m. m., återbäring från kooperativa och andra affärer, inkomster av kapital och bisysslor, vilket allt tyder på stor förmåga att tillvarataga de möjligheter, som stå till buds för höjande av levnadsstandarden. Samtidigt visar på utgiftsidan det stora antalet familjer med försäkringsavgifter av skilda slag med stor tydlighet, att de i undersökningen deltagande familjerna i avsevärt större utsträckning än vad fallet är inom resp. befolkningsskikt i deras helhet varit ekonomiskt förtänsamma genom att ordna sin hushållsekonomi så att medel i viss utsträckning även kunnat disponeras för tryggheten av framtiden.

På grund härav kan med säkerhet antagas, att hushållen även i fråga om utgifterna skötts efter jämförelsevis rationella principer samt att inkomst användningen och konsumtionsinriktningen i hög grad varit influerade av målmedvetna ekonomiska intressen.

En reservation mot materialets representativitet måste med hänsyn härtill vara motiverad. I hela den efterföljande framställningen gäller således denna reservation, även när den icke direkt uttalas.

Hushållskostnadsundersökningens representativitet i *lokalt hänseende* framgår av följande jämförelser med uppgifter ur 1930 års folkräkning, varvid närmast följande sammanställning redovisar den regionala fördelningen.

	Hushållens fördelning på landsdelar ¹ (%)	
	Hushållskostnadsundersökningen	1930 års folkräkning
Svealand	41·7	44·4
Norra Götaland	26·7	28·5
Södra »	21·5	20·3
Nedre norra Sverige	8·6	5·7
Övre » »	1·5	1·1
	Tillhoppa 100·0	100·0

Som synes äro de i hushållskostnadsundersökningen ingående hushållens procentuella fördelning å olika landsdelar praktiskt taget densamma som den verkliga fördelningen enligt 1930 års folkräkning. Endast beträffande Svealand föreligger en viss ehuru måttlig underrepresentation, helt beroende av att materialet från Stockholms stad relativt taget var för litet, medan däremot

¹ Jfr beträffande landsdelarnas avgränsning kap. VI.

Nedre norra Sverige är något överrepresenterat. Materialets goda representativitet ur regionala synpunkter måste tillmätas stor betydelse, enär ju levnadsättet i vårt vidsträckta land uppvisar betydande olikheter.

Mindre god ter sig representativiteten, då hushållens fördelning på orter av olika storlek jämföres.

Städer med	Hushållens fördelning på orter av olika storlek (%)	
	Hushållskostnadsundersökningen	1930 års folkräkning
100 000 invånare o. däröver	21·2	40·3
därav Stockholm	11·2	24·7
50 000—100 000 invånare	2·4	4·9
20 000— 50 000 >	22·2	15·0
10 000— 20 000 >	13·0	11·7
under 10 000 >	12·9	14·0
Köpingar och municipalsamhällen	28·3	14·1
Tillhoppa	100·0	100·0

I hushållskostnadsundersökningen voro alltså medelstora städer samt köpingar och municipalsamhällen starkt överrepresenterade, medan antalet hushåll från städer med över 50 000 invånare var alltför litet, mycket på grund av det relativt ringa antalet hushåll från Stockholm.

Materialets bearbetning. *Granskning av primärmaterialet.* Så fort hushållsböckernas kvartalshäften inkommo till socialstyrelsen, underkastades de en mycket ingående granskning. I de fall påtagbara felaktigheter förelågo eller tveksamhet rådde beträffande riktigheten av vissa bokföringsuppgifter, tillskrevos bokförarna antingen direkt eller genom kontrollkommittéerna med begäran om rättelse eller förtydligande av de lämnade uppgifterna. Kontrollkommittéerna fungerade härvid på ett fullt tillfredsställande sätt som ett mellanled mellan styrelsen och bokförarna.

Som regel stötte det ej på några större svårigheter att av bokförarna er hålla de erforderliga kompletterande uppgifterna. Med stor beredvillighet och berömvärd intresse gjorde de vad på dem ankom, för att räkenskaperna skulle bli så korrekta som möjligt. Det synnerligen tidskrävande arbete, som sålunda nedlagts på själva granskningen av primärmaterialet och som ledde till en omfattande korrespondens med bokförare och kontrollkommittéer, har sedermera vid bearbetningen visat sig vara av största betydelse för undersökningsresultatens tillförlitlighet.

Huvudregeln för bokföringen var, att hushållets inkomster och utgifter skulle bokföras vid tidpunkten för in- och utbetalningarna, alltså icke vid tidpunkten för varornas och tjänsternas mottagande. Vid kontanthandel vållade denna regel inga besvärligheter, vilket däremot var fallet vid vissa former av kredithandel. Detta gällde framförallt avbetalningsaffärer, vilkas likviderande i många fall sträckte sig utöver bokföringsåret. Den ovan nämnda huvudregeln för räkenskapernas förande medförde således, att endast den del av de

under bokföringsåret gjorda kreditinköpen, som avbetalades under bokföringsperioden, ingår i räkenskaperna. Från tiden före bokföringsårets början på kredit gjorda inköp, vilka gäldades under bokföringsåret, kommo därjämte att bokföras, varvid emellertid mycket ofta icke närmare angavs, att ifrågasvarande utgiftspost avsåg dylik skuld.

De poster i hushållsbudgeten, som främst beröras av nyssnämnda förhållanden äro dels en del livsmedel och bränsleartiklar, som ofta inköpas i större partier och lagras, såsom exempelvis potatis och fläsk (en halv gris) samt ved, kol och koks, dels ock beklädnadsartiklar (framförallt gångkläder), möbler och dyrbarare inventarier. Vid bokföringsårets början och slut skulle förråden av viktigare livsmedel samt bränsle- och lyseartiklar närmare angivas, så att vid räkenskapernas bearbetning hushållets faktiska förbrukning under bokföringsperioden skulle kunna beräknas. Redovisningen av förråden och nyssnämnda huvudregel för räkenskapernas förande medförde emellertid i vissa fall dubbelföring. Ett hushåll, som exempelvis inköpt ett större parti ved på kredit någon månad före bokföringens början, redovisade den del av detta vedparti, som fanns i förråd vid bokföringens början. När detta vedparti sedermera under bokföringsåret betalades (många gånger i smärre avbetalningsposter), infördes utgiftsposten enligt huvudregeln i räkenskaperna utan närmare angivande av att den avsåg skuld från föregående år. Vid granskningen måste därför stor uppmärksamhet riktas just å dylika poster, som kunde misstänkas vara dubbelförda.

Med hänsyn till här anförda omständigheter och den i allmänhet obetydliga skillnaden mellan de in- och utgående förrådens storlek torde nödvändigheten och lämpligheten av förrådets redovisning på ovan angivet sätt böra tagas under övervägande vid kommande undersökningar av detta slag.

Under bokföringsåret på kredit köpta varor, som icke betalats under året, döko ofta upp i förrådet vid bokföringsårets slut. Det fanns således exempel på större förråd av potatis, ehuru inga dylika inköp gjorts enligt räkenskaperna. Där dylika förhållanden upptäcktes, rättades uppgifterna, sedan bokföraren tillskrivits och bekräftat riktigheten av de gjorda påpekandena. Emellertid blev granskningsarbetet på denna punkt rätt arbets- och tidskrävande. Även de många avbetalningsaffärer, som förekommo i de mest skiftande former, vållade mycket besvär vid materialets granskning och bearbetning.

En i några fall förekommande form av varuinköp på kredit var systemet med »ringar». Några arbetare på en arbetsplats slog sig tillsammans och bildade en inköpsring. Vid varje avlöningstillfälle gjordes en viss insats av medlemmarna i ringen. Det sammanlagda insatsbeloppet lottades därpå ut, varefter den, som erhöll detsamma, kunde inköpa exempelvis ett par skor om ringen avsåg dylika varor, eller andra klädespersedlar av olika slag (ofta konfektionskostymer). Exempel gavs även på att man inköpte velocipeder, klockor, böcker m. m. på dylikt sätt. Vid följande avlöningstillfälle upprepades proceduren, varvid dock den, som tidigare erhållit sin andel i ringen, icke fick deltaga i utlottningen men väl göra sin insats. På så sätt fortsattes, tills alla medlemmarna i ringen erhållit sin beskärda andel. Det ringsystem, som här

skildrats, är således en form av utlåning av medlemmar i ringen till den, som lotten i tur och ordning utser. I vissa fall kunde ringen utverka mycket fördelaktiga priser på varorna genom att försäljaren på detta sätt fick kontrahera ett större parti. I fråga om velocipeder och kostymer var prutmånen uppenbarligen rätt stor. Emellertid vållade dylika affärer en del olägenheter vid bokföringen. På utgiftssidan bokfördes ett visst belopp som »ringpengar» utan närmare specificering, men upptogs ofta ej det »vunna» beloppet på inkomstsidan. Endast genom skriftväxling med bokföraren kunde närmare upplysningar erhållas rörande de faktiska köp av varor, som till sist blev resultatet av dessa ständigt på utgiftssidan återkommande »ringpengar».

I fråga om utgifterna för bostad och skatter må erinras, att en annan princip än den för övriga utgifter tillämpade måst komma till användning. I de fall, då man trots sig finna, att den kontraktsevenliga årshyran eller de skattebelopp, som skolat erläggas under bokföringsåret, icke helt erlagts, har likväl hyran resp. skatten upptagits till sitt fulla belopp, samtidigt som differensen mellan de förfallna beloppen och de i räkenskaperna redovisade utgifterna för bostad resp. skatter uppförts på skuldkontot och därigenom kommit att påverka årsbalansen. I de fall, då återigen avbetalning å hyresskuld eller skatter från tiden före bokföringsårets början ägt rum, ha dessa utgifter förts å kontot »återbetalning av lån». Ett annat förfaringssätt kunde ha medfört, att bilden av hushållens inkomstanvändning på ett par viktiga punkter förtryckts, och samtidigt gjort budgetmaterialet mindre användbart vid olika slags indexberäkningar rörande levnadskostnaderna. Den kontraktsevenliga årshyran har framgått av bokföringsböckerna, men uppgift om debiterade, under bokföringsåret till betalning förfallna skatter ha i många fall måst inhämtas genom korrespondens med bokförarna.

Sedan bokföringsuppgifterna på nyssnämnt sätt granskats och kompletterats, sammanslogos för varje familj inkomster, utgifter och förbrukade kvantiteter till kvartalsbudgeter, vilka överfördes på en särskild bearbetningskartolin¹, å vilken familjens årsbudget uträknades genom summering av kvartalsbudgeterna. Härvid beaktades även värdet av olika slags förmåner och gåvor in natura, av självproducerade eller på annat sätt (bärplockning, fiske, insamling av ved o. d.) erhållna produkter, av hushållens förråd vid räkenskapsårets början och slut samt, för innehavare av egna hem, bostadsförningslägenheter och sommarstugor, av nyttjanderätten till dessa bostäder. Till de s. k. bokföringsposterna ha på inkomstsidan hänförs upptagna lån, uttag ur bank, återbekomna lån ävensom värdet av förrådet av vissa viktigare livsmedel samt bränsle och lyseartiklar vid bokföringsårets början. Till bokföringsposterna på budgetens utgiftssida ha förts återbetalda lån, insättning i bank, inköp av värdepapper, utlånade medel och värdet av förrådet vid bokföringsårets slut.

Sedan hela materialet sålunda överförts till kartoliner, grupperades och

¹ Kartolinens utseende framgår av bilaga 1.

summerades dessa, varefter summorna uppfördes på gruppkartoliner av samma typ som kartolinerna för de enskilda hushållen. Härefter kunde medeltalen beräknas. Maskinbearbetning av kartolinerna enligt hålkortsmetoden visade sig mindre lämplig till följd av den starka specificering av de olika budgetposterna, som önskades, och all sortering har därför skett för hand och räkning med hjälp av räknemaskiner.

Vilka inkomst- och utgiftsslag, som förts under olika rubriker i tabellerna, framgår av bilaga 2.

Hushållens gruppering. Budgeter för enstaka hushåll meddelas endast undantagsvis i denna publikation (nämligen i bilaga 6, tab. 8, 9 och 10); i övrigt har redovisningen skett i form av genomsnitt för grupper av hushåll. I likhet med närmast föregående svenska undersökning tager den föreliggande sikte på att redovisa hushållningens särdrag inom i socialt, ekonomiskt och lokalt avseende skilda samhällsgrupper samt inom familjer av olika typ.

Hushållsföreståndarens yrke har lagts till grund för indelningen i de socialklasserna arbetare, lägre tjänstemän och medelklass. Angående de yrkeskategorier, som förts till den ena eller andra gruppen, hänvisas till framställningen sid. 30.

I tab. 1 och 7 meddelas genomsnittsbudgeter för socialklasserna, dels i deras helhet (kol. 2—7), dels också för ett urval av hushåll med ungefär samma inkomst per konsumtionsenhet och alltså med i stort sett överensstämmande välstånd (kol. 8—10). Socialklasserna tagna i sin helhet uppvisa förutom de sociala särdragen helt naturligt betydande olikheter i ekonomiskt och i viss mån även i lokalt avseende.¹ Med särredovisningen av hushåll med överensstämmande välstånd har avsetts, att eventuella särdrag i hushållningen, som sammanhånga med enbart själva socialklassen, skulle belysas. Emellertid visade det sig, att de så urvalda medelklasshushållen avveko så starkt från arbetarna och tjänstemännen med avseende på hushållens storlek, att jämförbarheten i hög grad nedsattes. Till följd härav kommenteras budgeterna för dessa medelklasshushåll som regel icke i texten.

Vid särskiljandet av familjer med samma ekonomiska välstånd har i överensstämmelse med socialstyrelsens tidigare budgetundersökningar välståndet definierats som familjeinkomsten per konsumtionsenhet. Visserligen är ett dylikt välståndsbegrepp i viss mån godtyckligt och måste principiellt sett så vara, men av vissa indicier att döma, blir resultatet, åtminstone då den amerikanska skalan² användes, icke orimligt³. Vid grupperingar efter inkomsten per konsumtionsenhet har nu liksom tidigare hänsyn tagits till penningvärdets höjd på olika orter. Sålunda har en familj med en inkomst per konsumtionsenhet av 900 kr., bosatt å en ort, där levnadskostnaderna ligga 10 % under medeldyrheten för hela riket, ansetts ha samma reella välstånd som ett annat hushåll med en inkomst på 1 200 kr., bosatt å en ort, som är 20 % dyrare än riks-

¹ Jfr kap. II.

² Dess enhetstal återgivas å sid. 28.

³ Jfr bilaga 7.

medeltalet. De i undersökningen deltagande orterna ha med ledning av socialstyrelsens dyrortsgrupperingar fördelats på åtta ortsgrupper, A—»H», varvid A betecknar den lägsta och »H» den högsta ortgruppen.

De lokala särdragen i hushållningen belysas av sammanställningar för enstaka orter, ortsgrupper och landsdelar. För enstaka orter meddelas genomsnittsbudgeter för ortens samtliga arbetar- och lägre tjänstemannahushåll tillsammantagna (tab. 6 och 12), varvid hänsyn icke tagits till att det ekonomiska välståndet och den sociala sammansättningen inom de så erhållna grupperna kommit att variera. Därtill har materialet varit för litet. Ortsgrupperna (tab. 1 och 7) äro tvenne, nämligen större städer och mindre städer och orter. Angående indelningsgrunden hänvisas till sid. 17 ovan. Inom bägge grupperna redovisas genomsnitt för samtliga arbetar- och lägre tjänstemannahushåll tillhopatagna. Socialklassernas representation är tämligen likartad inom ortsgrupperna, men det ekonomiska välståndet torde även med hänsyn till penningvärdets olika höjd vara i ringa mån lägre i de mindre städerna och orterna än i de större städerna. För landsdelarna¹ meddelas genomsnittsbudgeter avseende dels samtliga hushåll (tab. 4 och 10), dels ett urval med överensstämmande välstånd (tab. 5 och 11); i bägge fallen redovisas budgeter för arbetare och lägre tjänstemän tillhopatagna samt för medelklassen enbart.

Såsom indelningsgrund vid särskiljandet av olika familjetyper (tab. 2 och 8) har man valt en kombination efter antalet hemmavarande barn och äldsta barnets ålder, vilket grupperingssystem tager hänsyn både till konsumtionsbehovets storlek och till de olika perioderna i familjernas utvecklingshistoria. Familjer med inackorderade eller spisande gäster (andra än bokförarens barn) ha icke medtagits i denna gruppering, som alltså icke omfattar hela materialet. Den innehåller 1 108 hushåll. Familjer tillhörande skilda socialklasser, ortsgrupper eller landsdelar ha icke särskilts, men tre inkomstgrupper redovisas. Grupperingens betydelse torde ligga i att den visar hushållningen, sådan den i verkligheten ter sig inom familjer av vissa typer, som på en slump utväljas inom några representativa sociala skikt. Man erhåller då, såsom i föreliggande fall, huvudsakligen familjer från den kroppsarbetande klassen i de lägre inkomstskikten och från de intellektuella yrkena i de högre samt allt starkare representation från större städer, ju mindre familjer och ju högre inkomstgrupper man undersöker o. s. v.² Angående denna gruppering skall till slut anmärkas, att viss brist på jämförbarhet råder mellan budgeterna för familjer med vuxna barn och övriga, beroende på att barnen, då de ha egna inkomster, ofta täcka vissa personliga behov (t. ex. av kläder och nöjen) utanför det gemensamma hushållet.

Den sortering av familjerna i tre inkomstgrupper, som nyss nämnades, giver möjlighet att studera hushållningen inom olika inkomstskikt. I syfte att såvitt möjligt renodla det inflytande, som inkomstens höjd övar, från det, som kommer av sociala, lokala m. fl. olikheter mellan inkomstskikten, ha

¹ Jfr beträffande landsdelarnas avgränsning kap. VI.

² Jfr kap. II, tab. D.

ur tab. 2 och 8 ett visst antal grupper, som i socialt och lokalt hänseende äro någorlunda likartat sammansatta, utvalts, delvis sammanslagits och sammanställt till en särskild gruppering (tab. 3 och 9). Här redovisas två inkomstgrupper och inom dem tre familjetyper, tillsammans omfattande 693 hushåll. Socialklassernas, landsdelarnas och ortsgruppernas fördelning inom dessa grupper är visserligen ingalunda idealisk men för de flesta ändamål någorlunda tillfredsställande.¹

Beräkning av medeltal. Alla i det följande meddelade genomsnitt äro, där intet annat anges, enkla aritmetiska medeltal.

De budgeter, som redovisas i tab. 1, 4, 5, 6, 7, 10, 11 och 12 ha beräknats per »normalhushåll», varmed betecknats ett hushåll bestående av 3-3 konsumtionsenheter, vilket var genomsnittstorleken av de undersökta familjerna. Vid beräkningen av antalet konsumtionsenheter inom hushållen har den s. k. amerikanska skalan kommit till användning. Dess enhetstal äro följande:

		Åldersår				
		under 4	4—7	7—11	11—15	15 o. däröver
Konsumtionsenheter	män	0.15	0.40	0.75	0.90	1.00
	kvinnor	0.15	0.40	0.75	0.90	0.90

Vid omräkningen av antalet individer till konsumtionsenheter har hänsyn tagits till frånvaro under bokföringstiden ävensom till att inackorderade, inneboende, tjänare, spisande gäster och i vissa fall de vuxna barnen endast deltaga i en del av den i hushållsräkenskaperna redovisade konsumtionen. För varje hushåll ha sålunda beräkningar gjorts över antalet konsumtionsenheter, som deltagit i förbrukningen beträffande var och en av följande fyra stora utgiftsgrupper: 1) matvaror (jämte malt- och läskedrycker samt förtäring utom hemmet), 2) spritdrycker och tobak, 3) bostad, bränsle och lyse samt 4) övriga utgifter. Det har ofta varit vanskligt att avgöra, vilka hushållsmedlemmar, som bidragit till »övriga utgifter» i de fall, då hemmavarande vuxna barn förekommit, och vad posten spritdrycker och tobak beträffar, torde varje fördelningsregel vara problematisk. I likhet med vid närmast föregående budgetundersökning har emellertid antagits, att alla familjemedlemmar utom s. k. »familjeinackorderade» men inga utomstående personer² förbrukat dessa njutningsmedel, ett antagande, som givetvis ofta strider mot verkligheten. På grund härav har för spritdrycker ävensom för öl särskilda genomsnitt per hushåll redovisats i textframställningen. För vissa andra utgifter (förenings- och försäkringsavgifter) samt för alla slags inkomster innebär varje beräkning per normalhushåll ett så betydande avsteg från verkligheten, att jämväl för dessa budgetposter särskilda genomsnitt per hushåll ansetts böra meddelas på vederbörande ställen i texten.

¹ Jfr tab. E.

² Med »familjeinackorderade» avses bokförarnas föräldrar eller vuxna barn, som bo i familjen och betala för kost och logi men icke deltaga i förbrukningens övriga delar, och med utomstående personer t. ex. andra inackorderade och tjänare.

Kap. II. Familjernas samhällsställning, lokala fördelning och sammansättning.

Familjernas samhällsställning. De i undersökningen ingående familjernas samhällsställning karakteriseras i första hand av familjeföreståndarens yrke och hushållsbudgetens storlek.

	Antal hushåll	Årsinkomst per hushåll, kr.	Årsutgift per hushåll, kr.
Arbetare	526	3 493·4	3 438·4
Lägre tjänstemän	524	4 211·5	4 170·8
Medelklass	195	7 338·5	7 086·7

De ovan anförda uppgifterna äro medeltal för budgeter av mycket växlande storlek. Av *tab. B* framgår i stora drag, huru familjerna sprida sig på olika inkomstlägen ävensom huru de fördela sig på olika yrken. Inom den lägsta inkomstgruppen dominerade arbetarna (81·9 % av samtliga familjer), medan resten utgjordes av lägre tjänstemän. Av de familjer, vilkas årsinkomst utgjorde 3 000—5 000 kr., tillhörde 43·5 % arbetarna, 54·6 % tjänstemännen och 1·9 % medelklassen. Inom högre inkomstlägen utgjorde däremot medelklassen det dominerande inslaget med 56·5 % mot arbetarnas 11·8 och tjänstemännens 31·7 %. Som synes, finnes det i ekonomiskt avseende ej några fixa gränser mellan de tre socialklasserna, utan de övergå omärkligt i varandra.

Även med avseende på yrket voro gränserna mellan de tre socialklasserna rätt flytande. En mellanställning mellan arbetargruppen och de lägre tjänstemännen intages av verkmästare och förmän, av vilka en del på grund av de jämförelsevis stabila avlöningsförhållandena förts till gruppen »övriga tjänstemän». På samma sätt är gränsen mellan den lägre tjänstemannaklassen och medelklassen svävande; i allmänhet ha till denna senare förts befattningar, för vilka kräves att ha avlagt studentexamen eller förvärvat däremot svarande utbildning.

Bland arbetarna dominera grupperna malmbrytning, metall- och maskinindustri (även arbetare vid exempelvis järnvägarnas och telegrafens verkstäder), pappers- och grafisk industri samt handel och samfärdsl (även skomakare och chaufförer med egen rörelse). Mindre talrikt företrädda äro däremot läder-, hår- och gummiindustrin samt kemisk-teknisk industri. Bland de lägre tjänstemännen är gruppen tjänstemän av lägre grad vid järnvägar (exempelvis lokeldare, stations-, vagn- och stallkarlar), post, telegraf och tull mycket väl representerad. Under rubriken kontors-, bank- och försäkringspersonal ha huvudsakligen förts kontorsvaktmästare, till förvaltning och försvar stamanställt manskap och underofficerare samt till »övriga» t. ex. verkmästare, förmän, handelsbiträden och butiksföreståndare.

Av medelklasshushållen utgöres drygt en femtedel av kontors-, bank- och försäkringspersonal, cirka en femtedel av lärare vid såväl lägre undervisningsanstalter (exempelvis småskolor och folkskolor) som högre samt en knapp femtedel av personal vid trafikverken.

Tab. B. Hushållsföreståndarnas yrkesfördelning.

Yrkesgrupper	Hushåll med en årsinkomst av			Samtliga hushåll		Därav i	
	under 3 000 kr.	3 000-5 000 kr.	5 000 kr. o. däröver	Antal	%	större städer	mindre städer o. orter
<i>Arbetare</i>	185	303	38	526	100.0	305	221
Malmbrytning, metall- o. maskinindustri	67	101	13	181	34.4	84	97
Jord- och stenindustri	15	4	—	19	3.6	9	10
Träindustri	13	14	—	27	5.1	6	21
Pappers- och grafisk industri	19	33	6	58	11.0	30	28
Livsmedelsindustri	11	26	3	40	7.6	31	9
Textil- och beklädnadsindustri	19	26	—	45	8.6	32	13
Läder-, hår- och gummiindustri	4	4	1	9	1.7	3	6
Kemisk-teknisk industri	3	4	—	7	1.3	3	4
Byggnadsverksamhet	6	15	—	21	4.0	13	8
Belysning, vattenverk m. m.	3	18	4	25	4.8	18	7
Handel och samfärdsel	20	33	5	58	11.0	45	13
Kommunala arbeten	5	15	3	23	4.4	20	3
Övriga	—	10	3	13	2.5	11	2
<i>Lägre tjänstemän</i>	41	381	102	524	100.0	329	195
Kontors-, bank- o. försäkringspersonal	9	55	13	77	14.7	55	22
Järnvägs-, post-, telegraf- o. tullpersonal	19	178	22	219	41.8	118	101
Spärvägs-, polis-, brand- o. fängvårdspersonal	1	35	17	53	10.1	46	7
Förvaltning och försvar	5	14	11	30	5.7	23	7
Övriga	7	99	39	145	27.7	87	58
	Hushåll med en årsinkomst av			Samtliga hushåll		Därav i	
	3 000-5 000 kr.	5 000-7 000 kr.	7 000 kr. o. däröver	Antal	%	större städer	mindre städer o. orter
<i>Medelklass</i>	13	87	95	195	100.0	116	79
Kontors-, bank- o. försäkringspersonal	3	17	23	43	22.0	29	14
Järnvägs-, post-, telegraf- o. tullpersonal	1	23	13	37	19.0	20	17
Ingenjörer	1	12	18	31	15.9	20	11
Lärare	—	14	26	40	20.5	16	24
Förvaltning och försvar	1	5	6	12	6.2	12	—
Övriga	7	16	9	32	16.4	19	13

Då hushållningen i vissa avseenden ter sig olika inom skilda socialklasser, är det av vikt för analysen av i huvudtabellerna meddelade budgeter att känna, huru socialklasserna där äro representerade. För grupperingar, där hushåll ur olika socialklasser förekomma blandade, lämnas i tab. D och E nedan uppgifter om proportionerna i nämnda avseende.

Familjernas lokala fördelning. Av tab. A i kap I ovan framgår i detalj, huru olika orter, ortsgupper och landsdelar äro företrädade i materialet, och i samma kapitel lämnas även en redogörelse för materialets representativitet i lokalt hänseende.

I tab. C, D och E redovisas i stora drag, huru inslaget av familjer från olika landsdelar och ortskategorier gör sig gällande inom olika i huvudtabellerna förekommande hushållsgrupper.

Tab. C. Familjernas fördelning på landsdelar och ortsgupper inom olika socialklasser.

Landsdel och ortsgupp	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklasshushåll	Hushåll med en årsinkomst per konsument av 950—1 450 kr.		
	arbetare	lägre tjänstemän	tillhopa	därav i			arbetare	lägre tjänstemän	medelklass
				större städer	mindre städer o. orter				
<i>Absoluta tal.</i>									
Hela antalet familjer . . .	526	524	1 050	634	416	195	245	276	23
därav i Svealand	188	239	427	270	157	92	98	132	10
> Norra Götaland . .	170	121	291	203	88	41	72	60	6
> Södra > . . .	121	109	230	132	98	38	54	63	4
> Nedre norra Sverige	44	49	93	25	68	14	18	20	—
> Övre > >	3	6	9	4	5	10	3	1	3
> större städer . . .	305	329	634	634	—	116	150	181	15
> mindre städer o. orter	221	195	416	—	416	79	95	95	8
<i>Relativa tal.</i>									
Hela antalet familjer . . .	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	.
därav i Svealand	35·7	45·6	40·7	42·6	37·7	47·2	40·0	47·8	.
> Norra Götaland . .	32·3	23·1	27·7	32·0	21·2	21·0	29·4	21·7	.
> Södra > . . .	23·0	20·8	21·9	20·8	23·6	19·5	22·1	22·8	.
> Nedre norra Sverige	8·4	9·4	8·8	4·0	16·3	7·2	7·3	7·3	.
> Övre > >	0·6	1·1	0·9	0·6	1·2	5·1	1·2	0·4	.
> större städer . . .	58·0	62·8	60·4	100·0	—	59·5	61·2	65·6	.
> mindre städer o. orter	42·0	37·2	39·6	—	100·0	40·5	38·8	34·4	.

Tab. D. Familjernas fördelning på socialklasser, landsdelar och ortsggrupper inom olika inkomstgrupper och familjetyper.¹

Socialklass, landsdel och ortsggrupp	Familjer utan barn	Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av									Samtliga familjer
		under 7 år			7—15 år			15 år o. däröver			
		1	2 el. 3		1	2 el. 3	4 o. fl.	1	2 el. 3	4 o. fl.	
		barn	barn		barn	barn	barn	barn	barn	barn	
<i>Familjer med under 3 000 kr. i årsinkomst</i>	19	49	21	30	52	10	9	19	5	214	
däruv arbetare	17	36	17	23	41	10	9	15	5	173	
lägre tjänstemän	2	13	4	7	11	—	—	4	—	41	
medelklass	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
i Svealand	6	13	6	15	11	—	4	9	—	64	
» Norra Götaland	10	15	7	6	20	7	1	5	2	73	
» Södra »	2	20	7	8	19	2	4	4	3	69	
» Nedre norra Sverige	1	1	1	1	2	1	—	1	—	8	
» Övre » »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» större städer	8	30	12	15	19	3	2	5	1	95	
» mindre städer o. orter	11	19	9	15	33	7	7	14	4	119	
<i>Familjer med 3 000—5 000 kr. i årsinkomst</i>	32	81	33	92	184	20	27	96	45	610	
däruv arbetare	7	34	14	40	73	10	12	41	22	253	
lägre tjänstemän	21	44	18	52	109	10	15	55	23	347	
medelklass	4	3	1	—	2	—	—	—	—	10	
i Svealand	18	41	5	49	74	7	11	32	15	252	
» Norra Götaland	6	22	18	21	52	5	6	31	11	172	
» Södra »	3	12	6	16	37	5	7	23	10	119	
» Nedre norra Sverige	5	3	4	6	19	3	3	10	7	60	
» Övre » »	—	3	—	—	2	—	—	—	2	7	
» större städer	17	60	24	65	115	11	18	56	18	384	
» mindre städer o. orter	15	21	9	27	69	9	9	40	27	226	
<i>Familjer med 5 000 kr. o. däröver i årsinkomst</i>	12	40	24	24	80	16	11	48	29	284	
däruv arbetare	3	1	1	3	8	3	—	7	6	32	
lägre tjänstemän	2	9	4	7	19	2	4	28	14	89	
medelklass	7	30	19	14	53	11	7	13	9	163	
i Svealand	9	23	7	16	40	10	6	22	9	142	
» Norra Götaland	1	8	5	5	9	3	2	8	13	54	
» Södra »	2	3	6	3	18	—	2	14	4	52	
» Nedre norra Sverige	—	5	3	—	11	2	1	2	3	27	
» Övre » »	—	1	3	—	2	1	—	2	—	9	
» större städer	10	32	13	18	56	6	8	38	18	199	
» mindre städer o. orter	2	8	11	6	24	10	3	10	11	85	
<i>Samtliga familjer</i>	63	170	78	146	316	46	47	163	79	1 108	
däruv arbetare	27	71	32	66	122	23	21	63	33	458	
lägre tjänstemän	25	66	26	66	139	12	19	87	37	477	
medelklass	11	33	20	14	55	11	7	13	9	173	
i Svealand	33	77	18	80	125	17	21	63	24	458	
» Norra Götaland	17	45	30	32	81	15	9	44	26	299	
» Södra »	7	35	19	27	74	7	13	41	17	240	
» Nedre norra Sverige	6	9	8	7	32	6	4	13	10	95	
» Övre » »	—	4	3	—	4	1	—	2	2	16	
» större städer	35	122	49	98	190	20	28	99	37	678	
» mindre städer o. orter	28	48	29	48	126	26	19	64	42	430	

¹ Exkl. 137 familjer med inackorderingar.

Av samtliga arbetar- och lägre tjänstemannahushåll (tab. C) tillhörde alltså 40·7 % Svealand, 27·7 % Norra Götaland, 21·9 % Södra Götaland, 8·8 % Nedre och 0·9 % Övre norra Sverige¹. Proportionerna växlade dock rätt starkt mellan olika hushållsgrupper. Det befinner sig sålunda, att av samtliga 526 arbetarhushåll 35·7 % tillhörde Svealand, medan av de 524 tjänstemannahushållen och de 195 medelklasshushållen mer än 45 % voro hemma i samma landsdel. I stället var Norra Götaland starkare representerat bland arbetarna. Hushållen från Södra Götaland och Nedre norra Sverige företedde mera likartad fördelning, medan Övre norra Sverige var relativt starkt representerat inom medelklassen. Det sistnämnda gäller i ännu högre grad för det urval av hushåll med en inkomst av 950—1 450 kr. per konsumtionsenhet, vilka redovisas i samma tabell. Vad slutligen beträffar hushållen från olika ortsgrupper, observeras det svaga inslaget från norra Sverige bland hushåll från större städer.

Bosatta i större städer² voro 58·0 % av arbetarna, 62·8 % av tjänstemännen och 59·5 % av medelklassen, detta allt om socialklasserna tagas i sin helhet. Mellan de hushåll, som hade en inkomst av 950—1 450 kr. per konsumtionsenhet, var överensstämmelsen i berörda avseende ävenledes god.

Tab. E. Familjernas procentuella fördelning på socialklasser, landsdelar och ortsgrupper inom vissa inkomstgrupper och familjetyper.

	Familjer med under 3 000 kr. i årsinkomst och 1—3 barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av			Tillhopa	Familjer med 3 000—5 000 kr. i årsinkomst och 1—3 barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av			Tillhopa
	under 7 år	7—15 år	15 år o. däröver		under 7 år	7—15 år	15 år o. däröver	
Hela antalet familjer	70	82	28	180	114	276	123	513
därav i % arbetare	75·7	78·0	85·7	78·3	42·1	41·0	43·1	41·7
lägre tjänstemän	24·3	22·0	14·3	21·7	54·4	58·3	56·9	57·1
medelklass	—	—	—	—	3·5	0·7	—	1·2
i Svealand	27·1	31·7	46·4	32·2	40·4	44·6	34·9	41·3
> Norra Götaland	31·4	31·7	21·4	30·0	35·1	26·4	30·1	29·2
> Södra >	38·6	32·9	28·6	34·5	15·8	19·2	24·4	19·7
> Nedre norra Sverige	2·9	3·7	3·6	3·3	6·1	9·1	10·6	8·8
> Övre > >	—	—	—	—	2·6	0·7	—	1·0
i större städer	60·0	41·5	25·0	46·1	73·7	65·2	60·2	65·9
i mindre städer o. orter	40·0	58·5	75·0	53·9	26·3	34·8	39·8	34·1

Den tillämpade indelningen av hushållen i inkomstgrupper har, som man finner av tab. D och E, haft till följd, att Södra Götaland, där prisnivån

¹ Beträffande landsdelarnas avgränsning hänvisas dels till tab. A, dels till kap. VI.

² Angående indelningsgrunden för ortsgrupperna hänvisas till sid. 17.

är relativt låg¹, blivit starkare representerat i den lägsta inkomstgruppen, medan Svealand och norra Sverige med dessa landsdelars högre prisnivå, upptagit större andelar i de högre grupperna. Då vidare inkomsterna i stort sett äro högre å större orter än å mindre, följer också, att relativa antalet hushåll från större orter blivit minst i den lägsta, störst i den högsta inkomstgruppen. Inom varje inkomstgrupp minskar i stort sett relativa antalet hushåll från större städer, då antalet barn i familjerna ökar; i de bägge lägre inkomstgrupperna jämväl, då barnens ålder stiger.

Familjernas sammansättning. Som redan inledningsvis nämnts, inriktades undersökningen huvudsakligen på hushåll bestående av man, hustru och minderåriga barn². Hela antalet familjemedlemmar i de 1 245 hushåll, som deltagit i undersökningen, uppgick till 5 087, därav inom arbetarfamiljerna 2 142, inom de lägre tjänstemannafamiljerna 2 150 och inom medelklassfamiljerna 795. Såsom familjemedlemmar har man härvid räknat förutom mannen och hustrun dessas barn och föräldrar men icke inackorderade, inneboende, tjänare o. dyl. Familjemedlemmar, som varit frånvarande mer än halva bokföringsåret, ha icke räknats in i dessa tal. Följande tablå visar, att det ej förelåg någon större skillnad mellan socialklasserna med avseende på familjernas genomsnittliga storlek. Tablåen visar även antalet konsumtionsenheter i medeltal per hushåll. Dessa siffror innesluta ej blott familjemedlemmarna utan även inneboende, inackorderade, spisande gäster samt tjänare, alltefter den tid och den utsträckning som alla dessa kategorier deltagit i hushållets förbrukning. Konsumtionsenhetstalen visa, att även hushållens genomsnittliga storlek praktiskt taget var densamma inom de tre socialklasserna. En olikhet i hushållens storlek förelåg däremot mellan å ena sidan större städer och å andra sidan mindre städer och orter, i det att såväl antalet familjemedlemmar som antalet konsumtionsenheter per hushåll var något större inom sistnämnda samhällstyp.

	Arbetare			Lägre tjänstemän			Arbetare och lägre tjänstemän			Medelklass
	Större städer	Mindre städer o. orter	Summa	Större städer	Mindre städer o. orter	Summa	Större städer	Mindre städer o. orter	Summa	
Antal medlemmar per familj . . .	3·96	4·22	4·07	4·02	4·25	4·10	3·99	4·24	4·09	4·08
Antal konsumtionsenheter per hushåll	3·19	3·41	3·28	3·25	3·49	3·34	3·22	3·45	3·31	3·32

Familjernas storlek, som väsentligen beror på antalet barn, står ofta i ett visst siffermässigt sammanhang med budgetens storlek. Såsom följande tablå visar, ökades antalet familjemedlemmar från den lägsta till den högsta utgiftsgruppen såväl bland arbetar- och lägre tjänstemannahushållen som inom medelklassen.

¹ Jfr sid. 121.

² Jfr sid. 12.

Antal medlemmar per familj . . .	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll						Medelklasshushåll			
	Utgift per år och hushåll, kr.						Utgift per år och hushåll, kr.			
	under 2 000	2 000- 2 500	2 500- 3 000	3 000- 4 000	4 000- 5 000	5 000 o. däröver	under 5 000	5 000- 6 500	6 500- 9 000	9 000 o. däröver
	3·25	3·81	3·81	3·99	4·26	4·60	3·57	3·87	4·23	4·53

Förhållandet förklaras av att i de lägre inkomst- och utgiftslägena inom en viss socialklass som regel befinna sig relativt många unga yrkesutövare med små familjer. Detta samband mellan budgeten och familjens storlek förefaller emellertid numera vara något svagare än vad fallet var 10 år tidigare, när närmast föregående hushållskostnadsundersökning verkställdes (omkring år 1923).

En närmare inblick i materialets sammansättning erhålles genom familjernas särskiljande efter typ eller genom familjemedlemmarnas uppdelning på åldrar. Förekomsten av olika familjetyper har framgått av å sid. 19 ovan införda tablå, vilken också giver en antydning om materialets representativitet i berörda avseende. Denna framställning skall här icke upprepas.

Kännedom om ålderssammansättningen av de hushållsgrupper, som analyseras, är av utomordentlig betydelse för förståelsen av budgetens särdrag, och detta gäller, vare sig posterna avse genomsnitt för normalhushåll, verkligt hushåll, konsumtionsenhet eller person. Fördenskull redovisas i följande *tab. F, G* och *H* familjemedlemmarnas fördelning efter ålder inom vissa i huvudtabellerna förekommande grupperingar.

Av *tab. F* framgår, att socialklasserna tagna i sin helhet företedde mycket likartad ålderssammansättning. Den enda påtagbara olikheten bestod i medelklassens relativt större antal barn i åldrarna under 11 år. Förhållandet, som förklaras av den senare familjebildningen inom medelklassen, torde i de flesta fall föga inskränka jämförbarheten mellan socialklasserna. Även familjer från större städer och mindre städer och orter företedde ganska likartad sammansättning; möjligen bör framhållas, att antalet halvvuxna barn var jämförelsevis stort inom de senare. Däremot rådde någon olikhet mellan arbetarna och de lägre tjänstemännen i det urval av hushåll, som hade en årsinkomst av 950—1 450 kr. per konsumtionsenhet, och vad medelklassfamiljerna inom samma välståndsgupper beträffar, avveko dessa i så hög grad från de övriga, att jämförbarheten i hög grad inskränkes.

I anslutning till denna tabell lämnas här nedan en sammanställning över hushållsföreståndarnas och deras hustrurs fördelning efter ålder.

		Åldersgrupper, år									
		under 25	25— 30	30— 35	35— 40	40— 45	45— 50	50— 55	55— 60	60— 65	65 o. där- över
Arbetarhushåll:	män . . .	1	39	114	140	112	68	30	15	5	2
	kvinnor . .	10	86	120	134	92	48	23	7	3	3
Lägre tjänstemanna- hushåll:	män . . .	3	30	76	156	130	84	35	8	1	1
	kvinnor . .	14	48	123	155	110	49	19	4	2	—
Tillhopa:	män . . .	4	69	190	296	242	152	65	23	6	3
	kvinnor . .	24	134	243	289	202	97	42	11	5	3
Medelklasshushåll:	män . . .	—	5	26	64	64	20	11	4	—	1
	kvinnor . .	3	22	47	59	41	15	4	4	—	—

De produktionskraftigaste åldrarna voro tydligen mycket talrikt representerade. Medelåldern för männen var bland arbetarna 39·3 år, tjänstemännen 39·9 år och inom medelklassen 40·0 år.

Den utförliga redovisning av familjemedlemmarnas kön och ålder, som lämnas i detta kapitel, giver möjlighet att approximativt omräkna de viktigaste av de budgeter, som redovisats per normalhushåll, efter andra konsumtionsenhetskalor än den amerikanska. Härvid omräknas budgeterna principiellt sett först att avse genomsnitt för de verkliga hushåll, varpå de grunda sig, varefter de så erhållna budgeterna reduceras med genomsnittliga antalet konsumtionsenheter per familj beräknat enligt den skala man vill använda.

Omräkningen av budgeterna att gälla per verkligt hushåll kan ske helt enkelt så, att normalhushållets budgetposter multipliceras med kvoten mellan hushållets genomsnittliga antal konsumtionsenheter enligt den amerikanska skalan (jfr tabellhuvudet tab. 1) och antalet konsumtionsenheter i normalhushållet (3·3). Emellertid svara de så erhållna budgeterna icke fullt mot genomsnittet av de ursprungliga räkenskaperna. Normalhushållets budget har nämligen korrigerats dels med hänsyn till att alla familjemedlemmarna icke varit närvarande hela året, eller att släktingar, som bo på annan ort, tillfälligt besökt familjen, dels också med hänsyn till att vissa personer utan att tillhöra familjen ändock deltagit i konsumtionen av vissa förnödenheter under hela eller en del av året¹. Dessa främmande element äro inneboende, varmed här menas dem, som begagna sig av familjens lägenhet såsom bostad utan att deltaga i livsmedelsförbrukningen, helinackorderade, som ha både kost och logi, spisande gäster samt tjänare, vilka sistnämnda deltaga i kost och logi eller enbart kost. Antalet av de hushåll, där sådana delkonsumenter förekommit, redovisas i följande kapitel².

I allmänhet torde vid eventuella omräkningar anledning saknas att åter borttaga dessa korrigeringar. För vissa ändamål kan dock detta vara önskvärt, och då frågan dessutom äger intresse ur metodsynpunkt, lämnas i följande sammanställning vissa uppgifter, som möjliggöra en uppskattning av den samlade verkan, som tillvaron av delkonsumenter och familjemedlemmars frånvaro övar på budgeten. Sålunda har upptagits dels (1) antalet konsumtionsenheter per *familj*, beräknat efter antalet familjemedlemmar, så som dessa angivas i tab. F, dels (2 a, b, c, d) det antal konsumtionsenheter, som i medeltal per *hushåll* deltagit i olika delar av konsumtionen, med korrigering för såväl familjemedlemmarnas tillfälliga frånvaro som närvaron av spisande gäster, inackorderade o. s. v. samt slutligen (3) ett vägt genomsnitt av dessa sist antydda tal. Vägningstal ha varit resp. budgetdelars andel av totalbudgeten.

¹ Jfr sid. 28.

² Sid. 48 och sid. 90.

	Arbetar- och lägre tjänstemanna- hushåll					Medel- klass- hushåll	Hushåll med en års- inkomst per kons- enhet av 950—1 450 kr.		
	arbe- tare	lägre tjänste- män	till- hopa	därav i			arbe- tare	lägre tjänste- män	medel- klass
				större städer	mindre städer o. orter				
1. Antal konsumtionsen- heter per <i>familj</i> (okor- rigerat)	3·32	3·38	3·35	3·26	3·49	3·22	2·91	3·34	4·81
2. Antal konsumtionsen- heter per <i>hushåll</i> vid förbrukningen av									
a. matvaror m. m.	3·33	3·37	3·35	3·24	3·51	3·51	2·92	3·31	4·87
b. spritdrycker och to- bak	3·12	3·17	3·14	3·05	3·29	3·03	2·77	3·14	4·39
c. bostad, bränsle och lyse	3·42	3·48	3·45	3·37	3·58	3·59	3·02	3·43	4·98
d. övriga förnöden- heter	3·20	3·27	3·24	3·16	3·37	3·18	2·85	3·25	4·54
3. Vägt genomsnitt av 2 a, b, c och d	3·28	3·34	3·31	3·22	3·45	3·32	2·90	3·30	4·71

Man finner av ovanstående, att korrigeringsstalen endast beträffande medelklas-
sen i nämnvärd grad påverkat resultatet. Om det bortses från spritdrycks- och
tobaksförbrukningen, vars uppdelning på hushållsmedlemmarna alltid är vansk-
lig, befinnes, att de korrigerade konsumtionsenhetstalen inom de grupper, som om-
fatta arbetar- och tjänstemannahushåll, avvika från de okorrigerade med högst
3—4 %. Den grupp, som omfattar samtliga medelklasshushåll, uppvisar däremot
större skillnader i synnerhet för posterna matvaror m. m. samt bostad, bränsle
och lyse (c:a 10 %) huvudsakligen sammanhängande med det här relativt större
antalet tjänarinnor i hushållen. De korrigeringar, som vid budgeternas reduce-
ring till att avse normalhushåll skett med avseende på delkonsumenter o. s. v.,
äro följaktligen i dessa fall att betrakta som mindre justeringar.

För vissa ändamål kan det vara lämpligt omräkna budgetposterna att i stäl-
let för normalhushåll eller verkligt hushåll avse en genomsnittsperson. För
de budgeter, som avse normalhushåll, kan man då lämpligen begagna relatio-
nen: $1 \text{ normalhushåll} = 4.05 \text{ personer}$. Beräkningen härav grundar sig på upp-
gifterna i tab. F över antal och åldersfördelning inom undersökningens samt-
liga 1 245 familjer.

I tab. G och H redovisas familjemedlemmarnas antal och åldersfördelning
inom de olika inkomstgrupperna och familjetyperna. I anslutning till den
förstnämnda av dessa tabeller lämnas å sid. 41 en sammanställning över man-
nens genomsnittliga ålder.

Tab. G. Familjemedlemmarnas fördelning efter ålder och kön inom olika inkomstgrupper och familjetyper.¹

Inkomstgrupper och familjemedlemmarnas ålder	Fa- miljer utan barn		Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av															
			under 7 år				7—15 år				15 år o. däröver							
			1 barn		2 el. 3 barn		1 barn		2 el. 3 barn		4 o. fl. barn		1 barn		2 el. 3 barn		4 o. fl. barn	
			m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
<i>Familjer med under 3 000 kr. i årsinkomst.</i>																		
Under 4 år	—	—	13	21	12	14	—	—	11	6	4	2	—	—	—	—	1	
4—7 >	—	—	6	9	15	10	—	—	13	12	10	3	—	—	1	1	2	2
7—11 >	—	—	—	—	—	—	6	9	29	20	7	6	—	—	6	4	5	—
11—15 >	—	—	—	—	—	—	9	6	24	8	4	9	—	—	8	1	7	1
15—19 >	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	5	13	1	4
19 år o. däröver	19	19	49	49	21	21	30	30	52	52	10	10	10	9	23	22	7	5
Summa	19	19	68	79	48	45	45	45	129	98	35	30	14	13	43	41	22	13
<i>Familjer med 3 000—5 000 kr. i årsinkomst.</i>																		
Under 4 år	—	—	29	22	15	25	—	—	17	25	8	2	—	—	2	1	9	12
4—7 >	—	—	13	17	12	19	—	—	34	37	4	10	—	—	5	4	15	8
7—11 >	—	—	—	—	—	—	35	13	89	83	21	17	—	—	9	12	27	11
11—15 >	—	—	—	—	—	—	17	27	59	84	12	12	—	—	26	30	29	36
15—19 >	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	8	45	40	28	31
19 år o. däröver	32	32	81	81	33	33	92	92	184	184	20	20	29	31	118	125	60	54
Summa	32	32	123	120	60	77	144	132	388	413	65	61	42	39	205	212	168	152
<i>Familjer med 5 000 kr. o. däröver i årsinkomst.</i>																		
Under 4 år	—	—	18	12	15	12	—	—	16	16	4	10	—	—	—	—	2	3
4—7 >	—	—	5	5	13	13	—	—	22	21	8	8	—	—	2	—	6	5
7—11 >	—	—	—	—	—	—	7	7	46	36	14	14	—	—	6	4	10	12
11—15 >	—	—	—	—	—	—	4	6	14	22	8	8	—	—	16	16	21	15
15—19 >	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	3	26	17	26	18
19 år o. däröver	12	12	40	40	24	24	24	24	80	80	16	16	14	12	60	66	53	39
Summa	12	12	63	57	52	49	35	37	178	175	50	56	18	15	110	103	118	92
<i>Samtliga familjer.</i>																		
Under 4 år	—	—	60	55	42	51	—	—	44	47	16	14	—	—	2	1	11	16
4—7 >	—	—	24	31	40	42	—	—	69	70	22	21	—	—	8	5	23	15
7—11 >	—	—	—	—	—	—	48	29	164	139	42	37	—	—	21	20	42	23
11—15 >	—	—	—	—	—	—	30	39	97	114	24	29	—	—	50	47	57	52
15—19 >	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	15	76	70	55	53
19 år o. däröver	63	63	170	170	78	78	146	146	316	316	46	46	53	52	201	213	120	98
Summa	63	63	254	256	160	171	224	214	690	686	150	147	74	67	358	356	308	257

¹ Exkl. 137 familjer med inackorderingar.

Tab. H. Familjemedlemmarnas antal och procentuella fördelning efter ålder inom vissa inkomstgrupper och familjetyper.

	Familjer med under 3 000 kr. i årsinkomst och 1—3 barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av			Tillhoppa	Familjer med 3 000—5 000 kr. i årsinkomst och 1—3 barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av			Tillhoppa
	under 7 år	7—15 år	15 år o. däröver		under 7 år	7—15 år	15 år o. däröver	
Hela antalet familjemedlemmar	240	317	111	668	380	1 072	498	1 950
därav i % inom åldersgrupperna								
under 4 år	25.0	5.4	—	11.5	23.9	3.9	0.6	7.0
4—7 år	16.7	7.9	1.8	10.0	16.1	6.6	1.8	7.2
7—11 »	—	20.2	9.0	11.1	—	20.5	4.2	12.3
11—15 »	—	14.8	8.1	8.4	—	17.5	11.3	12.5
15—19 »	—	—	23.4	3.9	—	—	21.3	5.5
19 år o. däröver	58.3	51.7	57.7	55.1	60.0	51.5	60.8	55.5
Antal medlemmar per familj .	3.43	3.87	3.96	3.71	3.33	3.88	4.05	3.80

	Mannens medelålder (år)			Samtliga familjer	
	Familjer utan barn	Familjer med en årsinkomst av			
		under 3 000 kr.	3 000—5 000 kr.	5 000 kr. o. däröver	
Familjer utan barn	39	34	37	36	
Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av					
under 7 år	{ 1 barn	31	33	36	33
	{ 2 el. 3 barn	31	34	36	34
7—15 år	{ 1 barn	39	40	41	40
	{ 2 el. 3 barn	37	39	41	39
	{ 4 o. fl. »	38	39	40	39
15 år o. däröver	{ 1 barn	49	44	48	46
	{ 2 el. 3 barn	45	46	47	46
	{ 4 o. fl. »	44	45	48	46
	Samtliga familjer	37	39	42	40

Ett starkt och positivt samband råder, som man finner, mellan mannens medelålder, barnens ålder och familjeinkomsten.

En i alla detaljer genomförd analys av nu avsedda budgeter, vilka ju icke beräknats som genomsnitt per normalhushåll, fordrar icke blott kännedom om familjernas åldersammansättning utan även om antalet medlemmar per familj, om tillfällig frånvaro av familjemedlemmar, tillfälliga gäster och för vissa ändamål också om förekomsten av tjänare. Speciellt födoämnes-, bostads-, bränsle- och lyseutgifterna påverkas nämligen av dylika omständigheter.

I avsikt att giva möjlighet till korrigeringar av matvarubudgeten inom olika familjetyper med hänsyn till ovan nämnda förhållanden (d. v. s. familjernas olika ålderssammansättning, medlemstal, tillfällig frånvaro av medlemmar, tillfällig närvaro av gäster och förekomsten av tjänare) meddelas följande korrigeringsstal, med vilka budgetposterna multipliceras.

	Familjer med en årsinkomst av			Samtliga familjer
	under 3 000 kr.	3 000—5 000 kr.	5 000 kr. o. däröver	
Familjer utan barn	0·992	1·015	0·966	0·998
Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av				
under 7 år	{ 1 barn 1·024	1·015	0·890	0·985
	{ 2 el. 3 barn 0·996	1·017	0·906	0·975
7—15 år	{ 1 barn 1·004	1·030	1·032	1·025
	{ 2 el. 3 barn 1·030	1·009	0·950	0·996
	{ 4 o. fl. » 1·020	0·997	0·946	0·984
15 år o. däröver	{ 1 barn 1·016	1·023	0·970	1·009
	{ 2 el. 3 barn 1·044	1·041	1·003	1·030
	{ 4 o. fl. » 1·090	1·044	0·984	1·024

Av ovanstående sammanställning framgår, att korrigering av födoämnesbudgeterna egentligen endast behöver företagas, då familjer ur högsta inkomstgruppen eller med flera barn i åldern 15 år och däröver deltaga i jämförelsen.¹ Talen ha erhållits sålunda. Det genomsnittliga antalet konsumtionsenheter, som deltagit i kosthållet inom varje inkomstgrupp och familjetyper (med hänsyn till frånvaro, gäster, tjänare o. s. v.), ävensom det genomsnittliga antalet konsumtionsenheter inom samtliga familjer av viss typ (utan hänsyn till frånvaro, gäster och tjänare) beräknades, varefter sistnämnda tal dividerades med de föregående.

¹ Korrigeringsstalen ha använts vid beräkningar, som redovisas i tab. DD och FF.

Kap. III. Hushållens inkomster. Räkenskapernas balans.

Inkomsterna. Totala inkomstbeloppet under räkenskapsåret utgjorde för arbetarhushållen 1 837 525 kr., för de lägre tjänstemännen 2 206 849 kr. och för medelklassen 1 431 017 kr. Sammanlagt redovisas alltså i denna undersökning cirka 5·5 milj. kr. fördelade på 1 245 familjer.

I *tab. 1* bland huvudtabellerna meddelas uppgifter i absoluta tal angående inkomster och utgifter i medeltal per normalhushåll för de tre socialklasserna arbetare, lägre tjänstemän och medelklass samt beträffande de båda förra särskilt för familjerna från större städer och från mindre städer och orter. Vidare lämnas i *tab. 2* uppgifter rörande inkomster och utgifter per hushåll för 1 108 i undersökningen ingående familjer fördelade på tre inkomstgrupper (familjer med under 3 000 kr. i familjeinkomst, 3 000—5 000 kr. och 5 000 kr. och däröver). Inom resp. inkomstgrupper ha familjerna klassificerats på 9 olika familjetyper. Ett utdrag och sammandrag av några viktigare grupper ur denna tabell meddelas i *tab. 3*. Dessa tabeller gälla riket i dess helhet; beträffande de särskilda landsdelarna och orterna hänvisas till kap. VI.

Av följande översikt framgår, huru de i materialet ingående hushållen fördela sig på olika inkomstlägen.

	Antal hushåll med en årsinkomst av kronor											Samtliga hushåll
	under 2 000	2 500	3 000	4 000	5 000	6 000	7 000	8 000	9 000	10 000	15 000	
Arbetare	4	49	132	208	95	27	9	2	—	—	—	526
Lägre tjänstemän . .	—	5	36	208	173	75	17	9	—	—	1	524
Tillhopa	4	54	168	416	268	102	26	11	—	—	1	1 050
därav												
i större städer . . .	—	21	79	234	189	79	21	10	—	—	1	634
i mindre städer o. orter	4	33	89	182	79	23	5	1	—	—	—	416
Medelklass	—	—	—	2	11	40	47	35	28	10	22	195
Samtliga hushåll	4	54	168	418	279	142	73	46	28	10	23	1 245

Såväl bland arbetarna som de lägre tjänstemännen förekom det största antalet familjer inom gruppen 3 000—4 000 kr., vilken innehöll föga mindre än $\frac{2}{5}$ av samtliga familjer inom envar av dessa socialklasser (39·5 resp. 39·7 %). I grupperna under 3 000 kr. kommo bland arbetarna 35·2 och bland tjänstemännen 7·8 %. Medelklassens fördelning efter årsinkomstens storlek är mera varierande. En viss koncentration äger dock rum omkring 7 000-kronorsstrecket.

För att kunna bedöma hushållningens förutsättningar är det av vikt att lära känna, från vilka olika källor inkomsterna härfluta. Följande *tab. 1* visar i absoluta och relativa tal de olika inkomsttitlarnas betydelse inom olika

Tab. I. Inkomsternas fördelning inom olika socialklasser och ortsggrupper.¹

Inkomstposter	I medeltal per hushåll, kr.						I % av totalinkomsten					
	Arbetar- och lägre tjänstemanna-hushåll					Medelklass-hushåll	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklass-hushåll
	arbete-tare	lägre tjänstemän	tillhopa	därav i			arbete-tare	lägre tjänstemän	tillhopa	därav i		
större städer				mindre städer o. orter	större städer	mindre städer o. orter						
Antal hushåll	526	524	1 050	634	416	195						
<i>Kontanta inkomster.</i>												
Mannens huvudinkomst	2 891·1	3 589·2	3 239·5	3 415·2	2 971·7	6 171·6	82·8	85·2	84·1	84·1	84·1	84·1
Mannens biförtjänster	88·1	103·0	95·5	101·3	86·7	388·5	2·5	2·5	2·5	2·5	2·5	5·3
Hustruns inkomst . .	71·3	61·0	66·1	73·6	54·7	159·9	2·1	1·4	1·7	1·8	1·5	2·2
Barnens bidrag . . .	68·7	49·1	58·9	57·5	61·0	3·6	2·0	1·2	1·5	1·4	1·7	0·0
Familjeinackordering	63·7	42·4	53·1	57·5	46·3	32·9	1·8	1·0	1·4	1·4	1·3	0·4
Övriga inackorderingar, uthyrning . .	106·6	86·5	96·6	102·0	88·3	85·7	3·1	2·1	2·5	2·5	2·5	1·2
Sjukhjälp o. understöd	41·2	22·8	32·0	36·0	26·0	12·9	1·2	0·5	0·8	0·9	0·7	0·2
Gåvor	18·6	22·3	20·5	23·2	16·4	38·7	0·5	0·5	0·5	0·6	0·5	0·5
Räntor	12·1	21·8	16·9	20·6	11·3	104·3	0·3	0·5	0·4	0·5	0·3	1·4
Försålda produkter .	4·8	7·1	5·9	5·6	6·5	9·2	0·1	0·2	0·2	0·1	0·2	0·1
Återbäring	18·3	17·1	17·7	14·6	22·5	14·4	0·5	0·4	0·5	0·4	0·6	0·2
Lotterivinster o. d. .	8·0	12·1	10·0	9·8	10·3	12·1	0·2	0·3	0·3	0·2	0·3	0·2
Övriga kontanta inkomster	11·4	14·1	12·8	11·6	14·5	25·4	0·3	0·3	0·3	0·3	0·4	0·3
<i>Inkomster in natura.</i>												
Förmåner	54·6	117·2	85·9	84·7	87·5	194·2	1·6	2·8	2·2	2·1	2·5	2·7
Gåvor	20·3	25·4	22·8	27·0	16·5	29·6	0·6	0·6	0·6	0·7	0·5	0·4
Bärplockning, fiske o. d.	7·7	5·5	6·6	4·6	9·6	5·3	0·2	0·1	0·2	0·1	0·3	0·1
Övriga inkomster in natura	6·9	14·9	11·0	16·4	2·9	50·2	0·2	0·4	0·3	0·4	0·1	0·7
Summa inkomster	3 493·4	4 211·5	3 851·8	4 061·2	3 532·7	7 338·5	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

socialklasser och ortsggrupper; uppgifterna äro medeltal per hushåll ej per normalhushåll. Då emellertid där upptagna inkomstarter ej förekommit hos alla i undersökningen deltagande hushåll, ha i *tab. J* uträknats medeltal för de hushåll, där resp. inkomstarter faktiskt förekommit. *Tab. K* visar inkomstkällornas betydelse inom vissa inkomstgrupper och familjetyper. De här redo-

¹ Angående under resp. rubriker förda inkomstslag och dessas beräkning hänvisas till bilaga 2.

Tab. J. Förekomsten av olika inkomstarter inom olika socialklasser och ortsggrupper.¹

Inkomstposter	Antal hushåll, där resp. inkomstarter förekommit, i % av hela antalet hushåll inom de olika grupperna					Inkomst i medeltal för de hushåll där resp. inkomstarter förekommit						
	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklasshushåll	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklasshushåll
	arbete	lägre tjänstemän	tillhoppa	därav i större städer	därav i mindre städer o. orter		arbete	lägre tjänstemän	tillhoppa	därav i större städer	därav i mindre städer o. orter	
Hela antalet hushåll	526	524	1 050	634	416	195						
<i>Kontanta inkomster.</i>	%	%	%	%	%	%	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
Mannens huvudinkomst	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	2 891·1	3 589·2	3 239·5	3 415·2	2 971·7	6 171·6
Mannens biförtjänster	53·4	51·7	52·6	51·6	54·1	65·6	164·9	199·1	181·7	196·4	160·3	591·9
Hustruns inkomst . . .	32·5	22·1	27·3	31·9	20·4	20·0	219·2	275·6	242·0	231·1	267·9	799·5
Barnens bidrag	17·1	14·3	15·7	15·6	15·9	1·5	401·4	342·8	374·8	368·2	384·6	230·8
Familjeinackordering	8·9	8·0	8·5	8·5	8·4	5·6	712·8	529·2	626·1	675·1	550·6	584·0
Uthyrning	9·7	8·0	8·9	6·9	11·8	4·1	545·1	611·1	574·9	769·7	400·0	837·4
Övriga inackorderingar	15·2	12·2	13·7	13·6	13·9	13·3	353·5	307·2	332·9	358·4	295·2	385·2
Sjukhjälp	30·6	22·5	26·6	26·2	27·2	15·4	120·5	100·6	112·1	128·3	88·2	83·7
Arbetslöshetsunderstöd	5·3	0·6	3·0	2·2	4·1	—	80·8	28·5	75·7	107·9	49·2	—
Gåvor	34·6	34·7	34·7	38·2	29·3	39·0	53·9	64·5	59·1	60·7	55·9	99·2
Räntor	22·4	35·1	28·8	32·8	22·6	48·2	53·9	62·1	58·9	62·9	50·0	216·3
Försålda produkter . . .	12·5	10·7	11·6	10·4	13·5	5·6	38·1	66·6	51·2	54·0	47·9	163·6
Återbäring	58·4	58·8	58·6	56·5	61·8	52·3	31·4	29·1	30·2	25·8	36·4	27·5
Lotterivinster o. d. . . .	22·8	22·5	22·7	22·4	23·1	21·0	34·8	53·6	44·1	43·7	44·7	57·5
Övriga kontanta inkomster	17·3	21·9	19·6	21·9	16·1	27·2	66·0	64·2	65·0	52·8	90·3	93·6
<i>Inkomster in natura.</i>												
Förmåner	57·0	74·2	65·6	60·6	73·3	48·2	95·8	157·9	130·8	139·9	119·4	402·9
Gåvor	54·4	54·2	54·3	59·3	46·6	54·4	37·3	46·9	42·1	45·6	35·3	54·5
Bärplockning, fiske o. d.	45·1	40·5	42·8	34·2	55·8	40·0	17·0	13·6	15·4	13·5	17·2	13·2

visade familjerna tillhöra huvudsakligen arbetar- och lägre tjänstemannaklassen.

Inkomsttitlarna kunna uppdelas i tvenne huvudgrupper, kontanta inkomster och inkomster in natura. Uppgifterna rörande de förra äro givetvis noggran-

¹ Jfr not till tab. I.

Tab. K. De olika inkomstposterna i procent av totalinkomsten inom vissa inkomstgrupper och familjetyper.¹

I n k o m s t p o s t e r	Familjer med under 3 000 kr. i årsinkomst och 1—3 barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av			Tillhopa	Familjer med 3 000—5 000 kr. i årsinkomst och 1—3 barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av			Tillhopa
	under 7 år	7—15 år	15 år o. däröver		under 7 år	7—15 år	15 år o. däröver	
Antal hushåll	70	82	28	180	114	276	123	513
Mannens huvudinkomst	91·8	90·2	82·7	89·6	88·7	88·8	81·5	87·0
» biförtjänster	1·4	1·4	3·3	1·7	1·7	2·3	2·4	2·2
Hustruns inkomst	0·8	0·7	0·4	0·7	1·5	1·5	1·3	1·4
Barnens bidrag	—	0·4	2·0	0·5	—	0·2	3·4	0·9
Inackordering, uthyrning	0·4	1·1	4·6	1·4	1·7	1·1	5·3	2·4
Sjukhjälp och understöd	0·9	1·2	0·7	1·0	0·9	0·7	0·8	0·8
Gåvor (kontant o. in natura)	1·7	0·7	1·1	1·2	1·9	1·0	1·0	1·2
Räntor	0·3	0·0	0·4	0·2	0·7	0·3	0·4	0·4
Övriga kontanta inkomster	0·9	1·2	1·3	1·1	1·2	1·3	1·2	1·3
Förmåner in natura	1·4	2·7	2·3	2·1	1·7	2·5	2·7	2·4
Övriga inkomster in natura	0·4	0·4	1·2	0·5	—	0·3	—	0·0
Summa inkomster	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

nare och tillförlitligare än för de senare; värdet av naturainkomsterna har i många fall framkommit genom uppskattningar av bokförarna själva, vilka uppskattningar, trots en del rätt betydande justeringar vid materialets bearbetning, ibland måste betecknas som rätt osäkra.

Av de olika kontanta inkomstkällorna var givetvis inkomsten av arbete (mannens, hustruns och barnens kontanta inkomster) viktigast. Arbetsinkomsten inklusive värdet av naturaförmåner uppgick sammanlagt till 3 546 kr. eller 92·0 % av totalinkomsten bland arbetar- och lägre tjänstemannafamiljerna samt till 6 918 kr. eller 94·3 % inom medelklassen.

Från mannens huvudyrke härrörde ej blott vad som i tabellerna redovisats såsom *mannens huvudinkomst* utan även större delen av förmånerna in natura. Dessa poster upptogo inom socialklasserna ungefär samma andel av totalinkomsten, nämligen 86·3 % bland arbetar- och lägre tjänstemannahushållen och 86·8 % inom medelklassen. Någon skillnad mellan städer och industriorter förefanns ej heller. — *Mannens biförtjänster* voro inom arbetarklassen oftast av tillfällig natur (handräkning, funktionärsuppdrag i föreningar, kommunala uppdrag m. m.); inom medelklassen förekommo någon gång mera regelbundna bisysslor. Biförtjänsterna uppgingo i medeltal för samtliga familjer till 2·5 %

¹ Jfr not till tab. I.

av totalinkomsterna bland arbetare och lägre tjänstemän och 5·3 % inom medelklassen. För 52·6 % av alla familjer bland arbetar- och lägre tjänstemannahushållen samt 65·6 % bland medelklasshushållen redovisades i hushållsböckerna dylika biförtjänster. Beloppen företedde stora skiljaktigheter mellan arbetare och lägre tjänstemän å ena sidan och medelklassen å andra sidan (resp. 182 och 592 kr.). Mellan hushållen i större städer och i mindre städer och orter var skillnaden däremot mindre (resp. 196 och 160 kr.). Vid stigande totalinkomst syntes biförtjänsterna stiga i något starkare grad, varigenom deras procentandel i stort sett steg (tab. K).

Hustruns inkomster härflyta bland arbetar- och lägre tjänstemannahushållen oftast från olika slag av husligt och mera tillfälligt arbete utom hemmet, men inom medelklassen i flera fall från kontorsarbete eller lärarbefattningar. Bland de förra spelade hustruns inkomst en underordnad roll, 1·7 % av totalinkomsten. Även inom medelklassen var denna posts andel av totalinkomsten i allmänhet ganska ringa, 2·2 %. Tab. J visar, att bland medelklassfamiljerna hustrun hade inkomst endast i 20·0 % av samtliga undersökta fall; bland de lägre tjänstemannahushållen var motsvarande procenttal 22·1 och bland arbetarna 32·5.

Möjligheterna för hustrun att skaffa inkomster till familjen minskade starkt med förekomsten av barn, vilket framgår av följande översikt, beräknad på sammandrag av i tab. 2 redovisade grupper.

Familjens årsinkomst	Hustruns inkomst i % av familjeinkomsten inom				samtliga familjer
	familjer utan barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	
Under 3 000 kr.	6·9	0·6	0·7	0·3	1·2
3 000—5 000 „	5·8	2·2	1·0	0·2	1·5
5 000 kr. o. däröver	4·7	3·8	1·8	0·7	2·3
Samtliga familjer	5·7	2·5	1·3	0·5	1·8

Det är, som synes, huvudsakligen de barnlösa hustrurna, som i nämnvärd grad kunnat bidra till familjens intäkter.

Barnens bidrag voro av större betydelse bland arbetarhushållen, där de uppgingo till 2·0 % av totalinkomsten, än bland de lägre tjänstemännen och inom medelklassen, med resp. 1·2 och 0·0 % av hela inkomsten. Skillnaden mellan socialklasserna beror till en del därpå, att bland arbetarna och lägre tjänstemännen funnos flera familjer med vuxna barn än vad fallet var inom medelklassen, men även den omständigheten, att behovet av att samtliga familjemedlemmar efter förmåga bidra till familjens gemensamma uppehälle är störst inom arbetarklassen, spelar här in. Särskilt inom medelklassen kan man däremot kosta på barnen en längre utbildning, under vilken dessa sällan ha tillfälle till avlönat arbete. Olikheten mellan socialklasserna i nu berörda avseende framgår även av tab. J, enligt vilken inkomstposten förekom i 17·1 % av samtliga arbetarhushåll mot i 14·3 % bland de lägre tjänstemännen och blott 1·5 % inom medelklassen. Det bidrag, som barnen lämnat inom arbetar- och

lägre tjänstemannafamiljerna, uppgick till i medeltal 350 å 400 kr. och var högst bland arbetarna. Bland medelklassfamiljerna utgjorde motsvarande be-
lopp i medeltal cirka 230 kr. Av tab. K framgår, att bidrag till familjens
uppehälle någon enstaka gång lämnades av 7—15-åringar, men inkomstarten
hörde, som naturligt är, egentligen hemma hos familjer med barn i åldern 15
år eller däröver.

Under rubriken inkomst av *inackordering och uthyrning* ha i huvudtabel-
lerna ävensom i tab. K förts inkomster såväl från utanför familjen stående
personer som från vuxna barn och andra närstående släktingar, vilka varit in-
ackorderade och betalat för mat och husrum (s. k. »familjeinackorderade»).
I tab. I och J meddelas särskilda uppgifter för de olika slagen av inackordering
samt för uthyrning. Bland arbetar- och lägre tjänstemannahushållen förekom
»familjeinackordering» i endast resp. 8·9 och 8·0 % och inom medelklassen i
5·6 % av hushållen, och inkomsterna härav uppgingo i ingen av socialklasserna
till 2 % av totalinkomsten. Inackorderade eller inneboende personer, som icke
tillhörde familjen, förekommo i ungefär samma utsträckning inom alla social-
klasser, och inkomsterna från dem varierade inom rätt snäva gränser. (Tab.
J.) Följande översikt belyser mera i detalj förekomsten och arten av främ-
mande hushållsmedlemmar i materialet.

	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll						Medelklass- hushåll	
	arbetare		lägre tjänstemän		tillhopa			
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Hushåll med inneboende	26	5·0	30	5·7	56	5·3	13	6·7
» » helinackorderade	27	5·1	23	4·4	50	4·8	7	3·6
Summa hushåll med inneboende eller helinackorderade	53	10·1	53	10·1	106	10·1	20	10·3
därav under längre tid ¹	35	6·7	30	5·7	65	6·2	14	7·2
Hushåll med spisande gäster	15	2·8	7	1·3	22	2·1	3	1·5
därav under längre tid ¹	5	1·0	3	0·6	8	0·8	2	1·0
Övriga hushåll med främmande per- soner ²	12	2·3	4	0·8	16	1·5	3	1·5
Hushåll utan inneboende, inackor- derade eller spisande gäster	446	84·8	460	87·8	906	86·3	169	86·7
Samtliga hushåll	526	100·0	524	100·0	1 050	100·0	195	100·0

Det bör dock framhållas, att dessa siffror ej kunna göra anspråk på att giva
en riktig bild av exempelvis inneboendesystemets förekomst inom olika sociala
lager, enär siffrorna helt bli beroende på urvalet av familjer och man vid ut-
väljandet av bokförarna eftersträvat att i undersökningen få med så få hushåll
med inneboende som möjligt; familjer med flera inackorderade under längre tid
(d. v. s. under minst sex månader) ha ofta fränskilts, där detta kunnat ske
utan alltför stark inskränkning av materialets omfång.

Av väsentlig betydelse för förekomsten av inneboende och helinackorderade
synes den av hushållet bebodda lägenhetens storlek vara.

¹ Under minst 6 månader. — ² Häri ingå familjer, som haft mer än ett slag av främmande
personer (helinackorderade, inneboende, spisande) i hushållet.

		Hushåll, boende i lägenheter om					
		1 rum o. kök	2 o. fl. rum o. kokvrå	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 o. fl. rum o. kök
Hushåll med inne- boende el. helin- ackorderade i % av samtliga	Arbetare	7.1	9.1	13.8	33.3	. ¹	. ¹
	Lägre tjänstemän	6.0	5.9	8.1	25.0	33.3	. ¹
	Tillhoppa	6.7	7.1	10.5	28.1	33.3	. ¹
	Medelklass ¹	. ¹	9.5	8.8	20.5	15.2

Beträffande uthyrning av lägenhet, vilket endast förekommer bland innehavare av egen fastighet, uppgick bruttoinkomsten härav i medeltal för samtliga arbetar- och lägre tjänstemannahushåll till 51 kr. samt till 34 kr. inom medelklassen. För enbart sådana hushåll, som ägt egna fastigheter och hyrt ut lägenheter, utgjorde motsvarande belopp resp. 575 kr. och 837 kr. De sammanlagda inkomsterna av inackordering och uthyrning till utomstående upptogo endast 2.5 % av totalinkomsten inom arbetar- och lägre tjänstemannahushållen och 1.2 % inom medelklassen. Tillsammans med inkomsterna från inackorderade familjemedlemmar stego beloppen till 3.9 resp. 1.6 %.

Sjukhjälp och understöd uppgingo tillsammans bland arbetarna till 1.2 %, de lägre tjänstemännen till 0.5 % och inom medelklassen till 0.2 % av totalinkomsten. Att posten betydde relativt mera bland arbetarna än bland de lägre tjänstemännen och inom medelklassen har sin förklaring huvudsakligen däri, att arbetarna i större utsträckning voro medlemmar av sjukkassor (jfr tab. Å) än de båda andra socialklasserna, varest dessutom arbetslöshetsunderstöd praktiskt taget ej förekom. Med avseende på förefintligheten av arbetslöshetsunderstöd må framhållas, att man vid urvalet av familjer konsekvent ej medtagit sådana, där mannen varit arbetslös under någon längre tid (jfr sid. 14).

Kontant erhållna *gåvor* uppgingo till obetydliga belopp bland arbetare och lägre tjänstemän; inom medelklasshushållen var posten något större, men utgjorde blott 0.5 % av totalinkomsterna. Den förekom ungefär lika ofta inom alla socialklasser.

Räntor, inbegripet utdelningar på aktier, voro givetvis störst och vanligast inom medelklassen, men spelade även där ej någon roll för familjernas ekonomi.

Inkomsterna av *försålda produkter* uppgingo inom arbetar- och lägre tjänstemannahushållen till i medeltal 6 kr. men inom medelklassen till 9 kr., och voro sålunda i bägge fallen obetydliga.

I tabellerna redovisade belopp av *återbäring* från konsumtionsföreningar eller privata handlare äro ej fullständiga så till vida, att i fråga om konsumtionsföreningarna en del av återbäringen ibland ej utbetalas utan fonderas och sålunda ej kommer till synes i hushållsböckerna. Återbäring redovisades något oftare bland arbetare och lägre tjänstemän än inom medelklassen. Bland de familjer, där posten förefanns, uppgick den till cirka 30 kr.

Lotterivinster och *övriga kontanta inkomster* voro utan större betydelse.

Bland *naturainkomsterna* intogo *förmånerna* den främsta platsen. Från denna inkomstkälla härrörde 1.6 % av totalinkomsten bland arbetar-

¹ På grund av ringa antal hushåll i denna grupp har procenttal icke uträknats. Jfr tablan sid. 75.

Tab. L. Uppgifter rörande olika slag av förmåner.

	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklasshushåll
	arbetare	lägre tjänstemän	tillhoppa	större städer	därav i mindre städer o. orter	
Antal hushåll med						
fri bostad	16	34	50	22	28	27
nedsatt hyra	35	15	50	14	36	7
fritt bränsle ¹	24	32	56	28	28	27
> lyse	18	32	50	23	27	15
fria kläder ²	42	75	117	97	20	1
fri läkare, ev. även medicin . .	253	345	598	324	274	57
fria resor	28	191	219	118	101	24
övriga förmåner	36	37	73	50	23	27
Värde per hushåll, kr.						
fri bostad	425·6	460·6	449·4	583·6	344·0	818·7
nedsatt hyra	107·5	216·3	140·1	283·2	84·5	284·4
fritt bränsle	78·8	120·8	102·8	109·6	96·0	207·4
> lyse	41·9	47·5	45·5	44·5	46·3	89·3
fria kläder	38·8	91·4	72·5	81·4	29·4	100·0
fri läkare, ev. även medicin . .	36·5	34·7	35·4	34·6	36·4	33·9
fria resor	76·8	83·7	82·8	83·5	82·0	117·1
övriga förmåner	69·5	62·7	66·1	77·2	41·8	73·8

na, 2·8 % bland de lägre tjänstemännen och 2·7 % inom medelklassen. För hushållen från större städer samt mindre städer och orter voro motsvarande siffror 2·1 resp. 2·5 %.

En sammanställning över olika slag av förmåner lämnas i tab. L. Såsom förmån ha räknats ej blott sådana fall, då utgifterna för en post helt bestridas av arbetsgivaren, utan även när löntagaren exempelvis bor i arbetsgivarens hus för en hyra, som är lägre än i fria marknaden; i tabellen redovisas förmåner av sistnämnda slag under rubriken nedsatt hyra.

Ekonomiskt viktigast av förmånerna var fri bostad, som förekom i 3·0 % av arbetar-, 6·5 % av lägre tjänstemanna- och 13·8 % av medelklasshushållen. Denna förmån och i än högre grad förmånen av nedsatt hyra var vanligare å mindre än å större orter. Det beräknade värdet av såväl fri bostad som nedsatt hyra var helt naturligt högst inom medelklassen och lägst för arbetarna.

Fri läkare och ibland även fri medicin var den förmån, som redovisats oftast, nämligen i 48·1 % bland arbetarna, 65·8 % bland tjänstemännen och 29·2 % inom medelklassen. Förmånen gällde ibland ej blott för hushållsföreståndaren utan även för hans familj. Bokförarna ha i många fall anmärkt, att de ej begagnat sig av denna förmån under räkenskapsåret, men värdet av förmånen har likväl uppskattats och medräknats.

Det tillskott i inkomsterna, som erhållits genom *gåvor in natura*, *bärplockning*, *fiske*, *vedinsamling* o. d., var i allmänhet av ringa betydelse.

¹ Helt eller delvis. — ² Uniform, överdragskläder o. d.

Tab. M. Uppgifter rörande familjer med egen bostad.

	Antal familjer med		Värdet av egen bostad, kr.	Inkomst från uthyrd lägenhet, kr. ¹	Summa, kr.	Omkostnader, kr.	Över- (+) el. underskott (-), kr.
	eget hem	bostadsföreningslägenhet					
Arbetare	87	27	605·0	243·9	848·9	581·0	+ 267·9
Lägre tjänstemän	84	38	767·1	210·4	977·5	714·1	+ 263·4
Tillhopa	171	65	688·8	226·6	915·4	649·8	+ 265·6
därav i större städer	79	65	819·8	235·2	1 055·0	753·7	+ 301·3
i mindre städer o. orter	92	—	483·8	213·0	696·8	487·1	+ 209·7
Medelklass	25	9	1 234·8	195·8	1 430·6	950·4	+ 480·2

Under rubriken övriga inkomster in natura redovisas i tab. I värdet av nyttjanderätten till *egna fastigheter* och av i hushållet förbrukade *produkter från egna täppor och husdjur*. Det genomsnittliga beloppet av dessa inkomstarter var, som man finner, skäligen obetydligt såväl inom arbetar- och lägre tjänstemannahushållen (11 kr.) som inom medelklassen (50 kr.).

Utförligare uppgifter rörande de egna hemmens och bostadsföreningslägenheternas ekonomi lämnas i tab. M här ovan. Inom samtliga hushållsgrupper har den egna bostadens ekonomi genomsnittligt varit god. Med avdrag för omkostnaderna redovisades sålunda bland arbetare och lägre tjänstemän med egna bostäder en nettoinkomst på i medeltal 266 kr. under bokföringsåret, medan motsvarande belopp bland medelklassen utgjorde 480 kr. Nettoinkomsten var högre i de större städerna än i de mindre städerna och orterna. Då omkostnaderna för fastigheten belöpte sig till ungefär samma belopp som värdet av den egna bostadslägenheten enligt ortens hyrespriser, blir inkomsten av uthyrningen i det närmaste en direkt nettoinkomst. Bland medelklassen förekom mycket sällan dylik uthyrning.

I nedanstående tablå lämnas en översikt av antalet hushåll, som haft sommarbostad, trädgårdstäppa, potatisland och husdjur. Ofta förekommo dessa saker i kombination med varandra, något som dock icke framgår av tablå.

	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklasshushåll
	arbetare	lägre tjänstemän	tillhopa	därav i större städer	därav i mindre städer o. orter	
Antal hushåll med						
sommarbostad	55	84	139	118	21	69
därav egen	27	33	60	48	12	25
trädgårdstäppa	237	242	479	246	233	90
potatisland	46	26	72	34	38	3
husdjur ²	43	34	77	19	58	8

¹ Genomsnitt för samtliga hushåll med egen bostad. Jfr tab. J.

² Fjäderfå, kaniner, svin, bin.

Allra vanligast var förekomsten av trädgårdstäppa (inkl. koloniland). Närmare hälften av de i undersökningen ingående familjerna uppgåvo sig haft dylik. Även för de större städerna var frekvensen anmärkningsvärt stor. Rätt vanlig var även sommarbostad, såväl hyrd som egen. Man lägger här märke till olikheten mellan olika samhällstyper. Hållande av husdjur var vanligare inom de mindre samhällena än inom de större.

Såsom *sammanfattning* torde kunna sägas, att inkomsternas fördelning på olika inkomstarter var förvånande likformig inom olika hushållsgrupper, väl i första rummet beroende på den dominerande ställning, som inkomsten från mannens huvudyrke intog. Så var exempelvis fallet med genomsnittet för de tre socialklasserna. Dock observerades den karakteristiska olikheten, att mannens biförtjänster inom medelklassen intogo relativt stor plats, medan barnens bidrag till hushållet betydde mera i arbetarnas än i medelklassens budget. Mellan familjer inom olika ortsgrupper rådde ingen nämnvärd skillnad. Icke heller de bägge i tab. K redovisade inkomstsikten uppvisade under i övrigt lika förhållanden några mera utpräglade olikheter i inkomstbudgetens sammansättning.

Att däremot skilda familjetyper skulle förete en viss olikhet är rätt naturligt. Sålunda sammanhänge givetvis bidraget från barnen med dessas antal och ålder, medan hustruns möjligheter till inkomstförvärv utom hemmet voro störst, där inga barn funnos.

Räkenskapernas balans. Hushållsböckerna innehålla endast uppgifter över löpande inkomster och utgifter under bokföringsåret. Däremot lämna de ej en fullständig bild av vare sig förmögenhetens storlek eller förändringen i förmögenhetsställning. Härför skulle krävas en ingående inventering ej blott av hushållens kontanta tillgodohavanden utan även av deras uppsättning av inventarier, husgeråd, kläder m. m. vid bokföringsårets början och slut. En dylik utredning skulle emellertid ej kunna verkställas utan stort besvär. Det är dock troligt att, när man såsom i föreliggande undersökning, rör sig med medeltal för ett betydande antal räkenskaper, skiljaktigheterna taga ut varandra, så att man för flertalet poster, som avse nyttigheter med en längre varaktighet än ett år, kan antaga, att nyanskaffning och reparationer ersätta förlusten genom slitage. En *a n t y d a n* om förskjutningen i förmögenhetsställningen gives emellertid av balansen mellan hushållens inkomster och utgifter.

Bokföringsåret hade för alla tre socialklasserna gått med vinst, nämligen med 55 kr. per hushåll för arbetarna, 41 kr. för tjänstemännen och 252 kr. för medelklassfamiljerna. En fullständig balansräkning återgives här nedan för de tre socialklasserna.

I motsats till vad fallet var vid motsvarande undersökning år 1923, då negativ balans förelåg, äro hushållens utgifter numera bättre anpassade efter inkomsterna, vilket dels torde sammanhänga med den stegring i välstånd, som ägt rum under sistförflutna decennium dels ock möjligen med en mera rationell hushållning, ökade kunskaper och stegrat intresse för ekonomiska spörsmål. Med säkerhet torde det frivilliga folkbildningsarbetet, Kooperativa förbundets omfattande upplysningsverksamhet, Skattebetalarnas budgetbyrå, Postspar-

Balansräkning.

	Medeltal per hushåll, kr.			
	Arbetare	Lägre tjänstemän	Tillhoppa	Medelklass
Kontant i kassan vid bokföringsårets början . . .	44·0	62·3	53·1	94·4
Inkomster	3 493·4	4 211·5	3 851·8	7 338·5
Upptagna lån	59·9	101·0	80·4	211·0
Återbetkomna lån	12·0	24·8	18·4	98·7
Uttaget ur bank	197·3	347·4	272·2	1 546·4
Saldo av varuförråd vid bokföringsårets början och slut	18·4	19·4	18·9	15·8
	Summa 3 825·0	4 766·4	4 294·8	9 304·8
Kontant i kassan vid bokföringsårets slut	56·3	66·5	61·3	101·8
Utgifter	3 438·4	4 170·8	3 803·9	7 086·7
Återbetalning av lån	107·0	157·6	132·3	365·2
Utlånat	9·3	16·3	12·7	63·9
Inköp av värdepapper ¹	17·2	23·5	20·4	180·6
Insättning i bank	196·8	331·7	264·2	1 506·6
	Summa 3 825·0	4 766·4	4 294·8	9 304·8

bankens propaganda för hushållsbokföring och icke minst socialstyrelsens omfattande hushållskostnadsundersökningar direkt stimulerat intresset för en välordnad familjeekonomi.

Den positiva balansen mellan inkomster och utgifter är emellertid icke ett fullständigt uttryck för det totala sparandet bland de undersökta familjerna. Bland utgifterna ingå nämligen en del rätt betydande poster, framförallt utgifter för liv- och kapitalförsäkringar, avgifter till kassor av olika slag, vilka egentligen innebära en kapitalbildning. Härtill komma i många fall smärre kapitalinvesteringar i egna hem, bostadsföreningslägenheter, koloni- och sommarstugor.¹ Det verkliga sparandet under bokföringsåret har således varit större än vad som direkt framgår av balansräkningarna.

Tablån visar även, vilken dominerande roll de egentliga inkomsterna och utgifterna spela i förhållande till balansräkningens slutsumma. Sålunda utgjorde inkomsternas andel av nämnda summa 91·3 % bland arbetarna, 88·4 % bland de lägre tjänstemännen och 78·9 % inom medelklassen. Procenttalen sjunka alltså, när balansens totalsumma stiger.

I tab. N lämnas en översikt över sambandet mellan balansen av inkomster och utgifter och storleken av familjernas inkomster. Som synes uppgick överskottet inom samtliga arbetarfamiljer till 1·6 % av inkomsten, bland samtliga tjänstemän, trots högre inkomster, till 1·0 % och inom medelklassen till 3·4 %. Bland arbetar- och lägre tjänstemannahushållen uppvisade drygt hälften (54·9 resp. 54·8 %) och bland medelklasshushållen cirka två tredjedelar (65·6 %) överskott. Bland arbetarhushåll, för vilka ett överskott uppstått, uppgick detta

¹ Investering i fastighet o. dyl. har som regel bokförts som inköp av värdepapper. Jfr dock bilaga 2 under rubriken »övriga inkomster in natura».

Tab. N. Balansen mellan inkomster och utgifter.

Socialklass, inkomst- och ortsgрупп	Samtliga hushåll					Hushåll med överskott			Hushåll med brist		
	An- tal	In- komst per hushåll, kr.	Utgift per hushåll, kr.	Överskott (+) el. brist (-)		An- tal	I % av samt- liga hus- håll	Över- skott per hus- håll, kr.	An- tal	I % av samt- liga hus- håll	Brist per hus- håll, kr.
				per hushåll, kr.	i % av inkom- sten						
<i>Arbetarhushåll</i>	526	3 493·4	3 438·4	+ 55·0	+ 1·6	289	54·9	199·9	237	45·1	121·7
Därav med en årsin- komst per hushåll av kronor											
under 2 000	4	1 900·7	1 913·1	- 12·4	- 0·7	1	25·0	3·6	3	75·0	17·8
2 000—2 500	49	2 300·9	2 330·3	- 29·4	- 1·3	18	36·7	64·2	31	63·3	83·8
2 500—3 000	132	2 759·2	2 738·9	+ 20·3	+ 0·7	68	51·5	132·0	64	48·5	98·4
3 000—4 000	208	3 447·8	3 427·5	+ 20·3	+ 0·6	111	53·4	157·7	97	46·6	136·9
4 000—5 000	95	4 389·8	4 269·3	+ 120·5	+ 2·7	59	62·1	295·6	36	37·9	166·5
5 000 o. däröver	38	5 757·8	5 439·8	+ 318·0	+ 5·5	32	84·2	397·0	6	15·8	103·3
<i>Lägre tjänstemanna- hushåll</i>	524	4 211·5	4 170·8	+ 40·7	+ 1·0	287	54·8	249·2	237	45·2	211·8
Därav med en årsin- komst per hushåll av kronor											
2 000—2 500	5	2 286·5	2 301·2	- 14·7	- 0·6	3	60·0	39·4	2	40·0	95·8
2 500—3 000	36	2 838·4	2 886·4	- 48·0	- 1·7	15	41·7	161·9	21	58·3	197·9
3 000—4 000	208	3 567·4	3 568·2	- 0·8	- 0·0	103	49·5	170·0	105	50·5	168·4
4 000—5 000	173	4 412·6	4 382·5	+ 30·1	+ 0·7	98	56·6	229·7	75	43·4	230·7
5 000 o. däröver	102	5 763·1	5 585·7	+ 177·4	+ 3·1	68	66·7	425·7	34	33·3	319·5
<i>Arbetar- och lägre tjänstemannahus- håll tillhopa</i>	1 050	3 851·8	3 803·9	+ 47·9	+ 1·2	576	54·9	224·5	474	45·1	166·7
Därav i större städer	634	4 061·2	4 008·3	+ 52·9	+ 1·3	350	55·2	234·8	284	44·8	171·4
» mindre stä- der o. orter	416	3 532·7	3 492·4	+ 40·3	+ 1·1	226	54·3	208·5	190	45·7	159·7
<i>Medelklasshushåll</i>	195	7 338·5	7 086·7	+ 251·8	+ 3·4	128	65·6	612·7	67	34·4	437·5
Därav med en årsin- komst per hushåll av kronor											
under 5 000	13	4 543·1	4 704·0	- 160·9	- 3·5	7	53·8	296·9	6	46·2	695·0
5 000—6 500	67	5 796·2	5 572·9	+ 223·3	+ 3·9	43	64·2	461·6	24	35·8	203·8
6 500—9 000	83	7 615·4	7 357·2	+ 258·2	+ 3·4	56	67·5	610·2	27	32·5	471·8
9 000 o. däröver	32	10 985·3	10 522·4	+ 462·9	+ 4·2	22	68·7	1 014·9	10	31·3	751·4

till i medeltal 200 kr., medan bristen för de familjer, som redovisat sådan, utgjorde 122 kr. Bland de lägre tjänstemännen voro motsvarande belopp för hushållen med överskott 249 kr. och med brist 212 kr. samt inom medelklassen resp. 613 och 438 kr.

Tabellen visar även, att balansen stod i ett ganska nära sammanhang med inkomstens höjd. Inom alla tre socialklasserna uppvisade familjerna på de lägsta inkomststadierna underskott. På högre inkomststadier förbyttes bristen i överskott, som växte med inkomstens storlek såväl i absoluta tal som — i stort sett — också i procent av inkomsten. Fördelas familjerna inom varje inkomstgrupp allteftersom överskott eller brist uppstått, finner man, att det relativa antalet hushåll med överskott nästan undantagslöst steg och med brist följaktligen sjönk med förbättrad ekonomi. Det förefaller dock, som om denna tendens mattades av på högre inkomststadier (medelklassen). För både hushåll med överskott och hushåll med brist växte i allmänhet balansens absoluta storlek vid stigande inkomster.

Vid bedömande av tabellens uppgifter må ihågkommas, att räkenskaperna ej kunna uppvisa hur stor brist som helst, om ej några mera betydande besparingar finnas. För en arbetare eller lägre tjänsteman äro möjligheterna till kredit resp. till besparingar i allmänhet rätt små, så att redan härmed sättes en gräns för alltför stora underskott resp. överskott.

[The table content is extremely faint and illegible in the provided image. It appears to be a large data table with multiple columns and rows, likely containing statistical data related to the text above.]

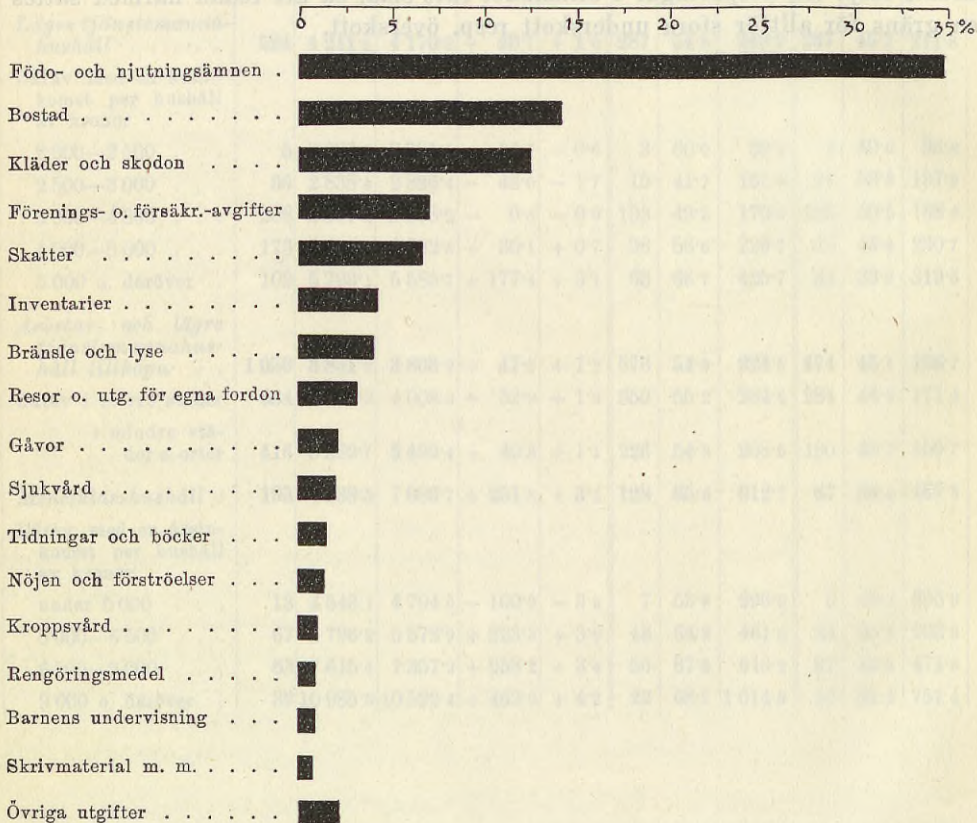
Kap. IV. Hushållens utgifter.

Framställningen i föreliggande kapitel ansluter sig närmast till nr 1, 2 och 3 bland huvudtabellerna.

I *tab. 1* redovisas samtliga i undersökningen ingående hushåll grupperade i de tre socialklasserna arbetare, lägre tjänstemän och medelklass (kol. 2, 3, 4, 7, 8, 9 och 10) ävensom arbetarna och de lägre tjänstemännen fördelade på de bägge ortsgrupperna större städer samt mindre städer och orter (kol. 5 och 6). Samtliga budgeter ha beräknats som medeltal per normalhushåll. Till tabellen svarande relativtal återfinnas i *tab. 0* (jfr även diagram 1). I *tab. 2* redovisas ett urval av 1 108 hushåll grupperade efter familjens års-

Diagram 1. Utgifter för olika ändamål i procent av inkomsten.

(Samtliga arbetar- och lägre tjänstemannahushåll.)

Tab. O. De olika utgiftsposterna i procent av totalinkomsten inom olika socialklasser och ortsgupper.

Utgiftsposter	Arbetar- och lägre tjänstemanna-hushåll					Medelklass-hushåll	Hushåll med en årsinkomst per kons.-enhet av 950—1 450 kr.	
	arbete-re	lägre tjänstemän	tillhopa	därav i			arbete-re	lägre tjänstemän
				större städer	mindre städer o. orter			
Antal hushåll	526	524	1 050	634	416	195	245	276
Födo- och njutningsämnen	37.3	32.5	34.7	34.1	35.7	23.0	36.2	33.2
Bostad	13.2	14.9	14.1	15.5	11.5	14.4	13.4	14.8
Bränsle och lyse	4.0	3.9	4.0	3.9	4.1	3.5	4.0	3.9
Kläder och skodon	12.4	12.6	12.5	12.0	13.4	11.3	12.1	12.9
Skatter	6.3	6.8	6.6	6.4	6.8	9.7	6.8	6.5
Inventarier	4.1	4.3	4.2	4.1	4.5	5.0	4.4	4.1
Förenings- o. försäkringsavgifter .	6.4	7.5	7.0	6.8	7.4	7.7	6.6	8.0
Barnens undervisning	0.6	1.2	0.9	0.9	1.0	1.8	0.7	1.5
Tidningar	1.0	0.9	1.0	1.0	1.0	0.7	1.0	0.9
Böcker o. d.	0.4	0.5	0.5	0.4	0.5	0.9	0.4	0.5
Skrivmaterial, porto, telefon . . .	0.6	0.8	0.7	0.8	0.6	1.3	0.6	0.8
Tvätt o. strykning utom hemmet .	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.3	0.1	0.1
Rengöringsmedel m. m.	0.9	0.8	0.9	0.9	0.9	0.7	0.9	0.8
Kroppsvård	0.9	1.0	1.0	1.0	1.0	1.1	1.0	1.0
Sjukvård	1.9	2.1	2.0	1.9	2.1	1.9	1.8	2.1
Arbetshjälp i hemmet	0.2	0.4	0.3	0.3	0.4	2.4	0.2	0.4
Gåvor	2.1	2.1	2.1	2.2	2.0	2.8	2.1	2.0
Nöjen och förströelser	1.5	1.4	1.4	1.4	1.5	1.6	1.6	1.5
Resor	1.9	2.5	2.2	2.4	1.9	2.8	2.0	2.3
Utgifter för egna fordon	0.9	1.0	0.9	0.9	0.9	1.2	1.0	0.8
Ränta å lån	0.2	0.3	0.2	0.3	0.2	0.6	0.2	0.3
Övriga utgifter	1.5	1.4	1.5	1.4	1.4	1.9	1.5	1.3
Samtliga utgifter i % av totalinkomsten	98.4	99.0	98.8	98.7	98.9	96.6	98.6	99.7

inkomst i tre inkomstgrupper och varje inkomstgrupp efter förekomsten av barn och åldern hos dessa i nio familjetyper. Budgeterna ha beräknats som medeltal per hushåll. Till tabellen svarande relativtal återfinnas i tab. P. Tab. 3, som utgör ett utdrag och sammandrag av vissa grupper ur tab. 2, omfattar 693 familjer. Motsvarande relativtal redovisas i tab. Q. Dessa tabeller gälla riket i dess helhet; beträffande de särskilda landsdelarna och orterna hänvisas till kap. VI.¹

¹ Jfr angående grupperingsmetoden sid. 26 ff.

Tab. P. De olika utgiftsposterna i procent av totalinkomsten inom olika inkomstgrupper och familjetyper.

Inkomstgrupper och utgiftsposter	Familjer utan barn	Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av								
		under 7 år			7—15 år			15 år o. däröver		
		1 barn	2 el. 3 barn		1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn
<i>Familjer med under 3 000 kr. i årsinkomst.</i>										
Antal hushåll	19	49	21	30	52	10	9	19	5	
Födo- och njutningsämnen . .	33·1	36·4	39·6	38·5	42·1	47·9	40·8	43·8	46·8	
Bostad	15·1	15·0	13·0	13·2	12·6	10·9	10·1	13·9	14·5	
Bränsle och lyse	4·9	4·7	4·7	4·5	4·8	4·5	5·1	4·7	4·6	
Kläder och skodon	10·0	12·4	12·3	13·1	13·1	12·3	12·5	13·1	11·2	
Skatter	8·4	6·9	4·7	6·4	4·9	2·8	8·1	4·6	3·9	
Inventarier	5·8	4·7	4·6	2·7	3·9	2·9	3·7	3·5	3·4	
Förenings- o. försäkringsavgifter	6·5	7·1	7·6	7·6	7·3	6·5	6·4	6·3	4·6	
Återstående utgifter	15·3	13·1	12·1	14·7	11·8	9·4	14·5	11·3	10·6	
Samtliga utgifter i % av totalinkomsten	99·1	100·3	98·6	100·7	100·5	97·2	101·2	101·2	99·6	
<i>Familjer med 3 000—5 000 kr. i årsinkomst.</i>										
Antal hushåll	32	81	33	92	184	20	27	96	45	
Födo- och njutningsämnen . .	27·2	29·8	31·8	33·5	35·1	40·6	31·7	37·2	43·8	
Bostad	17·0	17·0	15·1	15·0	14·2	14·6	14·2	13·3	12·1	
Bränsle och lyse	4·0	4·1	4·4	3·9	4·1	4·6	4·1	4·1	4·3	
Kläder och skodon	11·0	11·2	11·7	12·3	13·1	14·3	10·9	12·7	14·1	
Skatter	9·0	7·0	6·5	7·1	6·1	4·4	8·0	6·4	4·1	
Inventarier	7·2	5·2	4·4	4·3	3·9	4·7	5·3	3·6	3·8	
Förenings- o. försäkringsavgifter	6·9	5·6	6·7	6·8	7·9	5·9	6·9	7·5	6·0	
Återstående utgifter	18·7	16·5	16·2	16·6	15·2	13·5	16·3	15·5	12·4	
därav barnens undervisning . .	—	0·0	0·1	1·0	0·9	0·8	1·2	2·1	1·1	
tidningar	1·1	0·9	1·0	1·1	1·0	0·9	1·0	0·9	0·8	
böcker o. d.	0·9	0·6	0·6	0·4	0·4	0·4	0·7	0·4	0·2	
skrivmat., porto, telefon	1·1	0·8	0·6	0·6	0·6	0·6	0·7	0·6	0·5	
tvätt o. strykning	0·2	0·2	0·2	0·1	0·1	0·0	0·1	0·1	0·1	
rengöringsmedel m. m.	0·7	0·8	0·8	0·8	0·9	1·1	0·8	0·9	1·0	
kroppsvård	1·4	1·1	1·0	1·1	0·9	0·7	1·1	0·8	0·7	
sjukvård	2·2	1·9	2·0	2·2	2·0	1·9	1·7	1·8	2·0	
arbetshjälp i hemmet	0·3	0·4	0·4	0·1	0·4	0·4	0·1	0·3	0·2	
gåvor	3·1	2·7	2·6	2·2	2·0	1·8	2·1	1·7	1·2	
nöjen o. förströelser	1·5	1·5	1·2	1·5	1·5	1·2	1·4	1·5	1·3	
resor	3·1	2·7	2·4	2·8	2·2	2·0	1·9	1·9	1·7	
utg. för egna fordon	0·9	0·7	0·8	0·9	0·9	0·7	1·3	0·9	0·5	
ränta å lån	0·3	0·2	0·4	0·2	0·2	0·1	0·3	0·2	0·4	
övriga utgifter	1·9	2·0	2·1	1·6	1·2	0·9	1·9	1·4	0·7	
Samtliga utgifter i % av totalinkomsten	101·0	97·4	96·8	99·5	99·6	102·6	97·4	100·3	100·6	

Tab. P (forts.). De olika utgiftsposterna i procent av totalinkomsten inom olika inkomstgrupper och familjetyper.

Inkomstgrupper och utgiftsposter	Familjer utan barn	Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av								
		under 7 år			7—15 år			15 år o. däröver		
		1 barn	2 el. 3 barn	3 barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn
<i>Familjer med 5 000 kr. o. däröver i årsinkomst.</i>										
Antal hushåll	12	40	24	24	80	16	11	48	29	
Födo- och nyttningsämnen . .	21.3	22.6	25.7	22.0	24.9	28.8	23.3	28.9	34.0	
Bostad	16.0	16.0	14.0	16.9	16.5	15.2	15.8	15.7	12.3	
Bränsle och lyse	3.2	3.4	3.9	3.4	3.6	4.0	3.7	3.7	3.8	
Kläder och skodon	10.7	11.1	9.4	10.9	10.9	11.7	10.3	11.6	12.6	
Skatter	9.9	9.4	8.5	9.1	9.1	7.5	10.3	8.0	6.1	
Inventarier	3.4	4.6	4.6	3.8	4.8	4.7	2.9	4.1	3.9	
Förenings- o. försäkringsavgifter	6.8	6.1	7.9	7.6	7.1	6.7	6.7	7.3	7.5	
Återstående utgifter	23.7	20.0	19.6	21.4	19.9	19.9	20.4	16.6	17.4	
Samtliga utgifter i % av totalinkomsten	94.5	93.2	93.6	95.1	96.8	98.5	93.4	95.9	97.6	
<i>Samtliga familjer.</i>										
Antal hushåll	63	170	78	146	316	46	47	163	79	
Födo- och nyttningsämnen . .	26.6	28.2	30.3	31.2	31.7	35.4	29.6	34.3	38.9	
Bostad	16.3	16.2	14.3	15.3	15.0	14.4	14.3	14.3	12.3	
Bränsle och lyse	4.0	3.9	4.2	3.8	4.0	4.3	4.1	4.0	4.0	
Kläder och skodon	10.7	11.4	10.7	12.0	12.2	12.7	10.8	12.3	13.3	
Skatter	9.2	7.9	7.1	7.5	7.2	5.8	8.9	7.0	5.1	
Inventarier	5.8	4.9	4.5	4.0	4.2	4.5	4.2	3.8	3.9	
Förenings- o. försäkringsavgifter	6.6	6.5	7.4	7.1	7.5	6.4	6.8	7.3	6.7	
Återstående utgifter	19.5	17.3	17.1	17.6	16.7	16.3	17.6	15.6	14.9	
Samtliga utgifter i % av totalinkomsten	98.7	96.3	95.6	98.5	98.5	99.8	96.3	98.6	99.1	

De olika utgiftsposterna. Posten *födo- och nyttningsämnen* (även kallad livsmedelsposten) uppgick inom arbetarhushållen till 1 308 kr., de lägre tjänstemannahushållen till 1 355 kr. och medelklasshushållen till 1 675 kr., allt räknat per år och normalhushåll (tab. 1, kol. 2, 3, 7). Livsmedelspostens procentuella andel av inkomsterna utgjorde bland arbetarna 37.3, bland de lägre tjänstemännen 32.5 och inom medelklassen 23.0 (tab. O). Trots att arbetarna sålunda i kronor räknat hade de lägsta utgifterna, vägde livsmedelsposten tyngst i deras budget och omvänt inom medelklassen. Orsakerna till dessa särdrag kunna sökas dels i sociala, dels i ekonomiska olikheter mellan hushållsgrupperna.

Tab. Q. De olika utgiftsposterna i procent av totalinkomsten inom vissa inkomstgrupper och familjetyper.

Utgiftsposter	Familjer med under 3 000 kr. i årsinkomst och 1—3 barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av			Tillhoppa	Familjer med 3 000—5 000 kr. i årsinkomst och 1—3 barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av			Tillhoppa
	under 7 år	7—15 år	15 år o. däröver		under 7 år	7—15 år	15 år o. däröver	
Antal hushåll	70	82	28	180	114	276	123	513
Födo- och njutningsämnen . . .	37·4	40·8	42·8	39·8	30·3	34·6	36·1	34·0
Bostad	14·4	12·8	12·7	13·4	16·5	14·5	13·5	14·7
Bränsle och lyse	4·7	4·7	4·8	4·7	4·2	4·0	4·1	4·1
Kläder och skodon	12·3	13·2	12·9	12·8	11·3	12·8	12·3	12·4
Skatter	6·2	5·4	5·8	5·8	6·9	6·4	6·8	6·6
Inventarier	4·7	3·4	3·6	3·9	5·0	4·0	4·0	4·2
Förenings- o. försäkringsavgifter	7·2	7·4	6·4	7·2	6·6	7·5	7·4	7·3
Barnens undervisning	0·0	0·4	0·5	0·3	0·0	0·9	1·9	1·0
Tidningar	1·1	1·1	1·1	1·1	1·0	1·0	0·9	1·0
Böcker o. d.	0·4	0·3	0·3	0·3	0·6	0·4	0·4	0·5
Skrivmaterial, porto, telefon . .	0·3	0·4	0·4	0·4	0·8	0·6	0·6	0·6
Tvätt o. strykning utom hemmet	0·1	0·1	0·1	0·1	0·2	0·1	0·1	0·1
Rengöringsmedel m. m.	1·1	0·9	0·9	1·0	0·8	0·8	0·9	0·8
Kroppsvård	1·1	0·9	0·9	1·0	1·0	1·0	0·9	1·0
Sjukvård	1·7	2·2	1·8	1·9	1·9	2·1	1·8	2·0
Arbets hjälp i hemmet	0·3	0·3	0·2	0·3	0·4	0·3	0·2	0·3
Gåvor	1·8	1·5	1·5	1·6	2·7	2·1	1·8	2·1
Nöjen och förströelser	1·3	1·3	1·2	1·3	1·4	1·5	1·5	1·5
Resor	1·6	1·5	1·3	1·5	2·6	2·4	1·9	2·3
Utgifter för egna fordon:	0·7	0·6	0·7	0·6	0·7	0·9	1·0	0·9
Ränta å lån	0·1	0·1	0·1	0·1	0·3	0·2	0·2	0·2
Övriga utgifter	1·3	1·3	1·2	1·3	2·0	1·4	1·5	1·5
Samtliga utgifter i % av totalinkomsten	99·8	100·6	101·2	100·4	97·2	99·5	99·8	99·1

Av de två kolumnerna längst till höger i tab. Q vill till en början synas, som om de sociala olikheterna i och för sig övade ett visst inflytande; vid överensstämmande välstånd upptogo nämligen livsmedelsutgifterna allttjämt större andel av inkomsten bland arbetarna (36·2 %) än bland tjänstemännen (33·2 %). Skillnaden måste dock betecknas som ganska liten. För att ytterligare belysa denna fråga har ett urval av hushåll grupperats efter socialklasser, familjetyper och inkomstgrupper på sätt, som framgår av tab. R och utgiftsbeloppen beräknats för de så erhållna grupperna. Härvid har icke hela materialet kunnat medtagas, utan undersökningen har måst inskränkas till de

Tab. R. Utgifterna för födo- och njutningsämnen i procent av totalinkomsten (livsmedelsprocenten) i genomsnitt inom olika socialklasser, inkomstgrupper och familjetyper.

Inkomstgrupp och socialklass	Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av											
	under 7 år				7-15 år				15 år o. däröver			
	1 barn		2 el. 3 barn		1 barn		2 el. 3 barn		1 barn		2 el. 3 barn	
	An- tal	Livs- medels- pro- cent ¹	An- tal	Livs- medels- pro- cent ¹	An- tal	Livs- medels- pro- cent ¹	An- tal	Livs- medels- pro- cent ¹	An- tal	Livs- medels- pro- cent ¹	An- tal	Livs- medels- pro- cent ¹
<i>Familjer med 3 000-4 000 kr. i årsinkomst.</i>												
Arbetare	22	32.6	9	35.4	28	36.2	49	38.9	11	32.2	27	41.6
Lägre tjänstemän	25	30.4	15	30.5	34	33.3	60	35.0	9	33.5	17	37.7
<i>Familjer med 4 000-5 000 kr. i årsinkomst.</i>												
Arbetare	12	30.2	5	31.6	12	32.1	24	34.3	1	.	14	37.9
Lägre tjänstemän	19	26.5	3	.	18	31.5	49	33.1	6	28.8	38	34.3

socialklasser, familjetyper och inkomstlägen, där någorlunda stora, jämförbara massor stått att erhålla (jfr tab. D). Det har ändock icke kunnat undvikas, att representationen i flera av grupperna blivit mycket klen.

Även av tab. R framgå de karakteristiska olikheter, som ovan observerats, i det arbetarnas livsmedelsprocent genomgående, så när som på en grupp, ligger något högre än tjänstemännens. Liknande iakttagelser ha gjorts vid tidigare svenska och utländska undersökningar.

Den förnämsta orsaken till de ovan konstaterade stora olikheterna i livsmedelsutgifternas absoluta och relativa höjd inom de tre socialklasserna tagna i deras helhet är dock sannolikt att söka i deras skiljaktiga genomsnittliga inkomster. Det är nämligen ett känt förhållande, att utgifterna för livsmedel visserligen i någon mån anpassa sig efter inkomstläget, så att de äro mindre å lägre inkomstnivåer än å högre, men icke i proportion till inkomstskillnaden, varför deras andel av hela budgeten växer vid försämrad ekonomi och sjunker, då inkomsterna stiga. Detta förhållande framgår även av tab. 3 och Q.

Inom familjer med samma inkomst men olika sammansättning (tab. 2 och P) stiga livsmedelsutgifterna i absoluta tal och följaktligen även i procent av hela budgeten, då familjerna växa i storlek. Vare sig en familjs välstånd försämras därigenom att inkomsten minskar eller att antalet av de personer, som skola dela inkomsten ökar, stiger alltså livsmedelsandelen av hela budgeten.

¹ Procenttal ha icke utsatts för grupper med färre än 5 hushåll.

I mindre städer och orter uppgå hushållens livsmedelsutgifter som följd av det högre penningvärdet till lägre belopp än i större städer, men livsmedlens procentuella andel av hela budgeten påverkas icke nämnvärt härav (tab. 1 och O).

Följande sammanställning visar, huru de enskilda hushållen inom olika socialklasser fördela sig efter livsmedelsutgifternas relativa höjd.

Av tekniska skäl har utgiftsprocenten här liksom i samtliga följande spridningstabeller beräknats på totalutgiften (icke som eljest totalinkomsten); av samma skäl ha korrigeringar av utgiftsbeloppen i anledning av familjemedlemmars tillfälliga frånvaro, närvaron av tjänare o. dyl. icke företagits.

	Antal hushåll, där utgifterna för födo- och njutningsämnen utgjort % av totalutgiften											Summa
	under 15	15-20	20-25	25-30	30-35	35-40	40-45	45-50	50-55	55-60	60 o. däröver	
Arbetare	—	—	6	52	102	142	124	73	20	6	1	526
Lägre tjänstemän	1	6	34	108	176	129	50	13	6	1	—	524
Medelklass	3	20	76	67	19	9	—	1	—	—	—	195

Man finner inom varje socialklass en rätt stark förtätning kring medianen, vilken bland arbetarna ligger i gruppen 35—40 %, bland tjänstemännen i gruppen 30—35 % och bland medelklasshushållen i gruppen 20—25 %. Samma grupper ha även den största frekvensen. Den bild av variationerna kring dessa medelvärden, som tablån giver, präglas främst av hushållens fördelning i välståndshänseende,¹ men då det är av intresse att även känna de variationer, som icke kunna föras tillbaka till en dylik allmän orsak, har en särskild sammanställning av familjer ur vissa inkomstgrupper och familjetyper gjorts i tab. S. Urvalet av grupper har gjorts med tanke dels på att antalet hushåll skulle bli genomgående någorlunda stort, dels att endast sådana grupper skulle medtagas, där oregelmässigheter i förbrukningen (på grund av förekomsten av tjänare eller inackorderade familjemedlemmar) sällan förekomma. Samtliga socialklasser finnas representerade, men arbetarna och tjänstemännen dominera (jfr tab. D). I tabellens ena hälft redovisas hushållen grupperade efter livsmedelsutgiftens absoluta storlek och i den andra efter dess procentuella andel av hela budgeten. Vad de absoluta beloppen beträffar, bör observeras, att spridningen till en del sammanhänger med att hushållen höra hemma på orter med olika prisnivå för livsmedel.

Av samtliga utgifter för födo- och njutningsämnen kommo utgifterna för matvaror i främsta rummet, med bland arbetarna 87.1 %, bland de lägre tjänstemännen 86.4 % och inom medelklassen 80.0 %, då socialklasserna togos i sin helhet. Vid överensstämmande välstånd var matvarornas andel praktiskt taget densamma inom arbetar- och lägre tjänstemannahushållen. Mellan hus-

¹ Av de 34 hushåll, som uppvisat en utgiftsprocent på 50 eller mera, hade 14 haft inackorderingar (i allmänhet inackorderade vuxna barn). De övriga 20 fördelade sig på inkomstgrupper och familjetyper sålunda: 8 familjer under 2500 kr. (därav 2 med 4 eller flera barn, 4 med 2 eller 3 barn och 2 med 1 barn); 5 familjer 2500—3000 kr. (därav 2 med 4 eller flera barn och 3 med 2 eller 3 barn); 5 familjer 3000—4000 kr. (därav 4 med 4 eller flera barn och 1 med 2 eller 3 barn); 2 familjer 4000—5000 kr. (bägge med 4 eller flera barn). Speciellt låga inkomster eller (och) stora familjer äro alltså här relativt starkt företrädda.

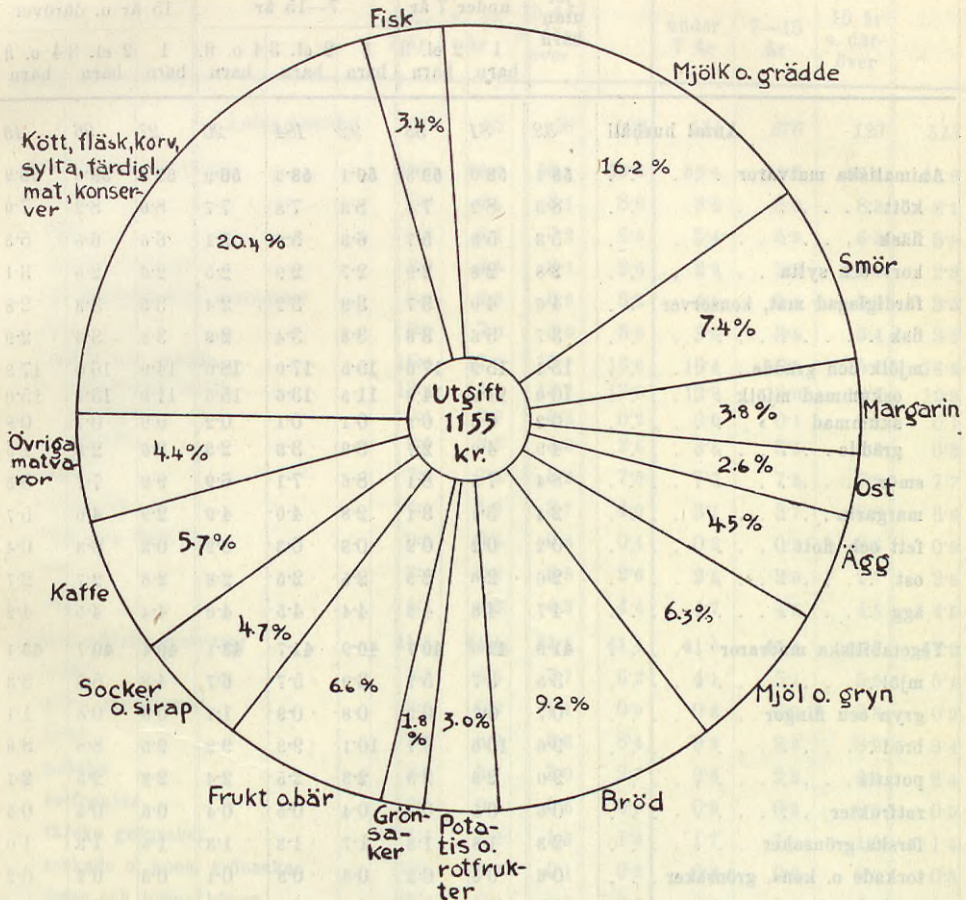
Tab. S. Hushållen grupperade efter livsmedelsutgifternas absoluta och relativa höjd inom vissa inkomstgrupper och familjetyper.

Inkomstgrupp och familjetyper	An- tal hus- håll	Därav hushåll, där utgifterna för födo- och njutningsämnen												
		uppgått till . . . kronor						utgjort . . . % av total- utgiften						
		600- 800	800- 1 000	1 000- 1 200	1 200- 1 400	1 400- 1 600	1 600 o. där- över	20- 25	25- 30	30- 35	35- 40	40- 45	45- 50	50 o. där- över
<i>Familjer med 2 000— 3 000 kr. i årsinkomst</i>	156	12	59	54	25	5	1	2	9	34	44	38	20	9
Utan barn	18	4	13	1	—	—	—	—	4	9	2	2	1	—
Med barn, av vilka det (de) äldsta under 7 år, 1 barn . . .	48	7	19	19	3	—	—	2	3	11	18	13	1	—
7—15 år { 1 > . . .	30	—	13	11	6	—	—	—	—	10	12	5	1	2
{ 2 > . . .	32	1	11	13	6	1	—	—	2	3	9	13	4	1
{ 3 > . . .	18	—	3	7	4	3	1	—	—	1	3	4	7	3
{ 4 o. fl. barn	10	—	—	3	6	1	—	—	—	—	—	1	6	3
<i>Familjer med 3 000— 4 000 kr. i årsinkomst</i>	256	5	37	78	82	43	11	11	43	78	82	30	12	—
Utan barn	24	3	11	8	1	1	—	8	10	4	2	—	—	—
Med barn, av vilka det (de) äldsta under 7 år, 1 barn . . .	47	1	10	23	10	3	—	2	12	19	12	2	—	—
7—15 år { 1 > . . .	62	1	10	20	25	5	1	1	9	21	25	5	1	—
{ 2 > . . .	77	—	5	20	32	17	3	—	11	26	24	13	3	—
{ 3 > . . .	32	—	1	4	12	11	4	—	1	7	14	5	5	—
{ 4 o. fl. barn	14	—	—	3	2	6	3	—	—	1	5	5	3	—
<i>Familjer med 4 000— 5 000 kr. i årsinkomst</i>	153	—	8	25	41	51	28	14	38	56	32	13	—	—
Utan barn	8	—	2	2	2	2	—	4	4	—	—	—	—	—
Med barn, av vilka det (de) äldsta under 7 år, 1 barn . . .	34	—	3	15	7	9	—	5	17	9	3	—	—	—
7—15 år { 1 > . . .	30	—	1	6	5	10	8	2	7	12	8	1	—	—
{ 2 > . . .	47	—	2	2	23	15	5	3	7	27	9	1	—	—
{ 3 > . . .	28	—	—	—	3	13	12	—	2	7	10	9	—	—
{ 4 o. fl. barn	6	—	—	—	1	2	3	—	1	1	2	2	—	—
<i>Samtliga familjer . .</i>	565	17	104	157	148	99	40	27	90	168	158	81	32	9
Utan barn	50	7	26	11	3	3	—	12	18	13	4	2	1	—
Med barn, av vilka det (de) äldsta under 7 år, 1 barn . . .	129	8	32	57	20	12	—	9	32	39	33	15	1	—
7—15 år { 1 > . . .	122	1	24	37	36	15	9	3	16	43	45	11	2	2
{ 2 > . . .	156	1	18	35	61	33	8	3	20	56	42	27	7	1
{ 3 > . . .	78	—	4	11	19	27	17	—	3	15	27	18	12	3
{ 4 o. fl. barn	30	—	—	6	9	9	6	—	1	2	7	8	9	3

håll inom olika ortsgrepp råde en typisk skillnad, i det matvarorna i större städer upptogo 85.2 % men i mindre städer och orter 89.2 % av hela livsmedelsposten. Vid stigande inkomst avtog matvarornas andel mycket starkt, medan njutningsmedlen och posten förtäring utom hemmet tillväxte.

Diagram 2. Födans sammansättning efter kostnad.

(Samtliga arbetar- och lägre tjänstemannahushåll.)

I tab. T, U, V (och diagram 2), som visa matvarukontots fördelning på olika varuslag, har, liksom eljest i denna utredning, margarinet som ersättningsvara för smör förts till de animaliska livsmedlen. Man finner emellertid, att de animaliska livsmedlen även oavsett margarinet upptogo mer än hälften av matvarukontot. Deras andel inom olika socialklasser och ortsgrepp (tab. T) varierade i allmänhet mellan 58 och 59 %; endast gruppen samtliga medelklasshushåll uppvisade ett något lägre tal, 56.9 %. Vid förändringar av inkomsterna inom de gränser, som uppdragits för i tab. V redovisade hushållsgrepp, påverkades icke animaliernas andel av matvarukontot. Detta resultat

skiljer sig från vad som konstaterades vid 1923 års hushållskostnadsundersökning, då en svag ökning av animaliernas andel framträdde bland arbetar- och lägre tjänstemannahushåll vid stigande välstånd. Tendensen synes alltså numera vara en annan.

Inom den animaliska varugruppen observeras till en början den större vikt posten kött hade inom medelklassen i jämförelse med övriga socialklasser, då den ställes gentemot posterna fläsk, korv och sylta. Vidare höra variationerna i posten färdiglagad mat och konserver uppmärksammas. Arbetarna visade med hänsyn till sina lägre inkomster tendens till relativt stora inköp av färdiglagad mat. Samma varupost vägde tyngre i hushållsbudgeterna från större städer än i dem från mindre städer och orter. Vid stigande inkomster (tab. V) påverkades köttutgifternas plats i matvarubudgeten föga, medan andelen för fläsk sjönk och andelarna för färdiglagad mat och konserver ökade. Följande tablå redovisar de absoluta utgiftsbeloppen för olika slag av kött, fläsk, fisk m. m. i genomsnitt per normalhushåll inom olika socialklasser och ortsgupper.

Utgifter (kr.) per normalhushåll för:	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklass-hushåll
	arbetare	lägre tjänstemän	tillhopa	större städer	därav i mindre städer o. orter	
Kött och fläsk	232.0	239.5	235.7	251.9	213.0	258.9
kött	91.7	97.3	94.4	101.7	84.3	114.9
färskt nötkött	28.1	27.5	27.8	28.9	26.3	27.7
> kalvkött	24.4	26.8	25.6	27.6	22.8	32.8
> malet kött	23.4	23.8	23.6	25.4	21.2	22.8
> färskött	2.6	3.3	2.9	3.3	2.5	6.8
tamfågel	3.2	4.3	3.7	4.6	2.4	7.9
vilt	2.1	2.8	2.4	2.6	2.1	5.7
salt kött	1.1	1.2	1.2	1.5	0.7	1.8
inälvor	6.8	7.6	7.2	7.8	6.3	9.4
fläsk	68.7	70.4	69.6	72.6	65.3	65.2
färskt fläsk	50.5	53.1	51.8	51.6	52.0	46.9
salt o. rökt fläsk	18.2	17.3	17.8	21.0	13.3	18.3
korv och sylta	31.5	33.2	32.4	33.8	30.3	30.3
färdiglagad mat	29.7	25.9	27.8	31.0	23.3	29.5
konserver	10.4	12.7	11.5	12.8	9.8	19.0
Fisk	37.0	42.3	39.7	43.9	33.6	55.9
färsk fisk	27.4	31.7	29.6	32.6	25.1	42.8
sill	4.0	3.2	3.6	4.2	2.8	2.9
strömming	5.3	6.2	5.7	5.8	5.7	7.2
abborre och gädda	3.4	4.9	4.1	3.8	4.6	7.6
torsk	2.8	3.5	3.2	3.8	2.3	4.2
kolja	1.9	2.3	2.1	2.3	1.7	2.5
vitling	0.8	0.7	0.8	1.1	0.3	0.9
makrill	1.5	1.1	1.3	1.8	0.5	1.4
flundrefisk	2.1	2.6	2.4	3.0	1.5	3.7
annan sötvattensfisk	3.7	4.8	4.3	4.1	4.4	8.9
> saltvattensfisk	1.9	2.4	2.1	2.7	1.3	3.5
salt fisk	9.6	10.6	10.1	11.3	8.5	13.1
sill	5.6	5.9	5.8	6.0	5.5	6.4
strömming	0.4	0.5	0.4	0.4	0.5	0.5
annan salt fisk	3.6	4.2	3.9	4.9	2.5	6.2

Arbetarna och tjänstemännen fördelade sina utgifter på de olika slagen av kött, fläsk o. s. v. synnerligen likartat. Medelklasshushållen kunde tack vare sitt högre välstånd kosta på de dyrare varuslagen mera och uppvisade sålunda högre belopp för exempelvis kalvkött, fårkött, fågel, vilt och konserver, men synas fördenskull i allmänhet icke haft lägre utgifter för övriga varuslag; endast inköpen av färskt fläsk understego nämnvärt beloppen inom övriga socialklasser. Hushållen i större städer uppvisade högre belopp för samtliga i tablån redovisade köttvaror utom färskt fläsk, till en del sammanhängande med högre prisnivå. Skillnaden var dock särskilt markerad i fråga om kalvkött, tamfågel, salt och rökt fläsk, färdiglagad mat och konserver.

Utgifterna för fisk intogo större plats i medelklasshushållens matvarubudget än i arbetarnas och de lägre tjänstemännens och ökade såväl absolut som relativt vid stigande inkomster. I större städer var utgiftsprocenten större än i mindre städer och orter. Salt sill upptog, procentuellt taget, samma andel (0.4 å 0.5 %) av hela matvarubudgeten inom alla socialgrupper.

En viktig post bland matvarorna var utgiften för oskummad mjölk, som inom samtliga socialklasser varierade kring 150 kr. per år och normalhushåll. Dess andel av matvarubudgeten utgjorde 13.1 % bland arbetarna, 12.6 % bland tjänstemännen och 11.0 % inom medelklassen, då socialklasserna togos i sin helhet, men var densamma bland arbetare och lägre tjänstemän vid överensstämmande välstånd. Procentsiffran föll med stigande inkomster. Posten grädde tilltog däremot markerat, absolut såväl som relativt, då inkomsterna ökade. I hushållsbudgeterna från större städer vägde mjölken mindre och grädden mera än i dem från mindre städer och orter. Relativt mycket betydde mjölkposten, som naturligt är, i budgeterna för hushåll, som hade späda barn, vilket i viss mån framgår av tab. U. Förhållandet framträder emellertid där icke fullt tydligt, sammanhängande med att familjernas välstånd sjunker med växande antal och ålder på barnen, vilket i och för sig åstadkommer stigande mjölkprocent.

Utgifterna för smör upptogo relativt större andel i medelklasshushållens budget än i övriga socialklassers. Däremot visade smörets andel av hela matvarubudgeten ingen enhetlig tendens, då inkomsterna stego från under 3 000 till 3 000—5 000 kr., ehuru smörkontot, i kronor räknat, växte. Margarinutgifterna ökade vid stigande inkomster blott svagt eller icke alls, men deras andel av budgeten avtog, då inkomsterna ökade. Utgifterna för ost upptogo ungefär samma andel av matvarubudgeten inom skilda socialklasser och vid olika inkomstlägen. Äggutgifterna torde vid stigande inkomster i stort sett öka relativt till andra matvaruposter ehuru mycket svagt.

Bland utgifterna för vegetabiliska livsmedel var brödet den största posten. Dess andel av matvarubudgeten växlade i allmänhet mellan 8 och 10 % inom olika hushållsgrupper. Bröd och mjöl tillsammans taga upptogo 13 å 16 % av hela matvarubudgeten. För bröd gävo socialklasserna taga i sin helhet ut proportionsvis lika mycket, eller omkring 9 %. Vad mjöl beträffar, uppvisade däremot medelklassen den lägsta och arbetarna den högsta siffran.

Vid stigande inkomster ökade brödets procentuella andel, medan mjölets avtog. Fördelningen mellan bröd och mjöl var emellertid i hög grad beroende på lokala förhållanden, om vilket den stora skillnaden mellan större städer å ena samt mindre städer och orter å andra sidan bär vittne. Mjölförbrukningen sammanhänger givetvis i första hand med i vilken utsträckning hembakning förekommer, och här framträder, liksom beträffande flera andra poster, den mera lantliga karaktären av hushållningen i de mindre städerna och orterna. Den sammanlagda andelen av posterna mjöl och bröd i matvarubudgeten företedde ingen anmärkningsvärd olikhet inom i tab. 3 och V redovisade inkomstgrupper men visade tydligt samband med familjetypen. Sålunda tedde den sig lägst inom de barnlösa familjerna och steg med antalet barn.

Nedanstående tablå visar mera detaljerat de cereala matvarornas fördelning på olika sorter inom de viktigaste hushållsgrupperna.

Utgifter (kr.) per normalhushåll för:	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklass-hushåll
	arbetare	lägre tjänstemän	tillhopa	större städer	därav i mindre städer o. orter	
Mjöl	67.3	59.8	63.6	56.9	73.0	50.3
vetemjöl	48.7	44.6	46.6	43.2	51.6	39.2
rågmjöl	4.4	2.4	3.4	2.0	5.4	1.7
rågsiktmjöl	10.7	8.9	9.8	8.1	12.2	4.8
havremjöl	0.4	0.6	0.5	0.6	0.3	1.2
kornmjöl	0.2	0.2	0.2	0.1	0.4	0.1
potatismjöl	1.6	1.5	1.6	1.5	1.6	1.3
annat mjöl	1.3	1.6	1.5	1.4	1.5	2.0
Gryn och flingor	9.6	9.8	9.7	9.2	10.5	12.2
havregryn	5.6	5.8	5.7	5.3	6.3	7.4
korngryn	0.2	0.2	0.2	0.1	0.3	0.2
mannagryn	0.5	0.6	0.5	0.5	0.6	0.8
risgryn	2.6	2.5	2.6	2.5	2.6	2.3
andra gryn	0.2	0.2	0.2	0.3	0.2	0.3
flingor	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	1.2
Bröd	105.1	107.9	106.5	122.8	83.6	123.5
hårt rågröd	21.5	23.9	22.7	21.9	23.9	25.3
mjukt grovbröd	13.0	12.8	12.9	14.9	10.0	11.5
sötliapa	22.3	22.4	22.4	25.4	18.1	21.7
matbröd av vete	7.5	8.0	7.7	10.5	3.8	12.6
skorpor	5.2	5.1	5.2	6.0	4.1	5.5
enklare kaffebröd	10.5	10.3	10.4	13.2	6.5	11.8
finare kaffebröd, småbröd	25.1	25.4	25.2	30.9	17.2	35.1

Av tablå framgår, att utgifterna för hårt rågröd voro ungefär lika stora inom alla hushållsgrupperna, att posten matbröd av vete visar särskilt starka variationer (störst var den inom medelklassen, lägst i mindre städer och orter) samt slutligen att utgifterna för gryn ävensom flingor voro större inom medelklassen än övriga socialklasser. I belysning av sistnämnda förhållande torde

medelklassens större inköp av den i och för sig obetydliga posten havremjöl kunna anses symptomatisk. Beträffande posten gryn och flingor skall ytterligare anmärkas, att densamma uppvisar tendens till ökning relativt till övriga poster vid stigande antal barn inom hushållet.

Vid stigande inkomster ökade icke utgifterna för potatis nämnvärt, vilket hade sjunkande procentuell andel av matvarubudgeten till följd.

Utgifterna för grönsaker intogo vid överensstämmande välstånd samma plats i arbetarnas och tjänstemännens budget. Då socialklasserna togos i sin helhet däremot, uppgick utgiften till 18 kr. per normalhushåll bland arbetarna, vilket utgör 1·5 % av matvarubudgeten, 22 kr. bland tjänstemännen eller 1·9 % och 41 kr inom medelklassen eller 3·0 %. Utgifterna för grönsaker tillhörde dem, som starkast ökade vid en förbättring av välståndet. Den högre grönsaksprocenten inom hushåll från större städer gentemot övriga torde i viss mån vara karakteristisk men sammanhänger också med att relativt många av de mindre orterna tillhörde norra Sverige.

Utgifterna för frukt och bär voro vid överensstämmande välstånd ungefär lika stora inom arbetar- och lägre tjänstemannahushållen. I genomsnitt för samtliga hushåll varierade de däremot starkt såväl i absoluta tal som relativt till övriga matvaror. Sålunda utgjorde posten 71 kr. per normalhushåll bland arbetarna (6·3 % av hela matvarubudgeten), 81 kr. bland tjänstemännen (6·9 %) och 132 kr. inom medelklassen (9·8 %). De absoluta utgiftsbeloppen voro lägre å mindre orter än å större, och även andelen av matvarubudgeten var något mindre. I sammanhanget bör nämnas, att genomsnittspriset för all slags frukt och bär var ungefär detsamma å större och mindre orter. Vid stigande inkomster ökade utgifterna för frukt och bär (i synnerhet för färsk vara) såväl absolut som relativt till övriga matvaror.

De absoluta utgifterna för socker utgjorde per normalhushåll 50 å 55 kr. per år inom samtliga socialklasser, oavsett om jämförelsen gällde socialklasserna i deras helhet eller vid överensstämmande välstånd, ävensom inom hushåll från skilda ortskategorier. Även de små beloppen för sirap uppvisade anmärkningsvärd jämnhet i det de varierade mellan 2·2 och 2·9 kr. per år och normalhushåll inom de i tab. 1 redovisade hushållsgrupperna. Utgifterna för socker och sirap tillsammans upptogo lägst 4·1 och högst 5·4 % av hela matvarubudgeten inom samma grupper. Vid förändring av inkomsterna påverkades icke utgifterna för socker och sirap, varav det alltså vill synas, som om behovet av sötmedel i stort sett vore till mättnad tillgodosett inom de i materialet representerade folkgrupperna. Utgifterna för karameller stego däremot så starkt vid förbättrad ekonomisk ställning, att även deras relativa andel av budgeten ökade.

En av de största posterna på matvarubudgetens vegetabiliesida var kaffeutgiften. Dess andel av totala matvaruutgiften utgjorde bland arbetare och lägre tjänstemän 5·5 å 6·0 %. Inom medelklassen voro utgifterna lägre såväl absolut som relativt, trots att medelklassens inkomster voro avsevärt högre än de övriga klassernas. Vid stigande inkomster (tab. 3) syntes utgifterna öka endast på de lägre graderna av välståndsskalan (d. v. s. inom de större famil-

jerna). Vid stigande antal barn under 15 år märktes inom varje inkomstgrupp någon tendens till minskning av kaffeutgifternas andel av matvarubudgeten.

Utgifterna för de bägge posterna te och kakao ökade i motsats till kaffe-kontot genomgående vid förbättringar av ekonomien. Dessutom stego utgifterna för kakao absolut och även relativt till övriga varuslag vid ökat antal barn. Ytterligare kan nämnas, att utgifterna för vart och ett av dessa bägge varuslag voro lägre bland arbetarna än bland tjänstemännen, även då grupper med överensstämmande välstånd jämfördes.

I följande tablå redovisas utgifterna för en del kolonialvaror m. m.

Utgifter (kr.) per normalhushåll för	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklass-hushåll
	arbeta-re	lägre tjäns-temän	till-hopa	därav i större städer	mindre städer o. orter	
kaffe	67.0	63.7	65.4	66.6	63.7	55.5
te	2.3	3.1	2.7	3.1	2.3	6.2
kakao	4.3	5.1	4.7	4.9	4.5	6.5
salt	1.7	1.7	1.7	1.6	1.8	1.7
kryddor m. m.	16.1	16.9	16.5	17.0	15.6	19.6

Utgifterna för dryckesvaror utgjorde i genomsnitt per normalhushåll 86 kr. bland arbetarna (2.5 % av totalinkomsten), 100 kr. bland tjänstemännen (2.4 %) och 148 kr. inom medelklassen (2.0 %), då socialklasserna togos i sin helhet. Vid dessa beräkningar per normalhushåll följer av metoden, att de flesta familjemedlemmar räknas som deltagare i förbrukningen, vilket vad spritdrycker, vin och öl beträffar givetvis strider mot de faktiska förhållandena.¹ Denna oegentlighet spelar visserligen ingen större roll för de just citerade hushållsgrupperna, emedan de däri ingående familjerna i verkligheten komma normalhushållet mycket nära. Beräknas sålunda utgifterna för dryckesvaror såsom enkelt genomsnitt per hushåll, erhålles för arbetarna utgiftsbeloppet 83 kr., för tjänstemännen 98 kr. och för medelklassen 142 kr. Men i de fall, då de verkliga hushållen mera avsevärt avvika från normalhushållet, förryckes jämförbarheten mellan de till normalhushåll reducerade utgiftsposterna. Sålunda vill det av tab. 1 kol. 8 och 9 synas, som om arbetare och tjänstemän vid överensstämmande välstånd gäve ut ungefär lika mycket för dryckesvaror. En beräkning av beloppen per hushåll giver däremot vid handen, att arbetarna givit ut mindre än tjänstemännen eller 85 kr. mot 98 kr. Sistnämnda skillnad återigen sammanhänge med relativa antalet absolutisthushåll (jfr tab. X). — Å större orter gav man ut avsevärt mera för dryckesvaror än å mindre, eller 104 resp. 70 kr. per hushåll. — Av tab. 2 framgår, att intet samband rådde mellan familjens storlek och utgifterna för spritdrycker, vin och öl — de dominerande dryckesvarorna.

I tab. X meddelas uppgifter om det antal hushåll inom olika socialklasser och ortsgrupper, som under bokföringsåret haft utgifter för spritdrycker, vin och (eller) öl samt övriga hushåll (absolutisthushåll) jämte uppgifter om de genomsnittliga utgifterna för dessa varuslag, de sistnämnda beräknade per hushåll, icke per normalhushåll.

¹ Jfr sid. 28.

Tab. X. Förekomsten av absolutisthushåll samt utgifter för spritdrycker, vin och öl i genomsnitt per hushåll inom olika socialklasser och ortsgupper.

Hushållsgrupp	Arbetar- och lägre tjänstemanna-hushåll					Medelklass-hushåll	Hushåll med en årsinkomst per kons.-enhet av 950—1 450 kr.	
	arbete-tare	lägre tjäns-temän	till-hop-a	därav i			arbete-tare	lägre tjäns-temän
				större städer	mindre städer o. orter			
<i>Samtliga hushåll.</i>								
Antal hushåll	526	524	1 050	634	416	195	245	276
Inkomst (kr.) per hushåll	3 493·4	4 211·5	3 851·8	4 061·2	3 532·7	7 338·5	3 483·7	4 112·1
Utgifter (kr.) för spritdrycker	52·3	65·1	58·7	69·0	43·0	85·1	54·1	67·0
> > > vin	1·9	2·9	2·4	3·0	1·6	9·6	1·8	2·5
> > > öl o. pilsnerdricka	12·8	12·4	12·6	15·0	8·8	20·4	13·0	12·5
Summa	67·0	80·4	73·7	87·0	53·4	115·1	68·9	82·0
Utg. för spritdr., vin o. öl i % av inkomsten	1·9	1·9	1·9	2·1	1·5	1·6	2·0	2·0
därav spritdrycker	1·5	1·5	1·5	1·7	1·2	1·2	1·6	1·6
<i>Absolutisthushåll.</i>								
Antal hushåll	127	90	217	94	123	22	65	37
> > i % av samtliga	24·1	17·2	20·7	14·8	29·6	11·3	26·5	13·4
Inkomst (kr.) per hushåll	3 395·3	4 055·2	3 669·0	3 967·9	3 440·5	6 442·4	3 425·2	4 002·3
<i>Icke absolutisthushåll.</i>								
Antal hushåll	399	434	833	540	293	173	180	239
> > i % av samtliga	75·9	82·8	79·3	85·2	70·4	88·7	73·5	86·6
Inkomst (kr.) per hushåll	3 524·6	4 244·0	3 899·4	4 077·4	3 571·4	7 452·5	3 504·9	4 129·1
Utgifter (kr.) för spritdrycker	68·9	78·6	73·9	81·0	61·0	95·9	73·6	77·4
> > > vin	2·6	3·5	3·1	3·5	2·2	10·9	2·4	2·9
> > > öl o. pilsnerdricka	16·8	15·0	15·9	17·6	12·6	23·0	17·7	14·4
Summa	88·3	97·1	92·9	102·1	75·8	129·8	93·7	94·7
Utg. för spritdr., vin o. öl i % av inkomsten	2·5	2·3	2·4	2·5	2·1	1·7	2·7	2·3
därav spritdrycker	2·0	1·9	1·9	2·0	1·7	1·3	2·1	1·9

Antalet absolutistiska familjer var procentuellt störst bland arbetarna (24·1 %) och minst inom medelklassen (11·3 %) samt vidare avsevärt större i mindre städer och orter (29·6 %) än i större (14·8 %). I tabellen meddelas även inkomsten per familj, och det visar sig härvid, att de absolutistiska familjernas genomsnittsinkomst i alla grupper var lägre än de övrigas. Denna omständighet torde sammanhänga därmed, att absolutistfamiljerna genomgående i de redovisade grupperna tillhöra mindre orter, där levnadskostnader och lö-

ner äro relativt låga. Nämnas kan, att någon olikhet beträffande mannens genomsnittliga ålder icke förefanns mellan de absolutistiska familjerna och övriga. — I medeltal för de icke-absolutistiska hushållen upptog utgiften för spritdrycker bland arbetarna 2.0 % av inkomsten, bland tjänstemännen 1.9 % och inom medelklassen 1.3 %. Tilläggas även utgifterna för vin och öl, stiga siffrorna till resp. 2.5, 2.3 och 1.7 %.

Vid förbättrade inkomster (tab. 3) stego utgifterna för dryckesvaror så starkt, att även procentandelen av inkomsten ökade, men ihågkommas bör, att representationen av hushåll från olika ortskategorier icke är fullt lika inom de bägge här redovisade inkomstgrupperna. Beträffande olika slag av dryckesvaror var ökningen vid stigande inkomster starkare för spritdrycker, vin och öl än för posten svagdricka och läskedrycker. — I utgifterna för dryckesvaror har givetvis ej inräknats den konsumtion, som ägt rum utom hemmet.

Posten *t o b a k* utgjorde i genomsnitt per normalhushåll (tab. 1) bland samtliga arbetarhushåll 43 kr. (1.2 % av totalinkomsten), samtliga tjänstemannahushåll 45 kr. (1.1 %) och samtliga medelklasshushåll 80 kr. (1.1 %). Då av familjemedlemmarna huvudsakligen fadern torde bidragit till utgifterna för tobak, beräknas genomsnittet hellre per hushåll (utan att reduceras till att avse normalhushåll). För arbetarna blir beloppet då i stället 41 kr., för tjänstemännen 43 kr. och för medelklassen 73 kr., vilket av familjens totalinkomst utgör resp. 1.2, 1.0 och 1.0 %. Vid överensstämmande välstånd synas arbetarnas utgifter per normalhushåll vara större än tjänstemännens, vilket dock i viss mån är en följd av beräkningsmetoden (jfr ovan beträffande dryckesvaror). Beräknas dessa genomsnitt i stället per hushåll, befinnes sålunda utgiften för tobak uppgå till 43 kr. bland arbetarna och 41 kr. bland tjänstemännen. Av samtliga arbetarhushåll redovisade 81.0 %, av samtliga tjänstemannahushåll 82.1 % och av samtliga medelklasshushåll 83.1 % utgifter för tobak; bland arbetare och tjänstemän bosatta i större städer var motsvarande tal 80.6 % och i mindre städer och orter 82.9 %. Förhållandena voro alltså härutinnan mycket uniforma. Beräknas tobaksutgiften i genomsnitt för endast de hushåll, som redovisat utgift härför, bli beloppen per år och hushåll 51 kr. bland arbetarna, 52 kr. bland tjänstemännen, 88 kr. inom medelklassen, 54 kr. bland arbetare och tjänstemän i större städer och 47 kr. i mindre städer och orter. Vid förändrade inkomster (tab. 3) synas utgifterna för tobak anpassa sig tämligen väl, ty deras andel av inkomsten förblir i stort sett oförändrad. (Jfr utgifterna för kaffe.) — Av hela tobaksutgiften belöpte sig på cigaretter bland arbetarna 30.4 %, bland tjänstemännen 34.3 %, inom medelklassen 48.3 %, bland arbetare och tjänstemannahushåll i större städer 34.8 % och i mindre städer och orter 28.3 %.

Utgifterna för *f ö r t ä r i n g* utom hemmet upptogo dubbelt så stor andel av budgeterna från större städer (1.2 % av inkomsten) som från mindre (0.6 %), och de olikheter beträffande denna utgiftsposts andel av hela budgeten, som observeras mellan övriga hushållsgrupper, torde till största delen förklaras av det varierande inslaget från olika ortskategorier.

Vad beträffar utgifterna för *b o s t a d*, torde till en början några uppgifter

böra meddelas angående bostädernas beskaffenhet m. m., vilka uppgifter kunna vara ägnade att belysa såväl de undersökta hushållens sociala ställning som de i tabellverket redovisade bostadsutgifterna.¹ Av följande översikt framgår, huru hushållen fördela sig efter bostadslägenheternas upplåtelseformer och storlek.

	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklass-hushåll
	arbetare	lägre tjänstemän	tillhoppa	större städer	därav i mindre städer o. orter	
Antal hushåll med						
hyrd bostad	396	368	764	468	296	134
fritt upplåten bostad	16	34	50	22	28	27
egget hem	87	84	171	79	92	25
bostadsföreningslägenhet	27	38	65	65	—	9
Summa	526	524	1 050	634	416	195
därav boende i						
1 kök (rum)	2	—	2	1	1	—
1 rum och kokvrå	4	3	7	7	—	—
1 » » kök	269	150	419	288	131	8
2 o. fl. rum och kokvrå	11	17	28	21	7	5
2 rum och kök	189	258	447	255	192	42
3 » » »	42	72	114	50	64	68
4 » » »	6	18	24	9	15	39
5 » » »	3	6	9	3	6	28
6 o. fl. rum och kök	—	—	—	—	—	5
Antal rum (boningsrum och kök) per lägenhet	2·6	2·9	2·7	2·6	2·9	4·2
Golvvyta per lägenhet, m ²	40·8	49·4	45·1	42·0	49·9	80·6
Lufttrymd » » , m ³	109·9	132·5	121·1	115·7	129·4	224·8
Golvvyta » person, m ²	9·8	11·8	10·8	10·3	11·5	18·1
Lufttrymd » » , m ³	26·3	31·6	28·9	28·3	29·9	50·4

De flesta familjerna voro hänvisade till hyrda lägenheter, nämligen bland arbetarna 75 %, tjänstemännen 70 % och inom medelklassen 69 %, i större städer 74 % och i mindre städer och orter 71 %. Fritt upplåtna bostäder voro relativt vanliga inom medelklassen samt i mindre städer och orter. Om bostadsföreningslägenheter inräknas, voro familjer beboende egna bostäder lika talrikt företrädade inom materialet från större städer som från mindre städer och orter.

Den vanligaste bostadstypen bland arbetarna var ett rum och kök, vilken lägenhetstyp omfattade drygt hälften av alla bostäder. Drygt en tredjedel av arbetarna bodde i lägenheter om 2 rum och kök. Denna lägenhetskategori var den oftast förekommande bostaden bland de lägre tjänstemännen. Mellan större städer och mindre städer och orter rådde den olikheten, att en avsevärt större andel av hushållen i de mindre bebodde 2-rumslägenheter. Inom medelklassen voro lägenheter på 3 rum och kök talrikast företrädade, men även 2 resp. 4 rum och kök funnos relativt väl representerade. Som en

¹ Jfr angående bostadsbeståndets representativitet sid. 20 f. ovan.

följd härav voro också medelklassens bostäder dubbelt så rymliga som arbetarnas mätt efter golvytan eller antalet kubikmeter per lägenhet.

För de hushållsgrupper, som ingå i inkomst- och familjetypsgrupperingen, meddelas följande översikt, vilken giver en förställning om bostädernas storlek.

	Golvyta per lägenhet, m ²			Samtliga familjer
	Familjer med en årsinkomst av under 3 000 kr.	3 000— 5 000 kr.	5 000 kr. o. däröver	
Familjer utan barn	41·1	48·5	60·2	48·5
Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av				
under 7 år {				
1 barn	36·9	41·8	60·9	44·9
2 el. 3 barn	36·9	41·8	73·7	50·3
7—15 år {				
1 barn	34·9	39·5	63·7	42·5
2 el. 3 barn	38·0	44·5	75·9	51·4
4 o. fl. >	36·8	43·1	80·0	54·6
15 år o. däröver {				
1 barn	37·3	44·8	73·3	50·0
2 el. 3 barn	46·1	46·7	63·7	51·6
4 o. fl. >	55·7	50·0	66·6	56·4

Vid stigande inkomster ökar, som synes, bostadsutrymmet mycket markant, och även vid växande storlek på familjen kan en dylik tendens iakttagas. Den är dock i sistnämnda fall långt mindre framträdande.

Av *tab. Y* framgår förekomsten av olika slags bekvämligheter inom de viktigaste hushållsgrupperna.

Elektrisk ström för belysning förekom i praktiskt taget alla de redovisade hushållen, i det sådana saknades endast i 2 hushåll av samtliga. Elektrisk ström för kokning och uppvärmning begagnades däremot relativt sällan (i 4·2 % av samtliga arbetar- och lägre tjänstemannahushåll) och sammanhängande i hög grad med lokala förhållanden. Kokgas förekom i 72·2 % av hushållen i större städer men saknades nästan helt bland dem i mindre städer och orter. Att icke alla hushåll ens i större städer hade vattenledning förklaras därav att några lägenheter lågo utanför resp. städers planlagda områden. Medelklassens bostäder voro i alla avseenden bättre utrustade än tjänstemännens och dessas i sin tur än arbetarnas. Jämföres exempelvis förekomsten av bad- och duschrum, befinnes att relativa antalet härmed utrustade lägenheter utgjorde bland arbetarna 11·2 %, bland tjänstemännen 21·3 % och inom medelklassen 51·8 %. Vattenklosett förekom inom 31·0 % av arbetar-, 51·1 % av tjänstemanna- och 79·5 % av medelklasshushållen. Vidare erbjödo de större städernas lägenheter i de flesta avseenden större komfort än de å mindre orter belägna; endast i fråga om förekomsten av skafferi och matkällare kunde de senare uppvisa jämförlig eller högre standard.

Utgifterna för bostad upptogo bland samtliga arbetarhushåll 13·2 % av inkomsten, bland samtliga tjänstemannahushåll 14·9 % och samtliga medelklasshushåll 14·4 %, och ungefär samma procenttal observerades bland arbetare och tjänstemän vid överensstämmande välstånd. Arbetarklassen synes alltså ge ut relativt mindre än tjänstemännen på sina bostäder, även då de

Tab. Y. Förekomsten av bekvämligheter av olika slag.

	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklasshushåll
	arbetare	lägre tjänstemän	tillhoppa	större städer	därav i mindre städer o. orter	
<i>Absoluta tal.</i>						
Hela antalet lägenheter	526	524	1 050	634	416	195
därav med						
badrum	52	94	146	124	22	91
duschrum	7	18	25	22	3	10
centralvärme	118	188	306	231	75	127
varmvatten	43	83	126	107	19	88
kokgas	211	257	468	458	10	92
elektr. ström för belysning	524	524	1 048	634	414	195
» » » kokning	17	27	44	19	25	28
vattenledning	416	455	871	599	272	189
skafferi	473	485	958	578	380	191
matkällare	443	459	902	511	391	176
tvättstuga	450	468	918	593	325	181
vattenklosett	163	268	431	328	103	155
torrklosett	35	27	62	49	13	12
avträde på gården	328	229	557	257	300	28
<i>Relativa tal.</i>						
Hela antalet lägenheter	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
därav med						
badrum	9.9	17.9	13.9	19.6	5.3	46.7
duschrum	1.3	3.4	2.4	3.5	0.7	5.1
centralvärme	22.4	35.9	29.1	36.4	18.0	65.1
varmvatten	8.2	15.8	12.0	16.9	4.6	45.1
kokgas	40.1	49.0	44.6	72.2	2.4	47.2
elektr. ström för belysning	99.6	100.0	99.8	100.0	99.5	100.0
» » » kokning	3.2	5.2	4.2	3.0	6.0	14.4
vattenledning	79.1	86.8	83.0	94.5	65.4	96.9
skafferi	89.9	92.6	91.2	91.2	91.3	97.9
matkällare	84.2	87.6	85.9	80.6	94.0	90.3
tvättstuga	85.6	89.3	87.4	93.5	78.1	92.8
vattenklosett	31.0	51.1	41.0	51.8	24.8	79.5
torrklosett	6.7	5.2	5.9	7.7	3.1	6.2
avträde på gården	62.3	43.7	53.1	40.5	72.1	14.3

ekonomiska förutsättningarna förefalla lika. (Jfr även närmast följande tablå.) Skillnaden, som dock är ganska ringa, har observerats vid tidigare undersökningar, och skulle möjligen kunna förklaras därav att arbetarna med sina jämförelsevis osäkra inkomster mindre gärna binda sig vid stora bostadsutgifter.

Vid stigande inkomster stiga som regel också utgifterna för bostad, och att döma av tab. Q skulle också deras andel av inkomsten (bostadsprocenten) tilltaga. Enligt tab. P skulle vidare bostadsprocenten minska, då familjerna växa i storlek. Bägge dessa förhållanden förklaras emellertid helt eller delvis som resultatet av viss ojämnhet i representationen från olika ortskatego-

rier i materialet. Av tab. O framgår, att bostadsprocenten är betydligt högre i större städer än i mindre sådana eller 15·5 mot 11·5 %, och följande serier över bostadsprocenten inom olika dyrortsgrupper belysa ytterligare dess starka samband med lokala förhållanden. (Dyrortsgruppen A, såsom innehållande alltför få fall, har måst uteslutas ur beräkningarna.)

	Dyrortsgrupp	Utgift för bostad i % av totalinkomsten å olika dyrorter ¹						»H»
		B	C	D	E	F	G	
Arbetare	11·0	11·9	12·9	13·2	15·0	16·2	18·8	
Lägre tjänstemän	10·6	12·9	14·9	14·8	15·5	16·3	21·9	

Eftersom större (och dyrare) orter äro starkare representerade i högre inkomstgrupper än i lägre och i grupper med smärre familjer än i sådana med större (jfr tab. D och E), framträder vid jämförelser mellan inkomstgrupper och familjetyper lätt den tendens hos bostadsprocenten, som ovan påpekades. Huruvida tendensen härvid motverkas eller understödes av eventuella förändringar hos bostadsprocenten, som direkt sammanhånga med det förändrade inkomstläget resp. den förändrade familjetypen, skall här lämnas osagt.² Uppenbarligen är emellertid sambandet mellan bostadsprocent och familjetyp resp. inkomstnivå ganska svagt. (Jfr beträffande sistnämnda samband även bostadsprocenten inom grupperna samtliga hushåll från de tre socialklasserna, vilka starkt skilja sig i inkomsthänseende.)

Sammanfattningsvis kan om bostadsutgifterna sägas, att de mer än övriga poster påverkas av lokala förhållanden. För de samhällsskikt, som äro representerade i hushållskostnadsundersökningen, torde det sålunda framför allt vara den lokala hyresnivån, som konstituerar en hög eller låg relativ bostadsutgift (bostadsprocent).

Spridningen kring den genomsnittliga bostadsprocenten inom olika hushållsgrupper framgår av följande tablå. De utgiftsbelopp, som ligga till grund för beräkningarna, ha i förekommande fall korrigerats att motsvara en årskostnad.

	Antal hushåll, där utgifterna för bostad utgjort % av totalutgiften												Summa
	under 5·0	5·0-7·5	7·5-10·0	10·0-12·5	12·5-15·0	15·0-17·5	17·5-20·0	20·0-22·5	22·5-25·0	25·0-27·5	27·5-30·0	30·0 o. däröver	
Arbetare	5	41	76	102	119	74	52	34	10	5	5	3	526
Lägre tjänstemän	1	20	57	78	105	85	71	57	30	11	5	4	524
Tillhopa	6	61	133	180	224	159	123	91	40	16	10	7	1050
därav													
i större städer	—	10	43	95	130	112	103	76	35	14	9	7	634
» mindre städer													
o. orter	6	51	90	85	94	47	20	15	5	2	1	—	416
Medelklass	—	5	13	26	43	33	33	23	8	9	1	1	195

Medianvärdet ligger i gruppen 12·5—15·0 % för arbetarna och 15·0—17·5 % för tjänstemännen och medelklassen; för arbetare och tjänstemän från större

¹ Procenttalen ha standardräknats så, att familjer tillhörande olika välståndsgupper kommit att öva lika inflytande å varje dyrort och inom varje socialklass. Välståndet definierades därvid såsom inkomst per konsumtionsenhet. Antalet välståndsgupper var tre. Hela antalet i beräkningen ingående hushåll var 1 021.

² Frågan om bostadsprocentens samband med inkomst och familjetyp har dock ägnats viss uppmärksamhet vid 1933 års allmänna bostadsräkning (jfr not 2 sid. 18).

Tab. Z. Utgifter (kr.) per lägenhet för bränsle och lyse.¹

Lägenhetskategori	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklasshushåll
	arbetare	lägre tjänstemän	tillhoppa	därav i		
				större städer	mindre städer o. orter	
Antal hushåll	526	524	1 050	634	416	195
1 kök (rum)	98·7	—	98·7	83·8	113·6	—
1 rum och kokvrå	150·2	117·1	136·0	136·0	—	—
1 » » kök	132·8	146·4	137·7	144·7	122·4	178·1
2 o. fl. rum och kokvrå	139·3	175·2	161·1	165·9	146·5	195·8
2 rum och kök	156·1	172·8	165·7	175·5	152·7	219·8
3 » » »	163·6	204·8	189·7	215·5	169·5	256·5
4 » » »	194·3	224·8	217·2	245·3	200·2	316·2
5 » » »	254·6	279·1	270·9	353·6	229·6	346·1
6 o. fl. rum och kök	—	—	—	—	—	561·8
Samtliga lägenheter	145·2	172·4	158·8	165·6	148·4	276·4

städer ligger det mellan 15·0 och 17·5 % och för hushåll ur samma socialklasser från mindre städer och orter mellan 10·0 och 12·5 %.

Posten *bränsle* och *lyse* ökade vid stigande inkomster absolut taget, men dess andel av totalinkomsten visade svag tendens till minskning. Stegringen i de absoluta utgiftsbeloppen sammanhänger delvis med att bostäderna bli större men även direkt med ökad konsumtion och användning av dyrare bränslekvaliteter. Sambandet mellan bostädernas storlek och bränslekostnaderna antydes närmare av *tab. Z.*

Utgifterna stiga, som synes, i stort sett med antalet eldstäder, ehuru icke proportionellt, bl. a. emedan kostnaden för köksbränsle ingår i beloppen. Inom de särskilda lägenhetskategorierna äro arbetarnas utgifter nästan undantagslöst de lägsta och medelklassens de högsta, vilket delvis sammanhänger med att arbetarnas rum voro mindre än övriga socialklassers, särskilt medelklassens. I stort sett uppvisade hushåll å mindre orter lägre bränsle- och lyseutgifter än hushåll å större orter, vilket främst sammanhänger med de å mindre orter lägre priserna på vissa bränslesorter. Sammanhanget mellan uppvärmningsmetod och bränslekostnad ävensom mellan bostädernas storlek och bränsleåtgång belyses närmare i bilaga 4.

	Antal hushåll, där utgifterna för bränsle och lyse utgjort % av totalutgiften													
	under 2·0-	2·5-	3·0-	3·5-	4·0-	4·5-	5·0-	5·5-	6·0-	6·5-	7·0-	7·5 o. däröver	Summa	
Arbetare	1	8	38	69	91	108	80	59	32	18	8	6	8	526
Lägre tjänstemän	2	8	44	83	96	92	73	63	33	16	9	2	3	524
Medelklass	2	8	13	33	48	43	20	13	6	5	2	2	—	195

¹ Antalet hushåll, varpå genomsnittet grundas sig, framgår av översikten sid. 75.

Av ovanstående tablå framgår, huru de enskilda hushållen fördela sig efter de relativa bränsle- och lyseutgifterna.

Beklädnadsposten (utgifterna för kläder och skodon) var med avseende på storleken den tredje av de poster, i vilka budgeten vid denna undersökning uppdelats. Dess absoluta storlek uppgick i genomsnitt per normalhushåll bland samtliga arbetar- och lägre tjänstemannahushåll till närmare 500 kr., medan genomsnittet för samtliga medelklasshushåll slutade på 822 kr. Trots dessa större utgifter spelade beklädnadskontot en obetydligt mindre roll i medelklasshushållens budget (11·3 % av totalinkomsten) än i arbetarnas (12·4 %) och de lägre tjänstemännens (12·6 %). Jämföras hushåll på olika inkomstnivå befinnes, att beklädnadskontots procentuella andel av totalinkomsten blott svagt reagerar för välståndändringar. Det förefaller dock närmast, som om stigande inkomster skulle medföra en sänkning av utgiftsprocenten, ehuru en mycket svag sådan. I budgeterna från större städer upptogo beklädnadsutgifterna något lägre andel av totalinkomsten än i dem från mindre städer och orter, en skillnad som till större delen torde förklaras av de på mindre orter relativt till övriga förnödenheter höga priserna på beklädnadsartiklar. — Beklädnadskontots betydelse inom olika familjetyper varierar ganska starkt (tab. P). Då barnens antal och ålder stiger, ökar beklädnadsprocenten till en början men sjunker därefter i många fall åter, då barnen bli gamla nog att med egna inkomster bestrida en del av sin ekipering.

En uppdelning av beklädnadsprocenten på kläder och skodon visar, att de båda delarna förhålla sig olika vid en ändring i den ekonomiska ställningen. Beträffande kläder spåras sålunda ingen enhetlig tendens, medan procenttalen för skodon visa någon sänkning, då inkomsten stiger. Då posten kläder ställes mot posten skodon, ter sig alltså den senare i högre grad som uttryck för ett existensbehov. I enlighet härmed visar en uppdelning av beklädnadsposten för de tre socialklasserna tagna i deras helhet utomordentlig överensstämmelse i fråga om klädposten men ganska markerade olikheter beträffande utgifterna för skor. Av totalinkomsten utgjorde sålunda utgiften för kläder bland arbetarna 9·4, bland de lägre tjänstemännen 9·8 och inom medelklassen 9·3 %, medan motsvarande relativtal för skodon voro resp. 3·0, 2·8 och 2·0 %. Vid ökat barnantal stego utgifterna för skodon mycket markerat, och den stegring, som ovan framhölls beträffande hela beklädnadsposten, sammanhänger i själva verket övertvägande härmed. Skoutgifterna upptogo sålunda bland samtliga barnlösa familjer 1·7 % av totalinkomsten men bland familjer med 1 barn, 2 eller 3 barn samt 4 och flera barn, av vilka det (de) äldsta i åldern 7—15 år, resp. 2·6, 2·8 och 3·2 %.

Många beklädnadsartiklar äro av så stor varaktighet, att de ej förbrukas under ett år, och en längre bokföringsperiod kunde därför synas nödvändig, för att postens normala storlek inom olika hushållsgrupper skulle helt kunna klarläggas. Den jämnhet, som de i tabellerna meddelade beklädnadsprocenterna uppvisa inom olika hushållsgrupper, antyder emellertid, att de utgiftsbelopp, varpå de beräknats, rätt väl svara mot den årliga genomsnittskostnaden för vidmakthållandet av en familjs garderob. Genom följande tablå, som

visar utgiftsprocenternas spridning inom olika socialklasser, gives ytterligare möjlighet att bedöma medeltalens kvalitet.

	Antal hushåll, där utgifterna för beklädnad utgjort % av totalutgiften											Summa
	under 2·5	2·5-5·0	5·0-7·5	7·5-10·0	10·0-12·5	12·5-15·0	15·0-17·5	17·5-20·0	20·0-22·5	22·5-25·0	25·0 o. däröver	
Arbetare	—	2	39	94	160	119	68	31	10	2	1	526
Lägre tjänstemän	1	5	32	88	134	136	86	27	13	2	—	524
Medelklass	—	4	20	46	54	45	19	6	1	—	—	195

Medianvärdena ligga enligt tablån för arbetarna och medelklassen mellan 10·0 och 12·5 % och för tjänstemännen mellan 12·5 och 15·0 %.

Med ledning av hushållsböckernas upplysningar har det varit möjligt att uppdelat utgifterna för kläder och skodon på en del viktigare poster. I följande tablå redovisas fördelningen av utgifterna något utförligare än i övriga tabeller.

Varupost	Utgifter per normalhushåll, kr.						Utgifternas fördelning i %					
	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklasshushåll	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklasshushåll
	arbete	lägre tjänstemän	tillhoppa	därav i			arbete	lägre tjänstemän	tillhoppa	därav i		
				större städer	mindre städer o. orter	större städer				mindre städer o. orter		
Antal hushåll	526	524	1050	634	416	195						
Gångkläder	145·4	189·2	167·5	177·2	153·7	323·7	43·9	46·6	45·4	46·2	44·2	47·7
Underkläder	69·7	77·5	73·7	76·3	69·9	124·0	21·1	19·1	20·0	19·9	20·1	18·3
Hattar m. m.	30·9	36·8	33·8	36·3	30·2	63·5	9·3	9·0	9·2	9·5	8·7	9·4
Tyg och garn	49·1	54·0	51·6	49·9	54·0	77·5	14·8	13·3	14·0	13·0	15·5	11·4
Sybehör	12·3	12·9	12·6	13·0	12·0	18·4	3·7	3·2	3·4	3·4	3·4	2·7
Sömlön	12·3	18·7	15·5	14·4	17·2	35·1	3·7	4·6	4·2	3·8	4·9	5·2
Annat	11·4	16·9	14·2	16·3	11·2	35·8	3·5	4·2	3·8	4·2	3·2	5·3
Summa	331·1	406·0	368·9	383·4	348·2	678·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0
Skor	62·8	70·0	66·5	69·1	62·7	89·4	59·3	59·4	59·4	59·6	59·1	62·3
Galoscher o. d.	14·0	14·2	14·1	13·1	15·6	16·5	13·2	12·1	12·6	11·3	14·7	11·5
Läder o. material	2·0	1·9	1·9	2·3	1·4	0·6	1·9	1·6	1·7	2·0	1·3	0·4
Reparationer	26·1	30·6	28·3	30·4	25·4	35·8	24·7	26·0	25·3	26·2	23·9	24·9
Diverse	1·0	1·1	1·1	1·1	1·0	1·3	0·9	0·9	1·0	0·9	1·0	0·9
Summa	105·9	117·8	111·9	116·0	106·1	143·6	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

Nästan hälften av alla utgifter för kläder kommo på gångkläder eller bland arbetarna 43·9 %, tjänstemännen 46·6 % och inom medelklassen 47·7 %. Posten »annat» (käppar, väskor, smycken m. m.) upptog betydligt större andel av klädkontot inom medelklassen än bland arbetarna. Mellan hushåll i större och mindre städer märkes en viss olikhet beträffande posterna tyg och garn samt sömlön, vilka absolut såväl som relativt voro större å de mindre orterna.

Omkring $\frac{3}{5}$ av alla utgifter för skodon kommo på nyinköp, ungefär lika mycket inom de särskilda hushållsgrupperna. Stor överensstämmelse rådde även beträffande de andelar av kontot som gått till galoscher o. d., reparationer och diverse, men den i sig själv obetydliga posten läder och material uppvisade även i absoluta tal det största beloppet bland arbetarna och det minsta inom medelklassen. — En undersökning av skodonskontot inom skilda familjetyper giver vid handen, att den relativa andelen av posten reparationer ökar med barnens ålder och antal.

Beklädnadsutgifternas fördelning på familjemedlemmar av olika kön och ålder ävensom mera detaljerat på olika beklädnadsartiklar framgår för ett urval av arbetar- och lägre tjänstemannahushåll av bilaga 5.

Uppgifterna över *skatternas* storlek avse de till betalning förfallna belopp, som hänföra sig till bokföringsperioden, vilket förut påpekats (sid. 25). Vidare erinras om att de under bokföringsåret förfallna skatterna icke avse den samtidigt influtna inkomsten, vilket kan orsaka bristande överensstämmelse mellan skatteposten och budgeten i övrigt. Skatteposten uppgick i genomsnitt för samtliga arbetarhushåll till 6·3 % av familjens gemensamma inkomst, för samtliga lägre tjänstemannahushåll till 6·8 % och för samtliga medelklasshushåll till 9·7 % (tab. O). Skillnaden beror till väsentlig del på olikheter i inkomsternas storlek och på skattens progressivitet. Mellan hushåll i större städer och sådana i mindre städer och orter rådde ingen större olikhet beträffande de relativa skatteutgifterna, men den skillnad som består (6·4 % i större städer mot 6·8 % i mindre städer och orter) är möjligen symptom på en verklig olikhet i skattetrycket. Vid stigande inkomster (tab. 3 och Q) stego skatteutgifterna såväl absolut som relativt till inkomsten.

Till följd av de skattefria avdragen minska skatteutgifterna med stigande antal barn (tab. P) men påverkas föga av barnens ålder, så länge dessa äro yngre än 16 år. Vid nämnda åldersgräns upphör nämligen det s. k. barnavdraget.

	Antal hushåll, där utgifterna för skatter utgjort ----- % av totalutgiften								Summa
	under 2·5	2·5- 5·0	5·0- 7·5	7·5- 10·0	10·0- 12·5	12·5- 15·0	15·0- 17·5	17·5 o. däröver	
Arbetare	41	139	200	100	28	13	5	—	526
Lägre tjänstemän	23	112	212	122	37	15	3	—	524
Medelklass	1	9	38	79	43	13	7	5	195

Av ovanstående tablå framgår för varje socialklass, huru de enskilda hushållen fördela sig efter de relativa skatteutgifterna. Medianen ligger enligt tablå i gruppen 5·0—7·5 % för arbetarna och tjänstemännen och i gruppen 7·5—10·0 % för medelklassen.

Hushållens inköp av *inventarier*, särskilt möbler, täcka ofta flera års behov, vilket åstadkommer starka variationer mellan de enskilda hushållen och även kan tänkas förrycka genomsnittet. Endast medeltal för relativt stora

grupper böra fördenskull läggas till grund för slutsatser. — I genomsnitt per normalhushåll uppgingo utgifterna för inventarier bland samtliga arbetarhushåll till 145 kr., bland samtliga tjänstemannahushåll till 180 kr. och bland samtliga medelklasshushåll till 363 kr.; av totalinkomsten (tab. O) utgjorde dessa belopp resp. 4·1, 4·3 och 5·0 %. Vid överensstämmande välstånd torde inga symptomatiska olikheter mellan socialklasserna kunna påvisas. Icke heller mellan hushåll bosatta å större och mindre orter synes någon större olikhet råda. Däremot torde den genomgående ehuru visserligen icke synnerligen markerade stegring av inventariepostens procentuella andel av totalinkomsten, som inträder vid stigande inkomster (tab. Q), antyda ett verkligt förlopp. Närmast som en följd av det med familjetyper växlande välståndet kan inventariepostens växlande betydelse inom olika familjetyper (tab. P) förklaras.

Av huvudtabellerna framgår i grova drag, huru inventarieposten närmare är sammansatt. Tab. 3 visar sålunda, hurusom en förbättring av inkomstläget i främsta hand tager sig uttryck i inköp av möbler men väsentligt mindre i utökning av förrådet av sängkläder, linne, kökssaker o. d.; omvänt blir det tydliga vid en välståndssänkning möblemanget, som främst drabbas av inskränkningar.

En ytterligare uppdelning av inventarietot meddelas för vissa hushållsgrupper i följande tablå.

Utgifter (kr.) per normalhushåll för	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklasshushåll
	arbetare	lägre tjänstemän	tillhopa	därav i större städer	mindre städer o. orter	
möbler	84·4	106·5	95·5	103·7	83·8	221·8
sängkläder	8·9	10·2	9·6	8·8	10·7	16·8
linne	12·7	13·2	12·9	12·5	13·7	25·2
kökssaker, glas	17·1	20·4	18·8	18·9	18·6	34·5
järnvaror	11·2	15·8	13·5	13·5	13·5	28·0
annat	2·0	2·7	2·4	2·6	2·1	5·6
reparationer	9·0	11·6	10·3	11·0	9·2	30·7
Summa	145·3	180·4	163·0	171·0	151·6	362·6

Några anmärkningsvärda olikheter i proportionerna mellan inventariepostens beståndsdelar torde icke kunna utläsas ur ovanstående sammanställning. Exempelvis varierade möblernas andel av hela posten endast mellan lägst 55 % (arbetar- och lägre tjänstemannahushåll i mindre städer och orter) och högst 61 % (medelklassen).

De sammanlagda utgifterna för *föreningar och försäkringar* upptogo bland arbetarna 6·4 %, bland de lägre tjänstemännen 7·5 % och inom medelklassen 7·7 % av totalinkomsten (tab. O). Även vid överensstämmande välstånd var procenttalet något lägre bland arbetarna än bland tjänstemännen. Posten skilde sig föga i kronor räknat mellan budgeter från de bägge ortsgrupperna och upptog därför en något större andel av inkomsten i mindre städer och orter än i större sådana. Vid förändring av inkomsterna observerades ingen enhetlig

tendens (tab. Q), och icke heller familjernas sammansättning syntes påverka den relativa betydelsen av ifrågakvarande budgetpost (tab. P).

Undersöker man posten mera ingående, finner man flera karakteristiska olikheter mellan socialklasserna. Av tab. Å (där beloppen beräknats per hushåll) framgår, att föreningsavgifterna spelade avgjort större roll inom arbetarklassen, där de utgjorde 2·0 % av inkomsten, än inom tjänstemannaklassen, 0·9 %, och medelklassen 0·6 %; följaktligen var förhållandet beträffande försäkringsavgifterna det motsatta. Gränsen mellan dessa båda slag av avgifter är emellertid svävande; fackföreningarna tjänstgöra ofta som arbetslöshetskassor, någon gång som sjukkassor o. s. v.

Föreningsavgifternas stora betydelse inom arbetarklassen kan helt tillskrivas kontingenterna till fack- och yrkesföreningar. Dylika avgifter förekommo inom nära $\frac{9}{10}$ (87·3 %) av alla arbetarfamiljer, för vilka genomsnittsbeloppet uppgick till 75 kr. (tab. Å); i de flesta fall varierade utbetalningarna mellan 50 och 75 kr., men avgifter på 75—100 kr. voro även vanliga (tab. Å). De familjer, som ej alls redovisat några utgifter, tillhörde mera sällan de egentliga industriarbetarna, utan kunde oftast hänföras till hantverksyrkena, varvid yrkesutövaren i många fall hade en jämförelsevis självständig ställning (ex. skomakare eller skräddare med egen rörelse, chaufförer, värmeledningseldare). De högsta fackföreningsavgifterna hade erlagts av typografer.

Bland de lägre tjänstemännen förekommo avgifter till fack- och yrkesföreningar i nära $\frac{3}{4}$ av alla familjer. De vanligaste beloppen varierade inom dessa familjer mellan 25 och 50 kr. och utgjorde i genomsnitt 41 kr. Medelklasshushållens avgifter till fack- och yrkesföreningar torde mera sällan ha gällt egentliga fackföreningar men däremot ofta andra kårsammanslutningar för tillvaratagande av vederbörandes yrkesintressen. Nära $\frac{3}{5}$ av samtliga medelklasshushåll redovisade avgifter till yrkes- och fackföreningar; de vanligaste beloppen uppgingo till 10 à 25 kr. och genomsnittet var 22 kr. per familj. Samma yrken voro i stort sett företrädade såväl bland de avgiftsbetalande som dem, vilka icke redovisat medlemsavgifter, varför man icke kan tala om någon tendens till livligare föreningsliv inom vissa yrken i jämförelse med andra.

Vid stigande inkomster påverkades fackföreningsavgifterna enligt tab. 3 i sjunkande riktning om än mycket svagt, men härvid bör ihågkommas, att inslaget från tjänstemannaklassen med dess låga avgifter är väsentligt starkare i den högre än i den lägre av de inkomstgrupper, som där redovisas.¹ En undersökning av de skilda socialklasserna har tvärtom givit vid handen, att arbetarnas genomsnittliga utgifter för fackföreningar ökade vid stigande inkomster, medan tjänstemännens icke reagerade enhetligt.

Avgifter till politiska föreningar förekommo inom arbetarklassen i omkring $\frac{1}{3}$ av samtliga familjer, inom tjänstemanna- och medelklassen däremot i mindre än $\frac{1}{5}$. Avgifterna voro i gengäld något lägre bland arbetarna. Intressant är att iakttaga den väsentligt större roll politiska föreningar synas spela

¹ Jfr tab. E.

Tab. A. Utgifter för olika förenings- och försäkringsändamål.

Utgiftspost	Utgift (kr.) i medeltal per hushåll						Utgift i % av totalinkomsten					
	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklasshushåll	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklasshushåll
	arbetare	lägre tjänstemän	tillhoppa	därav i			arbetare	lägre tjänstemän	tillhoppa	därav i		
större städer				mindre städer o. orter	större städer	mindre städer o. orter						
Antal hushåll	526	524	1 050	634	416	195						
Fack- o. yrkesföreningar . . .	65.5	29.9	47.7	49.4	45.1	12.9	1.9	0.7	1.2	1.2	1.3	0.2
Politiska föreningar	1.0	0.8	0.9	0.6	1.5	1.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Övriga föreningar	3.9	6.8	5.3	5.4	5.2	27.2	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1	0.4
Sjuk- o. begravningskassor . . .	44.6	30.3	37.5	40.1	33.5	25.7	1.3	0.7	1.0	1.0	1.0	0.4
Liv- och kapitalförsäkring . . .	79.5	128.3	103.9	105.7	101.0	259.0	2.3	3.0	2.7	2.6	2.9	3.5
Olycksfallsförsäkring	5.9	6.6	6.2	5.7	7.1	17.1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2
Brandförsäkring (av lösöre) . . .	5.1	6.6	5.9	5.6	6.3	15.9	0.1	0.2	0.2	0.1	0.2	0.2
Övriga försäkringar	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1	1.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Pensionsavgifter	13.3	101.3	57.2	57.7	56.5	183.4	0.4	2.4	1.5	1.4	1.6	2.5
Summa	218.9	310.8	264.7	270.3	256.3	543.8	6.3	7.4	6.9	6.6	7.3	7.4

Utgiftspost	Antal familjer, där resp. utgift förefunnits, i % av hela antalet familjer inom de olika grupperna						Utgift (kr.) i medeltal för de familjer, där resp. utgiftspost förefunnits					
	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklasshushåll	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklasshushåll
	arbetare	lägre tjänstemän	tillhoppa	därav i			arbetare	lägre tjänstemän	tillhoppa	därav i		
större städer				mindre städer o. orter	större städer	mindre städer o. orter						
Fack- o. yrkesföreningar . . .	87.3	73.3	80.3	80.0	80.8	58.5	75.0	40.8	59.4	61.8	55.9	22.1
Politiska föreningar	31.2	15.5	23.3	17.4	32.5	19.0	3.3	5.2	3.9	3.2	4.5	5.8
Övriga föreningar	50.2	54.8	52.5	53.3	51.2	84.6	7.7	12.4	10.2	10.2	10.1	32.1
Sjuk- o. begravningskassor . . .	88.2	70.2	79.2	77.9	81.3	50.3	50.6	43.2	47.3	51.4	41.3	51.2
Liv- och kapitalförsäkring . . .	85.6	91.6	88.6	88.5	88.7	93.8	92.9	140.1	117.3	119.5	113.8	276.0
Olycksfallsförsäkring	51.3	50.2	50.8	45.7	58.4	60.0	11.5	13.1	12.3	12.5	12.1	28.4
Brandförsäkring (av lösöre) . . .	76.2	79.0	77.6	80.0	74.0	87.7	6.7	8.4	7.6	7.0	8.6	18.1
Övriga försäkringar	1.7	2.5	2.1	1.7	2.6	10.8	3.1	7.2	5.6	6.9	4.2	13.6
Pensionsavgifter	12.5	67.0	39.7	40.5	38.5	65.1	106.2	151.2	144.1	142.4	146.8	281.7

Tab. Ä. Familjernas fördelning efter förenings- och försäkringsavgifternas storlek.

	Antal familjer med en utgift av kronor								
	0	under 5	5-10	10-25	25-50	50-75	75-100	100-200	200 o. däröver
<i>Arbetare (526 familjer).</i>									
Fack- o. yrkesföreningar	67	4	3	10	78	159	135	61	9
Politiska föreningar	362	129	26	9	—	—	—	—	—
Övriga föreningar	262	128	74	46	14	2	—	—	—
Sjuk- o. begravningskassor	62	6	4	62	185	136	48	22	1
Liv- o. kapitalförsäkring	76	—	7	31	69	75	91	160	17
Olycksfallsförsäkring	256	80	60	105	24	1	—	—	—
Brandförsäkring (av lösöre)	125	153	197	45	6	—	—	—	—
Övriga försäkringar	517	7	2	—	—	—	—	—	—
Pensionsavgifter	460	—	—	4	4	10	16	29	3
<i>Lägre tjänstemän (524 familjer).</i>									
Fack- o. yrkesföreningar	140	4	10	69	205	74	15	5	2
Politiska föreningar	443	45	26	10	—	—	—	—	—
Övriga föreningar	237	97	82	72	27	3	3	3	—
Sjuk- o. begravningskassor	156	10	9	73	156	80	26	14	—
Liv- o. kapitalförsäkring	44	—	1	16	43	57	62	205	96
Olycksfallsförsäkring	261	45	74	117	20	4	1	2	—
Brandförsäkring (av lösöre)	110	135	159	107	13	—	—	—	—
Övriga försäkringar	511	6	3	4	—	—	—	—	—
Pensionsavgifter	173	—	—	3	3	15	20	269	41
<i>Medelklass (195 familjer).</i>									
Fack- o. yrkesföreningar	81	12	17	47	28	8	1	1	—
Politiska föreningar	158	19	13	5	—	—	—	—	—
Övriga föreningar	30	16	23	67	29	11	8	11	—
Sjuk- o. begravningskassor	97	—	7	18	37	12	13	11	—
Liv- o. kapitalförsäkring	12	—	—	1	4	6	9	45	118
Olycksfallsförsäkring	78	26	12	41	20	7	4	6	1
Brandförsäkring (av lösöre)	24	12	44	79	32	4	—	—	—
Övriga försäkringar	174	3	2	15	1	—	—	—	—
Pensionsavgifter	68	—	—	1	2	1	3	34	86

i mindre städer och orter i jämförelse med större. Medlemskap i övriga föreningar (exempelvis nykterhetsföreningar) förekom fördenskull icke i mindre utsträckning å småorterna. Avgifter till dylika föreningar voro för övrigt förhållandevis vanliga inom medelklassen, som också redovisade de största avgifterna per familj. Vid stigande inkomster visade posten »politiska

och övriga föreningar» stigande tendens enligt tab. 3, en stegring som emellertid vid en uppdelning av posten visade sig helt komma på »övriga förenings» lott, medan de politiska saknade tendens.

Avgifterna till sjuk- och begravningskassor voro såväl absolut som relativt taget störst inom arbetarklassen, där de uppgingo till 1·3 % av inkomsten mot 0·7 % bland tjänstemännen och blott 0·4 % inom medelklassen. Medan inom arbetarklassen nära $\frac{9}{10}$ av samtliga familjer voro medlemmar av sjuk- och begravningskassor, begagnade endast hälften av medelklassfamiljerna denna försäkringsform. Avgifterna utgjorde inom alla socialklasser i de flesta fall mellan 25 och 50 kr., och genomsnittet för de familjer, som redovisat sådana, skilde sig föga (51 kr. bland arbetar- och medelklass-, 43 kr. bland tjänstemannafamiljerna). I dessa belopp torde i många fall premier för såväl mannen som hustrun vara inbegripna.

Viktigast av alla försäkringsavgifter voro premierna för liv- och kapitalförsäkring, vilka inom arbetarklassen upptogo 2·3 % av inkomsten, bland tjänstemännen 3·0 % och inom medelklassen 3·5 %. Omkring $\frac{9}{10}$ av alla familjer — något flera inom medelklassen än bland arbetarna — hade begagnat denna försäkringsform för en eller flera av sina medlemmar. Avgiftsbeloppen utgjorde bland arbetarna 93 kr., bland tjänstemännen 140 kr. och inom medelklassen 276 kr. per familj. Det framgår av tab. Ä, att i några familjer premiebeloppen voro mycket små, t. o. m. under 10 kr., men ihågkommas bör, att en del av dessa belopp avse under året nytecknade försäkringar, liksom å andra sidan undantagsvis premier för flera år kunna ingå i beloppen. Tabellen visar också, att de vanligaste premiebeloppen varierade mellan 100 och 200 kr. bland arbetare och lägre tjänstemän, men uppgingo till 200 kr. eller mera inom medelklassen.

Utgifter för egen olycksfallsförsäkring förekommo i halva antalet familjer bland arbetare och lägre tjänstemän, men voro något vanligare inom medelklassen; avgiftsbeloppen voro dessutom genomsnittligt mer än dubbelt så höga inom sistnämnda klass.

Utgifter för brandförsäkring (inklusive inbrottsförsäkring) funnos i omkring $\frac{3}{4}$ av alla arbetar- och lägre tjänstemannafamiljer och nära $\frac{9}{10}$ av alla medelklassfamiljerna. De vanligast förekommande premierna voro bland arbetare och lägre tjänstemän 5—10 kr. men inom medelklassen 10—25 kr.

Bland tjänstemännen erlade icke mindre än 67 % och inom medelklassen 65 % av samtliga familjefäder pensionsavgifter, medan antalet bland arbetarna givetvis var betydligt lägre (12 å 13 %). De vanligaste avgiftsbeloppen uppgingo inom medelklassen till 200 kr. eller mera och varierade bland de lägre tjänstemännen och arbetarna mellan 100 och 200 kr., genomsnittsbeloppen voro resp. 282, 151 och 106 kr.

Utgifterna för *barnens undervisning* sammanhännga i första hand med förekomsten av barn i skolåldern (tab. F, G och H). Inom de tre socialklasserna tagna i deras helhet synes frekvensen skolbarn tämligen likartad, och de olikheter, som framträda mellan nämnda hushållsgrupper enligt tab. O, torde där-

för få betraktas som symptomatiska. Utgiftsbeloppen voro 21 kr. bland arbetarna, 51 kr. bland tjänstemännen och 135 kr. inom medelklassen, allt räknat i genomsnitt per normalhushåll. Bland arbetarna fördelar sig denna summa med 9 kr. på skolavgifter, 10 kr. på material och 2 kr. på skolresor och inackordering; motsvarande belopp voro bland tjänstemännen resp. 21, 17 och 13 kr. samt inom medelklassen resp. 79, 30 och 26 kr. Medelklassens högre utgifter för undervisning orsakas alltså främst av större skolavgifter. Även i procent av inkomsten voro utgifterna till undervisning störst inom medelklassen och minst bland arbetarna. Huru socialklasserna förhålla sig vid överensstämmande välstånd utläses däremot icke av tab. 1 (eller tab. O), emedan relativa antalet skolbarn är tämligen olika inom grupperna. Utgifterna för undervisning skilde sig föga mellan arbetar- och lägre tjänstemannahushåll från större och mindre städer.

Till att belysa frågan om genomsnittskostnaden för undervisning av ett barn i skolåldern ha följande beräkningar utförts. Familjer ur arbetar- och lägre tjänstemannaklassen med högst tre barn, av vilka det (de) äldsta i åldern 7—15 år utvaldes. Härvid medtogos endast familjer bosatta i större städer, på det att lokala olikheter i bildningsmöjligheterna i någon mån skulle vara eliminerade. Det så erhållna materialet indelades i två inkomstgrupper: familjer med under 4 000 kr. i årsinkomst (135 familjer) och sådana med minst 4 000 kr. (107 familjer). Genomsnittsinkomsten utgjorde 3 337 resp. 4 902 kr. och antalet barn i åldern 7—15 år 1·4 resp. 1·5 per familj. Den genomsnittliga kostnaden för ett sådant barn blev i den lägre gruppen 18 kr. och i den högre 46 kr. Inom 42 medelklasshushåll tillhörande nyssnämnda familjetyper och bosatta i större städer gävos i genomsnitt ut 100 kr. per barn i åldern 7—15 år. Inkomsten inom denna grupp utgjorde 7 934 kr. och antalet skolbarn 1·6 per familj.

Utgifterna för *tidningar* utgjorde per normalhushåll bland arbetarna 36 kr. (1·0 % av totalinkomsten), bland tjänstemännen 38 kr. (0·9 %) och inom medelklassen 50 kr. (0·7 %). De absoluta beloppen stego sålunda, medan de relativa sjönko. Vid stigande inkomster (tab. Q) avtogo tidningarnas andel av totalinkomsten. Tidningsposten fördelade sig bland arbetarna med 22 kr. på dagliga tidningar och 14 kr. på veckotidningar; bland tjänstemännen voro motsvarande belopp 24 resp. 14 kr. och inom medelklassen 33 resp. 17 kr.

De sammanlagda utgifterna för *böcker* uppgingo per normalhushåll inom arbetarklassen till 13 kr. (0·4 % av totalinkomsten), inom tjänstemannaklassen till 22 kr. (0·5 %) och inom medelklassen till 69 kr. (0·9 %), (tab. 1, tab. O). Vid förbättring av inkomsterna stego de absoluta utgiftsbeloppen för böcker o. d. liksom alla andra utgifter, och även en tendens till ökning av bokkontots andel i budgeten kunde skönjas (tab. Q).

Posten *skrivmaterial, porto, telefon* uppgick bland arbetarna till 21 kr. (0·6 % av totalinkomsten), bland tjänstemännen 33 kr. (0·8 %) och inom medelklassen 97 kr. resp. 1·3 % (tab. 1, tab. O). Även vid överensstämmande välstånd uppvisade tjänstemännen högre utgifter än arbetarna såväl absolut som relativt till inkomsten. Vid en förbättring av inkomsterna ökade utgifterna mye-

ket starkt, varför en stegring kunde konstateras även i kontots andel av totalinkomsten (tab. Q). Postens sammansättning framgår närmare av följande tablå.

	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklasshushåll
	arbetare	lägre tjänstemän	tillhoppa	därav i större städer	mindre städer o. orter	
Utgifter (kr.) per normalhushåll för						
skrivmaterial	4.2	4.6	4.4	4.3	4.6	9.5
porto	5.5	7.9	6.7	6.6	6.7	16.5
telefonabonnemang	8.0	15.2	11.6	15.9	5.6	50.6
telegram m. m.	3.0	5.2	4.1	4.4	3.7	20.0
Summa	20.7	32.9	26.8	31.2	20.6	96.6

Man finner, att de lägre utgifterna i mindre städer och orter härröra icke av mindre förbrukning av skrivmaterial och vad därtill hör utan av lägre utgifter för telefon.

Utgifterna för *tvätt och strykning utom hemmet* voro genomsnittligt mycket små; de upptogo inom samtliga arbetar- och lägre tjänstemannahushåll ungefär lika stor procentuell andel av totalinkomsten men vägde relativt tungt i medelklasshushållens budget (tab. O). Posten *rengöringsmedel m. m.* uppgick bland arbetarna till 33 kr. per normalhushåll (0.9 % av totalinkomsten), bland tjänstemännen 34 kr. (0.8 %) och inom medelklassen 48 kr. (0.7 %). Skillnaden socialklasserna emellan beträffande den relativa utgiften är oansenlig men möjligen symptomatisk för olikheterna i välstånd. En svag tendens till sänkning ger sig nämligen tillkänna vid förbättring av välståndet (tab. Q).

Utgifterna för *kroppsvård* uppgingo bland samtliga arbetarhushåll till 33 kr. per normalhushåll (0.9 % av totalinkomsten), bland samtliga tjänstemannahushåll till 41 kr. (1.0 %) och samtliga medelklasshushåll till 78 kr. (1.1 %). Postens andel av totalinkomsten var sålunda ungefär densamma inom socialklasserna tagna i deras helhet, och samma förhållande syntes råda vid överensstämmande välstånd. Vid förändringar i inkomsten ändrades givetvis även utgifterna för kroppsvård, men deras procentuella andel av totalinkomsten påverkades föga inom i tab. Q redovisade inkomstintervall. Angående postens närmare sammansättning kan nämnas, att arbetare och lägre tjänstemän tillsammans gävo ut 37 kr. per normalhushåll till kroppsvård, varav till rakning och klippning 18 kr., bad 4 kr., tvål och tekniska preparat 12 kr. samt annat (kammars, borstar, rakblad m. m.) 3 kr.

Posten *sjukvård* uppgick bland samtliga arbetare till 65 kr., samtliga tjänstemän till 88 kr. och samtliga medelklasshushåll till 137 kr. per normalhushåll. Som av tab. L framgår, var antalet fall, där fri läkare och (eller) medicin ingått i lönen, bland arbetarna 253 (48 % av samtliga), bland tjänstemännen 345 (66 %) och inom medelklassen 57 (29 %). Då frekvensen alltså var synnerligen stor och då förmånen endast kunnat givas ett ungefärligt värde, är det tydligt, att de framräknade genomsnittsutgifterna för läkare och medicin, liksom därigenom hela posten sjukvård, i ganska hög grad äro approximativa.

Emellertid torde kunna konstateras, att utgifterna för sjukvård i stort sett stiga och sjunka med inkomsterna liksom andra utgifter. Ser man till postens enskildheter, observerar man, att utgifterna för tandvård äro större bland tjänstemännen än bland arbetarna även vid överensstämmande välstånd samt att de öka icke blott absolut utan även relativt vid stigande välstånd.

Posten *arbets hjälp i hemmet* uppgick inom socialklasserna tagna i deras helhet till 8 kr. per normalhushåll bland arbetarna, 17 kr. bland tjänstemännen och 178 kr. inom medelklassen. Procentuellt av inkomsten (tab. O) upptog posten ävenledes det största rummet inom medelklassen (2·4 %) och det minsta bland arbetarna (0·2 %). Även vid överensstämmande välstånd voro utgifterna större inom tjänstemanna- än inom arbetarhushållen. Bland arbetarna utgjordes arbets hjälpen till övervägande del av tillfällig hjälp, medan utgifterna för tjänare dominerade kontot inom medelklassen. Hembitråde förekom i 3·2 % av arbetarhushållen, 6·9 % av tjänstemannahushållen samt i jämnt hälften av alla medelklasshushåll. — Vid stigande välstånd stego även utgifterna för arbets hjälpen, men någon tydlig tendens till stegring även av utgiftsprocenten härför kan av tab. Q icke påvisas, vilket ju icke hindrar, att förhållandena kunna vara annorlunda inom andra socialklasser och inkomstskikt än dem, som lämnat material till ifrågavarande tabell.

Det genomsnittliga beloppet per normalhushåll av *gåvor* utgjorde bland arbetarna 75, bland tjänstemännen 87 och inom medelklassen 201 kr. Av totalinkomsten upptog posten 2·1 % bland såväl arbetare som lägre tjänstemän och 2·8 % inom medelklassen. Vid överensstämmande välstånd observerades däremot ingen nämnvärd skillnad mellan socialklasserna. Då välståndet förbättrades, stego de bortskänkta beloppen mycket starkt, varigenom en markerad ökning även av deras procentuella andel av inkomsten blev följden (tab. Q). En jämförelse mellan bortskänkta och mottagna gåvor giver vid handen, att de i materialet representerade hushållen inom alla socialklasser genomsnittligt givit bort betydligt mera än de själva mottagit.

Utgifterna för *nöjen och förströelser* upptogo i genomsnitt per normalhushåll för samtliga arbetare 52 kr. (1·5 % av totalinkomsten), samtliga tjänstemän 59 kr. (1·4 %) och samtliga medelklasshushåll 116 kr. (1·6 %), (tab. 1, tab. O). Postens underavdelningar äro avgifter vid nöjesföreställningar, utgifter för idrottsmaterial samt för leksaker m. m. Huru avgifterna fördela sig på olika slags föreställningar o. s. v. torde i hög grad sammanhänga med den lokala tillgången på nöjesetablissemang. En fullständig utredning av denna fråga omfattande hela hushållsboksmaterialet har icke utförts, men för Stockholm, Göteborg och Malmö, vilka tre städer kunna antagas erbjuda de största möjligheterna till ett omväxlande nöjesliv, ha följande uppgifter framräknats. Arbetar- och lägre tjänstemannahushållen i dessa städer gävo i genomsnitt ut 44 kr. på »avgifter», fördelade med 27 % på biograf föreställningar, 13 % på teaterföreställningar, 1 % på konserter, 3 % på museibesök o. dyl., 6 % på idrottstävlingar, 16 % på radiolicenser och 18 % på övriga evenemang (»fester»,

circus, nöjesfält m. m.); dessutom funnos 16 % ej specificerade avgifter, delvis belopp, som givits till barnen och som därför med rätt stor sannolikhet använts till besök på biografier, idrottsplatser, nöjesfält o. dyl. Arbetarna och de lägre tjänstemännen uppvisade var för sig i stort sett samma belopp och samma fördelning, men medelklassen, vilken gav ut större belopp på vart och ett av de olika avgiftsslagen (sammanlagt 84 kr. per hushåll), företedde högre procentandelar för teaterföreställningar, konserter och museer. Frånräknas utgifterna för radiolicens och de ej specificerade beloppen, återstår av nöjeskontot för arbetar- och lägre tjänstemannahushållen i genomsnitt 30 kr., av vilka 40 % kom på biografföreställningar.

Utgifterna för *resor och egna fordon* utgjorde i medeltal per normalhushåll 99 kr. bland samtliga arbetar-, 141 kr. bland samtliga tjänstemanna- och 292 kr. bland samtliga medelklasshushåll. Av totalinkomsten upptog kontot bland arbetarna 2·8, tjänstemännen 3·5 och inom medelklassen 4·0 %. Vad enbart resorna beträffa erinras om att beloppen härför innefatta icke blott kontanta utgifter utan även värdet av de fria resor, som befattningshavare vid järnvägarna i regel åtnjuta (jfr tab. L). Hushåll från mindre städer och orter redovisade avsevärt lägre utgifter för resor än övriga såväl vad själva beloppen angående som relativt till inkomsten. Följande sammanställning visar, att denna olikhet till stor del sammanhängde med att utgifter för arbets- och torgresor i det närmaste helt saknades å de mindre orterna.

	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklasshushåll
	arbetare	lägre tjänstemän	tillhopa	större städer	därav i mindre städer o. orter	
Utgifter (kr.) per normalhushåll för						
arbets- o. torgresor	13·5	20·1	16·8	25·3	4·7	29·2
andra resor	54·5	81·6	68·2	73·3	60·9	178·4
egna fordon	30·9	39·7	35·3	38·2	31·2	84·5
Summa	98·9	141·4	120·3	136·8	96·8	292·1

Posten *ränta å lån* (exklusive lån för egna fastigheter) spelade inom arbetarklassen en försvinnande roll och var även bland tjänstemännen av ringa betydelse. I medeltal per normalhushåll utgjorde den bland samtliga arbetarhushåll 5 kr. och samtliga tjänstemannahushåll 13 kr. Inom medelklassen uppgingo räntorna till 45 kr., vilket i förhållande till inkomsterna heller icke kan betecknas som något avsevärt belopp. Å andra sidan har redan framhållits (sid. 49), att räntorna även på budgetens inkomstsida spelade den relativt största rollen inom medelklassen och den minsta bland arbetarna.

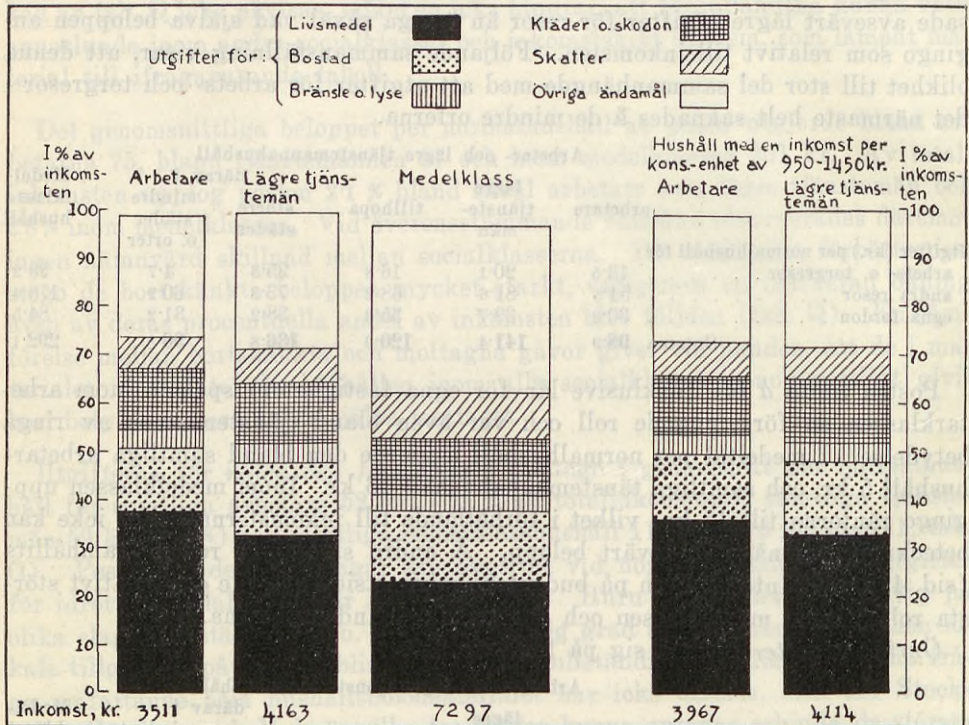
Övriga utgifter fördela sig på följande sätt.

	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklasshushåll
	arbetare	lägre tjänstemän	tillhopa	större städer	därav i mindre städer o. orter	
Utgifter (kr.) per normalhushåll för						
lottsedlar	23·1	23·9	23·5	23·9	23·0	27·5
blommor	7·5	8·9	8·2	9·9	5·9	20·9
frakt	1·2	0·9	1·1	0·8	1·4	3·4
annat	20·6	24·8	22·7	26·4	17·5	88·1
Summa	52·4	58·5	55·5	61·0	47·8	139·9

Utgifterna för lottsedlar äro anmärkningsvärt jämna inom de ovan redovisade grupperna. Konfronteras utgiftsbeloppen med motsvarande inkomstpost befinnes, att arbetarna mot en utgift för lottsedlar av 23 kr. per normalhushåll skördat vinster för 8 kr., att tjänstemännen mot 24 kr. vunnit 12 och medelklassen mot 28 kr. ävenledes vunnit 12. Med hänsyn till att i vinstbeloppen även inräknats vinster på premieobligationer, medan inköpen av obligationerna förts som anskaffning av värdepapper, torde vinsterna i verkligheten vara mindre i förhållande till utgifterna.

Utgiftsbudgeterna inom olika grupper av hushåll. *Hushåll ur olika socialklasser* (tab. 1 och O; diagram 3). Bland orsakerna till de särdrag, som präglade utgiftsbudgeterna inom olika socialklasser, ha i det föregående antytts tvenne: sociala orsaker och ekonomiska. Av dem är den sistnämnda den avgjort dominerande.

Diagram 3. Utgifter för olika ändamål per år och normalhushåll inom socialklasserna.

(Staplarnas bredd är proportionell mot inkomstens storlek.)

Genomsnittsbudgeten för samtliga arbetarhushåll, sådan den framträder enligt tab. 1, kännetecknas sålunda i jämförelse med tjänstemännens — och budgeterna för dessa socialklasser i jämförelse med medelklassens — givetvis i första hand av de lägre beloppen på de allra flesta poster, men även budgeter-

nas procentuella sammansättning enligt tab. O präglas främst av socialklassernas olika välstånd. Man märker detta sistnämnda på de procentuella andelarna för livsmedel samt bränsle och lyse, vilka äro högst i arbetarnas och lägst i medelklassens budget. Man märker det även därpå att de flesta utgiftsposter, som icke tillhöra de s. k. existensbehoven, väga lättast i arbetarnas och tyngst i medelklassens budget. Detta gäller speciellt utgifterna för inventarier, barnens undervisning, böcker, skrivmaterial, porto och telefon, tvätt och strykning utom hemmet, arbetshjälp i hemmet samt resor och utgifter för egna fordon. Ytterligare framträder den ekonomiska standarden i skatteutgifterna, vilka upptaga störst andel av medelklassens och minst av arbetarnas budget. Uppdelas livsmedelsposten på sina beståndsdelar, visar sig vidare, att en större del därav går till njutningsmedel i medelklassens än i tjänstemännens och arbetarnas budget och att bland matvarorna de i förhållande till näringsvärdet billigare sorterna spela större roll i arbetarnas än i medelklassens kosthåll. Så är fallet med exempelvis fläsk, mjölk, margarin, mjöl, potatis och socker, medan det omvända gäller de mera lyxbetonade varuslagen fågel och vilt, fisk, smör, ägg, grönsaker, frukt och bär, te och kakao (tab. T).

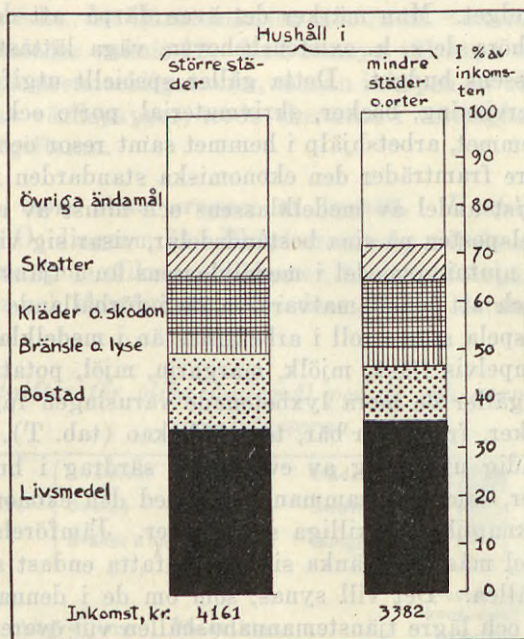
Mot en fullständig utredning av eventuella särdrag i hushållningen inom skilda socialklasser, som icke sammanhånga med den ekonomiska standarden, reser materialets knapphet åtskilliga svårigheter. Jämförelsen har därför på denna punkt i regel måst inskränka sig att omfatta endast arbetar- och lägre tjänstemannahushållen. Det vill synas, som om de i denna utredning representerade arbetar- och lägre tjänstemannahushållen vid överensstämmande välstånd i sin ekonomiska livsföring i stort sett föga avveko från varandra. Olikheter märkas visserligen på många punkter, men de äro i allmänhet svaga och stundom så obetydliga, att man endast med tvekan tillmäter dem symptomatisk betydelse. Följande tendenser torde dock kunna framhållas som typiska. Vid likartade ekonomiska förutsättningar gåvo arbetarhushållen ut något större belopp på livsmedel än tjänstemannahushållen. Detta är en bidragande orsak till de olikheter i livsmedelsprocentens höjd, som ovan påpekades, och skärper alltså den verkan, som den ekonomiska standarden medfört. En närmare granskning av livsmedelskontot giver vid handen, att den lilla skillnaden egentligen gäller matvarorna men icke njutningsmedlen.¹ Inknappningen av livsmedelskontot motsvaras bland tjänstemännen av något större utgifter för bostad, skrivmaterial, porto, telefon och arbetshjälp i hemmet. Även i fråga om försäkringar ha tjänstemännen större totalutgifter. Ser man till de enskilda försäkringsformerna, är det av intresse att iakttaga, att detta egentligen blott gäller liv- och kapitalförsäkring samt pensionsförsäkring, medan för sjukförsäkring arbetarna uppvisa högre belopp. Till följd av fackföreningsavgifterna överträffa även arbetarnas utgifter för föreningar betydligt icke blott tjänstemännens utan även medelklassens.

Hushåll inom olika ortsgrupper (tab. 1 och O; diagram 4). Hushållsvanorna å större och mindre orter företedde i vissa avseenden typiska särdrag, som

¹ Jfr tab. 1 kol. 8 och 9 samt texten sid. 72 och 74.

Diagram 4. Utgifter för olika ändamål per år och normalhushåll inom hushåll i större städer samt i mindre städer och orter.

(Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll.)

(Staplarnas bredd är proportionell mot inkomstens storlek.)

till sin art och styrka i många fall voro betydligt större än de olikheter, som kunnat påvisas mellan olika socialklasser vid överensstämmande välstånd.

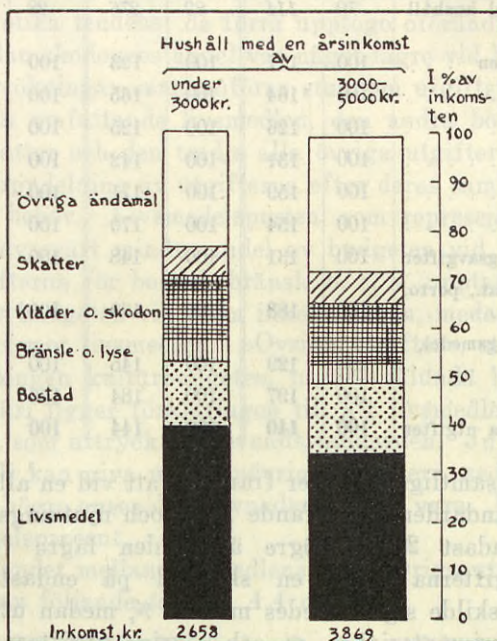
Till följd av det högre penningvärdet kommo helt naturligt de flesta budgetposter ävensom budgetens slutsumma att visa lägre belopp å mindre än å större orter. Därtill kommo emellertid i åtskilliga avseenden skiljaktiga proportioner mellan posterna. Livsmedlens procentuella andel av budgeten var visserligen ungefär densamma inom bägge ortsgrupperna men sönderdelades denna post i sina beståndsdelar, befanns matvarornas andel vara mindre å de större orterna, medan dryckesvaror och förtäring utom hemmet där spelade större roll. Matvarupostens närmare gestaltning (tab. T) företedde även karaktäristiska särdrag, varibland främst böra nämnas den större vikt, som posterna kött, färdiglagad mat och konserver, fisk, gräddor, bagarbröd och grönsaker och den mindre vikt som mjölk, margarin, mjöl, socker och kaffe erhållit i matvarubudgeterna från större städer.

Markerad olikhet har vidare konstaterats beträffande bostadsutgiften, vilken visat sig väsentligt högre i de större städerna såväl i absoluta tal som i proportion till budgeten i övrigt. Lägges härtill, att utgifterna för beklädnad vägde mindre i hushållsbudgeterna från större städer, ha särdragen hos de största posterna blivit nämnda. Bland de återstående utgifterna kunna framdragas posterna föreningsavgifter och försäkringsavgifter, vilka bägge vägde

relativt tungt i budgeterna å de mindre orterna, samt resor, vilken till stor del på grund av utgifter för torg- och arbetsresor upptog större andel av hushållsbudgeterna från större städer.

Hushåll i olika inkomstlägen (tab. 3 och Q; diagram 5). En jämförelse mellan utgiftsbudgeterna för hushåll med under 3 000 kr. och 3 000—5 000

Diagram 5. Utgifter för olika ändamål per år och hushåll inom vissa inkomstgrupper.

(Staplarnas bredd är proportionell mot inkomstens storlek.)

kr. i årsinkomst¹ giver vid handen, att de absoluta beloppen äro högre i den senare gruppen för praktiskt taget alla de poster, som redovisas i huvudtabellerna.

Om man med utgångspunkt från talen i tab. 3 söker bilda sig en uppfattning om i vad mån den allmänna standardskillnad, som råder mellan hushåll på olika inkomstnivå, påverkar de skilda delarna av budgeten, kan man, som skett i följande tablå, uttrycka budgetposterna i den högre inkomstgruppen i procent av posterna i den lägre.

¹ Angående motiveringen till att inkomstgruppen »5 000 kr. och däröver» i allmänhet icke medtagits i jämförelsen se sid. 27 f.

Utgifterna inom familjer med 3 000—5 000 kr. i årsinkomst i procent av utgifterna inom familjer med under 3 000 kr.

Familjetyp	Familjer med 1—3 barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av						Samtliga familjer	
	under 7 år		7—15 år		15 år o. däröver			
	Årsinkomst (kr.) per hushåll	under 3 000	3 000—5 000	under 3 000	3 000—5 000	under 3 000	3 000—5 000	under 3 000
Antal hushåll	70	114	82	276	28	123	180	513
Födo- o. njutningsämnen . . .	100	117	100	123	100	124	100	125
Bostad	100	164	100	165	100	157	100	160
Bränsle och lyse	100	126	100	125	100	125	100	125
Kläder och skodon	100	131	100	142	100	141	100	141
Skatter	100	159	100	171	100	174	100	166
Inventarier	100	154	100	170	100	164	100	156
Förenings- o. försäkringsavgifter	100	131	100	148	100	172	100	148
Tidn., böcker, skrivmat., porto, telefon	100	188	100	169	100	156	100	170
Kroppsvård, rengöringsmedel, tvätt o. strykning	100	129	100	145	100	145	100	137
Övriga utgifter	100	197	100	184	100	204	100	192
Summa utgifter	100	140	100	144	100	146	100	144

Av siffrorna för samtliga familjer framgår, att vid en allmän standardskillnad på 44 % låg standarden beträffande födo- och njutningsämnen i den högre inkomstgruppen endast 25 % högre än i den lägre (en beräkning för enbart matvaruutgifterna giver en skillnad på endast 18 %); bränsle- och lyseutgifterna skilde sig likaledes med 25 %, medan utgifterna för inventarier, tidningar, skrivmaterial m. m. och »övriga utgifter» uppvisade mycket stor skillnad. Utgifterna för beklädning och förenings- och försäkringsavgifter slutligen anslöto sig mera till den allmänna standardskillnaden. Inom de olika familjetyperna observeras i stort sett samma drag som de nu skildrade. Huru bostadsutgiften förhåller sig är osäkert, då hushållens fördelning i dyrortshänseende starkt inverkar speciellt på denna post. Sannolikt är dock, att skillnaden i bostadsstandard inom de inkomstintervall, varom här är fråga, nära ansluter sig till den allmänna standardskillnaden.

Till följd av nu skildrade förhållanden uppstå karakteristiska skillnader i budgeternas procentuella sammansättning inom hushåll på olika inkomstnivå (tab. Q). Vid stigande inkomster visade sålunda posterna födo- och njutningsämnen (»livsmedelsposten») samt bränsle och lyse sjunkande andelar av totalbudgeten. Stigande andelar av budgeten upptogs återigen av utgifterna för skatter, inventarier, barnens undervisning, böcker, skrivmaterial, porto, telefon, gåvor, nöjen, resor och egna fordon. Mycket svagt eller obestämt sam-

¹ Jfr texten denna sida.

band mellan inkomster och utgiftsprocent observerades för de stora posterna bostad, beklädnad, föreningsavgifter och försäkringsavgifter.

Inom nyssnämnda poster skedde samtidigt en differentiering, så att konsumtionen av de mindre nödvändiga delarna, vilka vid lägre inkomster måste åsidosättas, vid högre inkomster fingo ökad betydelse och vice versa. Inom exempelvis livsmedelskontot, vilket i sin helhet minskade i förhållande till hela budgeten, då inkomsterna stego, kom den relativa minskningen helt på matvarornas del. Inom matvarukontot skedde i sin tur en differentiering, så att i förhållande till näringsvärdet dyrare varuslag ökade på de billigares bekostnad (tab. V). Ytterligare visade inom exempelvis beklädnadskontot utgifterna för kläder och skodon olika tendens; de förra upptogo oförändrad andel vid olika inkomstnivåer, medan skodonens andel var något lägre vid högre inkomstlägen.

Vid budgetundersökningar sammanföras stundom utgiftsposterna i tre stora grupper: den första omfattande livsmedlen, den andra bostad, bränsle, lyse, beklädnad samt skatter och den tredje alla övriga utgifter. Man erhåller på detta sätt en grov uppdelning av utgifterna efter deras samband med mer eller mindre livsviktiga behov. Livsmedelsposten, som representerar det starkaste behovet, upptager avsevärt mindre andel av budgeten vid högre än vid lägre inkomstlägen, utgifterna för bostad, bränsle o. s. v. upptaga tillsammans ungefär lika andel av budgeten vid olika inkomstlägen, medan »övriga utgifter» förhålla sig omvänt mot livsmedlen. »Övriga utgifter», stundom sammanfattade under benämningen kulturbudgeten, utgöra sålunda livsmedelsbudgetens komplement, och häri ligger förklaringen till att livsmedlens procentandel av budgeten kan tjäna som uttryck för levnadsstandarden. Ju större andel av inkomsterna en familj kan giva ut till »övriga utgifter», sedan existensbehoven blivit täckta, desto högre anses dess levnadsstandard vara. Desto lägre är samtidigt dess livsmedelsprocent.

Det starka sambandet mellan livsmedlens och »övriga utgifters» andelar av budgeten framgår av följande tab. Ö, AA och BB.

Tab. Ö. 526 arbetarhushåll, fördelade efter livsmedelsutgifternas och »övriga utgifters» relativa höjd (utgiftsprocenter).¹

Övriga utgifter	5-10 %	10-15 %	15-20 %	20-25 %	25-30 %	30-35 %	35-40 %	40-45 %	Summa
Livsmedelsutgifter									
20-25 %	—	—	—	—	2	1	2	1	6
25-30 »	—	—	1	6	15	14	13	3	52
30-35 »	—	1	6	16	43	29	7	—	102
35-40 »	—	—	16	47	61	18	—	—	142
40-45 »	—	6	28	53	34	3	—	—	124
45-50 »	1	8	26	32	5	1	—	—	73
50-55 »	2	3	10	5	—	—	—	—	20
55-60 »	—	2	4	—	—	—	—	—	6
60-65 »	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Summa	3	21	91	159	160	66	22	4	526

¹ Procenttalen äro beräknade på totalutgiften.

Tab. AA. 524 lägre tjänstemannahushåll, fördelade efter livsmedelsutgifternas och »övriga utgifter» relativa höjd (utgiftsprocenter).¹

Övriga utgifter	10-15 %	15-20 %	20-25 %	25-30 %	30-35 %	35-40 %	40-45 %	45-50 %	50-55 %	55-60 %	60-65 %	Summa
Livsmedelsutgifter												
10-15 %	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
15-20 »	—	—	—	1	1	2	1	—	—	1	—	6
20-25 »	—	1	2	5	13	7	6	—	—	—	—	34
25-30 »	—	—	12	41	33	16	4	1	1	—	—	108
30-35 »	—	5	38	72	52	9	—	—	—	—	—	176
35-40 »	1	17	32	58	21	—	—	—	—	—	—	129
40-45 »	1	13	18	17	1	—	—	—	—	—	—	50
45-50 »	3	2	7	1	—	—	—	—	—	—	—	13
50-55 »	1	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	6
55-60 »	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Summa	7	42	110	195	121	34	11	1	1	1	1	524

Tab. BB. 195 medelklasshushåll, fördelade efter livsmedelsutgifternas och »övriga utgifter» relativa höjd (utgiftsprocenter).¹

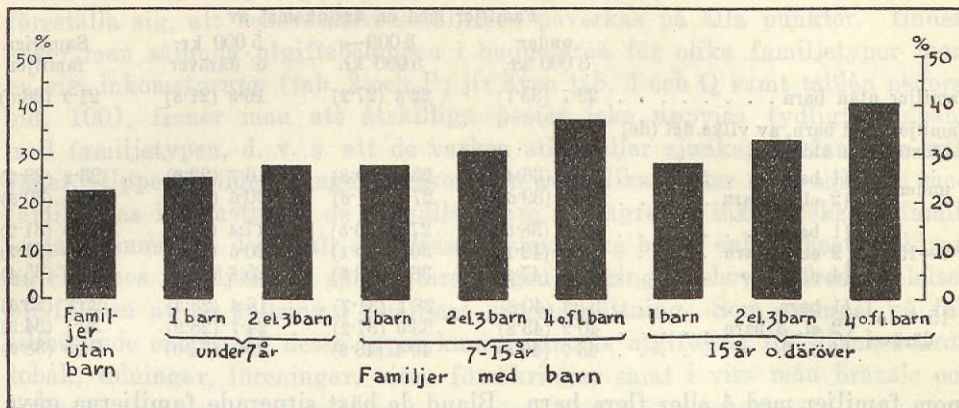
Övriga utgifter	15-20 %	20-25 %	25-30 %	30-35 %	35-40 %	40-45 %	45-50 %	50-55 %	55-60 %	Summa
Livsmedelsutgifter										
10-15 %	—	—	—	—	—	—	2	—	1	3
15-20 »	—	1	1	6	6	4	2	—	—	20
20-25 »	—	3	9	20	27	12	4	1	—	76
25-30 »	—	4	19	18	16	9	1	—	—	67
30-35 »	2	2	6	8	1	—	—	—	—	19
35-40 »	1	3	4	1	—	—	—	—	—	9
40-45 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
45-50 »	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Summa	3	14	39	53	50	25	9	1	1	195

Familjer med olika sammansättning (tab. 2 och P; diagram 6). De olikheter i utgiftsbudgeternas procentuella sammansättning, som observeras då jämförelsen går från barnlösa familjer till sådana med flera och äldre barn men med samma ekonomiska resurser, överensstämmer i de flesta avseenden med dem som framträda, då familjer med likartad sammansättning men allt knappare tillgångar ställas bredvid varandra.

Detta förhållande sammanhänger tydligen därmed, att de nya familjemedlemmarna kräva utökningar av de flesta konton och att omgrupperingar av utgifterna fördenskull måste ske, så att åtminstone de mera livsviktiga behoven bli tillgodosedda, ungefär som förhållandet blir vid en försämring av ekono-

¹ Procenttalen äro beräknade på totalutgiften.

Diagram 6. Hushållens utgifter för matvaror i procent av inkomsten inom familjer av olika typ med 3 000—5 000 kr. i årsinkomst.

min. De poster, som därvid öka, äro i första hand matvaror, bränsle och lyse, beklädnad samt rengöringsmedel, medan exempelvis inventarier, böcker, skrivmaterial, porto, telefon, tvätt och strykning, kroppsvård, gåvor samt resor i allmänhet minska. Huru härvid bostadsutgiften förhåller sig, är som vanligt svårt att avgöra, då lokala förhållanden starkt spela in, men det är i varje fall uppenbart, att förekomsten av barn icke medför någon tydlig ökning av bostadsutgiften; i den mån en tillväxt av bostadsutrymmet per familj kan påvisas, torde samtidigt bostadens kvalitet ha försämrats. Slutligen inträder en viss lindring i skattetrycket, då antalet barn ökar. På utgiftsbudgetens procentuella sammansättning inverka dessa förhållanden tydligen så, att procentalen för livsmedel, bränsle och lyse, beklädnad och rengöringsmedel stiga men för inventarier, böcker och övriga uppräknade förnödenheter sjunka, ungefär som vid minskade inkomster.

Hushållsbudgeterna för familjer med växlande sammansättning präglas alltså i första hand av det med familjens storlek intimt förbundna ekonomiska välståndet. Stort intresse knyter sig på grund härav till frågan, i huru hög grad familjens välstånd nedpressas vid förekomsten av ett eller flera barn i olika åldrar. Att på objektiva grunder konstruera en metod att siffermässigt mäta graden av välstånd inom familjer, som äro olika sammansatta, torde emellertid icke låta sig göra, och man får därför nöja sig med vissa antagna indicier därpå. Som ett gott sådant har i det föregående framhållits familjens livsmedelsprocent (utgifterna för födo- och njutningsämnen i procent av hela budgeten). Ännu bättre bör i detta fall matvaruprocenten (utgifterna för matvaror i procent av hela budgeten) vara, och uppgifter om bägge dessa tal meddelas därför i följande översikt för samtliga i tab. 2 redovisade hushållsgrupper. Man finner, att redan förekomsten av ett barn under 7 år påverkar matvaruprocenten och att densamma stiger kraftigt, så snart barnen bli flera eller äldre. Medan de barnlösa familjerna med under 3 000 kr. i inkomst gävo ut 29,7 % härav till matvaror, upptogo dessa utgifter nära 45 % av hela inkomsten

Utgifterna för matvaror och (inom parentes) födo- och njutningsämnen i procent av totalinkomsten i genomsnitt inom olika inkomstgrupper och familjetyper.

	Familjer med en årsinkomst av				Samtliga familjer
	under 3 000 kr.	3 000—5 000 kr.	5 000 kr. o. däröver		
Familjer utan barn	29.7 (33.1)	22.3 (27.2)	16.3 (21.3)		21.9 (26.6)
Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av					
under 7 år					
1 barn	32.7 (36.4)	25.1 (29.8)	16.7 (22.6)		23.2 (28.2)
2 el. 3 barn	35.8 (39.6)	27.6 (31.8)	20.6 (25.7)		25.6 (30.3)
7—15 år					
1 barn	34.8 (38.5)	27.6 (33.5)	17.4 (22.0)		25.9 (31.2)
2 el. 3 barn	38.7 (42.1)	30.5 (35.1)	20.5 (24.9)		27.3 (31.7)
4 o. fl. >	44.7 (47.9)	36.9 (40.6)	25.8 (28.8)		32.1 (35.4)
15 år o. däröver					
1 barn	37.3 (40.8)	28.1 (31.7)	18.6 (23.3)		25.6 (29.6)
2 el. 3 barn	40.2 (43.8)	33.0 (37.2)	24.7 (28.9)		30.1 (34.3)
4 o. fl. >	43.7 (46.8)	40.4 (43.8)	29.2 (34.0)		34.9 (38.9)

inom familjer med 4 eller flera barn. Bland de bäst situerade familjerna gävo de barnlösa ut 16.3 % och de, som hade de flesta och äldsta barnen, 29.2 %.

Utgifterna för olika ändamål inom skilda familjetyper i procent av utgifterna inom familjer utan barn.¹

Utgiftsposter	Familjer utan barn	Familjer med 3 000—5 000 kr. i årsinkomst							
		Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av							
		under 7 år		7—15 år			15 år o. däröver		
		1 barn	2 el. 3 barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn
Antal hushåll	32	81	33	92	184	20	27	96	45
Matvaror	100	113	124	124	137	165	126	148	181
Dryckesvaror och tobak	100	95	90	131	108	87	86	101	78
Bostad	100	100	89	88	84	86	84	78	71
Bränsle och lyse	100	101	110	96	101	114	102	101	106
Kläder	100	98	100	106	109	116	92	107	110
Skodon	100	122	141	141	174	206	130	158	220
Skatter	100	78	72	79	67	48	89	71	46
Inventarier	100	73	61	60	54	65	74	50	53
Förenings- o. försäkringsavgifter	100	95	96	98	114	85	100	109	86
Tidningar, böcker, skrivmat., porto, telefon	100	78	72	69	64	61	77	61	49
Kroppsvård, rengöringsmedel, tvätt och strykning	100	90	85	90	81	81	86	77	78
Övriga utgifter ²	100	92	89	93	83	71	85	85	67

¹ För att inflytandet av totalinkomstens olika genomsnittliga höjd inom grupperna i någon mån skulle elimineras, ha relationstalen beräknats på budgetposternas procentuella andelar av totalinkomsten. — ² Inkl. förtäring utom hemmet.

Om alltså en förändring i familjernas sammansättning i utgiftsbudgeten främst tar sig uttryck på samma sätt som en inkomständring, bör man icke föreställa sig, att behovstillfredsställelsen påverkas på alla punkter. Undersöker man sålunda utgiftsbeloppen i budgeterna för olika familjetyper inom en viss inkomstgrupp (tab. 2 och P; jfr även tab. 3 och Q samt tablån nederst sid. 100), finner man att åtskilliga poster icke uppvisa tydligt samband med familjetyper, d. v. s. att de varken stiga eller sjunka, då familjen tillväxer. Uppenbarligen hänger förekomsten av dylika poster nära samman med familjernas inkomstnivå; de bli sällsyntare, ju lägre på inkomstskalan familjerna befinna sig. I de fall, där dessa poster täcka behov enbart hos föräldrarna eller hos familjen som sådan, torde ingen ändring i behovstillfredsställelsen bli följden av en ändring i familjens sammansättning. Som exempel på fall tillhörande endera av dessa typer kunna nämnas utgifterna för dryckesvaror, tobak, tidningar, föreningar, vissa försäkringar samt i viss mån bränsle och lyse.

Huru utgiftsposterna vid visst inkomstläge variera med familjetyper framgår i stora drag av tablån närmast ovan, där utgifterna inom de barnlösa familjerna satts lika med 100 och utgifterna inom övriga grupper uttryckts i procent härav. Till tablån bör anmärkas, att de stora familjerna i större utsträckning än de mindre höra hemma på mindre orter, där hyrorna äro relativt låga, och att de barn, som fyllt 15 år, i någon mån utanför hushållsbudgeten (med egna inkomster) täcka vissa personliga behov.

Kap. V. Förbrukade kvantiteter av viktigare slag av livsmedel.

Framställningen i detta kapitel ansluter sig närmast till tab. 7, 8 och 9 bland huvudtabellerna.

I *tab. 7* redovisas förbrukningen per normalhushåll inom skilda socialklasser och ortsgupper och i *tab. 8* och *9* per hushåll inom olika inkomstgrupper och familjetyper. Förbrukningstal för i *tab. 8* redovisade hushållsgrupper, korrigerade med hänsyn till vissa oregelmässigheter i hushållens sammansättning, meddelas i *tab. DD* i detta kapitel.

Nämnas kan, att de matvaror, för vilka kvantitetsuppgifter meddelas, upptaga med avseende å kostnaden 98·0 % av hela matvarubudgeten bland arbetarna och de lägre tjänstemännen samt 97·5 % inom medelklassen. Samtliga dessa uppgifter innefatta ej blott de inköpta kvantiteterna utan även inom hushållet förbrukade mängder av självproducerade produkter och varor, som erhållits såsom förmån och gåva eller anskaffats på annat sätt (bärplockning o. dyl.), samt dessutom förråd, som funnos vid räkenskapsårets början, med borträkande av förråden vid dess slut. Kvantitetsuppgifterna korrespondera alltså fullständigt med förut lämnade uppgifter angående utgifternas storlek.

Vissa kvantiteter ha helt eller delvis måst approximativt beräknas. Helt beräknade äro kvantiteterna för inälvor, färdiglagad mat, konserver, finare kaffebröd, småbröd, kål, lök och gurka, »andra rotfrukter», »andra färska grönsaker», torkade och konserverade grönsaker, konserverad frukt, »annan färsk frukt» och karameller, och delvis beräknade äro följande varuslag, för vilka kvantitetsuppgifter stundom förekommit i räkenskapsböckerna, nämligen tomat, morötter, kålrötter och rödbetor. I dessa fall ha felande kvantiteter beräknats på utgiftsbeloppen, som dividerats med vissa medelpriser lika för hela materialet. I andra fall, nämligen beträffande de flesta mjuka brödsorter, apelsiner och bananer ha bokförarna stundom angivit kvantiteten i styck eller dussin och beträffande annan frukt och bär i liter, vilket omräknats till kilogram medelst relationstal. Vad brödet angår, ha relationstalen i ett stort antal fall angivits av bokförarna själva.

Förbrukningen av olika varuslag. Matvaror. Kött och fläsk förbrukades inom samtliga av undersökningen berörda hushåll; helt vegetariska familjer förekommo alltså icke. — Den sammanlagda konsumtionen per normalhushåll av kött, fläsk och produkter därav skilde sig föga i genomsnittet för samtliga arbetar-, lägre tjänstemanna- och medelklasshushåll (*tab. 7*, kol. 2, 3, 7). De sistnämnda förbrukade emellertid avsevärt mera av dyrare köttsorter, såsom kalvkött, fårkött samt fågel och vilt ävensom av färdiglagad mat, konserver, i synnerhet i förhållande till arbetarhushållen. Av speciellt fläsk samt

korv och sylta förbrukade medelklasshushållen mindre än övriga socialklasser. Mellan arbetarna och de lägre tjänstemännen i samma välståndsgрупп (kol. 8 och 9) observeras ingen nämnvärd skillnad vare sig med avseende på totalkvantiteten kött och fläsk eller postens underavdelningar; undantag kan möjligen göras för färdiglagad mat, konserver, där arbetarna uppvisade högre konsumtion. — Mellan arbetar- och lägre tjänstemannahushåll på större och mindre orter (kol. 5 och 6) rådde större olikheter än mellan dessa socialklasser i och för sig. Den sammanlagda kött- och fläskkonsumtionen stannade sålunda vid betydligt lägre kvantitetstal å de mindre orterna, varvid hela skillnaden kunde skrivas på köttets samt kött- och fläskprodukternas konto, medan fläskförbrukningens omfång var detsamma. Å de mindre orterna inköptes jämförelsevis mera fläsk i färskt och mindre i salt tillstånd, sannolikt emedan man själv i större utsträckning besörjde nedsaltningen. — Redan genom det ovanstående ha antydningar givits om det inflytande konsumtionen rörer av hushållens välståndssituation, men frågan belyses tydligare av tab. 9. Kvantitetstaten för samtliga hushåll (kol. 5 och 9) visa, att förbrukningen av kött, fläsk o. d. i stort sett steg vid förbättrade inkomster. Stegringen var dock ej synnerligen stark i jämförelse med den som iakttagits för många andra varugrupper, och dess styrka växlade inom de tre i tabellen redovisade familjetyperna. Störst visade den sig för familjerna med de äldsta barnen, d. v. s. inom de familjer, som stodo lägst på välståndsskalan (kol. 4 jämförd med kol. 8), men avtog för att helt saknas, då hushåll med endast späda barn jämfördes (kol. 2 och 6). Beträffande de enskilda varuslagen observeras, att ökningen vid stigande inkomst var genomgående för de flesta sorter, men att den tedde sig starkast för posten färdiglagad mat, konserver, därefter för korv och sylta samt kalvkött. Relativt svagt ökade konsumtionen av malet kött, fläsk och inälvor. Vad fläsket och korven beträffar, torde dock en viss ojämnhet i landsdelarnas representation ha inverkat. (Södra Götaland, där fläskförbrukningen var relativt stor och korvförbrukningen ringa, är något överrepresenterat i de hushållsgrupper, som redovisas under kol. 2 och 3.) Även den oväntat ringa stegringen av posten fågel och vilt kan tillskrivas samma ojämnhet.

Matvarugruppen fisk bestod efter vikt räknat bland samtliga arbetar- och lägre tjänstemannahushåll till 68 % och inom medelklassen till 69 % av färsk fisk. Av fisksorterna dominerade sill och strömming, vilka bägge sorter bland arbetar- och lägre tjänstemannahushållen utgjorde 56 % och inom medelklassen 50 % av hela fiskkonsumtionen. Fisk konsumerades inom samtliga av undersökningen berörda hushåll. Vid samma välstånd överensstämde förbrukningen rätt nära inom arbetar- och lägre tjänstemannahushållen såväl i sin helhet som beträffande enskilda fisksorter (tab. 7). Säkra slutsatser i detaljerna låta sig emellertid blott med svårighet draga, emedan lokala förhållanden spela stor roll vid valet av fisksorter.¹ Skillnaden mellan större och mindre orter var som vanligt betydande. Liksom beträffande kött var konsumtionen relativt låg å de mindre orterna. Vid stigande inkomst ökade förbrukningen i stort sett både av färsk och salt fisk,

¹ Jfr. kap. VI.

men ökningen var icke synnerligen stark (tab. 9). Konsumtionen av salt sill torde dock vara ungefär densamma inom olika inkomstskikt.

Av mjölk förbrukade arbetarna mest och medelklassen minst, då socialklasserna jämfördes i sin helhet, men skillnaden var ringa (tab. 7). Även vid överensstämmande välstånd överträffade arbetarnas konsumtion tjänstemännens. Något tydligt samband mellan inkomst och mjölkkonsumtion kan icke konstateras (tab. 9). Förbrukningen inom den högre inkomstgruppen var större än i den lägre, endast då familjer med äldre barn jämfördes (kol. 4 och 8), i övrigt var den mindre. Konsumtionen av gräddede är starkt känslig för välståndssituationen (tab. 9), och det är därför naturligt, att den genomsnittliga konsumtionen inom medelklassen var större än bland arbetarna, då socialklasserna togos i sin helhet. Å mindre orter konsumerades avsevärt mera mjölk (såväl oskummad som skummad) än å större, men av gräddede anskaffades blott hälften så mycket. Av prisuppgifterna i tab. 13 framgår dock, att grädden å de mindre orterna var av högre kvalitet än å de större.

Smör förbrukades vid överensstämmande välstånd i praktiskt taget samma utsträckning inom arbetar- och lägre tjänstemannahushållen, men av margarinarin uppvisade arbetarna den avgjort största konsumtionen. Då socialklasserna togos i sin helhet, företedde medelklassen den största och arbetarna den minsta konsumtionen av smör, medan margarinförbrukningen skiljde sig ungefär som nyss nämndes. Den sammanlagda konsumtionen av smör och margarin var trots detta störst inom medelklassen och minst bland arbetarna, som föga skiljde sig från tjänstemännen. Det kan nämnas, att av samtliga hushåll hade 6 arbetar- och 3 tjänstemannahushåll icke bokfört några som helst smörkvantiteter, medan 7 arbetar-, 13 tjänstemanna- och 7 medelklasshushåll icke förbrukat margarin. — Skillnaden mellan större och mindre orter var praktiskt taget ingen beträffande smör och obetydlig i fråga om margarin. Smörförbrukningen reagerar alltid, om än icke synnerligen starkt, för inkomständringar, vilket antydes av tab. 9, och stiger, som man kan vänta, med ökade tillgångar. Margarinförbrukningen syntes däremot i genomsnitt taget föga påverkad av inkomstsituationen, men förhöll sig olika på olika stadier av välståndsskalan (d. v. s. inom de olika familjetyperna).

Fett- och flottförbrukningen utgjorde cirka 3·5 % av hela matfettförbrukningen och varierade föga med socialklassen men avtog vid stigande inkomst.

Ostkonsumtionen växlade obetydligt mellan olika hushållsgrupper. En tendens till ökning kan dock iakttagas, då inkomsterna stiga.

Ägg förbrukades av undersökningens samtliga hushåll. Då socialklasserna togos i sin helhet, uppvisade medelklassen de högsta och arbetarna de lägsta kvantiteterna, vilket torde sammanhänga med deras typiska inkomstskillnad (tab. 7). Äggförbrukningen å större orter översteg avsevärt den å mindre. Vid en inkomstökning från under 3 000 till 3 000—5 000 kr. stego äggkvantiteterna enligt tab. 9 i två av jämförelseleden men icke i det tredje, vilket sistnämnda dock kan ha orsakats av ojämnheter i representationen från olika landsdelar (jfr tab. E och 10).

Den sammanlagda konsumtionen av mjöl och bröd, omräknat till mjöl¹, redovisas i följande tablåer, varest mjölkvantiteten fördelats på vetemjöl, rågmjöl och annat mjöl (havre-, korn- och potatismjöl m. m.). Till vetemjöl ha eevalverats matbröd av vete, kaffebröd, småbröd, skorpor, 50 % av sötlimpa (siktbröd) och 12 % av mjukt grovbröd och till rågmjöl hårt rågbröd, 50 % av sötlimpa och 88 % av mjukt grovbröd.

	Förbrukning (kg) per år och normalhushåll av				Förbrukningens fördel- ning i %		
	vetemjöl	rågmjöl	annat mjöl	Summa	vetemjöl	rågmjöl	annat mjöl
<i>Samtliga hushåll.</i>							
Arbetare	184	129	7	320	57.5	40.3	2.2
Lägre tjänstemän	173	118	7	298	58.1	39.6	2.3
Tillhoppa	179	124	7	310	57.7	40.0	2.3
därav i större städer	179	116	7	302	59.3	38.4	2.3
› mindre städer o. orter	178	134	7	319	55.8	42.0	2.2
Medelklasshushåll	165	97	7	269	61.3	36.1	2.6
<i>Hushåll med en årsinkomst per kons.-enh. av 950—1450 kr.</i>							
Arbetare	185	125	7	317	58.4	39.4	2.2
Lägre tjänstemän	175	116	6	297	58.9	39.1	2.0

	Förbrukning (kg) per år och hushåll av				Förbrukningens fördel- ning i %		
	vetemjöl	rågmjöl	annat mjöl	Summa	vetemjöl	rågmjöl	annat mjöl
<i>Familjer med under 3 000 kr. i årsinkomst och 1—3 barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av</i>							
under 7 år	135	88	6	229	59.0	38.4	2.6
7—15 år	170	124	6	300	56.7	41.3	2.0
15 år o. däröver	172	158	8	338	50.9	46.7	2.4
Tillhoppa	157	116	6	279	56.3	41.6	2.1
<i>Familjer med 3 000—5 000 kr. i årsinkomst och 1—3 barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av</i>							
under 7 år	128	75	6	209	61.2	35.9	2.9
7—15 år	171	115	6	292	58.6	39.4	2.0
15 år o. däröver	198	137	6	341	58.1	40.2	1.7
Tillhoppa	168	111	6	285	59.0	38.9	2.1

Totalförbrukningen av mjöl och bröd skilde sig föga inom arbetar- och lägre tjänstemannahushållen vid överensstämmande välstånd. Anmärkningsvärda olikheter i valet av mjölsorter kunna heller icke påvisas. Vid jämförelse av socialklasserna i deras helhet observeras, att kvantitetstalen ryckt något isär till följd av den olika välståndssituationen. Arbetarna konsumera sålunda större mängder än tjänstemännen och dessa i sin tur än medelklassen. Härav framgår, att konsumtionen är mindre å högre än å lägre inkomststadier, vil-

¹ Härvid ha följande relationstal använts: 1 kg hårt bröd eller skorpor = 1.25 kg mjöl och 1 kg mjukt bröd = 0.77 kg mjöl.

ket förhållande också framträder i siffrorna i tablåns nedre hälft. Skillnaden är dock ganska ringa inom här representerade inkomstskikt. De mindre städerna och orterna avveko föga från de större i totalförbrukningen av bröd och mjöl, men den lilla skillnad, som bestod, kunde helt tillskrivas större rågkonsumtion. — Övergår man härefter till att mera ingående undersöka, hur den totala mängden av mjöl fördelar sig på olika sorter av bröd och mjöl, må till en början framhållas, att användningen av olika brödtyper visat sig vara huvudsakligen betingad av regionala skiljaktigheter, vilka icke komma till synes i de här behandlade riksmedelalen. Dessa skiljaktigheter behandlas närmare i kapitel VI. Dessutom begränsas värdet av de bokförda uppgifterna om brödsorter däraf att dessa i de flesta fall täcka endast den del av konsumtionen, som icke tillgodosetts genom bakning i hemmen. Dock må här påpekas, att konsumtionen av hårt rågbröd, vilken helt kan antagas tillgodosedd genom anskaffning av bagarbröd, synes ha förekommit i samma utsträckning inom socialklasserna (tab. 7). Vid stigande inkomster ökade förbrukningen av hårt rågbröd enligt tab. 9, men denna tendens torde förklaras av att södra Götaland, där förbrukningen är mycket låg, som redan nämnts, är starkare representerat i den lägsta inkomstgruppen. Hårt rågbröd förbrukades i större kvantiteter av hushåll å mindre än å större orter. I det närmaste samtliga hushåll (eller bland arbetarna 506, bland tjänstemännen 512 och inom medelklassen 194 hushåll) hade bokfört åtminstone någon förbrukning av hårt bröd. — Matbröd av vete (huvudsakligen s. k. franskt bröd) torde heller icke i större utsträckning bakas i hemmen. Konsumtionen däraf steg markerat vid ökade inkomster, varför medelklassen i sin helhet uppvisade högre förbrukningstal än övriga socialklasser. Denna brödsort är en typisk representant för kosthållet i större städer, vilket ävenledes framgår av tab. 7, enligt vilken konsumtionen å de större orterna tedde sig nära tre gånger större än å de mindre. — Om man med ledning av tabellernas uppgifter om mjölinköp söker bilda sig en uppfattning av den roll bakning i hemmen spelat inom olika hushållsgrupper, skall man finna, att arbetarna och tjänstemännen vid överensstämmande välstånd föga avveko från varandra, men att hemmabakning förekom mest bland arbetarna och minst inom medelklassen, då socialklasserna jämfördes i sin helhet. Härav slutes, att hemmabakningen avtar vid stigande inkomster. Slutligen spelade den avgjort större roll å mindre än å större orter.

G r y n och f l i n g o r — det kunde vara berättigat rubricera posten som enbart gryn, ty flingorna utgjorde endast 1 å 2 % av hela vikten — konsumerades vid lika välstånd i ungefär samma utsträckning av arbetar- och lägre tjänstemannahushåll. Då socialklasserna jämfördes i sin helhet, framträdde dock medelklassen med högre kvantiteter än övriga hushåll. Havregryn utgjorde hos samtliga socialklasser den viktigaste grynsorten, och det var genom högre havregrynsförbrukning som medelklassen uppnådde sin särställning. Beträffande den närmast viktigaste sorten — risgryn — överensstämde kostvanorna mera inom socialklasserna. Av korngryn och mannagryn var förbrukningen ganska ringa. (I detta sammanhang bör dock påpekas, att korngryn, liksom

för övrigt också risgryn m. m. ingår i icke obetydliga mängder i vissa korvsorter och alltså undandraget sig fullständig redovisning.) — Grynmat syntes något oftare stå på matsedeln inom hushåll bosatta på mindre orter än på större, ty de förra föredro högre förbrukningssiffror för alla viktigare sorter. — Konsumtionen av såväl gryn som flingor visade något vacklande men i stort sett stigande tendens, då inkomsterna ökade.

Potatis konsumtionen var störst inom arbetarklassen och minst inom medelklassen, då socialklasserna jämfördes i sin helhet. Även vid överensstämmande välstånd voro arbetarnas kvantiteter större än tjänstemännens. — De mindre orternas hushåll uppvisade en högre genomsnittsförbrukning än de större, men skillnaden var icke stor, och det är vanskligt att på grund härav sluta till verkligt högre konsumtion, enär lagerhållningen och därmed lagringsförlusterna torde ha varit större på småorterna. Vid stigande välstånd har man att räkna med flera delvis motstridande tendenser, som påverka potatisförbrukningen. Å ena sidan förekommer kött och fisk oftare i dieten, vilket i och för sig bör föranleda ökade potatiskvantiteter, samtidigt som råskalning och bortkastande av rester kan antagas bliva vanligare, å den andra sidan ökar användningen av grönsaker, vilket tenderar att minska potatisbehovet. Den sistnämnda tendensen synes överväga, ty förbrukningssiffrorna enligt tab. 9 sjönko vid stigande inkomster.

Bland rotfrukterna voro morötterna kvantitativt de viktigaste, i det de utgjorde 40 å 45 % av hela rotfruktsposten såväl bland arbetare och lägre tjänstemän som inom medelklassen. Mellan hushåll å större och mindre orter observerades avsevärd skillnad blott beträffande »andra rotfrukter» (jordärtskockor, palsternackor, selleri m. fl.), vilka syntes ha förekommit i mindre utsträckning å de mindre orterna. Konsumtionen av rotfrukter tycktes stiga vid förbättrade inkomster, och samtidigt spårades en tendens till minskning av kålrötter och ökning av »andra rotfrukter».

Grönsaker, färskas och torkade, förekommo vid överensstämmande välstånd i någorlunda likartad utsträckning inom arbetar- och lägre tjänstemannahushållen. Tagna i sin helhet skilde sig däremot socialklasserna betydligt. Medelklasshushållen uppvisade här avsevärt högre förbrukningssiffror än de lägre tjänstemannahushållen, och dessa överträffade i sin tur arbetarhushållen, ehuru icke i lika hög grad. Dessa förhållanden voro genomgående för alla i tabellerna redovisade sorter, och de torde i stort sett finna sin förklaring i socialklassernas genomsnittligt olika inkomster. Som exempel på frekvensen av hushåll med grönsaksförbrukning kan nämnas, att kål konsumerats i 94 % av arbetar-, 96 % av tjänstemanna- och samtliga medelklasshushåll samt tomater inom 78 % av arbetar-, 85 % av tjänstemanna- och 96 % av medelklasshushållen. Kålförbrukningen synes icke reagera för välståndsändringar, men övriga grönsaker tillhöra de varuslag, vilkas konsumtion synnerligen starkt ökar vid stigande inkomster; särskilt böra tomater och »andra färskas grönsaker» (ärter, sallad, spenat m. m.) nämnas i sammanhanget.

Torkade ärter förekommo i så små kvantiteter (4 å 5 kg per normalhushåll), att den rätt, som därav vanligen tillagas — ärtsoppa — i genom-

snitt kan ha kommit på bordet endast 10 à 15 gånger under årets lopp hos de familjer, som redovisas i materialet. Ändock förbrukades ärter av de allra flesta hushållen eller inom 93 % bland arbetarna, 92 % bland tjänstemännen och 93 % inom medelklassen.

Bruna bönor förbrukades i ännu mindre mängder än torkade ärter men trots detta i genomsnittskvantiteter, som föga varierade mellan de olika hushållsgrupperna. Antalet hushåll, som förbrukat bruna bönor, utgjorde bland arbetarna 72 %, bland tjänstemännen 74 % och inom medelklassen 76 % av samtliga.

Frukt- och bärkonsumtionen uppgick vid överensstämmande välstånd till samma storlek inom arbetar- och lägre tjänstemannahushållen såväl i summa som beträffande enskilda sorter av färsk, torkad eller på annat sätt konserverad vara. Tagna i sin helhet företedde socialklasserna däremot betydande olikheter, som härrörde av deras skiljaktiga välstånd; medelklassens förbrukning överträffade sålunda vida de övriga klassernas, varvid ökningen främst härrörde från posterna äpplen och päron, apelsiner, bananer, annan färsk frukt (plommon, vindruvor, citroner m. m.) samt torkad och konserverad frukt och bär. De nu uppräknade sorterna voro också mycket riktigt de som uppvisade den tydligaste stegringen vid ökat välstånd enligt tab. 9; speciellt framträdde här de utländska frukt- och bärsorterna. »Övriga svenska bär» är den enda post, som icke syntes reagera för inkomständeringar; tendensen var obestämd beträffande hallon och vinbär. Möjligen skulle en uppdelning av dessa varuposter på deras beståndsdelar komma att uppvisa stigande förbrukningssiffror för de dyrare bärsorterna och sjunkande för de billigare, då inkomsten stiger. — På mindre orter var totalförbrukningen av frukt och bär något mindre än å större, varvid minskningen drabbade de färska sydfrukterna samt äpplen och päron, medan övriga sorter synas ha konsumerats i likartad eller t. o. m. större utsträckning.

Socker förbrukades i ungefär samma utsträckning inom skilda hushållsgrupper oavsett socialklass, inkomst och ortskategori.

Sirapsförbrukningen var i jämförelse med sockerkonsumtionen obetydlig. Den tedde sig något större bland hushåll å mindre orter än å större, vilket torde sammanhänga med ovan påpekade olikheter beträffande bakning i hemmen.

Karamellkonsumtionen steg mycket starkt med ökade inkomster. Kvantitetstalen äro här mycket osäkra (jfr bilaga 2).

Kaffe konsumerades av samtliga undersökningens hushåll, men betydligt rikligare inom arbetarklassen än inom medelklassen. Tjänstemännen intogo en mellanställning närmast ansluten till arbetarnas. Mellan olika inkomstgrupper och ortskategorier syntes däremot ingen tydlig skillnad råda. Teförbrukningen ökade däremot mycket markerat med välståndet och var vid överensstämmande välståndsnivå större bland tjänstemännen än bland arbetarna. Te syntes även oftare förekomma å större än å mindre orter. Antalet hushåll, som bokfört teförbrukning, utgjorde bland arbetarna 74 %, bland tjänstemännen 81 % och inom medelklassen 93 % av samtliga.

Äkaka konsumerades mest i familjer med barn i skolåldern. Förbrukningen ökade vid stigande inkomster.

Saltförbrukningen var anmärkningsvärt jämn inom olika hushållsgrupper.

Dryckesvaror. Förbrukningen av dryckesvaror redovisas för olika socialklasser och ortsgupper beräknad per normalhushåll i tab. 7 bland huvudtabellerna. Då emellertid konsumtionen av spritdrycker, vin och öl icke står i något tydligt samband med familjens storlek (tab. 2), sker redovisningen för dessa varuslag, såsom i följande tab. CC, hellre utan reduktion till normalhushåll. De här meddelade genomsnitten avse dels samtliga hushåll inom vederbörande grupp, dels enbart de hushåll, som haft utgifter för spritdrycker, vin och (eller) öl — de »icke-absolutistiska» hushållen¹.

Tab. CC. Förbrukade kvantiteter (liter) av spritdrycker, vin och öl i genomsnitt per hushåll inom olika socialklasser och ortsgupper.

Hushållsgrupp	Samtliga hushåll			Icke-absolutisthushåll		
	Spritdrycker	Vin	Öl- o. pilsnerdricka	Spritdrycker	Vin	Öl- o. pilsnerdricka
<i>Samtliga hushåll.</i>						
Arbetare	11.7	0.5	20.0	15.4	0.7	26.4
Lägre tjänstemän	13.9	0.7	19.3	16.8	0.9	23.3
Tillhopa	12.8	0.6	19.7	16.1	0.8	24.8
därav i större städer	15.1	0.8	23.4	17.8	0.9	27.5
> mindre städer och orter . .	9.2	0.4	13.9	13.1	0.6	19.7
Medelklass	15.5	2.0	31.7	17.5	2.2	35.7
<i>Hushåll med en årsinkomst per kons.-enhet av 950—1450 kr.</i>						
Arbetare	12.1	0.5	20.4	16.5	0.6	27.7
Lägre tjänstemän	14.5	0.6	19.5	16.8	0.7	22.5

Genomsnittsförbrukningen av spritdrycker och vin är, som man finner, störst inom medelklassen och minst bland arbetarna, då socialklasserna jämföras i sin helhet, en skillnad, som till stor del sammanhänger med det olika antalet absolutister inom resp. grupper. Kvantiteterna för de icke-absolutistiska hushållen visa sig nämligen betydligt jämnare. Beträffande öl och pilsnerdricka råda liknande förhållanden, blott att arbetarnas konsumtion här är lika hög — eller något högre — än tjänstemännens. Vid samma välstånd överensstämde förbrukningen ganska nära inom de icke-absolutistiska hushållen från arbetar- och lägre tjänstemannaklasserna. — De höga förbrukningstalen för arbetar-

¹ Jfr angående antalet absolutistiska hushåll tab. X.

och lägre tjänstemannahushåll i större städer berodde i någon mån på att absolutisthushållen där voro färre än i de mindre städerna och orterna, men huvudsakligen på att de icke absolutistiska hushållen också förbrukade större kvantiteter.

Vid stigande inkomster stego de konsumerade kvantiteterna av såväl spritdrycker och vin som öl mycket markerat enligt tab. 9. Stegringen är dock här överdriven, emedan inslaget av hushåll från större städer är starkare i den högre än i den lägre inkomstgruppen. Av samma anledning kommer icke den ökning av posten svagdricka och läskedrycker, som också ger sig tillkänna vid stigande inkomster, riktigt till sin rätt. Sistnämnda dryckesvaror konsumeras nämligen i större utsträckning å mindre än å större orter.

En jämförelse med kontrollstyrelsens motboksstatistik torde här vara på sin plats. Enligt nämnda statistik utgjorde under perioden november 1932—oktober 1933 försäljningen av spritdrycker 20·2 l per motboksinnehavare, en kvantitet som betydligt överträffade de i tab. CC för icke-absolutistiska hushåll redovisade. Beträffande talens jämförbarhet bör dock följande observeras. Å ena sidan avser kontrollstyrelsens uppgift samtliga motboksinnehavare men hushållskostnadsundersökningens endast manliga sådana. Härigenom ter sig differensen som alltför liten. Å andra sidan framstå hushållskostnadsundersökningens tal i och för sig som för låga, då bland de icke-absolutistiska hushållen ingå flera, som väl köpt öl men icke spritdrycker under året. Beräknar man genomsnitt för dem, som köpt spritdrycker, stiga kvantiteterna för nämnda varuslag till 16·4 l per hushåll bland arbetarna, 18·4 bland tjänstemännen och 19·8 l inom medelklassen.

Kostvanorna inom olika grupper av hushåll. *Hushåll ur olika socialklasser* (tab. 7). Kosthållet inom de tre socialklasserna, då dessa jämföras i sin helhet, präglas i första hand av familjernas genomsnittligt olika inkomstläge. Av medelklassen förbrukas sålunda, särskilt i jämförelse med arbetarna, relativt stora kvantiteter av de varuslag, som vid inkomstförbättringar i allmänhet bruka vinna i betydelse. Exempelvis överträffar medelklassens förbrukning arbetarnas och de lägre tjänstemännens beträffande fisk, ägg, smör, grädde, gryn och flingor, grönsaker, frukt och bär. Av kollektivposten kött och fläsk är totalförbrukningen ungefär lika stor inom alla socialklasserna men av dyrare köttsorter företer medelklassen den största och arbetarna den minsta konsumtionen; så exempelvis beträffande kalvkött, fårkött, fågel och vilt, inälvor samt färdiglagad mat, konserver. De inskränkningar i medelklassens konsumtion av övriga varuslag, som blivit en följd härav, drabbade på köttkontot särskilt fläsk samt korv och sylta och bland övriga matvaror potatis och mjöl.

För att ytterligare belysa frågan om kostens sammansättning ha proportionerna mellan vissa av de stora matvaruposterna beräknats på sätt, som framgår av följande sammanställning. Som bas för beräkningarna har valts summan av kollektivposterna kött, fläsk samt fisk (inkl. produkter härav), varefter förbrukningen per 100 kg av dessa födoämnen beräknats dels för vissa varuslag, som komplettera köttet och fisken i dieten, nämligen potatis, rotfruk-

ter och grönsaker, dels de viktigaste representanterna för den med kött- och fiskdieten konkurrerande s. k. mjölk-mjöldieten, nämligen oskummad mjölk och kollektivposten bröd, mjöl och gryn.

	Mot 100 kg kött, fläsk och fisk förbrukades av					
	potatis kg	rot- frukter kg	grön- saker kg	bröd ¹ , mjöl och gryn kg	oskummad mjölk l	
<i>Samtliga hushåll.</i>						
Arbetare	170	11	11	162	361	
Lägre tjänstemän	156	12	12	147	343	
	Tillhopa	163	11	12	155	352
därav i större städer	151	11	13	143	320	
mindre städer o. orter	181	12	10	172	403	
Medelklass	130	13	21	131	323	
<i>Hushåll med en årsinkomst per konsumtionsenhet av 950—1450 kr.</i>						
Arbetare	160	11	12	147	343	
Lägre tjänstemän	152	11	13	145	341	

Tablån antyder, att arbetarhushållen till köttet, fläsket och fisken (sovlet) förtärt mera potatis men mindre rotfrukter och grönsaker än tjänstemännen och dessa i sin tur än medelklassen. Spannmål och mjölk synes även ha ingått relativt mest i arbetarnas och minst i medelklassens diet.

Jämföras därefter arbetar- och lägre tjänstemannahushåll med ungefär samma inkomst per konsumtionsenhet, skall man finna, att de flesta av de ovan skildrade särdragen saknas. Några få egenheter i kosthållet synas dock kvarstå oberoende av välståndssituationen. Av tab. 7 framgår sålunda, att arbetarna förbrukade relativt mycket matfett och färdiglagad mat, konserver i förhållande till tjänstemännen, vilket möjligen sammanhänger med att matsäckslagning relativt mycket förekommer inom förstnämnda socialklass. Kaffekonsumtionen, som i stort sett icke påverkades av inkomstförhållandena, synes vidare vara störst bland arbetarna och minst inom medelklassen.

Som ett sammanfattande uttryck för livsmedelsförbrukningen kan kostens kalorivärde betraktas. De i det följande meddelade kaloritalen avse bruttokalorier och hänsyn har alltså icke tagits till förluster vare sig vid tillagningen eller matsmältningen. Sistnämnda förlust kan antagas vara ungefär densamma inom alla hushållsgrupper, men svinnet vid tillagningen torde ha större betydelse i familjer på högre än på lägre inkomstnivåer.²

Genomsnittet för samtliga arbetar-, lägre tjänstemanna- och medelklasshushåll skilde sig, som man ser, föga eller icke alls ifråga om hela kaloritillförseln, men relativt större del av densamma härrörde inom arbetarklassen från i hemmet konsumerade matvaror. De i materialet representerade arbetarhushållen ha alltså trots lägre inkomster haft ett kosthåll, som vad kalorier beträffar, varit lika väl tillgodosett som medelklassens. — Vid samma inkomst per konsumtionsenhet överträffade arbetarnas kalorital tjänstemännens, varvid skillnaden dock var ringa.

¹ Brödet omräknat till mjöl. ² Angående kalorivärdet hos olika födoämnen hänvisas till Sociala Meddelanden årg. 1935, sid. 186.

Livsmedlens kalorivärde inom olika socialklasser och ortsgupper.

	Antal bruttokalorier per dag och konsumtionsenhet beräknat på		Pris för 10 000 kalorier (beräknat på posten »matvaror»), kr.
	hela livsmedelsbudgeten ¹	endast posten »matvaror» ²	
<i>Samtliga hushåll.</i>			
Arbetare	3 500	3 380	2·80
Lägre tjänstemän	3 410	3 290	2·95
Tillhoppa	3 450	3 330	2·87
därav i större städer	3 440	3 300	3·04
» mindre städer o. orter	3 460	3 380	2·64
Medelklass	3 500	3 280	3·37
<i>Hushåll med en årsinkomst per konsumtionsenhet av 950—1 450 kr.</i>			
Arbetare	3 650	3 520	2·92
Lägre tjänstemän	3 420	3 310	2·96

Ett gott mått på livsmedelsstandardens höjd i kvalitativt hänseende är genomsnittspriset för 10 000 kalorier. Nämda pris beräknat på enbart posten matvaror blev för samtliga arbetarhushåll 2·80, samtliga tjänstemannahushåll 2·95 och samtliga medelklasshushåll 3·37 kr.

I dessa siffror samt de ovan meddelade kaloritalen har man ett samlat uttryck för koststandarder inom de tre i materialet representerade socialklasserna: kosthållet skilde sig, då socialklasserna jämfördes i sin helhet, icke kvantitativt men väl kvalitativt. Vid överensstämmande välstånd däremot skilde sig arbetarnas och tjänstemännens kost i kvantitativt men ej i kvalitativt avseende. Häri skulle alltså möjligen förklaringen till de i kap. IV antydda olikheterna mellan arbetarna och tjänstemännen vid överensstämmande välstånd ifråga om utgifterna för livsmedel ligga. Såväl i fråga om utgifterna som de konsumerade kvantiteterna äro emellertid skillnaderna så små, att de lämpligen betecknas endast som tendenser till olikheter.

Hushåll inom olika ortsgupper (tab. 7). Kostvanorna å mindre orter tedde sig något enklare och enformigare än å större. Karakteristiskt för de mindre städerna och orterna var sålunda den större förbrukningen av mjölk, mjöl, gryn och potatis samt för de större städerna av alla sorters kött och charkuterivaror, fisk, ägg, bagarbröd, grönsaker, frukt, karameller, te och kakao. Mjöl- och mjöldietens större betydelse i kosthållet å mindre orter framträder även å tablån sid. 111, men av densamma framgår också, att skillnaden gentemot de större orterna icke kan betecknas som synnerligen stor. Observeras bör ytterligare, att även den omständigheten, att de mindre samhällena i relativt stor utsträckning varit belägna i Norrland, kan ha bidragit till vissa av de nu påpekade särdragen.

¹ Häri inbegripas posterna matvaror, dryckesvaror och förtäring utom hemmet (kalorivärdet av sistnämnda post och vissa matvaror approximativt beräknat).

² De matvaror, för vilka kvantiteter meddelas i huvudtabellerna.

I fråga om födans kalorivärde skilde sig icke hushållen å större orter från dem å mindre.

Hushåll i olika inkomstlägen (tab. 9). Då jämförelsen går från hushåll med under 3 000 kr. i årsinkomst till sådana med 3 000—5 000 kr., observerar man i stort sett ökad förbrukning av kött och charkuterivaror, fisk, grädde, smör, ost, ägg, bagarbröd, havregryn, flingor, grönsaker, frukt, karameller, te och kakao. Beträffande vissa andra varuslag, såsom fläsk, margarin och mjölk är tendensen vacklande. Vid förbättrade inkomster iaktogs här en stegring, endast då familjer med äldre barn jämfördes, men ingen eller avtagande tendens i övrigt. Genomgående minskad konsumtion vid stigande välstånd observerades huvudsakligen för vissa kolhydratrika födoämnen, såsom totalkvantiteten mjöl och bröd samt potatis. Bland viktigare varuslag, vilkas konsumtion tedde sig praktiskt taget oberoende av inkomstnivån inom ifrågavarande samhällsskikt, kunna nämnas socker och kaffe samt bland animalierna salt sill.

De stora dragen i kostens sammansättning framgår ytterligare av följande tablå.

	Mot 100 kg kött, fläsk och fisk förbrukades av				
	potatis kg	rot- frukter kg	grön- saker kg	bröd ¹ , mjöl och gryn kg	oskummad mjölk l
Familjer med under 3 000 kr. i årsinkomst och 1—3 barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av					
under 7 år	177	11	11	145	375
7—15 år	193	11	10	172	409
15 år o. däröver	205	13	10	172	372
Tillhopa	189	11	10	163	390
Familjer med 3 000—5 000 kr. i årsinkomst och 1—3 barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av					
under 7 år	148	11	13	129	351
7—15 år	162	11	12	152	354
15 år.o. däröver	160	11	11	153	345
Tillhopa	159	11	12	148	351

Tydligt framgår av ovanstående översikt, hurusom hushållen vid stigande välstånd minska användningen av potatis till sovlet och att konsumtionen av grönsaker stiger så starkt, att densamma trots ökade kött- och fiskkvantiteter ingår i större proportion å den högre än å den lägre inkomstnivån. Man märker också hushållens benägenhet att minska användningen av mjöl- och mjölkmat, då ekonomin förbättras.

Studiet av matvaruförbrukningen inom olika inkomstskikt kan utsträckas även till de korrigerade talen i tab. DD. Härvid bör dock observeras, att de större städerna samt medelklassen äro betydligt starkare representerade i inkomstgruppen 5 000 kr. och däröver än i de övriga grupperna.

¹ Brödet omräknat till mjöl.

Tab. DD. Konsumerade kvantiteter av vissa matvaror per år och

Inkomstgrupp och varuslag	Familjer utan barn	Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av								
		under 7 år			7—15 år			15 år o. däröver		
		1 barn	2 el. 3 barn		1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn
<i>Familjer med under 3 000 kr. i årsinkomst.</i>										
Antal hushåll	19	49	21	30	52	10	9	19	5	
Kött och fläsk kg	103·7	126·7	130·0	126·0	147·3	151·0	139·7	165·5	179·0	
Fisk >	32·8	42·8	42·5	49·7	49·4	74·1	41·1	74·2	55·0	
Oskummad mjölk l	445·5	587·6	757·7	662·3	836·8	1 008·6	766·3	844·5	975·3	
Smör kg	28·7	31·6	23·8	34·4	33·7	25·1	35·2	42·7	45·7	
Margarin >	20·2	28·5	35·2	29·6	38·6	72·7	31·2	34·0	60·7	
Ost >	14·1	14·2	16·5	18·4	21·5	25·0	19·0	21·2	19·5	
Ägg st	556	679	665	610	705	738	700	770	770	
Bröd, ² mjöl och gryn . . . kg	192·9	231·0	286·5	270·0	358·1	595·2	340·7	396·8	609·6	
Potatis >	246·2	283·6	341·6	321·7	389·5	529·1	419·0	467·3	641·7	
Rotfrukter >	10·8	20·4	14·7	22·3	20·0	23·7	28·7	29·0	20·8	
Grönsaker >	18·0	19·5	17·8	20·4	16·8	16·9	22·9	21·0	13·1	
Frukt och bär >	89·0	89·3	93·0	100·9	113·2	115·9	98·6	108·5	143·1	
Socker >	87·1	92·1	113·0	99·5	129·0	166·0	127·2	137·1	153·8	
Kaffe >	14·2	13·6	15·5	17·3	18·3	21·8	20·3	20·1	20·2	
<i>Familjer med 3 000—5 000 kr. i årsinkomst.</i>										
Antal hushåll	32	81	33	92	184	20	27	96	45	
Kött och fläsk kg	112·2	124·6	135·7	144·6	155·1	165·7	149·4	190·2	215·3	
Fisk >	37·4	47·4	54·6	54·4	60·4	58·7	59·2	66·7	79·6	
Oskummad mjölk l	413·8	560·0	776·6	612·9	808·4	1 088·3	621·9	914·7	1 316·7	
Smör kg	32·1	32·6	36·9	40·4	37·4	41·6	43·7	46·7	41·9	
Margarin >	17·2	24·8	25·6	24·4	40·2	54·8	25·8	45·3	81·2	
Ost >	14·2	16·3	18·4	17·6	21·2	21·7	19·5	25·7	34·2	
Ägg st	572	674	674	688	810	796	733	941	1 088	
Bröd, ² mjöl och gryn . . . kg	179·2	213·7	265·6	255·5	349·4	471·3	292·7	400·9	649·7	
Potatis >	193·8	252·8	287·5	294·6	362·3	390·0	301·1	419·4	611·6	
Rotfrukter >	19·0	21·1	16·9	20·2	24·1	24·7	27·4	26·8	36·9	
Grönsaker >	28·9	25·7	18·5	25·4	23·8	26·7	23·4	26·6	26·7	
Frukt och bär >	97·6	118·1	113·6	119·1	127·0	136·6	105·5	146·3	161·7	
Socker >	76·7	93·1	108·3	101·8	131·7	173·4	103·0	144·9	225·3	
Kaffe >	14·4	14·0	14·3	17·6	18·4	18·4	18·9	22·5	25·0	

¹ Korrigeringen har utförts med korrigeringstal, som meddelas å sid. 42. Jfr tab. 8. — ² Bröd-

hushåll inom olika inkomstgrupper och familjetyper. (Korrigerade tal.¹)

Inkomstgrupp och varuslag	Familjer utan barn	Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av								
		under 7 år		7—15 år			15 år o. däröver			
		1 barn	2 el. 3 barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	
<i>Familjer med 5 000 kr. o. där- över i årsinkomst.</i>										
Antal hushåll	12	40	24	24	80	16	11	48	29	
Kött och fläsk kg	119·6	128·6	148·3	140·7	172·6	203·2	168·2	206·4	258·9	
Fisk »	54·6	53·0	64·2	53·1	68·9	71·4	76·0	75·4	100·0	
Oskummad mjölk l	298·9	460·4	719·4	513·7	808·7	1 263·3	580·6	810·3	1 157·7	
Smör kg	37·4	35·2	44·8	41·9	49·7	55·9	46·2	56·9	59·3	
Margarin »	15·6	19·9	27·2	19·7	30·1	60·6	19·1	34·4	76·2	
Ost »	16·2	16·0	18·2	17·0	22·8	30·0	21·4	27·3	37·4	
Ägg st	683	745	881	808	970	1 049	915	1 049	1 246	
Bröd, ² mjöl och gryn . . . kg	162·1	183·3	244·7	222·3	312·9	466·0	263·0	393·6	605·7	
Potatis »	181·1	213·3	269·4	234·2	323·1	409·4	257·1	344·5	522·8	
Rotfrukter »	20·0	23·9	23·0	24·9	30·2	29·3	26·8	30·4	47·0	
Grönsaker »	39·2	41·2	42·6	37·3	45·4	33·9	40·7	44·8	50·1	
Frukt och bär »	125·3	134·5	153·6	147·0	176·6	189·2	148·4	192·0	212·6	
Socker »	71·6	81·5	116·9	92·4	131·4	197·6	97·3	143·0	219·3	
Kaffe »	12·4	12·1	14·1	16·3	14·9	19·0	18·0	21·4	25·6	
<i>Samtliga familjer.</i>										
Antal hushåll	63	170	78	146	316	46	47	163	79	
Kött och fläsk kg	111·0	126·2	138·5	140·0	158·4	176·2	152·2	192·3	229·9	
Fisk »	39·3	47·6	54·6	53·2	60·9	66·5	59·9	70·2	85·9	
Oskummad mjölk l	400·7	541·8	752·9	607·1	812·4	1 135·6	639·4	875·3	1 235·9	
Smör kg	32·0	33·0	36·1	39·5	40·0	43·3	42·7	49·3	48·7	
Margarin »	17·8	24·5	28·7	24·7	37·3	60·5	25·2	40·7	78·0	
Ost »	14·6	15·7	17·8	17·6	21·6	25·4	19·9	25·6	34·6	
Ägg st	588	694	740	692	836	876	772	954	1 129	
Bröd, ² mjöl och gryn . . . kg	179·9	210·6	264·3	253·1	340·8	495·6	294·7	398·1	630·7	
Potatis »	207·1	251·1	295·9	290·5	356·0	426·5	312·9	402·3	579·6	
Rotfrukter »	16·7	21·7	18·2	21·4	25·1	26·2	27·5	28·1	39·8	
Grönsaker »	27·5	28·0	26·4	26·2	28·4	27·3	27·5	31·5	34·7	
Frukt och bär »	100·4	114·4	121·5	119·8	137·9	151·4	114·6	155·7	180·1	
Socker »	78·8	89·8	112·4	99·8	131·1	180·7	106·2	143·5	218·8	
Kaffe »	14·0	13·4	14·6	17·3	17·4	19·4	19·0	21·8	24·9	

det omräknat till mjöl.

Livsmedlens kalorivärde inom hushåll i olika inkomstlägen studeras lämpligen å *tab. FF* och diagram 7 nedan, varvid särskilt de korrigerade kaloritalen beaktas. Analysen kan här utan olägenhet utsträckas till ytterligare en inkomstgrupp (5 000 kr. och däröver) utöver de två, som eljest kommit till användning vid sammanställningar berörande skilda inkomstskikt, då de avvikelser i socialt och framför allt lokalt hänseende, som skilja denna den högsta inkomstgruppen från de övriga, ifråga om kaloritalen icke torde inverka i högre grad störande. — För de små familjerna observeras intet tydligt samband mellan inkomster och kalorital, men för några av de större framträder en viss stegring av kaloritillgången, då inkomsterna öka. Även genomsnittet förete till följd härav en svag ökning.

På det hela taget torde alltså sambandet mellan födans kalorivärde och inkomstnivån — inom de i materialet representerade inkomstskikten — kunna betecknas som ganska svagt.

Beräkning av kostnaden för 10 000 kalorier har icke utförts för de tre inkomstgrupperna, emedan dylika tal till följd av dyrorternas olika fördelning i materialet torde bli missvisande. På denna punkt hänvisas i stället till de ovan anförda siffrorna för olika socialklasser.

Familjer med olika sammansättning (*tab. 8*). I den föregående framställningen rörande enstaka varuslag har endast undantagsvis konsumtionen inom olika familjetyper behandlats. Detta sammanhänger med att en familjs konsumtion av de flesta varuslag ökar, då familjens storlek växer, och att ett upprepande av detta faktum för varje varuslag, som behandlas, äger föga intresse. I detta fall anknyter sig undersökningen fastmer till frågorna, huru proportionerna mellan varuslagen samt hushållens totalförbrukning av föda påverkas av familjens sammansättning.

Till belysning av dessa frågor meddelas till en början dels *tab. DD*, en sammanfattande översikt av förbrukningen av enskilda födoämnen, dels vissa härpå beräknade relationstal, som sammanförts i *tab. EE*. Bägge dessa tabeller grunda sig på i *tab. 8* meddelade kvantitetstal men skilja sig från dessa därigenom att korrigeringsvidtagits med hänsyn till familjemedlemmars frånvaro, förekomsten av tjänare m. m.

I *tab. EE* ha de förbrukade mängderna inom gruppen familjer utan barn satts = 100 och kvantiteterna inom övriga familjer uttryckts i procent härav. Livsmedlens totalkvantitet representeras något oegentligt av deras kalorivärde (enligt *tab. FF*).

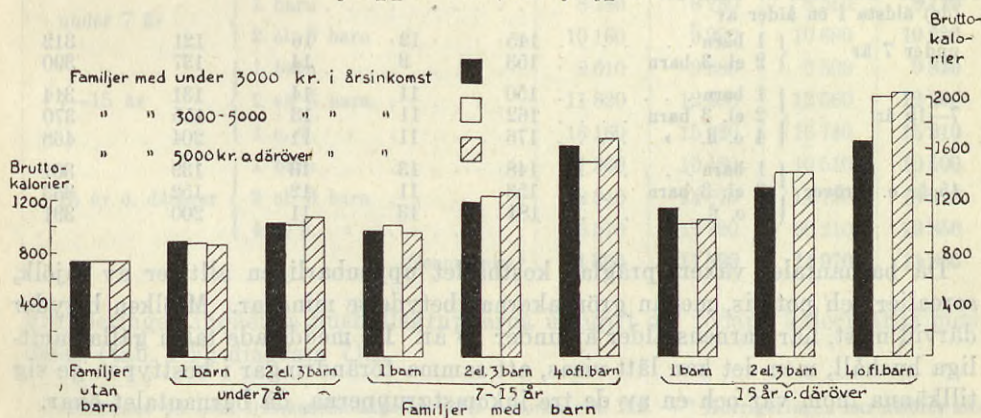
Eftersom det ekonomiska välståndet varierar med familjernas sammansättning, kunna de olikheter, som framträda, hänföras såväl direkt till familjetyper som till den därmed varierande välståndssituationen. I vad mån de ekonomiska resurserna verka befrämjande eller återhållande på olika delar av konsumtionen har dock antytts i det föregående.

Då den totala livsmedelsförbrukningen, uttryckt i kalorier, vid tillkomsten av ett barn under 7 år ökar med 19 % (från talet 100 till 119), öka de anskaf-

Tab. EE. Livsmedlens kalorivärde samt förbrukade kvantiteter av vissa matvaror inom olika familjetyper i procent av kvantiteterna inom familjer utan barn.

V a r u s l a g	Familjer utan barn	Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av								
		under 7 år			7—15 år			15 år o. däröver		
		1 barn	2 el. 3 barn	3 barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn
Antal hushåll	63	170	78	146	316	46	47	163	79	
Bruttokalorier ¹	100	119	140	134	167	217	143	190	270	
Kött, fläsk och fisk	100	116	128	129	146	161	141	175	210	
Oskummad mjölk	100	135	188	152	203	283	160	218	308	
Smör och margarin	100	115	130	129	155	208	136	181	254	
Ost	100	108	122	121	148	174	136	175	237	
Ägg	100	118	126	118	142	149	131	162	192	
Bröd, mjöl och gryn	100	117	147	141	189	275	164	221	351	
Potatis	100	121	143	140	172	206	151	194	280	
Rotfrukter	100	130	109	128	150	157	165	168	238	
Grönsaker	100	102	96	95	103	99	100	115	126	
Frukt och bär	100	114	121	119	137	151	114	155	179	
Socker	100	114	143	127	166	229	135	182	278	
Kaffe	100	96	104	124	124	139	136	156	178	

Diagram 7. Livsmedlens kalorivärde per dag och hushåll inom olika inkomstgrupper och familjetyper.

fade kvantiteterna kött, fläsk och fisk med 16, oskummad mjölk med 35, smör och margarin med 15, mjöl, bröd och gryn med 17 % o. s. v. Man finner redan härav, att mjölken i de små barnens diet, eller i varje fall i dieten inom famil-

¹ Beräknat på hela livsmedelsförbrukningen.

jer med små barn, betyder mera än inom de barnlösa hushållen. Liknande förhållande råder, ehuru i växlande grad, inom övriga familjer med barn.

Jämföras kvantitetstalen för posterna ägg, grönsaker samt frukt och bär med övriga varuslag eller med livsmedlens kalorivärde, befinnes att ökningen vid familjens tillväxt är anmärkningsvärt svag eller ingen alls. En tydlig kostförsämring kan alltså iakttagas på dessa punkter, när familjen växer i storlek.

Vad kaffet beträffar, ökar familjens förbrukning, då barnen kommit i åldern 7—15 år. Det har ifrågasatts, att denna ökning icke enbart skulle vara en följd av barnens deltagande i konsumtionen, utan att även ett generationsfenomen kunde tänkas spela in, på så sätt att föräldrarna i äldre familjer (= familjer med flera och äldre barn) konsumerade mera kaffe än i yngre familjer.¹

Det kan inskjutas, att liknande generationsfenomen givetvis kunna orsaka olikheter i konsumtionen av alla andra varuslag än kaffe och överhuvud taget påverka budgeterna inom grupperingar, som medföra en uppdelning efter familjernas ålder (jfr exempelvis kaffekonsumtionen vid olika inkomster enligt tab. 9 dels inom varje familjetyp för sig, dels inom gruppen »tillhopa»). Någon större inverkan torde å andra sidan de i denna utredning tillämpade grupperingarna icke röna av dylika särdrag hos generationerna, då familjeföreståndarnas genomsnittsålder här varierar inom rätt snäva gränser.

Kostens sammansättning belyses ytterligare av följande sammanställning.

		Mot 100 kg kött, fläsk och fisk förbrukades av				
		potatis	rotfrukter	grönsaker	bröd, ² mjöl o. gryn	oskummad mjölk
		kg	kg	kg	kg	l
Familjer utan barn		138	11	18	120	267
Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av						
under 7 år	{ 1 barn	145	12	16	121	312
	{ 2 el. 3 barn	153	9	14	137	390
7—15 år	{ 1 barn	150	11	14	131	314
	{ 2 el. 3 barn	162	11	13	155	370
	{ 4 o. fl. >	176	11	11	204	468
15 år o. däröver	{ 1 barn	148	13	13	139	301
	{ 2 el. 3 barn	153	11	12	152	333
	{ 4 o. fl. >	184	13	11	200	391

Då barnantalet växer, präglas kosthålllet uppenbarligen alltmer av mjölk, cerealier och potatis, medan grönsakernas betydelse minskar. Mjölken betyder därvid mest, när barnens ålder är under 15 år. De meddelade talen gälla samtliga hushåll, men det kan lätt visas, att samma förändringar i kosttypen ge sig tillkännas inom var och en av de tre inkomstgrupperna, då barnantalet ökar.

Om och i vad mån kostens näringsvärde förändras i förhållande till behovet, då familjen växer, visas utförligt i bilaga 8. Här skall blott som ett samlat uttryck för livsmedelsförbrukningen inom de olika i inkomst- och familje-

¹ Undersökningar rörande det samlade skattetrycket i Sverige och utlandet. Bilaga 2, Stat. off. utr. 1936:18.

² Brödet omräknat till mjöl.

Tab. FF. Livsmedlens kalorivärde¹ inom olika inkomstgrupper och familjetyper.

F a m i l j e t y p	Antal bruttokalorier per dag och hushåll inom			
	familjer med en årsinkomst av			samtliga familjer
	under 3 000 kr.	3 000—5 000 kr.	5 000 kr. o. däröver	
<i>Okorrigerade tal.</i>				
Familjer utan barn	7 400	7 210	7 600	7 350
Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av				
under 7 år	{			
1 barn	8 570	8 600	9 560	8 840
2 el. 3 barn	10 200	9 820	11 790	10 540
7—15 år	{			
1 barn	9 570	9 690	9 210	9 600
2 el. 3 barn	11 480	12 180	13 220	12 340
4 o. fl. >	15 840	15 070	17 700	16 170
15 år o. däröver	{			
1 barn	11 180	9 950	10 830	10 410
2 el. 3 barn	12 390	13 520	14 080	13 560
4 o. fl. >	15 200	19 080	20 540	19 350
Genomsnitt ³	11 030	11 570	12 440	11 790
<i>Korrigerade tal.²</i>				
Familjer utan barn	7 340	7 320	7 340	7 340
Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av				
under 7 år	{			
1 barn	8 780	8 730	8 510	8 710
2 el. 3 barn	10 160	9 990	10 680	10 280
7—15 år	{			
1 barn	9 610	9 980	9 500	9 840
2 el. 3 barn	11 820	12 290	12 560	12 290
4 o. fl. >	16 160	15 020	16 740	15 910
15 år o. däröver	{			
1 barn	11 360	10 180	10 510	10 500
2 el. 3 barn	12 940	14 070	14 120	13 970
4 o. fl. >	16 570	19 920	20 210	19 850
Genomsnitt ³	11 350	11 820	11 970	11 860

grupperingen ingående hushållsgrupperna uppgift om födans kalorivärde meddelas (tab. FF; diagram 7).

¹ Beräknat på hela livsmedelsbudgeten. Jfr noterna sid. 112. — ² Korrigeringen har utförts med korrigeringsstal, som meddelas å sid. 42. — ³ Vägt med antalet av samtliga familjer av resp. typ.

VI. Levnadssättet inom olika landsdelar och särskilda av undersökningen berörda orter.

I *tab. 6* och *12* bland huvudtabellerna redovisas inkomster, utgifter och förbrukade kvantiteter per normalhushåll bland arbetar- och lägre tjänstemannafamiljer å varje särskild ort, för vilken i regel minst 10 hushållsbudgeter medtagits i undersökningen; i övriga fall har materialet från närbelägna orter hopslagits. Ifråga om medelklassen har antalet budgeter varit alltför ringa för att redovisas ortsvis. För att en mera överskådlig bild av levnadssättet i olika trakter av vårt land skulle erhållas, har man även sammanfört orterna till större landsdelar. I *tab. 4* och *5* återfinnas genomsnittsbudgeter för samtliga städer och orter inom dessa landsdelar, *tab. 4* omfattande samtliga arbetar- och lägre tjänstemannahushåll resp. medelklasshushåll inom landsdelen, *tab. 5* de mellersta välståndsgrupperna¹ inom nämnda socialklasser. I *tab. 5* har dock den som Övre norra Sverige betecknade landsdelen till följd av ringa frekvens icke kunnat medtagas. I *tab. 10* och *11* återfinnas kvantitetstal för livsmedels- och bränslekonsumtionen inom motsvarande hushållsgrupper.

Landsdelarna äro till antalet fem, nämligen Svealand (vartill även räknats Gästrikland men frånräknats Dalarnas nordvästra del), Norra Götaland (Öster- och Västergötland, Dalsland, Bohuslän, norra delen av Småland och av Halland), Södra Götaland (Skåne, Blekinge, södra delen av Småland och av Halland samt Gotland och Öland), Nedre norra Sverige (nordvästra Dalarna, utom fjällregionen, samt Norrland med undantag för Gästrikland, Lappland, Tornedalen m. m. av Norrbottens kustland ävensom fjällregionen i Jämtland och Härjedalen), Övre norra Sverige (återstående delar av Dalarna och Norrland). Vid uppdragandet av landsdelsgränserna har man i främsta rummet tagit hänsyn till olikheter i befolkningens levnadsförhållanden.

Slutligen har en särbearbetning utförts av budgetmaterialet från Stockholm och Göteborg i avsikt att därmed de olikheter i levnadsförhållanden och kostvanor, som framträda såväl mellan landets bägge största städer inbördes som mellan dessa storstäder å ena sidan och rikets medelstora och mindre orter å den andra, måtte belysas (sid. 136).

Av nyssnämnda *tab. 6* ävensom *tab. GG* framgår närmare, hur de i undersökningen deltagande orterna och hushållen fördela sig på olika landsdelar. För samtliga landsdelar utom för Övre norra Sverige föreligger ett ganska fylligt material.

Innan en redogörelse här lämnas för levnadssättet i olika landsdelar och orter, torde det vara nödvändigt att närmare klargöra, i vad mån de uträknade

¹ Beträffande innebörden i uttrycket »mellersta välståndsgrupperna» hänvisas till not till *tab. HH*.

genomsnittsbudgeterna äro jämförbara med hänsyn till familjernas samhällsställning och sammansättning.

Antalet arbetar- resp. lägre tjänstemannahushåll inom varje särskild ort meddelas i tab. 6. Olikheterna mellan orterna voro i detta avseende betydande. För de olika landsdelarna voro relationerna mellan socialklasserna givetvis jämnare, men olikheterna ändock betydande; så voro tjänstemännen rätt starkt överrepresenterade i Svealand och Övre norra Sverige. I de flesta fall torde dock denna omständighet icke i högre grad försämra jämförbarheten mellan landsdelarnas budgetmassor, ty den ekonomiska livsföringen har, såsom av kap. IV och V framgått, visat sig tämligen ensartad inom ifrågavarande bägge socialklasser.

Av större betydelse för jämförbarheten är, i vad mån välståndet (mätt genom inkomsten per konsumtionsenhet) är detsamma inom de undersökta familjerna på olika orter. Av tab. 6 framgår välståndet i viss mån genom uppgiften om hushållens totalinkomst per normalhushåll. Dessa siffror variera mellan 2 602 kr. (Munkfors) och 5 688 kr. (Stockholm). I många fall äro emellertid skillnaderna mellan inkomstbeloppen i viss mån skenbara, i det de även kunna betingas av penningvärdets olika höjd på skilda orter. Vilka orter, som i detta avseende äro jämförbara, framgår av den förteckning över dyrortslittera, som i tab. A meddelats.

I sammanhanget bör tilläggas, att man måste iakttaga stor försiktighet, ifall man av de uträknade genomsnittsbudgeterna för en ort söker draga slutsatser rörande den allmänna levnadsstandarden å orten, brister i tillförsel förhållandena till orten o. s. v., enär det i viss mån måste bero på en tillfällighet, vilka familjer deltagit i undersökningen. Om alltså en budget för en viss ort visar låg levnadsstandard, är man därför ej utan vidare berättigad att draga den slutsatsen, att de bredare samhällslagren på ifrågavarande ort ha det fattigt ställt och omvänt.

Skillnaden i välstånd mellan landsdelsbudgeterna är naturligtvis betydligt mindre men ändock tillräckligt stor för att i en del fall göra jämförbarheten mindre god. Detta framgår av tab. GG, där antalet hushåll i de olika landsdelarna även redovisas i tre välståndsgupper. Till ledning vid bedömandet av de olikheter i välstånd, som råda mellan landsdelarnas budgetmassor kan ytterligare nämnas, att den landsdel, som innehöll de dyraste orterna var Övre norra Sverige, medan de billigaste voro tillfinnandes i Södra Götaland. Om prisnivån i Svealand tages till norm och övriga landsdelars genomsnittliga prisnivå¹ uttryckes i procent därav, erhålles följande serie: Södra Götaland 92, Norra Götaland 96, Nedre norra Sverige 100 och Övre norra Sverige 110 %.

Orternas och landsdelarnas budgeter meddelas såsom genomsnitt per normalhushåll, men trots detta måste den möjligheten beaktas, att åtskilliga särdrag hos de redovisade budgeterna kunna sammanhänga enbart med familjernas olikartade sammansättning.² I synnerhet gäller detta födoämnesbudgeternas kvantitetstal (tab. 10, 11, 12). En fullständig redogö-

¹ Landsdelarnas prisnivåer har härvid representerats av vägda genomsnitt av de från landsdelarna deltagande orternas dyrortsindextal enligt 1931 års dyrortsgruppering. Vägningstal ha varit antalet arbetar- och lägre tjänstemannahushåll å orterna. — ² Jfr bilaga 7.

Tab. GG. Hushållen inom olika landsdelar fördelade på socialklasser och välstandsgrupper.

	Svealand	Norra Götaland	Södra Götaland	Nedre norra Sverige	Övre norra Sverige	Hela riket
<i>Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll.</i>						
Antal hushåll med en inkomst per konsumtionsenhet ¹ av						
under 950 kr.	84	103	77	31	3	298
950—1450 »	230	132	117	38	4	521
1450 kr. o. däröver	113	56	36	24	2	231
Tillhoppa	427	291	230	93	9	1 050
därav i % tjänstemannahushåll	56·0	41·6	47·4	52·7	66·7	49·9
<i>Medelklasshushåll.</i>						
Antal hushåll med en inkomst per konsumtionsenhet ¹ av						
950—1950 kr.	32	11	13	4	5	65
1950—2950 »	42	17	18	7	2	86
2950 kr. o. däröver	18	13	7	3	3	44
Tillhoppa	92	41	38	14	10	195

relse för åldersfördelningen inom alla ifrågavarande hushållsgrupper skall icke lämnas, men för de viktigaste av dem, nämligen arbetar- och lägre tjänstemannahushåll inom olika landsdelar, meddelas följande sammanställning utvisande den procentuella fördelningen efter ålder av de i materialet ingående familjemedlemmarna.

Familjemedlemmarnas fördelning efter ålder bland arbetare och lägre tjänstemän inom olika landsdelar.

Samtliga arbetar- och lägre tjänstemannahushåll.	Hela antalet familjemedlemmar	Därav i % inom åldersgrupperna					19 år o. däröver
		under 4 år	4-7 år	7-11 år	11-15 år	15-19 år	
Svealand	1 618	5·6	7·4	12·1	12·2	6·4	56·3
Norra Götaland	1 236	8·6	8·1	12·6	11·9	6·9	51·9
Södra »	983	8·1	7·0	11·3	13·7	7·3	52·6
Nedre norra Sverige	411	7·8	8·3	12·9	15·3	8·0	47·7
Övre » »	44	13·6	6·8	15·9	11·4	9·1	43·2
<i>Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll inom de mellersta välstandsgrupperna.</i>							
Svealand	859	4·5	8·2	13·2	12·0	5·2	56·9
Norra Götaland	512	9·4	8·8	10·9	10·5	5·5	54·9
Södra »	446	7·6	7·2	10·3	10·1	7·0	57·8
Nedre norra Sverige	159	8·8	11·3	10·1	11·9	8·2	49·7

¹ Hushållens inkomster ha vid grupperingen reducerats att gälla å medeldyr ort. Jfr sid. 26 f.

Åldersfördelningen inom ovanstående hushållsgrupper torde kunna betraktas som i huvudsak ganska jämn, i synnerhet inom de grupper, som omfatta samtliga hushåll. Övre norra Sverige, med sitt ringa antal hushåll, avviker dock genom överrepresentation av åldersgruppen under 4 år. Den relativt svaga representationen av samma åldersgrupp inom Svealand bör också beaktas.

Bland de omständigheter, som ytterligare kunna tänkas vara av betydelse vid bedömandet av jämförbarheten mellan landsdelsbudgeterna, må här endast nämnas orternas storlek. Livet i en storstad blir vid samma välståndegrad i många hänseenden olika mot i ett litet samhälle. I följande tablå ha hushållen grupperats efter ortens invånarantal omkring år 1933.

	Antal hushåll från orter med invånare ¹						Summa
	under 5 000	5 000—10 000	10 000—20 000	20 000—30 000	30 000—50 000	50 000 o. däröver	
<i>Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll.</i>							
Svealand	105	31	44	18	121	108	427
Norra Götaland	29	57	54	—	59	92	291
Södra »	78	10	58	40	—	44	230
Nedre norra Sverige	42	26	25	—	—	—	93
Övre » »	5	—	4	—	—	—	9
Hela riket	259	124	185	58	180	244	1 050
<i>Medelklasshushåll.</i>							
Svealand	17	9	17	1	17	31	92
Norra Götaland	6	9	5	—	9	12	41
Södra »	14	1	5	11	—	7	38
Nedre norra Sverige	7	1	6	—	—	—	14
Övre » »	5	—	5	—	—	—	10
Hela riket	49	20	38	12	26	50	195

Materialet för arbetarna och de lägre tjänstemännen härrörde inom Svealand och norra Götaland till 53·6 resp. 51·9 % från städer med minst 30 000 inv., medan i södra Götaland blott 19·1 % och i norra Sverige intet av hushållen tillhörde denna ortskategori. Hushåll från orter med under 5 000 inv. ingingo i Svealand med 24·6, i Norra Götaland med 10·0, i Södra Götaland med 33·9, i Nedre norra Sverige med 45·2 och i Övre norra Sverige med 55·6 %. Södra Götaland karakteriseras i övrigt av relativt hög frekvens städer i storleken 20—30 000 inv. och norra Sverige av att ingen ort når högre än till gruppen 10—20 000 inv. Förhållandena inom medelklassen voro i stort sett enahanda.

Allmänna synpunkter. Vid följande redogörelse för levnadssättet inom olika landsdelar och orter har huvudvikten lagts på utgiftsbudgeten. Inkomster-
nas fördelning erbjuder i allmänhet föga av intresse utöver vad redan i kap. III framhållits om skillnaden i berörda avseende mellan större och mindre orter. Såsom allmänt omdöme kan sägas, att totalinkomstens sammansättning var mycket ensartad. Orternas geografiska läge synes härvid spela en ganska underordnad roll; åtminstone torde man näppeligen ur landsdelsbudgeterna kunna utläsa några av denna faktor betingade olikheter.

¹ Indelningsgrunden har i detta fall varit storleken av vederbörande befolkningsagglomeration.

Även utgiftsbudgetens sammansättning kan, i fråga om de olika huvudposterna, tyckas i ringa grad vara påverkad av de lokala förhållandena, men ett närmare studium av de särskilda posterna visar dock i flera fall rätt avsevärda olikheter i levnadssättet i skilda trakter av landet. Detta gäller speciellt livsmedelsposten.

Den följande framställningen kommer därför, under hänvisning till tab. 4, 5, 10 och 11 av huvudtabellerna jämte de i slutet av detta kapitel förekommande översiktstabellerna (*JJ och KK*), att ägna sin uppmärksamhet åt levnadssättet, i vad angår livsmedelsförbrukning och bostadsstandard, inom varje landsdel som helhet, med angivande därjämte av vissa mera karakteristiska avvikelser å de särskilda orterna (tab. 6 och 12). Såsom en inledning till denna redogörelse må dock först lämnas en sammanfattande överblick (*tab. HH*) av utgifternas fördelning på olika huvudposter inom olika landsdelar.

Tabellen ger ett rätt starkt intryck av att utgiftsposternas procentuella andelar av samtliga utgifter i allmänhet förete endast smärre avvikelser de olika landsdelarna emellan. Ser man till huvudposten, födo- och njutningsämnen, varierar den bland samtliga arbetar- och lägre tjänstemannahushåll mellan 33·9 % (Svealand) och — om Övre norra Sverige, där antalet hushåll är ganska ringa, undantages — 36·7 % (Södra Götaland). Denna variation låter väl förklara sig som en följd av den ovan påpekade olika välståndssituationen bland hushållsgrupperna i respektive landsdelar. Det torde även delvis vara välståndsförhållandena, som åstadkommit högre skatteprocent i Svealand än i Södra och Norra Götaland, medan de höga siffrorna för Norrland måste tydas som karakteristiska för ifrågavarande landsdelar. Bostadsutgifterna synas högst i Svealand och lägst i Norrland och Södra Götaland, vilket får sättas i samband med de ovan påpekade olikheterna i hushållens fördelning på orter av olika storlek. Posten bränsle och lyse visar, i motsats till vad man måhända kunde väntat, en fallande serie från Södra Götaland upp till Svealand, går därefter åter i höjden men håller sig ännu i de nordligaste landsdelarna på något lägre nivå än i Sydsverige. Anledningen torde vara, att stegringen i bränsleförbrukningen mer än väl uppväges av de lägre bränslepriserna i Mellan- och Nordsverige (jfr tab. 13). Anmärkningsvärt kan likaledes synas vara, att beklädnadspostens andel av utgifterna är tämligen oberoende av klimatets olika stränghet inom skilda landsdelar.

De tillgångar, som återstodo för »övriga utgifter», sedan de ovan antydda stora behovskomplexen tillfredsställts, utgjorde inom de olika landsdelarna tämligen oföränderligt 27 à 28 % av hela utgiftsbudgeten. Även beträffande enskilda poster inom denna grupp synas förhållandena i stort sett ha varit anmärkningsvärt uniforma. Sålunda torde man svårigen kunna utläsa någon bestämd olikhet exempelvis beträffande de utgifter, som bruka räknas till kulturbudgeten (böcker, skrivmaterial, porto och telefon, arbetshjälp i hemmet, nöjen). Rätt stor variation observeras dock i fråga om resor, vilka i Svealand upptogo relativt stor del av utgiftsbudgeten. Bortses från stockholms-hushållen, där särskilt arbets- och torgresor spela stor roll, sjunker emellertid utgiftsprocenten för Svealand under riksmedeltalet.

Tab. HH. Utgifternas fördelning (i procent) inom olika landsdelar.

Utgiftsposter	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklasshushåll						
	Svealand	Götaland	Norra Götaland	Södra Götaland	Nedre norra Sverige	Övre norra Sverige	Svealand	Götaland	Norra Götaland	Södra Götaland	Nedre norra Sverige	Övre norra Sverige
<i>Samtliga hushåll.</i>												
Antal hushåll	427	291	230	93	9	92	41	38	14	10		
Födo- o. njutningsämnen	33.9	35.9	36.7	34.9	38.1	23.8	22.9	24.7	23.1	25.4		
däruv												
matvaror	28.7	31.6	32.4	30.7	34.2	18.7	18.7	19.9	19.4	19.9		
dryckesvaror	2.8	2.2	2.4	1.9	1.9	2.1	2.0	2.2	1.6	2.9		
tobak	1.2	1.0	1.1	1.5	0.9	1.1	0.9	1.2	1.0	1.8		
förtäring utom hemmet	1.2	1.1	0.8	0.8	1.1	1.9	1.3	1.4	1.1	0.8		
Bostad	15.0	14.5	13.3	13.1	10.6	15.7	14.5	14.6	13.9	12.5		
Bränsle och lyse	3.7	4.1	4.4	4.1	4.4	3.4	3.6	3.9	3.9	4.4		
Kläder och skodon	12.4	12.8	13.0	12.9	13.4	11.6	11.7	12.4	12.0	9.7		
Skatter (inkl. allm. pensionsavg.)	7.0	6.1	5.9	7.9	9.1	9.6	9.7	9.2	12.5	14.8		
Övriga utgifter	28.0	26.6	26.7	27.1	24.4	35.9	37.6	35.2	34.6	33.2		
däruv												
inventarier	4.2	4.4	4.2	4.7	4.8	5.1	5.6	5.6	4.2	3.5		
förenings- o. försäkringsavgifter	7.1	6.9	7.6	7.1	5.4	7.6	8.8	8.9	8.0	5.5		
barnens undervisning	0.8	0.8	1.4	1.0	0.5	1.8	1.8	1.6	3.1	3.0		
tidningar	1.0	1.0	0.9	0.8	0.9	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7		
böcker o. d.	0.5	0.4	0.5	0.5	0.7	0.9	1.1	0.9	1.0	1.3		
skrivmaterial, porto, telefon	0.9	0.6	0.6	0.6	0.6	1.4	1.4	1.2	1.2	1.2		
tvätt o. strykning utom hemmet	0.2	0.1	0.1	0.1	0.0	0.4	0.3	0.4	0.1	0.1		
rengöringsmedel m. m.	0.8	0.9	0.9	0.8	1.1	0.6	0.8	0.7	0.7	0.7		
kroppsvård	1.0	0.9	0.9	1.0	0.9	1.2	1.1	1.2	1.1	0.9		
läkare, medicin, sjukhusvård m. m.	1.4	1.5	1.5	1.4	1.3	1.3	0.9	1.3	1.1	1.3		
tandvård	0.6	0.4	0.6	0.5	0.4	0.7	0.9	0.8	0.7	0.4		
arbetshjälp i hemmet	0.3	0.3	0.3	0.6	0.3	2.3	3.2	2.2	2.2	3.2		
gåvor	2.3	2.2	1.8	2.1	1.4	2.8	3.4	2.4	2.9	2.8		
nöjen och förströelser	1.6	1.3	1.3	1.6	1.9	1.7	1.4	1.7	1.4	1.8		
resor	2.5	2.3	1.8	1.9	2.0	3.4	2.6	2.1	2.3	3.4		
utg. för egna fordon	1.1	1.0	0.7	0.7	0.3	1.4	1.0	0.7	2.1	0.2		
ränta å lån	0.2	0.2	0.2	0.4	0.2	0.6	0.6	0.7	0.2	1.2		
diverse utgifter	1.5	1.4	1.4	1.3	1.7	2.0	2.0	2.1	1.6	2.0		
Summa utgifter	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0		
<i>Hushåll tillhörande de mellersta välståndsgруппerna.¹</i>												
Antal hushåll	230	132	117	38	4	42	17	18	7	2		
Födo- o. njutningsämnen	34.6	34.7	35.4	33.8	.	22.9	23.4	25.0	24.4	.		
däruv												
matvaror	29.4	30.2	31.3	30.1	.	16.9	19.7	19.5	21.0	.		
dryckesvaror	2.9	2.4	2.2	1.7	.	2.2	1.4	2.5	1.5	.		
tobak	1.3	0.9	1.1	1.4	.	1.4	1.0	1.2	0.7	.		
förtäring utom hemmet	1.0	1.2	0.8	0.6	.	2.4	1.3	1.8	1.2	.		
Bostad	14.2	15.2	13.6	13.9	.	15.8	15.3	16.0	16.8	.		
Bränsle och lyse	3.7	4.1	4.3	4.3	.	3.2	3.8	3.7	4.1	.		
Kläder och skodon	12.6	12.5	13.1	12.2	.	11.4	12.1	12.3	13.1	.		
Skatter (inkl. allm. pensionsavg.)	6.9	6.3	6.1	8.1	.	9.6	9.4	8.2	9.6	.		
Övriga utgifter	28.0	27.2	27.5	27.7	.	37.1	36.0	34.8	32.0	.		
Summa utgifter	100.0	100.0	100.0	100.0	.	100.0	100.0	100.0	100.0	.		

¹ Inkomst per konsumtionsenhet bland arbetare och lägre tjänstemän 1 950—1 450 kr., inom medelklassen 1 950—2 950 kr. å medeldyr ort.

Södra Götaland. De deltagande familjerna från denna landsdel uppvisade ett genomsnittligt välstånd, som understeg medeltalet för samtliga landsdelar.

Livsmedelsförbrukningen i landsdelen, särskilt i Skåne, avvek i flera hänseenden väsentligt från den för hela riket beräknade. Samma avvikelser förekommo såväl bland arbetare och lägre tjänstemän som inom medelklassen samt på flertalet orter inom landsdelen; många av avvikelserna ha även iakttagits vid föregående undersökningar. Man har här tydligen att göra med starkt rotfästade levnadsvanor.

I fråga om animaliska livsmedel framträdde den stora konsumtionen av fågel och vilt, som i skånestäderna uppgick till avsevärt större kvantiteter än de för riket i genomsnitt beräknade. Härtill bidraga främst de i varuposten ingående kvantiteterna tamfågel (höns, gäss etc.), vilka i var och en av städerna Landskrona, Lund, Malmö och Ystad uppgingo till 11 à 12 kg per normalhushåll.¹ I genomsnitt för landsdelen konsumerades 7.4 kg av detta varuslag, vilket var nära fyrdubbelt mot de observerade mängderna i den landsdel, som därefter hade den största förbrukningen (Norra Götaland). Även av färskt fläsk konsumerades i Södra Götaland större kvantiteter än i riket i dess helhet, speciellt i Skåne, där genomsnittssiffror på omkring 65 kg per normalhushåll observerats för ett par orter. Däremot voro inköpen av korb och sylta lägre än i någon annan landsdel.

Med avseende på förbrukningen av olika sorters färsk fisk äro landsdelarna ofta ej enhetliga områden. På grund av transportförhållandena är konsumtionen i allmänhet mindre på orter, som ligga inne i landet, än på platser vid kusten. För Södra Götaland i dess helhet var konsumtionen av färsk fisk större än annorstädes, fränsett västkusten, varvid bland fisksorterna särskilt torsk, flundrefisk och färsk sill böra framhållas. Speciellt å de skånska orterna var förbrukningen av färsk sill mycket stor. Utefter östkusten synes i fråga om färsk fisk strömmingen haft större betydelse för konsumtionen än sillen. I t. ex. Karlskrona voro siffrorna för färsk strömming och sill resp. 20 och 5 kg. Salt sill användes på de flesta ställen i Sydsverige i något mindre omfattning än i övriga landsdelar.

Utmärkande för Södra Götaland, speciellt Skåne, är även, att förbrukningen av mjölk är låg men av grädd hög. Lägst av alla undersökta orter kom Lund med 536 l per normalhushåll. Av margarin och ost höll sig förbrukningen under, av smör något över rikssiffrorna, dock med stora variationer för de olika orterna, vilka ofta torde kunna förklaras av familjernas olika välstånd. Äggförbrukningen var kvantitativt större än i andra landsdelar, men till följd av jämförelsevis låga priser i de sydligaste orterna, voro dock hushållens utgifter för ägg icke högst i Södra Götaland; i detta avseende lågo talen för Norra Götaland och Svealand något över. Även om ägg gällar, att stor eller liten konsumtion på de särskilda orterna ofta sammanfaller med högt eller lågt välstånd.

Totalförbrukningen av bröd och mjöl var, såsom *tab. II* utvisar, ungefär

¹ Där ej annat anges, avse kvantitetsuppgifterna i detta kapitel förbrukningen per normalhushåll, och hänföra sig de för landsdelarna citerade siffrorna till *tab. 10*.

Tab. II. Förbrukningen av mjöl inom olika landsdelar.¹

	Arbetar- och lägre tjänstemanna-hushåll						Medelklasshushåll					
	Svealand	Norra Götaland	Södra Götaland	Nedre norra Sverige	Övre norra Sverige	Hela riket	Svealand	Norra Götaland	Södra Götaland	Nedre norra Sverige	Övre norra Sverige	Hela riket
Förbrukning (i kg) per år och normalhushåll av												
vetemjöl	182	180	167	184	200	179	174	157	150	169	165	165
rågmjöl	112	125	140	126	134	124	92	108	103	95	83	97
annat mjöl	6	7	6	11	19	7	6	8	6	8	13	7
Summa	300	312	313	321	353	310	272	273	259	272	261	269
Förbrukningens fördelning i %												
vetemjöl	60.7	57.7	53.4	57.3	56.6	57.7	64.0	57.5	57.9	62.1	63.2	61.3
rågmjöl	37.3	40.1	44.7	39.3	38.0	40.0	33.8	39.6	39.8	34.9	31.8	36.1
annat mjöl	2.0	2.2	1.9	3.4	5.4	2.3	2.2	2.9	2.3	3.0	5.0	2.6
Summa	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

densamma i de olika landsdelarna, men fördelningen på olika bröd- och mjöl-sorter var måhända den del av livsmedelskonsumtionen, som uppvisade de mest markerade skiljaktigheterna i lokalt hänseende. Såsom de extrema motsatserna framstå här Södra Sverige och Norrland. Redan fördelningen på vetemjöl och rågmjöl företedde någon avvikelse med jämförelsevis liten förbrukning av vetemjöl i Södra Götaland och stor av rågmjöl, men än mera framträdande bli skiljaktigheterna med avseende på de olika brödsorterna. Den vanligaste brödsorten i Södra Götaland var mjukt rågbröd, varav den inköpta kvantiteten var nära två och en halv gång så stor som riksmedeltalet. I Skåne syntes sötlimpan (bakad av rågsikt och vetemjöl) vara något mera använd än grovbrödet (bakat av sammalet rågmjöl). Hårt rågbröd förekom endast i ringa utsträckning i landsdelen. Lägsta kvantiteterna observerades i Landskrona, Lund och Malmö. Matbröd av vete inköptes däremot i större utsträckning i Södra Götaland än i någon annan landsdel; särskilt Malmö företedde hög förbrukning. Med beaktande av de låga priser, som råda på vardagsbrödet inom denna landsdel, är det obestriddigt, att kostnaderna för bröd här bli avsevärt lägre än inom andra trakter. Förbrukningen av nästan alla olika slag av mjöl och gryn var i Södra Götaland mindre än i andra landsdelar.

Av ärter, socker och sirap var förbrukningen relativt liten, av bruna bönor och potatis något större än i genomsnitt för samtliga orter.

Förbrukningen av grönsaker, frukt och bär är starkt välståndsbetonad och studeras därför lämpligen å tab. 11, där hushåll med överensstämmande väl-

¹ Brödet har härvid omräknats till mjöl enligt å sid. 105 angivna grunder.

stånd redovisas. Beträffande såväl grönsaker som frukt och bär synes Södra Götaland föga avvika från riket i dess helhet.

Konsumtionen av spritdrycker överensstämmer rätt väl med riksmedeltalet, då beräkningen göres på samtliga hushåll. Om man uteslutande räknar med icke-absolutistiska familjer (tab. JJ), vilkas antal var relativt stort, erhåller man däremot en något lägre förbrukningssiffra per familj än motsvarande riksmedeltal. Variationen mellan olika orter var emellertid ganska stor.

De av hushållen i Södra Götaland bebodda lägenheterna voro i genomsnitt något rymligare än riksmedeltalet, men då samtidigt även familjerna voro större, företedde bostadsutrymmet per person ingen avvikelse (tab. KK). Att döma av frekvensen bekvämligheter av olika slag synes bostadsbeståndet ha varit något omodernare än genomsnittet för riket och i synnerhet än de redovisade lägenheterna från Norra Götaland och Svealand. Då emellertid hushållen i Södra Götaland genomsnittligt även uppvisade lägre välstånd, kunna de påpekade förhållandena icke med säkerhet betraktas som symptomatiska för lokala olikheter i bostadsbeståndet.

Med avseende på förekomsten av olika bränslematerial är landsdelen ej ett fullt enhetligt område. I sydvästra Skåne var kol det vanliga bränslet och därjämte i de större städerna gas. Ved, särskilt barrved, förekom i mycket små mängder. Utanför Skåne användes däremot ved, t. ex. i Karlskrona övervägande björkved, längre norrut (Växjö) även i någon mån barrved. Elektriskt ljus förekom i 228 av de 230 arbetar- och lägre tjänstemannahushållen, som redovisas för landsdelen, samt i samtliga 38 medelklasshushåll. Användningen av elektrisk ström för kokning och uppvärmning var däremot sällsynt och förekom endast i 4 av medelklass- och 6 av arbetar- och lägre tjänstemannahushållen. Sistnämnda omständighet torde vara en starkt bidragande orsak till den relativt låga strömförbrukningen per hushåll.

Norra Götaland. Landsdelen innehåller storstaden Göteborg, där levnadssättet, som nedan skall visas, dock föga avviker från genomsnittet å medelstora och mindre orter. Välståndet hos landsdelens samtliga arbetar- och lägre tjänstemannahushåll var något lägre än det för riket genomsnittliga.

För landsdelen i dess helhet visade livsmedelsförbrukningen endast smärre avvikelser från riksmedeltalen. Inom vissa trakter framträdde emellertid åtskilliga särdrag. Så var t. ex. fallet beträffande fiskkonsumtionen, som vid kusterna helt naturligt var avsevärt större än i de inre delarna av landet. Sålunda redovisade Göteborg en förbrukning av 73 kg och Uddevalla en av 67 kg per normalhushåll; den färska sillen intog därvid ej samma dominerande plats som strömmingen på östkusten, utan även makrill, torsk, vitling och kolja ingingo i kosten med avsevärda kvantiteter. På östra kusten nådde Västervik och Norrköping upp till cirka 68 kg per normalhushåll, i vilken kvantitet den färska strömmingen ingick med cirka 25 kg.

Mjölkförbrukningen i Norra Götaland var större än i Södra Götaland men ungefär densamma som i Svealand. Av grädde köptes relativt litet. Kvaliteten på den inköpta grädden torde dock ha varit högre än i de omgivande

landsdelarna, vilket framgår av medelpriset (tab. 13). Även smörförbrukningen var jämförelsevis låg och kompletterades icke av större margarininköp. Växlingarna mellan olika orter var betydande. Ostkonsumtionen var större än i någon annan landsdel och med ett par undantag jämn å de olika orterna.

Vissa särdrag kunna påvisas för landsdelen ifråga om brödkonsumtionen. Det hårda rågbrödet, varav förbrukningen var synnerligen ringa i Södra Götaland, konsumerades allmänt i de norra götalandskapen, ehuru det även där fann en rätt begränsad användning. Åmål, Skövde och Norrköping uppnådde mer än 20 kg per normalhushåll, medan tre orter företedde en förbrukning om högst 10 kg. Av mjukt rågbröd köptes ungefär lika mycket grovbröd som sötlimpa, dock med någon övervikt för den förra brödtypen. Ehuru de inköpta kvantiteterna mjukt rågbröd endast uppgingo till drygt $\frac{1}{4}$ av motsvarande kvantitet i Södra Götaland, var dock förbrukningen härav större än i någon av de nordligare landsdelarna. Den totala förbrukningen av hårt och mjukt bagarbröd låg emellertid lägst i Norra Götaland och ersattes genom bakning i hemmen. Mjölinköpen voro följaktligen stora (227 kg per normalhushåll i genomsnitt för samtliga arbetar- och lägre tjänstemannahushåll) och överträffades icke av någon annan landsdel. Särskilt siffrorna för rågmjöl och rågsikt överstego avsevärt respektive riksmedelstal.

Konsumtionen av gryn och flingor var i Norra Götaland något större än i Södra Götaland (19 mot 17 kg), men den understeg ändock medelförbrukningen i riket. Beträffande potatis må erinras, att förbrukningen därav i motsats till mjölkkonsumtionen i stort sett sjunker ju längre mot norr man kommer. Den var alltså lägre i Norra än i Södra Götaland men större än i Svealand.

Konsumtionen av grönsaker och rotfrukter (tab. 11) syntes något lägre än i de angränsande landsdelarna, men av frukt och bär överensstämde förbrukningen nära.

Kaffe- och sockerkvantiteterna lågo mycket nära riksmedelstalen. — Antalet absolutistiska familjer var relativt stort och förbrukningen av spritdrycker, vin och öl bland de hushåll, som begagnat sådana drycker, något lägre än genomsnittet för riket.

De av hushållen i Norra Götaland bebodda lägenheterna överensstämde till sin storlek nära med riksmedelstalet, och icke heller utrymmet per person avvek nämnvärt (tab. KK).

Vad bränsleförbrukningen beträffar, märkes vid jämförelse med Södra Götaland en viss förskjutning från kol och koks mot ved, men av vedsorterna intar alltjämt björkveden främsta platsen. I de större städerna, särskilt i västkustlandskapen, eldades dock rätt allmänt med koks och även i någon mån med kol. Bland de 203 arbetar- och lägre tjänstemannahushållen i landsdelens större städer förekom kokgas i 122, men av de 88 hushållen i mindre städer och orter ägde blott 10 tillgång till detta bränsle. Samtliga landsdelens hushåll hade elektrisk belysning, medan elektrisk kokning förekom i sammanlagt 18 hushåll, medelklassen inräknad, vilket är relativt mycket. Sistnämnda omständighet torde vara huvudorsak till den jämförelsevis höga kilowattför-

brukningen per normalhushåll, särskilt inom medelklassen. Fotogen användes i större utsträckning än i sydligaste Sverige och väsentligt mer än i övriga landsdelar. Särskilt i de västra trakterna av landsdelen åtgingo relativt stora kvantiteter, såsom 109 l per normalhushåll i Borås, 90 l i Åmål och 79 l i Trollhättan. Här är uppenbarligen fråga om fotogen som köksbränsle.

Svealand. I Svealand ingår även storstaden Stockholm, där levnads- och hushållsvanorna i åtskilliga avseenden utvisa typiska särdrag (jfr sid 145 nedan). Då landsdelens 427 arbetar- och lägre tjänstemannahushåll till 25 % och 92 medelklasshushåll till 34 % utgöras av stockholmsfamiljer, ha dessa senare kommit att i viss mån sätta sin prägel även på de för landsdelen redovisade genomsnitten. Ändock äro stockholmshushållen i förhållande till verkligheten snarast underrepresenterade i materialet, vilket framgår däraf, att hushållen i det administrativa Stockholm enligt 1930 års folkräkning utgjorde cirka 55 % av Svealands i städer, köpingar och municipalsamhällen bosatta hushåll.

Välståndet bland arbetar- och lägre tjänstemannahushållen i Svealand var icke obetydligt högre än i övriga landsdelar, och detta gällde, ehuru i mindre grad, även de mellersta välståndsgруппerna. Medelklassen föredde däremot i detta avseende inga särskilda avvikelser.

Då åtskilliga förbrukningssiffror för de olika landsdelarna antingen stiga från söder mot norr eller också visa rakt motsatt tendens, kommer helt naturligt konsumtionen i Svealand ofta att närma sig respektive riksmedelstal, vilket framgår av det följande.

Köttkonsumtionen anslöt sig nära till riksmedeltalet såväl i sin helhet som beträffande olika köttsorter, medan fläskförbrukningen var något lägre, speciellt i jämförelse med de sydligare landsdelarnas. Av enskilda orter föredde Stockholm mycket hög sammanlagd kött- och fläskförbrukning (195 kg per normalhushåll), medan Eskilstuna med omkring 120 kg uppvisade minimikvantiteten för landsdelen.

Fiskdieten är i något högre grad än i Götaland inriktad på sill och strömming, till ungefär hälften färsk och hälften salt. På de olika orterna varierar den totala fiskförbrukningen starkt, nämligen från 30 kg per normalhushåll (Munkfors) till över 60 kg (Stockholm, Gävle). I östra delen av Svealand var givetvis strömming i olika former den förhärskande fiskrätten, medan den salta sillen i de inre delarna av landet ofta dominerade fiskkonsumtionen. Av smör och margarin uppvisade svealandshushållen ungefär samma kvantiteter som riksmedeltalet; konsumtionen överensstämde härvidlag närmast med förhållandena i Södra Götaland. Av mjölk och grädde användes relativt mycket, medan äggförbrukningen, vilken minskar, ju längre mot norr man kommer, var lägre än i götalandskapens hushåll.

Brödkonsumtionen får sin prägel av den stora roll, som spelas av det hårda rågbrödet, och i detta avseende synas för övrigt vanorna i hela norra Sverige vara rätt likartade med de i Svealand rådande, i det genomsnittsförbrukningen av hårt bröd var omkring 50 kg per normalhushåll. För övrigt inköptes av

bröd även sötlimpa (c:a 32 kg), medan grovbrödet i mellersta Sverige konsumerades i mycket liten utsträckning. Variationerna orterna emellan voro emellertid betydliga, t. ex. i fråga om det hårda brödet, som i Gävle och Fagersta nådde en kvantitet av 76 kg mot i Karlstad och Munkfors 20—25 kg. I fråga om mjöl intog Svealand en mellanställning mellan Södra Götaland med dess relativt ringa och Norra Götaland med dess betydande bakning i hemmen. — Förbrukningen av gryn stiger, ju längre mot norr man kommer, och i enlighet härmed förbrukade hushållen i Svealand mera än i Södra och Norra Götaland. Potatisförbrukningen däremot var något lägre.

Grönsaker (tab. 11) förekommo å de flesta orter i Svealand tämligen rikligt, och medelförbrukningen översteg genomsnittet för riket; bland orter med stor grönsakskonsumtion bör Stockholm nämnas särskilt (42 kg). Ihågkommas bör emellertid, att grönsaks- såväl som frukt- och bärkonsumtionen äger starkt samband med hushållens välstånd, och att det relativt höga välståndet bland hushållen i Svealand i viss mån kunnat bidraga till resultatet. Förbrukningen av frukt och bär överensstämde i stort sett nära med förhållandena i Götaland. Av varupostens olika beståndsdelar föredro emellertid »övriga svenska bär» (huvudsakligen lingon, blåbär och jordgubbar) lägre siffror än genomsnittet för Götaland. Variationen mellan olika orter var stor, varvid i regel de större städerna uppvisade högre förbrukningstal än småorterna, bland vilka dock Nynäshamn utgör ett markerat undantag med en konsumtion av 158 kg färsk och konserverad frukt, vilket är den högsta siffran överhuvudtaget för någon av de undersökta orterna.

Relativa antalet absolutistiska hushåll understeg riksmedeltalet, och förbrukningen av sprit, vin och framför allt öl översteg inom Svealand motsvarande riks-siffror. Den största ölförbrukningen noterades för hushållen i Nynäshamn och Stockholm med 51 resp. 45 l per hushåll.

De av hushållen i Svealand bebodda lägenheterna voro relativt små, men därigenom att även antalet boende var litet, blev utrymmet per person detsamma som för riket i dess helhet. De å större orter belägna bostäderna voro genomsnittligt de komfortablaste någon landsdel kunnat uppvisa, men familjernas välstånd var ju också, som ovan påpekats, relativt högt.

I fråga om bränsleförbrukningen märktes, att kol och koks förekom i mindre utsträckning än i götalandskapen och att barrveden dominerade bland vedsorterna. Bland arbetar- och lägre tjänstemannahushåll i de större städerna hade 84 % tillgång till kockgas, medan de mindre orternas hushåll fingo avstå från detta slag av bränsle.

Nedre norra Sverige. Det genomsnittliga välståndet hos de för landsdelen redovisade arbetar- och lägre tjänstemannahushållen avvek föga från riksmedeltalet, medan medelklassens välstånd var något högre.

Livsmedelsförbrukningen i Nedre norra Sverige överensstämde i flera avseenden närmare med Svealand och Norra Götaland än med Övre norra Sverige. Sålunda understeg den sammanlagda förbrukningen av kött och fläsk (tab. 10) endast obetydligt förbrukningen i Svealand, men var avsevärt lägre än

motsvarande kvantitet i Övre norra Sverige. I fråga om de olika köttsorterna må däremot nämnas, att hushållen i Nedre norra Sverige förbrukade jämförelsevis mera av färskt nötkött men mindre av kalvkött, malet kött och fläsk än hushållen i Svealand. Fiskförbrukningen var något större än i Svealand och i ännu högre grad inriktad på färsk och salt strömming; varjämte salt sill, liksom i nämnda landsdel, ingick med relativt stora kvantiteter i dieten. Kust-orternas särställning beträffande fiskkonsumtionen är starkt betonad; sålunda förekom en totalkvantitet fisk av nära 74 kg per normalhushåll i Luleå—Umeå emot 46 kg i Östersund. På förstnämnda orter dominerade den färska fisken, på den senare salt sill.

I fråga om vissa andra matvaror, främst mejeriprodukter, ägg, cerealier, grönsaker, frukt och bär skilde sig kostvanorna i Nedre norra Sverige mera avsevärt från de i Svealand och riket i dess helhet rådande. Sålunda observeras posten oskummad mjölk (860 l), vilken betydligt översteg riksmedeltalet (753 l). Gräddes inköptes däremot i avsevärt mindre kvantiteter (12 l mot riksmedeltalet, som var 23 l). Beträffande fettförbrukningen uppvisade Nedre norra Sverige något lägre smörförbrukning men avsevärt större margarin-kvantiteter än riksmedeltalet (46 mot 37 kg), varigenom den sammanlagda förbrukningen av de bägge fettarterna blev något större (79 mot 75 kg). Ostförbrukningen (c:a 19 kg), vilken vid tidigare undersökningar visat sig vara relativt hög i de norra delarna av landet, understeg riksmedeltalet med 1 à 2 kg. Störst i hela riket var dock förbrukningen liksom vid närmast föregående undersökning i Östersund (30 kg). Som förut påvisats, sjunker äggförbrukningen, ju längre mot norr man kommer, och i Nedre norra Sverige låg konsumtionssiffran (för samtliga arbetar- och lägre tjänstemannahushåll) 27 % under riksmedeltalet.

Kvantitetstalen för mjölförbrukningen (ej inkl. bröd) överskredo riksmedeltalet med c:a 12 %. Kornmjöl uppträder i Nedre norra Sverige för första gången i anmärkningsvärda, ehuru ändock blygsamma kvantiteter; av hushållens hela mjölförbrukning upptog denna mjölsort c:a 3 %. Av gryn, speciellt havregryn, konsumerades större kvantiteter än i någon annan landsdel (31 kg gryn och flingor mot 22 kg i genomsnitt för samtliga hushåll). Lägges grynförbrukningen samman med de i tab. II redovisade mjölkkvantiteterna (inkl. bröd), erhålles en totalsumma om 352 kg cerealier per normalhushåll, vilket obetydligt (med 6 %) överträffar riksmedeltalet. Bland de inköpta brödsorterna dominerade liksom i Svealand det hårda brödet; av mjuka rågbrödsorter synes sötlimpan ha varit den vanligaste, ehuru dess övervikt gentemot grovbrödet icke är så starkt markerad som i nyssnämnda landsdel.

Potatisförbrukningen i Nedre norra Sverige understeg något genomsnittstalen för övriga landsdelar och följaktligen även riksmedeltalet. Större olikhet rådde i fråga om grönsaker, såväl färska som torkade, av vilka hushållen i Nedre norra Sverige föredro kvantiteter, som med i genomsnitt 30 % understego riksmedelstalen (tab. 11). Särskilt låga kvantiteter observerades för tomat och »andra färska grönsaker». Av frukt och bär uppvisade landsdelen, som naturligt är, ävenledes avsevärt lägre förbrukning än sydligare trakter.

Priserna på ifrågavarande livsmedel voro även betydligt högre. Speciellt låg förbrukning kunde iakttagas beträffande färska äpplen och päron samt hallon och vinbär, medan underlägsenheten i fråga om apelsiner och bananer icke var fullt så stor. Större kvantitetstal än de för hela riket gällande uppvisades endast för bl. a. torkad frukt och bär, konserverad frukt och de för landsdelen karakteristiska hjortronen.

Den sammanlagda socker- och sirapsförbrukningen var i Nedre norra Sverige något större än i sydligare landsdelar, vilket får ses i samband med den relativt vanliga bakningen i hemmen. Även kakaoförbrukningen överskred riksmedeltalet. Relativa antalet absolutistfamiljer var större än i någon annan landsdel, och förbrukningen av spritdrycker inom de icke-absolutistiska familjerna understeg riksmedeltalet (12 l per familj emot 16 l).

I fråga om moderna bekvämligheter synas bostäderna å de undersökta orterna i Nedre norra Sverige i stort sett överensstämma med genomsnittsförhållandena i riket; jämförelsevis få lägenheter voro visserligen utrustade med kokgas, men användningen av elektrisk ström som köksbränsle var å andra sidan mera vanlig. Bland bränslesorter i övrigt dominerade givetvis veden, varvid barr- och björkvedskvantiteterna voro ungefär jämställda. Av kol och i ännu högre grad koks förbrukades mindre än riksmedeltalet, och även fotogenförbrukningen var anmärkningsvärt låg.

Övre norra Sverige. Enär till denna landsdel räknats endast de inre och nordligaste delarna av Norrland ha siffrorna för Övre norra Sverige ofta kommit att visa rätt extrema avvikelser från de i övriga delar av landet gällande. Antalet hushåll (9 arbetar- och lägre tjänstemannahushåll samt 10 medelklasshushåll) är emellertid så ringa, att bestämda slutsatser icke kunna dragas annat än i vissa fall, där avvikelserna äro synnerligen stora och kunnat kontrolleras genom tidigare gjorda erfarenheter.

I livsmedelskonsumtionen märkes en kött- och fläskförbrukning, som i sin sammanlagda storlek icke överträffas av någon landsdel (204 kg per normalhushåll i genomsnitt för de 9 arbetar- och lägre tjänstemannahushållen). Relativt stor var förbrukningen av färskt nötkött, fågel och vilt, korv och sylta samt salt och rökt fläsk. Den sammanlagda fläskkonsumtionen understeg ändock förbrukningen i Södra Götaland (56 mot 65 kg) men överträffade betydligt riksmedeltalet (48 kg). I fiskdieten ingick salt sill med den största kvantitet (27 kg), som observerats för någon landsdel. Även mjölkinköpen voro de största, som någon landsdel uppvisat, och detta synes gälla också separerad mjölk. Även användningen av cerealier var större än i någon annan trakt.

Som en följd av det stora fettbehovet på dessa breddgrader torde kunna betraktas, att även förbrukningen av smör och margarin (tillsammans över 90 kg per normalhushåll) var större än i övriga delar av landet. Äggförbrukningen var jämförelsevis liten. Av grönsaker konsumerades mindre än i sydligare trakter, och detsamma gäller också frukt och bär med undantag blott för Nedre norra Sverige, som företedde ännu lägre förbrukningssiffror. Kaffekonsumtionen (25 kg), som avsevärt överträffade riksmedeltalet (18 kg), var exceptionellt stor och synes karakteristisk för landsdelen.

Sammanfattning av resultatet beträffande olika landsdelar. Av det ovanstående har framgått, att inkomst- och utgiftsbudgeternas sammansättning i stort sett föga varierade inom olika landsdelar men att födoämnesförbrukningen föredde vissa, ganska markerade särdrag. En jämförelse med 1923 års hushållskostnadsundersökning visar, att detta resultat nära överensstämde med förhållandena tio år tidigare. De väsentliga omläggningar, som ägt rum i hushållsvanor och konsumtion under denna tid, ha alltså i ungefär likartad grad berört olika landsdelar. Samtidigt kan konstateras, att de lokala särdragen i kostvanorna icke utplånats, endast något mildrats.

Som de viktigaste av sistnämnda särdrag kunna nämnas den relativt stora förbrukningen av färsk fisk i kusttrakterna, av mjölk och vilt i norra Sverige, av fläsk och tamfågel i södra Götaland och den från söder mot norr minskade förbrukningen av ägg och potatis, samt den låga grönsaks- och fruktförbrukningen i norra Sverige, vilka särdrag samtliga torde förklaras av den lokala tillgången. Med av tillgången mera oberoende sedvanor synes den stora förbrukningen av hårt rågbröd i mellersta och norra Sverige, mjukt bagarbröd i de södra samt kaffe i den nordligaste landsdelen sammanhänga. Vad arten av dessa och andra mindre betydande särdrag angå, överensstämde förhållandena nära vid 1923 och 1933 års hushållskostnadsundersökningar. I fråga om differensernas storleksordning torde i allmänhet kunna sägas, att en viss tendens till utjämning mellan landsdelarna gjort sig gällande under tioårsperioden. Särskilt märker man en dylik i fråga om förbrukningen av mjölk och mjöl, men i de flesta fall (jfr exempelvis kvantiteterna fläsk och olika brödsorter) är utjämningen obetydlig och olikheterna alltjämt mycket utpräglade.

Följande sammanställning visar, huru den väsentliga delen av hushållens matvarukonsumtion inom olika landsdelar varit sammansatt. Övre norra Sverige har här (liksom i nästföljande kaloritabell) uteslutits på grund av det ringa antalet hushåll från denna landsdel.

<i>Samtliga arbetar- och lägre tjänstemannahushåll.</i>	Mot 100 kg kött, fläsk och fisk förbrukades av				
	potatis	rotfrukter	grönsaker	bröd ¹ , mjöl och gryn	oskummad mjölk
	kg	kg	kg	kg	l
Svealand	162	13	14	154	370
Norra Götaland	173	10	11	162	377
Södra »	158	10	10	141	271
Nedre norra Sverige	152	12	9	173	422
<i>Samtliga medelklasshushåll.</i>					
Svealand	128	13	22	134	317
Norra Götaland	137	15	25	135	326
Södra »	125	12	18	120	291
Nedre norra Sverige	118	14	15	136	402

I fråga om proportionerna mellan potatis samt kött, fläsk och fisk överensstämde alltså kosten i Svealand och Södra Götaland rätt nära, medan Norra Götaland uppvisade relativt hög och Nedre Norra Sverige möjligen relativt

¹ Brödet omräknat till mjöl.

Tab. JJ. Antal absolutistiska hushåll samt konsumtionen av spritdrycker inom olika landsdelar.

	Hela antalet hushåll	Därav absolutisthushåll		Icke- absolutisthushåll			
		antal	i % av hela antalet	Utgifter (kr.) per hushåll för			Förbrukning av spritdrycker per hushåll, 1
				spritdrycker	vin	öl	
<i>Arbetar- o. lägre tjänstemannahushåll.</i>							
Svealand	427	80	18.7	84.3	3.8	20.2	18.3
Norra Götaland	291	72	24.7	68.5	2.6	12.1	15.2
Södra >	230	36	15.7	65.8	2.3	12.3	14.8
Nedre norra Sverige	93	25	26.9	60.2	3.4	15.6	12.0
Övre > > ¹	9	4
Hela riket	1050	217	20.7	73.9	3.1	15.9	16.1
<i>Medelklasshushåll.</i>							
Svealand	92	8	8.7	92.6	11.3	26.6	17.4
Norra Götaland	41	5	12.2	94.3	9.5	20.0	16.9
Södra >	38	5	13.2	96.6	10.8	16.0	17.8
Nedre norra Sverige	14	3	21.4	77.7	6.5	25.5	13.6
Övre > > ¹	10	1
Hela riket	195	22	11.3	95.9	10.9	23.0	17.5

låg proportion potatis. Beträffande rotfrukter märkes ingen enhetlig tendens, men den för Norra Sverige typiska låga grönsaksförbrukningen framträder även i denna översikt. Spannmål och mjölk ingick relativt mycket i dieten i Norra Sverige och litet i Södra Götaland, men olikheterna voro ojämförligt mycket större beträffande mjölken än spannmålen.

Kostens kalorivärde redovisas i följande tablå, av vilken framgår, att stor överensstämmelse rådde mellan samtliga redovisade landsdelar.

Livsmedlens kalorivärde inom hushåll i olika landsdelar.

	Antal bruttokalorier per dag och konsumtionsenhet beräknat på hela livsmedelsposten	
	budgeten ²	>matvaror> ²
<i>Samtliga arbetar- och lägre tjänstemannahushåll.</i>		
Svealand	3 480	3 330
Norra Götaland	3 410	3 300
Södra >	3 420	3 330
Nedre norra Sverige	3 480	3 390
<i>Samtliga medelklasshushåll.</i>		
Svealand	3 480	3 230
Norra Götaland	3 560	3 350
Södra >	3 440	3 240
Nedre norra Sverige	3 520	3 350

¹ På grund av ringa frekvens ha genomsnitt icke uträknats för denna grupp.

² Jfr noterna till tablå sid. 112.

Tab. KK. Bostadsförhållanden inom olika landsdelar.

(Samtliga arbetar- och lägre tjänstemannahushåll.)

	Större städer						Mindre städer och orter					
	Svealand	Norra Götaland	Södra Götaland	Nedre norra Sverige	Övre norra Sverige	Hela riket	Svealand	Norra Götaland	Södra Götaland	Nedre norra Sverige	Övre norra Sverige	Hela riket
<i>Absoluta tal.</i>												
Antal lägenheter	270	203	132	25	4	634	157	88	98	68	5	416
därav med badrum	64	34	19	6	1	124	8	7	6	1	—	22
duschrum	18	2	2	—	—	22	1	1	—	1	—	3
centralvärme	117	66	33	14	1	231	25	23	13	13	1	75
kokgas	227	122	103	6	—	458	—	10	—	—	—	10
el. ström för belysning .	270	203	132	25	4	634	157	88	96	68	5	414
» » » kokning .	3	6	3	6	1	19	9	6	3	4	3	25
vattenledning	260	186	127	22	4	599	106	69	45	47	5	272
vattenklosett	158	91	58	17	4	328	37	30	10	24	2	103
Luftrymd per lägenhet, m ³	111·8	112·8	123·1	137·9	146·4	115·7	124·3	130·8	134·9	130·6	138·7	129·4
» » » person, »	29·1	26·0	29·8	31·9	26·6	28·3	31·5	29·6	29·1	28·2	31·5	29·9
<i>Relativa tal.</i>												
Antal lägenheter	100·0	100·0	100·0	1·	1·	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	1·	100·0
därav med badrum	23·7	16·7	14·4	·	·	19·6	5·1	8·0	6·1	1·5	·	5·3
duschrum	6·7	1·0	1·5	·	·	3·5	0·6	1·1	—	1·5	·	0·7
centralvärme	43·3	32·5	25·0	·	·	36·4	15·9	26·1	13·3	19·1	·	18·0
kokgas	84·1	60·1	78·0	·	·	72·2	—	11·4	—	—	·	2·4
el. ström för belysning .	100·0	100·0	100·0	·	·	100·0	100·0	100·0	98·0	100·0	·	99·5
» » » kokning .	1·1	3·0	2·3	·	·	3·0	5·7	6·8	3·1	5·9	·	6·0
vattenledning	96·3	91·6	96·2	·	·	94·5	67·5	78·4	45·9	69·1	·	65·4
vattenklosett	58·5	44·8	43·9	·	·	51·8	23·6	34·1	10·2	35·3	·	24·8

Stockholm och Göteborg. I stockholms- och göteborgsmaterialet ingingo 31 resp. 8 medelklasshushåll, 37 resp. 42 arbetarhushåll och 71 resp. 24 lägre tjänstemannahushåll. Socialklassernas representation i de bägge städernas material var alltså högst ojämn.

Samtliga socialklasser tillhörde i stort sett lägre välståndsgupper i Göteborg än i Stockholm. Enligt 1931 års dyrortsgruppering voro sålunda levnadskostnaderna i Stockholm ungefär 7 % högre än i Göteborg, men stockholmsfamiljernas genomsnittsinkomst per normalhushåll (enligt tab. LL) översteg göteborgsfamiljernas inom medelklassen med 23 %, bland arbetarna med 34 % och bland lägre tjänstemännen med 48 %. I avsikt att göra jämförelsen obe-

¹ På grund av ringa frekvens ha relativtal icke uträknats för denna grupp.

roende av arbetarnas och de lägre tjänstemannahushållens genomsnittligt olika välstånd å de båda orterna har därför längst till höger i de följande budgettabellerna särredovisats hushåll, som tillhöra de s. k. mellersta välståndsgrupperna.¹

I fråga om hushållsmedlemmarnas åldersfördelning rådde god överensstämmelse mellan budgetmassorna från de bägge städerna. Däremot voro göteborgshushållen i alla socialklasser genomsnittligt större än stockholms-hushållen.

Sammanfattningsvis torde om *inkomstbudgeterna* kunna framhållas, att de skilda inkomstslagens betydelse i stort sett är påfallande lika i Stockholm och Göteborg, speciellt beträffande mannens huvudinkomst och hans biförtjänster. De avvikelser, som uppvisas av medelklasshushållen i Göteborg, kunna här lika litet som i det följande tillmätas symptomatisk betydelse, då antalet observerade fall i denna grupp är alltför litet. Den väsentliga olikheten ligger i hustrurnas förvärvsarbete, vilket i stort sett var mera omfattande i Stockholm. Antalet hustrur med förvärvsarbete utgjorde bland arbetarna därstädes 21 av 37 (57 %), av vilka 12 förtjänat mer än 100 kr., men i Göteborg 11 av 42 (26 %), av vilka endast 1 förtjänat mer än 100 kr. Bland de lägre tjänstemännen funnos i Stockholm 29 hustrur med förvärvsarbete av 71 (41 %), av vilka 16 förtjänat mer än 100 kr., medan motsvarande antal i Göteborg var 8 av 24 (33 %), resp. 2 med över 100 kr., i inkomst. Barnens bidrag var däremot genomgående större bland göteborgshushållen. Till inkomstposterna i övrigt skall endast fogas den anmärkningen, att det jämförelsevis stora beloppet »övriga kontanta inkomster» hos arbetarna i Göteborg huvudsakligen härrörde från uthyrning och inackordering samt utfallna sjukförsäkringar.

I *utgiftsbudgeterna* synas födo- och njutningsämnen betyda lika mycket för stockholms- som göteborgshushållen. Enligt *tab. MM* utgjorde sålunda den s. k. livsmedelsprocenten bland arbetar- och lägre tjänstemannahåll i de mellersta välståndsgrupperna å bägge orterna 34.0 %. Ser man till de olika socialklasserna, befinnes visserligen, att stockholms-hushållen bland såväl arbetare som lägre tjänstemän givit ut relativt mindre än göteborgshushållen, vilket dock sammanhänger med de förras högre välstånd. Om alltså ingen mera markerad skillnad i storleken av livsmedelsprocenterna i Stockholm och Göteborg stått att finna, visar det sig dock, att livsmedelspostens sammansättning varit olika på de bägge orterna. Sålunda observeras, att förbrukningen av njutningsmedel var större i Stockholm, där man i de mellersta välståndsgrupperna för dryckesvaror gav ut i genomsnitt 3.5 % och för tobak 1.3 % mot resp. 2.6 och 1.0 % i Göteborg. Förtäring utom hemmet skulle att döma av utgiftsprocenterna för de mellersta välståndsgrupperna förekomma i samma utsträckning i Stockholm som i Göteborg. Emellertid förete siffrorna för de tre socialklasserna i Stockholm så mycket högre belopp både relativt och absolut än motsvarande klasser i Göteborg, att materialet i sin helhet måste anses giva rätt tydligt utslag för olika levnadsvanor i de bägge städerna.

¹ Angående innebörden i uttrycket mellersta välståndsgrupperna hänvisas till not 1 tab. HH.

Tab. LL. Inkomster och utgifter¹ (kr.) per år och normalhushåll i Stockholm och Göteborg.

Budgetposter	Medelklass		Arbetare		Lägre tjänstemän		Arb. o. lägre tjänstemän i de mellersta välförhållningsgrupperna	
	Stockholm	Göteborg	Stockholm	Göteborg	Stockholm	Göteborg	Stockholm	Göteborg
Antal hushåll	31	8	37	42	71	24	51	36
Antal kons.-enh. per hushåll . .	2.99	3.70	2.91	3.27	2.84	3.70	3.15	2.96
<i>Inkomster.</i>								
Mannens huvudinkomst	7 598.5	5 601.3	4 550.5	3 254.5	4 817.2	3 370.6	4 182.1	3 820.3
» biförtjänster	501.2	760.5	157.2	130.1	182.1	63.1	108.7	106.7
Hustruns inkomst	121.4	394.6	204.3	11.6	201.5	37.2	186.8	22.1
Barnens bidrag	—	43.4	12.9	98.6	12.2	133.3	19.4	84.3
Övriga kontanta inkomster . .	424.0	337.5	225.2	429.9	295.1	133.6	206.0	217.0
Förmåner in natura	44.3	23.4	115.4	67.9	146.7	134.0	87.8	128.6
Övriga inkomster in natura . .	177.4	75.3	159.7	43.0	172.4	71.5	128.6	85.4
Summa inkomster	8 866.8	7 236.0	5 425.2	4 035.6	5 827.2	3 943.3	4 919.4	4 464.4
<i>Utgifter.</i>								
Födo- och njutningsämnen . . .	2 010.1	1 568.4	1 790.2	1 496.1	1 761.1	1 318.0	1 662.5	1 537.2
matvaror	1 450.1	1 330.6	1 360.6	1 245.3	1 402.9	1 128.4	1 327.2	1 278.2
dryckesvaror	221.4	119.9	176.1	118.4	193.1	102.3	171.9	118.3
tobak	106.5	23.6	77.9	48.7	63.7	33.8	61.3	46.6
förtäring utom hemmet	232.1	94.3	175.6	83.7	101.4	53.5	102.1	94.1
Bostad	1 743.6	1 065.4	1 010.8	636.2	1 180.2	676.9	937.1	774.0
Bränsle och lyse	261.4	210.5	179.4	159.0	201.0	160.4	165.5	183.0
Kläder och skodon	974.9	971.5	586.6	450.3	595.2	504.3	534.2	523.4
Skatter	748.4	586.9	363.2	265.1	380.4	249.0	299.7	295.1
Inventarier	345.9	358.9	173.1	166.0	211.6	167.6	142.5	193.3
Förenings- o. försäkringsavgifter	462.0	665.5	296.9	238.6	348.9	241.2	292.6	286.4
Barnens undervisning	165.5	169.6	50.4	17.3	56.3	59.5	71.9	32.9
Tidningar	64.3	48.9	55.5	50.1	57.1	38.1	51.2	46.7
Böcker o. d.	56.4	71.0	20.4	15.0	31.6	24.9	21.8	24.1
Skrivmaterial, porto, telefon . .	127.3	113.4	60.7	32.2	81.1	29.6	67.4	36.1
Tvätt o. strykning utom hemmet	52.7	30.8	12.3	5.4	12.6	3.8	11.1	3.1
Rengöringsmedel m. m.	45.1	41.9	39.6	33.5	42.5	31.2	36.6	35.6
Kroppsvård	99.3	63.0	49.5	35.0	53.0	37.2	42.3	42.0
Sjukvård	183.7	182.9	86.5	76.1	119.6	86.5	89.3	85.3
Arbets hjälp i hemmet	145.9	164.5	8.1	4.1	23.0	5.5	11.8	4.1
Gåvor	285.9	269.7	136.0	87.3	132.3	72.2	87.4	105.5
Nöjen och förströelser	154.2	76.3	90.9	50.7	91.2	42.5	81.3	53.3
Resor	353.4	193.4	191.6	118.2	211.3	146.7	165.6	148.1
Utgifter för egna fordon	91.0	25.2	44.1	30.9	57.4	17.6	33.1	23.6
Ränta å lån	35.9	50.0	7.0	2.1	19.4	10.7	13.6	7.4
Övriga utgifter	170.6	137.5	99.0	74.0	91.7	51.1	80.3	83.2
Summa utgifter	8 577.5	7 065.2	5 351.8	4 043.2	5 758.5	3 974.5	4 898.8	4 524.0

¹ En detaljerad förteckning över de olika inkomst- och utgiftslag, som förts under resp. rubriker, återfinnes i bilaga 2.

Bostadsutgifterna visa sig, som man kunnat vänta, betydligt högre i Stockholm än i Göteborg. I bostadsutgifterna ingå icke kostnader för centralvärme och varmvatten. Centralvärmelägenheterna äro emellertid som regel nyare än övriga och representera även därigenom en högre kvalitet, för vilken hyresgästen får betala. I följande tablå, som belyser stockholms- och göteborgshushållens bostadsförhållanden, upptagas såsom en antydning om bostädernas kvalitet uppgifter om antalet lägenheter med centralvärme och vattenklosett.

		Antal lägenheter	Därav med centralvärme	vattenklosett	Luftrymd per lägenhet, m ³	Luftrymd per person, m ³
Medelklasshushåll	{ Stockholm	31	24	31	165.5	42.4
	{ Göteborg	8	4	7	184.7	39.9
Arbetarhushåll	{ Stockholm	37	27	35	95.4	27.4
	{ Göteborg	42	18	23	101.5	23.5
Lägre tjänstemannahushåll	{ Stockholm	71	47	69	117.0	34.2
	{ Göteborg	24	11	17	110.9	25.3
Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll i de mellersta välståndsgруппerna	{ Stockholm	51	27	49	104.1	28.1
	{ Göteborg	36	18	25	101.6	26.5

De i undersökningen ingående stockholms- och göteborgshushållens bostäder ha genomgående varit modernare än göteborgshushållens. Av samtliga 139 stockholms- och göteborgshushåll bebodde 71 % lägenheter med centralvärme och 97 % sådana med vattenklosett; för samtliga 74 göteborgshushåll voro motsvarande tal 45 % och 64 %. Däremot märktes ingen genomgående tendens beträffande bostädernas storlek. Att göteborgshushållens luftrymd per person blev relativt låg, berodde på att familjerna i allmänhet voro större.

Göteborgshushållens utgifter för bränsle och lyse äro relativt högre än stockholms- och göteborgshushållens. Förhållandet är särskilt markerat i de mellersta välståndsgруппerna, där frekvensen av centralvärmelägenheter är ungefär lika å bägge orterna. Förklaringen kan i någon mån sökas i olika bränslepriser. Sålunda låg gaspriset under bokföringsåret vid 10 öre per m³ i Stockholm mot 12 öre i Göteborg; även vedprisen voro över lag högre i Göteborg än i Stockholm, men detta senare torde ha kompensrats av lägre kol- och kokspriser. En annan del av förklaringen torde ligga i det större behovet av köksbränsle i Göteborg, ty, som nedan skall visas, är matlagningen där, exempelvis genom oftare förekommande bakning, mera värmekrävande än i Stockholm.

Utgifterna för kläder och skodon betydde trots lägre utgiftsbelopp relativt mera inom göteborgs- än stockholms- och göteborgshushållena. Även var och en av kontots bägge underavdelningar (kläder och skodon) tager i anspråk en större procentuell andel av totalutgifterna bland göteborgs- än stockholms- och göteborgshushållena. Orsaken härtill kan icke ligga i beklädnadspriserna, ty de av socialstyrelsen för dess prisindex insamlade uppgifterna om priserna på jämförliga kvaliteter av olika klädesplagg, tyger och skodon å olika orter giva vid handen, att kläd-, tyg- och skopriserna i Göteborg äro icke obetydligt lägre än motsvarande priser i Stockholm.

Skatteutgifterna voro för stockholmshushållen större till sina absoluta belopp i samtliga redovisade hushållsgrupper och i de flesta av dem även relativt till samtliga utgifter. På grund av skatternas progressivitet vid stigande välstånd är det emellertid naturligt, att stockholmshushållen i allmänhet erhålla större skatteutgifter än göteborgshushållen. Arbetare och lägre tjänstemän i de mellersta välstandsgrupperna däremot gävo i Göteborg procentuellt ut mera till skatt än i Stockholm, och snarare detta förhållande får betraktas som signifikativt för skattetrycket på de bägge orterna. I själva verket utgick kommunalskatten efter högre sats i Göteborg än i Stockholm (kronor 9.81 resp. 8.61 per skattekrona enligt 1932 års beslut).

Tabellernas uppgifter om inventariet kontot låta antyda, att göteborgshushållen lägga ned relativt mycket på hemmens inredning. Särskilt starkt framträder detta för hushållen i de mellersta välstandsgrupperna.

Posten skrivmaterial, porto, telefon intager i stort sett större plats i stockholmshushållens budget, till en del sammanhängande med dessas högre välstånd. I mellersta välstandsgrupperna råder emellertid samma förhållande. Om utgiftsposten uppdelas, finner man, att stockholmshushållens större utgifter helt komma på telefonkontot. Frekvensen hushåll med telefonabonnemang utgjorde nämligen bland stockholms- resp. göteborgshushållen inom medelklassen 87 resp. 75 %, bland arbetarna 49 resp. 24 %, bland de lägre tjänstemännen 63 resp. 21 % och bland arbetare och lägre tjänstemän i mellersta välstandsgrupperna 61 resp. 22 %. Bland återstående utgiftsslag observeras de genomgående högre såväl absoluta som relativa belopp, vilka av stockholmshushållen erlagts för nöjen och förströelser. Större delen härav har gått till biljetter vid föreställningar av något slag.

Som av *tab. NN* framgår, föreligga vissa lokala olikheter i *livsmedelskonsumtionen* mellan Stockholm och Göteborg. Till att börja med iakttages en rätt betydande skillnad i köttkonsumtionen. Konsumtionen av de flesta köttsorter är genomgående lägre i Göteborg än i Stockholm med undantag för malet kött. Stockholmsarna inköpa också betydligt mera korv och sylta. En lista över köttpriserna i Stockholm och Göteborg visar också något högre pris för de flesta köttsorter i Göteborg, men med ett markerat undantag — malet kött. Fläskkonsumtionen i dess helhet avviker rätt obetydligt, men man observerar att göteborgshushållens inköp äro mera lagda på färskt fläsk (möjligen för nedsaltning) och stockholmsarnas på salt och rökt. Siffrorna rörande färdiglagad mat, konserver visa, att göteborgshushållens inköp av dessa varuslag äro ungefär lika stora som stockholmsarnas.

Förbrukningen av de flesta slags färsk saltvattensfisk är mycket större i Göteborg än i Stockholm; priset på densamma är också lägre. Däremot är förbrukningen av strömming samt abborre, gädda och annan sötvattensfisk betydligt mindre i Göteborg än i Stockholm. Stockholmshushållens relativt stora konsumtion av salt fisk, framför allt salt sill, är anmärkningsvärd; genom denna salta fisk kommer den totala fiskkonsumtionen i Stockholm dock upp till en nivå jämförlig med den i Göteborg rådande.

Tab. NN. Konsumerade kvantiteter av

Varuslag ¹	Medelklass		Arbetare		Lägre tjänstemän		Arb. o. lägre tjänstemän i de mellersta välståndsgруппerna	
	Stock-holm	Göte-borg	Stock-holm	Göte-borg	Stock-holm	Göte-borg	Stock-holm	Göte-borg
	31	8	37	42	71	24	51	36
Antal hushåll								
<i>Matvaror.</i>								
Kött och fläsk kg	175·9	147·3	197·8	158·5	193·6	143·5	188·0	164·9
färskt nötkött »	21·6	12·9	29·0	26·9	26·5	22·8	26·2	25·9
» kalvkött »	22·6	23·3	24·0	16·7	26·0	15·5	24·6	18·8
» malet kött »	14·6	19·6	16·8	19·0	16·6	18·3	14·6	19·7
» färskött »	5·9	3·0	4·9	1·4	4·5	1·1	4·8	1·2
fågel och vilt »	8·3	8·5	5·9	2·1	6·7	3·8	5·2	4·0
salt kött »	3·3	0·9	5·4	0·4	4·3	0·2	4·4	0·2
färskt fläsk »	22·7	25·4	29·1	29·9	29·7	31·1	30·8	35·1
salt och rökt fläsk »	17·4	13·2	19·2	11·8	18·6	8·6	18·8	10·7
korv och sylta »	24·7	14·7	33·4	20·6	32·4	18·0	32·5	21·0
inälvor »	9·4	9·5	8·1	6·2	8·6	5·9	7·7	7·1
färdigl. mat, konserver »	25·4	16·3	22·0	23·5	19·7	18·2	18·4	21·2
Fisk »	72·3	67·0	68·8	76·9	76·8	67·0	67·5	80·4
färsk fisk »	51·4	57·3	38·4	63·7	49·8	55·5	42·1	66·8
sill »	1·0	10·8	2·6	12·2	1·9	7·5	2·1	11·0
strömming »	21·2	2·1	19·3	0·6	21·6	0·5	18·0	0·6
abborre och gädda »	9·3	1·8	4·9	0·3	7·2	0·3	7·3	0·3
torsk »	4·6	7·3	3·3	7·4	4·6	6·6	4·0	7·5
kolja »	2·0	5·9	1·1	9·6	2·5	8·8	1·8	10·9
vitling »	2·0	9·8	0·8	8·2	2·1	8·0	1·1	8·5
makrill »	1·4	10·4	0·6	14·2	0·9	13·2	0·7	15·1
flundrefisk »	2·9	2·6	1·3	5·3	2·4	5·5	1·8	6·7
annan sötvattensfisk »	4·6	0·7	2·5	0·5	3·9	0·2	3·0	0·2
» saltvattensfisk »	2·4	5·9	2·0	5·4	2·7	4·9	2·3	6·0
salt fisk »	20·9	9·7	30·4	13·2	27·0	11·5	25·4	13·6
sill »	13·7	5·9	23·3	7·5	19·3	7·4	18·3	8·4
strömming »	0·1	—	0·8	0·1	1·2	0·0	1·4	0·1
annan salt fisk »	7·1	3·8	6·3	5·6	6·5	4·1	5·7	5·1
Mjök och grädde ² l	692·4	679·7	759·1	792·0	820·0	733·6	785·6	809·6
oskummad mjök »	560·3	615·3	598·4	723·6	641·3	675·0	630·1	734·5
skummad »	5·2	0·9	5·9	9·0	19·3	3·2	10·6	3·7
grädde »	43·0	21·3	52·4	21·0	55·7	18·9	49·7	24·3
Smör kg	45·3	52·7	35·8	36·9	47·3	34·4	44·8	39·2
Margarin »	28·1	27·5	38·3	34·5	28·8	31·6	28·9	33·7
Fett och flott »	2·0	1·9	2·0	2·1	3·3	2·1	2·5	1·5
Ost »	22·2	27·0	20·4	25·0	20·9	20·7	21·3	23·1
Ägg st	914	1 255	931	806	972	770	939	887
Mjöl kg	96·4	174·0	118·6	192·1	136·1	167·2	129·6	175·2
vetemjöl »	85·1	129·2	104·4	146·5	109·3	123·8	109·5	130·6
rågmjöl »	1·4	8·5	1·3	6·8	3·2	7·6	3·0	6·4
rågsiktmjöl »	5·7	28·2	8·9	31·3	17·7	24·5	12·1	31·6
havremjöl »	0·5	1·7	0·1	0·9	0·6	1·0	0·3	1·2
kornmjöl »	—	—	—	—	0·0	—	—	—
potatismjöl »	2·3	3·2	3·0	4·6	3·4	3·2	3·1	3·8
annat mjöl »	1·4	3·2	0·9	2·0	1·9	7·1	1·6	1·6
Gryn och flingor »	19·6	32·6	18·0	18·8	21·5	20·2	19·9	18·9
havregryn »	14·1	24·7	11·7	13·2	14·6	14·9	13·3	13·1
korngryn »	0·2	—	0·4	0·1	0·2	0·2	0·4	0·3
mannagryn »	1·2	1·7	1·4	1·2	1·2	0·8	1·2	0·7
risgryn »	3·2	5·3	4·0	3·5	4·5	3·8	4·1	4·2
andra gryn »	0·1	0·5	0·1	0·4	0·6	0·3	0·6	0·5
flingor »	0·8	0·4	0·4	0·4	0·4	0·2	0·3	0·1

¹ En detaljerad förteckning över de olika varuslag, som förts under resp. rubriker, återfinnes i bilaga 2. — ² En liter skummad mjök har vid summeringen ansetts motsvara 0·6 liter oskummad mjök och en liter grädde 3 liter oskummad mjök.

viktigare livsmedel per år och normalhushåll i Stockholm och Göteborg.

V a r u s l a g	Medelklass		Arbetare		Lägre tjänstemän		Arb. o. lägre tjänstemän i de mellersta välstandsgrupperna	
	Stock-	Göte-	Stock-	Göte-	Stock-	Göte-	Stock-	Göte-
	holm	borg	holm	borg	holm	borg	holm	borg
Bröd kg	179.0	113.6	167.3	135.2	146.3	114.6	150.0	132.5
hårt rågbröd	39.6	26.7	37.6	12.7	38.0	17.1	40.2	14.9
mjukt grovbröd	16.5	19.1	15.8	41.3	15.9	29.1	15.3	34.5
sötlimpa	43.3	26.7	52.4	25.0	39.0	21.5	42.9	26.9
matbröd av vete	31.9	19.5	24.1	15.7	23.8	14.8	23.1	16.4
skorpor	7.3	3.7	6.3	8.1	4.1	6.5	3.5	7.3
enkla kaffebröd	20.7	5.3	16.0	15.5	13.4	11.9	12.9	15.0
finare kaffebröd, småbröd	19.7	12.6	15.1	16.9	12.1	13.7	12.1	17.5
Potatis	263.2	272.0	330.9	367.1	340.9	333.7	337.3	377.6
Rotfrukter	29.1	30.4	28.1	22.2	30.0	20.1	27.3	21.8
morötter	11.0	8.6	10.7	10.9	10.4	8.8	9.8	10.4
rödbetor	7.5	6.3	6.7	3.4	8.1	4.2	7.4	3.9
kålrotter	4.0	5.2	6.3	2.3	6.0	2.4	5.4	1.7
andra rotfrukter	6.6	10.3	4.4	5.6	5.5	4.7	4.7	5.8
Färska grönsaker	47.9	46.9	34.7	18.3	38.4	21.0	32.1	21.5
kål, alla slag	13.6	11.5	9.3	5.9	11.9	6.3	8.4	6.8
lök och gurka	12.1	8.2	10.5	4.8	10.5	6.3	9.1	6.4
tomater	10.2	10.6	8.2	3.8	7.5	4.7	7.4	3.9
andra färska grönsaker	12.0	16.6	6.7	3.8	8.5	3.7	7.2	4.4
Torkade o. kons. grönsaker	6.7	2.9	4.9	2.0	4.7	2.8	3.8	2.9
Torkade ärtor	3.2	4.8	5.5	3.3	4.9	3.1	4.7	3.3
Bruna bönor	1.4	1.4	1.9	1.1	1.4	0.9	1.5	1.1
Frukt och bär	180.3	180.4	144.5	134.7	147.0	125.0	138.2	142.8
äpplen och päron	69.0	61.9	57.9	46.8	51.3	44.5	50.7	48.7
apelsiner	45.1	42.6	36.6	32.0	33.4	31.8	34.2	37.6
bananer	9.0	4.6	5.0	5.6	6.8	2.7	4.0	4.9
hallon och vinbär	5.9	7.4	6.8	6.6	7.5	7.1	7.1	7.7
hjordron	0.0	—	—	0.4	0.0	0.0	—	—
övriga svenska bär	22.5	38.6	17.5	27.5	26.3	23.5	21.8	26.4
annan färsk frukt	11.0	9.1	7.8	4.2	7.9	3.3	7.5	5.2
torkad frukt och bär	14.5	14.3	10.8	10.0	11.4	10.6	10.6	10.8
konserverad frukt	3.3	1.9	2.1	1.6	2.4	1.5	2.3	1.5
Sockor	99.0	130.6	119.4	122.2	113.0	117.0	114.8	123.2
Sirap	2.3	5.0	2.6	6.1	3.0	6.3	2.7	5.5
Karameller	12.5	7.9	7.3	6.9	6.2	6.2	6.4	8.9
Kaffe	14.7	14.9	21.2	17.9	18.4	16.5	18.3	19.2
Te hg	8.6	20.8	3.4	4.7	5.6	4.8	4.6	3.8
Kakao	14.7	23.0	15.7	10.9	12.0	17.7	11.8	11.6
Salt kg	7.9	8.8	8.2	10.6	9.7	10.4	8.5	10.5
<i>Dryckesvaror.¹</i>								
Spritdrycker l	24.7	14.5	26.6	20.3	28.7	15.4	26.8	18.9
Vin	4.3	1.0	1.9	1.0	1.6	0.7	1.4	0.8
Öl och pilsnerdricka	74.5	20.6	51.4	18.1	54.6	17.7	50.4	16.9
Svagdricka o. läskedrycker	80.1	53.7	52.0	46.4	64.1	73.4	45.4	67.1

Göteborgshushållen uppvisa större konsumtion av vissa mejeriprodukter. Man lägger sålunda märke till förbrukningssiffrorna för oskummad mjölk och ost. En del av göteborgshushållens större mjölkinköp får ses i samband med hembakningen. Ostpriserna ligga i Göteborg något lägre än i Stockholm, vilket möjligen äger samband med närheten till det stora produktions-

¹ Jfr tablan sid. 144. Antalet hushåll, som icke förbrukat spritdrycker, vin eller öl, utgjorde i Stockholm resp. Göteborg inom medelklassen 2 resp. 0, bland arbetarna 4 resp. 3, bland tjänstemännen 3 resp. 2 och bland arbetare och tjänstemän i de mellersta välstandsgrupperna 2 resp. 4.

området i Västergötland. Stockholms-hushållens inköpta gräddkvantiteter äro mer än dubbelt så stora som göteborgshushållens, men en undersökning av priset upplyser om, att göteborgarnas grädd i betydligt större utsträckning bestått av tjock sådan. I siffrorna över äggförbrukningen märkes ingen tydlig tendens, ehuru de öfvervägande synas peka mot större förbrukning i Stockholm.

Förbrukningssiffrorna för å ena sidan mjöl och å den andra bröd upplysa om, att bakning i hemmen är vanligare i Göteborg än i Stockholm. Göteborgshushållens större mjölförbrukning är sålunda genomgående för alla mjölsorter. Stockholms-hushållens inköp av bröd äro i gengäld betydligt större men icke genomgående för alla sorter. Förbrukningen av hårt bröd är dubbelt å tredubbelt större i Stockholm än i Göteborg. Smaken i fråga om mjukt grovbröd och sötlimpa är helt olika; göteborgshushållen föredraga grovbrödet, stockholms-hushållen sötlimpan. De sistnämndas inköp av mjukt matbröd av vete är också större. Göteborgshushållen köpa däremot i regel större mängder skorpor och småbröd.

Grönsaker ha genomgående konsumerats mera i stockholms-hushållen. Grönsaks-konsumtionen äger visserligen starkt samband med välståndet, men då även hushållen i de mellersta välståndsgrupperna uppvisa samma differens, torde förhållandet kunna anses som symptomatiskt för de båda orterna. Liknande skillnad råder i fråga om rotfrukter, torkade örter och bruna bönor.

Frukt- och bärkonsumtionen visar sig ungefär lika betydande å bägge orterna, då varugruppen tages i sin helhet, men uppvisar vissa smärre olikheter i detaljerna. Bland återstående varuslag märkas göteborgshushållens större kvantiteter av socker och sirap, antagligen sammanhängande med bakningen i hemmen. Kaffeförbrukningen synes ungefär lika stor på båda orterna. Teförbrukningen inom medelklasshushållen i Göteborg är avsevärt högre än i Stockholm, men det ringa antal fall, varpå göteborgsgenomsnittet grundar sig, inbjuder till försiktighet vid iakttagelsens generaliserande.

Stockholmarnas större utgifter för dryckesvaror konstaterades ovan. I tab. NN angives, huru konsumtionen fördelar sig på olika drycker. Av siff-

Konsumerade kvantiteter av spritdrycker, vin och öl per år och hushåll.

		Sprit- drycker	Vin	Öl och pilsnerdricka
		1	1	1
Medelklasshushåll	{ Stockholm	20·6	3·6	69·5
	{ Göteborg ¹	.	.	.
Arbetarhushåll	{ Stockholm	22·1	1·5	44·0
	{ Göteborg	18·8	0·9	18·1
Lägre tjänstemannahushåll	{ Stockholm	23·4	1·3	45·7
	{ Göteborg	16·7	0·8	19·8
Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll i de mellersta välståndsgrupperna . . .	{ Stockholm	24·3	1·2	46·7
	{ Göteborg	16·2	0·7	14·9

¹ På grund av ringa frekvens ha genomsnitt icke uträknats för denna grupp.

orna framgår, att stockholmshushållen i genomsnitt förbrukat betydligt mera än göteborgshushållen av såväl spritdrycker och vin som framför allt öl, en skillnad, som dock i de flesta grupperna överdrivits vid genomsnittens reduktion till normalhushåll. För den skull meddelas i tablån ovan förbrukningstal för spritdrycker, vin och öl beräknade som enkla genomsnitt per hushåll.

De typiska dragen i storstadsbefolkningens levnadssätt och konsumtionsvanor framträda rätt tydligt vid följande jämförelse med befolkningens levnadsvanor i *övriga av undersökningen berörda samhällen*, till vilken ha uttagits arbetar- och lägre tjänstemannahushåll i de mellersta välstandsgrupperna.

Utgifternas procentuella fördelning på budgetens huvudposter.

	Stockholm	Göteborg	Övriga städer o. orter
Födo- och njutningsämnen	34.0	34.0	35.0
Bostad	19.1	17.1	13.2
Bränsle och lyse	3.4	4.0	4.1
Kläder och skodon	10.9	11.6	13.0
Skatter	6.1	6.5	6.8
Övriga utgifter	26.5	26.8	27.9
Summa	100.0	100.0	100.0

Som av ovanstående tablå framgår, taga utgifterna för födo- och njutningsämnen i anspråk ungefär lika stor procentuell andel (34 å 35 %) av totalutgifterna i Stockholm och Göteborg som i rikets samhällen i övrigt. Beträffande bostad måste däremot storstadsbefolkningen offra avsevärt mera av sina inkomster till följd av de högre hyrorna, vilka i sin tur sammanhånga med bl. a. bostädernas högre kvalitet. Sålunda belöpte sig utgifterna för bostad till 19.1 % av samtliga utgifter i Stockholm och 17.1 % i Göteborg mot 13.2 % å övriga orter. De högre bostadskostnaderna i storstäderna kompenseras i någon mån av lägre skatter. Utgiftsprocenterna för bränsle och lyse, beklädnad samt restposten övriga utgifter äro något lägre i storstäderna än i övriga medelstora och mindre samhällen.

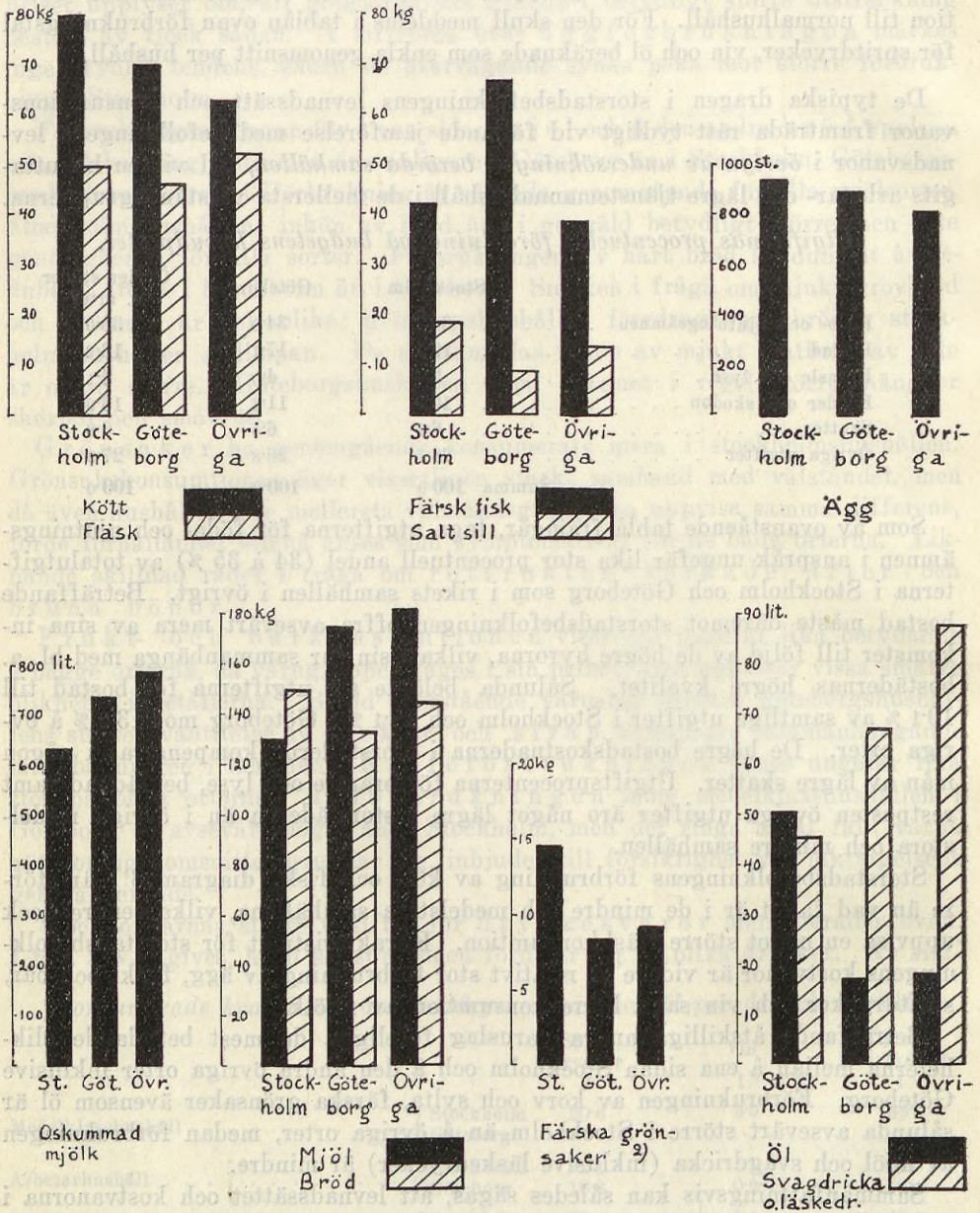
Storstadsbefolkningens förbrukning av kött och fisk (diagram 8¹) är större än vad fallet är i de mindre och medelstora samhällena, vilka senare dock uppvisa en något större fläskkonsumtion. Karakteristiskt för storstadsbefolkningens kostvanor är vidare en relativt stor förbrukning av ägg, frukt och bär, spritdrycker och vin samt lägre konsumtion av mjölk.

Beträffande åtskilliga andra varuslag föreligga de mest betydande olikheterna mellan å ena sidan Stockholm och å den andra övriga orter inklusive Göteborg. Förbrukningen av korb och sylta, färska grönsaker ävensom öl är sålunda avsevärt större i Stockholm än å övriga orter, medan förbrukningen av mjöl och svagdricka (inklusive läskedrycker) är mindre.

Sammanfattningsvis kan således sägas, att levnadssättet och kostvanorna i storstäderna i flera viktiga avseenden uppvisa typiska särdrag. Detta gäller i synnerhet Stockholm, medan däremot Göteborg närmare ansluter sig till rikets stadssamhället i övrigt.

¹ Jfr även tablån sid. 175.

Diagram 8. Förbrukade kvantiteter av vissa livsmedel per år och normalhushåll i Stockholm och Göteborg samt övriga städer och orter.¹

¹ Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll i de mellersta välståndsgруппerna.

² Ärtor, bönor, spenat, sallad, tomater m. m.

Kap. VII. Priser på viktigare varuslag.

I tab. 13 bland huvudtabellerna meddelas uppgifter om de medelpriser, som av hushåll tillhörande olika socialklasser, ortsgupper och landsdelar betalats för vissa viktigare slag av livsmedel och bränsle.

Talen ha erhållits som kvot mellan vederbörande hushållsgrupps utgifter för resp. varuslag och de kvantiteter, som svara däremot. Vid bearbetningen av hushållsböckerna befanns, som tidigare nämnts, att kvantitetstal stundom saknades för sådana varuslag, som vanligen säljas i stycken, knippor o. dyl. eller i mycket små mängder. Man måste då tillgripa utvägen, att med uppgifter från socialstyrelsens prisstatistik, andra hushållsböcker m. m. beräkna kvantiteter på grundval av de uppgivna utgifterna. Där dylika approximationer skett i större skala, äga givetvis de framräknade medelpriserna mindre värde för ett studium av prisvariationerna olika hushållsgrupper emellan, och ifrågavarande varuslag ha därför uteslutits från tabellen. Av de där upptagna varuslagen torde dock prisuppgifterna för mjukt bröd, tomater och rotfrukter kunna betecknas som i relativt stor utsträckning beräknade och därför av lägre kvalitet än de övriga. I några fall ha prisuppgifterna för enstaka hushållsgrupper utelämnats, vilket har sammanhängt antingen med att den inköpta kvantiteten varit så liten, att priset icke kunnat anses som representativt, eller att allt för stor del av konsumtionen täckts genom tillskott in natura el. dyl.

I anslutning till de prisuppgifter, som i tab. 13 meddelas för hushåll ur olika socialklasser, skall till en början framhållas, att socialklasserna någorlunda jämnt fördela sig på olika landsdelar och ortsgupper, vilket framgår av tab. C (kap. II), ävensom på olika dyrorter, vilket belyses av följande sammanställning.

	Hela antalet hushåll	Därav i % inom dyrortsgrupp							
		A	B	C	D	E	F	G	¹ »H»
Arbetare	526	4.0	11.6	21.3	16.9	15.4	13.5	10.3	7.0
Lägre tjänstemän	524	1.5	5.2	24.4	16.6	18.7	11.5	8.6	13.5
Medelklass	195	1.0	7.2	23.1	13.3	20.0	11.3	8.2	15.9

Inom dyrortsgrupperna A, B och C befinna sig alltså 36.9 % av arbetarhushållen, 31.1 % av de lägre tjänstemannahushållen och 31.3 % av medelklassen och inom de två högsta grupperna (G och »H») resp. 17.3, 22.1 och 24.1 %. Ehuru en viss förskjutning mot högre dyrortsgrupper sålunda ger sig tillkänna, då jämförelsen går från arbetarna till medelklassen, torde man icke behöva räkna med något starkare inflytande på medelpriserna av denna skevhet.

Det visar sig nu, att arbetarhushållen för de flesta varuslag betalat de lägsta, medelklassen de högsta medelpriserna. Så är priset bland arbetarna, de

¹ Jfr angående grupp »H», not till tab. A.

Tab. 00. Årsmedelpris (kr.) för vissa varuslag enligt hushållskostnads-
(I förspalten angives varuslaget först enligt hushållskostnadsundersökningarnas nomenklatur

Varuslag och kvantitet	År 1923		År 1933		Ökning (+) eller minskning (-) i % 1923—1933	
	Hus- hålls- kost- nads- under- sök- ningen	Pris- stati- stiken ¹	Hus- hålls- kost- nads- under- sök- ningen	Pris- stati- stiken ²	Hus- hålls- kost- nads- under- sök- ningen	Pris- stati- stiken
Färskt nötkött: (stek) kg	1·92	2·12 1·70	1·35	1·51 1·18	- 29·7	- 28·8 - 30·6
(soppkött) »						
> kalvkött: (stek, gödkalv) »	1·99	2·61 1·51	1·49	1·91 1·17	- 25·1	- 26·8 - 22·5
(» , spädkalv) »						
> malet kött (malet nötkött) »	2·23	—	1·49	1·46	- 33·2	.
> färskött (stek) »	1·97	2·28	1·54	1·90	- 21·8	- 16·7
> fläsk (sidfläsk) »	2·18	2·26	1·39	1·47	- 36·2	- 35·0
Salt o. rökt fläsk (salt, svenskt sidfläsk) . »	2·51	2·39	1·62	1·53	- 35·5	- 36·0
Färsk sill »	0·69	0·69	0·55	0·61	- 20·3	- 11·6
> strömming »	0·52	0·62	0·51	0·59	- 1·9	- 4·8
> torsk »	0·63	0·93	0·70	0·90	+ 11·1	- 3·2
> kolja »	0·83	1·08	0·86	1·18	+ 3·6	+ 9·3
Salt sill (prima islands-) »	0·61	0·59	0·43	0·38	- 29·5	- 35·6
Mjölk: oskummad l	0·23	0·23	0·20	0·20	- 13·0	- 13·0
skummad (separerad) »	0·10	0·09	0·08	0·07	- 20·0	- 22·2
Smör: (bords-, mejeri-) kg	3·51	3·65 3·49	2·26	2·37 2·19	- 35·6	- 35·1 - 37·2
(mat-, lands-) »						
Margarin (växt-, ej smörblandat) »	1·88	1·85	1·21	1·24	- 35·6	- 33·0
Ost: (helfet, småpipig, okryddad) »	2·48	2·68 1·79	1·45	1·48 1·10	- 41·5	- 44·8 - 38·5
(halvfet, » , ») »						
Ägg (svenska, färska) »	2·05	2·53	1·20	1·49	- 41·5	- 41·1
Mjöl: vete- (kärn-, svensk förmaln.) »	0·45	0·45	0·36	0·36	- 20·0	- 20·0
råg- (sammalet el. toppat, svenskt) »	0·28	0·27	0·25	0·24	- 10·7	- 11·1
rågsikt- (svenskt, märket 000) »	0·38	0·39	0·31	0·32	- 18·4	- 17·9

lägre tjänstemännen och medelklassen för färskt nötkött resp. 1·32, 1·38 och 1·52 kr., för färskt kalvkött 1·47, 1·51 och 1·60 kr., abborre och gädda 1·14, 1·16 och 1·29 kr., torsk 0·68, 0·72 och 0·82 kr., tomat 0·92, 0·96 och 1·08 kr. och apelsiner 0·55, 0·58 och 0·64 kr., allt räknat per kg. För åtskilliga varuslag, såsom mjölk, smör, margarin, ägg, mjöl, gryn, ärter, bruna bönor, rotfrukter, potatis, socker, kaffe och te är differensen emellertid obetydlig eller ingen alls. De flesta av de sist uppräknade varuslagen tillhöra, som man finner, kategorien standardartiklar, som i handeln föras i blott några få kvaliteter och vilkas priser dessutom icke äro underkastade säsongväxlingar. Att medelpriserna för

¹ Genomsnittet omfattar tiden okt. 1922—sept. 1923.

² » » » » 1932— » 1933.

undersökningarna år 1923 och 1933 samt socialstyrelsens löpande prisstatistik. och därefter, inom parentes, den kvalitet, som prisstatistiken i förekommande fall avser.)

Varuslag och kvantitet	År 1923		År 1933		Ökning (+) eller minskning (-) i % 1923—1933	
	Hushållskostnadsundersökningen	Prisstatistiken	Hushållskostnadsundersökningen	Prisstatistiken	Hushållskostnadsundersökningen	Prisstatistiken
Gryn: havre- (ångpreparerade) kg	0.53	0.50	0.39	0.33	- 26.4	- 34.0
ris- (Burma- el. svenska prima) »	0.70	0.54	0.55	0.42	- 21.4	- 22.2
Hårt rågröd: (grovt spisbröd) »	} 0.83	0.76	} 0.72	0.61	} - 13.3	- 19.7
(knäckebröd) »		0.99		0.86		- 13.1
Mjukt grovbröd (grov hålkaka, ankarstock) »	0.41	0.45	0.40	0.46	- 2.4	+ 2.2
Sötlimpa (sötlimpa el. siktbröd) »	0.59	0.65	0.51	0.59	- 13.6	- 9.2
Matbröd av vete (billigaste sort bakat med vatten) »	—	0.78	} 0.74	0.73	} .	- 6.4
Matbröd av vete (billigaste sort bakat med mjölk) »	—	0.91		0.86		- 5.5
Potatis (gammal 5 l) »	} 0.11	0.13	} 0.08	0.11	} - 27.3	- 15.4
» (» 1 hl) »		0.10		0.08		- 20.0
Torkade ärtor (gula, svenska) »	0.50	0.49	0.32	0.31	- 36.0	- 36.7
Bruna bönor (holländska) »	0.74	0.74	0.49	0.48	- 33.8	- 35.1
Apelsiner (medelstora) »	—	—	0.56	0.81	.	.
Bananer (prima) »	—	—	1.43	1.64	.	.
Socker (bit-) »	1.13	1.15	0.42	0.47	- 62.8	- 59.1
Kaffe (rostat, santosblandning) »	3.62	—	3.60	3.23	- 0.6	.
» (orostat, prima santos) »	2.79	2.43	—	—	.	.
Salt (matsalt) »	—	0.20	0.16	0.16	.	- 20.0
Öl och pilsnerdricka (pilsner kl. II utan glas) 1/3 l	0.21	—	0.21	0.23	± 0	.
Barrved (osågad hemkörd) m ³	8.71	10.80	5.97	7.38	- 31.5	- 31.7
Björkved (» ») »	13.94	14.71	8.46	9.64	- 39.3	- 34.5
Fotogen (Water White) l	0.31	0.33	0.22	0.25	- 29.0	- 24.2

sådana varor bli jämna, synes ju helt naturligt. Till standardartiklarna i nu nämnd mening höra däremot icke kaffe och te på grund av mångfalden av saluförda kvaliteter samt de i fråga om priset starkt säsongpåverkade äggen, och det torde få betecknas som ganska märkligt, att priserna på dessa varuslag icke uppvisa större variationer. De påpekade prisdifferenserna i fråga om olika slag av kött, fisk, grönsaker, frukt och bär återigen sammanhånga givetvis dels därmed, att ett flertal kvaliteter här dölja sig bakom varje rubrik, dels därmed, att de flesta av ifrågavarande varuslag äro underkastade en starkare eller svagare säsongvariation. Tack vare sina större ekonomiska resurser kunna hushållen ur medelklassen och i någon mån även ur tjänstemannaklassen

anskaffa högre kvaliteter än arbetarna, samtidigt som de äro mindre bundna av hänsyn till marknadsläget. — Bland dryckesvarorna observerar man, att priset på spritdrycker och vin skiljer sig betydligt, medan öl, såsom varande en standardartikel, icke företer några variationer.

Jämför man därefter medelpriserna inom hushåll från olika ortskategorier, skall man finna, att de standardiserade varuslagen mjöl, gryn och socker, som icke visade några variationer inom olika socialklasser, icke heller variera i pris inom de bägge ortsgrupperna större städer och mindre städer och orter. Obetydlig eller ingen skillnad företedde vidare varuslagen salt sill, smör, margarin, mjukt bröd, rotfrukter m. fl. För de flesta övriga varuslag betalades lägre priser på de mindre än på de större orterna. Som exempel härpå kunna nämnas kött, fläsk och mjölk samt av bränslesorterna ved. Högre priser på mindre orter företedde däremot vissa slag av västkustfisk (kolja, vitling, makrill), vilket torde sammanhänga med orternas regionala fördelning, vidare tomater, apelsiner, bananer, spritdrycker och vin samt bland bränslesorterna koks. I de fall, där olikheter mellan ortsgrupperna sålunda observerats, behöver orsaken icke alltid vara de lokala prisnivåerna. Man bör också räkna med möjligheten, att hushållen föredraga olika kvaliteter (jfr gräddpriset) eller att hushållsvanorna i olika grad kunna möjliggöra tillvaratagandet av inköpstillfällena. Exempelvis torde det lägre priset på färskt fläsk å de mindre orterna i någon mån sammanhänga med att större partier här relativt ofta inköpts, vilket i sin tur möjliggjorts därigenom att man haft lämpligare förvaringsrum.

Om de medelpriser, som av hushållen betalats i olika landsdelar, gäller som allmän regel, att de stiga från söder mot norr. Många undantag förekomma dock. Då sålunda kött- och fläskpriserna stiga från Södra Götaland till Svealand, uppvisa hushållen i Norra Sverige (Nedre och Övre norra Sverige ha här hopslagits) lägre priser på de flesta köttsorter, framför allt kalvkött och fårkött. Även priset på ost var relativt lågt i Norra Sverige men högt i Södra Götaland. Smörpriset återigen var lägre i Norra Götaland än i övriga landsdelar. I sistnämnda fall torde orsaken till differensen vara kvaliteten, beträffande de norrländska kött- och ostpriserna återigen den i relation till marknaden stora lokala produktionen samt i fråga om köttet dessutom importen från Finland. Stor lokal produktion torde gälla som förklaring också för de i Norra Sverige låga priserna på sötvattensfisk (abborre och gädda), medan de i förhållande till Svealand billiga priserna på saltsjöfisk sammanhänga med tillförsel från Narvik. (Saltsjöfisken har ju eljest sina lägsta priser på västkusten, vilket går igen i de låga medelpriserna för Norra och Södra Götaland.) Andra undantag utgöras av mjöl och socker, vilkas prisvariationer huvudsakligen sammanhänga med distributionsvägarna och transportavstånden och därför variera blott föga vid uppdelning av orter efter ifrågavarande grunder; endast Norra Sverige företer här högre priser än övriga landsdelar. Vidare betalades det hårda brödet med de högsta priserna i Södra Götaland, där avsättningen och produktionen är minimal, och de lägsta i Svealand, där motsatta förhållanden råda. Priset på mjukt rågbröd steg däremot nästan undantagslöst

från söder mot norr; speciellt skilde sig Södra Götaland från övriga genom låga priser. Konsumtionen av mjukt bagarbröd är ju också här större än i någon annan landsdel. Till slut skall beträffande livsmedlen blott påpekas, hurusom kaffepriset var högst i Södra Götaland och sjönk mot norr, vilket torde sammanhänga med kvaliteten (exempelvis den större förbrukningen av det billigare liberiakaffet i de nordligare delarna av landet).

Som bekant insamlar socialstyrelsen regelbundet uppgifter från ett antal orter angående priser å viktigare livsmedel och bränsle. Dessa prisserier gå i vissa fall tillbaka till år 1904. På grund av den vidsträckta användning denna prisstatistik erhållit, bl. a. som material i styrelsens levnadskostnadsindex, är det av visst intresse att genom en konfrontation med medelpriserna enligt hushållskostnadsundersökningarna få ådagalagt, i vad mån den är representativ för förhållandena inom befolkningens breda lager.

I tab. OO redovisas ett urval av de flesta slag av matvaror och bränsle, som prisstatistiken noterar, jämte närmast motsvarande poster ur hushållskostnadsundersökningarna av år 1923 och 1933. Prisstatistikens årsgenomsnitt äro ovägda medeltal för de orter, som lämnat uppgifter, och avse icke kalenderår utan perioden oktober 1922—september 1923 och samma period åren 1932/33, vilket närmast motsvarar bokföringsåren. Antalet uppgiftslämnande orter var vid bägge tillfällena 49. Uppgifterna för hushållskostnadsundersökningarna grunda sig på konsumtionen inom samtliga arbetar- och lägre tjänstemannahushåll. Huru olika dyrorter inverkat på genomsnittet antydes av följande sammanställning, där hushållen och styrelsens ombudsorter för prisstatistiken procentuellt fördelats på dyrorter enligt dyrortsgrupperingarna år 1925 och 1931.

	Hela antalet hushåll, resp. orter	Därav i % inom dyrortsgrupp								H
		A	B	C	D	E	F	G		
År 1923.										
Hushållskostnadsundersökningen	1 192	3.3	5.1	16.3	23.8	23.0	12.7	4.1	11.7	
Prisstatistiken	49	—	2.1	18.4	26.5	26.5	16.3	8.2	2.0	
År 1933.										
Hushållskostnadsundersökningen	1 050	2.8	8.4	22.8	16.8	17.0	12.5	9.4	10.3	
Prisstatistiken	49	—	4.1	20.4	22.5	28.6	12.2	10.2	2.0	

Av sammanställningen framgår, att de olika dyrortsgruppernas inflytande på prisstatistikens resp. hushållskostnadsundersökningarnas priser varit ungefär lika starkt de bägge åren 1923 och 1933. Visserligen väga i hushållskostnadsundersökningarna de billigaste ortsgrupperna (A och B) relativt mera än i prisstatistiken, men detta motverkas av att även de dyraste orterna äro något överrepresenterade i hushållskostnadsundersökningarna.

De skiljaktigheter, som å tab. OO framträda mellan å ena sidan de under året enligt hushållsböckerna faktiskt betalade priserna och å andra sidan me-

¹ Jfr angående grupp H not till tab. A.

delpriserna enligt prisstatistiken, förklaras i vissa fall av sättet för medeltalens beräkning. I prisstatistikens genomsnitt väger sålunda envar av årets tolv månader lika mycket, medan hushållskostnadsundersökningarnas priser grunda sig på de gjorda inköpen, oavsett tidpunkten för desamma. För varor, vilkas priser ofta äro underkastade förändringar, speciellt säsongväxlingar, eller av vilka konsumtionen är lokalt betingad, kan man därför vänta sig, att prisstatistikens genomsnitt komma att ligga högre än hushållskostnadsundersökningarnas. Endera eller bägge av dessa omständigheter torde vara orsak till differenserna i fråga om färsk fisk, ägg och frukt och inverka antagligen även på köttpriserna. I vissa andra fall, speciellt då prisstatistikens siffror äro lägre än hushållskostnadsundersökningarnas, torde anledningen vara, att prisstatistiken som regel avser en viss kvalitet (och kvantitet) av de varuslag, som föras under resp. rubriker, medan i hushållskostnadsundersökningarna kvaliteten växlar såväl inom olika hushåll som inom samma hushåll vid olika inköpstillfällen. Exempelvis hänföras i hushållskostnadsundersökningarna till salt och rökt fläsk både sidfläsk och skinka m. m., medan prisstatistiken blott noterar det relativt billiga sidfläsket. Att prisstatistiken blott insamlar uppgifter om färska ägg är ytterligare en orsak till att dess äggpris kommit att ligga högre än hushållskostnadsundersökningarnas. Liknande förklaringar torde gälla för prisdifferenserna i fråga om salt sill, havre- och risgryn samt mjukt bröd. Bästa överensstämmelsen finner man givetvis för varor, som endast förekomma i få kvaliteter och vilkas priser äro relativt fasta, såsom mjölk, mjöl, ärter och bruna bönor.

Prisstatistikens uppgift är icke endast att ange det aktuella prisläget för olika varuslag utan även att lämna material för beräkningar över prisernas förändringar i tiden. I de sista kolumnerna å tab. OO har den procentuella prisförändringen från år 1923 till 1933 angivits, sådan den ter sig såväl enligt hushållskostnadsundersökningarna som enligt prisstatistiken. Överensstämmelsen är här, som man finner, i stort sett mycket god, vilket även gäller sådana fall, då kvalitetsolikheter synas föreligga mellan de varuslag, som prisstatistiken och hushållskostnadsundersökningarna avse (jfr äggpriserna). Mindre god är den i fråga om vissa säsongvaror som icke förbrukas i större kvantiteter, såsom fårkött och olika slag av färsk fisk. Observeras bör, att förskjutningar i priset enligt hushållskostnadsundersökningarna kunna ha orsakats även därav, att hushållen mellan undersökningsåren övergått från en kvalitet till en annan.

Kap. VIII. Förändringar i levnadsstandard och hushållsvanor under perioden 1914—1923—1933.

Socialstyrelsen har, som ovan (kap. I) nämndes, tidigare företagit två allmänna hushållskostnadsundersökningar inom städer och stadssamhällen, nämligen år 1914 och år 1923. Den förstnämnda berörde 36 orter, huvudsakligen större städer, bland vilka dock icke Stockholm ingick, och undersökningen av år 1923 64 städer och orter (även Stockholm). Vid bägge undersökningstillfällena utgjordes bokförarna av arbetare och lägre tjänstemän; år 1923 dessutom av ett mindre antal ur medelklassen.

För Stockholm hade stadens statistiska kontor redan 1908 verkställt en utredning, varvid räkenskaper från 150 hushåll, huvudsakligen ur arbetarklassen, bearbetades. Då konsumtionen under perioden 1908—1914 synes ha varit relativt stabil, torde man utan olägenhet kunna sammanföra räkenskaperna från dessa stockholms-hushåll med socialstyrelsens material från år 1914 för att sålunda erhålla en fylligare bild av förhållandena före världskriget, bättre lämpad för jämförelser med undersökningarna av år 1923 och 1933.

I det följande jämföras till en början genomsnittsbudgeter för samtliga hushåll ur 1914 års undersökning (kompletterad med materialet från stockholmsundersökningen år 1908) med gruppen »industriarbetar- och lägre tjänstemannahushåll i städer» ur 1923 års samt »arbetar- och lägre tjänstemannahushåll i större städer» ur 1933 års undersökning, vilka äro de hushållsgrupper ur resp. undersökningar, som i socialt och lokalt avseende närmast motsvara varandra (tab. PP, QQ och TT). Antalet och den lokala fördelningen av hushållen i de så urskilda grupperna framgår av följande sammanställning.

Å r	Hela antalet hushåll	D ä r a v i % f r å n									
		orter, som år 1933 hade invånare					Svealand	Norra Götaland	Södra Götaland	Nedre norra Sverige	Övre norra Sverige
		100 000 o. däröfver	50 000—100 000	20 000—50 000	10 000—20 000	under 10 000					
1914	1505	38·3	6·5	25·5	14·6	15·1	37·9	27·1	29·1	3·5	2·4
1923	962	27·9	5·0	31·7	21·8	14·1	36·1	30·7	26·3	4·6	2·3
1933	634	34·4	4·1	37·5	22·9	1·1	42·6	32·0	20·8	4·0	0·6

Vad hushållens fördelning på orter av olika storlek beträffar är, som synes, överensstämmelsen mellan undersökningarna tämligen god, ehuru år 1923 avviker med relativt svag representation från städer med 100 000 invånare och däröver och år 1933 med en mycket liten grupp av hushåll från de allra minsta

städerna. Ifråga om fördelningen på landsdelar skilde sig särskilt undersökningarna 1914 och 1933, i det den förra hade relativt stort material från Södra Götaland i jämförelse med den senare. Utöver de uppgifter, som lämnas i ovanstående tablå, skall nämnas, att hushållen i 1914 års undersökning fördelade sig med 1 048 på arbetarna och 457 på tjänstemännen, medan motsvarande tal år 1923 voro 567 resp. 395 och år 1933 305 resp. 329. Tjänstemännens andel av hela antalet har alltså stigit från 30·4 % år 1914 till 41·1 % år 1923 och 51·9 % år 1933. — Det genomsnittliga reella välståndet inom de från de olika undersökningstillfällena medtagna hushållen företer, som nedan visas, betydande olikheter.

För att möjliggöra en jämförelse mellan hushåll, vilka befunnit sig på samma välståndsnivå vid alla tre undersökningstillfällena, ha ytterligare utgiftsbudgeter beräknats för ett urval av arbetar- och lägre tjänstemannahushåll, som haft ungefär samma inkomst per konsumtionsenhet, varvid hänsyn tagits till penningvärdets olika höjd 1914, 1923 och 1933 (tab. SS och UU). Materialet har härvid grupperats i tre välstandsgrupper. Dessa hushåll ha därtill såvitt möjligt utvalts från samma orter¹ vid alla tre undersökningstillfällena, varför alltså den lokala representationen här är ganska jämn. I denna senare gruppering ingå sammanlagt 237 hushåll från år 1914, 238 från år 1923 och 144 från år 1933.

Härutöver meddelas i tab. VV—ZZ utan mera ingående kommentar budgetter för olika grupperingar omfattande samtliga hushåll ur 1923 och 1933 års undersökningar.

Inkomsterna. I tab. PP redovisas inkomsterna samt dessas fördelning på olika förvärvskällor för den förstnämnda av de ovan angivna grupperingarna.

Vad först totalinkomsten beträffar, finner man, att densamma år 1914 utgjorde 1 882, år 1923 4 023 och år 1933 4 061 kr. Om inkomstbeloppet år 1914, sättes lika med 100, erhålles relationstalet 214 för år 1923 och 216 för år 1933. Mätt efter mannens huvudinkomst (inkl. naturaförmåner) angivas löneförhållandena vid de tre undersökningstillfällena av relationstalen 100, 221 och 222. Frågan är nu, huruvida dessa serier äro representativa för inkomstökningen under perioden 1914—1923—1933 inom ifrågavarande samhällsskikt. Av socialstyrelsens löpande beräkningar över löneutvecklingen², vilka torde vara de enda tillgängliga uppgifterna för bedömandet av denna sak, framgår, att årsförtjänsten för manliga arbetare inom industri, hantverk, handel och transportväsen m. m. kalenderåren 1913, 1923 och 1933 representerades av indextalen 100, 200 och 210. För förvaltningspersonal i enskild tjänst voro motsvarande tal 100, 200 och 182, varvid dock bör observeras, att en relativt stor del av hushållskostnadsundersökningarnas lägre tjänstemän haft anställning i allmän tjänst, varest lönestegringen i vissa fall varit starkare.

¹ Ortorna voro för åren 1914 och 1923 Uppsala, Eskilstuna, Jönköping, Malmö, Hälsingborg, Göteborg, Västerås och Gävle och år 1933 Uppsala, Eskilstuna, Jönköping, Malmö, Lund, Halmstad, Göteborg, Västerås och Gävle. — ² Lönestatistisk årsbok för Sverige 1933. Sveriges off. stat. Stockholm 1934. Jfr även Anställnings- och avlöningsförhållandena för lägre personal i allmän tjänst, sid. 144* Sveriges off. stat. Stockholm 1931.

Tab. PP. Inkomster per år och hushåll bland arbetare och lägre tjänstemän i städer.

Inkomstposter	Absoluta tal (kr.)			Inkomsternas fördelning i %		
	År 1914	År 1923	År 1933	År 1914	År 1923	År 1933
Antal hushåll	1 505	962	634			
Mannens huvudinkomst ¹	1 580·4	3 499·1	3 502·8	84·0	87·0	86·3
» biförtjänster ¹	62·4	128·3	103·4	3·3	3·2	2·5
Hustruns inkomst	41·1	64·8	73·6	2·2	1·6	1·8
Barnens bidrag	104·1	73·6	57·5	5·5	1·8	1·4
Inackordering och uthyrning ² . .		132·2	159·5		3·3	3·9
Övriga inkomster	94·3	124·7	164·4	5·0	3·1	4·1
Summa inkomster	1 882·3	4 022·7	4 061·2	100·0	100·0	100·0

Med hänsyn till svårigheten att anställa jämförelser av detta slag torde på grund av ovanstående endast kunna uttalas, att lönestatistikens relationstal och de vid hushållskostnadsundersökningarna funna icke i högre grad motsäga varandra, men att inkomstförbättringen enligt hushållskostnadsundersökningen sannolikt framstår som något för stark.

Det nu sagda har gällt de nominella inkomsterna. Omräknas totalinkomsten vid de bägge första undersökningarna efter prisnivån år 1933, erhålles inkomsten 2 887 kr. för år 1914 och 3 462 kr. för år 1923. Skillnaden mellan dessa belopp och inkomsten enligt 1933 års undersökning (4 061 kr.) visar realinkomstens stegring eller — då hushållens genomsnittliga storlek vid alla tre tillfällena var praktiskt taget densamma — levnadsstandardens höjning. I förhållande till år 1914 hade alltså realinkomsten stigit till år 1923 med 19·9 och till år 1933 med 40·7 %. Mätt efter totalutgiften per normalhushåll, vilken meddelas i följande avsnitt, blir standardökningen från 1914—1923 19·6 % och från 1914—1933 45·1 %.

Ser man därnäst till inkomsternas procentuella fördelning befinner det, att mannens kontanta huvudinkomst plus naturaförmånerna spelade ungefär samma roll för familjeekonomin vid alla tre tillfällena, i det den år 1914 utgjorde 84·0, år 1923 87·0 och år 1933 86·3 % av totalinkomsten. Icke heller hustruns inkomst, barnens bidrag eller inkomsterna av inackordering och uthyrning utvisade sådana växlingar, att man därav torde kunna sluta sig till några större förändringar i förvärvsförhållandena under den period undersökningarna täcka.

Utgifterna. I tab. QQ, som redovisar utgiftsbudgeterna vid 1914, 1923 och 1933 års undersökningar, ha de absoluta beloppen reducerats att gälla normalhushåll.

¹ Omkostnader ej frändragna. I huvudinkomsten ingår även värdet av naturaförmåner.

² Inkl. familjeinackordering.

Tab. QQ. Utgifter per år och normalhushåll inom arbetar- och lägre tjänstemannahushåll i städer år 1914, 1923 och 1933.

Utgiftsposter	Absoluta tal (kr.)			Utgifternas fördelning i %		
	År 1914	År 1923	År 1933	År 1914	År 1923	År 1933
Antal hushåll	1 505	962	634			
Antal kons.-enheter per hushåll	3.31	3.35	3.22			
Födo- o. njutningsämnen ¹	866.1	1 693.9	1 421.9	46.2	42.2	34.6
matvaror	799.7	1 518.7	1 210.7	42.7	37.8	29.5
dryckesvaror	28.5	85.1	110.4	1.5	2.1	2.7
tobak	11.6	44.6	47.5	0.6	1.1	1.1
förtäring utom hemmet ¹	26.3	45.5	53.3	1.4	1.2	1.3
Bostad ¹	252.0	416.1	647.3	13.5	10.3	15.8
Bränsle och lyse	87.5	173.3	162.2	4.7	4.3	3.9
Kläder och skodon	231.0	548.7	499.4	12.3	13.6	12.1
Skatter	85.1	321.1	267.4	4.5	8.0	6.5
Inventarier	74.6	160.4	171.0	4.0	4.0	4.2
Förenings- o. försäkringsavgifter	86.3	193.1	282.7	4.6	4.8	6.9
Barnens undervisning ^{1 2}	10.6	35.0	32.6	0.6	0.9	0.8
Tidningar, böcker o. d.	20.3	55.1	58.3	1.1	1.4	1.4
Skrivmaterial, porto, telefon	6.0	23.4	31.2	0.3	0.6	0.8
Rengöringsmedel och tvätt ³	26.8	53.1	53.4	1.4	1.3	1.3
Kroppsvård ³	7.0	14.9	27.5	0.4	0.4	0.7
Sjukvård	21.7	63.0	80.7	1.2	1.6	2.0
Gåvor	22.2	67.0	89.6	1.2	1.7	2.2
Nöjen och förströelser	18.9	46.6	58.8	1.0	1.2	1.4
Resor ²	30.8	81.9	101.9	1.6	2.0	2.5
Övriga utgifter	25.9	68.9	121.3	1.4	1.7	2.9
Summa utgifter	1 872.8	4 015.5	4 107.2	100.0	100.0	100.0

Av tabellens relativtal framgår, att budgeternas sammansättning i rätt hög grad avvek de tre åren. Sålunda sjönk livsmedlens andel av budgeten (livsmedelsprocenten) från 46.2 år 1914 till 42.2 år 1923 och 34.6 år 1933, och bränsleprocenten från resp. 4.7 till 4.3 och 3.9, medan åtskilliga poster (förenings- och försäkringsavgifter, skrivmaterial, porto, telefon, sjukvård, gåvor, nöjen och förströelser samt resor) visade stigande procentandelar. Vad speciellt posten sjukvård beträffar, bör observeras, att stegringen kan sammanhänga därmed att kategorin lägre tjänstemän med dess ofta förekommande fria — men till sitt belopp beräknade — sjukvård, ingått med relativt flera hushåll i de senare undersökningarna. — Bostads-, beklädnads- och skatteprocenterna

¹ Posterna förtäring utom hemmet och bostad inbegripa även utgifter för kost resp. logi vid skolbarns inackordering borta.

² Posten resor inbegriper även barnens skolresor.

³ Posten rengöringsmedel och tvätt inbegriper även rengöringsmedel för personlig hygien, som eljest förts till kroppsvård.

växlade även de, men visade ingen successiv förskjutning. Utgiften för bostad upptog sålunda 13·5 % av totalutgiften år 1914 men endast 10·3 % 1923, då offentlig hyresreglering tillämpades; därefter inträffade ånyo en stegring till siffran 15·8 % år 1933. För beklädnad voro procentandelarna åren 1914, 1923 och 1933 resp. 12·3, 13·6 och 12·1, för skatter 4·5, 8·0 och 6·5.

De förändringar, som sålunda konstaterats i hushållsbudgeternas procentuella sammansättning vid de tre undersökningstillfällena, kunna vara resultatet såväl av välståndets stegring som eventuellt förekommande förändringar i sedvänjorna, förutom att de direkt kunna ha orsakats av förändringar i prisrelationerna olika utgiftsposter emellan. Att utreda inflytandet av den ena eller den andra av dessa omständigheter torde icke låta sig göra, då de ömsesidigt påverka varandra. För att emellertid eliminera det direkta inflytandet av prisrelationernas ändringar ha utgiftsbeloppen enligt tab. QQ omräknats efter pridförhållandena år 1933 med resultat, som framgår av tab. RR. Vissa utgiftsposter ha här slagits samman, men för var och en av dem, som specificerats, ha de särskilda vid socialstyrelsens indexberäkningar funna prisstegrings-siffrorna använts. Undantag utgöra endast posten födo- och njutningsämnen, för vilken samma tal använts som för posten matvaror, och gåvor, för vilken generalindextalet begagnats. De nya utgiftsbeloppen visa alltså, vad det skulle kosta för ett hushåll att leva på samma sätt som år 1914 resp. år 1923 men med 1933 års priser. Om i anslutning till det närmast föregående uppmärksamheten först riktas på budgeternas procentuella sammansättning, observerar man, att många av de å tab. QQ så starkt framträdande olikheterna i tab. RR mildrats. Detta gäller särskilt livsmedelsutgifterna. Relations-talen säga beträffande denna post, att om pridförhållandena år 1914 eller år 1923 varit desamma som år 1933, så hade (om konsumtionen icke påverkats därav) livsmedelsutgifterna icke behövt upptaga så stor del av budgeten; i stället för 46·2 % år 1914 och 42·2 % år 1923 hade 37·0 resp. 36·5 % varit tillräckliga. De relativt till övriga varor och tjänster sjunkande livsmedelspriserna ha alltså varit en huvudorsak till den enligt tab. QQ konstaterade successiva nedgången i livsmedelsprocenten under tjugoförperioden. På samma sätt finner man, att den växlande hyresnivån måste ha varit en viktig orsak till att bostadsprocenten tedde sig så låg år 1923 och hög 1933 i de verkliga budgeterna (tab. QQ).

Av intresse är vidare att å tab. RR med ledning av de absoluta beloppen beräkna, hur stor den procentuella ökningen eller minskningen varit för varje enskild budgetpost. Dessa procenttal visa, huru den reella standarden i fråga om varje post förändrats mellan undersökningstillfällena, men med hänsyn till beräkningarnas natur, böra de endast betraktas som uttryck för tendenserna i utvecklingen. Man finner emellertid, att nästan samtliga poster blivit delaktiga av den ovan konstaterade allmänna standardhöjning, som ägt rum under åren 1914—1933. Att höjningen för skilda poster däremot varit av mycket olika grad, är också uppenbart.

Jämföras först förändringarna under perioden 1914—1923, befinnes att livsmedelsstandarderna stigit ungefär lika mycket som genomsnittet för alla po-

Tab. RR. Utgifter per år och normalhushåll inom arbetar- och lägre tjänstemannahushåll i städer enligt prisnivån år 1933 och konsumtionen år 1914, 1923 och 1933.

Utgiftsposter	Absoluta tal (kr.)			Ökning (+) eller minskning (-) i %			Utgifternas fördelning i %		
	År 1914	År 1923	År 1933	1914—1923	1923—1933	1914—1933	År 1914	År 1923	År 1933
Antal hushåll	1 505	962	634						
Födo- och njutningsämnen ¹ . . .	1 048·0	1 234·7	1 421·9	+ 17·8	+ 15·2	+ 35·7	37·0	36·5	34·6
därav matvaror	967·6	1 107·0	1 210·7	+ 14·4	+ 9·4	+ 25·1	34·2	32·7	29·5
Bostad ¹	511·1	506·3	647·3	- 0·9	+ 27·8	+ 26·6	18·0	14·9	15·8
Bränsle och lyse	120·9	129·4	162·2	+ 7·0	+ 25·3	+ 34·2	4·3	3·8	3·9
Kläder och skodon	377·9	453·6	499·4	+ 20·0	+ 10·1	+ 32·2	13·3	13·4	12·1
Skatter	157·1	263·4	267·4	+ 67·7	+ 1·5	+ 70·2	5·6	7·8	6·5
Inventarier	110·5	123·1	171·0	+ 11·4	+ 38·9	+ 54·8	3·9	3·6	4·2
Förenings- o. försäkringsavgifter .	161·2	203·7	282·7	+ 26·4	+ 38·8	+ 75·4	5·7	6·0	6·9
Tidningar, böcker o. d.	47·0	53·2	58·3	+ 13·2	+ 9·6	+ 24·0	1·7	1·6	1·4
Skrivmaterial, porto, telefon . .	10·7	23·1	31·2	+115·9	+ 35·1	+191·6	0·4	0·7	0·8
Rengöringsmedel och tvätt ¹ . . .	35·7	42·1	53·4	+ 17·9	+ 26·8	+ 49·6	1·3	1·2	1·3
Kroppsvård ¹	14·1	14·1	27·5	± 0·0	+ 95·0	+ 95·0	0·5	0·4	0·7
Sjukvård	39·5	60·0	80·7	+ 51·9	+ 34·5	+104·3	1·4	1·8	2·0
Gåvor	34·1	58·7	89·6	+ 72·1	+ 52·6	+162·8	1·2	1·7	2·2
Nöjen och förströelser	41·7	49·4	58·8	+ 18·5	+ 19·0	+ 41·0	1·5	1·5	1·4
Resor ¹	57·2	69·4	101·9	+ 21·3	+ 46·8	+ 78·1	2·0	2·1	2·5
Övriga utgifter	63·9	100·4	153·9	+ 57·1	+ 53·3	+140·8	2·2	3·0	3·7
Summa utgifter	2 830·6	3 334·6	4 107·2	+ 19·6	+ 21·3	+ 45·1	100·0	100·0	100·0

ster, medan bostadsposten förblivit i det närmaste oförändrad. I fråga om den sistnämnda skulle någon standardförbättring alltså icke ägt rum. Påpekas bör dock, att även den omständigheten, att hushållen i 1923 års undersökning i större utsträckning tillhörde mindre orter vid jämförelse med år 1914, kan ha bidragit till att hyrespösten blivit jämförelsevis låg. För bränsle och lyse synes standarden ha varit ungefär densamma år 1914 och 1923, vilket torde sammanhänga med den nyss konstaterade omständigheten, att bostadsförhållandena förblivit oförändrade. Med avseende på beklädnadsposten samt förenings- och försäkringsavgifterna anslöt sig standardförbättringen nära till den för budgeten i dess helhet funna höjningen. Skatteposten visade däremot synnerligen stark stegring. Inventarieposten syntes i relativt ringa grad ha blivit föremål för standardhöjning, vilket bör ses i samband med den ringa rörligheten på bostadsmarknaden. Beträffande småposterna äro beräkningarna givetvis särskilt osäkra, men den starka uppgången i posten skrivmaterial, porto, telefon torde kunna anses som symptom på en verklig utveckling. I relativt

¹ Jfr noterna till tab. QQ.

ringa grad hade däremot förbättringen i levnadsstandard tagit sig uttryck i en ökning av utgifterna för kroppsvård samt tidningar och böcker.

Under perioden 1923—1933 steg standarden i fråga om livsmedel (speciellt posten matvaror) svagare men för bostad, bränsle och lyse något starkare än genomsnittet för alla posterna. I fråga om kläder och skodon, skatter, tidningar och böcker var den reella stegringen blott svag eller ingen alls men den var betydande för inventarier, förenings- och försäkringsavgifter samt de flesta småposter, såsom skrivmaterial, porto, telefon samt kroppsvård och resor.

Summerar man förändringarna under hela perioden 1914—1933, sådana de te sig enligt tab. RR, finner man som förut nämnt en reell välståndsökning, mätt efter totalutgiften, på omkring 45 % från periodens början till dess slut. Även om denna ökning är något för stor i förhållande till den verkliga välståndsutvecklingen inom de befolkningslager undersökningarna vilja representera, torde dock den bild man erhåller av standardförbättringens fördelning, på olika utgiftsposter i huvudsak vara riktig. De stora utgiftsposterna livsmedel, bostad, bränsle och lyse samt kläder och skodon ha sålunda alla stigit i något mindre grad än genomsnittet, medan den reella ökningen i utgifterna för skatter, inventarier, föreningar och försäkringar och de flesta mindre poster varit betydligt större. Bland de sistnämnda lägger man särskilt märke till posten skrivmaterial, porto, telefon m. m. Vad speciellt bostäderna beträffa, kan man av hushållsböckernas uppgifter om bostädernas beskaffenhet konstatera, att standardökningen huvudsakligen gällt kvalitativa förbättringar, medan bostadsutrymmet endast i mindre mån undergått förändringar. Av de i jämförelsen medtagna bostäderna fanns sålunda elektrisk belysning år 1914 i c:a 30 %, år 1923 i 97·2 % och år 1933 i 100·0 %; centralvärme fanns år 1923 och 1933 i resp. 3·0 och 36·4 %. Antalet boende per 100 rum var år 1914 179, år 1923 177 och år 1933 157.

Övergår man därefter till att undersöka, huru hushållningen ter sig inom hushåll, som med hänsyn till levnadskostnadernas allmänna höjd haft ungefär samma realinkomst per konsumtionsenhet vid de tre undersökningstillfällena, erbjuder sig tab. SS. Här redovisas utgiftsbudgeterna såväl i penningvärdet under resp. år som budgeterna för år 1914 och 1923 omräknade till 1933 års prisnivå.

Betraktar man först budgeterna i deras ursprungliga penningvärde, finner man, att likheten med den föregående skildringen, vilken berörde hushåll med successivt stigande välstånd, i de flesta avseenden är mycket stor. Livsmedelsprocenten var visserligen enligt tab. SS densamma åren 1914 och 1923, men den var mycket lägre år 1933, eller i välståndsgrupperna I, II och III år 1914 resp. 51·0, 46·1 och 41·9 %, år 1923 resp. 49·8, 46·8 och 42·6 % och år 1933 resp. 43·3, 39·9 och 35·9 %. Vidare vägde bostadsutgiften minst i budgeterna från år 1923 och mest i dem från år 1933, medan skatterna vägde mest år 1923, varjämte hushållens utgifter för föreningar och försäkringar upptogo väsentligt större andel av budgeterna år 1933 än de tidigare åren. Beklädnads- och inventariekontona visade ävenledes en vacklande tendens och posten

Tab. SS. Inkomster och utgifter (kr.) per år och normalhushåll inom arbetar- och lägre tjänstemannahushåll i vissa välståndsggrupper och städer år 1914, 1923 och 1933.

	Verkliga budgeter										Utgifter enligt prisnivån år 1933 och konsumtionen år				
	År 1914			År 1923			År 1933			1914			1923		
	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III
V ä l s t å n d s g r u p p 1															
Budgetposter															
Antal hushåll															
Antal kons.-enheter per hushåll	109	91	37	48	105	85	17	43	84						
Inkomster	4 29	3 78	2 47	4 60	3 91	3 20	5 42	3 89	3 21						
	1 404 3	1 944 6	2 503 1	2 549 6	3 260 8	4 125 4	2 289 8	3 086 4	3 924 4	2 154 2	2 983 0	3 839 8	2 194 4	2 806 6	3 550 7
Utgifter.															
Födo- och njutningsämnen ²	724 2	892 7	1 021 5	1 312 1	1 531 2	1 739 5	973 9	1 214 6	1 404 3	876 3	1 080 2	1 236 0	956 4	1 116 1	1 267 9
därv matvaror	707 5	818 2	931 9	1 225 2	1 406 5	1 559 2	875 4	1 075 8	1 219 9	856 1	990 0	1 127 6	893 0	1 025 2	1 136 5
Bostad ²	175 8	249 3	321 3	250 1	305 6	397 1	315 3	442 7	582 1	336 5	505 6	651 6	304 3	371 9	483 2
Bränsle och lyse	62 9	93 9	113 6	115 8	139 9	181 7	93 7	123 5	150 7	86 9	129 8	157 0	86 5	104 5	135 7
Kläder och skodon	179 4	251 7	320 2	331 2	449 0	571 6	259 7	416 2	476 4	293 5	411 8	523 8	273 8	371 1	472 5
Skatter	59 0	93 0	136 5	170 4	246 6	338 5	89 7	146 4	239 2	108 9	171 7	252 0	139 8	202 3	277 7
Inventarier	35 5	71 5	127 4	64 7	98 3	142 1	68 6	80 5	170 7	52 6	105 9	188 7	49 6	75 4	109 0
Förenings- o. försäkringsavgifter	64 6	94 7	125 4	121 5	150 4	182 7	164 4	205 8	287 9	120 7	176 9	234 2	128 2	158 7	192 7
Övriga utgifter	118 7	190 8	274 0	268 3	354 3	533 1	283 8	413 2	603 5	214 5	345 3	497 3	247 2	328 9	495 0
Summa utgifter	1 420 1	1 937 6	2 489 9	2 634 1	3 275 3	4 086 3	2 249 1	3 012 9	3 914 8	2 109 9	2 927 2	3 740 6	2 185 8	2 728 9	3 433 7
Utgifternas fördelning i %.															
Födo- och njutningsämnen	51 0	46 1	41 9	49 8	46 8	42 6	43 3	39 9	35 9	41 5	36 9	33 1	43 7	40 9	36 9
därv matvaror	49 8	42 2	38 2	46 5	42 9	38 2	38 9	35 4	31 2	40 6	33 8	30 1	40 9	37 6	33 1
Bostad	12 4	12 9	13 2	9 3	9 7	14 0	14 0	14 6	14 9	16 9	17 3	17 4	13 9	13 6	14 1
Bränsle och lyse	4 4	4 8	4 7	4 4	4 3	4 4	4 2	4 0	3 8	4 1	4 4	4 2	4 0	3 8	3 9
Kläder och skodon	12 6	13 0	13 1	12 6	13 7	14 0	11 5	13 7	12 2	13 9	14 1	14 0	12 5	13 6	13 8
Skatter	4 2	4 8	5 6	6 5	7 5	8 3	4 0	4 8	6 1	5 2	5 9	6 7	6 4	7 4	8 1
Inventarier	2 5	3 7	5 2	2 4	3 0	3 5	3 1	2 6	4 4	2 5	3 6	5 0	2 3	2 8	3 2
Förenings- o. försäkringsavgifter	4 5	4 9	5 1	4 6	4 6	4 5	7 3	6 8	7 3	5 7	6 0	6 3	5 9	5 8	5 6
Övriga utgifter	8 4	9 8	11 2	10 2	10 8	13 0	12 6	13 6	15 4	10 2	11 8	13 3	11 3	12 1	14 4
Summa utgifter	100 0	100 0	100 0	100 0	100 0	100 0	100 0	100 0	100 0	100 0	100 0	100 0	100 0	100 0	100 0

1 Till välståndsggrupperna I, II och III ha förts hushåll, som, å medeldyrt (D-ort), efter penningvärdet år 1933 haft en årsinköstm per konsumtionsenhet av resp. under 700, 700-950 och 950-1 200 kr. — ² Jfr noterna till tab. QQ.

övriga utgifter en markerad successiv stegring från undersökningsperiodens början till dess slut.

Då de så sammansatta budgeterna från åren 1914 och 1923 omräknas till prisnivån år 1933 med hjälp av indextalen för de enskilda posterna, uppstå givetvis förskjutningar mellan dessa, så att somliga poster komma att upptaga större, andra mindre del av totalutgiften. Eftersom de i grupperingen ingående familjerna utvalts så, att deras välstånd såvitt möjligt skulle vara det samma vid alla tre undersökningstillfällena, följer emellertid, att de standardhöjningar, som till följd av förskjutningarna kunna framträda beträffande konsumtionen av vissa nyttigheter med nödvändighet kompenseras av sänkning i fråga om andra. Den bästa bilden av dessa förhållanden torde erhållas av procenttalen i tabellens nedre hälft.

Man erhåller av de sistnämnda i första hand ett starkt intryck av huru stor överensstämmelsen i konsumtionen varit vid de tre undersökningstillfällena. Det vill icke dess mindre synas, som om livsmedlens procentuella andel av budgeterna efter omräkningen snarast var mindre i 1914 års budgeter än i dem från år 1923 och 1933. Skillnaden är emellertid ganska liten, i synnerhet, om man jämför enbart posten matvaror. Detta skulle innebära, att livsmedelsstandarden något stigit från år 1914 till år 1923 men därefter förhållit sig ungefär oförändrad. Bostadsstandarden skulle däremot för ifrågavarande hushållsgrupper varit något högre år 1914 i jämförelse med de bägge senare tidpunkterna. Säkerligen överdrives tendensen hos siffrorna i detta fall därav att hyresindextalet, som använts vid bostadspostens omräkning till 1933 års prisnivå, även inkluderar en viss kvalitetsförbättring hos bostadsbeståndet, något som man dock försökt undvika vid dess beräkning. Å andra sidan är det troligt, att hyrorna — även oavsett alla kvalitetsförbättringar — stigit relativt till andra priser under perioden 1914—1933, och det är då naturligt, att en tendens till sänkning av bostadsstandarden (exempelvis genom ökning av trångboddheten) ger sig tillkänna inom de befolknings-skikt, som icke blivit delaktiga av någon välståndsförbättring under nämnda tid. Det förefaller vidare, som om skattetrycket för detta skikt skulle varit lättare år 1933 än vid föregående undersökningstillfällen, och som om försäknings- och försäkringsavgifterna samtidigt skulle något ökat i betydelse.

På grund av ovanstående torde man vara berättigad till slutsatsen, att de egentliga förändringarna i hushållens utgiftsdisposition under perioden 1914—1933 sammanhängt med det successivt stegrade välståndet jämte de samtida förskjutningarna i prisrelationerna för olika varor och tjänster. Själva hushållsvanorna ha därvid förändrats huvudsakligen i den mån hushållen kommit i åtnjutande av välståndsstegringen, men i de fall där ingen välståndsstegring ägt rum, ha hushållsvanorna visat sig ganska stabila.

Konsumtionen av livsmedel. I tab. TT och UU redovisas förbrukningen av vissa livsmedel inom de hushållsgrupper, vilkas utgiftsbudgeter återfinnas i tab. QQ resp. SS ovan. Genomsnitten ha även här beräknats per normalhushåll.

Tab. TT. Konsumerade kvantiteter av viktigare livsmedel per år och normalhushåll inom arbetar- och lägre tjänstemannahushåll i städer år 1914, 1923 och 1933.

Varuslag	År 1914	År 1923	År 1933	Ökning (+) eller minskning (-) i %		
				1914— 1923	1923— 1933	1914— 1933
Antal hushåll	1 505	962	634			
<i>Matvaror.</i>						
Kött och fläsk ¹ (inkl. korv o. sylta) kg		123·4	130·3	+	5·6	
» » (exkl. » » ») »	88·7	103·0	106·6	+ 16·1	+ 3·5	+ 20·2
färskt nötkött ² »	30·1	37·0	29·8	+ 22·9	- 19·5	- 1·0
» kalvkött ² »	11·0	16·5	25·4	+ 50·0	+ 53·9	+ 130·9
» färskött »	3·8	6·3	2·0	+ 65·8	- 68·3	- 47·4
salt kött »	1·8	1·7	1·2	- 5·6	- 29·4	- 33·3
färskt fläsk »	26·9	30·0	35·6	+ 11·5	+ 18·7	+ 32·3
salt och rökt fläsk »	15·1	11·5	12·6	- 23·8	+ 9·6	- 16·6
korv och sylta »		20·4	23·7		+ 16·2	
Färsk fisk »		49·5	42·8		- 13·5	
Salt sill »	15·5	17·5	13·9	+ 12·9	- 20·6	- 10·3
Oskummad mjölk l	661·9	838·9	716·6	+ 26·7	- 14·6	+ 8·3
Skummad » »	213·2	59·7	19·9	- 72·0	- 66·7	- 90·7
Grädd »		20·5	28·7		+ 40·0	
Smör kg	31·7	36·6	38·7	+ 15·5	+ 5·7	+ 22·1
Margarin »	19·2	21·1	35·1	+ 9·9	+ 66·4	+ 82·8
Ost »	13·6	16·5	21·3	+ 21·3	+ 29·1	+ 56·6
Ägg st	455	624	814	+ 37·1	+ 30·4	+ 78·9
Mjöl kg	189·3	235·0	161·5	+ 24·1	- 31·3	- 14·7
vetemjöl »	129·3	164·7	120·6	+ 27·4	- 26·8	- 6·7
råg- och rågsiktmjöl »	52·3	63·1	34·4	+ 20·7	- 45·5	- 34·2
annat mjöl »	7·7	7·2	6·5	- 6·5	- 9·7	- 15·6
Gryn och flingor »	31·3	27·0	20·0	- 13·7	- 25·9	- 36·1
Hårt rågröd »	39·0	31·4	29·5	- 19·5	- 6·1	- 24·4
Mjukt rågröd »	156·2	99·3	87·3	- 36·4	- 12·1	- 44·1
Matbröd av vete »	17·0	12·2	14·1	- 28·2	+ 15·6	- 17·1
Skorpor »	11·3	5·9	4·5	- 47·8	- 23·7	- 60·2
Potatis »	308·3	386·7	338·7		- 12·4	
Rotfrukter »		16·5	24·1		+ 46·1	
Torkade ärtor o. bruna bönor »	9·1	7·0	6·0	- 23·1	- 14·3	- 34·1
socker »	84·3	100·0	120·8	+ 18·6	+ 20·8	+ 43·3
Kaffe »	17·2	19·8	18·2	+ 15·1	- 8·1	+ 5·8
Te hg		2·6	3·2		+ 23·1	
Kakao »		17·3	15·4		- 11·0	
<i>Dryckesvaror.</i>						
Spritdrycker l	7·6	11·6	16·4	+ 52·6	+ 41·4	+ 115·8
Vin »	0·3	0·3	0·8	± 0·0	+ 166·7	+ 166·7
Öl och pilsnerdricka »	22·4	25·2	23·9	+ 12·5	- 5·2	+ 6·7
Svagdricka och läskedrycker »		43·3	75·5		+ 74·4	

Jämföras till att börja med förbrukningssiffrorna från tiden före världskriget och från år 1923 enligt tab. TT, kan man beträffande de animaliska livsmedlen iakttaga en nästan genomgående ökning. Bland köttsorterna var ökningen särskilt stor beträffande kalvkött och färskött. Fläskförbrukningen

¹ Utom fågel och vilt, inälvor samt färdiglagad mat, konserver.

² Inkl. malet kött.

hade däremot i sin helhet icke ändrats, men man märker, huru hushållen övergått från det salta till det färska fläsket. Bland övriga animalier observeras, hurusom konsumtionen av oskummad mjölk ökat, ehuru på den skummades bekostnad, varigenom totalkvantiteten mjölk ändock blivit ungefär oförändrad. Av de vegetabiliska livsmedlen uppvisade bröd sänkta konsumtionssiffror; uppgifterna över mjukt bröd år 1914 äro dock approximativa. Däremot steg förbrukningen av mjöl, särskilt vetemjöl. Av gryn samt ärter och bruna bönor gick konsumtionen tillbaka. Den i tabellen redovisade stegringen för potatis torde till en del vara skenbar, beroende på att uppgifterna år 1914 för detta varuslag äro ofullständiga, då tillskott från egen produktion icke medräknats. Socker och kaffe företedde icke obetydligt ökade siffror. Jämväl av dryckesvaror hade konsumtionen ökats. Särskilt gällde detta spritdrycker, vilken ökning dock kan tänkas i någon mån sammanhänga med olikheter i urvalet av familjer vid de båda undersökningstillfällena. — Jämföras på liknande sätt konsumtionssiffrorna från år 1923 med dem för år 1933, iakttages beträffande de olika animaliska livsmedlen en mycket markerad olikhet i utveckling. Totalkonsumtionen av kött och fläsk uppvisar en obetydlig stegring (5.6 %) till följd av ökad förbrukning av kalvkött, färskt fläsk, salt och rökt fläsk samt korv och sylta. Konsumtionen av färskt nötkött, färskt fårkött och salt kött hade däremot minskat. Omläggningen i hushållens kött- och fläskförbrukning är sålunda mera av kvalitativ än kvantitativ natur. För såväl färsk fisk som salt sill samt för mjölk iakttages en utpräglad konsumtionsminskning, framför allt beträffande skummad mjölk. Övriga animaliska livsmedel visa däremot ökad betydelse i hushållningen. Särskilt gäller detta grädde, margarin,¹ ost och ägg. Beträffande smör var ökningen obetydlig. Av de vegetabiliska livsmedlen utvisa samtliga i tab. TT upptagna varuslag utom matbröd av vete, rotfrukter, socker och te sänkta konsumtionssiffror. Högst anmärkningsvärd är den stora minskningen av bröd- och mjölkkonsumtionen. Omräknas de i tabellen redovisade brödsorterna till mjöl, erhålles en sammanlagd mjölförbrukning för år 1923 av 368 kg och 1933 av 282 kg per normalhushåll, vilket sålunda innebär en minskning med 23 %. För år 1914 blir motsvarande kvantitet 386 kg. Utökas beräkningarna att omfatta även i tab. TT ej redovisade brödsorter, erhålles för år 1923 390 kg och år 1933 302 kg mjöl, vilket ävenledes visar en minskning med 23 %. Det kan ytterligare nämnas, att för samtliga hushåll ur de enskilda socialklasserna² belöpte sig den kvantitativa minskningen i totalkonsumtionen av bröd och mjöl mellan åren 1923 och 1933 för arbetarna till 22 %, de lägre tjänstemännen 22 % och medelklassen 24 %. Den här i sina huvuddrag beskrivna utvecklingen måste sålunda betecknas som mycket enhetlig. Den sammanlagda mjölkkonsumtionen fördelade sig för arbetar- och tjänstemannahushåll i städer år 1914 (approximativt beräknat) med 49 % på vetemjöl, 49 %

¹ Såsom ersättningsvara för smör räknat till de animaliska livsmedlen.

² Hushåll från såväl större som mindre städer och orter. Antalet utgjorde år 1923 747 arbetar-, 445 lägre tjänstemanna- och 208 medelklasshushåll samt år 1933 526 arbetar-, 524 lägre tjänstemanna- och 195 medelklasshushåll.

på råg- och rågsiktmjöl och 2 % på annat mjöl. Motsvarande tal voro för år 1923 resp. 57·2, 41·0 och 1·8 % och år 1933 resp. 59·3, 38·4 och 2·3 %. Jämväl gryn, potatis samt ärter och bruna bönor uppvisade lägre konsumtionssiffror år 1933 än 10 år tidigare. Sockerförbrukningen hade däremot ökat med cirka en femtedel, medan kaffekonsumtionen gått något tillbaka. Beträffande förbrukningen av dryckesvaror noteras en betydande ökning av spritdrycker och vin men en obetydlig minskning av öl och pilsnerdricka. Det bör dock ihågkommas, att dessa siffror kunna påverkas av själva urvalet av familjer vid de bägge undersökningarna. En jämförelse av förbrukningen av spritdrycker, vin och öl inom enbart sådana hushåll, där dylika förekommit, giver vid handen, att konsumtionen av spritdrycker ökat från 15·6 l per hushåll år 1923 till 17·8 l år 1933, vilket gör endast 14·1 %, medan ölkonsumtionen minskat från 34·3 till 27·5 l eller med 19·8 %. Vid bedömandet av dessa och andra siffror över öl- och spritkonsumtionen bör dessutom observeras, att hushållsbokföringen endast upptager varuslag, som förbrukats i hemmen.

I sista kolumnen av tab. TT ha framräknats förändringarna under perioden 1914—1933. Beträffande de animaliska livsmedlen iakttagas en markerad kvalitativ förbättring. Förbrukningen av kalvkött har sålunda under dessa 20 år mer än fördubblats, konsumtionen av färskt fläsk stegrats med omkring en tredjedel, smör- och margarinkonsumtionen ökat med resp. 22 och 83 % samt ost- och äggkonsumtionen stigit med resp. 57 och 79 %, medan förbrukningen av salt kött, salt och rökt fläsk, salt sill och skummad mjölk minskat. Konsumtionen av färskt nötkött är däremot nästan densamma. Den totala kött- och fläskkonsumtionen (korv och sylta oräknade) har ökat med omkring 20 %, varvid dock ökningen i huvudsak skedde under periodens första decennium. Samtliga i tabellen upptagna vegetabiliska livsmedel med undantag för potatis, socker och kaffe uppvisa sänkta förbrukningssiffror, men endast för socker kan en betydande stegring med säkerhet påvisas.

Konsumtionen av grönsaker, frukt och bär har icke berörts i det föregående, emedan kvantitetstal för dessa varuslag saknas vid de bägge tidigare undersökningarna. De enda genomgående upplysningar om dessa varuslag, som stå att erhålla, äro utgiftsbeloppen för kollektivposten rotfrukter, grönsaker, frukt och bär. Av densamma kunna emellertid vissa slutsatser dragas. Nämda post, av vilken rotfrukterna endast torde upptaga en ringa del, uppgick år 1914 till 36 kr. per normalhushåll (4·5 % av hela matvarubudgeten), år 1923 till 82 kr. (5·4 %) och år 1933 till 110 kr. (9·1 %). Dessa tal giva intryck av en kraftig stegring i förbrukningen av grönsaker, frukt och bär, i varje fall under perioden 1923—1933, ett intryck, som hänsynen till prisförhållandena icke torde förändra.

Överflyttas därefter uppmärksamheten på tab. UU, bör först anmärkas, att de här redovisade genomsnitten i och för sig icke äro av samma kvalitet, som de i tab. TT meddelade, dels emedan antalet hushåll, varpå de grunda sig, är mindre, dels emedan hushållens storlek inom motsvarande välståndsgrupper de olika åren i vissa fall skiljer sig rätt betydligt. Det sistnämnda

Tab. UU. Konsumerade kvantiteter av viktigare matvaror per år och normalhushåll inom arbetar- och lägre tjänstemannahushåll i vissa välståndsgupper och städer år 1914, 1923 och 1933.

Å r	1 9 1 4			1 9 2 3			1 9 3 3		
	I	II	III	I	II	III	I	II	III
Välståndsgrupp ¹									
Antal hushåll	109	91	37	48	105	85	17	43	84
Kött och fläsk ² kg	69·7	85·9	103·9	74·4	89·5	105·2	80·3	89·4	106·4
färskt nötkött ³ »	24·7	28·9	30·6	29·4	33·0	38·7	26·4	25·3	29·0
» kalvkött ³ »	6·9	11·8	17·5	11·2	13·3	15·9	19·2	19·6	25·9
» färskött »	2·8	3·6	2·9	2·5	4·7	6·6	1·4	0·8	1·2
salt kött »	1·1	1·1	1·7	1·2	0·9	1·1	0·5	0·5	0·7
färskt fläsk »	22·6	25·6	34·2	20·4	24·8	29·1	23·5	32·4	36·1
salt och rökt fläsk »	11·6	14·9	17·0	9·7	12·8	13·8	9·3	10·8	13·5
Salt sill »	12·5	14·1	18·0	13·5	15·1	17·4	9·2	13·2	13·8
Oskummad mjölk l	454·2	629·1	813·4	632·7	775·3	787·4	567·4	666·6	705·8
Skummad » »	259·0	220·3	233·1	115·0	64·0	32·8	30·1	18·2	30·3
Smör kg	25·9	38·1	43·2	29·5	35·4	38·7	24·2	34·9	38·2
Margarin »	21·0	17·2	15·9	23·0	21·2	21·2	37·2	34·5	37·8
Ost »	13·1	14·3	15·0	13·9	16·3	16·5	16·2	20·6	19·0
Ägg st	335	483	615	427	544	658	474	705	829
Mjöl kg	142·4	158·5	177·6	229·8	212·5	198·5	154·4	151·5	151·3
vetemjöl »	109·4	125·1	144·5	173·3	154·9	147·5	122·1	123·4	120·2
rågmjöl och rågsiktmjöl . »	26·6	28·1	27·1	51·9	52·6	45·6	24·1	22·5	25·3
annat mjöl »	6·4	5·3	6·0	4·6	5·0	5·4	8·2	5·6	5·8
Gryn och flingor »	27·1	32·7	34·0	24·4	25·7	26·5	16·6	21·6	18·2
Hårt rågröd »	41·0	41·5	49·7	36·1	41·9	36·0	37·2	31·0	35·2
Mjukt » »	165·6	150·0	139·3	110·9	117·5	117·2	74·0	102·5	89·6
Matbröd av yete »	20·4	16·2	18·1	10·9	11·0	14·7	6·7	17·1	17·4
Skorpor »	12·4	11·9	10·2	6·7	7·7	6·9	5·6	3·1	4·5
Potatis »	374·5	302·8	322·8	356·8	375·3	382·8	286·4	308·2	327·6
Torkade ärter o. bruna bönor »	8·8	9·7	10·2	5·9	7·2	5·9	6·0	6·8	5·7
Socker »	70·8	89·7	92·6	83·3	95·0	101·2	105·9	114·8	121·3
Kaffe »	14·2	17·8	19·1	16·1	17·9	21·8	13·8	17·0	19·0

framgår av i tab. SS meddelade uppgifter om antalet konsumtionsenheter per hushåll. Några stegringstal ha därför icke uträknats här.

Man torde dock av tab. UU kunna utläsa nästan undantagslöst samma drag i utvecklingen, som de ovan skildrade. Sålunda finner man under hela tjugoförårsperioden övervägande ökning i förbrukningen av kalvkött, margarin, ost, ägg och socker men minskning av salt kött, skummad mjölk, hårt bröd, mjukt

¹ Jfr angående välståndsgupperna tab. SS, not. 1. — ² Utom korv och sylta, fågel och vilt, inälvor samt färdiglagad mat, konserver. — ³ Inkl. malet kött.

rågbröd, skorpor samt torkade ärter och bruna bönor. Man finner vidare i stort sett ökning mellan åren 1914 och 1923 med därefter följande minskning för varuslagen nötkött, fårkött, oskummad mjölk, mjöl och kaffe samt omvänt minskning under den första och ökning under den andra tioårsperioden för matbröd av vete. Nämnvärd avvikelse uppvisades endast av posten smör, som icke företedde någon ökning utan snarare minskade något såväl mellan år 1914 och 1923 som mellan 1923 och 1933.

Som en *sammanfattning* om födoämnesförbrukningens utveckling under den period, som hushållskostnadsundersökningarna omspänna, kan sägas, att den kännetecknas av betydande omläggningar i de breda lagrens kosthåll, vilka på det hela taget torde inneburi kvalitativa förbättringar och medfört en mera omväxlande diet. Förändringarna framträda starkast, då hänsyn toges till den samtidigt skedda stegringen i det reella välståndet, men kunna även iakttagas inom sådana hushållsgrupper, som icke blivit delaktiga i den allmänna välståndshöjningen. Minskning i konsumtionen har skett av bröd och mjöl, gryn, torkade ärter och bruna bönor samt efter år 1923 också av mjölk och fisk; relativt svag konsumtionsökning kan noteras för kött, fläsk och smör och stark ökning för margarin, ost, ägg, socker, grönsaker och frukt.

Huruvida samtidigt den totala näringstillförseln förändrats, är svårt att avgöra, då kvantitetstal för vissa varuslag saknas från de bägge tidigare undersökningarna. I följande sammanställning meddelas emellertid resultatet av några approximativa beräkningar, vilka belysa dessa förhållanden. Med utgångspunkt från undersökningen år 1933 har det konstaterats, att de i tab. TT ovan redovisade livsmedel, för vilka kvantitetstal finnas från alla tre undersökningarna, representera cirka 85 % av livsmedelsbudgetens totala kalorivärde samt resp. 80, 81 och 88 % av dess halt av äggvita, fett och kolhydrat. Under antagande att ungefär samma relationer gällde åren 1914 och 1923, har livsmedlens totala näringsvärde beräknats även för dessa år.

Kostens sammansättning och bruttokalorivärde åren 1914, 1923 och 1933.

Å r	Antal gram per dag och konsumtionsenhet av				Antal bruttokalorier per dag och kons.-enhet
	äggvita	därav i % animalisk	fett	kolhydrat	
1914	103	56.8	111	437	3 260
1923	111	57.8	124	480	3 610
1933	95	61.8	135	423	3 440

Det vill av dessa beräkningar närmast synas, som om en allmän ökning av näringstillförseln blivit en följd av förändringarna mellan undersökningsåren 1914 och 1923, medan därefter en svag minskning skulle inträtt till år 1933. Endast i fråga om fettillförseln har ökning ägt rum under hela tjugoförperioden. Man observerar vidare, att nedgången från år 1923 till 1933 är mindre i fråga om födans kalorivärde (cirka 5 %) än i tillförseln av äggvita (cirka 14 %) och kolhydrat (cirka 12 %), vilket torde sammanhänga med konsumtionsökningen av de i avseende på kalorier högvärdiga näringsämnen smör, margarin och socker.

I den ovan anställda jämförelsen mellan hushållskostnadsundersökningarna av år 1914, 1923 och 1933 ingå, som nämnts, icke samtliga hushåll ur de bägge senare undersökningarna, utan endast sådana grupper, vilkas sammansättning i socialt och lokalt avseende närmast överensstämde med förhållandena vid 1914 års undersökning. I följande *tab. VV* meddelas utförliga utgiftsbudgeter för *samtliga i 1923 och 1933 års undersökningar ingående hushåll* grupperade i socialklasser, välstånds- och ortsgupper. I *tab. ZZ* meddelas uppgifter om förbrukade kvantiteter av viktigare livsmedel för samma grupper.

Någon utförligare textframställning skall icke knytas till dessa tabeller, blott några korta anmärkningar om gruppernas uppställning och väsentliga innehåll.

Gränserna för de välståndsgrupper, vari materialet indelats, ha avpassats så, att hushållens reella välstånd inom motsvarande grupp såvitt möjligt skulle vara detsamma vid bägge undersökningstillfällena. De hushåll, som år 1923 hade en inkomst per konsumtionsenhet av 1 100—1 650 kr., hade alltså praktiskt taget samma reella välstånd som de, vilka år 1933 hade en inkomst av 950—1 450 kr. o. s. v. Likaså svara grupperna städer och industriorter i 1923 års undersökning mot resp. större städer och mindre städer och orter år 1933¹. — Samtliga budgetposter ha beräknats som genomsnitt per normalhushåll. De inkomstbelopp, som redovisas i *tab. VV*, äro alltså icke de verkliga utan ha minskats eller ökats efter det verkliga hushållets relation till normalhushållet. Av de uppgifter, som i tabellen lämnas om antalet konsumtionsenheter per hushåll, finner man sålunda, att exempelvis medelklassens hushåll år 1923 uppvisade konsumtionsenhetstalet 2·99, vilket är lägre än normalhushållets (3·3 konsumtionsenheter). Inkomsten per normalhushåll för denna grupp blir därför större än den verkliga inkomsten.

I *tab. XX* redovisas utgifternas procentuella fördelning, och man kan där konstatera i stort sett alldeles samma utvecklingsgång som den ovan beskrivna. Sålunda ge arbetar- och tjänstemannahushållen år 1933 genomgående ut mindre andelar till födo- och njutningsämnen, bränsle och lyse samt skatter men större till bostad, föreningar och försäkringar samt övriga utgifter, och detta gäller, vare sig välståndet stigit eller förblivit oförändrat.

Av *tab. YY* framgår den reella välståndsändringen från år 1923 till 1933, sådan den ter sig, då utgiftsbudgeterna för de olika socialklasserna, beräknade per normalhushåll, ställas bredvid varandra. Siffrorna ur 1923 års undersökning ha härvid omräknats efter prisnivån år 1933. De förändringar som där visa sig kunna, som tidigare framhållits, på grund av beräkningarnas natur endast göra anspråk på approximativ riktighet. Av slutsummorna synes emellertid framgå, att standardhöjningen varit störst för arbetarna (18·6 %), mindre för tjänstemännen (10·2 %) och ingen alls för medelklassen (— 5·4 %). Denna utveckling är, som man förstår, ett resultat av förändringar såväl i inkomsterna som familjernas storlek. I synnerhet den sistnämnda torde dock vara beroende av tillfälligheter vid urvalet av familjer. Beräknar man enbart

¹ Jfr dock tablån sid. 153 ovan.

Tab. VV. Inkomster och utgifter (kr.) per år och normalhushåll inom

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	Å r 1 9 2 3										
	Hushållsgrupp	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll								Medelklass-	
		Inkomst per kons.-enhet (kr.)			Samtliga hushåll	I städer	Åndustriorter	Arbetare	Lägre tjänstemän	Inkomst per enhet	
under 1 100		1 100-1 650	1 650 o. däröver	1 100-2 200						2 200-3 300	
Antal hushåll	533	470	189	1 192	962	230	747	445	60	94	
Antal konsumtionsenheter per hushåll	4.09	2.94	2.31	3.35	3.33	3.44	3.37	3.33	3.79	2.77	
1	<i>Inkomster</i>	2 853.2	4 499.2	6 400.7	3 810.9	3 980.8	3 119.8	3 469.3	4 390.0	5 624.2	8 586.6
	<i>Utgifter.</i>										
2	Födo- o. njutningsämnen ¹	1 388.6	1 831.8	2 240.7	1 635.5	1 693.9	1 399.5	1 578.1	1 733.2	1 830.2	2 377.7
3	matvaror	1 286.3	1 639.1	1 923.6	1 478.4	1 518.7	1 315.0	1 435.9	1 550.7	1 575.4	1 916.7
4	dryckesvaror	50.2	90.4	151.1	75.3	85.1	35.3	64.7	92.7	109.2	194.4
5	tobak	29.0	51.5	83.5	42.9	44.6	35.3	42.6	43.6	56.8	104.9
6	förtäring utom hemmet ¹	23.1	50.8	82.5	38.9	45.5	13.9	34.9	46.2	88.8	161.7
7	Bostad ¹	268.3	470.3	671.2	382.2	416.1	242.9	331.4	469.0	674.5	998.9
8	Bränsle och lyse	128.4	195.4	262.7	166.0	173.3	136.6	153.8	187.1	228.0	323.4
9	ved	68.7	97.4	128.1	84.8	84.2	88.1	81.2	91.5	107.9	139.3
10	kol och koks	11.9	20.2	28.4	16.5	17.8	11.6	15.2	18.8	20.8	53.1
11	fotogen	4.0	5.6	7.9	5.3	5.9	1.7	5.3	4.6	3.0	4.3
12	centralvärme	1.3	3.3	5.9	2.3	3.0	0.3	1.6	3.6	8.6	12.6
13	kokgas	13.2	24.4	31.7	19.2	23.8	—	15.2	25.7	33.3	36.3
14	elektrisk ström	23.7	36.3	48.8	31.0	31.4	28.7	28.4	35.3	47.8	66.3
15	annat bränsle och lyse	5.6	8.2	11.9	6.9	7.2	6.2	6.9	7.6	6.6	11.5
16	Kläder och skodon	401.9	635.2	864.3	533.6	548.7	471.0	467.9	644.2	808.8	1 058.6
17	gångkläder och underkläder	152.4	275.2	420.1	224.1	232.3	192.4	182.1	295.4	384.4	496.6
18	tyg, garn och sybehör	76.6	110.6	133.3	94.7	93.7	98.0	91.1	100.3	122.8	181.5
19	andra beklädnadsartiklar	45.9	83.1	119.8	67.0	71.3	47.9	57.1	83.8	121.1	176.3
20	skodon och galoscher	90.1	118.4	136.0	104.9	105.6	102.6	99.0	115.5	125.7	153.5
21	skolagning och material	36.9	47.9	55.1	42.9	45.8	30.1	38.6	49.2	54.8	50.8
22	Skatter (inkl. allm. pensionsavg.)	185.5	375.2	605.5	297.0	321.1	199.3	248.8	378.8	513.1	1 086.4
23	Inventarier	90.7	190.4	355.8	154.1	160.4	128.7	132.9	189.4	280.8	507.9
24	möbler	37.9	93.4	197.4	74.6	79.9	52.5	61.0	97.0	158.1	301.9
25	sängkläder och linne	20.8	34.0	49.8	28.4	27.7	31.4	26.7	31.4	38.9	59.4
26	köksaker, glas, järnvaror	32.0	63.0	108.6	51.1	52.8	44.8	45.2	61.0	83.8	146.6
27	Förenings- o. försäkringsavgifter	132.0	226.1	331.0	186.1	193.1	159.1	172.6	209.6	250.8	470.6
28	fack- och yrkesföreningar	40.6	53.8	60.4	47.5	46.9	49.2	58.7	28.4	16.5	18.2
29	politiska o. övriga föreningar	4.3	10.2	22.8	8.3	9.2	4.3	4.6	14.5	15.2	27.7
30	sjuk- och begravningskassor	28.7	39.0	42.3	33.7	33.7	34.0	38.6	25.7	30.0	24.4
31	liv- och kapitalförsäkring	46.2	98.0	142.2	74.6	79.9	53.8	60.1	99.0	139.6	255.1
32	olycksfallsförsäkring	1.7	3.0	5.9	2.6	2.6	2.6	1.3	4.3	10.2	20.1
33	brandförsäkring (av lösöre)	4.6	8.9	12.2	6.9	7.3	6.3	6.3	8.3	10.6	24.4
34	övriga försäkringar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	pensionsavgifter	5.9	13.2	45.2	12.5	13.5	8.9	3.0	29.4	28.7	100.7
36	Barnens undervisning ^{1,2}	22.8	46.5	21.1	30.7	35.0	13.2	19.1	50.5	178.2	135.9
37	Tidningar	28.7	47.2	67.0	39.3	41.3	31.3	38.3	41.2	51.5	77.6
38	Böcker o. d.	5.6	17.5	34.7	12.9	13.8	9.2	9.6	18.5	52.5	119.4
39	Skrivmaterial, porto, telefon	12.9	27.7	48.8	21.8	23.4	16.2	17.5	29.4	61.7	127.4
40	Tvätt o. strykning utom hemmet	4.3	10.6	19.5	8.2	9.2	4.0	6.6	10.9	21.4	39.9
41	Rengöringsmedel m. m. ³	33.3	49.2	72.0	43.2	43.9	39.6	40.3	47.5	59.1	95.3
42	Kroppsvård ³	7.9	17.2	28.0	13.2	14.9	7.6	11.5	15.8	23.1	42.6
43	Sjukvård	38.9	75.9	110.6	59.7	63.0	45.9	51.8	72.9	100.0	189.1
44	Arbets hjälp i hemmet	6.6	18.8	47.8	15.2	15.8	12.9	10.6	23.1	95.4	257.7
45	Gåvor	35.6	79.2	153.4	63.7	67.0	48.8	54.1	79.5	129.7	224.4
46	Nöjen och förströelser	28.1	57.1	87.4	44.6	46.6	37.6	39.6	53.1	89.5	135.7
47	Resor ²	43.9	94.3	171.6	75.6	81.9	48.8	61.7	98.7	121.1	192.0
48	Ränta å lån	4.6	8.9	20.1	7.9	8.6	4.6	4.0	14.5	42.6	100.0
49	Övriga utgifter	24.5	48.5	93.1	40.2	44.5	23.1	36.3	47.5	131.0	339.2
50	Summa utgifter	2 893.1	4 523.0	6 306.3	3 830.7	4 015.5	3 079.9	3 486.5	4 414.4	5 743.0	8 899.8

¹ Posterna förtäring utom hemmet och bostad inbegripa även utgifter för kost resp. logi vid skolbarns inackorderengöringsmedel för personlig hygien, som eljest förts till kroppsvård.

olika socialklasser, välståndsgupper och ortsgupper år 1923 och 1933.

12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
Å r 1 9 3 3														
hushåll		Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll								Medelklasshushåll				
kons.- (kr.)	Samt- liga hus- håll	Inkomst per kons- enhet (kr.)			Samt- liga hus- håll	I större städer	I mindre städer o. orter	Arbe- tare	Lägre tjåns- temån	Inkomst per kons- enhet (kr.)			Samt- liga hus- håll	
		under 950	950- 1450	1450 o. där- över						950- 1950	1950- 2950	2950 o. där- över		
3 300 o. där- över														
54	208	298	521	231	1 050	634	416	526	524	65	86	44	195	
2·46	2·99	4·33	3·11	2·45	3·31	3·22	3·45	3·28	3·34	4·26	2·95	2·63	3·32	
13 029·1	8 432·5	2 595·9	4 049·0	6 061·5	3 839·7	4 161·4	3 381·9	3 511·0	4 162·9	5 087·3	8 015·6	11 055·4	7 296·6	1
2 776·0	2 271·7	1 077·3	1 400·6	1 734·7	1 334·8	1 421·9	1 212·6	1 308·4	1 360·9	1 403·9	1 841·6	2 004·7	1 688·9	2
2 161·5	1 856·2	970·6	1 208·2	1 423·6	1 155·0	1 210·7	1 076·7	1 139·0	1 170·9	1 167·0	1 425·0	1 537·2	1 339·4	3
292·0	182·6	59·9	100·8	147·2	93·1	110·4	68·9	86·4	99·8	101·9	165·0	218·6	147·5	4
142·6	94·7	30·2	46·7	67·4	44·0	47·5	39·0	43·3	44·6	52·0	98·9	107·5	80·0	5
179·9	138·2	16·6	44·9	96·5	42·7	53·3	28·0	39·7	45·6	83·0	152·7	141·4	122·0	6
1 343·4	965·6	331·3	575·2	924·8	542·5	647·3	392·1	462·1	621·8	762·7	1 226·0	1 376·6	1 059·3	7
419·1	312·2	110·0	160·3	221·6	151·8	162·2	136·8	139·9	163·5	191·5	273·1	355·8	254·3	8
206·6	143·8	38·5	45·8	52·4	44·2	31·6	62·2	44·7	43·6	50·4	40·5	54·0	47·3	9
47·5	40·6	15·3	22·6	32·6	21·6	24·1	17·9	19·0	24·1	30·9	44·0	49·5	39·6	10
6·8	4·3	4·1	4·8	5·6	4·7	4·6	4·7	5·5	3·9	2·8	4·8	5·0	3·9	11
16·2	11·9	7·6	19·0	42·9	18·7	27·6	6·0	13·8	23·6	32·1	73·6	103·6	61·7	12
40·2	36·0	11·0	18·7	24·3	16·8	27·9	0·9	14·4	19·1	13·1	28·6	28·1	21·9	13
89·8	65·3	27·9	40·6	53·2	37·9	38·5	37·1	34·5	41·4	54·6	69·5	100·7	69·1	14
12·5	10·3	5·6	8·8	10·6	7·9	7·9	8·0	8·0	7·8	7·6	12·1	14·9	10·8	15
1 374·8	1 029·6	351·6	509·2	692·5	480·8	499·4	454·3	437·0	523·8	580·9	928·5	1 180·6	821·6	16
724·6	501·3	168·5	254·4	368·3	241·2	253·5	223·6	215·1	266·7	305·5	508·6	665·1	447·7	17
201·3	163·7	47·8	68·5	88·6	64·2	62·9	66·0	61·4	66·9	72·6	105·1	133·7	95·9	18
208·3	162·0	39·7	69·2	101·4	63·5	67·0	58·6	54·6	72·4	85·5	154·6	210·3	134·4	19
180·9	148·8	67·6	84·2	99·6	80·6	82·2	78·3	76·8	84·2	82·6	118·8	134·9	105·0	20
59·7	53·8	28·0	32·9	34·6	31·3	33·8	27·8	29·1	33·6	34·7	41·4	36·6	37·7	21
1 837·8	1 025·6	130·0	268·9	477·1	251·5	267·4	228·7	221·2	281·2	428·0	742·1	1 327·6	707·7	22
813·1	485·4	83·3	169·5	325·3	163·0	171·0	151·6	145·3	180·4	255·4	410·0	523·5	362·6	23
491·4	286·8	41·1	98·6	210·3	95·5	103·7	83·8	84·4	106·5	151·4	261·1	308·6	221·8	24
70·3	54·1	15·6	24·3	33·1	22·5	21·3	24·4	21·6	23·4	32·8	41·4	66·8	42·0	25
251·4	144·5	26·6	46·6	81·9	45·0	46·0	43·4	39·3	50·5	71·2	107·5	148·1	98·8	26
655·7	426·4	176·6	298·5	398·3	269·7	282·7	251·1	225·4	313·3	389·5	632·6	849·5	564·9	27
22·8	18·5	37·1	53·1	61·8	48·6	51·7	44·2	67·4	30·1	8·9	17·1	16·4	13·5	28
38·9	25·4	2·6	6·9	13·5	6·3	6·3	6·5	5·0	7·7	19·7	30·1	52·1	29·4	29
13·9	24·4	28·6	41·7	49·6	38·2	41·9	32·9	45·9	30·6	21·5	34·8	21·6	26·7	30
432·6	248·2	70·2	116·5	155·8	105·8	110·6	99·0	81·9	129·3	176·4	308·1	411·9	269·0	31
18·5	16·2	4·3	6·9	9·6	6·4	5·9	6·9	6·1	6·6	9·7	20·7	31·0	17·7	32
40·6	22·4	3·5	6·7	9·7	6·0	5·8	6·2	5·3	6·7	9·6	17·6	31·1	16·5	33
—	—	0·0	0·2	0·2	0·1	0·1	0·1	0·1	0·2	1·0	2·2	1·4	1·5	34
88·4	71·3	30·3	66·5	98·1	58·3	60·4	55·3	13·7	102·1	142·7	202·0	284·0	190·6	35
32·0	130·4	19·3	37·2	25·8	28·7	32·6	23·2	18·7	38·7	121·3	115·7	58·6	108·2	36
93·4	71·0	26·1	39·1	56·3	37·1	39·6	33·4	36·4	37·7	36·8	58·1	65·2	50·1	37
231·3	117·5	6·1	20·1	36·6	17·6	18·7	16·0	13·1	22·0	46·1	71·4	121·1	69·1	38
173·9	112·2	13·8	28·3	52·1	26·8	31·2	20·6	20·7	32·9	62·2	108·2	156·6	96·6	39
60·7	37·3	1·7	4·3	10·7	4·4	5·3	3·1	3·9	4·9	10·0	32·1	33·5	22·8	40
138·2	90·4	32·9	48·1	66·9	45·6	48·1	41·9	43·4	47·6	52·8	80·0	108·2	73·1	41
52·8	37·3	13·6	26·6	46·0	24·9	27·5	21·4	22·4	27·5	31·6	62·8	82·5	57·7	42
199·0	157·7	49·4	80·6	126·3	76·5	80·7	70·5	65·4	87·5	104·1	151·0	189·4	137·3	43
642·5	275·5	4·4	13·3	29·0	12·6	11·7	13·9	8·2	16·9	88·1	180·4	393·8	177·5	44
450·8	235·3	36·2	82·8	177·3	81·0	89·6	68·5	74·5	87·2	129·8	213·6	349·8	201·0	45
274·9	146·6	33·7	60·6	89·1	55·3	58·8	50·4	51·6	59·0	68·1	136·8	188·6	116·0	46
265·7	180·5	50·7	90·3	162·2	87·4	101·9	66·7	69·5	104·9	131·0	262·7	307·5	213·4	47
175·2	94·0	4·3	10·8	15·2	9·1	10·4	7·3	5·3	12·9	32·3	48·1	68·1	44·7	48
525·1	299·3	45·2	94·4	184·3	90·8	99·2	79·0	83·3	98·2	112·1	247·0	453·0	224·4	49
12 535·4	8 501·5	2 597·5	4 018·7	5 852·1	3 791·9	4 107·2	3 343·1	3 455·7	4 122·8	5 038·2	7 821·8	10 194·2	7 046·2	50

ring borta. — ² Posten resor inbegriper även barnens skolresor. — ³ Posten rengöringsmedel inbegriper även

Tab. XX. Utgifternas procentuella fördelning på huvudposter inom olika socialklasser, välståndsgupper och ortsgupper år 1923 och 1933.

Utgiftsposter	Födo- o. njut- nings- ämnen	Bo- stad	Bränsle och lyse	Kläder och skodon	Skat- ter	Inven- tarier	För- enings- o. försä- krings- avg.	Övriga utgif- ter	Summa utgif- ter	
År 1923.										
<i>Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll.</i>										
Inkomst										
per kons.-	under 1 100 kr.	48.0	9.3	4.4	13.9	6.4	3.1	4.6	10.3	100.0
enhet	1 100—1 650 kr.	40.5	10.4	4.3	14.1	8.3	4.2	5.0	13.2	100.0
	1 650 kr. o. däröv.	35.5	10.7	4.2	13.7	9.6	5.6	5.2	15.5	100.0
	Tillhoppa	42.7	10.0	4.3	13.9	7.8	4.0	4.9	12.4	100.0
därav i städer		42.2	10.3	4.3	13.6	8.0	4.0	4.8	12.8	100.0
» industriorter		45.4	7.9	4.4	15.3	6.5	4.2	5.2	11.1	100.0
arbetare		45.3	9.5	4.4	13.4	7.1	3.8	5.0	11.5	100.0
lägre tjänstemän		39.3	10.6	4.2	14.6	8.6	4.3	4.7	13.7	100.0
<i>Medelklasshushåll.</i>										
Inkomst										
per kons.-	1 100—2 200 kr.	31.9	11.7	4.0	14.1	8.9	4.9	4.4	20.1	100.0
enhet	2 200—3 300 kr.	26.7	11.2	3.7	11.9	12.2	5.7	5.3	23.3	100.0
	3 300 kr. o. däröv.	22.1	10.7	3.3	11.0	14.7	6.5	5.2	26.5	100.0
	Tillhoppa	26.7	11.4	3.7	12.1	12.1	5.7	5.0	23.3	100.0
År 1933.										
<i>Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll.</i>										
Inkomst										
per kons.-	under 950 kr.	41.5	12.8	4.2	13.5	5.0	3.2	6.8	13.0	100.0
enhet	950—1 450 kr.	34.9	14.3	4.0	12.7	6.7	4.2	7.4	15.8	100.0
	1 450 kr. o. däröv.	29.6	15.8	3.8	11.8	8.2	5.6	6.8	18.4	100.0
	Tillhoppa	35.2	14.3	4.0	12.7	6.6	4.3	7.1	15.8	100.0
därav i större städer		34.6	15.8	3.9	12.1	6.5	4.2	6.9	16.0	100.0
» mindre städer o. orter		36.3	11.7	4.1	13.6	6.9	4.5	7.5	15.4	100.0
arbetare		37.9	13.4	4.0	12.6	6.4	4.2	6.5	15.0	100.0
lägre tjänstemän		33.0	15.1	4.0	12.7	6.8	4.4	7.6	16.4	100.0
<i>Medelklasshushåll.</i>										
Inkomst										
per kons.-	950—1 950 kr.	27.9	15.1	3.8	11.5	8.5	5.1	7.7	20.4	100.0
enhet	1 950—2 950 kr.	23.5	15.7	3.5	11.9	9.5	5.2	8.1	22.6	100.0
	2 950 kr. o. däröv.	19.7	13.5	3.5	11.6	13.0	5.1	8.3	25.3	100.0
	Tillhoppa	24.0	15.0	3.6	11.7	10.1	5.1	8.0	22.5	100.0

realinkomstens förändringar, skall man visserligen finna, att ökningen också då ter sig störst för arbetarna men att tjänstemännen och även medelklassen uppvisa en höjning, som icke står långt efter. Den verkliga inkomsten per familj (ej per normalhushåll) var sålunda för arbetarna, de lägre tjänstemännen och medelklassen år 1923 resp. 3 547, 4 424 och 7 635 kr. eller efter omräkning till prisnivån år 1933 3 053, 3 808 och 6 571 kr. och den verkliga inkomsten per familj år 1933 resp. 3 493, 4 212 och 7 339 kr., vilket innebär

Tab. YY. Utgifter (kr.) per år och normalhushåll inom olika socialklasser enligt prisnivån år 1933 och konsumtionen år 1923 och 1933.

Utgiftsposter	Utgifter enligt prisnivån år 1933 och konsumtionen						Ökning (+) eller minskning (-) i % 1923-1933		
	år 1923			år 1933			Arbetare	Lägre tjänstemän	Medelklass
	Arbetare	Lägre tjänstemän	Medelklass	Arbetare	Lägre tjänstemän	Medelklass			
Antal hushåll	747	445	208	526	524	195			
Födo- o. njutningsämnen	1 150·3	1 263·3	1 655·8	1 308·4	1 360·9	1 688·9	+ 13·7	+ 7·7	+ 2·0
därav matvaror	1 046·6	1 130·3	1 353·0	1 139·0	1 170·9	1 339·4	+ 8·8	+ 3·6	- 1·0
Bostad	403·2	570·7	1 174·9	462·1	621·8	1 059·3	+ 14·6	+ 9·0	- 9·8
Bränsle och lyse	114·9	139·7	233·2	139·9	163·5	254·3	+ 21·8	+ 17·0	+ 9·0
Kläder och skodon	386·8	532·5	851·1	437·0	523·8	821·6	+ 13·0	- 1·6	- 3·5
Skatter	204·1	310·7	841·3	221·2	281·2	707·7	+ 8·4	- 9·5	- 15·9
Inventarier	102·0	145·3	372·4	145·3	180·4	362·6	+ 42·5	+ 24·2	- 2·6
Förenings- o. försäkringsavgifter	182·1	221·1	449·9	225·4	313·3	564·9	+ 23·8	+ 41·7	+ 25·6
Övriga utgifter	370·4	557·9	1 866·5	516·4	677·9	1 586·9	+ 39·4	+ 21·5	- 15·0
Summa utgifter	2 913·8	3 741·2	7 445·1	3 455·7	4 122·8	7 046·2	+ 18·6	+ 10·2	- 5·4

en höjning av realinkomsten med resp. 14·4, 10·6 och 11·7 %. — Standardförändringarna ifråga om de enskilda budgetposterna (per normalhushåll) visa samma typiska olikheter som de, vilka ovan konstaterats, nämligen att de stora huvudposterna livsmedel, bostad, bränsle och lyse, kläder och skodon samt skatter endast förändrats i mindre grad, medan posterna förenings- och försäkringsavgifter och »övriga utgifter» blivit delaktiga av en kraftig standardförbättring.

Tab. ZZ, som redovisar förbrukningen av livsmedel, företer även den i hudsak samma drag i utvecklingen mellan åren 1923 och 1933, som den tidigare konstaterade. Man finner sålunda bland arbetar- och lägre tjänstemannahushållen starka omläggningar inom köttkontot, ehuru ingen större förändring i totalkonsumtionen av kött och fläsk, minskning i förbrukningen av fisk, mjölk, mjöl, gryn, bröd, potatis, torkade ärter, bruna bönor, sirap, kaffe, kakao och öl och ökning i förbrukningen av gräddor, margarin, ost, ägg, rotfrukter, socker, svagdricka och läskedrycker samt, där välståndet förbättrats mera avsevärt, även av smör. Jämföres utvecklingen inom medelklassen med den bland arbetarna och de lägre tjänstemännen, visar det sig, att konsumtionen i stort sett förändrats i samma riktning. Bland de undantag, som finnas, skall blott framhållas, att totalkonsumtionen av kött och fläsk visar genomgående minskning inom medelklassen samt att smörkonsumtionen företett ökning inom samma socialklass, trots att välståndet icke stigit.

Tab. ZZ. Konsumerade kvantiteter av viktigare livsmedel per år och normalhushåll

Hushållsgrupp	Å r 1 9 2 3									
	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll								Medelklass-	
	Inkomst per kons- enhet (kr.)			Samt- liga hus- håll	I städer	Å indu- stri- orter	Arbe- tare	Lägre tjän- stemän	Inkomst per enhet	
	under 1 100	1 100- 1 650	1 650 o. där- över						1 100- 2 200	2 200- 3 300
Antal hushåll	533	470	189	1 192	962	230	747	445	60	94
<i>Matvaror.</i>										
1 Kött och fläsk ¹ kg	104.3	136.6	155.8	121.1	123.4	111.6	117.1	128.0	117.5	148.2
2 färskt nötkött >	23.4	31.3	34.0	27.4	28.4	23.8	26.1	29.7	28.4	33.3
3 > kalvkött >	8.6	14.2	18.2	11.6	12.2	8.6	10.5	13.5	14.5	22.8
4 > malet kött >	11.2	13.9	14.5	12.5	12.9	10.9	12.5	12.9	11.6	12.9
5 > färskött >	4.0	7.3	9.2	5.6	6.3	3.0	5.0	6.6	7.3	10.6
6 salt kött >	1.0	1.6	2.0	1.3	1.7	0.7	1.3	1.3	1.3	1.0
7 färskt fläsk >	27.0	34.3	39.9	31.0	30.0	35.0	30.0	32.7	26.7	36.6
8 salt och rökt fläsk >	9.6	12.2	13.9	10.9	11.5	8.2	10.9	10.9	9.2	12.2
9 korv och sylta >	19.5	21.8	24.1	20.8	20.4	21.4	20.8	20.4	18.5	18.8
10 Fisk ² >	55.4	70.3	78.2	63.1	67.0	47.8	60.8	67.7	61.4	78.6
11 färsk sill och strömming >	21.4	25.4	29.4	23.8	24.7	19.4	23.4	24.1	20.5	22.8
12 > annan fisk >	17.5	25.8	26.4	21.5	24.8	9.6	19.6	25.4	21.7	35.7
13 salt sill >	16.5	19.1	22.4	17.8	17.5	18.8	17.8	18.2	19.2	20.1
14 Mjölk och gräde ³ l	880.9	1 029.9	1 141.6	960.8	936.2	1 061.0	959.9	962.4	961.0	1 058.9
15 oskummad mjölk >	794.0	944.8	1 036.2	872.5	838.9	1 008.8	868.2	879.8	888.7	976.8
16 skummad > >	88.8	31.3	17.2	61.1	59.7	67.0	73.3	40.2	16.5	19.8
17 gräde >	11.2	22.1	31.7	17.2	20.5	4.0	15.9	19.5	20.8	23.4
18 Smör kg	29.1	40.9	50.8	35.6	36.6	31.7	33.3	39.3	38.9	48.5
19 Margarin >	23.4	20.5	21.1	22.4	21.1	26.7	23.4	20.1	22.8	21.8
20 Fett och flott >	5.9	6.6	5.0	6.0	5.6	6.6	6.0	5.6	3.6	6.3
21 Ost >	14.5	17.2	18.8	15.8	16.5	13.2	15.8	16.2	17.5	18.5
22 Ägg st	463	678	855	580	624	401	538	652	657	941
23 Mjöl kg	277.9	234.0	214.9	255.8	235.0	340.0	270.3	230.4	184.5	189.4
24 vetemjöl >	182.2	166.0	159.7	174.3	164.7	211.9	180.2	163.4	141.9	138.9
25 rågmjöl >	23.1	12.9	10.9	18.2	15.9	26.7	21.8	11.9	9.9	12.9
26 rågsiktmjöl >	64.0	47.8	34.7	55.1	47.2	87.8	59.8	47.2	25.1	29.1
27 annat mjöl >	8.6	7.3	9.6	8.2	7.2	13.6	8.5	7.9	7.6	8.5
28 Gryn och flingor >	27.7	28.0	30.0	28.0	27.0	32.2	28.7	27.3	31.0	36.0
29 Bröd ⁴ >	125.4	150.5	154.8	137.0	148.8	89.8	132.7	144.9	137.0	141.9
30 hårt rågröd >	33.3	32.3	38.0	33.7	31.4	42.9	34.3	32.3	41.9	37.0
31 mjukt grovbröd >	31.7	39.3	34.0	34.3	39.3	14.2	32.7	37.3	23.1	25.4
32 sötlimpa >	47.5	60.1	60.4	53.1	60.0	25.7	50.5	57.8	48.5	56.4
33 matbröd av vete >	7.9	12.9	17.1	10.6	12.2	4.0	9.9	11.9	17.5	16.8
34 skorpor >	5.0	5.9	5.3	5.3	5.9	3.0	5.3	5.6	6.0	6.3
35 Potatis >	382.5	406.6	434.3	396.6	386.7	435.6	397.0	395.7	315.8	388.7
36 Rotfrukter >	14.5	18.1	21.1	16.5	16.5	15.8	15.5	17.8	16.8	20.8
37 Torkade örter >	5.3	5.0	5.6	5.3	5.0	6.3	5.3	5.3	6.3	6.9
38 Bruna bönor >	2.0	2.3	2.0	2.0	2.0	2.3	2.3	2.0	1.7	2.0
39 Socker >	93.1	108.2	123.4	101.7	100.0	108.3	100.0	104.6	102.3	117.5
40 Sirap >	7.3	6.3	6.3	6.9	6.3	9.3	7.2	6.3	4.9	6.9
41 Kaffe >	17.8	21.8	25.1	19.8	19.8	20.4	20.2	19.8	17.2	19.4
42 Te hg	2.0	2.6	4.0	2.3	2.6	1.3	2.0	3.0	3.3	5.9
43 Kakao >	14.7	17.0	21.4	16.3	17.3	12.3	15.2	18.1	21.4	20.1
<i>Dryckesvaror.</i>										
44 Spritdrycker l	6.9	11.9	19.8	10.3	11.6	4.3	8.6	12.5	11.2	19.5
45 Vin >	0.0	0.3	1.0	0.3	0.3	0.0	0.3	0.3	1.0	1.3
46 Öl och pilsnerdricka >	15.3	26.5	44.8	22.4	25.2	11.3	20.7	25.5	39.2	61.1
47 Svagdricka o. läskedrycker >	37.3	48.4	60.8	43.7	43.3	45.4	45.3	41.0	34.0	43.8

¹ Utom fågel och vilt, inälvor samt färdiglagad mat, konserver. — ² Annan salt fisk än sill ej inräknad. 3 liter oskummad mjölk. — ⁴ Utom kaffebröd och småröd.

inom olika socialklasser, välståndsggrupper och ortsggrupper år 1923 och 1933.

Å r 1 9 3 3													
hushåll		Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll								Medelklasshushåll			
kons.- (kr.)	Samt- liga hus- håll	Inkomst per kons- enhet (kr.)			Samt- liga hus- håll	I större städer	I mindre städer o. orter	Arbe- tare	Lägre tjän- stemän	Inkomst per kons- enhet (kr.)			Samt- liga hus- håll
		under 950	950- 1450	1 450 o. där- över						950- 1 950	1 950- 2 950	2 950 o. där- över	
54	208	298	521	231	1 050	634	416	526	524	65	86	44	195
156.4	139.3	110.1	134.9	148.1	127.8	130.3	124.3	126.9	128.7	112.0	125.8	128.0	120.5
32.3	31.4	19.0	21.2	22.4	20.6	20.7	20.5	21.3	20.0	16.8	19.7	18.7	18.3
26.4	20.8	12.7	18.9	22.3	17.2	17.9	16.2	16.6	17.7	18.7	21.4	23.0	20.5
14.2	12.9	14.9	16.0	17.5	15.9	16.6	14.8	15.9	15.7	14.8	13.8	14.0	14.3
14.5	10.2	1.3	2.0	3.3	1.9	2.0	1.7	1.7	2.2	3.1	4.7	5.3	4.2
1.6	1.3	0.7	0.9	1.6	0.9	1.2	0.6	0.9	1.0	1.0	1.7	1.0	1.3
37.3	33.3	32.0	40.1	40.9	37.2	35.6	39.5	36.2	38.2	31.1	32.1	36.1	32.4
11.6	10.9	9.9	11.3	12.8	11.0	12.6	8.7	11.7	10.3	8.5	10.8	9.9	9.7
18.5	18.5	19.6	24.5	27.3	23.1	23.7	22.3	22.6	23.6	18.0	21.6	20.0	19.8
104.3	78.5	46.2	54.3	64.0	52.8	56.7	47.5	51.8	53.9	53.0	64.5	67.5	60.2
28.7	23.4	16.3	18.2	20.6	17.8	18.4	17.2	18.1	17.7	17.7	18.6	17.4	18.0
49.2	33.7	17.6	22.4	27.6	21.5	24.4	17.4	20.3	22.6	21.6	31.3	35.4	27.9
26.4	21.4	12.3	13.7	15.8	13.5	13.9	12.9	13.4	13.6	13.7	14.6	14.7	14.3
1 091.2	1 032.6	771.1	856.7	923.3	835.8	814.6	865.1	839.1	832.3	790.4	837.6	805.6	812.0
1 018.4	956.0	707.8	767.8	811.5	752.6	716.6	803.2	761.0	744.2	724.2	742.1	712.8	729.1
4.3	15.2	36.0	19.2	17.8	25.2	19.9	32.7	25.1	25.4	11.9	15.1	6.6	12.1
23.4	22.5	13.9	25.8	33.7	22.7	28.7	14.1	21.0	24.3	19.7	28.8	29.6	25.2
52.1	46.2	28.9	40.3	51.7	38.0	38.7	37.0	37.2	38.7	42.8	51.8	60.2	49.7
24.1	22.4	38.0	37.1	32.1	36.6	35.1	38.8	38.0	35.3	31.2	28.7	28.7	29.7
7.3	5.6	3.0	2.8	2.6	2.8	2.9	2.8	2.8	2.8	2.5	2.6	2.6	2.5
17.2	17.8	18.5	21.2	23.3	20.5	21.3	19.5	20.9	20.2	20.0	23.8	24.1	22.3
1 064	871	625	830	936	771	814	710	744	797	840	988	1 115	951
192.7	188.5	204.2	176.7	149.8	182.5	161.5	212.1	195.3	169.9	163.0	118.2	129.6	139.0
142.9	140.9	137.2	129.8	115.6	130.3	120.6	143.8	136.1	124.4	128.5	94.7	98.3	109.4
10.2	11.2	18.9	12.1	6.7	13.7	8.0	21.7	17.8	9.7	11.3	3.3	7.1	7.4
30.7	28.1	41.3	28.2	20.3	31.8	26.4	39.4	34.7	28.9	16.4	14.5	15.0	15.4
8.9	8.3	6.8	6.6	7.2	6.7	6.5	7.2	6.7	6.9	6.8	5.7	9.2	6.8
41.2	35.6	21.0	21.6	22.9	21.6	20.0	23.8	21.3	21.9	25.2	25.6	27.0	25.7
122.8	135.6	114.9	123.5	133.1	121.9	135.4	102.8	120.9	122.8	112.5	135.6	107.9	120.7
35.0	38.3	27.4	33.5	34.7	31.4	29.5	34.1	30.1	32.6	35.2	32.0	31.7	33.3
19.8	23.1	34.0	31.1	32.6	32.4	37.7	24.9	32.9	31.9	23.0	30.4	22.2	25.7
44.6	50.8	42.7	43.8	45.5	43.7	49.6	35.3	43.8	43.7	35.0	48.4	35.6	40.4
18.8	17.5	7.2	11.3	15.4	10.5	14.1	5.3	10.1	10.8	15.7	20.1	14.5	17.2
4.6	5.9	3.6	3.8	4.9	3.9	4.5	3.2	4.0	3.8	3.6	4.7	3.9	4.1
416.8	369.9	342.6	350.2	355.1	348.2	338.7	361.5	358.9	337.5	287.2	293.9	305.2	293.3
26.7	20.8	19.3	25.4	30.1	23.8	24.1	23.6	22.6	25.1	23.1	32.2	35.3	29.1
8.9	7.3	3.8	4.2	4.5	4.1	4.2	3.9	4.3	3.9	4.4	4.2	3.5	4.2
2.3	2.0	1.8	1.7	1.6	1.7	1.8	1.6	1.8	1.7	1.9	1.4	1.8	1.7
132.3	115.8	116.8	126.3	134.5	124.1	120.8	128.7	125.0	123.2	120.9	122.3	136.5	124.4
8.6	6.6	5.4	4.7	4.2	4.9	4.5	5.4	5.1	4.7	4.1	4.0	6.3	4.5
19.4	18.5	15.8	18.8	21.7	18.1	18.2	18.0	18.6	17.6	13.6	16.2	15.4	15.0
8.9	5.6	2.1	2.9	4.0	2.8	3.2	2.3	2.4	3.2	4.4	6.0	10.0	6.1
27.4	22.3	15.6	14.9	11.2	14.6	15.4	13.4	13.3	15.8	21.8	21.0	16.2	20.4
25.1	17.5	8.7	14.9	19.9	13.4	16.4	9.3	12.3	14.5	11.8	19.4	24.1	16.9
3.6	1.6	0.4	0.6	1.4	0.7	0.8	0.4	0.6	0.8	1.2	2.9	2.8	2.2
101.6	61.2	11.1	21.0	33.6	19.4	23.9	13.0	19.9	18.9	20.2	32.7	44.7	29.9
63.9	44.3	67.7	82.8	104.0	80.6	75.5	87.9	87.7	73.5	69.5	93.4	99.0	84.5

— 3 En liter skummad mjölk har vid summeringen ansetts motsvara 0.6 liter oskummad och en liter grädd

De lokala särdragen år 1923 och 1933. I samband med skildringen av hushållsvanorna i olika landsdelar nämndes ovan (sid. 134), att såväl totalbudgeternas sammansättning som matvaruförbrukningen (kostvanorna) inom landsdelarna överensstämde eller skilde sig på ungefär samma sätt enligt den föreliggande som enligt 1923 års undersökning. Endast en viss tendens till utjämning kunde konstateras.

Av tab. VV, XX och ZZ erhåller man en uppfattning om huru förhållandena ställde sig inom de bägge ortsgrupper, i vilka materialet indelats. Härvid är dock att märka, att hushållens välstånd (mätt genom den till medeldyr ort reducerade inkomsten per konsumtionsenhet) både år 1923 och 1933 var något högre inom de större orterna än inom de mindre, men att denna skillnad betydde mera vid den förstnämnda tidpunkten. På grund härav kan den utjämning, som enligt tab. XX skulle ha skett mellan större och mindre orter i fråga om livsmedlens och skatternas andel av hela budgeten, icke tillmätas vitsord. Av samma anledning torde den utjämnande tendens, som ger sig tillkänna i matvaruförbrukningen (tab. ZZ), ha blivit något överdriven. Utgifterna för bostad, beklädnad samt föreningar och försäkringar däremot upptaga andelar av budgeten, som äro relativt föga beroende av välståndsnivån, och beträffande dessa poster kan man därför med hjälp av tab. XX konstatera, att större och mindre orter skilde sig på samma typiska sätt vid bägge undersökningstillfällena. Någon utjämning har alltså här icke ägt rum.

För att ytterligare belysa utvecklingen inom olika ortsgrupper meddelas följande tablå berörande Stockholm, Göteborg och övriga städer och orter.

Utgifternas procentuella fördelning inom arbetar- och lägre tjänstemannahushåll tillhörande de mellersta välståndsgrupperna.¹

	Å r 1 9 2 3			Å r 1 9 3 3		
	Stock- holm.	Göte- borg	Övriga städer o. orter	Stock- holm	Göte- borg	Övriga städer o. orter
Antal hushåll	65	31	374	51	36	434
Födo- och njutningsämnen	40·3	40·5	40·6	34·0	34·0	35·0
Bostad	12·8	10·9	9·6	19·1	17·1	13·2
Bränsle och lyse	4·0	3·8	4·4	3·4	4·0	4·1
Kläder och skodon	13·4	14·2	14·2	10·9	11·6	13·0
Skatter	6·7	7·8	8·7	6·1	6·5	6·8
Förenings- o. försäkringsavgifter . .	3·9	4·2	5·3	6·0	6·3	7·7
Skrivmaterial, porto, telefon	1·1	0·4	0·5	1·4	0·8	0·6
Övriga utgifter	17·3	18·2	16·7	19·1	19·7	19·6
Summa utgifter	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

Till jämförelsen ha utvalts de mellersta välståndsgrupperna, varför ingen hänsyn i detta fall behöver tagas till olikheter i välståndssituationen. Å andra sidan har härigenom materialet blivit ganska litet, varför smärre avvikelser böra tagas med försiktighet. Emellertid finner man, att budgeterna bibehållit

¹ Till de mellersta välståndsgrupperna räknas hushåll, som efter penningvärdet å medeldyr ort år 1933 haft en inkomst per konsumtionsenhet av 950—1450 kr.

sina karakteristiska särdrag från det ena undersökningstillfället till det andra, varför man icke heller här kan påstå, att någon utjämning ägt rum. Beträffande posterna bostad, beklädnad och förenings- och försäkringsavgifter kan jämförelsen utan vidare utsträckas till undersökningarna från tiden före världskriget. I budgeterna för samtliga hushåll från Stockholm i 1908 års undersökning, samtliga hushåll i Göteborg och samtliga hushåll å övriga orter enligt 1914 års undersökning upptog sålunda bostadsposten resp. 19.0, 13.8 och 11.7 %, beklädnadsposten resp. 10.9, 12.3 och 12.9 % och förenings- och försäkringsavgifterna resp. 4.0, 4.0 och 4.9 % av totalutgiften.

Betraktar man därefter konsumtionen av olika slags livsmedel skall man finna, att de lokala särdrag, som observerades år 1923, i stort sett återfinnas vid den senare undersökningen. I några fall kan visserligen en tendens till utjämning spåras men i andra fall ha olikheterna snarare skärpts. Som exempel härpå torde följande uppgifter kunna tjäna.

Förbrukade kvantiteter av vissa matvaror per år och normalhushåll inom arbetar- och lägre tjänstemannahushåll tillhörande de mellersta välståndsgrupperna.

	Å r 1 9 2 3			Å r 1 9 3 3		
	Stock- holm	Göte- borg	Övriga städer o. orter	Stock- holm	Göte- borg	Övriga städer o. orter
Kött ¹	kg 77.9	64.8	66.9	74.6	65.8	56.7
Fläsk	> 40.9	34.7	48.6	49.6	45.8	51.9
Korv och sylta	> 31.7	16.6	20.4	32.5	21.0	23.9
Färsk fisk	> 50.2	88.3	48.3	42.1	66.8	38.4
Salt sill	> 28.7	10.8	18.2	18.3	8.4	13.6
Mjölk, oskummad o. skummad	l 929.6	870.7	992.1	640.7	738.2	807.4
Grädd	> 49.5	20.4	17.8	49.7	24.3	23.2
Smör	kg 39.6	37.2	41.6	44.8	39.2	39.9
Margarin	> 18.8	21.6	20.7	28.9	33.7	38.4
Mjöl	> 200.6	228.2	239.8	129.6	175.2	182.2
Gryn och flingor	> 31.4	24.5	28.0	19.9	18.9	22.0
Hårt rågröd	> 44.5	17.1	31.8	40.2	14.9	34.2
Mjukt >	> 55.5	77.8	107.9	58.2	61.4	77.8
Matbröd av vete	> 28.0	11.5	10.5	23.1	16.4	9.6
Potatis	> 389.4	374.5	411.8	337.3	377.6	349.6
Socker	> 108.9	114.1	107.6	114.8	123.2	127.8
Kaffe	> 20.1	21.5	21.8	18.3	19.2	18.8

I fråga om exempelvis fläsk, färsk fisk, salt sill, gryn och flingor samt mjukt rågröd kan man i ovanstående tablå finna en viss utjämning, men beträffande kött, mjöl och hårt rågröd m. fl. varuslag synas relationerna oförändrade eller olikheterna skärpta. Vad mjölkförbrukningen angår, har förhållandet mellan Stockholm och Göteborg blivit helt omkastat sedan år 1923. Vid nämnda tid företedde nämligen stockholmshushållen avsevärt högre men 10 år senare avsevärt lägre förbrukningstal än göteborgshushållen. På denna

¹ Utom fågel o. vilt, inälvor m. m.

Inkomst per hushåll per år 300-1 500 kr.	Hushåll med en års- inkomst per hushåll per år 300-1 500 kr.	Hushållsgrupper										Totalt hushåll	Antal hushåll	Antal hushållsmedlemmar per hushåll		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10					
1000-1500	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
750-1000	750	750	750	750	750	750	750	750	750	750	750	750	750	750	750	750
500-750	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
250-500	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250
100-250	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
0-100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

HUVUDTABELLER

(Angående grupperingsmetoder m. m. hänvisas till texten
sid 26 ff. och bilaga 7.)

178 Tab. 1. Inkomster och utgifter¹ (kr.) per år och normalhushåll inom olika socialklasser och ortsrgrupper.

Hushållsgrupp	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll						Medelklasshushåll	Hushåll med en årsinkomst per kons.-enhet av 950—1 450 kr.		
	arbete	lägre tjänstemän	tillhoppa	därav i		arbete		lägre tjänstemän	medelklass ²	
	större städer	mindre städer o. orter								
Antal hushåll	526	524	1 050	634	416	195		245	276	23
Antal konsumtionsenheter per hushåll	3·28	3·34	3·31	3·22	3·45	3·32		2·90	3·30	4·71
Inkomster.										
Mannens huvudinkomst	2 905·7	3 547·8	3 229·3	3 499·5	2 844·9	6 136·3	3 338·6	3 527·8	3 486·9	
» biförtjänster	88·6	101·8	95·2	103·8	83·0	386·3	100·5	88·3	207·6	
Hustruns inkomst	71·6	60·3	65·9	75·5	52·4	159·0	79·4	50·4	1·6	
Barnens bidrag	69·0	48·5	58·7	58·9	58·4	3·5	62·3	53·1	4·7	
Inackordering och uthyrning	171·1	127·4	149·2	163·4	128·9	118·0	161·0	118·8	121·3	
Sjukhjälp och understöd	41·4	22·6	31·9	36·9	24·8	12·8	44·3	20·7	5·9	
Gåvor (kontant och in natura)	39·1	47·2	43·2	51·4	31·5	67·9	42·1	43·3	36·9	
Räntor	12·2	21·5	16·9	21·2	10·8	103·7	13·5	17·7	43·2	
Övriga kontanta inkomster	42·7	49·7	46·3	42·6	51·5	60·8	49·1	46·8	58·4	
Förmåner in natura	54·9	115·8	85·6	86·8	83·8	193·1	53·9	127·3	154·8	
Övriga inkomster in natura	14·7	20·3	17·5	21·4	11·9	55·2	21·8	19·3	74·3	
Summa inkomster	3 511·0	4 162·9	3 839·7	4 161·4	3 381·9	7 296·6	3 966·5	4 118·5	4 195·6	
Utgifter.										
Födo- och njutningsämnen	1 308·2	1 354·6	1 331·5	1 420·5	1 206·5	1 675·2	1 436·0	1 365·2	1 191·5	
Matvaror	1 139·0	1 170·9	1 155·0	1 210·7	1 076·7	1 339·4	1 239·3	1 184·1	1 049·0	
Animaliska matvaror	666·3	688·2	677·2	712·4	627·7	761·5	729·6	699·0	615·8	
kött (inkl. inälvor)	91·7	97·3	94·4	101·7	84·3	114·9	101·2	99·2	89·5	
fläsk	68·7	70·4	69·6	72·6	65·3	65·2	75·8	73·4	54·5	
korv och sylta	31·5	33·2	32·4	33·8	30·3	30·3	35·1	33·8	23·1	
färdigl. mat, konserver	40·1	38·6	39·3	43·8	33·1	48·5	44·5	38·0	26·5	
fisk	37·0	42·3	39·7	43·9	33·6	55·9	40·7	42·2	42·1	
mjölk och grädde	184·7	190·1	187·4	195·2	176·5	193·2	198·5	192·8	174·9	
oskummad mjölk	148·9	148·1	148·5	148·4	148·7	148·0	155·9	150·4	145·4	
skummad »	1·9	2·2	2·0	1·7	2·5	1·2	1·6	1·4	1·6	
grädde	33·9	39·8	36·9	45·1	25·3	44·0	41·0	41·0	27·9	
smör	83·6	87·6	85·6	88·3	81·8	113·4	93·2	89·7	86·2	
margarin	45·9	42·5	44·2	42·9	46·0	36·7	48·9	42·2	36·2	
fett och flott	3·3	3·3	3·3	3·3	3·3	3·2	3·1	3·3	3·3	
ost	30·1	29·6	29·8	31·4	27·6	34·8	31·9	30·1	28·7	
ägg	49·7	53·3	51·5	55·5	45·9	65·4	56·7	54·3	50·8	
Vegetabiliska matvaror	467·3	475·4	471·5	491·7	443·0	564·6	503·0	477·4	427·2	
mjöl	67·3	59·8	63·6	56·9	73·0	50·3	63·8	60·5	63·7	
gryn och flingor	9·6	9·8	9·7	9·2	10·5	12·2	10·1	9·6	10·9	
bröd	105·1	107·9	106·5	122·8	83·6	123·5	115·9	106·7	82·3	
potatis	28·8	28·0	28·4	29·3	27·2	26·6	30·3	27·3	24·7	
rotfrukter	5·2	5·7	5·5	5·7	5·0	7·4	5·9	5·8	5·4	
färska grönsaker	15·2	18·3	16·7	19·5	12·9	33·8	18·4	18·7	17·0	
torkade o. kons. grönsaker	2·6	3·2	2·9	3·5	2·1	6·8	3·3	3·2	3·0	
torkade arter o. bruna bönor	2·3	2·0	2·2	2·3	2·0	2·2	2·3	2·1	2·7	
färsk frukt och bär	54·1	62·1	58·1	63·3	50·8	103·7	62·1	62·7	61·3	
torkad o. kons. frukt o. bär	17·2	19·1	18·2	17·7	18·8	28·0	19·8	20·0	18·9	
socker	52·9	52·0	52·4	50·7	54·9	52·1	54·5	52·2	49·9	
sirap	2·9	2·6	2·7	2·5	2·9	2·6	2·7	2·5	2·2	
karameller	12·7	14·4	13·6	15·1	11·4	25·9	14·9	14·0	12·1	
kaffe	67·0	63·7	65·4	66·6	63·7	55·5	72·4	64·1	48·0	
te och kakao	6·6	8·2	7·4	8·0	6·8	12·7	6·9	8·4	9·8	
salt och kryddor	17·8	18·6	18·2	18·6	17·4	21·3	19·7	19·6	15·3	
Övriga matvaror	5·4	7·3	6·3	6·6	6·0	13·3	6·7	7·7	6·0	

¹ En detaljerad förteckning över de olika inkomst- och utgiftslag, som förts under resp. rubriker, återfinnes i bilaga 2.

² Jämförbarheten mellan denna medelklassgrupp och i kol. 8 och 9 redovisade grupper är avsevärt nedsett på grund av familjernas olika storlek och sammansättning. Jfr sid. 26 och bilaga 7.

1	2					7	8			10	
	Arbetar- och lägre tjänste- mannahushåll						Medel- klass- hus- håll	Hushåll med en års- inkomst per kons- enhet av 950—1 450 kr.			
	Hushållsgrupp	arbe- tare	lägre tjänste- män	till- hopa	därav i			arbe- tare	lägre tjänste- män		medel- klass
större städer					mindre städer o. orter						
Dryckesvaror	86.4	99.8	93.1	110.4	68.9	147.5	99.6	101.8	70.5		
spritdrycker	55.3	67.8	61.6	74.6	43.1	92.8	64.5	70.5	43.1		
vin	2.1	3.0	2.5	3.3	1.6	10.5	2.1	2.7	2.2		
öl och pilsnerdricka	12.7	12.1	12.4	15.3	8.3	19.2	14.7	12.4	10.0		
svagdricka o. läskedrycker	16.3	16.9	16.6	17.2	15.9	25.0	18.3	16.2	15.2		
Tobak	43.3	44.6	44.0	47.5	39.0	80.0	51.1	43.4	36.5		
Förtäring utom hemmet	39.5	39.3	39.4	51.9	21.9	108.3	46.0	35.9	35.5		
Bostad	462.0	618.6	540.8	646.6	389.1	1 052.4	530.1	606.5	626.6		
Bränsle och lyse	139.9	163.5	151.8	162.2	136.8	254.3	158.7	161.5	173.3		
ved	44.7	43.6	44.2	31.6	62.2	47.3	47.8	44.3	43.6		
kol och koks	19.0	24.1	21.6	24.1	17.9	39.6	21.4	23.5	32.7		
fotogen	5.5	3.9	4.7	4.6	4.7	3.9	5.2	4.4	2.1		
centralvärme	13.8	23.6	18.7	27.6	6.0	61.7	16.5	21.0	21.9		
kokgas	14.4	19.1	16.8	27.9	0.9	21.9	18.0	19.3	17.4		
elektrisk ström	34.5	41.4	37.9	38.5	37.1	69.1	40.2	40.8	49.0		
annat bränsle och lyse	8.0	7.8	7.9	7.9	8.0	10.8	9.6	8.2	6.6		
Kläder och skodon	437.0	523.8	480.8	499.4	454.3	821.6	478.5	533.0	491.6		
gångkläder och underkläder	215.1	266.7	241.2	253.5	223.6	447.7	233.9	270.4	238.7		
tyg, garn och sybehör	61.4	66.9	64.2	62.9	66.0	95.9	68.9	68.2	65.8		
andra beklädnadsartiklar	54.6	72.4	63.5	67.0	58.6	134.4	62.5	74.4	75.8		
skodon och galoscher	76.8	84.2	80.6	82.2	78.3	105.9	82.5	85.5	75.8		
skolagning och material	29.1	33.6	31.3	33.8	27.8	37.7	30.7	34.5	35.5		
Skatter (inkl. allm. pensionsavg.)	221.2	281.2	251.5	267.4	228.7	707.7	269.7	268.3	318.9		
Inventarier	145.3	180.4	163.0	171.0	151.6	362.6	172.9	166.8	231.8		
möbler	84.4	106.5	95.5	103.7	83.8	221.8	103.7	94.6	135.7		
sängkläder och linne	21.6	23.4	22.5	21.3	24.4	42.0	24.9	23.9	32.9		
köksaker, glas, järnvaror	39.3	50.5	45.0	46.0	43.4	98.8	44.3	48.3	63.2		
Förenings- o. försäkringsavgifter	225.4	313.3	269.7	282.7	251.1	564.9	261.0	327.6	329.3		
fack- och yrkesföreningar	67.4	30.1	48.6	51.7	44.2	13.5	80.2	32.0	5.9		
politiska o. övriga föreningar	5.0	7.7	6.3	6.3	6.5	29.4	6.9	6.8	16.9		
sjuk- och begravningskassor	45.9	30.6	38.2	41.9	32.9	26.7	54.6	31.8	19.9		
liv- och kapitalförsäkring	81.9	129.3	105.8	110.6	99.0	269.0	91.5	135.9	171.7		
olycksfallsförsäkring	6.1	6.6	6.4	5.9	6.9	17.7	7.6	6.3	10.2		
brandförsäkring (av lösöre)	5.3	6.7	6.0	5.8	6.2	16.5	6.2	7.1	10.0		
övriga försäkringar	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1	1.5	0.1	0.2	0.8		
pensionsavgifter	13.7	102.1	58.3	60.4	55.3	190.6	13.9	107.5	93.9		
Barnens undervisning	20.5	51.4	36.1	38.0	33.4	134.6	26.4	62.1	125.3		
Tidningar	36.4	37.7	37.1	39.6	33.4	50.1	40.9	37.7	33.8		
Böcker o. d.	13.1	22.0	17.6	18.7	16.0	69.1	17.6	21.9	41.9		
Skrivmaterial, porto, telefon	20.7	32.9	26.8	31.2	20.6	96.6	23.6	31.9	48.5		
Tvätt o. strykning utom hemmet	3.9	4.9	4.4	5.3	3.1	22.8	4.0	4.6	11.8		
Rengöringsmedel m. m.	32.8	34.3	33.6	35.4	31.0	47.6	36.6	34.3	32.7		
Kroppsvård	33.0	40.8	36.9	40.2	32.3	78.2	39.6	39.3	35.8		
Sjukvård	65.4	87.5	76.5	80.7	70.5	137.3	72.2	87.1	89.9		
läkare	24.3	29.9	27.1	27.0	27.2	32.7	25.8	31.1	16.1		
tandvård	16.0	25.4	20.7	23.1	17.3	54.6	18.9	24.0	36.6		
medicin	15.4	19.2	17.3	17.8	16.7	26.7	17.0	19.6	15.2		
sjukhusvård m. m.	9.7	13.0	11.4	12.8	9.3	23.3	10.5	12.4	22.0		
Arbets hjälp i hemmet	8.2	16.9	12.6	11.7	13.9	177.5	8.3	17.2	57.0		
tjänare	3.5	8.9	6.2	4.9	8.1	146.0	3.3	9.4	42.6		
tillfällig hjälp	4.7	8.0	6.4	6.8	5.8	31.5	5.0	7.8	14.4		
Gävor	74.5	87.2	81.0	89.6	68.5	201.0	85.5	80.7	74.9		
Nöjen och förströelser	51.6	59.0	55.3	58.8	50.4	116.0	61.8	59.8	44.4		
avgifter	35.0	37.6	36.3	38.5	33.2	67.4	39.7	38.5	27.0		
idrottsmaterial	5.1	6.8	5.9	5.3	6.9	13.7	7.6	7.0	7.8		
leksaker m. m.	11.5	14.6	13.1	15.0	10.3	34.9	14.5	14.3	9.6		
Resor	68.0	101.7	85.0	98.6	65.6	207.6	80.1	93.6	104.9		
Utgifter för egna fordon	30.9	39.7	35.3	38.2	31.2	84.5	37.9	34.5	40.0		
Ränta å lån	5.3	12.9	9.1	10.4	7.3	44.7	6.5	14.1	20.3		
Övriga utgifter	52.4	58.5	55.5	61.0	47.8	139.9	62.5	55.3	58.7		
Summa utgifter	3 455.7	4 122.8	3 791.9	4 107.2	3 343.1	7 046.2	3 910.4	4 103.0	4 182.9		

		1	2	3	4	5	6	7
Inkomstgrupp		Familjer med under 3 000 kr. i						
Familjetyp	Familjer utan barn (man och hustru)	Familjer med barn, av vilka det (de)						
		under 7 år		7—15 år				
		1 barn	2 el. 3 barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn		
Antal hushåll		19	49	21	30	52	10	
Inkomster.								
1	Mannens huvudinkomst	2 170.4	2 457.0	2 395.7	2 478.8	2 347.4	2 330.4	
2	» biförtjänster	36.7	35.1	47.3	33.0	39.2	43.2	
3	Hustruns inkomst	177.0	25.8	8.7	6.2	24.8	7.8	
4	Barnens bidrag	—	—	—	—	18.8	13.5	
5	Inackordering och uthyrning	38.7	4.9	25.3	15.1	38.3	46.8	
6	Sjukhjälp och understöd	26.8	18.5	35.3	32.9	29.7	31.1	
7	Gåvor (kontant och in natura)	45.7	50.6	36.5	11.0	22.6	59.8	
8	Räntor	9.0	6.8	7.7	1.3	1.3	0.5	
9	Övriga kontanta inkomster	21.4	22.2	26.1	26.4	33.9	40.6	
10	Förmåner in natura	27.7	30.5	56.3	78.7	68.2	71.3	
11	Övriga inkomster in natura	5.9	11.2	6.7	15.5	7.6	—	
12	Summa inkomster	2 559.3	2 662.6	2 645.6	2 698.9	2 631.8	2 645.0	
Utgifter.								
13	Födo- och njutningsämnen	847.3	968.9	1 048.3	1 040.1	1 108.5	1 265.6	
14	Matvaror	761.2	870.0	946.5	939.0	1 017.5	1 183.0	
15	Animaliska matvaror	444.0	513.2	550.8	555.6	593.0	664.5	
16	kött (inkl. inälvor)	62.5	72.4	63.9	74.3	83.8	75.3	
17	fläsk	49.3	54.2	57.5	64.1	59.0	67.8	
18	korv och sylta	20.6	23.1	33.3	22.1	26.1	38.5	
19	färdigl. mat, konserver	29.3	33.7	34.4	26.5	28.6	25.1	
20	fisk	23.3	26.9	25.5	32.1	28.2	40.6	
21	mjölk och grädde	111.5	134.9	172.1	154.5	176.0	202.7	
22	oskummad mjölk	84.0	107.5	147.3	122.3	150.7	178.1	
23	skummad »	2.6	0.6	0.9	1.5	1.9	3.9	
24	grädde	24.9	26.8	23.9	30.7	23.4	20.7	
25	smör	64.0	68.6	53.2	77.6	72.3	52.7	
26	margarin	24.7	33.2	42.5	35.1	44.8	82.2	
27	fett och flott	2.0	2.7	3.1	3.0	4.0	2.9	
28	ost	20.3	20.7	24.2	26.2	27.9	33.8	
29	ägg	36.5	42.8	41.1	40.1	42.3	42.9	
30	Vegetabiliska matvaror	313.5	351.5	391.3	378.9	419.8	515.1	
31	mjöl	39.0	39.2	60.9	51.1	72.0	144.2	
32	gryn och flingor	5.1	6.8	6.7	7.4	9.0	12.3	
33	bröd	66.9	85.6	86.0	76.5	82.8	65.8	
34	potatis	19.4	21.3	26.1	23.3	29.3	35.2	
35	rotfrukter	2.5	4.7	3.3	4.6	4.3	3.4	
36	färska grönsaker	13.0	13.2	10.3	15.0	10.6	9.3	
37	torkade o. kons. grönsaker	2.3	2.0	3.0	1.0	1.8	2.8	
38	torkade örter o. bruna bönor	1.2	1.6	2.1	1.6	1.8	1.5	
39	färsk frukt och bär	39.6	42.7	40.3	45.6	44.3	41.5	
40	torkad o. kons. frukt o. bär	12.8	16.6	13.2	14.9	14.5	19.1	
41	socker	37.2	38.0	49.0	42.2	53.3	67.9	
42	sirap	2.5	1.5	1.9	2.6	2.8	2.8	
43	karameller	6.8	10.7	13.5	10.1	9.7	10.0	
44	kaffe	50.6	48.2	57.2	63.4	62.9	69.9	
45	te och kakao	2.0	4.6	2.8	3.6	5.8	9.4	
46	salt och kryddor	12.6	14.8	15.0	16.0	14.9	20.0	
47	Övriga matvaror	3.7	5.3	4.4	4.5	4.7	3.4	

¹ En detaljerad förteckning över de olika inkomst- och utgiftslag, som förts under resp. rubriker,

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
årsinkomst			Familjer med 3 000—5 000 kr. i årsinkomst									
äldsta i en ålder av			Familjer utan barn (man och hustru)	Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av								
15 år o. däröver				under 7 år		7—15 år			15 år o. däröver			
1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn		1 barn	2 el. 3 barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	
9	19	5	32	81	33	92	184	20	27	96	45	
2 375.5	2 126.9	2 159.0	3 234.5	3 443.6	3 236.2	3 352.0	3 463.8	3 204.9	3 288.5	3 188.2	3 004.6	
36.8	112.7	83.8	123.6	71.5	51.2	84.2	90.1	95.8	50.1	106.9	100.3	
8.1	11.7	10.7	221.6	73.9	8.3	100.7	38.8	6.2	55.0	49.7	7.2	
47.8	56.5	21.3	—	—	—	2.3	8.6	17.7	57.6	157.6	286.2	
16.4	173.5	183.7	41.7	73.8	37.3	11.0	57.4	128.1	142.0	223.9	192.0	
14.1	19.8	—	15.5	21.3	66.6	21.3	30.9	18.9	10.7	37.2	32.8	
7.6	37.9	6.2	59.2	83.0	50.8	31.3	41.7	89.5	33.5	38.7	43.7	
23.2	4.9	8.5	19.1	15.3	49.0	10.6	12.8	16.0	6.4	19.6	24.8	
45.9	31.0	30.0	32.0	38.3	69.1	36.1	58.4	45.1	61.0	43.5	76.4	
39.1	70.1	30.0	69.9	67.8	60.3	117.1	85.9	46.6	40.3	126.0	161.5	
38.1	28.3	59.9	11.2	—	—	25.8	6.0	26.5	—	4.0	11.7	
2 652.6	2 673.3	2 593.1	3 828.3	3 888.5	3 628.8	3 792.4	3 894.4	3 695.3	3 745.1	3 995.3	3 941.2	
1 082.5	1 169.9	1 214.0	1 039.5	1 157.6	1 155.4	1 271.0	1 367.6	1 499.6	1 188.3	1 487.0	1 728.1	
990.7	1 075.2	1 132.4	853.1	974.7	1 000.0	1 048.5	1 187.9	1 361.8	1 052.3	1 319.3	1 592.3	
567.2	634.0	610.1	496.0	565.0	592.5	619.6	693.2	774.8	627.6	782.0	905.7	
77.1	88.1	79.7	70.6	79.7	75.8	87.1	92.8	104.8	90.7	108.5	111.3	
64.1	80.4	82.9	45.1	51.6	57.4	66.6	66.9	69.2	69.9	85.7	84.4	
26.3	20.2	30.0	23.8	27.5	28.5	28.4	33.8	34.4	27.3	37.2	49.2	
28.6	31.7	22.7	39.1	39.3	37.4	40.5	38.2	32.2	37.1	43.8	44.7	
26.1	38.9	24.9	31.5	34.6	36.0	39.6	40.7	38.8	39.5	43.8	46.5	
156.6	169.1	155.1	129.4	155.4	176.2	162.8	201.6	245.9	157.0	210.9	275.2	
132.4	149.7	140.6	85.6	116.0	148.6	120.6	161.3	211.1	119.2	172.3	238.6	
0.7	3.0	2.6	1.8	0.1	0.9	1.6	1.7	3.1	0.5	1.4	12.8	
23.5	16.4	11.9	42.0	39.3	26.7	40.6	38.6	31.7	37.3	37.2	23.8	
75.3	90.4	88.7	71.8	73.4	80.7	89.9	84.0	93.7	97.2	101.2	87.2	
37.8	39.3	64.0	20.3	30.0	30.6	29.3	47.9	67.2	30.9	52.4	90.9	
6.5	3.7	3.4	2.2	1.8	1.6	2.8	3.3	2.4	3.1	3.9	6.8	
25.4	26.7	21.9	22.2	24.8	25.1	26.2	30.0	31.4	29.1	35.2	42.9	
43.4	45.5	36.8	40.0	46.9	43.2	46.4	54.0	54.8	45.8	59.4	66.6	
418.0	436.5	517.9	352.2	403.2	401.4	423.1	488.0	581.1	418.6	530.4	680.2	
77.6	81.2	105.1	29.5	36.6	50.7	41.4	67.5	91.7	50.8	76.7	132.2	
12.7	11.4	10.2	6.2	7.0	8.7	8.2	11.2	15.0	8.8	10.9	17.9	
60.3	73.1	135.9	81.4	97.7	91.4	105.9	110.0	135.5	100.0	116.4	136.6	
27.8	32.8	36.0	16.8	23.0	23.0	24.0	30.0	33.0	23.4	32.5	43.5	
5.7	5.7	4.0	4.9	5.1	3.9	4.7	5.5	5.8	5.7	5.9	7.6	
14.8	13.2	8.1	19.4	17.7	13.0	17.5	15.8	17.7	15.3	17.0	16.8	
0.7	0.9	—	5.1	3.0	3.0	3.0	3.1	2.0	3.0	2.5	2.4	
2.0	2.6	3.5	1.1	1.5	1.3	1.7	2.2	2.8	2.0	2.6	4.4	
41.4	38.7	48.1	55.0	65.1	55.6	59.1	59.0	63.4	49.8	63.0	59.8	
19.9	21.4	10.9	19.3	16.1	16.5	14.8	18.1	22.6	15.0	19.8	25.6	
52.0	55.7	60.0	31.6	38.4	44.9	41.4	54.9	73.3	42.3	58.9	92.9	
2.8	2.8	2.6	1.4	1.6	2.5	1.6	3.1	5.5	2.0	3.6	6.6	
6.0	6.2	7.5	11.1	18.4	16.1	15.0	15.4	15.0	8.5	12.5	12.0	
70.8	66.9	66.7	50.7	50.4	50.4	62.5	64.4	64.9	70.7	79.5	83.8	
5.9	7.2	2.9	4.5	4.9	5.8	6.4	8.6	11.7	3.8	8.7	15.1	
17.6	16.7	16.4	14.2	16.7	14.6	15.9	19.2	21.2	17.5	19.9	23.0	
5.5	4.7	4.4	4.9	6.5	6.1	5.8	6.7	5.9	6.1	6.9	6.4	

återfinnes i bilaga 2.

	1	2	3	4	5	6	7								
								Inkomstgrupp	Familjer med under 3 000 kr. i						
									Familjetyper	Familjer utan barn (man och hustru)	Familjer med barn, av vilka det (de)				
											under 7 år		7—15 år		
	1 barn	2 el. 3 barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn										
48	Dryckesvaror	39.1	54.4	40.5	51.1	51.7	41.3								
49	spritdrycker	22.3	35.7	23.5	30.9	30.0	22.9								
50	vin	0.7	0.9	1.9	0.7	0.5	0.4								
51	öl och pilsnerdricka	4.0	7.1	6.2	5.7	8.5	0.5								
52	svagdricka o. läskedrycker	12.1	10.7	8.9	13.8	12.7	17.5								
53	Tobak	31.5	30.8	23.0	34.9	30.9	26.6								
54	Förtäring utom hemmet	15.5	13.7	38.3	15.1	8.4	14.7								
55	Bostad	387.9	399.4	343.6	355.0	331.1	289.3								
56	Bränsle och lyse	125.7	126.5	125.1	121.5	125.4	119.7								
57	ved	56.2	38.6	47.4	41.2	51.7	54.5								
58	kol och koks	4.5	19.3	19.1	18.1	14.9	6.1								
59	fotogen	6.0	4.6	4.9	4.8	7.4	9.9								
60	centralvärme	22.0	10.9	—	7.8	10.1	13.5								
61	kokgas	3.2	16.2	15.9	12.1	5.6	—								
62	elektrisk ström	25.9	28.8	30.1	30.8	29.5	24.8								
63	annat bränsle och lyse	7.9	8.1	7.7	6.7	6.2	10.9								
64	Kläder och skodon	256.2	329.2	325.3	354.1	346.4	326.3								
65	gångkläder och underkläder	133.9	156.0	159.7	154.8	151.7	147.5								
66	tyg, garn och sybehör	33.1	46.2	44.5	60.9	55.6	43.7								
67	andra beklädnadsartiklar	38.1	51.1	38.7	44.6	42.7	36.6								
68	skodon och galoscher	36.3	57.0	60.3	67.1	70.8	69.5								
69	skolagning och material	14.8	18.9	22.1	26.7	25.6	29.0								
70	Skatter (inkl. allm. pensionsavg.)	215.0	183.3	124.9	173.2	128.3	72.6								
71	Inventarier	148.3	124.2	121.8	72.3	102.0	76.2								
72	möbler	105.7	69.8	75.5	28.5	56.7	27.3								
73	sängkläder och linne	16.6	17.4	14.2	13.4	18.0	17.9								
74	kökssaker, glas, järnvaror	26.0	37.0	32.1	30.4	27.3	31.0								
75	Förenings- o. försäkringsavgifter	165.9	189.2	199.5	206.3	191.6	172.1								
76	fack- och yrkesföreningar	55.7	49.7	57.3	52.7	45.5	53.7								
77	politiska o. övriga föreningar	4.7	3.0	4.2	4.4	3.1	3.9								
78	sjuk- och begravningskassor	34.9	39.1	29.2	34.7	35.6	28.2								
79	liv- och kapitalförsäkring	48.3	77.4	73.6	70.9	70.5	77.2								
80	olycksfallsförsäkring	6.7	4.9	5.1	5.8	5.5	5.4								
81	brandförsäkring (av lösöre)	5.5	5.2	3.8	5.3	4.2	3.7								
82	övriga försäkringar	—	—	0.3	—	0.0	—								
83	pensionsavgifter	10.1	9.9	26.0	32.5	27.2	—								
84	Barnens undervisning	—	0.5	1.1	14.7	8.8	8.2								
85	Tidningar	26.0	27.8	30.2	34.4	27.2	25.0								
86	Böcker o. d.	17.5	10.0	12.1	9.9	5.2	6.2								
87	Skrivmaterial, porto, telefon	18.9	9.1	7.0	13.4	7.2	7.8								
88	Tvätt o. strykning utom hemmet	5.5	2.6	1.1	4.5	1.2	0.2								
89	Rengöringsmedel m. m.	21.1	28.5	30.1	25.2	24.2	29.1								
90	Kroppsvård	27.1	30.4	25.0	30.1	20.8	19.9								
91	Sjukvård	48.8	46.7	42.3	64.2	53.5	39.6								
92	läkare	18.6	19.0	20.6	25.1	21.7	20.8								
93	tandvård	12.3	7.6	5.9	19.1	7.6	5.1								
94	medicin	9.8	13.0	9.7	14.8	13.4	10.8								
95	sjukhusvård m. m.	8.1	7.1	6.1	5.2	10.8	2.9								
96	Arbets hjälp i hemmet	2.5	6.1	9.0	12.7	5.9	2.1								
97	tjänare	—	1.2	7.6	12.0	3.1	—								
98	tillfällig hjälp	2.5	4.9	1.4	0.7	2.8	2.1								
99	Gåvor	85.3	52.8	37.3	38.8	41.1	37.6								
100	Nöjen och förströelser	33.6	35.6	31.3	41.1	32.7	22.9								
101	avgifter	25.7	20.2	20.4	28.1	22.4	12.6								
102	idrottsmaterial	0.8	3.1	1.8	4.9	2.8	3.5								
103	leksaker m. m.	7.1	12.3	9.1	8.1	7.5	6.8								
104	Resor	57.1	40.4	47.5	45.3	37.3	14.8								
105	Utgifter för egna fordon	12.6	19.6	17.6	18.2	12.9	8.6								
106	Ränta å lån	0.5	2.2	4.3	3.6	2.9	2.3								
107	Övriga utgifter	34.6	37.9	23.9	40.0	29.6	24.0								
108	Summa utgifter	2 537.4	2 670.9	2 608.3	2 718.6	2 643.8	2 570.1								

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19		
årsinkomst			Familjer med 3 000—5 000 kr. i årsinkomst										
äldsta i en ålder av			Familjer utan barn (man och hustru)	Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av									
15 år o. däröver				under 7 år			7—15 år			15 år o. däröver			
1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn		1 barn	2 el. 3 barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn		
60.6	52.9	37.5	84.7	84.5	67.4	120.5	97.4	76.6	66.2	103.1	71.5	48	
34.6	34.8	12.9	49.9	55.0	48.9	83.2	66.6	51.2	44.9	64.9	44.8	49	
—	0.9	—	3.8	3.1	1.6	3.4	2.3	1.8	1.0	2.1	1.2	50	
8.6	6.5	4.1	16.0	10.7	7.8	17.0	11.7	9.4	5.5	16.7	6.9	51	
17.4	10.7	20.5	15.0	15.7	9.1	16.9	16.8	14.2	14.8	19.4	18.6	52	
20.7	36.2	36.6	45.3	40.8	43.9	48.3	45.0	32.7	42.7	34.7	32.6	53	
10.5	5.6	7.5	56.4	57.6	44.1	53.7	37.3	28.5	27.1	29.9	31.7	54	
269.1	371.1	376.0	649.7	660.7	548.9	568.8	555.3	539.2	532.4	531.9	476.4	55	
134.4	126.7	119.8	154.8	158.5	160.7	146.8	159.7	170.6	153.9	163.2	168.6	56	
71.6	69.6	41.1	41.5	34.1	40.0	35.7	47.7	45.5	44.0	51.0	64.1	57	
14.4	11.7	20.2	15.6	17.3	22.3	17.7	24.2	18.8	25.9	23.0	26.5	58	
4.9	2.7	4.9	3.7	4.4	4.3	4.0	5.5	4.3	4.3	4.1	4.4	59	
—	—	—	36.8	35.1	24.9	24.0	12.4	25.5	12.6	14.9	7.3	60	
—	5.9	6.4	12.5	20.2	21.4	20.5	18.6	21.8	16.1	21.6	10.9	61	
35.6	30.5	41.7	36.6	39.2	39.6	36.9	42.4	47.1	40.1	40.1	47.0	62	
7.9	6.3	5.5	8.1	8.2	8.2	8.0	8.9	7.6	10.9	8.5	8.4	63	
331.2	351.1	290.9	419.6	433.8	424.6	465.4	510.8	530.4	405.9	508.1	555.6	64	
160.9	167.1	114.9	233.3	222.7	215.9	243.7	254.1	246.4	171.5	260.6	262.1	65	
56.3	57.1	50.0	52.6	59.6	60.5	56.6	67.5	75.5	67.2	64.3	76.1	66	
37.4	36.1	28.0	62.2	63.0	52.3	64.8	62.7	66.3	75.7	65.4	55.4	67	
57.4	61.9	71.6	52.3	66.1	74.1	71.0	91.9	99.0	67.8	82.7	114.3	68	
19.2	28.9	26.4	19.2	22.4	21.8	29.3	34.6	43.2	23.7	35.1	47.7	69	
214.8	124.0	101.0	345.4	274.1	235.9	270.1	236.0	161.6	300.4	257.4	162.0	70	
98.1	93.2	87.7	274.8	203.8	158.1	163.4	150.2	172.4	199.0	143.7	149.8	71	
38.9	48.5	52.0	210.9	134.8	103.9	101.0	79.5	103.3	136.2	77.6	83.6	72	
21.8	18.5	13.3	14.6	17.8	15.3	22.5	25.6	30.8	21.7	24.2	22.8	73	
37.4	26.2	22.4	49.3	51.2	38.9	39.9	45.1	38.3	41.1	41.9	43.4	74	
171.0	168.9	118.7	265.7	255.2	242.0	256.9	307.3	218.4	258.9	301.0	235.3	75	
56.7	46.0	43.9	26.4	46.4	42.5	48.3	48.6	35.4	45.0	46.9	46.0	76	
11.5	2.2	2.4	9.2	8.4	7.4	5.0	5.2	2.4	4.8	6.2	4.8	77	
37.1	43.4	28.4	37.3	32.4	26.7	38.1	35.5	29.9	36.2	40.7	34.0	78	
58.4	65.1	37.8	108.7	100.3	105.4	91.6	124.0	92.0	106.1	119.6	84.5	79	
3.4	3.9	4.0	3.7	4.6	7.0	6.7	6.8	16.0	4.8	6.1	6.5	80	
3.9	4.7	2.2	8.6	6.1	6.0	5.8	6.2	3.7	7.5	5.6	5.6	81	
—	0.1	—	0.5	0.1	0.4	0.1	0.2	—	—	0.1	0.1	82	
—	3.5	—	71.3	56.9	46.6	61.3	80.8	39.0	54.5	75.8	53.8	83	
14.2	13.9	11.5	—	0.6	2.0	37.0	35.1	30.0	43.4	84.3	43.1	84	
27.7	29.9	25.4	42.9	35.9	37.7	41.4	37.4	32.4	37.8	36.2	30.2	85	
16.4	4.9	1.3	35.1	25.0	20.6	16.5	15.7	13.9	26.5	15.1	9.4	86	
12.8	11.4	21.4	40.2	32.7	22.8	22.9	23.5	23.5	24.4	23.3	19.8	87	
2.4	1.4	0.3	8.2	6.2	6.0	5.1	3.0	2.0	1.8	3.4	3.1	88	
21.5	26.0	16.5	26.9	32.3	29.1	30.0	33.7	41.1	31.2	34.6	40.5	89	
22.6	23.2	10.9	52.7	41.8	35.2	43.1	35.6	25.8	40.4	32.9	26.8	90	
65.7	38.9	61.0	84.2	72.7	73.7	82.4	78.2	69.1	62.0	72.6	79.5	91	
36.7	17.3	28.5	23.4	25.3	27.0	30.8	29.6	23.7	19.9	27.4	32.7	92	
5.3	11.5	—	26.3	18.2	14.4	24.5	19.9	10.0	22.3	16.3	19.3	93	
10.2	8.1	21.0	19.0	18.1	16.2	19.4	17.1	19.6	14.9	19.4	17.8	94	
13.5	2.0	11.5	15.5	11.1	16.1	7.7	11.6	15.8	4.9	9.5	9.7	95	
6.7	5.4	—	11.4	14.9	15.2	3.8	14.4	13.8	4.7	10.8	7.7	96	
—	—	—	0.8	5.5	9.1	0.3	8.0	5.8	1.8	3.9	2.9	97	
6.7	5.4	—	10.6	9.4	6.1	3.5	6.4	8.0	2.9	6.9	4.8	98	
51.4	36.1	29.3	119.8	103.9	96.4	82.0	77.8	67.3	80.1	66.9	47.4	99	
38.1	30.9	20.0	57.6	59.6	44.5	58.2	57.4	43.8	53.3	58.2	50.9	100	
28.7	24.7	16.9	37.0	36.5	26.2	41.4	33.9	27.2	40.4	40.0	36.7	101	
1.6	3.8	—	7.7	3.6	2.8	7.3	7.9	4.9	1.6	6.2	5.7	102	
7.8	2.4	3.1	12.9	19.5	15.5	9.5	15.6	11.7	11.3	12.0	8.5	103	
51.6	26.3	24.0	120.3	105.6	86.5	104.5	84.7	72.9	69.8	77.8	67.3	104	
9.7	21.9	23.0	35.9	27.0	28.1	35.1	37.0	28.0	48.8	36.7	17.8	105	
0.8	2.2	6.3	10.1	9.5	15.3	6.5	7.8	2.7	12.6	7.5	16.3	106	
41.7	28.7	23.0	71.4	76.4	74.7	60.3	49.0	32.9	72.4	56.7	29.5	107	
2 684.4	2 706.0	2 582.0	3 866.2	3 787.8	3 513.4	3 771.2	3 877.2	3 791.4	3 648.0	4 009.3	3 965.1	108	

	1	20	21	22	23	24	25
Inkomstgrupp	Familjer med 5 000 kr. o. däröver i						
Familjetyp	Familjer utan barn (man och hustru)	Familjer med barn, av vilka det (de)					
		under 7 år		7—15 år			
		1 barn	2 el. 3 barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	
Antal hushåll	12	40	24	24	80	16	
Inkomster.							
1	Mannens huvudinkomst	4 984·3	5 892·6	5 424·7	5 416·0	6 314·6	5 802·8
2	» biförtjänster	352·6	312·8	390·8	384·7	273·0	355·3
3	Hustruns inkomst	293·3	387·9	280·8	167·6	80·7	20·3
4	Barnens bidrag	—	—	—	5·2	0·9	—
5	Inackordering och uthyrning	67·6	45·3	45·8	62·2	129·1	161·0
6	Sjukhjälp och understöd	24·4	26·8	1·3	19·0	26·2	1·1
7	Gåvor (kontant och in natura)	26·8	73·0	69·4	35·2	58·0	62·3
8	Räntor	67·6	55·0	37·3	98·9	86·5	92·6
9	Övriga kontanta inkomster	131·4	31·6	36·5	43·9	49·1	62·8
10	Förmåner in natura	165·8	169·4	210·9	129·2	132·0	158·7
11	Övriga inkomster in natura	96·8	56·5	55·6	81·9	61·7	93·8
12	Summa inkomster	6 210·6	7 050·9	6 553·1	6 443·8	7 211·8	6 810·7
Utgifter.							
13	Födo- och njutningsämnen	1 324·9	1 593·5	1 685·4	1 415·0	1 793·2	1 959·4
14	Matvaror	1 011·8	1 179·8	1 349·2	1 119·7	1 480·5	1 759·5
15	Animaliska matvaror	593·1	665·8	778·1	637·0	856·3	1 040·0
16	kött (inkl. inälvor)	97·5	109·1	115·2	94·7	125·6	147·6
17	fläsk	51·3	55·2	64·1	61·7	76·5	90·0
18	korv och sylta	25·5	34·2	33·4	33·5	36·1	41·5
19	färdigl. mat, konserver	50·1	46·6	50·8	45·7	53·5	54·2
20	fisk	51·9	50·8	57·6	45·4	61·5	53·5
21	mjölk och grädde	130·8	158·0	203·0	155·0	232·3	317·5
22	oskummad mjölk	65·6	111·2	162·2	103·9	174·1	281·6
23	skummad »	0·8	0·5	2·1	0·4	1·4	2·1
24	grädde	64·4	46·3	38·7	50·7	56·8	33·8
25	smör	86·9	92·3	114·4	92·6	120·1	133·0
26	margarin	20·0	28·0	36·0	23·6	39·0	74·5
27	fett och flott	1·0	2·2	3·5	2·5	3·6	4·0
28	ost	26·4	27·9	32·4	27·0	38·0	47·1
29	ägg	51·7	61·5	67·7	55·3	70·1	77·1
30	Vegetabiliska matvaror	409·6	502·5	557·7	471·5	611·2	706·5
31	mjöl	19·6	32·6	44·6	29·9	55·9	105·9
32	gryn och flingor	7·6	9·2	13·1	7·5	12·8	16·8
33	bröd	106·9	113·9	114·1	121·9	143·0	138·4
34	potatis	20·0	23·8	27·9	22·4	31·2	36·8
35	rotfrukter	5·6	7·3	7·1	6·5	7·8	6·9
36	färska grönsaker	28·3	33·5	34·7	26·8	34·7	24·7
37	torkade o. kons. grönsaker	8·5	8·0	7·1	5·3	6·5	5·4
38	torkade örter o. bruna bönor	1·2	1·5	2·3	1·5	2·3	3·7
39	färsk frukt och bär	80·8	102·1	95·8	83·1	105·4	103·1
40	torkad o. kons. frukt o. bär	16·3	24·7	27·9	18·6	29·2	34·8
41	socker	30·0	38·3	55·0	37·1	57·8	88·5
42	sirap	0·9	1·7	2·6	1·5	2·7	4·6
43	karameller	19·5	26·0	29·0	22·8	28·1	25·4
44	kaffe	45·3	49·0	59·4	57·7	57·8	67·6
45	te och kakao	5·0	9·5	12·6	11·4	12·9	17·9
46	salt och kryddor	14·1	21·4	24·5	17·5	23·1	26·0
47	Övriga matvaror	9·1	11·5	13·4	11·2	13·0	13·0

¹ En detaljerad förteckning över de olika inkomst- och utgiftslag, som förts under resp. rubriker,

26			27			28			29			30			31			32			33			34			35			36			37		
ärsinkomst									Samtliga familjer																										
äldsta i en ålder av									Familjer utan barn	Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av																									
15 år o. däröver									(man och hustru)	under 7 år			7—15 år						15 år o. däröver																
1 barn			2 el. 3 barn			4 o. fl. barn				1 barn	2 el. 3 barn		4 o. fl. barn			1 barn	2 el. 3 barn		4 o. fl. barn			1 barn	2 el. 3 barn		4 o. fl. barn										
11	48		29		63	170	78			146	316		46			47	163		79																
6 135·2	4 920·9	4 884·9	3 246·9	3 735·5	3 683·3	3 511·8	4 001·8	3 918·4	3 779·9	3 574·6	3 641·4	1																							
295·7	258·4	298·8	141·0	117·7	154·6	123·0	128·1	174·6	105·0	152·2	172·1	2																							
2·3	118·3	67·3	221·8	133·9	92·3	92·3	47·1	11·4	33·7	65·5	29·5	3																							
10·0	79·9	631·3	—	—	—	2·3	8·3	10·6	44·6	122·9	396·1	4																							
20·9	487·9	361·2	45·7	49·7	55·6	20·3	72·4	131·0	103·2	295·9	253·7	5																							
66·5	36·7	42·8	20·6	21·8	38·0	23·3	29·5	15·4	24·4	35·0	34·4	6																							
68·6	47·0	61·1	48·9	71·3	52·7	27·8	42·7	73·6	36·7	41·0	47·7	7																							
204·0	97·7	16·5	25·3	22·2	34·3	23·2	29·5	39·3	55·9	40·9	20·7	8																							
23·1	73·1	73·5	47·9	32·1	47·5	35·4	52·1	50·3	49·2	50·7	72·3	9																							
160·7	124·6	236·2	75·4	81·0	105·6	111·2	94·6	91·0	68·3	119·1	180·6	10																							
51·7	40·3	56·0	25·8	14·0	—	33·0	20·4	35·0	5·8	17·5	31·0	11																							
7 038·7	6 284·8	6 729·6	3 899·3	4 279·2	4 263·9	4 003·6	4 526·5	4 550·6	4 306·7	4 515·3	4 879·5	12																							
1 639·3	1 817·7	2 287·2	1 035·9	1 205·8	1 289·6	1 247·3	1 432·7	1 608·7	1 273·6	1 547·4	1 900·8	13																							
1 310·3	1 553·9	1 968·0	855·5	992·9	1 093·0	1 037·7	1 233·9	1 461·2	1 100·8	1 359·9	1 701·1	14																							
747·8	900·7	1 144·0	498·8	573·9	638·4	609·3	718·0	843·1	644·3	799·7	974·5	15																							
117·6	140·4	167·4	73·4	84·5	84·7	85·8	99·7	113·2	94·5	115·6	129·8	16																							
80·3	91·9	110·6	47·5	53·2	59·5	65·3	68·0	76·2	71·2	86·8	94·0	17																							
33·7	38·7	51·7	23·1	27·8	31·3	27·9	33·1	37·8	28·6	35·7	48·9	18																							
60·5	51·7	70·8	38·2	39·5	40·7	38·5	40·5	38·3	41·0	44·7	52·9	19																							
63·3	59·6	69·3	32·9	36·2	39·9	39·0	43·9	44·3	42·5	47·9	53·5	20																							
159·6	228·5	286·1	124·2	150·1	183·3	159·8	205·1	261·4	157·6	211·1	271·6	21																							
120·6	169·1	231·8	81·3	112·4	152·4	118·2	162·8	228·4	122·1	168·7	229·9	22																							
0·6	1·3	3·5	1·8	0·4	1·3	1·4	1·6	3·0	0·6	1·5	8·8	23																							
38·4	58·1	50·8	41·1	37·3	29·6	40·2	40·7	30·0	34·9	40·9	32·9	24																							
107·9	130·1	138·6	72·3	76·5	83·6	87·8	91·2	98·5	95·5	108·4	106·2	25																							
22·9	42·6	96·9	21·6	30·5	35·5	29·5	45·1	73·0	30·3	48·0	91·4	26																							
1·6	4·1	7·4	1·9	2·2	2·6	2·8	3·5	3·1	3·4	4·0	6·8	27																							
36·6	41·6	57·9	22·5	24·3	27·1	26·4	31·7	37·4	30·2	36·1	47·1	28																							
63·8	71·5	87·3	41·2	49·1	50·2	46·5	56·2	59·9	49·5	61·4	72·3	29																							
543·0	640·5	812·5	351·3	411·6	446·8	422·0	507·9	610·2	447·4	551·8	718·4	30																							
39·8	63·3	121·1	30·4	36·4	51·5	41·5	65·3	108·1	53·3	73·3	126·4	31																							
9·6	11·0	15·4	6·1	7·4	9·5	7·9	11·2	15·1	9·7	11·0	16·5	32																							
141·4	161·3	184·2	81·9	98·0	96·9	102·5	113·9	121·3	102·1	124·6	154·0	33																							
26·3	30·6	43·9	18·2	22·7	25·4	23·6	30·2	34·7	24·9	32·0	43·2	34																							
6·4	7·5	10·3	4·5	5·5	4·7	5·0	6·0	5·6	5·9	6·3	8·3	35																							
31·2	31·8	33·8	19·1	20·2	19·0	18·5	19·6	18·3	19·0	21·0	22·5	36																							
4·8	5·6	5·3	4·9	3·9	4·3	3·0	3·7	3·4	2·9	3·2	3·3	37																							
2·3	2·9	3·7	1·0	1·5	1·8	1·6	2·2	2·8	2·0	2·6	4·1	38																							
95·5	103·5	101·9	55·2	67·3	63·9	60·2	68·3	72·4	58·9	72·0	74·5	39																							
18·3	27·2	29·0	16·8	18·3	19·1	15·5	20·3	26·1	16·7	22·2	25·9	40																							
42·4	59·5	94·4	33·0	38·3	49·1	40·9	55·3	77·4	44·2	58·7	91·4	41																							
2·6	2·6	4·4	1·6	1·6	2·4	1·8	2·9	4·6	2·3	3·2	5·5	42																							
25·2	19·0	18·6	11·4	18·0	19·3	15·3	17·7	17·5	11·9	13·7	14·1	43																							
69·5	79·9	97·9	49·6	49·4	55·0	61·9	62·5	66·9	70·4	78·2	87·9	44																							
9·1	12·0	18·8	3·9	5·8	7·1	6·7	9·3	13·4	5·4	9·4	15·7	45																							
18·6	22·8	29·8	13·7	17·3	17·8	16·1	19·5	22·6	17·8	20·4	25·1	46																							
19·5	12·7	11·5	5·4	7·4	7·8	6·4	8·0	7·9	9·1	8·4	8·2	47																							

återfinnes i bilaga 2.

		1	20	21	22	23	24	25
Inkomstgrupp		Familjer med 5 000 kr. o. däröver i						
Familjetyp		Familjer med barn, av vilka det (de)						
		Familjer utan barn (man och hustru)	under 7 år		7—15 år			
		1 barn	2 el. 3 barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn		
48	Dryckesvaror	175·0	185·9	149·4	129·0	131·6	91·8	
49	spritdrycker	108·2	114·4	100·1	79·6	80·8	49·6	
50	vin	9·8	9·8	7·5	10·4	7·8	5·3	
51	öl och pilsnerdricka	30·7	31·5	17·4	22·8	19·6	11·5	
52	svagdricka o. läskedrycker	26·3	30·2	24·4	16·2	23·4	25·4	
53	Tobak	39·2	70·6	92·9	46·8	71·1	56·7	
54	Förtäring utom hemmet	98·9	157·2	93·9	119·5	110·0	51·4	
55	Bostad	991·7	1 127·7	920·3	1 089·4	1 188·3	1 032·2	
56	Bränsle och lyse	199·4	239·6	257·7	222·2	262·1	273·2	
57	ved	25·3	29·6	45·9	36·7	45·6	96·0	
58	kol och koks	27·2	15·3	31·0	33·1	43·1	53·2	
59	fotogen	1·0	2·8	4·4	2·1	4·3	4·9	
60	centralvärme	59·6	89·9	71·9	55·6	68·0	30·3	
61	kogas	28·2	31·1	21·0	24·1	24·0	8·5	
62	elektrisk ström	50·8	61·8	71·9	62·2	65·8	69·3	
63	annat bränsle och lyse	7·3	9·1	11·6	8·4	11·3	11·0	
64	Kläder och skodon	661·7	786·0	617·6	705·0	786·3	799·3	
65	gångkläder och underkläder	421·4	452·6	324·7	391·3	417·5	395·2	
66	tyg, garn och sybehör	60·6	78·0	76·3	83·4	95·0	111·0	
67	andra beklädnadsartiklar	102·8	135·4	100·9	107·1	119·1	109·1	
68	skodon och galoscher	54·6	95·8	88·0	90·7	112·0	134·6	
69	skolagning och material	22·3	24·2	27·7	32·5	42·7	49·4	
70	Skatter (inkl. allm. pensionsavg.)	616·9	664·4	556·8	583·8	659·4	512·1	
71	Inventarier	211·3	321·3	301·1	245·3	346·1	322·1	
72	möbler	110·4	194·1	175·0	138·5	215·9	185·7	
73	sängkläder och linne	33·4	39·5	25·3	30·5	38·2	40·4	
74	köksaker, glas, järnvaror	67·5	87·7	100·8	76·3	92·0	96·0	
75	Förenings- o. försäkringsavgifter	389·5	431·3	517·3	490·7	514·0	457·6	
76	fack- och yrkesföreningar	33·0	14·5	29·6	27·2	21·8	28·2	
77	politiska o. övriga föreningar	13·6	28·0	13·3	17·2	26·6	30·9	
78	sjuk- och begravningskassor	39·7	28·5	20·0	30·1	33·1	21·6	
79	liv- och kapitalförsäkring	187·6	212·4	256·1	212·2	221·9	236·0	
80	olycksfallsförsäkring	14·9	10·7	11·1	13·2	18·8	4·4	
81	brandförsäkring (av lösöre)	13·1	15·3	12·9	11·8	13·9	11·1	
82	övriga försäkringar	0·4	0·7	0·6	0·3	1·7	—	
83	pensionsavgifter	87·2	121·2	173·7	178·7	176·2	125·4	
84	Barnens undervisning	—	1·0	3·8	82·2	131·9	152·8	
85	Tidningar	44·9	48·1	39·2	52·1	48·4	46·5	
86	Böcker o. d.	61·6	67·7	56·5	41·3	51·2	54·3	
87	Skrivmaterial, porto, telefon	85·0	86·1	55·5	81·5	91·7	88·2	
88	Tvätt o. strykning utom hemmet	19·3	25·3	10·8	15·8	16·8	8·8	
89	Rengöringsmedel m. m.	32·2	41·9	54·7	31·6	45·0	58·5	
90	Kroppsvård	68·5	84·9	69·4	68·0	73·5	53·5	
91	Sjukvård	104·6	120·5	101·9	129·4	121·5	138·5	
92	läkare	37·1	33·2	22·1	29·2	32·2	22·0	
93	tandvård	23·6	43·6	34·7	62·3	42·5	59·5	
94	medicin	22·3	22·8	26·1	18·6	25·2	21·5	
95	sjukhusvård m. m.	21·6	20·9	19·0	19·3	21·6	35·5	
96	Arbets hjälp i hemmet	64·6	166·2	179·2	46·0	138·6	214·2	
97	tjänare	52·7	141·3	152·9	27·0	111·1	191·3	
98	tillfällig hjälp	11·9	24·9	26·3	19·0	27·5	22·9	
99	Gåvor	186·5	198·5	177·2	220·4	191·0	160·2	
100	Nöjen och förströelser	120·8	110·9	112·2	104·1	108·4	80·3	
101	avgifter	87·0	67·8	47·4	64·2	60·4	39·2	
102	idrottsmaterial	4·2	9·2	19·9	12·2	15·0	10·6	
103	leksaker m. m.	29·6	33·9	44·9	27·7	33·0	30·5	
104	Resor	184·1	219·1	164·9	178·1	184·3	127·7	
105	Utgifter för egna fordon	305·2	60·1	68·1	121·5	98·1	89·2	
106	Ränta å lån	46·6	28·3	74·2	14·4	26·8	23·5	
107	Övriga utgifter	150·2	149·4	113·6	192·8	104·9	56·8	
108	Summa utgifter	5 869·5	6 571·8	6 137·4	6 130·6	6 981·5	6 708·9	

26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37		
årsinkomst			Samtliga familjer										
äldsta i en ålder av			Familjer utan barn (man och hustru)	Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av									
15 år o. däröver				under 7 år			7—15 år			15 år o. däröver			
1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn		1 barn	2 el. 3 barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn		
178.4	144.3	159.1	88.2	99.6	85.4	107.7	98.6	74.2	91.4	109.4	101.5	48	
102.1	91.7	104.5	52.7	63.4	57.8	71.9	64.1	44.5	56.3	69.3	64.7	49	
14.1	5.0	7.8	4.0	4.0	3.5	4.0	3.5	2.7	3.9	2.8	3.5	50	
32.9	18.6	22.8	15.2	14.5	10.3	15.6	13.2	8.2	12.5	16.1	12.6	51	
29.3	29.0	24.0	16.3	17.7	13.8	16.2	17.8	18.8	18.7	21.2	20.7	52	
61.8	53.0	80.2	40.0	44.9	53.3	45.3	49.3	39.8	43.0	40.2	50.3	53	
88.8	66.5	79.9	52.2	68.4	57.9	56.6	50.9	33.5	38.4	37.9	47.9	54	
110.4	98.4	827.1	635.9	695.3	607.9	610.4	678.7	656.3	617.2	646.4	598.8	55	
260.7	233.0	256.0	154.5	168.4	181.0	154.0	179.9	195.2	175.2	179.5	197.6	56	
64.0	29.7	57.5	42.7	34.4	43.9	37.1	47.8	65.0	53.9	46.8	60.2	57	
40.5	49.5	40.9	14.5	17.4	24.0	20.3	27.5	28.0	27.1	29.5	31.4	58	
4.6	4.7	5.2	3.9	4.1	4.5	3.8	5.5	5.7	4.5	4.1	4.7	59	
56.3	39.9	34.3	36.7	41.0	32.7	25.8	26.1	24.6	19.0	20.6	16.8	60	
20.7	31.5	32.9	12.7	21.6	19.8	19.3	17.8	12.4	14.1	22.7	18.7	61	
71.6	67.0	74.3	36.1	41.5	47.0	39.8	46.2	50.0	46.6	46.9	56.7	62	
9.0	10.7	10.9	7.9	8.4	9.1	7.9	9.0	9.5	10.0	8.9	9.1	63	
725.9	727.5	850.0	416.4	486.5	457.3	482.0	553.5	579.6	466.4	554.5	647.0	64	
436.5	395.7	463.6	239.1	257.5	234.2	249.6	278.6	276.6	231.5	289.5	326.8	65	
64.2	87.0	93.2	48.2	60.1	61.1	61.9	72.4	80.9	64.3	70.2	80.7	66	
105.6	112.4	99.1	62.7	76.6	63.6	67.7	73.8	74.8	75.4	75.8	69.7	67	
94.9	92.2	136.1	47.9	70.5	74.7	73.5	93.5	105.0	72.1	83.1	119.6	68	
24.7	40.2	58.0	18.5	21.8	23.7	29.3	35.2	42.3	23.1	35.9	50.2	69	
721.2	504.8	408.1	357.8	339.7	304.8	301.8	325.5	264.1	382.5	314.7	248.5	70	
202.3	256.6	264.9	224.6	208.5	192.3	158.2	191.8	203.5	180.5	171.0	188.1	71	
93.7	149.7	155.5	160.1	130.0	118.1	92.2	110.3	115.4	107.6	95.4	108.0	72	
48.0	34.0	35.6	18.8	22.8	18.1	22.0	27.6	31.3	27.9	25.5	26.8	73	
60.6	72.9	73.8	45.7	55.7	56.1	44.0	53.9	56.8	45.0	49.1	53.3	74	
475.0	460.8	505.7	259.2	277.6	315.3	285.0	340.6	291.6	292.6	332.7	327.2	75	
21.5	38.3	45.2	36.5	39.8	42.5	45.8	41.3	36.9	41.7	44.3	45.6	76	
18.2	22.4	15.4	8.7	11.5	8.4	6.9	10.2	12.6	9.2	10.4	8.6	77	
24.5	49.8	39.9	37.0	33.4	25.3	36.1	34.9	26.6	33.6	43.7	35.8	78	
195.5	178.9	217.9	105.5	120.1	143.2	107.2	140.0	138.9	117.9	130.7	130.5	79	
22.0	14.7	9.0	6.7	6.1	7.7	7.5	9.6	9.7	8.6	8.4	7.2	80	
8.9	13.7	9.2	8.5	8.0	7.6	6.7	7.9	6.3	7.1	7.9	6.7	81	
1.9	0.3	1.4	0.4	0.2	0.5	0.1	0.5	—	0.5	0.2	0.6	82	
182.5	142.7	167.7	55.9	58.5	80.1	74.7	96.2	60.6	74.0	87.1	92.2	83	
222.7	143.2	148.4	—	0.7	2.3	39.8	55.3	68.0	79.7	93.4	79.8	84	
55.1	44.6	48.9	38.2	36.4	36.1	41.7	38.5	35.7	39.9	38.0	36.7	85	
33.1	38.5	41.7	34.9	30.7	29.4	19.2	23.0	26.2	26.1	20.8	20.7	86	
73.3	68.8	60.7	42.3	38.5	28.6	30.5	38.1	42.6	33.6	35.3	34.9	87	
18.7	15.4	9.2	9.5	9.6	6.1	6.7	6.2	4.0	5.9	6.7	5.2	88	
35.4	43.8	50.9	26.1	33.5	37.2	29.3	35.0	44.5	30.4	36.3	42.8	89	
67.4	51.0	55.7	48.0	48.7	43.0	44.5	42.7	34.2	43.3	37.1	36.4	90	
213.9	118.6	130.2	77.4	76.4	73.9	86.4	85.1	86.8	98.3	82.2	96.9	91	
26.9	27.8	35.1	24.6	25.4	23.8	29.4	29.0	22.5	24.7	26.3	33.3	92	
108.9	58.6	52.2	21.6	21.1	18.3	29.6	23.6	26.1	39.3	28.3	30.1	93	
14.6	20.0	26.7	16.8	17.7	17.5	18.3	18.5	18.3	14.0	18.2	21.2	94	
63.5	12.2	16.2	14.4	12.2	14.3	9.1	14.0	19.9	20.3	9.4	12.3	95	
88.5	38.1	56.5	18.9	48.0	64.0	12.6	44.4	81.0	24.7	18.2	25.1	96	
64.8	19.8	36.6	10.5	36.3	52.9	7.1	33.3	69.1	16.2	8.1	15.1	97	
23.7	18.3	19.9	8.4	11.7	11.1	5.5	11.1	11.9	8.5	10.1	10.0	98	
168.6	112.1	131.4	122.1	111.5	105.3	95.9	100.4	93.2	95.3	76.6	77.1	99	
111.4	91.0	110.5	62.4	64.8	61.8	62.2	66.2	51.9	64.0	64.7	70.8	100	
80.3	61.8	75.5	43.1	39.2	31.1	42.4	38.7	28.2	47.5	44.6	49.7	101	
7.3	14.8	13.6	5.0	4.8	7.8	7.6	8.8	6.5	2.9	8.5	8.3	102	
23.8	14.4	21.4	14.3	20.8	22.9	12.2	18.7	17.2	13.6	11.6	12.8	103	
170.7	150.0	140.0	113.3	113.4	100.1	104.4	102.2	79.4	90.0	93.0	91.2	104	
42.5	27.0	65.0	80.1	32.6	37.6	45.8	48.5	45.1	39.8	32.1	35.5	105	
22.0	19.0	31.2	14.2	11.8	30.5	7.2	11.9	9.9	12.6	10.3	21.2	106	
115.3	81.8	92.1	75.3	82.5	73.0	77.9	60.0	39.2	76.6	60.8	52.1	107	
6 573.4	6 027.6	6 571.4	3 847.0	4 120.9	4 077.1	3 942.8	4 460.2	4 540.7	4 148.2	4 451.7	4 834.4	108	

188 Tab. 3. Inkomster och utgifter¹ (kr.) per år och hushåll inom vissa inkomstgrupper och familjetyper.

(Utdrag och sammandrag av tab. 2.)

Hushållsgrupp	1			2			3			4			5			6			7			8			9		
	Antal hushåll			Familjer med under 3 000 kr. i årsinkomst och 1—3 barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av			Familjer med 3 000—5 000 kr. i årsinkomst och 1—3 barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av			Tillhopa			Tillhopa			Tillhopa			Tillhopa			Tillhopa					
				under 7 år	7—15 år	15 år o. där-över	under 7 år	7—15 år	15 år o. där-över	under 7 år	7—15 år	15 år o. där-över	under 7 år	7—15 år	15 år o. där-över	under 7 år	7—15 år	15 år o. där-över	under 7 år	7—15 år	15 år o. där-över	under 7 år	7—15 år	15 år o. där-över	under 7 år	7—15 år	15 år o. där-över
	70	82	28	180	114	276	123	513																			
Inkomster.																											
Männens huvudinkomst	2 438·7	2 395·5	2 206·8	2 382·9	3 383·7	3 426·6	3 210·2	3 365·2																			
» biförtjänster	38·8	36·9	88·3	45·6	65·5	88·2	94·4	84·6																			
Hustruns inkomst	20·6	18·0	10·5	17·9	54·9	59·4	50·9	56·4																			
Barnens bidrag	—	11·9	53·7	13·8	—	6·5	135·6	36·0																			
Inackordering och uthyrning	11·0	29·8	123·1	37·0	63·2	42·0	209·0	92·0																			
Sjukhjälp och understöd	23·5	30·8	17·9	26·0	34·4	27·6	31·4	30·0																			
Gåvor (kontant och in natura)	46·4	18·4	28·1	30·7	73·7	38·3	37·6	46·0																			
Räntor	7·1	1·3	10·8	5·0	25·1	12·1	16·7	16·1																			
Övriga kontanta inkomster	23·5	31·1	35·9	28·9	47·2	50·9	47·3	49·2																			
Förmåner in natura	38·2	72·1	60·1	57·0	65·6	96·3	107·2	92·1																			
Övriga inkomster in natura	9·8	10·6	31·4	13·6	—	12·5	—	1·5																			
Summa inkomster	2 657·6	2 656·4	2 666·6	2 658·4	3 813·3	3 860·4	3 940·3	3 869·1																			
Utgifter.																											
Födo- och njutningsämnen	992·7	1 083·5	1 141·8	1 057·3	1 156·9	1 335·4	1 421·4	1 316·4																			
Matvaror	892·9	988·7	1 048·0	960·8	982·0	1 141·4	1 260·5	1 134·6																			
Animaliska matvaror	524·5	579·3	612·5	563·2	573·0	668·7	748·1	666·6																			
kött (inkl. inälvor)	69·9	80·2	84·6	76·9	78·6	90·9	104·6	91·4																			
fläsk	55·2	60·9	75·1	60·9	53·2	66·8	82·3	67·5																			
korv och sylta	26·2	24·7	22·2	24·9	27·8	32·0	35·0	31·8																			
färdigl. mat, konserver	33·8	27·9	30·7	30·6	38·8	38·9	42·3	39·8																			
fisk	26·5	29·6	34·8	29·2	35·0	40·4	42·8	39·8																			
mjölk och grädde	146·0	168·2	165·1	159·1	161·5	188·6	199·0	185·1																			
oskummad mjölk	119·4	140·3	144·1	132·8	125·5	147·7	160·6	145·9																			
skummad »	0·7	1·8	2·3	1·4	0·4	1·6	1·2	1·2																			
grädde	25·9	26·1	18·7	24·9	35·6	39·3	37·2	38·0																			
smör	64·0	74·2	85·5	72·0	75·5	86·0	100·3	87·1																			
margarin	36·0	41·3	38·8	38·8	30·2	41·7	47·7	40·6																			
fett och flott	2·9	3·6	4·6	3·5	1·8	3·2	3·8	3·0																			
ost	21·7	27·3	26·3	25·0	24·8	28·7	33·8	29·1																			
ägg	42·3	41·4	44·8	42·3	45·8	51·5	56·5	51·4																			
Vegetabiliska matvaror	363·4	404·8	430·4	392·7	402·6	466·4	505·7	461·6																			
mjöl	45·7	64·4	80·1	59·5	40·6	58·8	71·0	57·7																			
gryn och flingor	6·7	8·4	11·8	8·3	7·5	10·2	10·4	9·7																			
bröd	85·7	80·5	69·0	80·7	95·9	108·7	112·8	106·8																			
potatis	22·8	27·1	31·2	26·1	23·0	28·0	30·5	27·5																			
rotfrukter	4·3	4·4	5·6	4·6	4·7	5·3	5·8	5·3																			
färska grönsaker	12·3	12·2	13·8	12·4	16·4	16·3	16·7	16·4																			
torkade o. kons. grönsaker	2·3	1·5	0·8	1·7	3·0	3·0	2·6	2·9																			
torkade örter o. bruna bönor	1·8	1·7	2·4	1·9	1·5	2·1	2·4	2·0																			
färsk frukt och bär	41·9	44·8	39·5	42·8	62·3	59·0	60·1	59·9																			
torkad o. kons. frukt o. bär	15·6	14·6	20·9	16·0	16·2	17·0	18·7	17·3																			
socker	41·3	49·2	54·5	47·0	40·2	50·4	55·3	49·3																			
sirap	1·6	2·7	2·8	2·3	1·9	2·6	3·2	2·6																			
karameller	11·5	9·8	6·1	9·9	17·7	15·3	11·6	15·0																			
kaffe	50·9	63·1	68·1	59·1	50·4	63·7	77·6	64·1																			
te och kakao	4·1	5·1	6·8	4·9	5·2	7·9	7·6	7·2																			
salt och kryddor	14·9	15·3	17·0	15·5	16·1	18·1	19·4	17·9																			
Övriga matvaror	5·0	4·6	5·1	4·9	6·4	6·3	6·7	6·4																			

¹ En detaljerad förteckning över de olika inkomst- och utgiftslag, som förts under resp. rubriker, återfinnes i bilaga 2.

Hushållsgrupp	Familjer med under 3 000 kr. i årsinkomst och 1—3 barn av vilka det (de) äldsta i en ålder av			Tillhopa	Familjer med 3 000—5 000 kr. i årsinkomst och 1—3 barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av			Tillhopa
	under 7 år	7—15 år	15 år o. däröver		under 7 år	7—15 år	15 år o. däröver	
Dryckesvaror	50.2	51.5	55.3	51.6	79.5	105.1	95.1	97.0
spritdrycker	32.0	30.3	34.7	31.7	53.2	72.1	60.5	65.1
vin	1.2	0.6	0.6	0.8	2.7	2.7	1.9	2.5
öl och pilsnerdricka	6.8	7.5	7.1	7.2	9.8	13.4	14.3	12.8
svagdricka o. läskedrycker	10.2	13.1	12.9	11.9	13.8	16.9	18.4	16.6
Tobak	28.5	32.4	31.3	30.7	41.7	46.1	36.5	42.8
Förtäring utom hemmet	21.1	10.9	7.2	14.2	53.7	42.8	29.3	42.0
Bostad	382.6	339.9	338.3	356.3	628.4	559.8	532.0	568.4
Bränsle och lyse	126.1	124.0	129.2	125.6	159.1	155.4	161.2	157.6
ved	41.3	47.9	70.4	48.3	35.7	43.7	49.4	43.4
kol och koks	19.2	16.1	12.5	16.8	18.7	22.0	23.7	21.7
fotogen	4.7	6.5	3.4	5.3	4.4	5.0	4.2	4.7
centralvärme	7.6	9.3	—	7.2	32.1	16.3	14.4	19.3
kokgas	16.1	8.0	4.0	10.5	20.6	19.3	20.4	19.8
elektrisk ström	29.2	29.9	32.1	30.0	39.3	40.6	40.1	40.2
annat bränsle och lyse	8.0	6.3	6.8	7.0	8.3	8.5	9.0	8.5
Kläder och skodon	328.0	349.3	344.7	340.3	431.2	495.7	485.7	479.0
gångkläder och underkläder	157.2	152.9	165.1	156.4	220.7	250.7	241.1	241.8
tyg, garn och sybehör	45.7	57.5	56.8	52.8	59.9	63.8	64.9	63.2
andra beklädnadsartiklar	47.3	43.4	36.5	43.9	59.9	63.4	67.6	63.6
skodon och galoscher	58.1	69.5	60.5	63.6	68.5	85.0	79.5	80.0
skolagning och material	19.7	26.0	25.8	23.6	22.2	32.8	32.6	30.4
Skatter (inkl. allm. pensionsavg.)	165.8	144.7	153.2	154.2	263.1	247.4	266.8	255.5
Inventarier	123.5	91.1	94.8	104.3	190.6	154.6	155.8	162.9
möbler	71.5	46.4	45.4	56.0	125.9	86.7	90.4	96.3
sängkläder och linne	16.4	16.3	19.6	16.9	17.1	24.6	23.7	22.7
köksaker, glas, järnvaror	35.6	28.4	29.8	31.4	47.6	43.3	41.7	43.9
Förenings- o. försäkringsavgifter	192.3	196.9	169.6	190.9	251.4	290.5	291.7	282.1
fack- och yrkesföreningar	52.0	48.2	49.4	49.8	45.3	48.5	46.5	47.3
politiska o. övriga föreningar	3.4	3.5	5.2	3.8	8.1	5.0	5.8	5.9
sjuk- och begravningskassor	36.1	35.3	41.4	36.6	30.8	36.4	39.7	35.9
liv- och kapitalförsäkring	76.3	70.6	63.0	71.6	101.7	113.2	116.6	111.5
olycksfallsförsäkring	4.9	5.6	3.7	5.0	5.3	6.8	5.8	6.2
brandförsäkring (av lösöre)	4.8	4.6	4.4	4.6	6.1	6.1	6.1	6.1
övriga försäkringar	0.1	0.0	0.1	0.1	0.2	0.2	0.1	0.1
pensionsavgifter	14.7	29.1	2.4	19.4	53.9	74.3	71.1	69.1
Barnens undervisning	0.7	11.0	14.0	7.4	1.0	35.7	75.3	37.5
Tidningar	28.5	29.8	29.2	29.2	36.4	38.7	36.6	37.7
Böcker o. d.	10.7	6.9	8.6	8.6	23.7	16.0	17.6	18.1
Skrivmaterial, porto, telefon	8.5	9.5	11.9	9.5	29.8	23.3	23.5	24.8
Tvätt o. strykning utom hemmet	2.2	2.4	1.7	2.2	6.1	3.7	3.1	4.1
Rengöringsmedel m. m.	29.0	24.6	24.6	26.3	31.4	32.5	33.9	32.6
Kroppsvård	28.8	24.2	22.9	25.8	39.9	38.1	34.5	37.6
Sjukvård	45.4	57.4	47.5	51.2	73.0	79.6	70.3	75.9
läkare	19.5	23.0	23.6	21.7	25.8	30.0	25.7	28.0
tandvård	7.1	11.8	9.5	9.6	17.1	21.4	17.7	19.6
medicin	12.0	13.9	8.7	12.4	17.5	17.8	18.4	17.9
sjukhusvård m. m.	6.8	8.7	5.7	7.5	12.6	10.4	8.5	10.4
Arbets hjälp i hemmet	7.0	8.4	5.8	7.4	15.0	10.9	9.5	11.4
tjänare	3.1	6.4	—	4.1	6.6	5.5	3.4	5.2
tillfällig hjälp	3.9	2.0	5.8	3.3	8.4	5.4	6.1	6.2
Gåvor	48.1	40.3	41.0	43.5	101.7	79.2	69.8	81.9
Nöjen och förströelser	34.3	35.7	33.2	34.8	55.3	57.6	57.2	57.0
avgifter	20.3	24.5	26.0	23.1	33.5	36.4	40.1	36.6
idrottsmaterial	2.7	3.5	3.1	3.1	3.4	7.7	5.3	6.2
leksaker m. m.	11.3	7.7	4.1	8.6	18.4	13.5	11.8	14.2
Resor	42.5	40.3	34.4	40.2	100.0	91.3	76.0	89.5
Utgifter för egna fordon	19.0	14.8	18.0	16.9	27.3	36.3	39.4	35.1
Ränta å lån	2.8	3.2	1.7	2.8	11.2	7.4	8.6	8.5
Övriga utgifter	33.7	33.3	32.9	33.4	75.8	52.8	60.1	59.7
Summa utgifter	2 652.2	2 671.2	2 699.0	2 668.1	3 708.3	3 841.9	3 930.0	3 833.3

Tab. 4. Inkomster och utgifter¹ (kr.) per år och normalhushåll inom olika socialklasser och landsdelar.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
Socialklass	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklasshushåll					
Landsdel	Svealand	Norra Götaland	Södra Götaland	Sverige	Nedre norra Sverige	Övre norra Sverige	Svealand	Norra Götaland	Södra Götaland	Sverige	Övre norra Sverige
Antal hushåll	427	291	230	93	9	92	41	38	14	10	
Antal konsumtionsenheter per hushåll	3.13	3.40	3.41	3.59	3.72	3.34	3.35	3.22	3.11	3.61	
Inkomster.											
Mannens huvudinkomst	3 613.1	2 956.9	2 914.7	3 218.9	3 368.2	6 176.6	6 305.0	5 873.6	6 489.2	5 631.5	
» biförtjänster	105.1	95.1	81.9	91.2	55.9	394.2	384.5	348.8	227.6	645.4	
Hustruns inkomst	84.5	61.3	42.0	48.5	196.8	162.4	182.8	53.2	234.4	306.5	
Barnens bidrag	43.3	86.7	43.3	79.7	—	1.6	9.3	4.1	—	—	
Inackordering och uthyrning	141.3	156.5	167.4	117.5	139.4	117.4	54.8	117.1	368.5	46.8	
Sjukhjälp och understöd	34.3	28.3	34.0	30.0	12.5	11.6	7.7	28.0	5.4	—	
Gåvor (kontant och in natura)	47.1	47.4	41.2	22.2	13.3	74.0	62.7	69.8	62.9	35.7	
Räntor	20.6	16.1	14.4	11.4	2.6	124.8	84.4	85.3	139.2	17.3	
Övriga kontanta inkomster	51.2	39.5	50.7	37.4	27.1	63.9	54.2	81.9	9.6	49.6	
Förmåner in natura	91.5	64.9	82.7	126.4	118.7	176.1	162.7	116.9	187.7	719.0	
Övriga inkomster in natura	31.0	0.7	15.2	19.7	11.3	63.8	90.9	31.0	—	11.9	
Summa inkomster	4 263.0	3 553.4	3 487.5	3 802.9	3 945.8	7 366.4	7 399.0	6 809.7	7 724.5	7 463.7	
Utgifter.											
Födo- och njutningsämnen	1 421.7	1 266.7	1 270.8	1 289.8	1 525.0	1 701.8	1 630.9	1 623.3	1 658.6	1 820.1	
Matvaror	1 202.9	1 114.7	1 124.1	1 136.4	1 367.9	1 337.4	1 329.4	1 308.6	1 398.1	1 430.1	
Animaliska matvaror	709.9	651.4	655.9	658.7	837.2	760.9	741.8	748.5	815.2	821.1	
kött (inkl. inälvor)	97.4	90.9	97.3	85.1	109.6	115.6	116.7	108.3	119.3	119.5	
fläsk	66.5	65.4	85.0	56.6	79.0	65.3	62.5	71.2	55.6	66.4	
korv och sylta	36.3	30.7	24.6	37.4	59.7	35.3	25.8	23.9	28.3	30.1	
färdigl. mat, konserver	38.7	42.9	38.2	35.1	28.2	49.8	45.1	55.4	42.5	34.2	
fisk	41.1	36.9	40.9	38.0	50.9	54.5	53.2	53.6	63.5	75.5	
mjölk och grädde	205.1	175.4	161.6	203.8	288.6	193.0	173.0	184.3	230.0	257.9	
oskummad mjölk	161.0	146.4	115.0	174.5	250.3	147.1	137.5	125.6	188.0	223.5	
skummad »	2.2	1.9	1.2	3.1	9.0	1.3	0.8	1.1	3.3	0.2	
grädde	41.9	27.1	45.4	26.2	29.3	44.6	34.7	57.6	38.7	34.2	
smör	90.0	81.2	88.6	75.3	74.0	106.0	116.3	127.7	125.1	102.4	
margarin	46.1	40.1	41.4	53.2	68.6	39.3	38.6	25.9	34.8	45.8	
fett och flott	3.5	3.0	3.5	3.0	2.3	3.3	3.1	3.5	2.2	2.8	
ost	29.5	33.4	27.2	27.2	27.4	34.6	36.5	34.2	34.5	32.6	
ägg	55.7	51.5	47.6	44.0	48.9	64.2	71.0	60.5	79.4	53.9	
Vegetabiliska matvaror	486.3	457.1	461.6	472.7	524.5	564.0	574.0	545.2	568.1	596.8	
mjölk	62.7	75.0	44.1	76.3	93.9	50.2	57.9	34.2	57.8	68.3	
gryn och flingor	10.3	8.9	8.1	13.6	12.3	11.8	12.8	10.8	14.3	15.0	
bröd	107.6	91.0	129.7	95.6	81.8	131.7	109.6	131.6	114.6	91.4	
potatis	29.8	28.9	25.8	26.6	38.2	27.1	26.4	23.2	22.4	38.9	
rotfrukter	6.1	5.1	4.7	5.6	4.8	7.3	8.7	6.5	7.2	6.4	
färska grönsaker	19.8	15.1	16.3	11.6	6.6	33.5	42.7	30.8	23.2	27.5	
torkade o. kons. grönsaker	3.5	2.7	2.5	2.2	2.9	7.2	6.4	5.9	5.9	8.2	
torkade örter o. bruna bönor	2.2	1.7	2.5	2.3	3.2	2.1	1.9	2.3	2.5	3.3	
färsk frukt och bär	64.7	55.2	53.2	52.1	59.8	103.1	105.0	102.1	108.5	104.8	
torkad o. kons. frukt o. bär	18.3	16.9	17.7	22.3	20.6	26.3	25.9	27.9	36.9	39.0	
socker	52.3	51.4	50.4	59.0	71.0	50.1	55.9	48.0	59.4	58.7	
sirap	2.2	4.0	1.6	3.5	2.4	2.1	3.8	2.1	2.9	4.0	
karameller	15.2	14.1	11.4	10.9	10.8	27.7	26.0	23.2	19.2	28.1	
kaffe	63.7	62.3	71.1	65.5	83.4	49.9	55.4	63.8	63.1	65.9	
te och kakao	7.9	7.3	6.4	8.7	8.8	12.7	13.6	11.6	12.4	12.7	
salt och kryddor	20.0	17.5	16.1	16.9	24.0	21.2	22.0	21.2	17.8	24.6	
Övriga matvaror	6.7	6.2	6.6	5.0	6.2	12.5	13.6	14.9	14.8	12.2	

¹ En detaljerad förteckning över de olika inkomst- och utgiftslag, som förts under resp. rubriker, återfinnes i bilaga 2.

Socialklass	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklasshushåll				
	Svealand	Norra Götaland	Södra Götaland	Sverige	Övre norra Nedre Sverige	Svealand	Norra Götaland	Södra Götaland	Sverige	Nedre norra Nedre Sverige
Landsdel										
Dryckesvaror	116.8	78.3	82.7	69.6	77.1	151.2	140.4	141.3	113.9	204.4
spritdrycker	76.0	52.6	57.1	42.2	51.2	91.7	88.9	93.9	70.8	140.0
vin	3.4	2.0	2.0	2.4	0.8	11.2	8.9	10.5	5.9	16.5
öl och pilsnerdricka	17.2	8.8	9.9	10.4	8.7	22.8	16.2	13.4	20.1	18.7
svagdricka o. läskedrycker	20.2	14.9	13.7	14.6	16.4	25.5	26.4	23.5	17.1	29.2
Tobak	51.6	34.5	38.0	55.9	37.5	81.9	65.9	81.1	69.0	128.9
Förtäring utom hemmet	50.4	39.2	26.0	27.9	42.5	131.3	95.2	92.3	77.6	56.7
Bostad	627.5	512.0	459.1	482.4	425.2	1 124.4	1 031.9	960.9	1 000.5	893.2
Bränsle och lyse	156.1	145.6	151.5	150.7	176.0	243.7	255.6	253.3	279.4	311.3
ved	46.3	39.2	33.3	74.1	70.4	39.3	47.4	40.0	98.0	76.4
kol och koks	17.3	20.6	36.1	7.6	18.0	42.0	32.8	53.0	36.3	4.1
fotogen	3.4	7.0	5.4	1.2	1.0	4.1	5.6	4.1	0.4	—
centralvärme	24.5	19.6	10.3	14.2	9.7	66.8	59.2	47.1	58.1	82.1
kokgas	18.9	17.3	19.2	2.3	—	23.9	25.2	26.4	4.6	—
elektrisk ström	37.6	33.9	39.4	44.5	71.1	57.2	73.4	71.4	74.2	138.2
annat bränsle och lyse	8.1	8.0	7.8	6.8	5.8	10.4	12.0	11.3	7.8	10.5
Kläder och skodon	519.3	451.8	449.7	478.2	536.8	825.7	838.0	815.7	857.9	698.8
gångkläder och underkläder	268.6	219.1	219.8	243.6	262.4	453.0	461.9	437.3	493.1	329.0
tyg, garn och sybehör	65.2	61.8	63.2	66.9	84.0	94.5	86.9	95.0	108.7	131.3
andra beklädnadsartiklar	67.6	60.0	62.5	59.8	66.8	137.3	136.7	131.7	129.1	114.4
skodon och galoscher	84.4	79.4	71.9	86.9	100.5	104.1	111.6	108.5	97.8	100.4
skolagning och material	33.5	31.5	32.3	21.0	23.1	36.8	40.9	43.2	29.2	23.7
Skatter (inkl. allm. pensionsavg.)	292.2	215.0	205.8	290.1	362.7	686.9	694.0	603.7	899.6	1 059.3
Inventarier	174.8	156.4	144.9	174.4	192.3	364.7	399.6	369.7	303.3	251.9
möbler	100.5	95.3	82.6	103.9	118.9	226.6	251.6	227.9	157.6	123.1
sängkläder och linne	23.3	20.1	23.7	23.6	23.9	44.4	44.8	29.9	41.2	54.2
köksaker, glas, järnvaror	51.0	41.0	38.6	46.9	49.5	93.7	103.2	111.9	104.5	74.6
Förenings- o. försäkringsavgifter	297.7	241.5	262.4	262.8	217.8	545.1	628.9	588.2	577.5	396.9
fack- och yrkesföreningar	53.2	45.4	50.0	38.6	26.3	13.4	16.2	12.6	14.7	4.3
politiska o. övriga föreningar	8.1	5.6	4.8	5.2	7.3	28.2	33.9	25.8	34.4	28.5
sjuk- och begravningskassor	40.1	34.6	42.6	33.5	10.8	34.1	17.5	29.2	17.1	2.0
liv- och kapitalförsäkring	114.8	96.2	97.0	119.4	97.1	243.4	298.1	306.1	313.1	199.1
olycksfallsförsäkring	7.5	5.3	5.9	5.5	10.5	14.8	16.4	28.7	13.1	16.1
brandförsäkring (av lösöre)	6.4	5.4	4.5	9.0	9.7	14.0	20.8	12.8	24.5	24.7
övriga försäkringar	0.1	0.1	0.2	—	—	1.4	2.2	1.6	1.4	—
pensionsavgifter	67.5	48.9	57.4	51.6	56.1	195.8	223.8	171.4	159.2	122.2
Barnens undervisning	34.4	26.9	50.8	37.6	18.8	127.7	128.6	104.4	223.4	212.5
Tidningar	43.7	35.3	30.6	30.6	37.0	52.3	47.2	47.8	52.4	47.2
Böcker o. d.	19.5	15.1	16.9	17.7	28.7	65.4	79.4	59.4	72.2	90.5
Skrivmaterial, porto, telefon	36.9	20.9	19.4	21.4	23.8	103.7	102.4	78.2	86.8	87.9
Tvätt o. strykning utom hemmet	6.5	3.2	3.0	2.9	1.4	26.8	18.4	27.2	8.2	7.9
Rengöringsmedel m. m.	36.0	31.2	32.9	31.2	43.8	44.0	53.5	48.6	49.3	51.4
Kroppsvård	43.2	32.1	32.8	35.9	36.8	81.4	74.4	78.2	79.0	63.5
Sjukvård	85.7	68.4	74.1	70.3	66.5	144.3	130.1	137.0	126.6	119.3
läkare	29.1	26.5	26.0	23.9	23.1	34.4	24.2	42.4	28.3	23.0
tandvård	25.9	15.0	20.9	17.2	16.1	54.4	64.6	54.3	48.7	27.5
medicin	18.2	16.9	16.5	16.7	15.5	25.8	25.2	27.7	35.2	26.7
sjukhusvård m. m.	12.5	10.0	10.7	12.5	11.8	29.7	16.1	12.6	14.4	42.1
Arbets hjälp i hemmet	13.9	10.3	8.8	23.0	10.9	165.5	225.5	144.2	160.8	230.2
tjänare	6.3	5.2	2.7	17.1	4.4	129.5	200.0	115.8	134.0	197.2
tillfällig hjälp	7.6	5.1	6.1	5.9	6.5	36.0	25.5	28.4	26.8	33.0
Gåvor	94.8	78.1	62.6	78.8	55.1	201.0	239.8	154.7	208.9	199.7
Nöjen och förströelser	67.1	44.6	46.2	58.7	76.7	123.5	102.2	114.4	100.6	127.7
avgifter	44.2	28.9	32.1	36.8	30.2	78.7	54.7	63.2	51.2	52.0
idrottsmaterial	7.2	3.7	2.9	11.9	30.6	12.7	10.0	14.2	15.2	33.6
leksaker m. m.	15.7	12.0	11.2	10.0	15.9	32.1	37.5	37.0	34.2	42.1
Resor	103.9	82.1	63.3	68.8	80.4	244.1	189.9	139.7	166.3	241.8
Utgifter för egna fordon	45.6	34.9	22.9	27.2	12.4	103.1	74.6	45.3	150.4	16.1
Ränta å lån	10.5	7.1	7.6	13.3	6.6	43.7	45.0	46.0	12.5	87.1
Övriga utgifter	64.0	51.3	48.3	49.8	66.1	142.3	141.6	138.5	115.0	148.0
Summa utgifter	4 195.0	3 530.5	3 464.4	3 695.6	4 000.8	7 161.1	7 131.5	6 578.4	7 189.2	7 162.3

Tab. 5. Inkomster och utgifter¹ (kr.) per år och normalhushåll i de mellersta välstandsgrupperna² inom olika socialklasser och landsdelar.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Socialklass	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll				Medelklasshushåll			
		Landsdel	Svealand	Norra Götaland	Södra Götaland	Nedre norra Sverige	Svealand	Norra Götaland	Södra Götaland
	Antal hushåll	230	132	117	38	42	17	18	7
	Antal konsumtionsenheter per hushåll	3·09	3·12	3·07	3·32	2·89	3·08	2·98	2·66
Inkomster.									
Mannens huvudinkomst		3 599·6	3 338·7	3 253·3	3 455·0	7 216·0	6 330·2	6 430·2	7 190·3
» biförtjänster		89·7	106·7	91·9	82·0	574·5	376·9	359·7	98·9
Hustruns inkomst		72·6	49·3	62·8	10·0	49·9	27·0	51·6	105·8
Barnens bidrag		39·6	88·2	55·3	65·5	—	—	9·2	—
Inackordering och uthyrning		145·5	129·2	135·1	100·6	83·1	44·7	137·1	495·2
Sjukhjälp och understöd		34·2	31·5	27·6	22·3	20·5	18·8	17·8	—
Gåvor (kontant och in natura)		41·4	48·1	44·9	28·7	110·9	62·7	97·0	45·9
Räntor		18·6	10·8	16·0	17·6	219·1	81·7	118·6	279·8
Övriga kontanta inkomster		45·5	49·1	61·6	18·7	63·3	53·2	54·8	19·2
Fömåner in natura		88·7	81·7	108·1	143·8	182·6	73·9	149·0	53·2
Övriga inkomster in natura		24·7	2·8	26·6	35·0	42·7	102·6	—	—
Summa inkomster		4 200·1	3 936·1	3 883·2	3 979·2	8 562·6	7 171·7	7 425·0	8 288·3
Utgifter.									
Födo- och njutningsämnen		1 433·6	1 360·8	1 381·4	1 320·2	1 922·9	1 649·0	1 826·4	1 880·6
Matvaror		1 216·7	1 184·7	1 221·5	1 172·0	1 414·6	1 391·9	1 419·9	1 612·6
Animaliska matvaror		720·1	694·2	717·4	697·1	798·6	781·2	799·7	941·6
kött (inkl. inälvor)		97·0	99·4	108·8	92·8	123·4	129·7	109·5	151·0
fläsk		68·9	72·0	92·2	61·5	67·7	59·6	71·8	72·3
korv och sylta		37·4	34·2	27·1	36·7	39·7	30·6	23·2	29·0
färdigl. mat, konserver		38·3	45·0	43·3	35·5	57·0	50·2	62·3	56·1
fisk		40·6	40·2	45·3	38·9	58·4	54·8	64·9	74·4
mjölk och grädde		207·6	183·0	175·0	214·1	199·5	190·9	200·4	240·2
oskummad mjölk		163·3	151·8	118·8	184·6	147·9	158·5	134·2	188·8
skummad »		1·9	1·1	1·0	1·2	1·3	0·7	1·7	7·2
grädde		42·4	30·1	55·2	28·3	50·3	31·7	64·5	44·2
smör		92·5	83·3	99·7	85·0	112·4	113·7	123·2	150·6
margarin		46·8	43·1	40·8	53·4	34·5	40·3	32·7	33·8
fett och flott		3·3	2·7	3·8	3·0	3·3	3·2	3·4	2·4
ost		30·5	34·1	28·6	29·5	36·8	37·5	41·3	39·5
ägg		57·2	57·2	52·8	46·7	65·9	70·7	67·0	92·3
Vegetabiliska matvaror		489·2	483·2	496·0	471·1	600·3	600·2	603·6	659·2
mjöl		62·1	74·8	42·3	73·7	42·9	55·6	27·5	61·1
gryn och flingor		10·4	9·5	7·9	13·0	11·4	14·6	11·0	13·6
bröd		107·6	96·3	137·2	99·3	147·7	125·7	155·8	130·6
potatis		29·6	30·1	25·9	25·1	27·6	28·3	24·8	26·2
rotfrukter		6·1	5·6	5·7	5·8	8·1	10·2	7·6	6·6
färska grönsaker		20·2	17·3	19·1	13·2	39·8	45·2	37·7	25·4
torkade o. kons. grönsaker		3·5	2·9	3·3	2·4	8·2	7·2	5·8	6·8
torkade örter o. bruna bönor		2·2	1·9	2·3	2·5	1·8	2·1	2·4	2·5
färsk frukt och bär		65·0	60·0	62·2	53·3	114·3	104·6	113·0	137·9
torkad o. kons. frukt o. bär		18·9	19·3	21·2	24·6	26·4	30·6	34·4	36·2
socker		53·2	52·9	51·3	57·4	47·5	58·0	45·2	68·5
sirap		2·1	4·2	1·5	3·2	2·0	3·4	2·3	3·5
karameller		14·4	16·4	13·0	11·0	31·9	25·2	28·7	24·0
kaffe		65·0	65·7	77·0	62·0	55·2	56·9	67·3	83·4
te och kakao		8·1	7·2	7·5	8·0	13·2	10·2	15·9	13·8
salt och kryddor		20·8	19·1	18·6	16·6	22·3	22·4	24·2	19·1
Övriga matvaror		7·4	7·3	8·1	3·8	15·7	10·5	16·6	11·8

¹ En detaljerad förteckning över de olika inkomst- och utgiftslag, som förts under resp. rubriker, återfinnes i bilaga 2.

² Inkomst per konsumtionsenhet: bland arbetare och lägre tjänstemän 950—1 450 kr., inom medelklassen 1 950—2 950 kr. å medeldyr ort.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Socialklass	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll				Medelklasshushåll			
		Landsdel	Svealand	Norra Götaland	Södra Götaland	Nedre norra Sverige	Svealand	Norra Götaland	Södra Götaland
Dryckesvaror	119.8	92.7	85.9	68.1	188.6	95.4	186.1	116.9	
spritdrycker	79.5	64.0	60.0	42.1	114.9	53.9	125.2	81.7	
vin	3.0	2.0	2.1	1.7	15.3	8.6	16.6	0.6	
öl och pilsnerdricka	16.7	11.6	11.5	6.8	26.8	10.7	18.7	13.3	
svagdricka o. läskedrycker	20.6	15.1	12.3	17.5	31.6	22.2	25.6	21.3	
Tobak	54.1	36.1	41.6	55.3	119.4	68.9	89.8	55.1	
Förtäring utom hemmet	43.0	47.3	32.4	24.8	200.3	92.8	130.6	96.0	
Bostad	588.9	594.3	530.9	540.7	1 333.0	1 075.6	1 164.8	1 290.6	
Bränsle och lyse	152.6	162.0	169.1	167.9	270.7	267.6	271.8	312.8	
ved	48.8	40.7	32.7	78.2	35.7	45.6	19.1	109.1	
kol och koks	16.9	21.7	39.9	8.4	41.9	31.1	61.8	62.1	
fotogen	3.4	7.2	6.3	0.7	4.1	7.3	5.9	0.8	
centralvärme	18.2	25.1	14.8	18.1	84.4	73.0	59.3	28.3	
kokgas	18.6	20.8	22.0	4.8	29.5	26.5	38.7	11.3	
elektrisk ström	38.2	37.2	43.9	51.4	62.8	71.8	74.6	92.2	
annat bränsle och lyse	8.5	9.3	9.5	6.3	12.3	12.3	12.4	9.0	
Kläder och skodon	521.9	491.0	512.2	476.4	965.9	847.7	896.7	1 013.7	
gångkläder och underkläder	267.1	243.6	248.7	234.7	546.2	461.3	449.7	596.5	
tyg, garn och sybehör	68.0	62.9	73.3	70.0	98.9	94.1	109.8	119.5	
andra beklädnadsartiklar	67.6	65.1	76.8	65.6	166.2	131.9	157.4	149.0	
skodon och galoscher	84.7	85.7	80.9	84.1	113.9	119.9	131.2	114.9	
skolagning och material	34.5	33.7	32.5	22.0	40.7	40.5	48.6	33.8	
Skatter (inkl. allm. pensionsavg.)	285.5	247.4	238.4	316.0	808.1	659.0	601.3	736.7	
Inventarier	164.1	180.4	168.3	161.4	443.5	422.8	387.3	278.9	
möbler	88.9	115.1	98.2	98.6	297.1	259.9	237.6	146.5	
sängkläder och linne	25.3	21.7	26.4	21.6	42.5	49.6	33.1	26.7	
köksaker, glas, järnvaror	49.9	43.6	43.7	41.2	103.9	113.3	116.6	105.7	
Förenings- o. försäkringsavgifter	302.3	283.2	304.9	315.9	623.8	581.8	684.7	736.6	
fack- och yrkesföreningar	57.5	52.8	50.4	38.6	16.5	21.8	15.2	20.4	
politiska o. övriga föreningar	7.8	5.6	6.9	5.7	30.9	19.0	30.0	46.1	
sjuk- och begravningskassor	39.9	39.3	51.0	36.4	46.3	15.3	35.4	26.4	
liv- och kapitalförsäkring	114.9	115.2	108.7	155.3	275.7	305.5	361.0	390.3	
olycksfallsförsäkring	8.2	5.8	6.3	2.9	20.8	14.9	27.3	19.0	
brandförsäkring (av lösöre)	6.8	6.1	5.3	10.7	18.2	16.1	12.0	27.3	
övriga försäkringar	0.1	0.1	0.3	—	3.1	2.2	—	3.2	
pensionsavgifter	67.1	58.3	76.0	66.3	212.3	187.0	203.8	203.9	
Barnens undervisning	40.0	36.5	66.0	61.7	135.8	125.1	125.6	61.3	
Tidningar	42.7	39.3	33.6	32.4	67.1	45.9	46.2	71.8	
Böcker o. d.	18.4	19.1	23.1	20.8	73.1	86.9	55.2	70.5	
Skrivmaterial, porto, telefon	36.3	23.4	21.9	16.9	131.6	86.6	81.9	102.8	
Tvätt o. strykning utom hemmet	5.8	3.6	2.9	2.9	38.4	16.0	44.0	9.1	
Rengöringsmedel m. m.	36.1	33.7	36.1	31.2	49.0	54.0	49.7	50.0	
Kroppsvård	42.8	35.1	33.5	36.4	99.1	79.2	92.2	89.9	
Sjukvård	85.6	73.6	81.6	73.1	177.6	115.4	138.2	108.9	
läkare	30.7	28.2	23.0	22.3	51.6	16.1	56.1	16.7	
tandvård	23.7	16.2	25.3	19.1	54.7	56.4	37.5	47.6	
medicin	19.4	19.2	17.3	13.9	31.6	20.9	27.9	31.1	
sjukhusvård m. m.	11.8	10.0	11.0	17.8	39.7	22.0	16.7	13.5	
Arbetshjälp i hemmet	14.5	9.3	11.8	24.0	179.7	220.4	158.3	109.8	
tjänare	7.1	4.5	5.3	16.7	127.8	191.8	119.8	69.1	
tillfällig hjälp	7.4	4.8	6.5	7.3	51.9	28.6	38.5	40.7	
Gåvor	88.1	88.2	68.6	73.4	266.3	182.3	137.5	145.4	
Nöjen och förströelser	66.8	52.8	56.1	59.8	155.1	102.6	138.2	95.2	
avgifter	42.6	32.7	38.6	40.7	100.8	50.9	75.3	46.3	
idrottsmaterial	8.7	4.9	4.4	11.2	13.6	8.4	17.1	13.7	
leksaker m. m.	15.5	15.2	13.1	7.9	40.7	43.3	45.8	35.2	
Resor	96.3	92.7	68.9	74.9	334.4	182.4	160.4	191.4	
Utgifter för egna fordon	48.6	26.4	26.5	24.7	121.9	66.0	37.6	162.4	
Ränta å lån	11.7	8.6	9.5	16.8	37.3	52.7	57.7	23.4	
Övriga utgifter	59.9	58.9	55.4	54.2	179.5	119.2	139.1	153.6	
Summa utgifter	4 142.5	3 920.3	3 905.7	3 901.7	8 413.8	7 038.2	7 294.8	7 695.4	

Tab. 6. Inkomster och utgifter (kr.) per år och normalhushåll samt utgifternas

Landsdel och ort	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	D ä r						
												Antal hushåll (siffrorna inom parentes angiva lägre tjänstemanna-hushåll)	Totalin- komst per normal- hushåll, kr.	Total- utgift per normal- hushåll, kr.	födo- o. njutningsämnen			
															mat- varor o. för- tärning utom hemmet	dryc- kes- varor	tobak	till- hopa
Svealand.																		
<i>Större städer.</i>																		
1	Eskilstuna	28 (13)	3 819·4	3 776·4	31·6	2·8	1·0	35·4	14·0	3·9	9·2							
2	Falun	12 (10)	3 763·9	3 686·4	31·1	3·1	1·4	35·6	14·9	4·3	10·9							
3	Gävle	35 (22)	4 318·5	4 204·4	30·3	3·2	1·2	34·7	14·4	4·0	9·8							
4	Karlstad	18 (11)	4 144·6	4 138·9	31·2	2·2	1·4	34·8	13·2	3·8	10·1							
5	Stockholm	108 (71)	5 687·5	5 617·5	27·0	3·3	1·2	31·5	20·0	3·5	8·3							
6	Södertälje	11 (5)	3 599·3	3 578·1	31·8	3·4	1·7	36·9	10·3	3·9	9·7							
7	Uppsala	30 (16)	4 069·2	3 910·1	30·7	3·1	0·9	34·7	14·4	3·6	10·1							
8	Västerås	28 (11)	4 038·4	3 881·7	30·5	1·9	1·2	33·6	15·3	3·9	9·5							
<i>Mindre städer och orter.</i>																		
9	Bofors	12 (3)	3 481·6	3 206·1	33·2	2·8	1·1	37·1	10·0	3·5	13·5							
10	Borlänge, Domnarvet	15 (9)	3 674·7	3 629·5	33·1	1·8	1·3	36·2	12·1	3·7	9·7							
11	Fagersta	13 (5)	3 376·6	3 291·2	34·0	1·9	1·7	37·6	9·0	3·6	10·9							
12	Grängesberg	10 (7)	3 514·6	3 399·7	30·0	2·1	0·9	33·0	8·5	3·5	10·1							
13	Hallsberg	10 (10)	3 591·5	3 625·2	27·4	2·1	1·0	30·5	15·6	4·6	10·6							
14	Katrineholm	10 (6)	4 117·2	3 993·8	29·7	1·4	1·2	32·3	14·0	3·1	7·9							
15	Krylbo	10 (8)	3 443·9	3 556·3	32·3	2·5	1·8	36·6	11·9	3·7	10·4							
16	Munkfors	11 (1)	2 601·8	2 642·4	36·8	1·6	1·3	39·7	6·8	4·4	11·3							
17	Nynäshamn	10 (3)	5 294·6	5 134·0	28·2	2·8	1·2	32·2	11·3	3·5	9·1							
18	Övriga mindre samhällen ¹	56 (28)	3 645·3	3 672·7	31·9	2·5	1·4	35·8	10·7	4·0	10·8							
Norra Götaland.																		
<i>Större städer.</i>																		
19	Borås	36 (11)	3 674·9	3 591·5	34·4	2·5	1·1	38·0	16·1	4·7	9·3							
20	Göteborg	66 (24)	3 999·4	4 016·2	31·6	2·8	1·1	35·5	16·2	4·0	8·9							
21	Jönköping	23 (10)	4 068·8	4 039·6	28·6	1·7	0·7	31·0	13·2	3·8	10·7							
22	Lidköping	7 (2)	3 160·8	3 076·2	34·7	0·7	1·0	36·4	12·3	3·5	11·0							
23	Norrköping	26 (12)	3 644·4	3 615·1	33·9	2·5	1·2	37·6	14·9	3·9	9·1							
24	Skövde	13 (9)	3 627·9	3 671·0	32·4	2·0	1·1	35·5	13·0	4·1	11·1							
25	Trollhättan	10 (5)	3 163·4	3 183·5	34·9	2·4	0·8	38·1	11·3	4·5	10·6							
26	Uddevalla	12 (6)	3 381·0	3 416·2	35·6	3·2	0·8	39·6	15·3	4·4	7·9							
27	Västervik	10 (5)	3 118·1	3 175·9	34·1	1·5	1·1	36·7	13·4	3·7	10·3							
<i>Mindre städer och orter.</i>																		
28	Eksjö	11 (5)	2 999·3	2 981·5	34·3	2·6	1·4	38·3	12·8	3·7	9·3							
29	Finspång	10 (3)	2 686·8	2 663·9	37·4	1·8	1·0	40·2	8·5	3·9	10·7							
30	Hultsfred	11 (5)	2 813·5	2 660·4	33·0	1·2	0·8	35·0	10·9	3·1	12·1							
31	Åmål	13 (4)	3 359·7	3 284·9	31·7	1·1	1·0	33·8	14·5	4·6	9·3							
32	Övriga mindre samhällen ²	43 (20)	3 413·9	3 385·3	32·0	1·7	0·7	34·4	14·6	4·6	9·9							

¹ Flen, Hallstavik, Hofors, Kungsör, Rimbo, Sandviken, Skutskär, Slottsbron, Sollentuna, Storvik, Vaxholm.² Alingsås, Falköping, Gislaved, Grebbestad, Gusum, Kinna, Mjölby, Nässjö, Vänersborg.

procentuella fördelning bland arbetare och lägre tjänstemän på olika orter.

12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
a v i % f ö r																	
sko- don	skat- ter	in- ven- tarier	före- nings- o. före- saks- rings- avg.	bar- nens under- vis- ning	tid- ningar, böcker o. d.	skriv- mate- rial, porto, telefon	tvätt o. stryk- ning, rengö- rings- medel m. m.	kropp- vård	sjuk- vård	ar- bets- hjälp i hem- met	gå- vor	nöjen och för- strö- elser	ar- bets- o. torg- resor	andra resor	ut- gifter för egna fordon	öv- riga ut- gifter	
3.1	7.5	4.6	7.9	0.3	1.2	0.4	0.8	1.1	2.0	0.5	2.1	1.3	0.3	2.1	0.6	1.7	1
3.1	6.7	3.2	7.8	0.5	1.0	1.1	1.2	1.3	1.8	0.3	1.4	1.5	0.1	1.1	0.4	1.8	2
2.9	6.5	3.7	7.6	0.4	1.3	0.6	1.1	1.2	1.9	0.2	2.6	1.9	0.3	1.6	1.2	2.1	3
3.1	7.0	6.0	7.3	0.6	1.1	0.7	0.9	1.0	1.8	0.3	1.6	1.6	0.2	1.5	1.5	1.9	4
2.3	6.7	3.5	5.9	1.0	1.5	1.3	0.9	0.9	1.9	0.3	2.4	1.6	1.4	2.2	0.9	2.0	5
3.1	6.2	3.2	10.2	0.9	1.7	0.7	0.9	0.9	2.7	0.3	2.4	1.2	0.1	1.8	0.5	2.4	6
3.2	6.1	4.5	6.9	1.2	1.3	0.8	1.2	1.1	2.5	0.6	1.9	1.3	0.4	1.2	1.6	1.4	7
2.7	7.2	5.0	6.6	1.3	1.7	0.7	1.0	0.9	2.0	0.5	2.2	1.6	0.3	1.4	0.9	1.7	8
3.2	7.1	5.6	6.1	0.3	1.5	0.4	0.9	0.8	3.1	0.1	2.4	1.5	0.2	1.3	0.3	1.1	9
3.0	7.0	4.4	8.2	0.3	1.5	0.5	1.3	1.2	2.2	0.3	2.6	1.5	0.1	2.0	0.7	1.5	10
4.0	7.5	3.2	9.4	0.3	1.6	0.5	1.0	1.1	2.3	0.1	2.5	2.1	0.1	1.5	0.5	1.2	11
3.2	10.4	4.0	7.1	1.9	1.9	0.6	0.7	1.3	2.1	0.8	2.2	2.3	0.2	1.7	3.1	1.4	12
3.3	6.3	3.5	9.8	0.9	1.6	0.4	0.8	0.9	2.2	0.2	1.7	1.1	0.1	2.8	1.7	1.4	13
2.5	8.1	4.0	7.7	3.0	1.6	0.7	1.1	1.1	2.2	0.1	3.8	1.6	0.0	2.5	1.1	1.6	14
2.9	6.8	3.6	10.1	0.5	2.0	0.6	1.0	1.2	1.5	0.1	1.1	1.1	0.4	2.4	0.3	1.8	15
3.8	7.9	4.1	6.4	0.9	1.1	0.4	1.2	1.0	2.4	0.5	1.9	2.1	0.1	1.4	0.9	1.7	16
3.0	8.1	6.9	8.0	0.1	2.0	2.1	1.2	1.2	1.5	0.4	2.3	1.9	0.0	2.2	1.0	2.0	17
2.9	7.2	4.6	7.3	0.5	1.7	0.7	1.2	1.0	2.0	0.3	2.4	1.6	0.2	1.9	1.6	1.6	18
3.4	4.7	3.8	5.5	0.3	1.3	0.4	1.0	1.0	1.7	0.2	2.6	1.3	0.9	1.6	0.6	1.6	19
2.8	6.5	4.2	6.0	0.8	1.6	0.8	0.9	0.9	2.0	0.1	2.0	1.2	1.0	2.2	0.6	1.8	20
2.8	7.1	5.8	6.0	1.2	1.5	0.7	0.9	0.9	2.5	0.4	2.9	1.2	0.5	1.9	3.4	1.6	21
3.3	6.1	5.2	6.9	0.1	1.1	0.9	1.1	0.8	1.6	0.2	2.0	1.3	0.0	1.0	3.8	1.4	22
3.4	5.5	3.5	7.6	0.7	1.3	0.4	1.2	1.0	1.7	0.2	2.1	1.5	0.3	1.8	0.3	2.0	23
3.6	5.9	5.2	8.1	1.3	1.8	0.2	1.0	0.9	2.1	0.1	1.9	1.2	0.1	1.5	0.1	1.3	24
3.3	7.7	3.7	5.4	0.7	1.9	0.7	0.9	1.1	2.1	0.2	1.9	1.4	0.3	1.9	1.2	1.1	25
3.1	5.7	4.6	6.7	0.6	1.1	0.3	1.0	0.8	1.2	0.3	3.0	1.3	0.1	1.3	0.3	1.4	26
2.9	7.9	2.3	8.2	1.7	1.4	0.5	0.9	0.7	1.8	0.1	1.8	1.6	0.2	0.6	2.5	0.8	27
3.3	4.2	5.4	7.6	0.9	1.0	0.4	0.7	0.8	1.9	0.3	2.0	1.2	0.2	1.8	1.6	2.6	28
3.7	4.9	6.8	8.6	0.1	1.4	0.4	1.1	0.9	1.6	0.5	1.7	1.5	0.1	1.4	0.4	1.6	29
3.8	7.4	4.1	8.6	0.4	1.1	0.6	1.2	0.8	1.9	1.7	1.6	1.1	0.2	1.8	0.2	2.4	30
3.0	6.7	4.3	8.8	0.4	1.0	0.4	0.8	0.9	2.6	0.2	2.9	1.1	0.0	2.9	0.5	1.3	31
3.1	5.9	4.9	7.8	0.9	1.4	0.7	1.0	0.9	1.9	0.5	2.0	1.2	0.2	1.7	0.8	1.6	32

Landsdel och ort	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	D ä r -						
												Antal hushåll (siffrorna inom parentes angiva lägre tjänstemanna-hushåll)	Total-inkomst per normal-hushåll, kr.	Total-utgift per normal-hushåll, kr.	födo- o. njutningsämnen			
															mat-varor o. för-täring utom hemmet	dryc-kes-varor	tobak	till-hopa
Södra Götaland.																		
<i>Större städer.</i>																		
33 Halmstad	14 (9)	4 345·9	4 106·2	31·2	3·8	0·9	35·9	14·2	3·4	9·6								
34 Karlskrona	15 (10)	3 983·6	3 989·1	30·6	2·3	1·0	33·9	13·3	4·4	9·9								
35 Landskrona	14 (6)	3 515·2	3 514·0	34·3	1·6	1·7	37·6	12·8	4·4	8·8								
36 Lund	11 (4)	3 629·2	3 522·9	32·7	2·5	1·2	36·4	14·4	4·4	9·6								
37 Malmö	44 (23)	4 163·6	4 141·5	32·0	2·7	1·1	35·8	15·6	3·9	10·0								
38 Trälleborg	13 (7)	3 558·1	3 578·1	31·8	1·6	0·5	33·9	16·6	4·5	10·2								
39 Visby	11 (5)	3 656·2	3 624·8	32·1	2·1	1·7	35·9	13·7	5·3	8·3								
40 Ystad	10 (6)	3 355·8	3 268·7	35·0	3·2	1·3	39·5	11·5	5·2	8·4								
<i>Mindre städer och orter.</i>																		
41 Växjö	10 (5)	3 266·9	3 400·7	33·8	2·3	0·9	37·0	12·7	4·6	10·5								
42 Ängelholm	10 (5)	3 347·1	3 320·7	33·4	3·7	1·3	38·4	13·6	4·6	11·0								
43 Övriga mindre samhällen ¹ . . .	78 (29)	2 936·2	2 927·8	35·1	2·0	1·0	38·1	10·8	4·6	10·5								
Nedre norra Sverige.																		
<i>Större städer.</i>																		
44 Östersund	10 (5)	4 366·7	4 358·4	28·2	1·1	1·8	31·1	15·4	5·1	10·2								
45 Luleå, Umeå	15 (7)	4 321·1	4 113·1	28·9	2·2	1·8	32·9	16·9	4·2	8·5								
<i>Mindre städer och orter.</i>																		
46 Boliden	10 (4)	5 341·3	4 772·3	30·8	2·7	1·0	34·5	8·9	3·0	11·8								
47 Övriga mindre samhällen ² . . .	58 (33)	3 367·2	3 339·8	33·1	1·7	1·5	36·3	12·3	4·0	10·1								
Övre norra Sverige.																		
<i>Större städer.</i>																		
48 Kiruna	4 (4)	4 073·5	4 065·0	33·7	2·5	0·9	37·1	10·0	3·9	10·7								
<i>Mindre städer och orter.</i>																		
49 Samtl. mindre samhällen ³ . . .	5 (2)	3 834·6	3 944·0	36·7	1·4	1·0	39·1	11·3	4·9	10·0								

¹ Alvesta, Degerhamn, Hässleholm, Hörby, Klippan, Kosta, Ljungby, Nybro, Olofström, Oskarsström, Othem,

² Boden, Edsbyn, Hudiksvall, Karlsborg, Kramfors, Ljusne, Morastrand, Robertsfors, Skellefteå, Vansbro,

³ Lycksele, Porjus, Strömsund.

12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
a v i % f ö r																	
skodon	skat-ter	in-ven-tarier	före-nings-o. för-säkrings-avg.	bar-nens under-visning	tid-ningar, böcker o. d.	skriv-mate-rial, porto, telefon	tvätt o. stryk-ning, rengö-rings-medel m. m.	kroppsvård	sjuk-vård	ar-bets-hjälp i hem-met	gå-vor	nöjen och för-strö-elser	ar-bets-o. torg-resor	andra resor	ut-gifter för eigna for-don	öv-riga ut-gifter	
3-1	6-2	5-4	8-3	0-5	1-3	0-5	0-9	1-1	2-2	0-2	2-5	1-0	0-1	1-5	1-1	1-0	33
2-9	7-8	4-6	6-3	2-5	1-4	0-5	0-9	1-0	2-4	0-3	3-1	1-3	0-3	1-5	0-3	1-4	34
2-5	7-2	3-4	7-9	1-3	1-8	0-4	1-1	1-1	2-0	0-1	1-7	1-5	0-6	1-5	1-0	1-3	35
2-4	4-6	5-9	8-0	1-5	1-3	0-5	0-9	0-8	1-9	—	1-8	1-0	0-1	1-8	0-7	2-0	36
2-8	5-6	4-1	7-6	0-9	1-3	0-6	1-1	1-0	2-0	0-1	1-4	1-6	0-4	1-8	0-5	1-9	37
2-6	5-7	3-6	7-4	2-5	1-2	0-9	1-2	1-0	2-3	0-1	2-1	0-8	0-0	1-8	0-5	1-1	38
3-5	6-1	5-4	9-4	0-4	1-5	0-5	1-1	0-9	1-6	0-5	1-1	1-5	0-3	0-8	1-2	1-0	39
3-3	6-3	3-3	8-9	1-2	1-2	0-3	1-1	1-1	1-4	0-2	1-2	1-4	0-0	2-0	0-6	1-9	40
3-2	5-3	3-9	7-7	1-2	1-4	0-7	0-9	1-0	2-3	0-2	1-5	1-3	0-0	1-4	0-9	2-3	41
3-5	5-0	2-7	7-6	1-1	1-3	0-3	1-0	0-8	2-4	0-0	1-2	1-3	0-1	1-7	0-8	1-6	42
3-2	5-8	4-1	7-2	1-9	1-4	0-6	1-0	0-9	2-3	0-4	1-9	1-3	0-1	1-7	0-6	1-6	43
2-2	7-2	3-8	8-2	1-7	1-3	0-6	0-9	0-9	1-9	0-7	2-3	1-4	0-2	1-7	0-6	2-6	44
2-5	9-0	4-5	7-6	0-7	0-9	0-6	0-8	1-0	1-5	0-5	3-2	1-1	0-2	1-4	0-5	1-5	45
3-1	10-0	5-7	4-9	0-2	1-4	0-6	1-1	1-0	2-2	1-1	3-2	1-6	0-2	2-5	0-9	2-1	46
3-2	7-2	4-8	7-2	1-1	1-4	0-6	0-9	1-0	1-9	0-5	1-6	1-8	0-2	1-6	0-8	1-5	47
3-3	8-5	5-7	7-1	0-1	1-9	0-7	1-0	1-0	1-2	0-4	1-4	2-0	—	2-4	—	1-6	48
2-9	9-6	4-0	3-9	0-8	1-4	0-5	1-3	0-8	2-0	0-1	1-4	1-8	—	1-6	0-6	2-0	49

 Strömsnäs bruk, Svalöv.
 Vilstavarv.

198 Tab. 7. Konsumerade kvantiteter av viktigare varuslag¹ per år och normalhushåll inom olika socialklasser och ortsgupper.

Hushållsgrupp	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
	Arbets- och lägre tjänstemannahushåll	Medelklasshushåll	Hushåll med en årsinkomst per kons.-enhet av 950—1 450 kr.			Arbete	Lägre tjänstemän	Medelklass ²			
			Arbete	Lägre tjänstemän	Medelklass ²				Arbete	Lägre tjänstemän	Medelklass ²
Antal hushåll	526	524	1 050	634	416	195	245	276	23		
Matvaror.											
Kött och fläsk kg	154.5	157.9	156.1	161.8	148.2	159.7	169.7	161.3	129.7		
färskt nötkött »	21.3	20.0	20.6	20.7	20.5	18.3	22.3	20.5	16.3		
» kalvkött »	16.6	17.7	17.2	17.9	16.2	20.5	18.8	19.0	14.2		
» malet kött »	15.9	15.7	15.9	16.6	14.8	14.3	16.8	15.4	14.9		
» färskött »	1.7	2.2	1.9	2.0	1.7	4.2	2.0	2.0	3.0		
fågel och vilt »	4.2	5.7	4.9	5.6	4.0	10.0	5.1	5.9	8.0		
salt kött »	0.9	1.0	0.9	1.2	0.6	1.3	0.9	0.9	0.5		
färskt fläsk »	36.2	38.2	37.2	35.6	39.5	32.4	39.7	40.4	30.7		
salt och rökt fläsk »	11.7	10.3	11.0	12.6	8.7	9.7	12.5	10.3	7.2		
korv och sylta »	22.6	23.6	23.1	23.7	22.3	19.8	25.2	24.0	16.6		
inälvor »	6.8	7.6	7.2	7.9	6.3	9.3	8.1	7.3	7.5		
färdigl. mat, konserver »	16.6	15.9	16.2	18.0	13.6	19.9	18.3	15.6	10.8		
Fisk »	56.3	59.0	57.6	62.2	51.3	66.2	60.4	58.8	57.2		
färsk fisk »	38.4	40.3	39.3	42.8	34.6	45.9	41.1	40.2	40.3		
sill »	7.3	5.8	6.5	7.3	5.5	4.9	7.2	6.1	5.7		
strömming »	10.8	11.9	11.3	11.1	11.7	13.1	11.9	11.4	14.2		
abborre och gädda »	3.0	4.2	3.6	3.1	4.2	5.9	3.0	4.1	3.9		
torsk »	4.2	4.9	4.6	5.4	3.4	5.1	4.2	4.9	2.6		
kolja »	2.3	2.5	2.4	2.8	1.9	2.5	2.7	2.8	2.5		
vitling »	1.3	1.1	1.2	1.7	0.4	1.3	1.4	1.0	1.7		
makrill »	2.1	1.6	1.9	2.7	0.7	1.7	2.3	1.6	1.6		
flundrefisk »	2.5	2.8	2.6	3.3	1.8	3.1	2.8	2.9	1.4		
annan sötvattensfisk »	3.1	3.5	3.3	3.0	3.8	5.8	3.5	3.2	5.2		
» saltvattensfisk »	1.8	2.0	1.9	2.4	1.2	2.5	2.1	2.2	1.5		
salt fisk »	17.9	18.7	18.3	19.4	16.7	20.3	19.3	18.6	16.9		
sill »	13.4	13.6	13.5	13.9	12.9	14.3	14.1	13.4	12.8		
strömming »	0.8	1.0	0.9	0.8	1.0	0.9	0.9	0.9	1.0		
annan salt fisk »	3.7	4.1	3.9	4.7	2.8	5.1	4.3	4.3	3.1		
Mjölk och grädde ³ l	839.1	832.3	835.8	814.6	865.1	812.0	881.8	837.2	766.2		
oskummad mjölk »	761.0	744.2	752.6	716.6	803.2	729.1	789.6	750.7	709.0		
skummad »	25.1	25.4	25.2	19.9	32.7	12.1	20.6	18.1	17.9		
grädde »	21.0	24.3	22.7	28.7	14.1	25.2	26.6	25.2	15.5		
Smör kg	37.2	38.7	38.0	38.7	37.0	49.7	41.3	39.6	38.6		
Margarin »	38.0	35.3	36.6	35.1	38.8	29.7	40.2	34.8	29.8		
Fett och flott »	2.8	2.8	2.8	2.9	2.8	2.5	2.7	2.8	2.8		
Ost »	20.9	20.2	20.5	21.3	19.5	22.3	22.1	20.5	19.9		
Ägg st	744	797	771	814	710	951	846	817	747		
Mjöl kg	195.3	169.9	182.5	161.5	212.1	139.0	182.8	172.0	189.6		
vetemjöl »	136.1	124.4	130.3	120.6	143.8	109.4	132.6	127.7	140.4		
rågmjöl »	17.8	9.7	13.7	8.0	21.7	7.4	15.3	9.5	17.8		
rågsiktmjöl »	34.7	28.9	31.8	26.4	39.4	15.4	27.6	28.6	22.9		
havremjöl »	0.4	0.5	0.4	0.6	0.3	0.9	0.4	0.6	1.1		
kornmjöl »	0.7	0.7	0.7	0.4	1.2	0.2	1.1	0.5	0.9		
potatismjöl »	4.1	3.7	3.9	3.8	4.0	3.3	4.0	3.7	3.3		
annat mjöl »	1.5	2.0	1.7	1.7	1.7	2.4	1.8	1.4	3.2		
Gryn och flingor »	21.3	21.9	21.6	20.0	23.8	25.7	21.8	21.5	26.1		
havregryn »	14.3	14.8	14.6	13.6	16.0	18.4	14.4	14.6	19.0		
korngryn »	0.6	0.7	0.6	0.5	0.9	0.6	0.7	0.7	0.6		
mannagryn »	1.1	1.1	1.1	1.0	1.2	1.6	1.1	1.0	1.4		
risgryn »	4.7	4.6	4.7	4.2	5.2	4.1	4.9	4.5	4.8		
andra gryn »	0.3	0.4	0.3	0.4	0.3	0.4	0.4	0.4	0.2		
flingor »	0.3	0.3	0.3	0.3	0.2	0.6	0.3	0.3	0.1		

¹ En detaljerad förteckning över de olika varuslag, som förts under resp. rubriker, återfinnes i bilaga 2.

² Jämförbarheten mellan denna medelklassgrupp och i kol. 8 och 9 redovisade grupper är avsevärt nedsatt på grund av familjernas olika storlek och sammansättning. Jfr sid. 26 och bilaga 7.

³ En liter skummad mjölk har vid summeringen ansetts motsvara 0.6 liter oskummad och en liter grädde 3 liter oskummad mjölk.

Hushållsgrupp	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll						Medelklasshushåll	Hushåll med en årsinkomst per kons.-enhet av 950—1 450 kr.		
	arb- tare	lägre tjänste- män	till- hopa	därav i		Medel- klass- hushåll		arb- tare	lägre tjänste- män	medel- klass
				större städer	mindre städer o. orter					
Bröd kg	141.0	143.0	142.0	160.3	116.2	145.9	150.8	140.1	105.1	
hårt rågbröd »	30.1	32.6	31.4	29.5	34.1	33.3	33.6	33.4	36.1	
mjukt grovbröd »	32.9	31.9	32.4	37.7	24.9	25.7	33.8	28.9	16.5	
sötlimpa »	43.8	43.7	43.7	49.6	35.3	40.4	44.7	43.2	24.9	
matbröd av vete »	10.1	10.8	10.5	14.1	5.3	17.2	12.3	10.5	11.8	
skorpor »	4.0	3.8	3.9	4.5	3.2	4.1	4.0	3.6	3.1	
enklare kaffebröd »	10.1	10.0	10.0	12.5	6.5	11.2	11.3	10.1	7.2	
finare kaffebröd, småbröd »	10.0	10.2	10.1	12.4	6.9	14.0	11.1	10.4	5.5	
Potatis »	358.9	337.5	348.2	338.7	361.5	293.3	369.0	335.5	282.0	
Rotfrukter »	22.6	25.1	23.8	24.1	23.6	29.1	26.0	24.9	21.8	
morötter »	9.8	10.3	10.0	10.0	10.1	12.4	11.3	10.4	7.8	
rödbeter »	5.3	6.7	6.0	6.0	6.0	7.3	6.1	6.9	7.1	
kålrotter »	4.7	5.1	4.9	4.4	5.6	3.8	5.2	4.9	2.9	
andra rotfrukter »	2.8	3.0	2.9	3.7	1.9	5.6	3.4	2.7	4.0	
Färska grönsaker »	20.2	24.5	22.5	25.6	17.8	41.6	23.8	25.0	25.6	
kål, alla slag »	6.5	8.0	7.3	7.9	6.4	12.2	7.4	8.0	10.5	
lök och gurka »	6.0	7.0	6.5	7.2	5.4	10.2	7.0	7.1	5.7	
tomater »	3.5	4.2	3.9	5.0	2.2	7.2	4.4	4.4	2.7	
andra färska grönsaker »	4.2	5.3	4.8	5.5	3.8	12.0	5.0	5.5	6.7	
Torkade o. kons. grönsaker »	2.1	2.5	2.3	2.8	1.7	5.4	2.7	2.6	2.3	
Torkade örter »	4.3	3.9	4.1	4.2	3.9	4.2	4.4	4.0	5.1	
Bruna bönor »	1.8	1.7	1.7	1.8	1.6	1.7	1.8	1.7	2.2	
Frukt och bär »	117.8	125.3	121.5	129.6	110.1	181.9	132.0	128.5	132.2	
äpplen och päron »	44.0	46.7	45.4	50.8	37.8	69.1	49.0	47.9	51.6	
apelsiner »	20.4	22.4	21.4	24.3	17.3	35.6	24.9	22.6	22.0	
bananer »	2.8	3.2	3.0	3.4	2.4	5.5	3.2	2.9	1.8	
hallon och vinbär »	6.8	7.2	7.0	6.9	7.1	9.6	6.8	7.9	7.8	
hjortron »	0.4	0.5	0.4	0.4	0.5	1.2	0.2	0.4	0.8	
övriga svenska bär »	27.6	27.4	27.5	26.4	29.0	32.1	29.6	28.0	27.8	
annan färsk frukt »	3.6	4.3	3.9	4.7	2.8	9.2	4.3	4.6	6.4	
torkad frukt och bär »	10.4	11.4	10.9	10.9	10.9	16.1	11.7	11.9	12.5	
konserverad frukt »	1.8	2.2	2.0	1.8	2.3	3.5	2.3	2.3	1.5	
Socker »	125.0	123.2	124.1	120.8	128.7	124.4	129.2	123.9	117.8	
Sirap »	5.1	4.7	4.9	4.5	5.4	4.5	5.0	4.4	3.7	
Karameller »	4.8	5.4	5.1	5.7	4.3	9.8	5.6	5.3	4.6	
Kaffe »	18.6	17.6	18.1	18.2	18.0	15.0	20.1	17.8	13.0	
Te hg	2.4	3.2	2.8	3.2	2.3	6.1	2.6	3.1	3.8	
Kakao »	13.3	15.8	14.6	15.4	13.4	20.4	13.0	16.4	20.6	
Salt kg	11.1	10.5	10.8	10.4	11.3	10.2	11.9	10.4	11.4	
Dryckesvaror.										
Spritdrycker l	12.3	14.5	13.4	16.4	9.3	16.9	14.4	15.3	7.8	
Vin »	0.6	0.8	0.7	0.8	0.4	2.2	0.6	0.7	0.5	
Öl och pilsnerdricka »	19.9	18.9	19.4	23.9	13.0	29.9	23.0	19.4	14.1	
Svagdrika o. läskedrycker »	87.7	73.5	80.6	75.5	87.9	84.5	96.5	72.1	74.0	
Bränsle och lyse.										
Ved m ³	7.6	6.7	7.2	4.5	11.0	6.5	7.9	6.7	6.8	
barrved »	2.5	2.3	2.4	1.5	3.7	2.2	2.8	2.4	2.0	
björkved »	2.1	2.5	2.3	1.6	3.4	3.2	2.4	2.5	3.4	
ribbved »	2.4	1.5	2.0	1.1	3.1	0.8	2.0	1.4	1.1	
annan ved »	0.6	0.4	0.5	0.3	0.8	0.3	0.7	0.4	0.3	
Kol hl	3.0	2.0	2.5	2.5	2.4	2.2	2.8	2.1	0.5	
Koks »	6.8	10.3	8.5	10.0	6.4	17.7	8.0	9.8	17.1	
Fotogen l	24.4	17.3	20.9	20.7	21.1	17.4	23.4	19.7	9.2	
Kokgas m ³	103.7	137.1	120.5	201.4	4.4	163.1	127.7	136.5	127.8	
Elektrisk ström kWh	155.0	173.8	164.5	178.5	144.4	365.4	209.8	166.9	244.3	

1		2	3	4	5	6	7
Inkomstgrupp		Familjer med under 3 000 kr. i					
Familjetyp		Familjer utan barn (man och hustru)	Familjer med barn, av vilka det (de)				
			under 7 år		7—15 år		
Antal hushåll		1 barn	2 el. 3 barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	
		19	49	21	30	52	10
Matvaror.							
1	Kött och fläsk kg	104·5	123·7	130·5	125·5	143·0	148·0
2	färskt nötkött »	13·1	14·4	12·3	14·8	20·5	20·9
3	» kalvkött »	12·7	12·6	12·3	13·6	14·7	15·7
4	» malet kött »	9·0	13·4	15·6	11·9	17·6	14·6
5	» färskött »	1·1	1·2	1·0	1·9	1·5	1·1
6	fågel och vilt »	3·6	5·4	2·1	4·8	4·2	0·8
7	salt kött »	0·3	0·2	0·4	0·1	0·5	0·1
8	färskt fläsk »	26·8	32·2	35·8	35·6	34·1	27·2
9	salt och rökt fläsk »	8·1	7·3	6·2	9·0	10·0	24·3
10	korv och sylta »	13·3	16·4	25·7	16·8	19·9	27·3
11	inälvor »	4·4	6·7	4·9	6·1	8·2	5·6
12	färdigl. mat, konserver »	12·1	13·9	14·2	10·9	11·8	10·4
13	Fisk »	33·1	41·8	42·7	49·5	48·0	72·6
14	färsk fisk »	23·4	30·4	29·7	30·8	32·4	55·5
15	sill »	3·6	6·2	6·5	6·4	8·6	12·0
16	strömming »	4·1	6·1	10·7	9·8	10·1	10·3
17	abborre och gädda »	3·2	1·5	1·6	3·8	2·2	5·3
18	torsk »	2·6	4·5	3·0	2·8	3·2	7·9
19	kolja »	1·9	2·8	1·3	1·4	1·6	2·3
20	vitling »	1·1	0·6	0·8	0·1	0·7	0·2
21	makrill »	2·1	1·7	1·4	1·2	1·4	0·9
22	flundrefisk »	1·6	3·4	2·0	1·4	2·1	3·7
23	annan sötvattensfisk »	1·8	1·4	1·3	2·5	1·6	11·8
24	» saltvattensfisk »	1·4	2·2	1·1	1·4	0·9	1·1
25	salt fisk »	9·7	11·4	13·0	18·7	15·6	17·1
26	sill »	7·4	8·2	9·1	14·2	12·4	12·4
27	strömming »	0·2	0·7	0·8	1·0	0·2	1·1
28	annan salt fisk »	2·1	2·5	3·1	3·5	3·0	3·6
29	Mjolk och grädd ² l	527·3	630·0	818·4	728·9	869·1	1 074·4
30	oskummad mjölk »	449·1	573·8	760·7	659·7	812·4	988·8
31	skummad » »	40·9	7·6	11·7	17·4	25·0	77·2
32	grädde »	17·9	17·2	16·9	19·6	13·9	13·1
33	Smör kg	28·9	30·9	23·9	34·3	32·7	24·6
34	Margarin »	20·4	27·8	35·3	29·5	37·5	71·3
35	Fett och flott »	1·6	2·3	2·5	2·6	3·7	2·3
36	Ost »	14·2	13·9	16·6	18·3	20·9	24·5
37	Ägg st	560	663	668	608	684	724
38	Mjöl kg	112·2	110·5	174·9	145·9	214·4	470·7
39	vetemjöl »	80·3	82·2	125·3	112·8	144·4	287·6
40	rågmjöl »	4·4	7·8	13·3	11·6	22·6	126·2
41	rågsiktmjöl »	23·9	15·5	27·0	16·4	41·6	52·3
42	havremjöl »	0·3	0·7	0·2	0·2	0·1	—
43	kornmjöl »	—	0·3	1·6	—	0·0	—
44	potatismjöl »	2·8	3·2	3·8	3·2	4·7	3·9
45	annat mjöl »	0·5	0·8	3·7	1·7	1·0	0·7
46	Gryn och flingor »	10·5	14·1	14·9	16·8	20·7	28·3
47	havregryn »	6·3	9·5	9·7	11·1	13·6	14·6
48	korngryn »	0·5	0·3	0·6	0·1	0·8	1·8
49	mannagryn »	0·8	0·6	1·7	0·9	0·9	1·3
50	risgryn »	2·4	3·1	2·5	4·2	4·9	10·2
51	andra gryn »	0·2	0·3	0·3	0·3	0·4	0·3
52	flingor »	0·3	0·3	0·1	0·2	0·1	0·1

¹ En detaljerad förteckning över de olika varuslag, som förts under resp. rubriker, återfinnes i² En liter skummad mjölk har vid summeringen ansetts motsvara 0·6 liter oskummad och en liter

socialklasser.)

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
årsinkomst			Familjer med 3 000—5 000 kr. i årsinkomst									
äldsta i en ålder av			Familjer utan barn (man och hustru)	Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av								
15 år o. däröver				under 7 år			7—15 år			15 år o. däröver		
1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn		1 barn	2 el. 3 barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	
9	19	5	32	81	33	92	184	20	27	96	45	
137.5	158.5	164.2	110.5	122.8	133.4	140.4	153.7	166.2	146.0	182.7	206.2	1
17.4	25.4	18.5	10.0	15.2	16.0	17.5	20.7	22.2	17.4	23.7	32.5	2
18.3	18.2	13.5	14.9	14.8	15.5	15.4	17.2	20.4	15.7	19.6	17.2	3
13.2	15.2	20.6	10.7	12.1	13.3	14.3	16.5	20.3	13.3	17.2	25.8	4
1.4	0.8	2.9	1.7	1.5	0.8	1.9	1.5	1.2	1.6	2.0	1.0	5
3.5	2.6	0.2	3.5	4.7	4.4	4.4	4.0	5.5	7.6	6.4	2.3	6
0.2	2.1	1.7	1.0	0.9	0.5	1.0	0.7	1.0	0.6	1.4	0.5	7
44.6	41.9	55.4	22.4	24.6	31.7	33.4	36.2	36.8	36.5	47.2	48.2	8
4.6	18.8	11.7	7.1	8.4	9.2	10.5	10.2	10.7	10.6	12.8	14.3	9
17.3	15.3	23.0	17.2	18.5	20.6	19.2	24.6	26.6	19.1	26.5	39.2	10
5.2	5.2	7.3	5.9	5.9	6.0	6.1	6.4	8.3	8.3	7.9	6.8	11
11.8	13.0	9.4	16.1	16.2	15.4	16.7	15.7	13.2	15.3	18.0	18.4	12
40.5	71.1	50.5	36.8	46.7	53.7	52.8	59.9	58.9	57.9	64.1	76.2	13
29.8	48.7	34.0	24.5	31.4	37.1	34.8	41.3	41.1	41.3	44.3	46.3	14
6.6	9.3	14.2	1.6	4.3	6.9	5.0	6.7	7.1	7.4	8.6	10.4	15
7.2	13.2	7.9	9.3	8.6	9.0	10.0	11.7	12.9	14.0	12.0	15.1	16
3.1	5.4	0.6	3.8	3.1	1.4	3.2	3.6	3.5	2.8	4.1	2.3	17
4.3	9.8	4.7	1.7	3.6	3.7	3.3	4.5	4.7	7.1	4.3	4.5	18
0.3	0.8	1.6	1.0	2.0	4.5	3.2	2.8	2.0	1.5	3.8	2.2	19
0.2	0.7	—	0.5	1.3	1.4	0.9	1.7	0.9	0.4	1.7	1.2	20
0.6	3.3	0.2	0.5	1.9	3.0	1.8	2.4	2.1	0.5	1.8	2.6	21
4.1	1.6	1.1	0.9	3.2	2.0	3.2	2.3	1.2	3.3	2.1	2.1	22
1.2	3.9	0.7	3.8	2.3	2.4	2.7	3.5	4.9	2.4	3.7	4.3	23
2.2	0.7	3.0	1.4	1.1	2.8	1.5	2.1	1.8	1.9	2.2	1.6	24
10.7	22.4	16.5	12.3	15.3	16.6	18.0	18.6	17.8	16.6	19.8	29.9	25
7.7	19.0	14.4	9.2	10.6	12.0	12.5	14.3	14.0	12.5	14.9	22.7	26
0.4	0.4	0.2	0.3	0.6	1.0	1.1	0.5	0.2	0.5	0.8	2.1	27
2.6	3.0	1.9	2.8	4.1	3.6	4.4	3.8	3.6	3.6	4.1	5.1	28
802.6	870.6	932.9	483.7	622.2	816.9	682.1	883.8	1 170.9	677.6	956.6	1 385.6	29
754.2	808.9	894.8	407.7	551.7	763.6	595.0	801.2	1 091.6	607.9	878.7	1 261.2	30
12.7	50.3	32.5	13.6	1.5	12.3	18.1	20.2	31.6	7.2	18.9	142.3	31
13.6	10.5	6.2	22.6	23.2	15.3	25.4	23.5	20.1	21.8	22.2	13.0	32
34.6	40.9	41.9	31.6	32.1	36.3	39.2	37.1	41.7	42.7	44.9	40.1	33
30.7	32.6	55.7	16.9	24.4	25.2	23.7	39.8	55.0	25.2	43.5	77.8	34
5.2	3.2	2.8	2.0	1.5	1.5	2.5	2.9	2.2	2.8	3.3	6.0	35
18.7	20.3	17.9	14.0	16.1	18.1	17.1	21.0	21.8	19.1	24.7	32.8	36
689	738	706	564	664	663	668	803	798	717	904	1 042	37
237.0	242.2	336.2	82.7	98.2	145.3	116.2	191.2	266.9	145.3	219.9	382.9	38
137.0	146.3	173.2	63.4	77.5	102.5	90.3	138.1	197.6	102.1	157.5	258.3	39
40.8	30.3	76.0	4.1	3.4	6.6	6.1	7.8	22.7	23.5	14.8	25.8	40
54.7	56.6	81.2	12.2	12.3	28.7	14.8	38.6	37.2	14.7	40.7	84.6	41
—	0.2	0.4	0.1	0.6	0.9	0.3	0.7	0.4	0.4	0.2	0.4	42
—	—	—	0.2	0.2	1.6	0.6	0.8	1.8	0.0	0.6	2.6	43
4.1	5.9	5.3	1.9	2.9	4.1	2.9	3.9	5.4	3.2	4.3	7.1	44
0.4	2.9	0.1	0.8	1.3	0.9	1.2	1.3	1.8	1.4	1.8	4.1	45
29.7	27.8	26.2	12.3	14.9	18.4	17.4	24.7	35.2	19.0	23.4	42.3	46
22.6	16.4	20.3	7.4	10.6	13.9	11.4	17.4	25.3	12.0	16.1	29.7	47
0.8	1.1	1.0	0.5	0.4	0.1	0.5	0.6	0.7	0.7	0.7	1.4	48
1.7	1.0	1.4	0.9	0.9	1.1	0.9	1.1	2.8	0.8	1.0	2.1	49
4.3	8.8	3.5	3.1	2.6	2.8	4.0	5.0	5.8	4.7	4.8	8.3	50
0.2	0.4	—	0.1	0.2	0.3	0.3	0.3	0.5	0.3	0.4	0.5	51
0.1	0.1	0.0	0.3	0.2	0.2	0.3	0.3	0.1	0.5	0.4	0.3	52

bilaga 2.
grädd 3 liter oskummad mjölk.

		1	2	3	4	5	6	7
Inkomstgrupp		Familjer med under 3 000 kr. i						
Familjetyp		Familjer utan barn (man och hustru)	Familjer med barn, av vilka det (de)					
			under 7 år		7—15 år			
			1 barn	2 el. 3 barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	
53	Bröd kg	79.0	119.9	112.8	119.3	130.1	97.8	
54	hårt rågbröd »	19.9	15.7	20.1	27.5	23.1	16.1	
55	mjukt grovbröd »	16.7	36.9	38.0	39.4	42.6	27.2	
56	sötlimpa »	21.6	38.4	26.7	30.3	42.0	30.8	
57	matbröd av vete »	3.4	7.5	5.1	6.5	5.8	7.7	
58	skorpor »	2.8	2.4	2.9	2.6	2.7	3.2	
59	enklare kaffebröd »	6.9	10.3	10.5	6.7	7.9	5.8	
60	finare kaffebröd, småbröd »	7.7	8.7	9.5	6.3	6.0	7.0	
61	Potatis »	248.2	277.0	343.0	320.4	378.2	518.7	
62	Rotfrukter »	10.9	19.9	14.8	22.2	19.4	23.2	
63	morötter »	3.2	9.3	5.7	10.7	8.5	6.7	
64	rödbeter »	2.8	5.0	3.3	4.6	3.4	3.5	
65	kålrotter »	2.9	3.6	3.9	5.2	4.9	11.6	
66	andra rotfrukter »	2.0	2.0	1.9	1.7	2.6	1.4	
67	Färska grönsaker »	16.2	17.4	15.5	19.5	14.8	14.3	
68	kål, alla slag »	4.5	6.3	5.8	5.6	5.6	3.6	
69	lök och gurka »	5.2	4.6	4.3	7.0	4.3	7.4	
70	tomater »	2.6	3.3	2.5	4.0	2.2	0.2	
71	andra färska grönsaker »	3.9	3.2	2.9	2.9	2.7	3.1	
72	Torkade o. kons. grönsaker »	1.9	1.6	2.4	0.8	1.5	2.3	
73	Torkade arter »	2.4	2.8	3.5	3.0	3.2	2.4	
74	Bruna bönor »	0.7	1.5	1.9	1.4	1.5	1.7	
75	Frukt och bär »	89.7	87.2	93.4	100.5	109.9	113.6	
76	äpplen och päron »	28.7	31.5	35.0	40.1	39.3	40.9	
77	apelsiner »	18.9	13.0	13.0	18.1	14.8	14.7	
78	bananer »	1.0	4.1	2.6	1.5	2.0	0.7	
79	hallon och vinbär »	3.4	4.3	5.7	6.0	9.4	4.6	
80	hjordron »	—	—	—	0.0	—	—	
81	övriga svenska bär »	26.3	20.3	24.4	21.7	31.3	39.3	
82	annan färsk frukt »	2.6	2.5	2.9	2.5	2.5	0.9	
83	torkad frukt och bär »	7.1	9.3	8.9	8.9	9.2	9.1	
84	konserverad frukt »	1.7	2.2	0.9	1.7	1.4	3.4	
85	socker »	87.8	89.9	113.5	99.1	125.2	162.7	
86	Sirap »	4.3	2.7	3.3	5.0	5.4	5.4	
87	Karameller »	2.5	4.0	5.1	3.8	3.6	3.8	
88	Kaffe »	14.3	13.3	15.6	17.2	17.8	21.4	
89	Te hg	1.2	2.1	0.4	1.2	1.0	2.9	
90	Kakao »	2.9	8.1	8.7	7.2	14.2	25.0	
91	Salt kg	7.5	8.7	8.7	10.7	10.2	11.9	
Dryckesvaror.								
92	Spritdrycker l	5.1	8.1	5.5	7.1	6.9	4.4	
93	Vin »	0.2	0.3	0.5	0.2	0.1	0.1	
94	Öl och pilsnerdricka »	6.1	10.7	9.3	8.7	13.3	0.6	
95	Svagdricka o. läskedrycker »	53.0	64.5	63.3	75.4	77.0	77.8	
Bränsle och lyse.								
96	Ved m ³	8.3	6.3	9.2	7.4	9.0	12.8	
97	barrved »	3.3	2.4	3.4	3.0	2.8	2.4	
98	björkved »	2.9	1.9	1.1	1.7	3.1	2.1	
99	ribbved »	1.0	1.4	3.3	2.5	2.7	6.2	
100	annan ved »	1.1	0.6	1.4	0.2	0.4	2.1	
101	Kol hl	0.3	4.6	1.9	3.2	4.0	1.3	
102	Koks »	2.0	5.6	8.4	6.1	3.8	1.3	
103	Fotogen l	27.2	20.3	23.5	20.8	35.2	44.9	
104	Kokgas m ³	23.7	101.8	102.0	72.8	32.8	—	
105	Elektrisk ström kWh	93.0	91.3	84.6	92.3	88.2	81.7	

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19		
årsinkomst			Familjer med 3 000—5 000 kr. i årsinkomst										
äldsta i en ålder av			Familjer utan barn (man och hustru)	Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av									
15 år o. däröver				under 7 år		7—15 år			15 år o. däröver				
1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn		1 barn	2 el. 3 barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn		
79.6	116.8	248.2	90.8	110.1	115.4	128.3	144.6	193.9	136.2	160.5	214.6	53	
12.8	39.2	4.3	22.3	23.1	14.9	29.6	35.2	38.5	32.3	33.5	60.1	54	
19.1	28.9	81.6	11.1	14.4	40.6	25.1	29.9	43.0	32.0	35.6	57.2	55	
32.4	32.8	98.2	27.5	35.9	29.8	36.6	43.5	75.4	39.6	54.8	66.7	56	
3.1	5.2	40.8	7.7	10.8	7.0	11.1	10.8	7.6	12.4	11.0	7.4	57	
2.3	2.6	7.7	2.0	3.2	3.2	3.0	4.4	5.7	3.0	4.3	6.2	58	
2.8	3.8	9.0	9.2	10.1	9.1	10.6	11.1	14.0	6.5	10.3	8.8	59	
7.1	4.3	6.6	11.0	12.6	10.8	12.3	9.7	9.7	10.4	11.0	8.2	60	
412.4	447.6	588.7	190.9	249.1	282.7	286.0	359.1	391.2	294.3	402.9	585.8	61	
28.2	27.8	19.1	18.7	20.8	16.6	19.6	23.9	24.8	26.8	25.7	35.3	62	
9.2	11.2	6.4	9.0	8.7	7.7	7.9	10.4	12.0	11.0	10.3	16.8	63	
8.0	7.5	5.7	5.0	5.4	4.1	5.0	6.5	7.0	7.3	6.3	7.6	64	
9.4	6.6	6.2	2.8	3.5	3.1	3.9	4.1	4.1	5.5	5.5	6.8	65	
1.6	2.5	0.8	1.9	3.2	1.7	2.8	2.9	1.7	3.0	3.6	4.1	66	
22.0	19.4	12.0	24.4	22.9	15.8	22.3	21.2	25.2	20.5	23.6	23.7	67	
7.5	7.5	4.1	8.0	6.7	4.6	6.6	6.9	7.1	6.1	8.1	9.1	68	
5.0	5.7	4.3	7.8	6.7	4.6	6.4	6.3	7.1	6.2	6.4	6.1	69	
3.4	2.4	1.7	4.2	4.2	3.4	4.0	3.8	5.3	3.8	3.8	2.9	70	
6.1	3.8	1.9	4.4	5.3	3.2	5.3	4.2	5.7	4.4	5.3	5.6	71	
0.5	0.7	—	4.1	2.4	2.4	2.4	2.4	1.6	2.4	2.0	1.9	72	
3.0	6.6	6.1	2.5	2.8	2.4	3.4	4.4	4.7	3.8	4.7	7.9	73	
2.4	1.4	3.5	0.6	1.3	1.1	1.3	1.7	2.9	1.5	2.2	3.7	74	
97.0	103.9	131.3	96.2	116.4	111.7	115.6	125.9	137.0	103.1	140.5	154.9	75	
28.6	37.2	43.9	35.7	44.2	38.0	44.0	47.0	50.2	42.2	55.3	52.2	76	
16.6	13.5	8.7	19.3	23.6	23.5	23.4	23.7	19.4	22.2	23.3	20.3	77	
0.7	0.9	0.1	2.2	6.4	4.0	3.2	2.6	3.4	1.6	1.8	1.4	78	
5.9	5.4	13.1	4.5	6.2	5.0	5.5	7.4	6.8	4.1	9.2	10.5	79	
—	0.3	—	0.7	0.6	0.5	0.2	0.6	0.5	—	0.2	0.3	80	
30.6	30.3	55.9	18.0	19.6	25.9	24.8	27.4	33.0	19.6	32.4	47.0	81	
1.8	1.6	1.5	3.2	4.5	3.1	4.3	4.3	7.6	2.7	3.9	4.3	82	
8.8	11.9	7.4	9.1	9.4	9.8	8.2	11.0	13.6	9.2	12.6	17.0	83	
4.0	2.8	0.7	3.5	1.9	1.9	2.0	1.9	2.5	1.5	1.8	1.9	84	
125.2	131.3	141.1	75.6	91.7	106.5	98.8	130.5	173.9	100.7	139.2	215.8	85	
4.7	5.6	4.4	2.6	2.8	4.4	2.8	5.6	9.5	3.6	6.6	11.4	86	
2.3	2.3	2.8	4.2	7.0	6.1	5.7	5.8	5.6	3.2	4.7	4.5	87	
20.0	19.3	18.5	14.2	13.8	14.1	17.1	18.2	18.5	18.5	21.6	23.9	88	
4.3	1.2	1.4	2.7	2.3	2.3	2.7	2.8	2.7	1.2	2.8	6.0	89	
5.1	18.2	6.6	5.2	7.9	9.8	10.0	19.3	29.7	6.7	19.2	28.0	90	
16.0	15.2	13.3	7.2	8.6	9.3	8.8	11.2	12.4	9.5	12.2	16.4	91	
7.6	7.8	2.8	10.3	11.9	10.9	18.2	14.7	11.6	10.0	14.3	9.6	92	
—	0.3	—	1.0	0.8	0.4	0.9	0.6	0.5	0.3	0.6	0.3	93	
13.2	9.8	5.9	24.5	19.0	11.7	27.1	18.1	15.6	8.2	25.9	9.9	94	
111.6	68.5	154.5	54.7	64.2	42.1	76.3	81.9	61.4	65.7	97.4	107.5	95	
12.6	12.8	6.9	6.6	5.4	6.1	5.8	7.3	7.8	6.6	7.7	11.7	96	
4.4	5.1	2.5	2.8	2.1	0.9	1.6	2.7	3.5	1.1	2.6	2.5	97	
2.9	3.1	1.5	1.8	1.4	2.0	1.8	2.6	1.9	2.8	3.2	3.2	98	
4.1	4.5	2.9	1.9	1.6	1.8	1.9	1.7	1.9	2.3	1.3	5.3	99	
1.2	0.1	—	0.1	0.3	1.4	0.5	0.3	0.5	0.4	0.6	0.7	100	
4.0	3.2	8.7	0.8	1.6	3.5	2.0	2.6	1.6	1.4	2.8	3.3	101	
3.0	2.5	3.3	6.6	7.1	7.1	6.5	9.4	8.5	12.8	9.0	9.5	102	
21.3	11.2	21.4	16.8	19.3	19.4	17.5	24.5	19.0	19.5	18.1	19.8	103	
—	32.7	31.8	92.3	158.9	149.0	148.8	130.3	150.1	97.0	144.9	69.1	104	
105.5	90.1	111.8	138.0	175.8	151.1	146.9	231.4	243.4	143.4	157.1	182.6	105	

1		20	21	22	23	24	25
Inkomstgrupp		Familjer med 5 000 kr. o. däröver i					
Familjetyp		Familjer utan barn (man och hustru)	Familjer med barn, av vilka det (de)				
			under 7 år		7—15 år		
			1 barn	2 el. 3 barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn
Antal hushåll		12	40	24	24	80	16
Matvaror.							
1	Kött och fläsk kg	123·8	144·5	163·7	136·3	181·7	214·8
2	färskt nötkött »	11·9	17·4	20·7	15·1	20·8	33·1
3	» kalvkött »	19·7	18·2	22·4	17·0	22·6	25·9
4	» malet kött »	11·4	13·7	15·4	10·5	14·9	21·6
5	» färskött »	2·1	3·7	2·9	2·9	4·9	3·6
6	fågel och vilt »	6·7	8·1	9·2	5·9	11·2	7·3
7	salt kött »	2·9	1·4	1·4	1·6	1·4	0·7
8	färskt fläsk »	17·7	23·1	30·2	25·1	37·5	49·8
9	salt och rökt fläsk »	10·8	8·7	9·1	12·6	11·9	11·1
10	korv och sylta »	15·2	22·2	22·3	19·3	23·8	29·2
11	inälvor »	4·7	8·8	9·3	7·5	10·7	10·1
12	färdigl. mat, konserver »	20·7	19·2	20·8	18·8	22·0	22·4
13	Fisk »	56·5	59·6	70·9	51·5	72·5	75·5
14	färsk fisk »	39·0	41·3	47·7	38·1	50·0	45·6
15	sill »	1·3	2·0	5·1	2·8	5·2	2·2
16	strömming »	11·1	12·6	13·3	15·2	14·6	21·3
17	abborre och gädda »	6·3	3·9	7·2	5·3	7·6	5·6
18	torsk »	4·8	6·4	6·0	3·5	5·5	3·8
19	kolja »	2·1	2·4	2·1	1·0	2·4	3·4
20	vitling »	1·1	1·4	1·2	1·5	0·7	0·3
21	makrill »	0·9	2·1	0·7	1·6	1·4	0·8
22	flundrefisk »	3·8	3·4	2·4	2·4	3·1	1·2
23	annan sötvattensfisk »	6·0	4·3	6·7	2·5	7·2	5·5
24	» saltvattensfisk »	1·6	2·8	3·0	2·3	2·3	1·5
25	salt fisk »	17·5	18·3	23·2	13·4	22·5	29·9
26	sill »	12·5	11·1	16·3	9·2	15·6	18·8
27	strömming »	0·2	1·4	2·4	0·2	1·3	5·4
28	annan salt fisk »	4·8	5·8	4·5	4·0	5·6	5·7
29	Mjöl och gräde ² l	448·5	602·4	867·1	605·8	956·4	1 409·7
30	oskummad mjölk »	309·4	517·3	794·0	497·8	851·3	1 335·4
31	skummad » »	5·8	3·9	20·3	3·5	13·7	25·4
32	gräde »	45·2	27·6	20·3	35·3	32·3	19·7
33	Smör kg	38·7	39·6	49·4	40·6	52·3	59·1
34	Margarin »	16·1	22·4	30·0	19·1	31·7	63·4
35	Fett och flott »	0·7	1·8	2·9	2·0	2·8	3·4
36	Ost »	16·8	18·0	20·1	16·5	24·0	31·7
37	Ägg st	707	837	972	783	1 021	1 109
38	Mjöl kg	55·0	84·9	116·0	82·0	151·6	302·5
39	vetemjöl »	48·5	65·9	95·1	68·1	120·8	232·9
40	rågmjöl »	1·2	3·6	2·9	2·5	6·0	27·4
41	rågsikt mjöl »	3·0	9·2	11·6	3·3	17·7	29·1
42	havremjöl »	0·3	1·1	1·3	0·1	0·7	1·4
43	kornmjöl »	—	0·3	0·2	—	0·2	—
44	potatismjöl »	1·9	3·0	3·8	1·8	3·8	5·9
45	annat mjöl »	0·1	1·8	1·1	6·2	2·4	5·8
46	Gryn och flingor »	13·9	18·4	29·4	14·4	26·6	36·6
47	havregryn »	9·7	13·6	22·5	9·2	18·7	25·9
48	korngryn »	0·4	0·2	0·3	0·4	0·6	0·5
49	mannagryn »	0·9	1·4	1·7	0·9	1·8	2·0
50	risgryn »	2·3	2·7	4·1	3·5	4·2	7·1
51	andra gryn »	0·2	0·2	0·2	0·1	0·6	0·5
52	flingor »	0·4	0·3	0·6	0·3	0·7	0·6

¹ En detaljerad förteckning över de olika varuslag, som förts under resp. rubriker, återfinnes² En liter skummad mjölk har vid summeringen ansetts motsvara 0·6 liter oskummad och en

26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	
årsinkomst			S a m t l i g a f a m i l j e r									
äldsta i en ålder av			Familjer utan barn									
15 år o. däröver			under 7 år			7—15 år			15 år o. däröver			
1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	1 barn	2 el. 3 barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn		
11	48	29	63	170	78	146	316	46	47	163	79	
173·4	205·8	263·1	111·2	128·1	142·0	136·6	159·0	179·1	150·8	186·7	224·5	1
22·8	25·0	40·3	11·3	15·5	16·4	16·6	20·7	25·7	18·6	24·3	34·5	2
18·0	25·5	30·4	15·1	15·0	16·8	15·3	18·2	21·3	16·7	21·1	21·8	3
9·6	18·0	27·4	10·3	12·8	14·6	13·2	16·2	19·5	12·4	17·2	26·1	4
4·4	4·8	3·8	1·6	1·9	1·5	2·1	2·4	2·0	2·2	2·7	2·1	5
8·8	11·1	5·2	4·1	5·7	5·3	4·7	5·9	5·1	7·1	7·4	3·2	6
3·7	1·9	0·9	1·2	0·8	0·8	0·9	0·8	0·7	1·2	1·6	0·7	7
34·4	45·6	60·6	22·9	26·4	32·3	32·4	36·1	39·2	37·6	46·1	53·3	8
15·7	14·1	15·3	8·1	8·2	8·3	10·5	10·6	13·8	10·7	13·9	14·5	9
21·4	26·3	35·5	15·6	18·8	22·5	18·7	23·6	27·7	19·3	25·1	36·8	10
9·7	12·3	14·5	5·2	6·8	6·7	6·3	7·8	8·3	8·1	8·9	9·7	11
24·9	21·2	29·2	15·8	16·2	16·8	15·9	16·7	15·8	16·9	18·4	21·8	12
78·4	75·2	101·6	39·4	48·3	56·0	51·9	61·1	67·6	59·4	68·2	83·9	13
56·0	54·1	71·3	27·0	33·4	38·3	34·6	42·0	45·8	42·6	47·8	54·8	14
3·5	10·9	11·0	2·1	4·3	6·2	4·9	6·6	6·5	6·3	9·4	10·9	15
18·2	9·3	18·6	8·1	8·8	10·8	10·9	12·2	15·3	13·7	11·3	15·9	16
8·0	5·5	4·9	4·1	2·8	3·2	3·7	4·4	4·6	4·1	4·7	3·2	17
8·0	8·7	7·4	2·6	4·5	4·2	3·2	4·5	5·1	6·7	6·3	5·5	18
1·8	2·5	5·2	1·4	2·4	2·9	2·5	2·5	2·5	1·3	3·1	3·3	19
2·0	0·9	4·9	0·8	1·1	1·2	0·8	1·3	0·6	0·8	1·3	2·5	20
1·4	2·2	6·2	1·1	1·9	1·9	1·7	2·0	1·4	0·7	2·1	3·8	21
5·8	5·9	4·2	1·7	3·3	2·1	2·7	2·4	1·7	4·1	3·2	2·8	22
2·7	4·8	6·7	3·6	2·5	3·4	2·6	4·1	6·6	2·3	4·0	5·0	23
4·6	3·4	2·2	1·5	1·8	2·4	1·6	2·0	1·5	2·6	2·4	1·9	24
22·4	21·1	30·3	12·4	14·9	17·7	17·3	19·1	21·8	16·8	20·4	29·1	25
15·7	15·1	21·8	9·3	10·0	12·5	12·3	14·3	15·3	12·3	15·4	21·8	26
0·5	0·7	1·6	0·2	0·9	1·4	0·9	0·7	2·2	0·5	0·7	1·8	27
6·2	5·3	6·9	2·9	4·0	3·8	4·1	4·1	4·3	4·0	4·3	5·5	28
670·6	929·8	1 285·1	490·2	619·8	832·9	679·4	899·9	1 232·9	699·9	938·8	1 320·1	29
598·6	807·9	1 176·5	401·5	550·0	772·2	592·3	815·7	1 154·1	633·7	849·8	1 206·9	30
7·5	18·1	41·0	20·4	3·8	14·6	15·6	19·3	39·4	8·3	22·3	98·2	31
22·5	37·0	28·0	25·5	22·5	17·3	25·9	24·2	18·4	20·4	25·2	18·1	32
47·6	56·7	60·3	32·1	33·5	37·0	38·5	40·2	44·0	42·3	47·9	47·6	33
19·7	34·3	77·4	17·8	24·9	29·4	24·1	37·4	61·5	25·0	39·5	76·2	34
1·2	3·5	6·2	1·6	1·8	2·2	2·4	3·0	2·6	2·9	3·3	5·9	35
22·1	27·2	38·0	14·6	15·9	18·3	17·2	21·7	25·8	19·7	24·9	33·8	36
943	1 046	1 266	589	705	759	675	839	890	765	926	1 103	37
110·5	176·2	357·3	86·3	98·6	144·3	116·6	185·0	323·6	154·8	209·6	370·6	38
82·7	140·3	261·5	65·6	76·1	106·4	91·2	134·8	229·5	104·3	151·1	254·1	39
5·3	5·6	35·6	3·6	4·7	7·3	6·6	9·8	46·8	22·6	13·9	32·6	40
19·3	21·8	49·2	14·0	12·5	23·0	13·2	33·8	37·7	23·4	37·0	71·3	41
0·2	1·0	0·7	0·2	0·7	0·8	0·2	0·6	0·6	0·3	0·4	0·5	42
0·3	1·5	2·0	0·1	0·3	1·2	0·4	0·5	0·8	0·1	0·8	2·2	43
2·5	3·7	5·9	2·2	3·0	3·9	2·8	4·0	5·2	3·2	4·3	6·6	44
0·2	2·3	2·4	0·6	1·3	1·7	2·2	1·5	3·0	0·9	2·1	3·3	45
21·3	24·5	35·6	12·1	15·5	20·9	16·8	24·5	34·2	21·6	24·2	38·9	46
14·2	16·2	22·5	7·5	11·0	15·4	11·0	17·1	23·2	14·5	16·2	26·5	47
0·6	0·7	1·4	0·5	0·3	0·3	0·4	0·6	0·8	0·7	0·7	1·4	48
1·6	0·9	2·3	0·9	0·9	1·5	0·8	1·2	2·2	1·2	1·0	2·2	49
4·5	5·4	8·0	2·7	2·8	3·1	4·0	4·8	7·2	4·6	5·4	7·9	50
0·4	0·5	1·0	0·2	0·2	0·3	0·3	0·4	0·5	0·3	0·4	0·6	51
0·0	0·8	0·4	0·3	0·3	0·3	0·3	0·4	0·3	0·3	0·5	0·3	52

i bilaga 2.

liter grädd 3 liter oskummad mjölk.

1		20	21	22	23	24	25	
Inkomstgrupp		Familjer med 5 000 kr. o. däröver i						
Familjetyp		Familjer utan barn (man och hustru)	Familjer med barn, av vilka det (de)					
			under 7 år		7—15 år			
			1 barn	2 el. 3 barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	
53	Bröd	kg	111·3	116·8	138·3	138·4	170·2	160·5
54	hårt rågbröd	»	25·4	21·8	34·8	22·5	36·4	57·6
55	mjukt grovbröd	»	14·5	19·0	31·2	29·1	28·2	14·0
56	sötlimpa	»	29·8	26·5	36·9	35·1	53·1	39·2
57	matbröd av vete	»	13·6	16·8	9·2	22·7	18·6	22·0
58	skorpor	»	2·1	4·7	3·2	3·4	5·4	4·7
59	enklare kaffebröd	»	11·7	12·1	9·7	10·5	12·7	11·2
60	finare kaffebröd, småbröd	»	14·2	15·9	13·3	15·1	15·8	11·8
61	Potatis	»	187·5	239·7	297·4	226·9	340·1	432·8
62	Rotfrukter	»	20·7	26·8	25·4	24·1	31·8	31·0
63	morötter	»	9·0	12·6	11·3	8·9	13·3	10·4
64	rödbeter	»	3·9	5·3	5·1	7·2	9·2	6·3
65	kålrötter	»	2·3	3·8	3·2	2·2	4·4	5·6
66	andra rotfrukter	»	5·5	5·1	5·8	5·8	4·9	8·7
67	Färska grönsaker	»	33·8	40·0	41·3	31·9	42·6	31·5
68	kål, alla slag	»	9·6	12·4	11·0	7·2	12·0	9·3
69	lök och gurka	»	9·5	9·7	12·8	8·4	10·5	8·3
70	tomater	»	5·8	7·6	6·1	5·8	8·0	5·6
71	andra färska grönsaker	»	8·9	10·3	11·4	10·5	12·1	8·3
72	Torkade o. kons. grönsaker	»	6·8	6·3	5·7	4·2	5·2	4·3
73	Torkade arter	»	2·2	2·9	4·0	3·0	4·5	7·4
74	Bruna bönor	»	1·0	1·0	1·8	1·1	1·7	2·5
75	Frukt och bär	»	129·7	151·1	169·5	142·4	185·9	200·0
76	äpplen och päron	»	55·5	55·2	64·6	63·3	69·8	73·4
77	apelsiner	»	24·2	32·4	32·7	27·3	37·5	38·3
78	bananer	»	3·5	8·6	6·0	3·5	5·7	7·7
79	hallon och vinbär	»	5·1	5·6	8·7	4·9	9·0	11·7
80	hjordron	»	—	1·0	3·7	0·1	1·3	4·2
81	övriga svenska bär	»	23·3	23·2	27·5	21·4	33·2	31·8
82	annan färsk frukt	»	7·0	8·2	7·1	8·3	8·8	8·7
83	torkad frukt och bär	»	8·7	13·1	15·2	11·9	17·2	19·6
84	konserverad frukt	»	2·4	3·8	4·0	1·7	3·4	4·6
85	Socker	»	74·1	91·6	129·0	89·5	138·3	208·9
86	Sirap	»	1·7	2·8	4·2	2·7	4·5	8·2
87	Karameller	»	7·4	9·7	10·9	8·6	10·6	9·6
88	Kaffe	»	12·8	13·6	15·6	15·8	15·7	20·1
89	Te	hg	3·6	6·0	5·4	6·3	5·7	7·0
90	Kakao	»	3·4	9·9	20·8	12·1	21·8	34·5
91	Salt	kg	5·8	8·8	10·1	6·7	11·3	12·4
Dryckesvaror.								
92	Spritdrycker	l	21·9	21·2	18·1	15·7	15·6	9·4
93	Vin	»	2·1	2·0	1·6	2·3	1·7	1·1
94	Öl och pilsnerdricka	»	49·8	51·2	25·1	37·2	30·2	16·6
95	Svagdricka o. läskedrycker	»	72·9	81·2	78·9	48·6	79·9	107·0
Bränsle och lyse.								
96	Ved	m ³	3·5	4·1	6·3	4·1	6·3	13·4
97	barrved	»	2·1	1·4	1·9	0·6	1·9	5·9
98	björkved	»	1·3	1·8	3·4	3·0	3·1	6·3
99	ribbved	»	0·1	0·6	0·7	0·3	0·7	1·0
100	annan ved	»	—	0·3	0·3	0·2	0·6	0·2
101	Kol	hl	0·1	1·4	2·7	2·7	2·3	1·3
102	Koks	»	15·8	5·8	13·0	12·1	18·6	27·5
103	Fotogen	l	4·2	12·3	19·2	8·9	19·5	20·7
104	Kokgas	m ³	228·2	248·4	140·0	206·1	187·3	79·9
105	Elektrisk ström	kWh	232·2	313·9	365·2	373·0	341·1	339·1

26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37		
årsinkomst			S a m t l i g a f a m i l j e r										
aldsta i en ålder av			Familjer utan barn (man och hustru)	Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av:									
15 år o. däröver				under 7 år		7—15 år			15 år o. däröver				
1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn		1 barn	2 el. 3 barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn		
160·7	217·5	239·0	91·1	114·5	121·7	128·1	148·7	161·4	131·1	172·1	225·7	53	
29·5	44·9	71·1	22·2	20·7	22·4	28·0	33·5	40·3	27·9	37·6	60·6	54	
34·5	43·2	54·4	13·5	21·9	37·0	28·7	31·6	29·5	30·2	37·1	57·7	55	
39·2	62·6	61·5	26·2	34·4	31·2	35·1	45·7	53·1	38·1	54·5	66·8	56	
21·5	29·2	12·5	7·5	11·3	7·2	12·1	11·9	12·6	12·7	15·6	11·4	57	
2·8	5·5	9·3	2·2	3·3	3·1	3·0	4·4	4·8	2·8	4·4	7·4	58	
14·1	19·8	15·2	8·9	10·6	9·6	9·7	11·0	11·2	7·6	12·3	11·2	59	
19·1	12·3	15·0	10·6	12·3	11·2	11·5	10·6	9·9	11·8	10·6	10·6	60	
265·1	343·5	531·3	207·5	254·9	303·5	283·4	357·4	433·4	310·1	390·6	566·0	61	
27·6	30·3	47·8	16·7	22·0	18·7	20·9	25·2	26·6	27·3	27·3	38·9	62	
8·6	14·7	16·7	7·2	9·8	8·2	8·6	10·8	10·3	10·1	11·7	16·1	63	
9·2	5·9	10·3	4·1	5·3	4·2	5·3	6·7	6·0	7·9	6·4	8·5	64	
5·8	4·5	14·3	2·8	3·6	3·3	3·9	4·3	6·2	6·3	5·3	9·5	65	
4·0	5·2	6·5	2·6	3·3	3·0	3·1	3·4	4·1	3·0	3·9	4·8	66	
38·2	40·3	46·6	23·7	25·3	23·7	23·2	25·5	25·0	25·0	28·0	31·3	67	
10·5	11·8	17·8	7·2	7·9	6·9	6·5	8·0	7·1	7·5	9·1	11·9	68	
9·7	10·8	12·1	7·4	6·8	7·1	6·8	7·0	7·6	6·8	7·6	8·2	69	
7·2	8·7	5·6	4·0	4·7	4·0	4·3	4·6	4·3	4·5	5·1	3·8	70	
10·8	9·0	11·1	5·1	5·9	5·7	5·6	5·9	6·0	6·2	6·2	7·4	71	
3·8	4·4	4·3	3·9	3·1	3·4	2·4	3·0	2·7	2·3	2·6	2·6	72	
4·7	5·0	6·8	2·4	2·8	3·2	3·3	4·2	5·2	3·9	5·0	7·4	73	
1·3	2·5	3·2	0·8	1·3	1·5	1·3	1·7	2·5	1·6	2·2	3·5	74	
153·0	191·4	216·1	100·6	116·1	124·6	116·9	138·5	153·9	113·6	151·2	175·9	75	
52·2	72·1	82·7	37·4	43·1	45·4	46·4	51·5	56·3	41·9	58·2	62·9	76	
32·1	34·4	36·2	20·1	22·6	23·5	23·0	25·7	25·0	23·4	25·4	25·4	77	
6·0	4·2	2·9	2·1	6·3	4·2	2·9	3·3	4·3	2·5	2·4	1·9	78	
14·6	13·3	15·7	4·3	5·5	6·3	5·5	8·2	8·0	6·9	10·0	12·5	79	
—	0·3	1·7	0·4	0·5	1·4	0·1	0·7	1·7	—	0·2	0·8	80	
28·0	37·5	48·7	21·5	20·7	26·0	23·6	29·5	34·0	23·7	33·6	48·2	81	
6·5	9·6	7·0	3·7	4·8	4·3	4·6	5·1	6·5	3·4	5·3	5·1	82	
12·3	17·8	18·7	8·4	10·2	11·2	8·9	12·3	14·7	9·8	14·1	17·0	83	
1·3	2·2	2·5	2·7	2·4	2·3	1·9	2·2	3·4	2·0	2·0	2·1	84	
100·3	142·6	222·9	79·0	91·2	115·3	97·4	131·6	183·6	105·3	139·3	213·7	85	
4·6	4·4	7·6	2·9	2·8	4·0	3·2	5·3	8·2	4·1	5·8	9·5	86	
9·5	7·2	7·0	4·3	6·8	7·3	5·8	6·7	6·6	4·5	5·2	5·3	87	
18·6	21·3	26·0	14·0	13·6	15·0	16·9	17·5	19·7	18·8	21·2	24·3	88	
5·8	6·0	5·8	2·4	3·1	2·8	3·0	3·2	4·2	2·9	3·5	5·6	89	
7·8	21·5	47·1	4·2	8·4	12·9	9·8	19·1	30·4	6·6	19·8	33·7	90	
8·2	13·3	16·8	7·0	8·7	9·4	8·8	11·0	12·3	10·4	12·9	16·4	91	
19·5	18·2	21·9	11·0	13·0	11·7	15·5	13·6	9·2	11·8	14·7	13·7	92	
2·4	1·1	1·6	0·9	0·9	0·8	1·0	0·8	0·6	0·7	0·7	0·8	93	
52·8	28·4	32·3	23·8	24·2	15·2	25·0	20·4	12·7	19·6	24·8	17·8	94	
105·7	117·6	114·0	57·7	68·3	59·1	71·5	80·5	80·8	83·9	100·0	112·9	95	
8·6	4·5	9·0	6·5	5·3	7·0	5·9	7·3	10·9	8·2	7·4	10·4	96	
5·2	1·7	3·3	2·8	2·0	1·9	1·7	2·5	4·1	2·7	2·6	2·8	97	
3·4	1·4	3·0	2·0	1·7	2·2	2·0	2·8	3·5	3·0	2·7	3·0	98	
—	1·2	1·8	1·3	1·3	1·9	1·8	1·6	2·6	2·1	1·7	3·9	99	
—	0·2	0·9	0·4	0·3	1·0	0·4	0·4	0·7	0·4	0·4	0·7	100	
1·6	1·6	7·1	0·5	2·4	2·8	2·3	2·8	1·4	1·9	2·5	5·0	101	
19·5	26·6	14·3	7·0	6·3	9·3	7·4	10·8	13·6	12·5	13·4	10·8	102	
20·4	22·4	22·4	17·5	18·0	20·4	16·8	25·0	25·2	20·1	18·6	20·8	103	
142·5	239·4	242·3	97·5	163·5	133·6	142·6	128·7	93·1	89·1	159·7	130·4	104	
514·6	401·6	431·6	142·4	183·9	199·0	172·8	235·6	241·5	223·0	221·2	269·6	105	

208 Tab. 9. Konsumerade kvantiteter av viktigare varuslag¹ per år och hushåll inom vissa inkomstgrupper och familjetyper.

(Utdrag och sammandrag av tab. 8.)

Hushållsgrupp	1	2	3	4	Tillhopa	6	7	8	Tillhopa
	Antal hushåll	Familjer med under 3 000 kr. i årsinkomst och 1—3 barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av				Familjer med 3 000—5 000 kr. i årsinkomst och 1—3 barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av			
		70	82	28		under 7 år	7—15 år	15 år o. däröver	
		70	82	28	180	114	276	123	513
Matvaror.									
Kött och fläsk kg	125·8	136·6	151·7	134·8	125·9	149·2	174·6	150·1	
färskt nötkött »	13·8	18·4	22·8	17·3	15·5	19·6	22·3	19·4	
» kalvkött »	12·5	14·3	18·2	14·2	15·0	16·6	18·7	16·8	
» malet kött »	14·1	15·5	14·6	14·8	12·4	15·7	16·3	15·1	
» färskött »	1·2	1·6	1·0	1·4	1·3	1·7	1·9	1·6	
fågel och vilt »	4·4	4·5	2·9	4·2	4·6	4·2	6·6	4·8	
salt kött »	0·3	0·4	1·5	0·5	0·8	0·8	1·2	0·9	
färskt fläsk »	33·2	34·6	42·8	35·4	26·7	35·2	44·9	35·6	
salt och rökt fläsk »	6·9	9·6	14·2	9·3	8·6	10·3	12·3	10·4	
kory och sylta »	19·2	18·8	15·9	18·5	19·1	22·8	24·9	22·5	
inälvor »	6·2	7·5	5·2	6·6	5·9	6·3	8·0	6·6	
färdigl. mat, konserver . . . »	14·0	11·4	12·6	12·6	16·0	16·0	17·5	16·4	
Fisk »	42·1	48·6	61·2	48·0	48·7	57·5	62·8	56·8	
färsk fisk »	30·2	31·8	42·5	32·9	33·1	39·1	43·7	38·9	
sill »	6·3	7·8	8·4	7·3	5·1	6·1	8·4	6·4	
strömming »	7·5	10·0	11·3	9·2	8·7	11·2	12·4	10·9	
abborre och gädda »	1·5	2·8	4·6	2·6	2·6	3·5	3·8	3·4	
torsk »	4·0	3·1	8·0	4·2	3·6	4·1	4·9	4·2	
kolja »	2·4	1·5	0·7	1·7	2·8	2·9	3·3	3·0	
vitling »	0·7	0·5	0·5	0·6	1·3	1·4	1·4	1·4	
makrill »	1·6	1·3	2·4	1·6	2·2	2·2	1·5	2·0	
flundrefisk »	3·0	1·8	2·4	2·4	2·9	2·6	2·4	2·6	
annan sötvattensfisk »	1·3	1·9	3·0	1·9	2·3	3·2	3·4	3·1	
» saltvattensfisk »	1·9	1·1	1·2	1·4	1·6	1·9	2·2	1·9	
salt fisk »	11·9	16·8	18·7	15·1	15·6	18·4	19·1	17·9	
sill »	8·5	13·1	15·4	11·6	11·0	13·7	14·4	13·2	
strömming »	0·7	0·5	0·4	0·6	0·7	0·7	0·7	0·7	
annan salt fisk »	2·7	3·2	2·9	2·9	3·9	4·0	4·0	4·0	
Mjöl och grädd ^a l	686·5	817·9	848·8	771·5	678·8	816·8	895·4	804·9	
oskummad mjölk »	629·9	756·6	791·4	712·7	613·0	732·5	819·3	726·7	
skummad » »	8·9	22·2	38·2	19·5	4·6	19·5	16·3	15·4	
grädde »	17·1	16·0	11·5	15·7	21·0	24·2	22·1	23·0	
Smör kg	28·7	33·3	38·9	32·4	33·3	37·8	44·4	38·4	
Margarin »	30·0	34·6	32·0	32·4	24·6	34·4	39·5	33·4	
Fett och flott »	2·4	3·3	3·8	3·0	1·5	2·7	3·2	2·6	
Ost »	14·7	19·9	19·8	17·9	16·6	19·7	23·4	19·9	
Ägg st	664	656	722	670	664	758	863	762	
Mjöl kg	129·8	189·4	240·5	174·2	111·8	166·2	203·5	163·1	
vetemjöl »	95·1	132·9	143·3	119·8	84·7	122·2	145·4	119·4	
rågmjöl »	9·5	18·5	33·6	17·4	4·3	7·2	16·7	8·9	
rågsiktmjöl »	18·9	32·4	56·0	30·8	17·1	30·6	35·0	28·7	
havremjöl »	0·5	0·2	0·1	0·3	0·7	0·6	0·2	0·5	
kornmjöl »	0·7	0·0	—	0·3	0·6	0·7	0·5	0·6	
potatismjöl »	3·4	4·2	5·4	4·1	3·2	3·6	4·0	3·6	
annat mjöl »	1·7	1·2	2·1	1·5	1·2	1·3	1·7	1·4	
Gryn och flingor »	14·3	19·3	28·4	18·8	15·9	22·2	22·4	20·9	
havregryn »	9·5	12·7	18·4	12·4	11·5	15·4	15·2	14·5	
korngrön »	0·4	0·5	1·0	0·6	0·3	0·5	0·7	0·5	
mannagrön »	0·9	0·9	1·2	0·9	1·0	1·0	1·0	1·0	
risgrön »	2·9	4·7	7·4	4·4	2·7	4·7	4·8	4·3	
andra gryn »	0·3	0·3	0·3	0·3	0·2	0·3	0·3	0·3	
flingor »	0·3	0·2	0·1	0·2	0·2	0·3	0·4	0·3	

¹ En detaljerad förteckning över de olika varuslag, som förts under resp. rubriker, återfinnes i bilaga 2.

² En liter skummad mjölk har vid summeringen ansetts motsvara 0·6 liter oskummad och en liter grädde 3 liter oskummad mjölk.

Hushällsgrupp	Familjer med under 3 000 kr. i årsinkomst och 1—3 barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av			Tillhopa	Familjer med 3 000—5 000 kr. i årsinkomst och 1—3 barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av			Tillhopa	
	under 7 år	7—15 år	15 år o. däröver		under 7 år	7—15 år	15 år o. däröver		
	1	2	3		4	5	6		7
Bröd	kg	117·8	126·1	104·9	119·6	111·6	139·2	155·2	136·9
hårt rågröd	»	17·1	24·7	30·7	22·7	20·7	33·3	33·3	30·5
mjukt grovbröd	»	37·2	41·4	25·8	37·4	22·0	28·3	34·8	28·5
sötlimpa	»	34·9	37·7	32·7	35·8	34·1	41·3	51·5	42·1
matbröd av vete	»	6·8	6·1	4·5	6·1	9·7	10·9	11·3	10·7
skorpor	»	2·5	2·6	2·5	2·6	3·2	3·9	4·0	3·8
enklare kaffebröd	»	10·4	7·5	3·5	8·0	9·8	10·9	9·5	10·3
finare kaffebröd, småbröd	»	8·9	6·1	5·2	7·0	12·1	10·6	10·8	11·0
Potatis	»	296·8	357·0	436·3	345·9	258·8	334·7	379·1	328·5
Rotfrukter	»	18·4	20·4	28·0	20·9	19·6	22·5	26·0	22·6
morötter	»	8·2	9·3	10·6	9·1	8·4	9·6	10·5	9·5
rödbetor	»	4·5	3·8	7·7	4·7	5·0	6·0	6·5	5·9
kålrotter	»	3·7	5·0	7·5	4·9	3·4	4·0	5·5	4·2
andra rotfrukter	»	2·0	2·3	2·2	2·2	2·8	2·9	3·5	3·0
Färska grönsaker	»	16·8	16·6	20·2	17·2	20·9	21·5	22·9	21·8
kål, alla slag	»	6·1	5·6	7·5	6·1	6·1	6·8	7·6	6·9
lök och gurka	»	4·5	5·3	5·5	5·0	6·1	6·3	6·4	6·3
tomater	»	3·0	2·9	2·7	2·9	4·0	3·8	3·8	3·9
andra färska grönsaker	»	3·2	2·8	4·5	3·2	4·7	4·6	5·1	4·7
Torkade o. kons. grönsaker	»	1·8	1·2	0·6	1·3	2·4	2·4	2·1	2·3
Torkade örter	»	3·0	3·1	5·5	3·4	2·7	4·1	4·5	3·9
Bruna bönor	»	1·6	1·5	1·7	1·6	1·2	1·6	2·0	1·6
Frukt och bär	»	89·1	106·5	101·7	99·0	115·1	122·5	132·3	123·2
äpplen och päron	»	32·5	39·6	34·4	36·1	42·5	46·0	52·4	46·8
apelsiner	»	13·0	16·1	14·5	14·6	23·6	23·6	23·1	23·4
bananer	»	3·7	1·8	0·8	2·4	5·7	2·8	1·8	3·2
hallon och vinbär	»	4·8	8·2	5·6	6·4	5·8	6·8	8·0	6·9
hjordron	»	—	0·0	0·2	0·0	0·6	0·5	0·1	0·4
övriga svenska bär	»	21·5	27·8	30·4	25·8	21·4	26·5	29·6	26·1
annan färsk frukt	»	2·6	2·5	1·7	2·4	4·1	4·3	3·6	4·1
torkad frukt och bär	»	9·2	9·0	10·9	9·4	9·5	10·1	11·9	10·4
konserverad frukt	»	1·8	1·5	3·2	1·9	1·9	1·9	1·8	1·9
Socker	»	97·0	115·7	129·4	110·6	96·0	119·9	130·7	117·2
Sirap	»	2·8	5·3	5·3	4·3	3·3	4·6	6·0	4·7
Karameller	»	4·4	3·7	2·3	3·7	6·7	5·8	4·4	5·6
Kaffe	»	14·0	17·6	19·5	16·5	13·9	17·8	20·9	17·7
Te	hg	1·6	1·0	2·2	1·4	2·3	2·8	2·4	2·6
Kakao	»	8·3	11·6	14·0	10·7	8·4	16·2	16·5	14·5
Salt	kg	8·7	10·4	15·4	10·5	8·8	10·4	11·6	10·3
Dryckesvaror.									
Spritdrycker	l	7·3	6·9	7·7	7·2	11·6	15·8	13·4	14·3
Vin	»	0·4	0·2	0·2	0·2	0·7	0·7	0·5	0·7
Öl och pilsnerdricka	»	10·3	11·6	10·9	11·0	16·9	21·1	22·0	20·4
Svagdricka o. läskedrycker	»	64·1	76·4	82·4	72·5	57·8	80·0	90·4	77·6
Bränsle och lyse.									
Ved	m ³	7·2	8·4	12·8	8·6	5·6	6·8	7·5	6·7
barrved	»	2·7	2·8	4·9	3·1	1·8	2·4	2·3	2·2
björkved	»	1·7	2·6	3·0	2·3	1·6	2·3	3·1	2·3
ribbved	»	1·9	2·6	4·4	2·6	1·6	1·8	1·6	1·7
annan ved	»	0·9	0·4	0·5	0·6	0·6	0·3	0·5	0·5
Kol	hl	3·8	3·7	3·5	3·7	2·1	2·4	2·5	2·4
Koks	»	6·4	4·7	2·7	5·0	7·1	8·5	9·8	8·5
Fotogen	l	21·3	29·9	14·4	24·1	19·3	22·2	18·4	20·6
Kokgas	m ³	101·8	47·4	22·2	64·7	156·0	136·4	134·4	140·3
Elektrisk ström	kWh	89·3	89·7	95·0	90·4	168·7	203·3	154·1	183·8

210 Tab. 10. Konsumerade kvantiteter av viktigare varuslag¹ per år och normalhushåll inom olika socialklasser och landsdelar.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
Socialklass	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll					Medelklasshushåll							
Landsdel	Svealand	Norra-Göta-land	Norra-Göta-land	Södra-Göta-land	Sverige	Nedre norra Sverige	Övre norra Sverige	Svealand	Norra-Göta-land	Norra-Göta-land	Södra-Göta-land	Nedre norra Sverige	Övre norra Sverige
Antal hushåll	427	291	230	93	9	92	41	38	14	10			
Matvaror.													
Kött och fläsk kg	153·9	149·6	171·1	144·7	203·8	159·0	155·9	167·2	152·9	163·4			
färskt nötkött »	20·2	19·8	19·7	25·6	36·2	18·3	18·7	16·7	19·4	20·1			
» kalvkött »	19·0	17·4	15·1	14·3	13·1	20·9	22·4	18·5	24·1	13·3			
» malet kött »	15·7	16·2	16·9	13·0	17·2	14·6	15·3	12·6	11·9	16·5			
» färskött »	1·9	1·4	2·2	2·3	5·5	3·8	3·8	3·6	6·6	7·8			
fågel och vilt »	3·8	2·8	10·0	2·9	13·1	7·1	9·5	15·4	10·2	17·6			
salt kött »	1·5	0·5	0·4	0·9	0·9	1·7	0·6	0·8	0·6	2·5			
färskt fläsk »	32·0	33·7	53·1	31·6	32·2	28·8	31·4	44·2	30·1	30·6			
salt och rökt fläsk »	10·7	12·1	11·9	5·4	23·7	10·7	10·6	8·3	3·5	9·9			
korv och sylta »	26·7	21·4	16·0	28·3	48·0	23·3	16·2	15·2	18·8	20·8			
inälvor »	6·4	6·6	10·1	5·9	2·4	9·4	8·9	9·1	10·2	10·4			
färdigl. mat, konserver »	16·0	17·7	15·7	14·5	11·5	20·4	18·5	22·8	17·5	13·9			
Fisk »	55·5	54·8	63·7	59·3	70·3	61·6	66·9	68·1	70·8	91·3			
färsk fisk »	33·5	39·9	49·7	36·7	35·7	41·0	48·6	52·6	47·5	54·2			
sill »	2·1	6·5	16·2	1·7	2·7	1·8	5·8	14·2	0·6	0·9			
strömming »	15·3	7·2	6·9	19·1	4·0	16·4	9·8	6·1	16·8	18·1			
abborre och gädda »	5·3	2·6	1·6	4·3	2·4	6·6	4·6	4·2	9·1	8·2			
torsk »	2·1	3·4	11·6	1·4	1·9	3·1	4·4	12·7	1·0	3·6			
kolja »	1·6	5·7	0·6	0·6	0·2	2·1	5·9	0·7	1·4	0·5			
vitling »	0·7	2·9	0·2	0·0	—	1·2	3·3	0·2	—	0·1			
makrill »	0·5	5·2	0·7	0·1	—	1·2	4·2	1·3	—	—			
flundrefisk »	0·9	2·4	7·1	0·2	0·1	1·9	3·5	7·3	0·5	0·4			
annan sötvattensfisk »	3·6	1·8	1·8	8·4	24·1	4·7	3·7	2·5	15·0	22·4			
» saltvattensfisk »	1·4	2·2	3·0	0·9	0·3	2·0	3·4	3·4	3·1	—			
salt fisk »	22·0	14·9	14·0	22·6	34·6	20·6	18·3	15·5	23·3	37·1			
sill »	16·6	11·0	10·0	15·7	27·2	14·2	13·2	10·7	16·1	28·6			
strömming »	1·0	0·2	0·2	3·8	3·7	0·8	0·2	0·5	3·7	3·1			
annan salt fisk »	4·4	3·7	3·8	3·1	3·7	5·6	4·9	4·3	3·5	5·4			
Mjöl och gräddes ² l	873·8	829·5	733·4	915·2	1154·2	789·7	781·8	790·9	967·8	996·4			
oskummad mjölk »	773·9	770·2	636·6	860·3	1067·9	698·4	725·4	684·1	899·8	947·5			
skummad » »	28·0	23·3	18·8	30·0	75·4	12·7	10·0	11·0	26·8	2·0			
grädde »	27·7	15·1	28·5	12·3	13·7	27·9	16·8	33·4	17·3	15·9			
Smör kg	39·7	36·7	39·0	32·8	32·3	46·2	52·1	56·2	53·1	43·4			
Margarin »	37·7	32·7	34·8	46·0	61·4	31·7	30·9	22·4	27·7	36·2			
Fett och flott »	2·9	2·5	3·3	2·6	2·2	2·4	2·7	2·9	1·8	2·7			
Ost »	20·3	23·9	17·5	18·8	20·4	21·9	24·6	21·2	21·2	20·9			
Ägg st	783	798	812	559	596	899	1076	990	986	735			
Mjöl kg	175·5	226·9	126·4	205·2	251·3	139·2	166·4	94·5	151·0	169·5			
vetemjöl »	140·0	141·0	87·7	155·7	176·8	116·3	113·6	72·7	129·9	135·1			
rågmjöl »	6·4	30·5	8·3	7·1	3·8	5·9	13·5	5·5	5·5	4·8			
rågsiktmjöl »	23·3	48·3	24·9	31·3	51·3	11·1	31·1	10·5	7·6	17·0			
havremjöl »	0·5	0·4	0·2	0·6	0·9	0·6	1·2	0·7	0·8	3·3			
kornmjöl »	0·0	0·0	0·0	5·8	14·4	—	—	—	1·4	2·8			
potatismjöl »	3·8	4·1	3·8	3·9	3·3	3·1	3·4	3·1	4·1	4·2			
annat mjöl »	1·5	2·6	1·5	0·8	0·8	2·2	3·6	2·0	1·7	2·3			
Gryn och flingor »	23·3	19·3	17·3	31·3	28·3	24·6	26·7	23·2	31·8	31·9			
havregryn »	14·9	12·9	12·2	23·2	22·8	17·1	20·2	17·0	22·6	23·2			
korngryn »	0·8	0·6	0·3	0·9	0·5	0·5	0·4	0·5	1·6	0·8			
mannagryn »	1·4	1·0	0·5	1·7	0·8	1·9	1·7	1·1	1·7	1·1			
risgryn »	5·6	4·2	3·5	4·9	3·4	4·4	3·5	3·2	5·1	5·9			
andra gryn »	0·3	0·3	0·5	0·3	0·6	0·2	0·2	0·8	0·5	0·4			
flingor »	0·3	0·3	0·3	0·3	0·2	0·5	0·7	0·6	0·3	0·5			

¹ En detaljerad förteckning över de olika varuslag, som förts under resp. rubriker, återfinnes i bilaga 2.

² En liter skummad mjölk har vid summeringen ansetts motsvara 0·6 liter oskummad och en liter grädde 3 liter oskummad mjölk.

Socialklass	Arbeter- och lägre tjänstemannahåll						Medelklasshushåll						
	Landsdel	Svealand	Göta-land	Norra Götaland	Södra Götaland	Nordre Sverige	Övre norra Sverige	Svealand	Göta-land	Norra Götaland	Södra Götaland	Nordre Sverige	Övre norra Sverige
Bröd kg	127.4	98.7	234.1	114.3	98.5	144.3	119.0	203.7	124.5	91.8			
hårt rågröd »	51.0	15.7	7.8	54.4	51.1	41.5	27.0	12.7	48.3	39.9			
mjukt grovbröd »	9.4	26.2	86.6	16.3	12.8	14.9	27.8	56.9	18.9	10.7			
sötlimpa »	32.1	23.9	98.3	21.5	15.3	34.3	27.3	85.0	23.8	10.2			
matbröd av vete »	12.3	6.8	14.2	5.2	6.2	21.1	10.7	18.2	12.2	11.7			
skorpor »	3.5	4.3	4.1	3.9	2.8	4.9	3.7	3.3	3.8	2.6			
enklare kaffebröd »	9.0	10.4	13.2	5.7	6.1	12.1	9.6	14.4	4.4	7.0			
finare kaffebröd, småbröd »	10.1	11.4	9.9	7.3	4.2	15.5	12.9	13.2	13.1	9.7			
Potatis »	339.4	353.1	371.5	311.0	368.4	282.4	304.4	294.1	262.9	374.9			
Rotfrukter »	26.6	21.4	22.5	23.9	20.5	28.4	32.7	27.8	31.1	23.2			
morötter »	11.3	8.9	10.1	8.8	7.7	11.9	12.1	14.4	14.6	8.1			
rödbetor »	6.2	5.0	6.8	6.2	5.8	7.4	7.5	6.4	8.0	8.0			
kålrotter »	5.9	4.4	3.2	6.2	2.4	3.5	3.8	3.4	7.0	3.2			
andra rotfrukter »	3.2	3.1	2.4	2.7	4.6	5.6	9.3	3.6	1.5	3.9			
Färska grönsaker »	26.0	20.3	22.4	15.6	8.8	42.3	50.4	37.8	28.0	31.4			
kål, alla slag »	8.1	6.3	7.8	6.2	2.4	13.5	13.1	10.2	9.2	8.7			
lök och gurka »	7.8	6.1	5.2	5.3	4.6	10.5	11.5	8.9	7.6	10.0			
tomater »	4.4	3.0	5.3	1.4	0.9	6.8	9.2	7.6	4.5	5.3			
andra färska grönsaker »	5.7	4.9	4.1	2.7	0.9	11.5	16.6	11.1	6.7	7.4			
Torkade o. kons. grönsaker »	2.8	2.1	2.0	1.8	2.4	5.8	5.1	4.8	4.7	6.6			
Torkade arter »	5.1	3.3	3.2	4.4	4.8	4.3	4.1	3.5	4.2	5.7			
Bruna bönor »	1.5	1.2	2.8	1.7	2.4	1.5	1.3	2.2	2.1	2.1			
Frukt och bär »	128.8	121.7	121.4	94.0	107.6	174.3	194.5	195.1	164.6	172.6			
äpplen och päron »	52.8	41.8	44.9	29.1	31.3	68.8	71.6	75.1	51.8	62.0			
apelsiner »	23.6	21.7	19.2	17.4	19.5	34.7	40.0	36.0	27.6	35.6			
bananer »	3.5	2.8	2.4	2.8	4.9	6.1	5.1	4.0	6.6	5.3			
hallon och vinbär »	7.1	7.1	8.0	4.4	2.8	9.8	9.1	9.7	11.9	7.5			
hjordron »	0.1	0.1	—	2.8	10.2	0.4	0.1	—	6.9	9.1			
övriga svenska bär »	24.3	33.0	29.8	18.9	23.8	26.0	40.1	41.4	29.4	24.0			
annan färsk frukt »	4.5	3.2	4.2	3.2	1.3	9.8	9.8	9.2	6.4	4.4			
torkad frukt och bär »	10.8	10.3	11.3	12.4	10.5	15.8	16.2	16.3	17.0	16.6			
konserverad frukt »	2.1	1.7	1.6	3.0	3.3	2.9	2.5	3.4	7.0	8.1			
Socket »	125.2	122.5	119.9	131.5	151.9	121.7	132.9	117.7	134.2	126.5			
Sirap »	4.1	7.4	2.6	6.1	4.1	3.6	6.8	3.3	4.8	6.8			
Karameller »	5.7	5.3	4.3	4.1	4.1	10.4	9.8	8.8	7.1	10.6			
Kaffe »	18.2	17.4	18.3	19.0	25.4	14.0	14.7	16.1	16.7	18.3			
Te hg	3.0	2.7	2.4	3.1	3.3	5.7	7.7	5.3	6.3	6.2			
Kakao »	14.6	15.3	12.9	16.2	16.6	21.7	19.4	21.1	16.4	15.9			
Salt kg	9.7	10.6	13.1	10.3	13.3	8.6	10.2	13.9	9.7	12.1			
Dryckesvaror.													
Spritdrycker l	16.5	11.6	12.8	8.4	8.7	17.2	16.0	17.4	12.4	22.5			
Vin »	0.9	0.5	0.5	0.6	0.3	2.3	1.8	2.2	0.9	2.9			
Öl och pilsnerdricka »	27.9	13.0	15.8	13.8	10.4	37.7	24.2	19.7	27.5	22.8			
Svagdricka o. läskedrycker »	89.2	67.9	86.9	69.6	75.0	81.1	84.6	100.5	54.9	94.6			
Bränsle och lyse.													
Ved m ³	7.7	5.8	5.0	13.7	11.2	5.5	5.8	5.2	14.3	12.6			
barrved »	3.1	1.5	1.3	4.3	4.7	2.6	1.3	0.4	6.9	1.9			
björkved »	1.9	2.2	2.1	4.5	4.4	1.8	3.6	3.2	6.4	10.2			
ribbved »	2.3	1.6	0.9	4.3	2.1	0.7	0.7	1.0	0.9	0.5			
annan ved »	0.4	0.5	0.7	0.6	—	0.4	0.2	0.6	0.1	—			
Kol hl	1.0	1.1	7.0	1.4	2.1	1.6	2.1	4.5	2.6	—			
Koks »	6.9	9.3	13.4	2.0	2.7	18.9	13.5	26.1	12.6	1.7			
Fotogen l	15.2	31.5	24.7	4.6	3.0	17.9	25.0	18.7	1.5	—			
Kokgas m ³	145.4	122.7	125.4	12.3	—	196.0	168.5	173.7	25.3	—			
Elektrisk ström kWh	160.0	153.9	119.1	274.7	656.5	318.3	405.4	269.1	468.6	800.9			

212 Tab. 11. Konsumerade kvantiteter av viktigare varuslag¹ per år och normalhushåll i de mellersta välstandsgrupperna² inom olika socialklasser och landsdelar.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
	Socialklass	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll				Medelklasshushåll				
		Landsdel	Svealand	Götaland	Södra Götaland	Norra Sverige	Nedre norra Sverige	Svealand	Norra Götaland	Södra Götaland
Antal hushåll	230	132	117	38	42	17	18	7		
Matvaror.										
Kött och fläsk kg	156.5	163.1	186.3	152.9	169.1	170.5	165.6	193.1		
färskt nötkött »	19.9	22.5	20.0	28.1	19.1	20.3	17.7	26.8		
» kalvkött »	19.8	19.3	17.7	16.9	20.5	24.5	18.3	32.6		
» malet kött »	15.5	16.2	17.9	13.0	13.3	18.6	11.3	12.3		
» färskött »	1.8	1.5	2.5	1.7	5.0	4.6	3.0	8.2		
fågel och vilt »	3.7	3.8	11.5	3.7	7.9	9.8	14.2	15.2		
salt kött »	1.4	0.5	0.4	0.4	2.1	0.9	1.1	1.3		
färskt fläsk »	33.9	37.7	57.0	34.1	27.4	29.0	41.6	42.0		
salt och rökt fläsk »	10.7	12.7	11.8	6.1	12.5	10.8	9.7	2.6		
korv och sylta »	27.7	23.4	17.8	28.3	26.0	21.2	14.3	18.7		
inälvror »	6.3	7.0	11.8	6.0	11.9	10.2	8.8	10.4		
färdigl. mat, konserver »	15.8	18.5	17.9	14.6	23.4	20.6	25.6	23.0		
Fisk »	54.5	59.6	68.0	62.5	64.2	67.9	83.9	83.5		
färsk fisk »	32.9	43.7	52.6	39.2	42.3	46.7	67.0	57.7		
sill »	2.2	6.7	16.9	1.8	1.3	5.3	21.2	0.8		
strömming »	14.2	7.6	7.4	22.8	17.3	8.3	2.7	19.0		
abborre och gädda »	5.4	2.4	1.7	3.1	7.1	5.3	5.2	12.2		
torsk »	2.1	3.6	11.7	1.4	3.5	2.8	19.4	0.7		
kolja »	1.9	6.6	0.9	0.7	2.3	6.3	1.4	1.5		
vitling »	0.7	3.3	0.4	0.1	1.0	3.7	0.4	—		
makrill »	0.5	5.9	0.8	0.2	1.1	4.2	1.7	—		
flundrefisk »	1.0	3.1	7.3	0.2	2.1	3.3	10.4	0.5		
annan sötvattensfisk »	3.5	1.7	2.2	8.0	4.7	5.3	1.6	16.7		
» saltvattensfisk »	1.4	2.8	3.3	0.9	1.9	2.2	3.0	6.3		
salt fisk »	21.6	15.9	15.4	23.3	21.9	21.2	16.9	25.8		
sill »	16.0	11.8	10.7	15.6	14.8	16.0	10.2	17.2		
strömming »	1.1	0.2	0.1	4.2	0.8	0.3	1.2	4.8		
annan salt fisk »	4.5	3.9	4.6	3.5	6.3	4.9	5.5	3.8		
Mjolk och grädde ³ l	884.8	857.9	759.1	949.4	787.9	900.6	833.2	1006.3		
oskummad mjölk »	785.1	796.9	644.3	900.9	684.8	845.8	711.7	911.7		
skummad » »	25.6	14.1	13.8	16.4	11.9	10.9	14.0	59.6		
grädde »	28.1	17.5	35.5	12.9	32.0	16.1	37.7	19.6		
Smör kg	40.9	37.3	43.7	37.2	48.9	51.5	53.5	62.4		
Margarin »	38.0	35.0	34.3	45.3	27.7	33.6	29.0	25.6		
Fett och flott »	2.8	2.2	3.5	2.6	2.5	2.9	2.8	1.7		
Ost »	20.9	24.4	18.3	20.7	23.1	25.5	24.6	23.7		
Ägg st	817	879	885	606	915	1097	1055	1144		
Mjöl kg	172.7	224.4	120.9	199.1	113.7	157.8	70.5	157.3		
vetemjöl »	140.5	141.6	88.1	146.3	95.9	108.1	58.6	138.5		
rågmjöl »	6.1	29.7	6.7	5.4	2.3	8.0	0.9	3.7		
rågsilktmjöl »	20.6	46.3	20.6	33.6	11.0	35.3	4.4	7.0		
havremjöl »	0.5	0.5	0.2	0.9	0.6	1.0	1.1	0.2		
kornmjöl »	0.0	0.1	0.0	7.7	—	—	—	1.6		
potatismjöl »	3.8	4.1	3.4	4.4	2.6	3.6	3.8	4.4		
annat mjöl »	1.2	2.1	1.9	0.8	1.3	1.8	1.7	1.9		
Gryn och flingor »	23.2	20.5	16.3	30.7	23.0	30.4	24.9	27.6		
havregryn »	14.9	13.9	11.3	22.8	15.9	22.0	18.3	18.2		
korngryn »	0.9	0.6	0.3	0.9	0.7	0.7	0.3	0.8		
mannagryn »	1.4	0.9	0.4	1.5	2.0	3.0	1.6	1.6		
risgryn »	5.4	4.4	3.4	4.9	3.5	3.8	2.7	6.0		
andra gryn »	0.3	0.4	0.5	0.4	0.3	0.2	1.6	0.3		
flingor »	0.3	0.3	0.4	0.2	0.6	0.7	0.4	0.7		

¹ En detaljerad förteckning över de olika varuslag, som förts under resp. rubriker, återfinnes i bilaga 2. — ² Inkomst per konsumtionsenhet: bland arbetare och lägre tjänstemän 950—1 450 kr.; inom medelklassen 1 950—2 950 kr. — ³ En liter skummad mjölk har vid summeringen ansetts motsvara 0.6 liter oskummad och en liter grädde 3 liter oskummad mjölk.

1	2	3	4	5	6	7	8	9		
									Socialklass	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll
Landsdel	Svealand	Götaland	Norra Götaland	Södra Götaland	Nedre norra Sverige	Svealand	Götaland	Norra Götaland	Södra Götaland	Nedre norra Sverige
Bröd kg	128·8	103·0	233·7	119·3	155·8	131·2	248·4	136·3		
hårt rågbröd »	51·1	16·1	10·0	56·2	38·9	30·3	11·8	50·6		
mjukt grovbröd »	8·2	28·0	84·3	19·3	18·3	25·7	71·9	12·2		
sötlimpa »	34·6	23·6	93·5	21·4	37·3	29·5	102·5	31·5		
matbröd av vete »	13·2	6·7	14·7	6·5	22·8	14·8	21·6	16·5		
skorpor »	3·1	4·8	4·0	3·5	5·6	5·0	3·8	2·8		
enklare kaffebröd »	8·9	11·5	14·9	5·4	13·8	9·7	19·6	5·3		
finare kaffebröd, småbröd »	9·7	12·3	12·3	7·0	19·1	16·2	17·2	17·4		
Potatis »	336·5	366·5	374·5	299·6	267·6	334·5	309·1	294·9		
Rotfrukter »	26·7	22·8	26·1	25·4	30·3	37·5	35·1	25·5		
morötter »	11·3	9·7	11·2	10·7	12·7	13·4	20·3	14·2		
rödbetor »	6·3	5·7	8·3	5·9	8·1	8·5	7·3	7·0		
kålrotter »	6·0	3·9	4·1	6·1	3·7	3·2	3·7	2·8		
andra rotfrukter »	3·1	3·5	2·5	2·7	5·8	12·4	3·8	1·5		
Färska grönsaker »	26·2	22·3	26·8	17·0	47·6	54·4	47·5	33·5		
kål, alla slag »	7·8	6·3	9·9	6·5	12·9	15·1	13·2	12·6		
lök och gurka »	7·9	6·9	6·3	5·3	12·9	12·1	11·2	10·5		
tomater »	4·6	3·6	5·8	2·2	7·9	9·2	10·5	4·7		
andra färska grönsaker »	5·9	5·5	4·8	3·0	13·9	18·0	12·6	5·7		
Torkade o. kons. grönsaker »	2·8	2·4	2·7	1·9	6·6	5·7	4·6	5·4		
Torkade örter »	5·0	3·6	2·9	4·6	4·0	4·5	4·1	4·5		
Bruna bönor »	1·5	1·3	2·6	2·0	1·1	1·3	2·0	2·0		
Frukt och bär »	129·9	132·8	136·6	100·9	174·6	202·1	208·3	195·7		
äpplen och päron »	52·4	46·0	50·2	29·8	66·9	78·6	80·2	59·9		
apelsiner »	23·7	25·8	22·2	19·9	37·4	37·4	40·5	26·8		
bananer »	3·3	2·7	3·2	2·1	8·4	6·4	5·1	9·0		
hallon och vinbär »	7·3	7·4	8·7	4·3	8·1	6·4	9·9	19·2		
hjordron »	—	0·0	—	2·0	0·1	0·2	—	15·1		
övriga svenska bär »	25·2	33·5	31·4	23·2	25·6	40·1	37·9	33·7		
annan färsk frukt »	4·7	3·8	5·7	2·5	9·1	11·4	11·1	7·2		
torkad frukt och bär »	11·0	11·5	12·9	13·8	16·2	18·1	18·7	19·6		
konserverad frukt »	2·3	2·1	2·3	3·3	2·8	3·5	4·9	5·2		
socker »	127·3	125·9	122·1	128·2	115·6	136·7	113·2	153·0		
Sirap »	3·9	7·7	2·4	5·9	3·4	5·9	3·1	5·3		
Karameller »	5·5	6·2	4·9	4·1	12·0	9·5	10·8	8·7		
Kaffe »	18·6	18·4	19·7	18·1	15·5	15·6	16·7	21·2		
Te hg	3·2	2·7	2·7	2·3	5·8	4·3	7·7	8·7		
Kakao »	14·5	14·4	15·2	17·6	19·9	17·2	31·0	8·6		
Salt kg	9·7	11·1	13·7	10·4	9·1	10·3	14·6	9·3		
Dryckesvaror.										
Spritdrycker l	17·4	14·1	13·5	8·7	21·8	10·4	23·5	14·3		
Vin »	0·8	0·5	0·5	0·4	3·4	1·9	3·6	0·1		
Öl och pilsnerdricka »	27·0	17·4	17·7	9·5	44·7	15·8	27·2	19·6		
Svagdrika o. läskedrycker »	91·6	70·2	79·8	83·5	99·6	83·5	97·9	72·7		
Bränsle och lyse.										
Ved m ³	7·9	5·8	5·0	14·1	4·9	5·3	2·4	15·2		
barrved »	3·4	1·6	1·5	4·1	2·0	1·3	0·2	8·3		
björkved »	2·1	2·3	2·1	5·3	1·4	3·3	1·3	5·7		
ribbved »	2·0	1·3	0·7	3·9	1·0	0·3	0·6	1·0		
annan ved »	0·4	0·6	0·7	0·8	0·5	0·4	0·3	0·2		
Kol hl	1·1	1·1	7·0	0·5	2·6	0·7	4·9	1·0		
Koks »	6·6	9·5	15·5	3·2	16·1	15·4	31·0	25·8		
Fotogen l	15·2	31·7	29·0	2·6	17·8	32·5	27·2	3·3		
Kokgas m ³	140·0	146·9	143·8	26·1	257·9	162·5	261·4	61·3		
Elektrisk ström kWh	165·4	182·0	138·1	374·7	324·8	370·4	295·1	783·2		

214 Tab. 12. Konsumerade kvantiteter av viktigare matvaror per år och

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Landsdel		S v e a										
Ortsgrupp		Större städer								Mindre		
Ort		Eskilstuna	Falun	Gävle	Karlstad	Stockholm	Södertälje	Uppsala	Västerås	Borås	Domnarvret	Borlänge, Dorotea
Antal hushåll		28	12	35	18	108	11	30	28	12	15	
1	Kött och fläsk kg	121·3	137·2	152·3	151·9	195·0	134·8	153·2	136·1	133·8	142·6	
2	färskt nötkött »	12·0	17·7	25·3	21·1	27·4	16·0	14·0	15·0	17·2	17·2	
3	» kalvkött »	17·0	17·3	16·3	14·7	25·3	14·9	15·5	20·3	18·7	16·6	
4	» malet kött »	13·2	15·5	15·1	18·8	16·6	16·6	17·3	13·6	17·2	15·2	
5	» färskött »	0·3	1·7	2·0	2·7	4·6	0·3	1·4	0·9	0·3	1·3	
6	annat kött ^a »	21·9	25·2	27·5	24·8	35·3	21·8	27·0	23·3	19·8	23·3	
7	salt kött »	0·4	0·3	0·6	0·8	4·7	1·1	0·5	1·2	0·1	0·1	
8	färskt fläsk »	27·9	26·4	32·0	37·8	29·5	21·7	36·2	24·3	31·4	28·7	
9	salt och rökt fläsk »	12·0	3·4	5·4	8·1	18·8	14·6	11·2	15·8	5·4	6·0	
10	korv och sylta »	16·6	29·7	28·1	23·1	32·8	27·8	30·1	21·7	23·7	34·2	
11	Fisk »	55·2	49·0	64·3	47·8	74·0	40·3	54·2	52·1	35·0	46·1	
12	färsk sill o. strömming »	15·2	14·4	26·2	9·1	23·0	14·1	18·9	16·0	10·0	14·3	
13	annan färsk fisk »	18·7	12·8	13·3	22·9	22·8	8·9	12·5	13·6	10·6	15·3	
14	salt sill »	17·6	15·8	15·0	13·1	20·7	14·0	17·5	18·1	12·3	12·0	
15	annan salt fisk »	3·7	6·0	9·8	2·7	7·5	3·3	5·3	4·4	2·1	4·5	
16	Mjölk och grädd ^a l	871·1	867·5	817·1	1020·6	799·0	728·2	822·9	934·4	921·3	942·3	
17	oskummad mjölk »	685·3	764·3	774·0	956·0	626·4	681·9	733·0	828·6	893·2	891·0	
18	skummad » »	121·2	36·5	2·4	23·7	14·7	4·2	1·8	30·9	14·9	8·5	
19	grädd ^a »	37·7	27·1	13·9	16·8	54·6	14·6	29·6	29·1	6·4	15·4	
20	Smör kg	45·2	34·8	41·1	31·2	43·3	30·0	35·0	43·0	31·4	49·9	
21	Margarin »	34·2	39·5	41·8	40·5	32·1	36·3	40·2	38·5	39·9	29·4	
22	Fett och flott »	2·6	2·3	2·2	4·6	2·8	2·7	3·0	1·9	3·4	4·9	
23	Ost »	20·8	22·4	21·8	23·0	20·7	14·2	18·6	18·5	20·5	21·8	
24	Ägg st	858	620	646	952	957	903	829	732	621	676	
25	Mjöl kg	173·8	160·3	147·1	235·8	130·0	181·6	161·1	154·7	248·0	169·4	
26	vetemjöl »	141·5	137·9	130·6	165·2	107·6	144·5	140·8	136·7	161·1	142·2	
27	rågmjöl »	6·6	3·7	4·5	10·3	2·5	3·3	3·1	3·0	3·6	10·6	
28	rågsiktmjöl »	19·6	10·9	6·4	54·8	14·6	27·7	12·3	10·3	77·2	11·3	
29	annat mjöl »	6·1	7·8	5·6	5·5	5·3	6·1	4·9	4·7	6·1	5·3	
30	Gryn och flingor »	21·2	25·5	24·9	22·2	20·3	16·5	23·2	25·5	25·1	24·7	
31	Hårt rågröd »	56·6	59·5	76·3	24·0	37·8	33·8	63·5	53·2	37·9	61·3	
32	Mjukt grovbröd »	6·6	4·7	7·8	16·0	15·9	17·5	6·8	8·1	1·3	9·1	
33	Sötlimpa »	38·6	27·3	34·8	8·2	43·7	37·3	23·7	39·6	10·5	39·6	
34	Matbröd av vete »	12·4	8·2	9·6	5·1	23·9	16·2	16·7	17·6	3·4	2·2	
35	Skorpor »	2·3	4·8	2·9	3·3	4·9	3·1	4·2	3·8	1·3	5·5	
36	Potatis »	302·9	279·2	322·3	422·9	337·4	316·1	318·1	291·0	360·7	316·1	
37	Rotfrukter »	27·2	25·3	23·8	27·2	29·3	27·4	21·0	29·7	15·2	28·6	
38	Färska grönsaker »	34·0	20·9	20·2	24·7	37·1	25·9	27·1	27·2	14·5	19·1	
39	Torkade o. kons. grönsaker »	2·9	2·9	3·0	3·5	4·8	2·3	2·9	2·3	1·7	1·6	
40	Torkade örter o. bruna bönor »	6·4	7·1	8·4	6·8	6·7	4·4	7·1	7·2	5·1	7·5	
41	Färsk frukt och bär »	145·0	75·6	109·3	123·6	132·6	113·2	114·5	143·8	98·2	101·1	
42	Torkad o. kons. frukt o. bär »	10·5	16·0	13·2	12·8	13·5	5·9	12·2	12·7	10·9	16·8	
43	Socket »	119·7	124·6	125·4	137·7	115·3	128·6	120·4	120·9	123·7	138·1	
44	Sirap »	4·7	3·7	2·5	10·4	2·8	2·5	2·9	2·8	4·4	4·6	
45	Karameller »	5·5	3·6	7·6	6·6	6·6	5·8	5·2	6·2	4·5	6·3	
46	Kaffe »	15·9	21·1	18·4	16·9	19·4	17·4	15·9	16·7	14·8	19·4	
47	Te hg	3·3	1·8	2·4	2·2	4·8	1·2	4·1	1·3	1·3	2·6	
48	Kakao »	14·0	15·7	19·0	13·2	13·3	25·3	17·3	13·7	12·4	16·5	
49	Salt kg	8·2	9·4	9·8	12·2	9·2	7·2	8·8	10·1	8·8	9·7	

^a Flen, Hallstavik, Hofors, Kungsör, Rimbo, Sandviken, Skutskär, Slottsbron, Sollentuna, Störvik, har vid summeringen ansetts motsvara 0·6 liter oskummad och en liter grädd^a 3 liter oskummad mjölk.

12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26		
l a n d								N o r r a G ö t a l a n d								
städer och orter								Större städer								
Fagensta	Grängsberg	Hallsberg	Katrineholm	Krylbo	Munkfors	Nynäs-hamn	Övriga mindre samh. 1	Borås	Göteborg	Jönköping	Lidköping	Norrköping	Skövde	Trollhättan		
13	10	10	10	10	11	10	56	36	66	23	7	26	13	10		
123·3	129·3	133·6	160·2	148·3	127·3	180·4	143·1	169·9	152·6	150·0	130·7	145·4	163·6	136·2	1	
14·1	13·7	20·7	17·3	15·3	27·9	21·9	19·3	16·7	25·3	16·6	17·3	16·6	19·9	21·6	2	
23·6	14·9	16·4	18·5	22·0	9·6	21·2	17·8	22·1	16·2	16·1	17·6	12·5	17·3	18·1	3	
14·2	15·8	12·3	16·3	19·3	14·8	12·5	15·0	19·1	18·7	12·0	10·6	16·3	16·0	18·8	4	
0·7	1·3	0·4	0·9	0·6	0·7	3·2	1·0	1·3	1·3	1·9	2·3	0·2	3·4	0·8	5	
16·8	22·5	18·4	29·3	25·3	11·6	43·6	20·0	26·8	30·3	30·0	17·0	38·3	28·4	23·9	6	
0·2	0·1	0·2	0·7	0·4	3·0	2·5	0·4	1·1	0·3	0·9	0·1	0·5	0·5	1·0	7	
26·6	26·8	44·4	43·6	30·8	27·4	37·2	39·8	42·1	30·3	25·6	39·8	22·3	36·8	24·7	8	
5·4	5·0	4·1	9·0	6·3	14·1	10·7	5·5	15·8	10·6	17·2	8·7	14·8	14·2	7·8	9	
21·7	29·2	16·7	24·6	28·3	18·2	27·6	24·3	24·9	19·6	29·7	17·3	23·9	27·1	19·5	10	
37·9	41·2	46·4	55·7	40·1	29·8	56·6	52·9	45·2	73·0	37·1	39·6	68·2	57·4	44·4	11	
10·2	9·0	12·3	16·6	12·6	4·5	21·2	17·7	10·7	11·0	10·2	8·0	28·4	17·5	10·8	12	
10·7	15·7	18·2	21·2	10·0	11·0	19·2	12·3	17·7	49·5	13·0	20·8	15·4	21·6	22·6	13	
13·7	12·7	13·8	14·0	13·3	12·3	11·1	17·8	11·8	7·5	10·8	8·1	18·5	16·2	6·6	14	
3·3	3·8	2·1	3·9	4·2	2·0	5·1	5·1	5·0	5·0	3·1	2·7	5·9	2·1	4·4	15	
968·4	1015·6	822·3	912·3	875·1	982·7	868·3	920·2	795·4	769·2	905·1	845·7	929·9	921·6	800·6	16	
944·0	954·6	735·4	757·3	826·0	974·0	768·5	847·7	754·9	704·6	849·6	786·4	845·8	859·7	770·1	17	
0·1	52·7	100·8	100·4	24·4	—	2·8	34·4	5·0	6·7	16·0	1·9	25·2	56·2	0·3	18	
8·1	9·8	8·8	31·6	11·5	2·9	32·7	17·3	12·5	20·2	15·3	19·4	23·0	9·4	10·1	19	
41·7	31·1	33·5	39·0	34·8	37·9	47·1	39·0	46·2	36·0	43·8	37·0	26·5	23·2	42·9	20	
42·8	46·0	39·0	40·5	48·2	29·8	31·7	42·4	26·1	33·4	18·9	34·1	44·0	57·4	25·1	21	
2·4	4·9	3·8	1·2	2·6	6·0	2·1	2·4	1·9	2·1	3·0	1·5	3·3	1·9	3·7	22	
19·9	17·5	23·3	21·9	15·5	20·5	24·1	19·4	26·3	23·3	22·8	29·7	25·7	25·8	24·5	23	
647	518	713	716	648	540	861	739	800	792	743	828	851	919	787	24	
171·9	188·3	253·4	203·0	211·0	345·8	167·0	192·2	237·8	182·4	207·8	321·9	244·0	230·0	222·3	25	
149·1	141·0	158·5	149·2	154·2	206·3	128·8	163·7	150·6	137·7	117·6	210·3	123·3	144·3	140·6	26	
3·9	6·6	3·7	14·2	8·0	51·7	2·9	6·9	14·9	7·1	39·1	72·5	25·5	16·6	11·3	27	
12·1	33·6	35·3	35·1	33·7	80·0	29·4	16·1	65·3	28·7	41·9	32·6	90·3	64·2	63·9	28	
6·8	7·1	5·9	4·5	15·1	7·8	5·9	5·5	7·0	8·9	9·2	6·5	4·9	4·9	6·5	29	
26·9	25·6	25·3	19·7	23·1	26·7	20·9	26·6	15·2	19·3	16·7	14·2	18·8	28·0	19·1	30	
76·4	68·1	34·3	41·7	51·6	22·2	41·7	60·8	13·9	14·4	13·6	6·3	21·0	24·7	16·6	31	
0·1	1·2	4·7	4·0	8·3	0·6	8·3	9·7	22·9	36·6	36·2	17·2	31·5	12·1	23·5	32	
30·6	15·1	11·1	22·5	39·7	2·6	50·6	31·9	26·2	23·6	31·8	3·9	14·9	41·5	18·4	33	
2·7	1·5	0·8	7·9	8·5	0·1	23·0	5·5	4·3	15·3	6·6	4·7	2·1	2·0	9·8	34	
0·7	1·3	0·9	2·7	1·9	0·8	4·0	4·0	3·2	7·5	4·8	2·7	2·3	5·3	3·1	35	
377·0	434·0	403·7	323·0	359·9	456·4	238·4	353·4	377·6	354·0	331·4	378·8	312·4	420·8	298·0	36	
20·0	28·7	44·7	23·4	32·9	31·4	16·6	25·5	17·0	21·5	26·6	17·9	22·3	27·6	13·3	37	
16·2	13·9	27·9	30·0	16·3	14·6	22·8	19·8	22·1	19·3	18·4	22·0	26·8	23·1	12·6	38	
1·2	2·8	1·1	1·4	1·2	0·5	3·7	1·7	2·3	2·3	1·8	0·9	3·6	3·2	3·4	39	
5·4	7·2	5·2	5·6	3·2	6·9	5·3	6·5	4·9	4·2	3·4	4·7	6·5	5·7	4·8	40	
102·7	85·1	81·0	107·8	108·0	88·3	146·4	100·0	123·4	119·1	122·3	97·3	94·8	105·0	105·8	41	
13·6	11·9	13·1	14·1	12·2	12·3	12·0	13·9	12·5	11·8	13·5	11·8	11·2	12·8	11·8	42	
127·3	128·1	140·9	127·2	133·0	135·4	112·9	136·0	124·9	120·2	113·5	120·1	122·6	132·7	119·8	43	
3·4	4·2	5·9	7·1	5·3	12·0	2·9	3·9	7·1	6·2	8·5	10·0	7·5	7·3	11·0	44	
5·2	4·3	2·8	5·4	4·0	3·5	7·3	5·1	6·6	6·6	5·0	3·5	5·6	4·8	5·0	45	
16·9	12·6	17·0	18·0	20·9	18·0	18·0	20·6	17·1	17·4	18·1	17·7	17·9	20·3	18·7	46	
2·3	2·1	2·9	3·5	0·7	3·6	5·6	2·0	2·0	4·8	1·6	1·0	2·1	1·2	2·7	47	
9·8	15·1	19·0	13·2	11·3	10·3	25·2	11·0	12·4	13·5	9·3	19·0	25·8	20·6	14·3	48	
10·4	10·9	10·1	7·4	9·7	16·5	7·3	10·3	10·9	10·5	9·7	9·1	9·6	13·6	11·6	49	

Vaxholm. — ² Fågel och vilt, inälvor, färdiglagad mat, konserver. — ³ En liter skummad mjölk

		27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
Landsdel		Norra Götaland (forts.)							S ö d r a		
Ortsgrupp		Större städer (forts.)		Mindre städer och orter					Större		
Ort		Uddevalla	Västervik	Eksjö	Finspång	Hultsfred	Åmål	Örnsjö m. n. d. re. samh. 1	Halmstad	Karlskrona	Landskrona
Antal hushåll		12	10	11	10	11	13	43	14	15	14
1	Kött och fläsk kg	149.4	144.2	170.6	106.6	150.5	126.1	146.0	187.6	156.8	170.3
2	färskt nötkött »	18.9	16.8	25.4	13.8	15.4	19.8	19.7	24.0	23.8	16.8
3	» kalvkött »	19.0	18.7	24.8	9.3	15.8	16.3	19.1	20.7	19.4	10.9
4	» malet kött »	20.3	16.2	9.9	9.2	14.4	17.7	14.6	14.8	15.4	14.3
5	» färskött »	3.1	1.0	1.4	—	1.7	1.2	1.7	5.1	3.6	0.5
6	annat kött ² »	25.3	25.4	26.1	19.6	18.0	21.1	23.9	41.3	25.3	44.3
7	salt kött »	0.9	0.2	0.3	0.0	0.9	0.9	0.2	0.7	0.9	0.2
8	färskt fläsk »	34.5	33.6	51.6	19.2	46.5	29.6	33.5	45.2	48.6	62.8
9	salt och rökt fläsk »	7.1	16.9	12.9	13.5	16.1	4.0	8.8	18.1	5.6	10.0
10	korv och sylta »	20.3	15.4	18.2	22.0	21.7	15.5	19.5	17.7	14.2	10.5
11	Fisk »	66.8	68.8	41.4	32.6	42.9	43.5	49.1	73.2	82.2	61.7
12	färsk sill o. strömming »	11.5	25.4	16.2	10.8	16.6	8.4	11.9	14.5	24.9	21.5
13	annan färsk fisk »	40.5	27.2	12.7	5.6	10.3	25.3	23.5	41.7	49.3	26.8
14	salt sill »	10.5	12.4	10.5	13.6	14.7	7.6	10.6	10.5	4.6	9.7
15	annan salt fisk »	4.3	3.8	2.0	2.6	1.3	2.2	3.1	6.5	3.4	3.7
16	Mjölk och grädde ³ l	810.1	752.4	763.4	912.6	692.8	978.1	855.1	719.0	754.2	650.4
17	oskummad mjölk »	759.7	716.9	727.6	820.7	597.3	920.9	799.9	629.9	699.7	538.7
18	skummad »	22.0	4.7	11.1	67.1	53.1	73.8	38.5	11.5	1.9	15.1
19	grädde »	12.4	10.9	9.7	17.2	21.2	4.3	10.7	27.4	17.8	34.2
20	Smör kg	38.0	33.4	36.2	22.6	29.7	36.7	41.7	36.6	35.5	43.6
21	Margarin »	26.6	36.9	29.9	49.4	24.9	37.7	29.5	36.6	43.1	27.9
22	Fett och flott »	0.6	2.6	3.8	1.4	4.6	4.4	2.0	1.2	1.1	6.1
23	Ost »	26.1	22.7	24.4	19.9	16.4	19.7	25.3	20.5	17.8	13.6
24	Ägg st	896	703	851	509	673	858	852	912	992	790
25	Mjöl kg	184.5	137.2	268.8	298.9	296.3	255.2	243.3	61.4	93.6	104.6
26	vetemjöl »	133.4	112.3	125.2	168.7	168.0	163.3	138.4	53.1	79.0	70.4
27	rågmjöl »	10.4	12.5	81.9	62.1	93.8	22.0	49.0	2.3	4.1	0.8
28	rågsiktmjöl »	33.6	8.5	58.4	63.3	28.8	65.0	46.5	1.4	5.9	28.9
29	annat mjöl »	7.1	3.9	3.3	4.8	5.7	4.9	9.4	4.6	4.6	4.5
30	Gryn och flingor »	18.3	17.9	23.0	14.2	16.4	21.3	23.5	16.4	26.2	10.2
31	Härt rågröd »	16.0	11.7	10.0	18.6	4.8	25.6	18.1	9.2	9.5	2.9
32	Mjukt grovbröd »	38.9	74.0	15.9	7.3	7.6	8.5	14.2	81.2	108.3	116.2
33	Sötlimpa »	25.7	99.1	11.9	9.4	9.4	13.1	18.7	145.4	84.9	133.7
34	Matbröd av vete »	15.0	3.3	1.0	0.2	1.7	2.5	4.8	14.0	18.9	14.4
35	Skorpor »	9.4	6.5	1.3	0.3	1.5	1.6	3.4	5.7	5.8	4.5
36	Potatis »	340.0	331.6	394.9	292.9	417.1	355.9	346.4	330.1	372.8	383.6
37	Rotfrukter »	29.7	21.2	19.8	15.1	22.0	24.3	21.3	25.7	17.9	21.0
38	Färska grönsaker »	31.7	13.7	16.2	16.3	16.9	12.3	22.3	26.2	21.0	24.9
39	Torkade o. kons. grönsaker »	0.9	1.4	0.1	4.2	1.5	2.2	1.5	3.3	1.1	2.2
40	Torkade arter o. bruna bönor »	5.2	5.1	2.3	3.3	2.5	3.9	5.0	5.0	3.9	5.8
41	Färsk frukt och bär »	126.9	80.1	91.0	127.9	86.6	81.3	109.6	117.4	118.6	110.0
42	Torkad o. kons. frukt o. bär »	12.2	15.5	11.4	11.7	8.9	11.0	12.6	15.1	13.2	9.3
43	Socket »	131.7	117.9	116.4	131.6	123.1	120.5	125.1	110.9	133.1	108.6
44	Sirap »	5.5	2.7	7.0	6.8	4.3	13.5	6.8	1.1	2.0	2.1
45	Karameller »	5.6	3.5	3.6	9.5	2.6	2.8	4.1	5.0	5.3	4.3
46	Kaffe »	17.8	15.7	19.5	17.1	16.8	17.3	16.0	15.6	18.7	19.8
47	Te hg	4.2	2.3	0.9	0.7	1.7	2.0	2.9	6.1	6.7	2.7
48	Kakao »	16.0	19.1	16.5	21.8	11.9	9.6	15.0	13.5	15.5	9.7
49	Salt kg	12.8	8.6	9.1	8.4	8.5	12.3	11.4	10.9	9.2	12.8

¹ Alingsås, Falköping, Gislaved, Grebbestad, Gusum, Kinna, Mjölby, Nässjö, Vänersborg. — ² Al-Othem, Strömsnäs bruk, Svalöv. — ³ Boden, Edsbyn, Hudiksvall, Karlsborg, Kramfors, Ljusne, och vilt, inälvor, färdiglagad mat, konserver. — ⁴ En liter skummad mjölk har vid summeringen an-

G ö t a l a n d								Nedre norra Sverige				Övre norra Sverige		
städer				Mindre städer o. orter				Större städer		Mindre städer o. orter		Större städer	Mindre städer o. orter	
Lund	Malmö	Trälleborg	Visby	Ystad	Vaxjö	Ängelholm	Övriga mindre samh. ²	Östersund	Luleå, Umeå	Bollnäs	Övriga mindre samh. ²	Kiruna	Samtliga mindre samh. ²	
11	44	13	11	10	10	10	78	10	15	10	58	4	5	
176.7	190.2	147.3	190.6	195.1	178.5	162.6	160.2	159.0	144.1	161.9	140.1	174.2	228.9	1
13.4	17.0	17.6	28.9	16.9	17.9	21.5	20.7	33.8	26.0	27.2	24.1	27.6	43.5	2
15.8	15.4	13.1	16.8	12.1	20.7	12.5	13.9	17.6	15.5	12.5	13.8	12.8	13.4	3
16.0	20.1	17.2	21.2	22.0	17.3	16.9	15.2	12.8	10.0	16.4	13.3	9.6	23.6	4
0.5	1.0	1.0	3.4	3.5	4.0	0.9	2.4	1.9	2.2	3.4	2.2	3.4	7.2	5
44.8	50.5	38.0	27.1	46.6	35.7	34.7	26.4	24.7	24.2	29.2	21.9	20.1	33.0	6
0.4	0.6	0.2	0.9	0.1	0.7	0.1	0.4	0.5	0.7	0.3	1.1	1.5	0.3	7
59.3	53.7	43.2	41.9	66.5	51.2	62.1	52.9	43.8	30.1	33.8	29.8	31.1	33.1	8
6.9	13.3	7.7	20.7	17.3	15.8	6.1	11.6	3.9	5.0	6.0	5.7	21.2	25.8	9
19.6	18.6	9.3	29.7	10.1	15.2	7.8	16.7	20.0	30.4	33.1	28.2	46.9	49.0	10
58.2	67.3	66.1	66.8	71.0	64.8	76.1	55.2	45.9	73.7	60.5	57.6	53.0	84.9	11
18.8	23.9	25.7	32.7	25.3	27.6	27.1	21.7	11.9	18.9	14.2	23.6	9.1	4.9	12
26.2	26.9	28.0	12.9	30.2	24.8	30.6	21.3	13.5	21.3	20.3	14.2	13.4	42.1	13
9.9	11.1	8.3	18.5	11.8	7.4	12.7	9.3	16.7	16.5	22.5	14.4	26.3	28.0	14
3.3	5.4	4.1	2.7	3.7	5.0	5.7	2.9	3.8	17.0	3.5	5.4	4.2	9.9	15
665.5	741.7	688.2	780.4	700.1	727.1	749.7	754.7	949.4	863.5	1164.9	886.2	1220.6	1098.0	16
533.8	565.1	624.7	711.5	512.3	652.2	661.0	694.5	902.8	761.8	1068.2	847.3	1207.4	949.6	17
2.0	9.4	20.3	12.4	47.0	2.3	25.9	28.9	2.1	97.0	65.6	12.9	—	139.3	18
43.5	57.0	17.1	20.5	53.2	24.5	24.4	14.3	15.1	14.5	19.1	10.4	4.4	21.6	19
35.5	46.6	38.4	26.0	34.5	49.1	45.3	35.7	29.1	30.7	37.9	33.1	45.6	21.0	20
30.0	26.0	38.0	40.2	46.8	31.3	24.4	38.8	42.6	50.6	52.3	44.5	40.4	79.2	21
3.6	4.3	6.2	4.0	8.5	0.9	2.3	2.2	2.1	1.5	3.9	2.8	0.8	3.3	22
13.5	18.7	23.2	12.0	18.0	16.7	15.5	17.4	30.3	16.2	16.5	18.1	18.8	21.8	23
761	796	712	777	768	1023	739	794	676	608	578	527	621	575	24
88.9	65.6	103.4	210.9	90.7	212.7	112.9	169.5	202.7	173.4	214.6	211.9	198.0	296.4	25
74.9	56.3	81.4	162.4	79.6	104.3	79.9	107.0	140.0	131.9	178.2	160.4	163.0	188.4	26
0.7	0.5	0.6	7.3	1.2	36.6	4.9	15.1	1.3	2.8	1.9	9.8	2.4	5.0	27
8.8	3.3	14.8	34.1	4.3	67.7	19.9	41.9	53.1	21.5	19.5	32.1	23.5	74.9	28
4.5	5.5	6.6	7.1	5.6	4.1	8.2	5.5	8.3	17.2	15.0	9.6	9.1	28.1	29
12.9	15.5	9.6	20.9	17.0	18.9	16.1	19.4	33.9	31.6	29.6	31.1	25.7	30.5	30
4.9	6.4	12.6	13.0	8.0	12.8	11.6	6.6	33.0	64.7	74.3	52.2	52.4	50.0	31
103.8	99.6	109.4	70.5	119.8	43.5	73.0	71.8	12.2	15.0	16.4	17.1	10.0	15.2	32
132.2	132.0	111.5	40.3	103.7	25.1	86.5	81.1	20.8	20.9	21.7	21.7	18.2	12.8	33
15.5	30.7	14.6	7.4	7.5	5.9	3.3	8.7	9.5	5.3	0.9	5.2	6.8	5.7	34
2.2	4.8	4.3	3.5	2.7	2.8	4.9	3.7	1.6	3.4	7.4	3.8	2.6	2.9	35
287.1	320.9	319.8	428.3	524.1	351.0	432.1	392.2	266.8	295.1	278.1	326.1	318.7	410.6	36
21.3	23.4	23.2	28.1	25.1	22.1	27.3	20.9	29.9	20.8	25.5	23.6	17.5	23.1	37
27.3	29.0	26.4	22.4	28.7	23.7	22.6	16.1	16.2	19.5	12.4	15.1	8.4	9.2	38
0.3	2.7	2.2	1.7	1.9	4.6	1.9	1.4	2.6	1.5	2.1	1.7	3.6	1.3	39
6.1	6.9	5.6	5.5	7.1	3.8	8.5	6.2	8.6	5.9	6.4	5.7	10.4	4.5	40
117.2	128.2	116.3	86.5	75.0	111.7	95.5	100.3	97.2	72.0	99.7	74.3	98.0	90.2	41
8.2	13.9	14.2	15.9	12.3	16.2	9.1	12.8	16.2	13.8	21.6	14.8	15.7	12.2	42
129.5	111.9	123.8	122.4	105.9	110.4	115.4	126.3	121.7	129.0	162.3	129.0	141.3	160.9	43
1.7	1.4	3.2	2.5	2.3	2.6	4.4	3.4	11.8	3.6	6.8	5.7	4.9	3.4	44
5.3	5.6	2.0	6.8	2.7	5.9	2.8	3.5	5.3	4.3	6.4	3.6	3.5	4.6	45
19.5	21.7	15.6	18.7	23.3	17.7	15.8	16.9	17.6	18.3	21.3	19.1	24.3	26.3	46
2.1	2.0	2.7	2.7	2.0	2.5	2.0	1.3	2.4	3.5	4.0	3.0	2.4	4.1	47
9.4	18.3	18.5	19.6	11.5	12.0	17.1	8.6	19.9	9.6	19.3	16.7	15.5	17.5	48
12.9	12.8	11.9	10.2	15.5	12.1	16.1	14.3	8.3	11.6	9.8	10.3	12.5	13.9	49

vesta, Degerhamn, Hässleholm, Hörby, Klippan, Kosta, Ljungby, Nybro, Olofström, Oskarström, Morastrand, Robertsfors, Skellefteå, Vansbro, Vivstavarv. — ¹ Lycksele, Porjus, Strömsund. — ² Fågelsetts motsvara 0.6 liter oskummad och en liter grädde 3 liter oskummad mjölk.

218 Tab. 13. Medelpriser (kr.) på under bokföringsåret anskaffade viktigare slag av livsmedel och bränsle.¹

Hushållsgrupp	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Arbetar-hushåll	Lägre tjänstemanna-hushåll	Medelklass-hushåll	Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll i						
				större städer	mindre städer o. orter	Svealand	Norra Götaland	Södra Götaland	Norra Sverige	
Antal hushåll	526	524	195	634	416	427	291	230	102	
Färskt nötkött kg	1.32	1.38	1.52	1.39	1.28	1.37	1.38	1.29	1.31	
» kalvkött »	1.47	1.51	1.60	1.54	1.41	1.57	1.50	1.41	1.26	
» malet kött »	1.47	1.51	1.60	1.53	1.43	1.52	1.50	1.44	1.51	
» färskött »	1.56	1.53	1.62	1.61	1.42	1.50	1.64	1.64	1.33	
Salt kött »	1.22	1.25	1.42	1.22	1.28	1.15	1.49	1.37	1.21	
Färskt fläsk »	1.39	1.39	1.45	1.45	1.32	1.49	1.38	1.28	1.49	
Salt och rökt fläsk »	1.56	1.68	1.89	1.66	1.52	1.76	1.57	1.45	1.65	
Korv och sylta »	1.39	1.41	1.53	1.43	1.36	1.36	1.43	1.53	1.31	
Färsk sill »	0.55	0.55	0.60	0.57	0.51	0.54	0.57	0.55	0.49	
» strömming »	0.50	0.52	0.55	0.52	0.49	0.54	0.51	0.46	0.45	
Abborre och gädda »	1.14	1.16	1.29	1.22	1.08	1.21	1.12	1.14	0.93	
Torsk »	0.68	0.72	0.82	0.71	0.67	1.26	0.70	0.52	0.93	
Kolja »	0.81	0.90	0.99	0.83	0.90	1.11	0.76	0.86	0.82	
Vitling »	0.63	0.66	0.68	0.63	0.75	0.80	0.59	0.63	0.70	
Makrill »	0.69	0.70	0.81	0.69	0.74	0.93	0.65	0.80	0.73	
Flundrefisk »	0.87	0.92	1.20	0.93	0.82	1.40	0.90	0.79	1.41	
Salt sill »	0.42	0.43	0.45	0.43	0.43	0.41	0.41	0.48	0.45	
» strömming »	0.44	0.50	0.50	0.47	0.48	0.55	0.54	0.54	0.39	
Oskummad mjölk l	0.20	0.20	0.20	0.21	0.19	0.21	0.19	0.18	0.21	
Grädde »	1.62	1.63	1.75	1.57	1.79	1.52	1.79	1.59	2.13	
Smör kg	2.25	2.26	2.28	2.28	2.21	2.27	2.21	2.27	2.29	
Margarin »	1.21	1.21	1.23	1.22	1.19	1.22	1.23	1.19	1.15	
Ost »	1.44	1.47	1.56	1.48	1.41	1.45	1.39	1.56	1.44	
Ägg ² »	1.20	1.20	1.24	1.23	1.16	1.28	1.16	1.06	1.42	
Vetemjöl »	0.36	0.36	0.36	0.36	0.36	0.36	0.35	0.36	0.38	
Rågmjöl »	0.25	0.25	0.23	0.25	0.25	0.24	0.25	0.24	0.25	
Rågsiktmjöl »	0.31	0.31	0.31	0.31	0.31	0.31	0.30	0.31	0.33	
Havregryn »	0.39	0.39	0.40	0.39	0.40	0.39	0.39	0.39	0.40	
Risgryn »	0.54	0.55	0.56	0.58	0.51	0.50	0.59	0.62	0.53	
Hårt rågröd »	0.72	0.73	0.76	0.74	0.70	0.68	0.85	0.86	0.73	
Mjukt grovbröd »	0.40	0.40	0.45	0.40	0.40	0.49	0.48	0.34	0.53	
Söttimpa »	0.51	0.51	0.54	0.51	0.51	0.62	0.60	0.42	0.60	
Potatis »	0.08	0.08	0.09	0.09	0.08	0.09	0.08	0.07	0.09	
Morötter »	0.23	0.23	0.24	0.24	0.23	0.23	0.25	0.22	0.24	
Rödbetor »	0.24	0.24	0.24	0.24	0.23	0.24	0.25	0.21	0.25	
Kålrotter »	0.12	0.11	0.13	0.12	0.11	0.12	0.10	0.11	0.13	
Tomater »	0.92	0.96	1.08	0.92	1.01	0.98	0.98	0.84	1.21	
Torkade ärtor »	0.32	0.32	0.33	0.32	0.32	0.30	0.33	0.34	0.35	
Bruna bönor »	0.49	0.49	0.48	0.48	0.49	0.46	0.49	0.50	0.50	
Äpplen och päron »	0.43	0.48	0.56	0.45	0.45	0.46	0.43	0.42	0.65	
Apelsiner »	0.55	0.58	0.64	0.55	0.58	0.57	0.53	0.55	0.65	
Bananer »	1.41	1.45	1.48	1.40	1.51	1.42	1.40	1.42	1.56	
Hallon och vinbär »	0.56	0.57	0.61	0.57	0.55	0.61	0.54	0.49	0.77	
socker »	0.42	0.42	0.42	0.42	0.43	0.42	0.42	0.42	0.45	
Sirap »	0.56	0.55	0.58	0.57	0.54	0.55	0.54	0.61	0.57	
Kaffe »	3.60	3.61	3.71	3.64	3.54	3.51	3.58	3.88	3.43	
Te hg	0.97	0.98	1.01	0.97	0.99	0.99	0.96	0.96	1.01	
Kakao »	0.32	0.32	0.32	0.32	0.33	0.34	0.30	0.32	0.34	
Spritdrycker l	4.48	4.67	5.48	4.55	4.66	4.61	4.52	4.45	5.08	
Vin »	3.82	3.98	4.90	3.88	4.00	3.77	3.89	4.36	4.02	
Öl och pilsnerdricka 1/3 l	0.21	0.21	0.21	0.21	0.21	0.21	0.23	0.21	0.25	
Barrved m ³	5.96	5.99	6.63	6.55	5.65	5.89	6.52	6.06	5.63	
Björkved »	8.29	8.60	8.30	9.61	7.69	8.93	9.18	8.17	7.05	
Kol hl	2.27	2.76	3.21	2.48	2.45	3.89	3.22	1.93		
Koks »	1.80	1.82	1.84	1.77	1.90	1.92	1.83	1.68	2.08	
Fotogen l	0.22	0.22	0.23	0.22	0.22	0.23	0.22	0.22	0.27	

¹ En detaljerad förteckning över de olika varuslag, som förts under resp. rubriker, återfinnes i bilaga 2.

² Vid beräkningen av äggpriset har antagits, att 18 ägg väga 1 kg.

Formulär till hushållsbok

a. Hus-

Sidans verkliga for-

(Fjärde kvartalshäftet)

Hushållets sammansättning under

Här nedan upptagas *alla* personer, var och en i sin kolumn, vilka under bokföringstiden *helt eller endast delvis* deltagit i eller inackorderade) eller hava egen bostad men äta hemma. Vidare medtagas icke blott egentliga familjemedlemmar, utan antecknas tid och omfattning beträffande förbrukningen.

Obs! Dessa uppgifter om hushållets sammansättning införas här redan vid början av bokföringsåret (jämför 1:a kvartalet här nedan).

Hushållsmedlemmens nummer	Nr 1	Nr 2	Nr 3	Nr 4
Ställning inom hushållet (t. ex. man, hustru, son, dotter, mannens mor, hembiträde, inackorderad flicka, manlig spåsgäst).	man	hustru	dotter	son
Sysselsättning. Uppgift om arbetets art och omfattning lämnas även för hustru och barn, för så vitt de haft sådan sysselsättning, som inbringat kontant förtjänst.	textil- arbetare	kontorsstäm- ning 2 timmar varje dag	springfliska i blomsteraffär 4 timmar varje vardag	
Födelseår och -dag.	21/2 1891	15/11 1895	2/9 1912	23/2 1921
Tid för förbrukningen. Här anges, om vederbörande deltagit i förbrukningen under hela kvartalet eller endast en del av detsamma (t. ex. hela kvartalet, fr. 1 nov. t. o. m. 31 dec.).	hela året utom 25-30 juni	hela året	hela året	inack. i sta- den 1/9-18/12, 10/1-10/6
Vilken del av förbrukningen? Här anges, om vederbörande deltagit i hela förbrukningen eller endast i en del av densamma (t. ex. allt, endast bostad, endast middag).	allt	allt	allt utom kläder	ej mat o. bo- stad under skolförminne- na
Övriga upplysningar om förhållanden, som under bokföringstiden påverkat hushållsmedlemns förbrukning (t. ex. bortresa, sjukdom)	bortrest 25-30 juni	hustrun slutade med sitt extraar- bete (kontorsstämning) den 1 nov.		även hemma- päste (7 d.) o. springfliska samt 19 söndagar under året

I hushållet använda produkter under fjärde kvartalet,

Under kvartalet i hushållet använda produkter från egen (el. arrenderad) trädgårdstjärpa (jfr sid 91)			Under kvartalet i hushållet använda produkter från egna husdjur (jfr sid. 91)			Under kvartalet erhållna gåvor, understöd o. d. in natura (matvaror, kläder, skodon, bränsle o. s. v.)		
Varuslag (Potatis, rotfrukter, grönsaker, bär o. s. v.)	Ungefärlig mängd	Värde, kr.	Varuslag (Fläsk, ägg, slaktade höns, kaniner o. s. v.)	Ungefärlig mängd	Värde, kr.	Varuslag	Mängd	Värde, kr.
potatis	100 kg	12.-	kycklingar	3 st.	3.-	skumpor åt		
rödbetor	2 kg	1.-				nr 3	1 par	1.50
skärbönor	2 kg	1.-						

och bearbetningskartolin.

Bilaga 1.

hållsbok.

mat = 21.5 x 32 cm.

Hela bokföringsåret.

hushållets förbrukning. Sälunda antecknas här barn, även om de, t. ex. för skolgång o. d., tidvis bo på annan ort (i skolhushåll även inackorderade, inneboende, spisgäster, tjänare, fosterbarn o. s. v., varvid särskilt iakttages, att för var och en av dem talshäftet, sid. 2—3). Om förändringar i hushållets sammansättning inträffa under året, göres omedelbart anteckning

Nr 5	Nr 6	Nr 7	Nr 8	Nr 9	Nr 10
inneboende man	inneboende man				
murare	plåtklagare				
omkr. 45 år	omkr. 30 år				
15 juni - 15 sept.	fr. o. m. den 9 okt. till bok- föringsårets slut				
bostad och frukost	endast bostad				
bortflyttad 15 sept.					

Förråd vid bokföringsårets slut m. m.

Under kvartalet på annat sätt (utan särskild utgift för hushållet) erhållet tillskott av livsmedel el. bränsle (genom bärplockning, fiske, hopsamling av ved o. s. v.)			Förråd av viktigare livsmedel och av bränsle vid bokförings- årets slut			Förmåner in natura, som under bok- föringsåret åtnjutits av hushållet eller någon dess medlem	
Varuslag	Mängd	Värde, kr	Varuslag (Potatis, mjöl, salt fläsk, ved o. s. v.)	Mängd	Värde, kr.	Förmåner	Värde per år, kr.
plöckat lingon	20 l	6:-	potatis	50 kg	6:-	Fri bostad	
fiskat gädda	5 kg	7:50	vetemjöl	12 kg	4:-	Fri vedbrand	
" abborre	2 kg	3:-	salt fläsk	5 kg	9:-	Fritt lyse	
			lingonsylt	-	5:-	Fria kläder för nr* 1 (ar- (uniform, arbetskläder o. s. v.)	
			saft	7 liter	7:-	betshävar	10:-
			sojörkved	1 1/2 kubm	15:-	Fria resor för nr*	
						Fri läkarvård o. medicin för nr* 1 o. 2	50:-

* Personens nummer angives enligt ovanstående tabell över hushållets sammansättning.

Veckan nr 15 den 28/8 - 3/9 1922.

Utgifter för matvaror m. m.	Specifikation av inköpets art och mängd	Söndag	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Summa för veckan		
		kr. öre	kr. öre	kr. öre	kr. öre	kr. öre	kr. öre	kr. öre	kr.	öre	mängd
Mjök: oskummad	2+2+2+2+2+2+2 lit.	62	42	42	42	42	62	42	3	26	16 liter
separerad, handskum., kärn-	2+1/2 lit.		16						38	2	liter
Grädd	0.2 + 0.1 + 0.1 lit.	40			10	12	10		40	0.4	liter
Smör	1/2 + 1/2 kg				55			1 10	1 65	0.75	kg
Margarin (även smörblandat)	1/2 kg		63						63	0.5	kg
Fett o. flott											kg
Ost									75	0.5	kg
Ägg	1/2 tjög + 1/2 kg		90				75		90	12	st.
Färskt kött: nötkött											kr
kalvkött											kg
malet kött	0.6 kg. köttfärs			85					85	0.6	kg
annat kött (angives närmare)	1/4 kg. teablever						75		75	0.25	kg
Salt kött (ej smörgåsmat)											kg
Fläsk: färskt	3/4 kg. kotlett							1 88	1 88	0.75	kg
salt el. rökt (ej smörgåsmat)											kg
Charkuterivaror: korv, sylta											kg
färdiglagad mat, smörgåsmat	lungmos				50				50		kg
Fisk: färsk sill o. färsk strömming	1 kg. strömming							45	45	1.0	kg
färsk annan fisk											kg
salt sill o. salt strömming											kg
salt o. torkad annan fisk											kg
Konserver (av kött, fisk, skaljur)											kg
Mjöl: vete-											kg
råg- o. rågsikt	3 kg. råg- o. vete, 3 kg. sikt o. 33 st.						1 71		1 71	6.0	kg
annat (angives närmare)	1/2 kg. potatismjöl		20						20	0.5	kg
Gryn o. flingor (angives närmare)	1 kg. havregrön			40				65	1 05	1.3	kg
Matbröd: hårt bröd											kg
grovt, mjukt rågbröd	1/2 kg.		35						35	0.5	kg
sötlimpa, siktbröd	0.5 + 0.5 + 0.45 kg			30		30		25	85	1.45	kg
mjukt matbröd av vete											kg
Kaffebröd: enklare vetebr., skorp.	5 st. mandelbröd	25							25	0.2	kg
småbröd, bakelser, kex	3 st. wienerbröd				30				30		kg
Potatis	1/2 kg. semaler (50 st)										kg
Grönsaker o. rotfrukter: färska	1/2 kg. röppötter (100 st)			50		30		10	80	1.0	kg
torkade (gula ärt, bruna böa m. m.)	10 st. paprika (100 st)										kg
konserverade											kg
Frukt o. bär: färska	2 lit. blåbär, 1 st. citron						1 00	15	1 15	2.0	liter
torkade (katrinpl., nypon m. m.)	1/2 kg. pingöpplan		65						65	0.5	kg
konserverade											kg
Socker o. sirap	1/2 kg. bit		23				21		44	1.0	kg
Karameller, choklad o. a.sötsaker											kg
Kaffe (rostad el. orostat angives)	1/4 kg. rostad							80	80	0.25	kg
Te o. kakao											kg
Kryddor m. m. (salt, jäst o. d.)	salicylsyra för sylta							10	10		kg
Andra matvaror (angiv varuslag)	1 kg. träftar						2 50		2 50		kg
Dryckesvaror: spritdrycker	1 lit. rosat brännvin						3 25		3 25	1.0	liter
vin											liter
öl, pilsner, porter (klass II)											flask.
svagdricka, läskedr., mineralv.	5 lit. svagdricka						80		80	5.0	flask.
Tobak (cigarretter, cigarrer, snus)											kg
Regelb. förtäring utom hemmet	fuktst på matberöring		80	80	80	80	80	80	4 80		kg
Tillfällig förtäring utom hemmet	kaffe, öl				35			35	70		kg
Summa utgifter för matvaror m. m.		1 08	4 44	2 22	2 02	1 24	12 50	7 05	23 00		

Obs! Här antecknas, om några särskilda förhållanden påverkat förbrukningen eller veckans inkomster och utgifter (t. ex. bortresor, gäster, sjukdomsfall, arbetslöshet, utbekommande av ackordsöverskott) *1 st. ärt fuktst utel denna vecka. Tre gåster på fredag.*

Övriga utgifter	Specifikation av utgiftens art	Söndag	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Summa för veckan		
		kr. öre	kr. öre	kr. öre	kr. öre	kr. öre	kr. öre	kr. öre	kr. öre		
Bostad: hyra el. motsvarande avgift	hyra för månad				40 00				40 00		
reparations- o. flyttningskostn. m. m.											
Bränsle o. lyse: ved	1/2 kbm			4 40					4 40		
kol o. koks	hl										
gas	kbm										
fotogen	liter										
elektr. ström*	kwt										
annat bränsle o. lyse	trädsticker		40						40		
Skatter											
Förenings- o. försäkringsavgifter											
Inventarier: anskaffning	möbler, stängkåder, linne, servis, köksaker, verktyg o. d.										
reparationer o. underhåll	reparering av festiva			50					50		
Kläder: anskaffn. o. sömlön	(för nr. 1) **										
underhåll o. rep.	(för nr. 2) **					3 50	1 25		4 75		
sybehör o. d.	skåp							20	20		
Skodon (ansk. o. lagn.)	(för nr. 2) **						25		25		
Barnens undervisning	resor t. skol., inack.				10 00				10 00		
Böcker, fortbildning	föreläsning							25	25		
Tidningar	Idrottsbladet							25	25		
Skrivmateriel, porto, telefon	flyerböcker				10				10		
Läkare, medicin o. sjukhusavg.											
Kroppsvård	(bad, klippn. o. d.)				1 25				1 25		
Rengörings- o. tvättmedel	stuckborste						25		25		
Tvätt o. strykning (utom hemmet)											
Arbetshjälp i hemmet, tjänare											
Gåvor, understöd t. anhöriga o. d.											
Nöjen o. förströelser: inträdesbilj. o. avg.	radiolicens					10 00			10 00		
leksaker, idrotts- radio- o. a. materiel	anskaffning (200 kr.)						2 00	15	2 15		
Resor: arbets- o. torgresor	multivox (100 kr.)										
andra resor (ej t. skolan, se ovan)	biljett	1 00							1 00		
utg. för velociped, motorfordon o. d.											
Ränta å lån											
Utg. för trädgård o. husdjur											
Andra utgifter (angiväs närmare)	lottsedel					2 10			2 10		
* Angiv betalnings sätt o. avgifter m. m. för elektr. ström på sid. 90.		Summa övriga utgifter		1 00	20	5 00	41 60	26 20	2 70	40	78 10
** Angiv enligt tab. över hush. sammansättning på sid. 88-89 sumret å den personen, för vilken inköpet gjorts.		Utgifter för matvaror m. m.		1 08	4 24	2 27	2 02	1 84	12 50	7 05	33 00
		Samtliga utgifter		2 08	4 44	8 27	44 62	28 04	16 20	7 45	111 10

Inkomster under veckan:	Kr.	Öre	Veckosammandrag:	Kr.	Öre
Mannens inkomst av yrke eller tjänst	55	00	Kontant i kassan vid veckans början	12	50
Mannens biinkomster			Kontanta inkomster u. veckan (se vidstående summa)	100	84
Inkomst av reservarb. (statl. el. kom.) vid arbetslöshet			Uppåtagna lån		
Hustruns arbetsinkomst	5	00	Uttaget ur bank	20	00
Barnens bidrag till hushållet			Återbetkomna utlånta medel	2	50
Inkomst av inackord. o. uthyrning: { familjemedl. andra	10	00	Summa	135	84
Understöd, uppuren sjukhjälp, pension o. d. (därav understöd på gr. av arbetslöshet kr. öre)					
Emottagna gåvor i kontanter			Kontanta utgifter under veckan (se ovan)	111	10
Influtna räntor på postsparkbankkonto (ej utlånta)	6	34	Återbetalning av lån (räntor ej inberäknade)		
Inkomst av försälda produkter (angiväs närmare)			Insättning på bank införad ränta på postsparkbank	6	34
Övriga inkomster (angiväs närmare)	24	50	Utlånat		
Samtliga inkomster	100	84	Kontant i kassan vid veckans slut	18	40
			Summa	135	84

(Fjärde kvartalshäftet)

Allmänna uppgifter om bostad m. m.

(Nedanstående frågor besvaras i tillämpliga delar av alla hushåll.)

1. Bebor hushållet a) hyrd bostad? ja (Årshyra 600:- kr.)
 b) fritt upplåten » ? (Ungefärligt hyresvärde per år kr.)
 c) egen » ? (» » » » kr.) jfr sid. 91.
 d) bostadsföreningslägenhet? (» » » » kr.) » » »

Obs! Om hushållet bebor eget hus (hem) eller bostadsföreningslägenhet, torde jämval de å följande sida begärda uppgifterna lämnas.

2. Boningshusets beskaffenhet: a) huvudsakligt byggnadsmaterial (tegel, trä)? trä
 b) antal våningar i höjd (étager)? två
 c) bostadens golv (trä, sten etc.)? trä

3. Bostadens storlek (antal rum och kök)? tre rum och kök

Boningsrummens längd, bredd och höjd:

	Kök	Kökrå	Rum nr 1	Rum nr 2	Rum nr 3	Rum nr 4	Rum nr 5
Längd . . meter	4.2	—	4.5	3.1	3.1		
Bredd . . »	2.9	—	2.3	2.5	2.5		
Höjd . . . »	2.7	—	2.7	2.7	2.4		

*Öregelbundet godnyttiga 3.1 } kallrum
Sälsk. rum 2.5 }*

4. Särskilda utrymmen och bekvämligheter samt avgifter därför:
 a) tambur eller hall? tambur (golvyta 2.1 × 1.3 meter)
 b) badrum? nej duschrum? ja
 c) centraluppvärmning? nej värmvatten? nej
 Särskild ersättning härför, som ej är inräknad i ovan angivna hyra, per år kr.
 d) kokgas? nej
 e) elektriskt ljus? ja elektrisk ström för kokning och uppvärmning? nej

Betalsätt och avgifter för den elektriska strömmen:

Per kilowatt-timme	Per lampa (ljuspunkt)	Annat betalsätt (Kapitalutlägg för andelar, årskostnad etc.)	Ström för kokning och uppvärmning
Pris per kw öre	Avgift per år o. lampa <u>för 25</u>		Pris per kw öre
Mätarhyra kr.	<u>vaflampa 10-kr. för större 12-kr.</u>		
Andra avgifter.....	Andra avgifter —		
	Antal lampor <u>8</u>		
	(Ljusstyrka <u>4st 25 w, 4st 40 w</u>)		

- f) vattenledning? ja (Särskild vattenavgift? 40:- kr. per år); brunn? (Avstånd från boningshuset? meter)
 g) skafferit? ja matbod? nej
 h) matkällare? ja
 i) tvättstuga? ja
 j) vattenklosett? ja torrklosett? avträd på gården?

Obs! Erläggas för bostaden några andra avgifter, som ej inräknats i ovan (punkt 1) angivna årshyra?

Hyra för tvättstuga 1:- kr. per gång

5. Har hushållet under bokföringsåret använt särskild sommarbostad? ja
 Eget hus? ja Hyrd bostad? Kolonistuga?
 Hyresbelopp för sommarbostaden? kr.

hållsbok.

6. Har hushållet trädgårdstappa? *ja*
- a) Egen? *ja* Arrenderad? Ungefärlig storlek? *300* kvm.
- b) Avgift för trädgårdstappan per år? kr.
- c) Under hela bokföringsåret skördade produkter i trädgårdstappan:

Varuslag (Potatis, rotfrukter, grönsaker, bär o. s. v.)	Ungefärlig mängd	Värde, kr.
<i>potatis (5+5+20+170 kg)</i>	<i>200 kg</i>	<i>20:-</i>
<i>rodbetor</i>	<i>4 kg</i>	<i>2:-</i>
<i>strävbönor</i>	<i>2 kg</i>	<i>1:-</i>
<i>äpplen</i>	<i>5 liter</i>	<i>1:-</i>
<i>jordgubbar (2+4+3+1 liter)</i>	<i>10 liter</i>	<i>7:50</i>

7. Under hela bokföringsåret erhållna produkter av egna husdjur:

Varuslag (Fläsk, ägg, slaktade höns, kaniner o. s. v.)	Ungefärlig mängd	Värde, kr.
<i>ägg</i>	<i>5 kg</i>	<i>7:50</i>
<i>slaktade höns och teckelringar</i>	<i>10 st.</i>	<i>15:-</i>

Särskilda uppgifter för ägare av eget hus (hem).

(Uppgifter lämnas även för egen sommarbostad.)

- Sommarstuga.*
1. Fastighetens taxeringsvärde? *2000:-* kr.
 Därav: markvärde? *1000:-* kr.
 byggnadsvärde? *2000:-* kr.
2. Återstående skuld å fastigheten vid bokföringsårets början? *2200:-* kr.
3. Huru mycket har under bokföringsåret utgivits i kapitalavbetalning? *200:-* kr.
 » » » » » » » » ränta? *129:-* kr.
 Tillhoppa *229:-* kr.
4. Huru mycket har under bokföringsåret utgivits för egendomen
 för underhåll? *målning och tapetsering* *50:-* kr.
 » försäkringar? *brandförsäkring* *4:50* kr.
 » skatter? *12:35* kr.
 » andra utgifter? *solning* *3:-* kr.
5. Uthyres någon del av fastigheten? rum och kök, årshyra kr;
garageplats årshyra *45:-* kr;

Särskilda uppgifter för innehavare av bostadsföreningslägenhet.

1. Lägenhetens åsatta värde? kr.
2. Lägenhetens inköpspris (år 19.....)? kr.
 Därav: intill bokföringens början erlagt kapitalbelopp (insats och amortering)? kr.
 återstående skuld å lägenheten? kr.
3. Sammanlagda avgifter till föreningen under bokföringsåret? kr.
 Därav: till amortering av skuld å lägenheten? kr.
 » ränta och övriga utgifter? kr.
4. Lägenhetsinnehavarens sammanlagda kostnader under bokföringsåret för inre reparationer? kr.
5. Kontant utdelning från föreningen till lägenhetsinnehavaren? kr.

ningskartolin.

hushållen. För grupper av hushåll har en kartolin med i huvudsak samma uppställning kolumner begagnats.

Summa	In natura	4 kv.	3 kv.	2 kv.	1 kv.	UTGIFTER				1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	In natura	Summa
787 89		197 63	197 63	197 63	195 -	Bostad	Skrivm. o. d.	2 28	1 35	1 35	2 15				7 07
787 89		197 63	197 63	197 63	195 -	hyra	skrivmater.	2 28	1 35	1 35	2 15				7 07
						sommarbost.	porto								
						rep. o. flytt.	telefonabon.								
							telegr. m. m.								
207 63		207 63				Skatter	Sjukvård	3 50	11 10	23 20	12 43	30 -		80 23	
262 03		166 75	38 86	22 96	33 46	Fören. o. förs.	läkare	3 -			4 -	20 -		27 -	
73 40		11 -	14 20	8 -	10 20	fackfören.	tandvård		7 -	17 -	1 50			25 50	
						andra fören.	medicin	50	4 10	6 20	6 93	10 -		27 73	
						polit. fören.	sjukhusavg.								
1 80		1 80				sjuks o. begr.	barnbördsutg.								
42 45		17 25	7 45	6 55	11 20	livv. o. kap.	annat								
30 73		16 70	17 21	8 41	8 41	olycksf. förs.	Kroppsvård	3 25	4 75	4 -	4 25			16 05	
						brandförs.	räkn., klippn.	3 -	4 25		1 50			8 75	
						andra förs.	bad		50	1 -	1 -			2 50	
						pensjonsavg.	handv., tekn. pr.	25		1 50	1 55			3 30	
						ej spec.	annat		1 50					1 50	
80 81		22 81	17 25	17 30	23 45	Inventarier	Reng.-med.	12 53	6 34	10 96	4 59			34 42	
28 55		2 35	13 15	3 50	9 55	möbler	tvättmed.	8 23	6 34	7 76	2 98			25 11	
2 90					2 90	sängkläder	putsmed	50		30	61			1 41	
4 20					4 20	linne	färg	3 -		2 90	1 -			6 90	
25 40		13 25	1 50	7 50	3 05	kökssak. glas	borstar								
7 05		4 70	60		1 75	järnvaror	annat	1 -						1 -	
1 45					1 45	annat	ej spec								
10 61		2 41	2 -		6 20	reparat	Tvätt, strykn.		2 25		2 25			4 50	
						ej spec	Arbetshjäl	4 -	4 -	2 50				10 50	
266 85		96 22	64 61	80 22	23 20	Kläder	tjänare								
78 75		76 -	2 75			gångkläd	tillfäll. hjälp	4 -	4 -	2 50				10 50	
55 06		5 45	24 55	16 15	8 90	underkläd	Gävor	6 -	16 25	9 -	28 50			59 75	
32 -		7 50	10 50		14 -	hattar o. d	t. fam.-medl.								
60 95		4 20	18 -	38 75		tyg, garn	t. andra	6 -	16 25	9 -	28 50			59 75	
20 85		3 07	7 56	7 92	2 30	sybehör	period. underst.								
8 -					8 -	sömlin	Nojjen o. d.	7 60	5 15	15 70	4 10			32 55	
11 25			1 25			annat	avgifter	7 60	5 15	15 70	4 10			32 55	
							radio, fotom. spel								
						ej spec.	leksaker								
123 75		48 75	22 -	30 -	23 -	Skodon	idrottsmat.								
102 25		40 75	18 -	30 -	13 50	skor	Arb. o. torgres.	2 30	7 15	60	3 55			13 60	
						galosch. o. d.	Andra res.	3 90		23 05	6 35			33 90	
						läder o. mat.	reparat.								
21 50		8 -	4 -		9 50	reparat.	Utg. f. eg. ford.								
						diverse	Ränta								
						ej spec.	Arbetsavg.	1 40		15 35				16 75	
						ej spec.	Utg. f. trädg.								
						Barn. underv.	Utg. f. husdjur								
						avgifter	Utg. f. fastigl.								
						materiel	Utg. f. tj. et. yrke								
						skolresor	annat								
						inackord.	Andra utg.	21 20	13 25	14 25	6 -			56 -	
							lottsedlar	5 35	4 55	4 90	6 -			20 80	
1 75					1 75	Böcker o. d.	blommor	15 85	9 30	10 05				35 20	
1 75					1 75	böcker	frakt								
						kurser	annat								
						ej spec.	ej spec.								
13 55		2 85	4 70	2 30	3 70	Tidningar	Sa övr. utg (brutto)	459 43	455 02	493 55	831 34	24 -		2 263 34	
10 30		2 85	3 55	1 60	2 30	dagl. tidn.	Sa övr. utg. (netto)	458 03	455 02	478 20	831 34	24 -		2 246 59	
3 25		1 15		70	1 40	veckotids o. d.	Sa utg. f. övrigt	439 66	361 77	353 29	373 20	34 10		1 682 62	
							Saml. utg. (netto)	897 69	816 79	832 09	1 224 54	58 10		3 229 21	

ANM.:

Summa	In natura	4 kv.	3 kv.	2 kv.	1 kv.	U T G I F T E R	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	In natura	Summa	
1 582 62	34 10	393 80	353 89	361 77	439 66	Födo- o. njutin.-å.	Bröd	25 39	14 18	15 71	18 13		73 71
528 24		141 41	119 55	131 21	136 07	Lanthusk.pr.	hårt rågröd	2 91	1 98		2 65		9 44
258 29		71 46	66 19	62 16	58 48	osk mjölk	mj. grovbröd			3 98	3 17		7 12
11 96		70	56	3 06	7 67	sep. mjölk	sötlimpa	2 65	1 05				3 70
129 58		34 30	29 19	30 56	35 73	grädde	matbr. av vete	50	1 -				1 50
27 45		6 95	6 60	6 05	7 85	smör	skorpor						2 55
3 80		1 30	60	30	1 60	margarin	kaffebröd	19 33	1 60	75			49 40
38 83		9 24	6 96	10 10	11 93	fett o. flott	småbröd		6 -	5 50	12 61		30 50
58 14		16 26	9 45	19 18	13 65	ost	Potatis	6 72	3 38	13 06	12 57	13 -	48 73
2 84 39		72 47	66 29	68 45	77 18	ägg	Gröns., rotfr.	1 91		85	1 60		4 36
25 63		5 10	6 63	8 40	5 50	Kött m. m.	kål	95		5 12	2 90		8 97
38 25		11 97	12 86	8 78	4 64	f. nötkött	lök o. gurka			2 50	5 98		8 98
41 37		10 17	12 53	8 40	10 27	f. kalvkött	tomater			2 85	25	10 -	13 10
6 18		1 77		3 31	1 10	malet kött	a. f. gröns.	50			40	1 -	1 90
4 60		4 60				f. fäskött	morötter						1 -
1 50				1 50		inälvor	kålrotter						1 -
39 37		8 85	7 27	8 55	14 70	rödbetor	an. rotfr.	40	1 30	1 20	93	1 -	4 83
13 05		1 05	3 53	3 12	5 35	vilt	salt kött	16	54	31	51		1 58
40 90		10 02	3 80	9 67	17 41	f. fläsk	tork. ärt.		24	23			47
73 54		18 94	19 67	18 22	16 71	s. o. r. fläsk	br. bönor	2 80	1 30				4 10
21 68		4 20	7 -	3 23	7 25	korv, sylta	an. t. gröns.	44 43	24 46	23 28	22 10		114 27
2 47		1 07		80	60	ind.mat., veget.om.	kons. gröns.	26 08	8 -	1 35	6 15		41 58
2			2 -			Fisk	Frukt, bär	9 10	9 40	6 10			24 60
4 60		1 -	1 35	45	1 80	f. sill	äppl., päron	1 50	2 30		39		4 19
2 20			2 20			f. strömm.	apelsiner						19 54
4 94		1 62	55	1 41	1 30	gädda o. abbor.	bananer						7 -
5 47		45	90	57	3 55	an. sötv.fisk	hjortron	4 -	50	1 -	1 50		16 36
17 57		3 -	4 80	4 20	5 57	torsk	hallon o. vinb.	3 75	4 26	5 23	3 12		1 -
118 11	2 10	31 07	26 46	27 42	31 06	kolja	öv. svenska bär						1 -
76 30	2 10	19 -	16 20	17 45	21 75	vilding	an. f. frukt						16 36
6 06		1 36	1 16	1 76	1 78	makrill	tork. fr. o. bär			1 -			1 -
27 74		6 90	7 04	7 20	6 60	blundrefisk	Speccier	68 42	53 92	48 73	63 37		234 46
36				36	57	an. saltv.fisk	socker	17 19	14 44	17 04	36 23		84 70
1 80		3 36	51	36	57	salt sill	sirap	96	1 94	55			3 45
5 65		3 45	1 55	65		salt strömm	karameller	10 75	6 40	7 05	6 03		30 23
6 49		81	1 41	2 37	1 90	an. salt fisk	kaffe	28 15	19 78	16 48	12 48		76 89
45		15	15	15		Konserv. (anim.)	te	1 75	1 25	20	50		3 70
98				75	23	Mjöl	kakao	2 05	3 20	2 25	2 25		9 75
3 98		66	66	99	1 67	vetemjöl	an. kryddor	54	30	23	20		1 97
23				23		rågmjöl	Ovr. animal.	7 03	6 61	4 93	5 -		23 57
85			60	35		rågsiktmjöl	Ovr. veget.	1 50					1 50
						havremjöl	Diverse						
						kornmjöl	Rusdrycker						
						potatismjöl	spritde.						
						an. mjöl	vin						
						Gryn o. flingor	Maldrycker	8 42	2 05	6 40	4 -		20 87
						havregryn	öl, pilsner	1 20					1 20
						korngryn	svaefricka	7 22	2 05	6 40	4 -		19 67
						mannagryn	Tobak	25 50	19 35	15 70	17 50		78 05
						risgryn	cigarretter	25 50	19 35	15 70	17 50		78 05
						andra gryn	an. tobak						
						flingor	Reg. fört. u. h.	25	1 55		2 25		4 05
							Tillf. fört. u. h.						

ANM.:

ningskartolin.

Summa	In natura	4 kv.	5 kv.	2 kv.	1 kv.	KVANTITETER				In natura	Summa		
						Födo- o. njutnämnen							
2 148	40	589	523	582	451	Lanthush.spr.	Bröd	8 75	6 65	10 95	28 56		54 91
1 227	50	322	320	296	279	osk. mjölk	hårt rågbröd	3 50	1 50	2 25	2 50		9 75
4	80	25	20	1 10	3 25	sep. mjölk	mj. grovbröd	4 45	1 75	7 90	6 30		14 20
59	90	14 85	13 90	15 55	15 60	grädde	sötlimpa	80	1 60				6 20
24	-	5 50	6 -	5 50	7 -	smör	matbr. av vete						2 40
3	40	1 20	50	30	1 40	margarin	skorpor		1 50	80			2 60
26	80	6 60	5 30	6 50	8 40	fett o. flott	kaffebröd				19 76		19 76
8	00	229	178	258	135	ost	småbröd		86	62	90	300	448
183	79	73	72	31	50	ägg	Potatis	2 50	3 -	3 -	46 49	25 -	79 99
18	05	3 50	4 45	6 70	3 40	Kött m. m.	Gröns., rotfr.						7 27
26	55	8 -	8 80	6 45	3 30	f. nötkött	kål				7 27		11 96
29	50	7 70	8 40	6 15	7 25	f. kalvkött	lok o. gurka			1 50	7 80		9 30
4	3 75	3 75				malet kött	tomater	2 -			2 -	5 -	9 -
26	-	5 45	4 85	5 55	10 15	f. färkätt	morötter					5 -	5 -
8	37	65	2 20	2 05	3 47	fägel o vilt	kålrotter					5 -	14 58
22	75	7 85	2 80	7 80	14 30	salt kött	rödbetor						5 -
36	19	36	19			f. fläsk	an. rotfr.	50	2 -	1 -	1 50		5 -
32	-	7 40	8 10	7 -	9 50	s. o. r. fläsk	tork. ärt		1 -	50			1 50
3	30	1 30		1 -	1 -	kory, sylta	br. böror				3 88		3 88
1	20		1 20			malade fisk.mat.,smörg.m.	konst. gröns.				3 10	10 -	13 10
5	80	1 40	1 80	50	2 10	Fisk	andra gröns.	67 99	28 -	33 75	26 45		216 19
2	30		2 30			f. sill	Frukt, bär	53 99	7 -	1 50	17 -		78 99
15	-	4 20	1 80	4 60	4 40	f. strömm.	äppl., päron	13 50	19 50	14 25			47 25
4	40	50	1 -	20	2 -	gädda, abbor.	apelsiner	1 -	1 50		25		2 75
340	75	6 -	22	50	74	an. sötv.fisk	bananer						2 75
216	-	6 -	32	-	45	torsk	björtrön						44
27	-	6 -	5 -	8 -	8 -	kolja	hallon o. vinb.			18 -	51 -		69 -
90	-	22	-	22	-	viding	öv.svenska bär						4 67
25						makrill	an. f. frukt						13 09
5	-	1 -	1 50	1 -	1 50	flundrefisk	tork. fr. o. bär				44		44
2	50	1 50	75	25		an. saltv.fisk	konst. frukt	52 78	45 32	47 92	108 51		277 66
10	40	1 50	1 80	4 10	3 -	salt sill	Specierier	40 40	33 90	40 50	87 -		201 80
1	50	50	50	50		an. salt fisk	socker	1 70	3 40	1 -			6 10
2	-					Mjöl	sirap	7 -	5 20	4 40	3 55		20 15
6	-	1 -	1 -	1 50	2 50	vetemjöl	kaffe	18	12	22	25		3 70
50	40					rägmjöl	te	50	70	50	50		22 -
8	-					rägsikt mjöl	kakao	3 -	2 -	1 50	6 -		12 50
						havremjöl	salt				11 41		11 41
						kornmjöl	karameller						
						potatismjöl	Ovr. animal.						
						an. mjöl	Ovr. veget.						
						Gryn o. flingor	Rusdrycker						
						havregryn	spridrycker						
						korngryn	vin	32 -	19 -	20 -	75 -		246 -
						mandagrjn	Maltdrycker	6 -					6 -
						risgrjn	öl, pilsner	26 -	19 -	120 -	75 -		240 -
						andra gryn	svagdricka						
						flingor	amnt. ämne				7 03		7 03
							Bränsle och lyse						
8	-	+ 1 -		50	8 50	Ved	A. br. o. lyse	29 -	60 -	62 -	46 -		197 -
3	-			50	2 50	barved	kol	5 -	7 -	1 -			13 -
5	-	÷ 1 -			6 -	björkved	koks	4 -	6 -	25 -	37 -		72 -
						bokved	gas	20 -	47 -	36 -	9 -		112 -
						ribbved	fotoغن						
						annan ved	el. ljus						
							el. värme, koln.						

Systematisk förteckning över inkomsternas, utgifternas och varuposternas rubricering.

I det följande uppräknas det väsentliga innehållet i de olika posterna enligt den nomenklatur som, vad inkomster och utgifter beträffa, tillämpas i tab. 1, 2, 3, 4 och 5 bland huvudtabellerna¹ och vad gäller förbrukade kvantiteter i tab. 7, 8, 9, 10 och 11. Hänsyn har härvid också tagits till den ytterligare uppdelning av posterna, som förekommer i vissa texttabeller.

Inkomster.

Mannens huvudinkomst. Kontanta inkomster från mannens huvudyrke efter avdrag av eventuella omkostnader, men utan avdrag för mannens eller familjens pensionering.

Mannens biförtjänster. Inkomster från bisysslor eller tillfälliga uppdrag (även ss. styrelsemedlem i förening och kommunala uppdrag) med avdrag för omkostnader.

Hustruns inkomst. Inkomst av tjänst eller tillfälligt arbete med avdrag för omkostnader.

Barnens bidrag. Bidrag från barn, som deltaga i förbrukningens *alla* delar.

Inackordering och uthyrning. Inkomst från helinackorderade, inneboende och spisande personer (såväl utom familjen stående som barn och andra familjemedlemmar) samt inkomst av uthyrning av omöblerad del av egen fastighet. Beloppen redovisas utan avdrag för omkostnader; beträffande uthyrd del av egen fastighet komma omkostnaderna därför att minska naturavärdet av nyttjanderätten till den av familjen själv bebodda delen av fastigheten.

Sjukhjälp och understöd. Bidrag såväl från försäkringsföretag som välfärdsinrättningar (fattigvård, arbetslöshetsunderstöd).

Gåvor (kontant och in natura). I regel gåvor från enskilda personer.

Räntor. Ränta på bankkonton, obligationer och utlånade medel samt utdelning på aktier.

Övriga kontanta inkomster. Bruttoinkomsten av försålda produkter från egen täppa, hönsgård o. s. v. och genom försäljning av tomflaskor, lump, gamla inventarier o. d. Återbäring från kooperativa och enskilda butiker. Lotterivinster (även vinst på premieobligationer).

Förmåner in natura. Beräknade värdet av fri bostad, läkare, medicin, fria kläder, fria resor, fri telefon, fria bad och friexemplar av tidningar, i samband med mannens huvudyrke. Däremot ej fri tandvård el. dyl. för skolbarnen. (Beräkningen av hyresvärdet har skett dels på grund av bokförarnas egna uppskattningar, dels med hjälp av uppgifter från hyresräkningen år 1933. Värdet av fri läkare resp. läkare och medicin samt fria resor har i alla förekommande fall åsatts med lika värde beräknat efter speciellt de statliga trafikverkens utgifter härför.)

Övriga inkomster in natura. Beräknat hyresvärde av eget hem, av produkter från täppa, hönsgård o. s. v. efter avdrag av omkostnader (inkl. omkostnader för uthyrd del av fastighet). Som omkostnader för fastighet räknas härvid icke amortering å köpesumman eller förbättringar, som öka kapitalvärdet. (När sist antydda fall varit för handen har givetvis icke alltid kunnat avgöras med säkerhet.) Värdet av insamlade fria nyttigheter (skogsbär, fisk, bränsle, spillkol o. d.). Då den del av den egna skörden, som inlagts i förråd, icke uppföres på detta konto, kommer hela värdet av i täppan skördade produkter icke att räknas som inkomst. (Någon kompensation genom att förråd från föregående år utnyttjats kommer å andra sidan heller icke till stånd, emedan förråd icke räknas som inkomst.)

Utgifter.

Födo- och njutningsämnen.

Matvaror. Posterna på detta konto torde som regel tillräckligt belysas av nedanstående förklaringar till tabellerna över konsumerade kvantiteter. Här skall endast anmärkas, att till posten *salt och kryddor* förts förutom koksalt och kryddor sådana som peppar, ingefära och kanel även ättika, soja, pomeransskal, pepparrot, jäst, bakpulver, klarmedel, essenser, gelatin, salicylsyra och sukat samt att utgifterna för *övriga matvaror* avse kräftor, hummer, räkor, krabbor, makaroner, honung, majonnäs, kaffesurrogat, is, rökning av matvaror, vattenglas, korvskinn, baklön och ostlöpe.

¹ I dessa tabeller redovisas icke s. k. bokföringsposter, d. v. s. banktransaktioner, inköp av värdepapper, återbetalning av lån o. d. Beträffande dylika poster hänvisas till texten sid. 25 och 53.

Dryckesvaror. Jfr nedan under rubriken konsumerade kvantiteter.

Tobak. All slags rök- och tuggtobak ävensom snus.

Förtäring utom hemmet. Mat, kaffe och dryckesvaror å kaféer och restauranter (inbegripet dricks-
pengar).

Bostad. Hyra för eller hyresvärde av vinter- och sommarbostad samt utgifter för hotellrum (utom i samband med semester). Utgifter för reparationer av hyrd bostad. Avgifter för vatten, sotning och trappljus. Flyttningkostnader. Kostnad för centralvärme ej inräknad.

Bränsle och lyse.

Ved. Även kostnader för hemkörning, sågning och huggning av veden.

Kol och koks. Ej träkol och briketter. Även kostnad för hemkörning.

Fotogen.

Centralvärme. Beräknat belopp, som frändragits hyran i fall, då bostaden varit hyrd eller fri. Bränsleutgifterna för av familjen bebodd del av egen fastighet med centralvärme ha förts på resp. bränsleslag.

Kokgas. Även mätaravgift.

Elektrisk ström. Även ström för uppvärmning och kokning. Även mätaravgift.

Annat bränsle och lyse. T. ex. tändstickor, stearinljus, glödlampor, ficklampsbatterier, torv, briketter, tändved, denaturerad sprit, karbid och bensin, som ej använts som motorbränsle eller till tvätt.

Kläder och skodon.

Gångkläder och underkläder. Som gångkläder räknas kostymer, klädningar, byxor, kjolar, kavajer, koftor, blusar, ytterkläder, överdragskläder, förkläden, pälsverk, skinnvästar och damasker och som underkläder skjortor, linnen, tröjor, kalsonger, underklänningar, strumpor och därjämte strumphällare, strumpeband, korsetter, hängslen, kragar till herrskjortor, pyjamas, baddräkter, badkappor, gymnastikdräkter m. m.

Tyg, garn och sybehör. Allt slags tyg och garn till stickning och virkning (men ej till prydnadsbroderi) samt sybehör såsom tråd, knappar, smärre band, resärer och stoppgarn.

Andra beklädnadsartiklar. Hattar, mössor och mindre beklädnadsartiklar, såsom handskar, vantar, skärp, större band, rosetter, kragar till damkläder, slipsar, halsdukar, näsdukar, krag- och manschettknappar; vidare sömlön, färgning, reparation och pressning av kläder samt dessutom fick- och armbandsur, snusdosor, rökpipor, mönster, käppar, paraplyer, portmonnäer, damväskor, smycken, hårspännen, hårnät, färgpåsar, modejournaler och säkerhetsnålar.

Skodon och galoscher. Som skor räknas alla slags skor av läder utom sandaler, vilka vid kontots uppdelning föras till galoscher o. d. samman med gummiskor, bottiner, gymnastiskor, badskor, tofflor och träskor.

Skolagning och material. Betalning till skomakare samt utgifter för läder och gummi till sulor och klackar, tråd och beck, pligg o. d. ävensom skoremmer och skoinlägg.

Skatter (inkl. allm. pensionsavg.). Alla personliga skatter men ej fastighetsskatt och bilskatt.

Inventarier.

Möbler. Förutom det som enligt vanligt språkbruk räknas som möbler ha hit förts mattor, gardiner, tavlor, ramar, armatur, väggur, väckarklocka, blomvas, piano, orgel, större grammo-
foner och radioapparater, symaskin, mangel, kamin, mattvarp, vävlön för mattor, flagga, vägg-
termometer, stege (inomhus-) samt prydnadskuddar och andra prydnadsföremål.

Sängkläder och linne. Madrasser, sängkuddar, täcken, filter samt linne såsom lakan, örngott, hand-
dukar (även köks-), bordsdukar och servietter.

Köksaker, glas, järnvaror. Som köksaker och glas räknas allt porslin och glas som användes vid matlagning och måltider och dessutom matsilver, träskedar, vispar, lampglas, klädhängare, klädstreck, vaxduk, napp, klädnypor och tvättbräda. Som järnvaror räknas oavsett materialet alla slags kokkärl samt strykjärn, dammsugare, golvbonare, ficklampa, verktyg, spik, hink, rivjärn, köttkvarn, mandelkvarn, durkslag o. d. Till denna post ha även förts vissa andra inventarier såsom tomlådor, resväskor, klädorggar samt reparation, målning eller färgning av dessa och övriga inventarier ävensom kork, harts, klister, lim, skurtrasor, toalettpapper, hyll-
papper o. d.

Förenings- och försäkringsavgifter.

Fack- och yrkesföreningar. Även avgifter till arbetsledarföreningar och nödhjälpsfonder.

Politiska o. övriga föreningar. »Övriga föreningar» äro exempelvis nykterhetsföreningar, frikyrko-
församlingar och eldbegängelseföreningar (men ej idrottsföreningar).

Sjuk- och begravningskassor.

Liv- och kapitalförsäkring. Även avgift till understödsfond.

Olycksfallsförsäkring. Ej avgift för försäkring av person i bokförarens tjänst.

Brandförsäkring (av lösöre). Även stöldförsäkring. Försäkring av fastighet har förts som om-
kostnad för fastigheten.

Övriga försäkringar. T. ex. ansvarsförsäkring.

Pensionsavgifter. Avgiften har uppförts, även då den erlagts genom avdrag på lönen.

Barnens undervisning. Skolavgifter och utgifter för privatlektioner (även musiklektioner), ränta å studielån, material (skolböcker, pennor o. s. v.), resor till och från skolan samt inackordering i och för skolgång.

- Tidningar.* Dagliga tidningar och veckotidningar. (Ej facklitteratur och tidskrifter med uppfostrande och allmänbildande innehåll.)
- Böcker o. d.* Även facktidskrifter och tidskrifter med uppfostrande och allmänbildande innehåll, almanacka, jultidning, noter, inbindning av böcker samt avgift till läsecirkel, utbildningskurs, föreläsning och lånebibliotek. (Ej skolböcker.)
- Skrivmaterial, porto, telefon.* Skrivpapper, pennor, bläck o. s. v. (dock ej för barnens skolgång), vykort, blanketter. Även avgift för postfack, flyttning av telefon, telegram och tillfälliga telefonsamtal.
- Tvätt o. strykning utom hemmet.* Även utgifter för mangling och kemisk tvätt. (Ej färgning av tyg eller kläder.)
- Rengöringsmedel m. m.* Utgifter för tvål, såpa, tvättpulver, bläelse, stärkelse, bensin till tvätt, putsmedel, skurpulver, skokräm, bonvax o. d. Även inköp av färg (utom färgpåse), fernissa o. d., grytvaska, skur-, sop-, sko- och klädesborste, piskkäpp o. d., medel mot ohyra, malpåse samt hyra för dammsugare, mangel, tvättstuga och avgift för desinfektion.
- Kroppsvård.* Avgifter för rakning, klippning, ondulering och bad. Inköp av handtvål, tandkräm, hudkräm och andra preparat för kropps- och skönhetsvård samt kam, hårborste, nagelborste, rakdon, locktång, badmössa, gummihandskar o. d.
- Sjukvård.*
- Läkare.* Honorar till privat- och sjukhusläkare (utom tandläkare).
- Tandvård.* Honorar till tandläkare och utgifter för proteser. (Ej inköp av tandborste o. d.)
- Medicin.* Även inköp av fruktsalt och »patentmedicin» men ej av brösttabletter.
- Sjukhusvård m. m.* Även utgift för resa till och från läkare och sjukhus, för massage, sjukgymnastik, förbandsartiklar, ljus- och elektrisk behandling, medicinska bad, glasögon.
- Arbetshjälp i hemmet.*
- Tjänare.* Kontant avlöning åt tjänare men ej värde av fritt vivre.
- Tillfällig hjälp.* Kontanta utgifter för städhjälp o. d. Även avgift till barnkrubba.
- Gåvor.* Endast kontanta gåvor till familjemedlemmar, som ej deltaga i hushållet eller till utomstående personer samt presenter, som inköpts för att givas bort, men ej begagnade kläder o. d. Även periodiskt understöd.
- Nöjen och förströelser.*
- Avgifter.* Inträdesbiljetter till teater, biograf, konsert, cirkus, idrottsplats o. d., radiolicens, avgift till scout-, idrotts- och gymnastikförening eller annan nöjesbetonad sammanslutning. Även arrende av fiskevatten. Hit har även förts barnens fickpengar i fall, där dessa uppgått till lägst omkring 75 öre.
- Idrottsmaterial.* Även ryggsäck, fiskredskap, skjutvapen, ammunition samt lösa kartblad.
- Leksaker m. m.* Leksaker till barnen ävensom utgift för radiotillbehör, fotografikamera, film, framkalling och kopiering, mindre musikinstrument (t. ex. fiol, dragspel, resegrammofon), spelkort samt spelförlust.
- Resor.* Utgifter för biljetter vid såväl arbets- och torgresor som andra resor och avgifter för resgods och pass, men icke utgifter för kost under resan eller för hotellrum i samband därmed.
- Utgifter för egna fordon.* Inköp och underhåll av cykel, bil, båt o. s. v. Även skatt, försäkringsavgift, bensin o. d. för fordonet.
- Ränta å lån.* Även utgifter för omsättning av pantor. (Ej ränta på lån för egen fastighet.)
- Övriga utgifter.* T. ex. inköp av lottsedlar, blomkrukor, blommor (dock ej plantor till egen trädgård), frön och jord till blomkrukor, frakt (utom för resgods), annonsering, fotografering hos fotograf, fotografialbum, julgran med tillbehör, begravningsomkostnader, semester (utom resor men inkl. hotellvistelse och kost i samband därmed), advokatarvode, mat till hund, katt eller burfågel.

Konsumerade kvantiteter av viktigare varuslag.

Matvaror.

Kött och fläsk.

Färskt nötkött. Kött av vuxna nötkreatur.

» *kalvkött.* Vanligen gödkalv men även spädkalv. Vid köp av helä eller halva kroppar har viss del förts till inälvor och ben.

Färskt malet kött. Alla slag. Vanligen kött av nötkreatur och kalv men även av svin.

Färskt fårkött. Även lammkött.

Fågel och vilt. Höns, ankor, gäss, kalkoner, skogsfågel, hare o. s. v. Som vilt räknas även kaniner samt kött av häst och ren.

Salt kött. T. ex. salt oxbringa, salt fårkött, salt tunga. (Ej smörgåsmat.)

Färskt fläsk. Allt färskt svinkött (skinka, sidfläsk, kotletter, fläsklägg o. s. v.). Vid köp av hela eller halva kroppar har viss del förts till inälvor och ben.

Salt och rökt fläsk. Även rimmad skinka. Kvantiteter på 2 hg eller mindre ha förts som färdiglagad mat.

Korv och sylta. Endast kvantiteter om mer än 2 hg. (Ej smörgåsmat.)

*Inälvor.*¹ Även blod, ben, svinfötter, svinhuvud och späck.

¹ Jfr texten sid. 102 angående kvantitetens beräkning.

*Färdiglagad mat, konserver.*¹ Som färdiglagad mat räknas t. ex. metvurst, pastej, leverkorv, salt eller rökt kött och fläsk eller annan smörgåsmat i kvantiteter upp till 2 hg, kokt salt kött, kokt salt tunga o. s. v., rökt ål och lax i skivor, hamburgerkött, blodpudding, paltbröd, sillsallad, sillbullar, kroppkakor, fiskfärs, kåldolmar, kaviar i lös vikt och buljong men även pannkaka, kokta bruna bönor eller ärter och överhuvud taget alla färdiglagade maträtter. Med konserver avses i slutna lådor eller burkar förvarade matvaror av kött, fisk och skaldjur (alltså även exempelvis sill i ostronsås och ansjovis) kondenserad mjölk och gräddade ävensom buljongtärningar.

Fisk.

Färsk fisk. Såväl rensad som orensad fisk.

Sill.

Strömming.

Abborre och gädda.

Torsk.

Kolja.

Vitling.

Makrill.

Flundrefisk. T. ex. flundra, rödspotta, sjötunga.

Annan sölvattensfisk. T. ex. braxen, röding, öring, lax och gös.

Annan saltvattensfisk. T. ex. hälleflundra och kummel.

Salt fisk.

Sill. (Ej i burk eller s. k. kryddsill.)

Strömming. Även torkad. (Ej ansjovis.)

Annan salt fisk. Kabeljo, lutfisk, salt lax, gravad lax, surströmming, böckling, rökt sill, kryddsill (i lös vikt).

Mjölk och gräddade.

Oskummad mjölk. Även filmjölk och råmjölk. (Ej kondenserad mjölk.)

Skummad » . Handskummad och separerad mjölk. Även kärnmjölk.

Gräddade. Även steriliserad gräddade på flaskor. (Ej kondenserad gräddade.)

Smör.

Margarin. (Ej kokossmör.)

Fett och flott. Talg, ister, smult, kokossmör, oliv- och sojabönsolja.

Ost. Även mesost och messmör.

Ägg. Även konserverade.

Mjöl.

Vetemjöl. Endast siktat vetemjöl och alltså ej grahamsmjöl.

Rågmjöl. Toppmjöl, samsikt, sammalet rågmjöl.

Rågsikt mjöl.

Havremjöl. (Ej havremust.)

Kornmjöl.

Potatismjöl.

Annat mjöl. Grahamsmjöl, majsnamjöl, ris mjöl, kokosmjöl, havremust, skorpmjöl.

Gryn och flingor.

Havregryn. Preparerade och opreparerade.

Korngryn.

Mannagryn.

Risgryn.

Andra gryn. Sagogryn, vetegrift, tapiokagryn.

Flingor. Veteflingor, majsflingor, rostat ris.

Bröd.

Hårt rågbröd. Även knäckebröd av vete, delikatessbröd och tunnbröd.

Mjukt grovbröd. T. ex. kavring, ankarstock, surlimpa, »upplandskubb», rågbitar.

Sötlimpa. T. ex. vörtlimpa, kryddlimpa och annat siktebröd men även grahambröd.

Matbröd av vete. T. ex. stora och små franska bröd, bergisbröd, rosenbröd, smörgåsgiffar, smörbröd, tekakor och kungsbröd.

Skorpor. Alla slags skorpor av vete utom socker- och jästpulverskorpor.

Enklare kaffebröd. Mandelbullar, semlor, skorporullar, vetelevar, flätor, kringlor.

*Finare kaffebröd, småbröd.*¹ Wienerbröd, väfflor, strutar, rån, kex, socker- och jästpulverskorpor, småbröd av alla slag (t. ex. pepparkakor), bakelser, tårtor.

Potatis.

Rotfrukter.

*Morötter.*¹

*Rödbeter.*¹

*Kålrötter.*¹

*Andra rotfrukter.*¹ Palsternackor, selleri, jordärtskockor m. m. ävensom blandade rotfrukter.

¹ Jfr texten sid. 102 angående kvantitetens beräkning.

Färiska grönsaker.

*Kål, alla slag.*¹ Vitkål, grönkål, rödkål, blomkål och brysselkål.

*Lök och gurka.*¹ Gurka, rödlök, vitlök, portugisisk lök och purjolök.

*Tomater.*¹

*Andra färiska grönsaker.*¹ Ärter, bönor, spenat, sallad, nässlor, sparris, svamp, rädisor, persilja, dill och kronärtskockor.

*Torkade o. kons. grönsaker.*¹ I slutna burkar förvarade vegetabilier, ävensom vegetabiliska extrakt, inlagda gurkor och saltade bönor.

Torkade örter. Gula och gröna. (Ej kokta.)

Bruna bönor. (Ej kokta.)

Frukt och bär.

Äpplen och päron. Färiska.

Apelsiner.

Bananer. Färiska.

Hallon och vinbär. Färiska.

Hjortron. Färiska.

Övriga svenska bär. Färiska. T. ex. lingon, blåbär, jordgubbar och körsbär.

*Annan färsk frukt.*¹ T. ex. plommon, rabarber, persikor, ananas, citroner, vindruvor.

Torkad frukt och bär. T. ex. blandad torkad frukt, katrinplommon, aprikoser, persikor, äpplen, päron, nypon, russin, korinter, fikon, dadlar, blåbär. Även mandel och nötter.

*Konserverad frukt.*¹ I slutna burkar förvarade frukter och bär ävensom sylt, saft, marmelad och nyponmust.

Socker. Strösocker, bitsocker, syltsocker.

Sirap.

*Karameller.*¹ Även konfekt, marmelad i bitar, chokladkakor och brösttabletter. Till posten har även bidragit en del av barnens fickpengar. Då dylika utbetalats i belopp om högst cirka 75 öre ha de nämligen bokförts som utgift för karameller.

Kaffe. Endast äkta och rostat kaffe. (Orostat har icke förekommit i nämnvärd utsträckning.)

Te.

Kakao. Kakaopulver.

Salt. Endast koksalt för matens tillredning och konservering.

Dryckesvaror.

Spritdrycker.

Vin.

Öl och pilsnerdricka. Maltdrycker med mer än 1'8 viktsprocent alkohol. (Alltså även porter.)

Svagdricka o. läskedrycker. Svagdricka = maltdrycker med högst 1'8 viktsprocent alkohol.

Bränsle och lyse.

(Jfr ovan under rubriken utgifter.)

¹ Jfr texten sid. 102 angående kvantitetens beräkning.

Inköpen av vissa matvaror månadsvis november 1932—oktober 1933 inom 100 hushåll.

Räkenskaperna från 59 arbetar-, 31 tjänstemanna- och 10 medelklasshushåll ha underkastats särskild bearbetning för utrönande av huru inköpen av ägg, socker, apelsiner och fläsk fördelade sig på bokföringsårets månader.

Den lokala fördelningen av dessa 100 hushåll överensstämde rätt väl med den som gällde för samtliga hushåll i huvudundersökningen, varvid dock är att märka, att representationen från de större städerna blivit relativt stark. Genomsnittsinkomsten uppgick bland arbetarna till 3 790 kr., bland tjänstemännen till 4 162 kr. och inom medelklassen till 8 378 kr. per hushåll.

Endast hushåll, som vid bokföringens början saknat nämnvärda förråd av de undersökta varuslagen och som icke erhållit tillskott därav genom gåvor eller egen produktion, ha medtagits. Vidare ha utvalts företrädesvis hushåll, vilkas bokföring började söndagen den 30 okt. 1932. 16 hushåll hade dock något tidigare begynnelse datum.

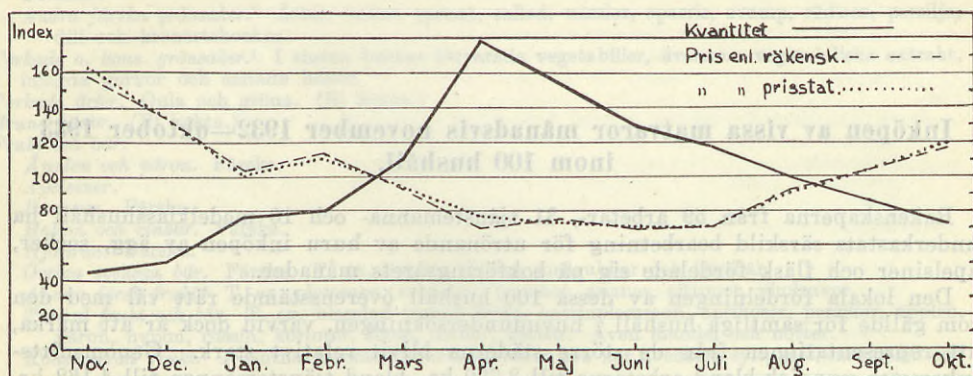
Vid bearbetningen noterades den under varje kalendervecka inköpta kvantiteten och kostnaden härför, varefter dessa data från samtliga 100 räkenskapsböcker summerades vecka för vecka. För hushåll, vilka begynt bokföringen tidigare än den 30 oktober, lades de före detta datum inköpta varorna till i motsvarande kalenderveckor vid slutet av bokföringsåret. Därefter fördelades veckosummorna på årets månader. Månadskvantiteterna korrigerades slutligen i förekommande fall att avse 30 dagar.

Årsförbrukningen av de undersökta varuslagen uppgick i medeltal per hushåll inom specialundersökningen till 813 st ägg, 113.6 kg socker, 26.9 kg apelsiner och 44.6 kg fläsk, varvid dock ej inräknats några obetydliga naturatillskott. Närmast motsvarande genomsnitt för huvudundersökningens samtliga 1 245 hushåll voro 818 ägg, 126.9 kg socker, 24.2 kg apelsiner och 48.3 kg fläsk.

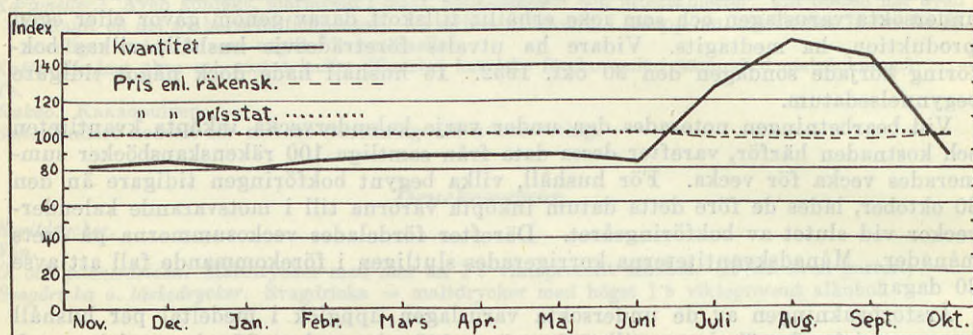
De per 30 dagar korrigerade kvantiteterna för olika månader framgå av tabellen å sid. 237 med tillhörande diagram. För alla fyra varuslagen finner man en mycket utpräglad säsongvariation. Ägginköpen kulminerade under vårmånaderna, närmare bestämt i april, och hade sitt minimum i november och december. Förloppet mellan maximum och minimum tedde sig ganska jämnt. Sockerinköpen voro mycket jämna under hela tiden från november till och med juni, men gingo därefter plötsligt i höjden med kulmen under augusti för att under oktober åter vara nere på den nivå, som var normal för större delen av året. Apelsininköpen voro under bokföringsårets första månad praktiskt taget inga men ökade jämnt och starkt under december och de följande vintermånaderna för att kulminera under mars. Därefter skedde en snabb tillbakagång. I juli var man nere i en förbrukning av $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{4}$ av månadsmedeltalet, och under bokföringsårets återstående månader hade förbrukningen återigen så gott som upphört. Fläskinköpen maximum inföll i december, varifrån nedgången till siffran för januari, som låg under månadsmedeltalet, var starkt markerad. Därefter inträdde åter en stegring i februari och en långsam sänkning under vår och försommar med minimum i juli, varefter inköpen åter ökade till bokföringsårets slut.

Inköpta kvantiteter av vissa matvaror jämte priser härför enligt räkenskaperna och enligt socialstyrelsens prisstatistik. Index tal (månadsmedeltalet = 100).

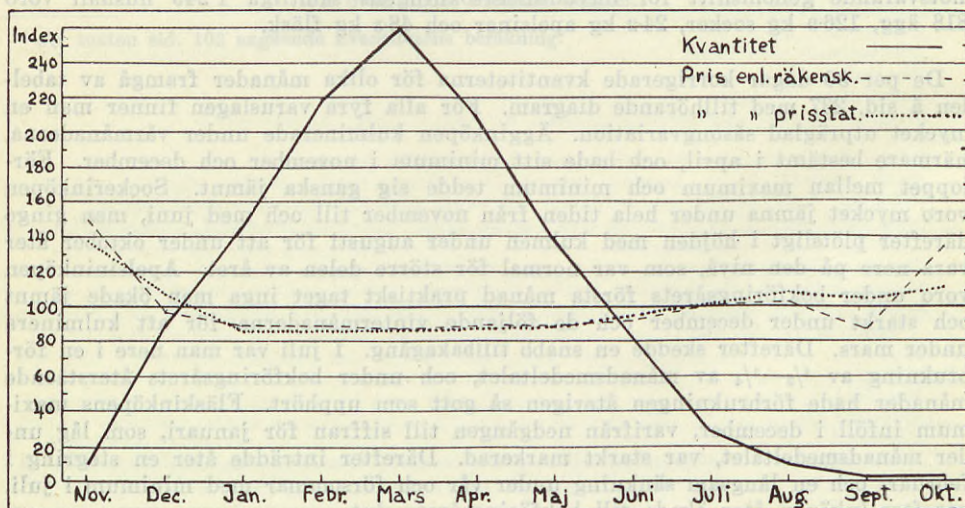
Ägg.

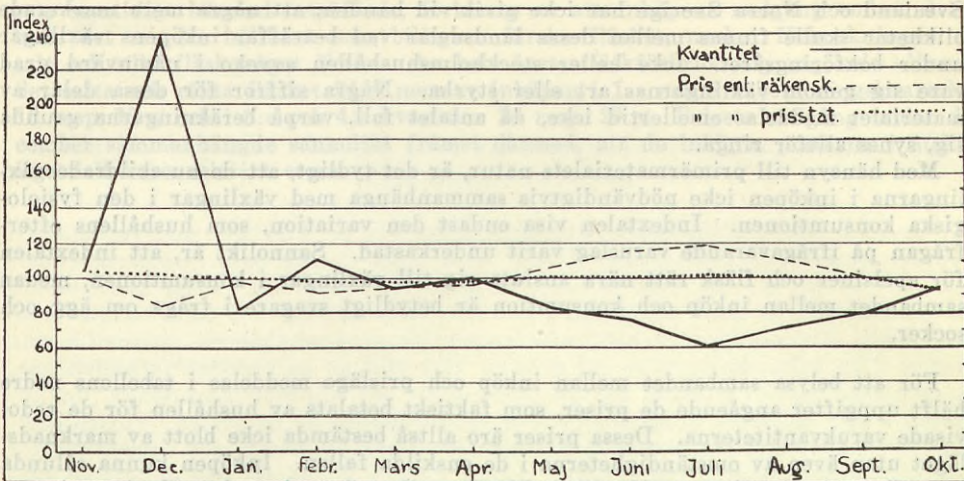
Socker.

Apelsiner.

Fläsk.

Inköpta kvantiteter av vissa matvaror per månad och hushåll jämte härför betalade priser nov. 1932—okt. 1933.

Varuslag	Nov.	Dec.	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Genomsnitt
Kvantitet.													
<i>Absoluta tal.</i>													
Ägg st	30·3	34·3	50·8	53·8	73·3	120·1	104·4	86·3	78·3	66·4	58·0	48·6	67·1
Socker kg	7·81	7·93	7·55	8·05	8·34	8·27	8·29	7·81	11·85	14·50	13·56	8·26	9·35
Apelsiner >	0·20	1·96	3·28	4·88	5·77	4·67	3·11	1·86	0·64	0·23	0·07	0·07	2·23
Fläsk >	3·83	8·78	3·03	4·09	3·48	3·66	3·09	2·81	2·28	2·63	2·91	3·44	3·67
<i>Indextal.</i>													
Ägg	45	51	76	80	109	179	156	129	117	99	86	72	100
Socker	84	85	81	86	89	88	89	84	127	155	145	88	100
Apelsiner	9	88	147	219	259	209	139	83	29	10	3	3	100
Fläsk	104	239	83	111	95	100	84	77	62	72	79	94	100
Pris.													
<i>Absoluta tal (öre per kg).</i>													
Ägg ¹	210	178	139	150	125	95	101	93	94	122	139	155	133
Socker	42	42	42	42	42	42	42	42	41	41	41	42	42
Apelsiner	95	61	56	56	55	56	56	58	64	65	55	86	64
Fläsk	154	130	151	140	145	148	161	177	182	168	154	141	154
<i>Indextal.</i>													
Ägg	158	134	105	113	94	71	76	70	71	92	105	117	100
Socker	100	100	100	100	100	100	100	100	98	98	98	100	100
Apelsiner	148	95	88	88	86	88	88	91	100	102	86	134	100
Fläsk	100	84	98	91	94	96	105	115	118	109	100	92	100

¹ Vid beräkningen av äggpriset har antagits, att 18 ägg väga 1 kg.

En gruppering av hushållen efter deras hemort i Södra Götaland, Norra Götaland, Svealand och Norra Sverige har icke givit vid handen, att några mera markerade olikheter skulle finnas mellan dessa landsdelar vad beträffar inköpens växlingar under bokföringsåret. Icke heller stockholmshushållen avveko i nämnvärd grad vare sig genom växlingarnas art eller styrka. Några siffror för dessa delar av materialet meddelas emellertid icke, då antalet fall, varpå beräkningarna grunda sig, synes alltför ringa.

Med hänsyn till primärmaterialets natur, är det tydligt, att de nu skildrade växlingarna i inköpen icke nödvändigtvis sammanhånga med växlingar i den fysiologiska konsumtionen. Indextalen visa endast den variation, som hushållens efterfrågan på ifrågavarande varuslag varit underkastad. Sannolikt är, att indextalen för apelsiner och fläsk rätt nära ansluta sig till växlingar i konsumtionen, medan sambandet mellan inköp och konsumtion är betydligt svagare i fråga om ägg och socker.

För att belysa sambandet mellan inköp och prisläge meddelas i tabellens nedre hälft uppgifter angående de priser, som faktiskt betalats av hushållen för de redovisade varukvantiteterna. Dessa priser äro alltså bestämda icke blott av marknads-läget utan även av omständigheterna i de enskilda fallen. Inköpen kunna sålunda ha gällt olika kvaliteter vid olika tillfällen eller skett i varierande kvantiteter. På diagrammen ha därför till jämförelse även indextal för socialstyrelsens pris-noteringar prickats in. Dessa avse i princip inköp av viss kvantitet och en fast kvalitet, varvid dock undantag gjorts för apelsinpriset, som gäller den på marknaden vanligaste sorten. Överensstämmelsen mellan prisrörelsen enligt räkenskapsböckerna och enligt prisstatistiken visar sig i stort sett mycket god. Endast serierna för fläskpriset avvika i högre grad.

Det vill synas, som om sambandet mellan pris och inköp vore särskilt starkt ifråga om ägg, ehuru överensstämmelsen icke sträcker sig till varje detalj. Att det i stort sett är priserna, som här reglera efterfrågan, är emellertid uppenbart. Utslagens styrka är därvid beroende av vissa omständigheter, som möjligen äro speciella för här föreliggande fall. Vad inköpen på våren beträffa, måste man sålunda räkna med, att en del av dessa skett för konservering. Inköpskurvans form påverkas då givetvis av huru många av de 100 hushållen, som lagrat ägg. Huruvida proportionen av sådana hushåll svarar mot verkligheten, kan å andra sidan icke avgöras, och häri ligger alltså en reservation för indexseriens allmängiltighet. Till kvantiteternas ökning i april tycks vidare påsken, som då inföll, kraftigt ha bidragit. Påskveckan inköptes sålunda i genomsnitt 38 st ägg per hushåll mot 25 st per vecka under den övriga delen av samma månad och 24 st per vecka under maj månad.

Ett visst samband mellan pris och inköp av apelsiner tycks också bestå, men det är här långt svagare. Med hänsyn till prisseriernas beräkning var ju något starkare samband heller icke att vänta. Till inköpskurvans nedgång på sommaren och hösten har med säkerhet tillgången till svensk frukt denna årstid starkt bidragit.

Socker- och fläskpriserna ha enligt prisstatistikens serier icke varit underkastade några säsongväxlingar, och priserna kunna följaktligen icke ha orsakat inköpens fluktuationer. De stora sockerinköpen under tiden juli—september sättas helt naturligt i samband med då pågående syltning och saftning. Den möjligheten måste dock även beaktas, att konsumtionen av råa bär, fruktgrötar o. dyl., som samtidigt har säsong, kan ha bidragit till förbrukningens uppgång. Om och i vad mån så förhåller sig kan dock icke avgöras på detta material.

Fläskinköpen, slutligen, stego i december som en naturlig följd av seden att äta julsinka, men sjönko i januari, vilket i sin tur torde vara en följd av de stora decemberinköpen. Nedgången under sommaren synes antyda, att man undviker fet

Utgifter för och förbrukade mängder av bränsle och lyse vid olika uppvärmningsteknik.

I nr 1, 2 och 3 bland huvudtabellerna redovisas de utgifter, som belysnings-, uppvärmnings- och köksbränslet dragit inom olika socialklasser, inkomstgrupper, familjetyper m. m., och i tab. 4 och 5 inom skilda landsdelar. Vissa kvantitetstal för motsvarande grupper återfinnas i tab. 7, 8, 9, 10 och 11. Då dessa tabeller avse genomsnitt för samtliga hushåll inom respektive grupper, komma proportionerna mellan olika bränslesorter icke att giva en klar bild av de verkliga förhållandena, ty de flesta hushåll begagna en viss belysnings- och uppvärmningsteknik, huvudsakligen lagd på några få bränslesorter med uteslutande av de övriga. Vidare kommer icke heller den sammanlagda bränslekvantiteten att svara mot utgifterna för bränsle och lyse, emedan kvantitetstal saknas för den del därav, som motsvarar hushållens utgifter för centralvärme. På grund härav har det ansetts nödvändigt komplettera den bild av bränslebudgeten, som erhålles av ovan antydda tabeller, med uppgifter för hushåll, som grupperats efter den belysnings- och uppvärmningsteknik, som använts. Denna kompletterande utredning äger givetvis intresse huvudsakligen ur bränsleteknisk synpunkt, medan bränsle- och lyseproblemets sociala sidor hellre studeras å ovan citerade tabeller.

I följande tabeller redovisas ett urval av hushåll ur arbetar- och lägre tjänstemannaklassen, som tillhöra de mellersta välståndsgруппerna¹ och alltså leva på ungefär samma ekonomiska nivå. Hushåll utan centralvärme redovisas för sig (tab. 1 och 3) och hushåll med centralvärme för sig (tab. 2 och 4). Då bland de senare icke medtagits hushåll, vilkas bostäder väl varit försedda med värmeledning men som själva skött uppeldningen av densamma, erhåller man enligt tab. 4 förbrukningssiffror, som i stort sett endast avse köksbränsle och belysning. Hushåll med och utan kokgas ha överallt särskilts. Vidare ha endast hushåll med elektrisk belysning medtagits (i hela hushållsboksmaterialet ingå blott 2 hushåll, som sakna tillgång till elektricitet), varvid dock hushåll, som begagnat elektrisk ström för kokning eller uppvärmning, fränskilts. För att icke frekvensen av hushåll med bostäder av olika storlek må påverka resultatet inom de så erhållna grupperna, ha hushållen uppdelats efter bostadens storlek i vissa lägenhetskategorier. Genom denna uppdelning erhålles dessutom viss möjlighet studera bränsleåtgången inom hushåll av olika storlek. Då vidare hushållens levnadsvanor, bostädernas beskaffenhet och skiljaktigheter i prisläget på olika bränsleslag å orter av olika storleksordning kan antagas påverka bränsleförbrukningen, har det befunnits lämpligt att, där materialets omfattning tillåtit det, dessutom uppdelat hushållen efter deras tillhörighet till större städer eller mindre städer och orter.²

Angående jämförbarheten av de så särskilda hushållsgrupperna bör observeras, att uppdelningen av hushållen efter förekomsten av kokgas automatiskt medfört en icke önskvärd uppdelning även på ortskategorier, då som regel endast de största städerna äga gasverk. Sålunda bör man räkna med att en dylik differentiering ägt rum också inom gruppen »hushåll i större städer» å tab. 1 och 3. Något enhetligt inflytande på bränslepriserna synes dock denna differentiering icke ha med-

¹ Till de mellersta välståndsgруппerna räknas arbetar- och lägre tjänstemannahushåll med en årsinkomst per konsumtionsenhet av 950—1 450 kr.

² Jfr angående de orter, som räknats till den ena eller andra ortsgруппen sid. 17.

Tab. 1. Utgifter (kr.) för bränsle och lyse per år och hushåll bland arbetare och lägre tjänstemän tillhörande de mellersta välstandsgrupperna. Hushåll utan centralvärme.

Bränslesort	Större städer						Mindre städer och orter		
	Hushåll med kokgas			Hushåll utan kokgas			Hushåll utan kokgas		
	1 à 2 eldstäder	3 eldstäder	4 o. fl. eldstäder	1 à 2 eldstäder	3 eldstäder	4 o. fl. eldstäder	1 à 2 eldstäder	3 eldstäder	4 o. fl. eldstäder
Antal hushåll	84	66	14	18	25	6	57	66	27
Antal kons.-enh. per hushåll	2.75	3.53	4.03	2.77	3.13	4.50	2.89	3.52	3.60
Luftrymd per lägenhet, m ³	85.2	126.7	174.2	96.9	128.2	172.5	94.4	129.4	182.5
Barrved	11.1	9.2	21.9	17.2	20.1	6.8	32.6	25.6	16.2
Björkved	15.8	25.3	29.2	27.5	25.7	57.2	21.0	31.0	40.7
Annan ved	8.5	6.5	10.8	12.6	12.0	7.3	14.7	14.8	17.5
Kol	9.0	9.0	10.4	5.1	7.0	4.3	3.7	8.2	10.3
Koks	12.6	23.7	32.5	10.3	27.2	39.1	4.1	11.6	17.9
Fotogen	1.1	1.2	2.3	9.3	11.3	14.6	5.3	4.5	5.9
Kokgas	30.6	37.2	38.6	—	—	—	—	—	—
Elektrisk ström	31.0	41.3	50.8	28.4	38.7	42.3	30.4	36.8	44.0
Annat bränsle	6.8	7.3	6.9	10.1	10.4	12.8	10.3	9.2	11.7
Summa utgifter	126.5	160.7	203.4	120.5	152.4	184.4	122.1	141.7	164.2

Tab. 2. Utgifter (kr.) för bränsle och lyse per år och hushåll bland arbetare och lägre tjänstemän tillhörande de mellersta välstandsgrupperna. Hushåll med centralvärme

Bränslesort	Större och mindre städer och orter			
	Hushåll med kokgas		Hushåll utan kokgas	
	1 à 2 eldstäder	3 eldstäder	1 à 2 eldstäder	3 eldstäder
Antal hushåll	54	20	6	18
Antal kons.-enh. per hushåll	3.01	3.52	2.72	3.24
Luftrymd per lägenhet, m ³	91.6	133.5	98.2	120.9
Barrved	1.0	0.1	7.8	17.4
Björkved	0.6	1.6	10.8	12.1
Annan ved	0.7	1.0	2.1	3.5
Kol	1.0	0.2	—	0.3
Koks	0.8	0.1	—	—
Fotogen	1.0	1.9	21.8	18.4
Kokgas	40.7	46.6	—	—
Elektrisk ström	34.8	41.6	35.6	39.1
Annat bränsle	6.6	6.5	11.9	11.8
Centralvärme (beräknat belopp)	87.7	109.2	51.2	82.4
Summa utgifter	174.9	208.8	141.2	185.0

fört i här föreliggande grupperingar. Skillnaden mellan större och mindre orter är eljest enligt i följande tabeller framlagt material, att alla vedsorter och, ehuru i mindre grad, kol och koks äro dyrare, den elektriska strömmen billigare å de större än å de mindre orterna.

Vad först de i tabellerna meddelade uppgifterna över hushållens *utgifter* för bränsle beträffar, skall framhållas, att eftersom dessa avse endast de direkta utläggerna, täcka de icke alltid den verkliga kostnaden för uppvärmning, då ju även bostadshyran påverkas av hur lägenheten är inredd med uppvärmningsanordningar.

Av tab. 1 synes emellertid närmast framgå, att tillgången till kokgas icke övar något starkare inflytande på den sammanlagda bränsle- och lyseutgiften. De variationer, som där framträda, äro, i varje fall så länge jämförelsen omfattar de relativt stora grupperna med upp till 3 eldstäder per lägenhet, tämligen små. Större växlingar framträda, om även tab. 2 indrages i jämförelsen, men ihågkommas bör, att de här ingående utgifterna för centralvärme icke utgöra verkliga observationer utan grunda sig på i de olika fallen gjorda uppskattningar. Där kokgas fanns, utgjorde utgifterna härför enligt tab. 1 inom de tre lägenhetskategorierna högst 24, lägst 19 % av hela bränsleutgiften. Inom övriga hushåll voro utgifterna för ved så mycket större. Utgifterna för elektrisk ström upptogo inom samtliga i tab. 1 redovisade grupper omkring 25 % av hela utgiftssumman och varierade kring detta tal med endast ett par enheter åt ömse håll.

Vad därefter beträffar *bränslekvantiteterna*, framgår av tab. 3, att hushåll utan kokgas förbrukade relativt mera ved men i stort sett mindre kol och koks än sådana med gas, vilket torde sammanhånga såväl de lokala förhållandena i tillgången som därmed att kol och koks icke så väl lämpa sig som köksbränsle. Frånsett kokgasen ligger emellertid den största skillnaden i fotogenförbrukningen, vilken bland hushåll utan gas stiger till avsevärda kvantiteter. Jämföras hushåll utan gas i större och mindre städer, observeras att fotogenförbrukningen är större i de förstnämnda, vilket torde sammanhånga med de relativt högre vedprisen. Även den lägre förbrukningen av elektrisk ström å de mindre orterna synes kunna sättas i samband med prisförhållandena.

Tab. 3. Förbrukade kvantiteter av bränsle och lyse per år och hushåll bland arbetare och lägre tjänstemän tillhörande de mellersta välståndsgруппerna. Hushåll utan centralvärme.

Bränslesort	Större städer						Mindre städer och orter		
	Hushåll med kokgas			Hushåll utan kokgas			Hushåll utan kokgas		
	1 å 2 eldstäder	3 eldstäder	4 o. fl. eldstäder	1 å 2 eldstäder	3 eldstäder	4 o. fl. eldstäder	1 å 2 eldstäder	3 eldstäder	4 o. fl. eldstäder
Antal hushåll	84	66	14	18	25	6	57	66	27
Barrved m ³	1.7	1.3	3.7	2.5	3.1	1.1	5.8	4.5	3.4
Björkved »	1.6	2.5	3.0	2.6	2.8	7.3	2.7	4.1	5.5
Annan ved »	1.8	1.5	1.6	2.2	2.4	1.8	3.5	3.7	4.9
Kol hl	3.4	3.9	2.7	1.5	2.6	2.2	1.4	3.2	4.7
Kok »	6.8	13.5	17.6	5.1	13.7	21.6	1.9	6.1	9.4
Fotogen l	5.0	5.2	10.8	42.0	51.1	65.3	24.3	20.1	27.2
Kokgas m ³	211.3	242.9	276.6	—	—	—	—	—	—
Elektrisk ström kWh	116.1	151.6	198.4	102.1	123.7	198.3	104.4	116.6	117.0

Tab. 4. Förbrukade kvantiteter av bränsle och lyse per år och hushåll bland arbetare och lägre tjänstemän tillhörande de mellersta välståndsgруппerna. Hushåll med centralvärme.

Bränslesort	Större och mindre städer och orter			
	Hushåll med kokgas		Hushåll utan kokgas	
	1 à 2 eldstäder	3 eldstäder	1 à 2 eldstäder	3 eldstäder
Antal hushåll	54	20	6	18
Barrved m ³	0·2	0·0	1·2	2·6
Björkved »	0·1	0·2	1·2	1·4
Annan ved »	0·2	0·3	0·4	0·9
Kol hl	0·6	0·1	—	0·2
Koks »	0·5	0·1	—	—
Fotogen l	4·4	8·5	96·3	79·8
Kokgas m ³	321·1	332·3	—	—
Elektrisk ström kWh	150·6	169·8	116·7	130·1

Överflyttas uppmärksamheten därefter till tab. 4, där hushåll beboende lägenheter med centralvärmē redovisas, observeras att några, om också obetydliga, kvantiteter ved, kol, koks och fotogen förbrukats även av de hushåll, som haft tillgång till gas. Förklaringen torde vara, att ifrågavarande bränsle funnit användning vid bak och byk samt under familjernas sommarnöje. Gasförbrukningen återigen är helt naturligt större inom dessa hushåll än inom dem, som redovisas i tab. 3. För de sistnämnda bör nämligen användningen av en del ved, kol o. s. v. som köksbränsle ha legat närmare till hands, då de ändå måste anskaffa dylikt bränsle för uppvärmning av bostaden. Inom hushåll med centralvärme men utan gas uppgår förbrukningen av fotogen till kvantiteter, som överträffa genomsnittet för varje annan hushållsgrupp.

En approximativ beräkning av den samlade värmeförbrukningen inom ovan meddelade hushållsgrupper kan utföras, om de olika bränslesorterna efter sitt värmevärde omräknas till björkved.¹ En dylik beräkning meddelas i tablån sid. 244, där även bränslesorternas relativa andelar i summan angivits. Värmevärdet av den förbrukade elektriska strömmen är härvid icke inräknad, då densamma, som nämnts, endast använts till lyse. Ingen hänsyn har heller tagits till ev. förekommande centralvärme.

Med hänsyn till den osäkerhet, som helt naturligt kommer att utmärka beräkningar av nedanstående slag, torde de framräknade talen för den samlade genomsnittliga värmeförbrukningen inom jämförliga hushållsgrupper kunna anses ganska jämna. Betraktas först förbrukningen inom hushåll utan centralvärme, observeras att hushåll från mindre städer och orter genomgående förbruka något större kvantiteter än hushåll från större städer, en iakttagelse som även gjordes vid föregående hushållskostnadsundersökning. Förklaringen får sökas dels i större åtgång till matlagning (bakning m. m.) och tvätt i hemmen, men möjligheten att

¹ Relationstalen, vilka meddelats av K. Byggnadsstyrelsens värmetekniska avelning, äro (uttryckta i björkved): 1 m³ barrved = 0·84 m³, 1 m³ ribbved = 0·70 m³, 1 hl stenkol = 0·37 m³, 1 hl koks = 0·20 m³, 1 l fotogen = 0·025 m³, 1 m³ gas = 0·012 m³, 1 m³ »annan ved» (enl. tabläerna) har med ledning härav beräknats motsvara 0·75 m³ björkved. Talen hänföra sig till värmevärdet vid förbränning å för resp. bränslesort avsedd hård. Vid beräkningen av jämförelsetalen mellan å ena sidan björkved och å andra sidan gas och fotogen har hänsyn tagits därtill, att det vid användning av ved fir kokningsändamål förekommer, att en del av vedens värmeinnehåll nyttiggöres för bostadens uppvärmning.

Den sammanlagda förbrukningen av bränsle till uppvärmning och matlagning uttryckt i kubikmeter björkved samt dess procentuella fördelning på olika bränslesorter.

		Bränsleförbrukningen uttryckt i björkved, m ³	D ä r a v i %			
			ved	kol o. koks	fotogen	gas
<i>Hushåll utan centralvärme.</i>						
Hushåll i större städer						
med kokgas och 1 à 2 eldst.		9.63	45.1	27.3	1.3	26.3
> > > 3 >		11.87	39.4	35.0	1.1	24.5
> > > 4 o. fl. >		15.43	47.5	29.3	1.7	21.5
utan > > 1 à 2 >		8.91	70.6	17.6	11.8	—
> > > 3 >		12.22	59.2	30.3	10.5	—
> > > 4 o. fl. >		16.27	58.4	31.6	10.0	—
Hushåll i mindre städer o. orter						
utan kokgas och 1 à 2 eldst.		11.75	87.1	7.7	5.2	—
> > > 3 >		13.56	78.5	17.8	3.7	—
> > > 4 o. fl. >		16.41	73.8	22.0	4.2	—
<i>Hushåll med centralvärme.</i>						
Hushåll i större o. mindre städer o. orter						
med kokgas och 1 à 2 eldst.		4.62	7.7	6.5	2.4	83.4
> > > 3 >		4.67	9.0	1.0	4.6	85.4
utan > > 1 à 2 >		4.90	50.9	—	49.1	—
> > > 3 >		6.32	67.3	1.1	31.6	—

bstädernas kvalitet kunnat inverka måste även beaktas. Mellan hushåll i större städer med gas och sådana utan gas observeras däremot ingen genomgående olikhet. Vad bränslesorterna angå, framgår, hurusom vedens betydelse ökar, då jämförelsen går från de starkast storstadsbetonade hushållen (hushåll i större städer med gas) till hushåll i småstadsmiljö (hushåll i mindre städer och orter) och hur kol- och koksförbrukningens betydelse minskar. Bland hushåll utan gas betyder fotogenen som värmekälla mera å större än å mindre orter. Angående hushållen med centralvärme skall endast anmärkas, att de beräknade talen för bränslets värmevärde här bli särskilt osäkra till följd av det relativt ensidiga valet av bränslesorter.

Utgifterna för kläder och skodon inom 140 arbetar- och lägre tjänstemannahusll fördelade på olika beklädnadsartiklar och familjemedlemmar.

Enligt räkenskapsbokens uppställning skulle för varje inköpt beklädnadsartikel den familjemedlem angivas, som inköpet avsett. Så har i regel skett, och även när klädesplagg erhållits som gåva, har bokföraren i allmänhet uppgivit, vem mottagaren varit. Med ledning av dessa uppgifter ha för 68 arbetar- och 72 lägre tjänstemannahusll de i det följande redovisade uppgifterna kunnat sammanställas.

Hushållen utgöra i de flesta avseenden ett representativt urval för de samhällsskikt, som redovisas i huvudundersökningen. Medelinkomsten för arbetarfamiljerna uppgår sålunda till 3 403 kr. och för de lägre tjänstemännen till 4 143 kr. eller i genomsnitt till 3 784 kr. De deltagande familjernas inkomster fördela sig som regel mellan gränserna 2 500 och 5 000 kr.; 2 familjer hade dock mellan 2 000 och 2 500 kr. och 9 mellan 5 000 och 6 000 kr. i inkomst. Vid växande ålder på barnen steg familjinkomsten svagt, och utgjorde inom familjer, där äldsta barnet var under 7, 7—15 och 15—19 år resp. 3 603, 3 736 och 3 956 kr.

Olika landsdelar och ortgrupper ingå även i ungefär samma proportioner som i huvudundersökningen. Också med avseende på det genomsnittliga antalet per familj av de barn, vilkas beklädning bestritts av hushållskassan, är överensstämmelsen någorlunda god (1.78 per familj mot 1.94 i huvudundersökningen) men däremot icke med avseende på familjernas fördelning på olika typer. Å ena sidan ha nämligen barnlösa familjer helt uteslutits från denna specialundersökning, medan å andra sidan de barnrikaste familjerna av flera orsaker (bl. a. för att bearbetningen skulle underlättas) äro underrepresenterade.

Vid bedömningen av de uppgifter, som i det följande lämnas över genomsnittsutgifterna för olika familjemedlemmar, böra dessa förhållanden beaktas. Den absoluta höjden av nämnda belopp är nämligen beroende icke blott på familjernas genomsnittliga inkomster utan även på familjernas storlek. Hade sålunda flera stora familjer ingått i materialet, skulle utgifterna för varje familjemedlem med all sannolikhet blivit lägre. Mannens och hustruns beklädnadskonton skulle blivit större, om å andra sidan barnlösa familjer medtagits.¹

Av efterföljande tabell framgår, att familjernas genomsnittliga årsutgift för beklädning belöpte sig till 459 kr., varav 351 (76.4 %) avsågo kläder och 108 (23.6 %) skodon. I de bägge förstnämnda summorna äro härvid inräknade 10 kr., som utgöra utgifterna för klockor, smycken, paraplyer, kappor och vissa andra föremål, som enligt gängse språkbruk icke räknas som kläder.

Inom klädkontot upptog posten gångkläder det största rummet med 157 kr. per familj (34.3 % av hela beklädnadskontot) och inom denna post i sin tur ytterkläderna (rockar, kappor och regnkläder) med 57 kr. samt hela kostymer och dräkter med 49 kr. Bland underkläderna, som med 73 kr. (15.8 %) komma därefter i betydelse, utgjorde strumporna den största posten (28 kr.), medan å ena sidan utgifterna för skjortor och å den andra kalsonger och tröjor var för sig upptogo likartade belopp. Tyg- och garnkontot uppgick till 47 kr. (10.1 %), fördelade sig

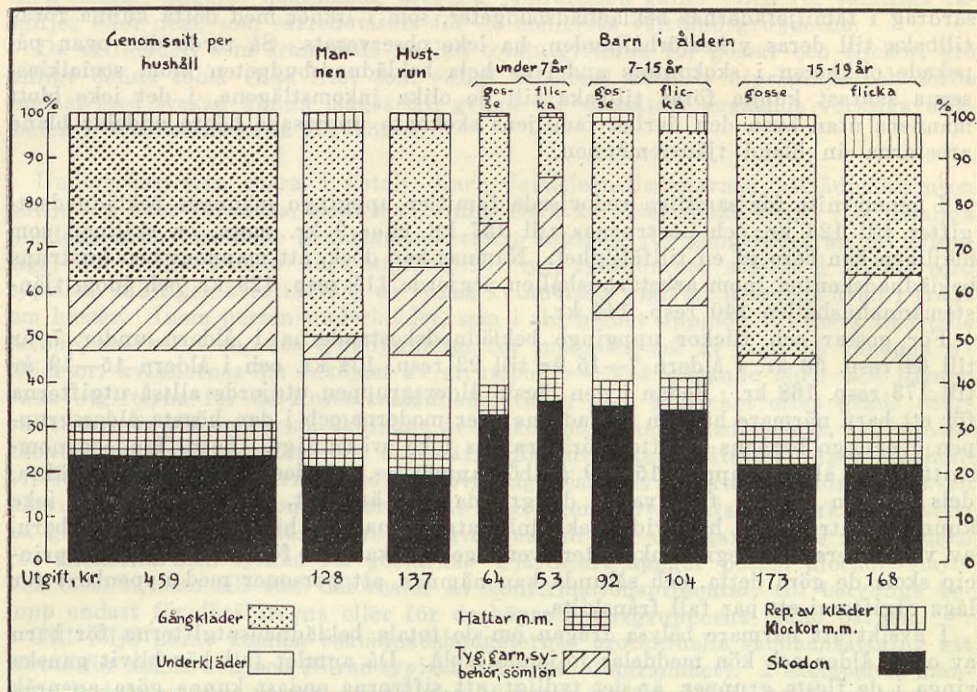
¹ Jfr beklädnadsutgifterna för familjer av olika typ enligt huvudtabell nr 2, kol. 11—19.

Utgifter (kr.) per år för kläder och skodon inom 140 arbetar- och lägre tjänstemannahushåll.

Utgiftsposter ¹	Utgift per hushåll			På familjemedlemmarna specificerade utgifter (per person)									På familjemedl. ej specificerade utgifter (per hushåll)
	Samtliga hushåll	därav		Man- nen	Hust- run	Gosse i åldern			Flicka i åldern				
		arbeta- tar- hus- håll	lägre tjänste- manna- hushåll			under 7 år	7-15 år	15-19 år	under 7 år	7-15 år	15-19 år		
Antal fall, varpå genomsnittet beräknats	140	68	72	140	140	39	71	23	42	47	27	140	
<i>Absoluta tal.</i>													
Kläder	350.5	315.9	383.1	100.7	109.5	42.8	59.8	134.9	34.2	68.6	130.7	17.4	
Gångkläder	157.2	150.2	163.8	59.6	43.0	15.2	33.2	89.6	7.3	23.3	45.5	0.0	
kostym, dräkt	48.6	37.8	58.8	34.1	0.5	4.0	10.8	43.6	0.1	—	0.8	—	
klädning	13.5	10.9	15.9	—	9.9	—	—	—	1.4	5.2	7.4	—	
kavaj, blus	5.6	3.5	7.5	1.5	2.0	0.4	0.9	—	—	1.9	4.5	—	
byxor, kjol	10.6	10.7	10.5	4.8	0.6	1.1	6.5	9.4	—	0.1	0.4	—	
rock, kappa	55.8	60.7	51.1	10.4	24.7	4.1	9.0	25.5	3.6	12.5	28.8	—	
regnrock, -kappa	1.0	1.6	0.5	0.1	0.2	—	0.2	3.3	—	—	0.8	—	
överdragskläder	5.3	7.1	3.7	3.3	0.0	2.1	1.5	2.3	0.3	0.2	0.5	—	
arbetsblus, förkläde, städrock	2.2	2.4	2.0	0.9	1.1	0.1	—	0.2	0.1	0.3	0.2	—	
sporttröja, kofta, jumper . . .	9.3	10.1	8.5	2.1	2.0	3.0	4.2	4.8	1.3	1.9	1.6	—	
skinn m. m.	5.3	5.4	5.3	2.4	2.0	0.4	0.1	0.5	0.5	1.2	0.5	0.0	
Underkläder	72.7	64.4	80.5	21.0	23.6	13.9	13.4	23.2	12.1	16.5	22.9	0.1	
skjorta, linne	15.5	13.8	17.1	8.5	2.3	1.4	3.0	8.7	0.7	1.3	3.4	—	
kalsonger, undertröja	17.6	16.0	19.1	5.7	4.8	4.1	3.0	5.7	3.9	4.6	4.2	—	
underklänning	2.3	1.7	3.0	—	1.7	—	—	—	0.3	0.8	1.9	—	
strumpor	27.7	24.8	30.4	4.1	10.7	7.6	6.3	6.8	6.3	8.0	9.7	—	
andra underkläder	9.6	8.1	10.9	2.7	4.1	0.8	1.1	2.1	0.9	1.8	3.7	0.1	
Hattar m. m.	34.4	28.7	39.6	9.5	12.2	4.0	5.1	14.5	3.7	7.1	14.5	0.3	
hatt, mössa	23.0	19.6	26.1	5.8	9.2	2.3	3.1	9.5	2.5	4.2	10.2	—	
handskar, vantar	5.2	4.1	6.2	1.3	1.6	0.9	1.0	2.7	0.7	1.4	2.2	—	
andra mindre beklädn.-artiklar	6.2	5.0	7.3	2.4	1.4	0.8	1.0	2.3	0.5	1.5	2.1	0.3	
Tyg, garn	46.5	43.1	49.7	3.7	20.7	8.1	4.5	3.0	9.1	13.4	22.2	5.5	
tyg	42.8	40.0	45.5	3.5	20.5	7.8	4.4	2.9	8.4	12.9	21.7	2.8	
garn	3.7	3.1	4.2	0.2	0.2	0.3	0.1	0.1	0.7	0.5	0.5	2.7	
Sybehör	11.6	10.6	12.6	0.0	0.4	0.4	0.1	0.0	0.2	0.4	1.1	10.6	
Sömlön	13.3	9.7	16.7	2.7	5.8	0.8	1.9	0.1	1.4	3.5	9.5	0.2	
Reparation och pressning	4.5	3.5	5.4	1.8	1.8	0.1	0.2	2.6	0.0	0.2	1.1	0.0	
Klockor, smycken, paraplyer m. m.	10.3	5.7	14.8	2.4	2.0	0.3	1.4	1.8	0.4	4.2	13.9	0.7	
Skodon	108.3	103.6	112.7	27.2	27.0	21.2	32.0	38.4	19.1	35.4	37.0	0.9	
Skor av läder	62.4	61.1	63.6	14.4	16.8	14.1	17.0	22.5	11.3	21.1	22.8	—	
> > tyg o. gummi	5.0	4.5	5.4	0.9	0.8	1.2	2.5	0.8	1.2	2.3	2.0	—	
Galoscher, bottiner	6.9	6.5	7.4	1.8	1.7	1.9	1.8	2.1	2.4	2.5	1.1	—	
Tofflor, sandaler m. m.	3.2	3.4	3.0	0.9	1.1	0.8	0.7	0.4	0.7	0.6	1.0	—	
Läder o. material	2.0	1.7	2.3	0.5	0.3	0.2	0.6	0.5	0.1	0.4	0.2	0.6	
Reparationer	27.8	25.5	30.0	8.4	6.2	2.8	9.2	11.8	3.3	8.4	9.8	0.0	
Skoremmar m. m.	1.0	0.9	1.0	0.3	0.1	0.2	0.2	0.3	0.1	0.1	0.1	0.3	
Summa kläder och skodon	458.8	419.5	495.8	127.9	136.5	64.0	91.8	173.3	53.3	104.0	167.7	18.3	
<i>Relativa tal.</i>													
Kläder	76.4	75.3	77.3	78.7	80.2	66.9	65.1	77.8	64.2	66.0	77.9	95.1	
Gångkläder	34.3	35.8	33.1	46.6	31.5	23.8	36.2	51.7	13.7	22.4	27.1	0.0	
Underkläder	15.8	15.4	16.2	16.4	17.3	21.7	14.6	13.4	22.7	15.9	13.7	0.6	
Hattar m. m.	7.5	6.8	8.0	7.4	8.9	6.3	5.5	8.4	6.9	6.8	8.6	1.6	
Tyg, garn, sybehör, sömlön	15.6	15.1	15.9	5.0	19.7	14.5	7.1	1.8	20.1	16.7	19.6	89.1	
Reparation, pressning, klockor m. m.	3.2	2.2	4.1	3.3	2.8	0.6	1.7	2.5	0.8	4.2	8.9	3.8	
Skodon	23.6	24.7	22.7	21.3	19.8	33.1	34.9	22.2	35.8	34.0	22.1	4.9	
Summa	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

¹ Jfr bilaga 2.

Utgifter för kläder och skodon inom 140 arbetar- och lägre tjänstemannahushåll.

med 43 kr. på tyg och 4 kr. på garn. Häri ingår ej stoppgarn, vilket räknats som sybehör. Det inköpta tyget har i många fall specificerats efter materialet, och det vill härav synas, som om utgifterna för sidentyg varit obetydliga och att resten fördelat sig ungefär jämnt på ylle- och bomullstyg. Utgifterna för hattar och mössor utgjorde 23 kr. eller 5.0 % av samtliga beklädnadsutgifter.

Inom skokontot intogo inköpen av läderskor främsta platsen med 62 kr. per familj. Kostnaderna för reparationer (hos skomakare) kommo därefter med 28 kr., medan anskaffningen av övrig fotbeklädnad (galoscher, bottiner, skor av tyg och gummi, tofflor m. m.) sammanlagt dragit en kostnad av 15 kr. Tillsammans upp-togo nyanskaffningarna av fotbeklädnad 16.9 % av hela beklädnadsbudgeten. I flera fall har husfadern själv sulat och klackat familjens skor, men genomsnittskostnaden för material uppgick endast till 2 kr. per familj.

Arbetarhushållens beklädnadsutgifter (420 kr.) understego tjänstemännens (496 kr.) med 76 kr., fördelade sig med 67 kr. på kläder och 9 kr. på skodon. Några mera markerade olikheter i budgeternas sammansättning kunna däremot icke framhållas. Sannolikt är dock en i och för sig obetydlig skillnad i skoutgifternas andel av hela beklädnadsbudgeten — 24.7 % bland arbetarna mot 22.7 % bland tjänstemännen — karakteristisk, ty liknande skillnad framträder i de budgeter, som på betydligt större material framräknats i huvudundersökningen.¹ Arbetarhushållens större inköp av överdragskläder, arbetsblusar o. dyl. torde även vara typiska. Det kan utöver de uppgifter som meddelas i tabellen nämnas, att orsaken i detta sist-

¹ Tab. 1 bland huvudtabellerna.

nämnda fall helt låg hos mannen, för vilken inköpen av nämnda plagg uppgingo till 6·3 kr. bland arbetarna mot 2·2 kr. bland tjänstemännen. Några ytterligare särdrag i familjefädernas beklädnadsbudgeter, som i likhet med detta kunna föras tillbaka till deras yrkesförhållanden, ha icke observerats. Så torde den ovan påpekade olikheten i skokontots andel av hela beklädnadsbudgeten inom socialklasserna snarast kunna föras tillbaka till de olika inkomstlägena, i det icke blott mannens utan även den övriga familjens skokonto uppvisade högre andelar bland arbetarna än bland tjänstemännen.

I genomsnitt för samtliga redovisade familjer uppgingo männens beklädnadsutgifter till 128 kr. och hustrurnas till 137 kr. eller 9 kr. mera, en skillnad som möjligen kan bero på en tillfällighet. Nämnas kan dock, att mannens och hustruns beklädnadskonton inom arbetarhushållen utgjorde 115 resp. 129 kr. och inom tjänstemannahushållen 140 resp. 144 kr.

För gossar och flickor uppgingo beklädnadskostnaderna i åldern under 7 år till 64 resp. 53 kr. i åldern 7—15 år till 92 resp. 104 kr. och i åldern 15—19 år till 173 resp. 168 kr. Redan i den lägsta åldersgruppen utgjorde alltså utgifterna för ett barn närmare hälften av faderns eller moderns och i den högsta åldersgruppen överstego barnens utgifter föräldrarnas icke oväsentligt. Beträffande genomsnittet för åldersgruppen 15—19 år bör anmärkas, att dessa äro relativt osäkra, dels emedan antalet fall, varpå de grunda sig, är litet, dels emedan det icke kunnat kontrolleras, huruvida beklädnadsutgifterna för här ifrågakvarande barn, av vilka flera haft egna inkomster, verkligen täcka hela förbrukningen. I princip skola de göra detta, och sålunda kan nämnas, att personer med uppenbart för låga utgifter i ett par fall fränskilts.

I avsikt att närmare belysa frågan om de totala beklädnadsutgifterna för barn av olika ålder och kön meddelas följande tablå. Då antalet fall här blivit ganska ringa i de flesta grupper, är det tydligt, att siffrorna endast kunna göra anspråk på att teckna förhållandena i mycket grova drag. För att även en antydning må givas, i vad mån barnens med åldern stigande behov av kläder till följd av familjens begränsade tillgångar hindras att taga sig uttryck i inköpssiffrorna, meddelas samtidigt genomsnitt för familjer tillhörande de mellersta välstandsgrupperna, d. v. s. familjer, som trots växlingar i fråga om barnens antal och ålder haft ungefär samma inkomst per konsumtionsenhet. Beloppen avse utgifter för såväl kläder som skodon.

		På familjemedlemmarna specificerade utgifter (per person)					På familjemedlemmarna ej specificerade utgifter (per hushåll), kr.
		Barn i åldern					
		under 4 år	4—7 år	7—11 år	11—15 år	15—19 år	Föräld- rarna
<i>Samtliga 140 familjer.</i>							
Män	{ Antal	20	19	33	38	23	140
	{ Kr.	49·9	78·8	79·5	102·4	173·3	127·9
Kvinnor	{ Antal	18	24	26	21	27	140
	{ Kr.	40·6	62·8	83·4	129·5	167·7	136·5
<i>87 familjer tillhörande de mellersta välstands- grupperna.¹</i>							
Män	{ Antal	12	13	19	21	14	87
	{ Kr.	42·7	78·8	84·3	115·4	192·9	128·7
Kvinnor	{ Antal	12	14	16	12	16	87
	{ Kr.	39·5	66·2	88·6	141·2	170·0	140·8

¹ Familjer med en årsinkomst per konsumtionsenhet av 950—1 450 kr.

Utgiftssummornas stegring från de lägre till de högre åldersgrupperna är, som man finner, ungefär densamma, vare sig jämförelsen gäller talen för samtliga familjer eller dem, som särredovisats för de mellersta välståndsgруппerna.

De skillnader, som framträda mellan totalutgifterna för gossar och flickor, äro enligt denna tablå (lika litet som enligt tabellen) särskilt utpräglade och torde endast med tvekan kunna läggas till grund för slutsatser angående verkliga olikheter i klädkostnaderna för könen.

Undersöker man mera i detalj, huru familjemedlemmarnas beklädnadskonton skilja sig från varandra, skall man finna flera karakteristiska drag. De manliga medlemmarna företede genomgående större utgifter för gångkläder än de kvinnliga, för vilka senare höga utgifter för tyg, sybehör och sömlön i stället voro typiska. Möjligan överträffade de vuxna kvinnornas utgifter männens även i fråga om hattar. Inom posten underkläder, som i sin helhet uppgick till mera likartade belopp, märker man, att tyngdpunkten för männens del är lagd på inköpen av skjortor, kvinnornas på inköpen av strumpor. — Vid stigande ålder hos barnen växa utgifterna för de flesta beklädnadsartiklar men i mycket olika grad. Särskilt stark är till en början ökningen av skokontot, vilken åstadkommer, att barnens skoutgifter redan i skolåldern överträffa föräldrarnas. Därefter växer klädkontot starkare, och i åldern 15—19 år överstiga barnens utgifter föräldrarnas även härvidlag. Inom klädkontot återigen är stegringen härvid särskilt stark för posterna gångkläder och hattar m. m. Utgifterna för tyg och garn stego med åldern för flickorna men sjönko för gossarna. Självklart uppgår posten klockor, smycken o. s. v., som till stor del består av konfirmationspresenter, till betydliga belopp endast för föräldrarna eller för de högre åldersgrupperna bland barnen.

Till följd härav komma beklädnadsbudgeternas procentuella sammansättning att förete för skilda kön och åldrar typiska drag (jfr diagrammet). I exempelvis mannens budget upptog posten gångkläder 46.6 % mot 31.5 % i hustruns, medan utgifterna för tyg, garn, sybehör och sömlön uppgingo till 5.0 resp. 19.7 %. Skodornas andel växlade starkt med åldern och utgjorde för mannen 21.3 %, hustrun 19.8 %, för gosse och flicka i åldern under 7 år 33.1 resp. 35.8, i åldern 7—15 år 34.9 resp. 34.0 % och i åldern 15—19 år 22.2 resp. 22.1 %. Inom de tre åldersgrupperna växte såväl bland gossar som flickor gångklädernas andel starkt med åldern, medan underklädernas andel avtog. I gossarnas budgeter sjönko också procenttalen för posterna tyg och sybehör.

Levnadsförhållandena bland arbetslösa familjer.

Materialets sammansättning. De i denna specialundersökning redovisade 109 arbetarhushållen fördela sig på orter på sätt som framgår av *tab. 1*. Beträffande deras fördelning på olika yrken ävensom familjernas storlek och sammansättning m. m. hänvisas för detaljer till den preliminära redogörelse, som tidigare publicerats.¹ Här skall blott sammanfattningsvis nämnas, att omkring en tredjedel av arbetarna tillhörde metallindustrigruppen och drygt en fjärdedel trävaruindustrien samt att familjernas genomsnittliga storlek och sammansättning nära överensstämde med förhållandena inom huvudundersökningens 526 arbetarhushåll. Däremot rådde viss olikhet beträffande skilda ortsgruppers representation i de bägge undersökningarna. På det hela taget voro sålunda de mindre städerna och orterna starkare representerade i specialundersökningen än i huvudundersökningen, men detta gällde icke de hushåll, som drabbats av den svåraste arbetslösheten, ty dessa tillhörde tvärtom övervägande större städer.

Materialets redovisning. De av arbetslöshet berörda hushållens budgeter redovisas i det följande som genomsnitt dels per bokföringsår dels, i vissa fall, per bokföringskvartal.

Vad inkomsterna beträffar, ha både kontanta och naturainkomster kunnat beräknas för såväl bokföringsår som -kvartal, men på utgiftssidan ha naturaposterna av tekniska skäl endast kunnat medtagas i årssummorna. Uppgifterna om hushållens utgifter och förbrukade kvantiteter under olika bokföringskvartal ha alltså begränsats till att omfatta kontanthushållningen.

Ingen åtskillnad har gjorts mellan hushållen efter arbetslöshetens orsak. Sålunda innehåller materialet förutom huvudmassan av familjer, där anledningen varit arbetsbrist, åtskilliga fall av arbetslöshet genom sjukdom ävensom några fall, då orsaken till en del varit strejk.

Med av arbetslöshet berörda hushåll avses i första hand hushåll, där mannen varit arbetslös, och graden av arbetslöshet har även i regel fastställts med hänsyn härtill. Eventuella vuxna, arbetslösa barn ha icke räknats med i detta sammanhang, emedan det visat sig, att endast en mindre del av barnens inkomster även under normala förhållanden tillflyta det gemensamma hushållet. I 7 fall däremot, där hustrun utövat yrkesmässig förvärvsverksamhet och det kunnat antagas, att familjens ekonomi också under normala tider varit baserad på bägge makarnas förvärvsarbete, har graden av arbetslöshet fastställts med hänsyn till bägge makarnas arbetsförhållanden.² Det är av denna anledning, som det i det följande icke talas om »mannens arbetslöshet» utan om »familjeförsörjarnas arbetslöshet».

För beräkningen av arbetslöshetens omfattning ha hushållsböckerna i regel erbjudit två slag av uppgifter, nämligen dels tidsuppgifter (gällande arbetslöshetens eller arbetstidens längd) och dels avlöningsuppgifter. Avlöningsuppgifterna, vilka som regel varit bäst redovisade, ha lagts till grund vid beräkningen av arbetslöshetens omfattning. Härvid har hänsyn tagits endast till de

¹ Sociala Meddelanden årg. 1936, sid. 354.

² Av dessa hustrur voro 4 textilarbeterskor, 1 tobaksarbeterska, 1 kontorsstäderska och 1 föreståndarinna för barnbespising.

Tab. 1. De av arbetslöshet berörda familjernas fördelning på olika orter.

Landsdel och ort (samt dyrortsgrupp)	Antal	Landsdel och ort (samt dyrortsgrupp)	Antal
Svealand: 45		Södra Götaland: 19	
Större städer.		Större städer.	
Eskilstuna (D)	6	Landskrona (E)	1
Falun (E)	1	Malmö (F)	4
Gävle (F)	3	Trälleborg (D)	1
Karlstad (E)	1	Visby (C)	1
Stockholm (>H>) ¹	4	Ystad (C)	1
Södertälje (E)	1		
Västerås (E)	2	Summa 8	
Summa 18		Mindre städer och orter.	
Mindre städer och orter.		Alvesta (C)	1
Hallstavik (B)	1	Degerhamn (A)	2
Hofors (A)	4	Hässleholm (C)	1
Katrineholm (D)	1	Kosta (A)	2
Kungsör (C)	3	Nybro (B)	1
Munkfors (B)	8	Oskarsström (B)	2
Sandviken (C)	1	Othem (A)	1
Slottsbron (B)	6	Ängelholm (C)	1
Summa 27		Summa 11	
Norra Götaland: 24		Nedre norra Sverige: 21	
Större städer.		Större städer.	
Borås (F)	2	Luleå (G)	2
Göteborg (G)	4	Umeå (F)	1
Lidköping (C)	1	Östersund (G)	1
Norrköping (E)	4	Summa 4	
Trollhättan (D)	1	Mindre städer och orter.	
Uddevalla (D)	2	Edsbyn (B)	1
Västervik (C)	4	Forså (B)	1
Summa 18		Kramfors (E)	3
Mindre städer och orter.		Ljusne (C)	9
Eksjö (B)	1	Skellefteå (E)	1
Finspong (C)	1	Vansbro (D)	1
Gusum (A)	2	Vivstavarv (D)	1
Hultsfred (B)	1	Summa 17	
Mjölby (C)	1	Hela riket:	
Summa 6		Större städer	48
		Mindre städer och orter	61
		Summa 109	

kontanta inkomsterna (icke eventuella naturaförmåner). Graden av arbetslöshet har därigenom kommit att likställas med graden av minskning i den kontanta avlöningen och icke med graden av sysslolöshet, en omständighet som för här ifrågasvarande arbetargrupper icke spelar någon roll, emedan avlöningen som regel utbetalats veckovis eller var fjortonde dag. I enlighet härmed komma i det följande graden av löneminskning och graden av sysslolöshet att behandlas som synonyma begrepp. En minskning av årets yrkesinkomst med $\frac{1}{3}$ betecknas därför som en arbetslöshet under $\frac{1}{3}$ år eller 4 månader, en minskning med $\frac{2}{3}$ som en arbetslöshet under 8 månader o. s. v. Tidsuppgiften betecknar alltså egentligen den tid av året, under vilken familjeförsörjarna gått miste om inkomsten från huvudyrket.

¹ Jfr not till tab. A, sid. 16.

I vilken utsträckning arbetslösheten varit total eller partiell framgår i viss mån av närmast föregående översikt, där materialet sammanförts i några större grupper. Såsom arbetsveckor berörda av partiell arbetslöshet ha räknats kalenderveckor, där arbete förekommit men arbetstiden i genomsnitt per dag omfattat 7 timmar eller därunder. Termen inbegriper alltså även veckor med totalt arbetslösa dagar i de fall, då dessas antal varit mindre än sex.

Bokföringsåret började för de av arbetslöshet berörda hushållen i allmänhet under oktober eller november månad år 1932. Genom att beräkna den genomsnittliga arbetslösheten (total arbetslöshet plus partiell arbetslöshet reducerad till total) för de fyra bokföringskvartalen erhåller man en uppfattning om arbetskonjunkturen, sådan den tedde sig för här ifrågavarande hushåll, fr. o. m. fjärde kalenderkvartalet 1932 t. o. m. tredje kvartalet 1933.

Arbetskonjunkturen under bokföringsåret för i undersökningen ingående hushåll.

	Arbetslöshetens genomsnittliga omfattning (i veckor) under bokföringskvartal nr				hela året
	1	2	3	4	
Hushåll, där arbetslösheten under bokföringsåret omfattat					
under 4 mån.	3·1	4·6	3·0	1·3	12·0
4—8 mån.	6·3	7·1	6·8	5·0	25·2
8 mån. o. däröver	11·0	12·6	12·1	10·4	46·1
Samtliga hushåll	5·3	6·5	5·5	3·8	21·1

Det första bokföringskvartalet var ett höst- och vinterkvartal, det andra ett vinter- och vårvartal o. s. v. Arbetstillgången var bäst under fjärde kvartalet, vilket förklaras som resultatet av samverkande säsong- och konjunkturförbättring.

För de enskilda hushåll, som ingå i undersökningen, har emellertid arbetskonjunkturen under bokföringsåret i många fall starkt avvikit från de nu skildrade, genomsnittliga förhållandena, vilket framgår av följande sammanställning. För varje hushåll, där arbetslösheten omfattat under 8 månader ha bokföringskvartalen här ordnats efter arbetslöshetens styrka. De 15 familjer, vilka berörts av ännu starkare arbetslöshet, ha däremot uteslutits, emedan arbetslösheten här som regel varit mycket svår under alla fyra kvartalen.

Fördelningen av de enskilda hushållens bokföringskvartal i arbetslöshetshänseende.

	Bokföringskvartal nr	Antal hushåll, där arbetslösheten under vidstående bokföringskvartal varit relativt			
		minst	näst minst	näst störst	störst
58 hushåll, där arbetslösheten under året omfattat under 4 mån.	1	9	15	22	12
	2	6	9	16	27
	3	8	21	18	11
	4	35	13	2	8
36 hushåll, där arbetslösheten under året omfattat 4—8 mån.	1	6	15	11	4
	2	7	6	11	12
	3	5	8	9	14
	4	18	7	5	6

Det kan tänkas förekomma två utpräglade typer av arbetslöshet med avseende på dess förlopp: dels stark arbetslöshet under vissa delar av undersökningsperioden med lindrigare eller ingen arbetslöshet dess emellan, dels jämn arbetslöshet under

hela perioden. Där arbetslösheten i summa för hela året är mycket omfattande, kommer den helt naturligt att närma sig den jämna typen. Så är fallet beträffande de 15 hushåll, där arbetslösheten omfattat 8 mån. eller mera av bokföringsåret. Beträffande övriga 94 hushåll är arbetslösheten i stort sett ojämn, vilket torde framgått av det föregående med för här ifrågasvarande ändamål tillräcklig tydlighet. Då sålunda i materialet ingående hushåll med en arbetslöshet omfattande under 8 resp. 8 månader och däröver tillhört olika typer med avseende på arbetslöshetens förlopp, har bearbetningen av gruppernas kvartalsräkenskaper skett efter olika principer i enlighet härmed.

Inkomsterna. Inledningsvis meddelas följande sammanställning, som visar de inkomstlägen, som finnas representerade i materialet. Som jämförelse ha även medtagits motsvarande uppgifter för arbetarhushåll, som icke berörts av arbetslöshet under bokföringsåret.

	Antal hushåll med en årsinkomst av kronor							Samtliga hushåll
	under 1 500	1 500-2 000	2 000-2 500	2 500-3 000	3 000-4 000	4 000-5 000	5 000 o. däröver	
Hushåll, som berörts av arbetslöshet								
Arbetslöshetens omfattning								
under 4 mån.	—	5	24	15	12	2	—	58
4—8 mån.	1	9	9	8	5	4	—	36
8 mån. o. däröver	—	5	8	1	1	—	—	15
Samtliga	1	19	41	24	18	6	—	109
Hushåll, som icke berörts av arbetslöshet	—	4	49	132	208	95	38	526

Ehuru spridningen bland de arbetslösa som synes ära ganska stor även inom var och en av de tre delmassorna, märker man dock en förskjutning mot lägre inkomstlägen, då arbetslösheten ökar. Det i inkomsthänseende sämst ställda hushållet uppvisade en årsinkomst av 1 157 kr., medan den högsta årsinkomsten för ett av arbetslöshet berört hushåll uppgick till 4 792 kr.

Den genomsnittliga inkomsten för olika grupper av arbetarhushåll ävensom denas sammansättning av olika inkomstslag framgår närmare av *tab. 2* och *3*.

Mannens kontanta yrkesinkomst uppgick i genomsnitt för de icke arbetslösa hushållen till 2 891 kr. mot 1 581 kr. för samtliga av arbetslöshet berörda. Inom familjer, där arbetslösheten omfattat under 4, 4—8 och 8 månader eller längre tid utgjorde den resp. 2 040, 1 374 och 301 kr.

Av intresse är nu att konstatera, huruvida de av arbetslöshet berörda arbetarna under normala förhållanden skulle åtnjutit samma löneförmåner som de icke arbetslösa, ty därav beror, som man förstår, möjligheten att i den följande undersökningen direkt jämföra de arbetslösas och övriga arbetares inkomst- och utgiftsbudgeter. Visar det sig sålunda, att de under bokföringsåret arbetslösa vid normal sysselsättning skulle haft ungefär samma inkomst som övriga arbetare, är det rimligt antaga, att även familjernas totalinkomst varit ungefär lika stor och — eftersom även familjernas storlek visat sig rätt väl överensstämma — välståndet lika högt. En beräkning av den normala årsinkomsten från mannens huvudyrke giver till resultat en genomsnittssiffra för samtliga 109 arbetslösa på omkring 2 710 kr. Lönenivån för de arbetslösa skulle alltså under normala förhållanden ligga något lägre men ganska nära den, som konstaterats för övriga i bokföringsmaterialet representerade arbetare (2 891 kr.). Inom familjer, där arbetslösheten omfattat under 4, 4—8 och 8 månader eller mera, uppgick den beräknade normala inkomsten från mannens huvudyrke till resp. omkring 2 650, 2 870 och 2 560 kr. Det sistnämnda av dessa beräknade belopp är givetvis mycket osäkert. De brister i över-

ensstämmelsen i fråga om »normal» inkomstnivå, som sålunda framstå för vissa delgrupper, torde knappast i högre grad inskränka jämförbarheten mellan de olika grupperna av arbetslösa inbördes eller med de arbetarhushåll, som icke berörts av arbetslöshet under bokföringsåret.

De arbetslösa familjefädernas möjligheter att genom eget, tillfälligt arbete bättra den försämrade ekonomin belysas av tabellens uppgifter om mannens biförtjänster. Från att bland genomsnittet av arbetarfamiljer med normal sysselsättning ha utgjort 88 kr. per år stiger nämnda belopp till 103 kr. bland de familjer, där arbetslösheten omfattat under 4 månader, 151 kr., där den omfattat 4—8 månader, och 175 kr. bland de svårast arbetslösa.

Av samtliga 109 arbetare, som berörts av arbetslöshet, saknade 29 helt biförtjänster, men i 6 fall uppgingo dessa till 500 kr. eller däröver, varav i 2 fall till 1 000 kr. eller mera.

I ett 50-tal fall har arten av de arbetslösas bisyssla framgått av bokföringsböckerna. Särskilt vanliga ha arvoden för medlemskap i styrelser eller revisionsuppdrag i fackföreningar varit, ävensom för deltagande i fackföreningskongresser o. dyl. Vidare förekommo försäkringsprovisioner, inkomster av inkassering, annonsanskaffning, vedhuggning, skogsarbete, gatsopning, lantarbete och någon gång bärplockning. Såsom kuriositeter kunna nämnas predikoverksamhet och tillverkning av prydnadsföremål. Åtskilliga ha innehaft smärre befattningar, såsom vaktmästare i godtemplarhus, i kyrka eller vid dansbana, sjukbesökare åt sjukkassa, gårdskar, brandsoldat o. s. v. I nyssnämnda två fall, då biförtjänsterna uppgått till 1 000 kr. eller mera, hade de i det ena fallet förvärvats huvudsakligen genom gatsopning, vedhuggning, fiske och några privata uppdrag i huvudyrket samt i det andra genom vaktmästartjänst i ortens Folkets hus.

Av kvartalsbudgeterna framgår jämväl, att biförtjänsterna vid stigande arbetslöshet i stort sett kunnat ökas starkt, men även att de absoluta beloppen genomsnittligt voro så små, att de föga förslogo vid sidan av de förluster i yrkesinkomsten de avsågo att täcka. På kvartalsbudgeterna för de av arbetslöshet svårast berörda hushållen kan man, på grund av att kvartalen ordnats i tidsföljd, studera, huruvida möjligheterna att förvärva extrainkomster ökade under tidens lopp. Någon tydlig tendens härutinnan torde icke kunna påvisas. Däremot är det uppenbart, att möjligheterna att förvärva biförtjänster stå i viss relation till förekomsten eller frånvaron av reservarbete.

Mannens inkomster av reservarbete och arbetslöshetsunderstöd visade, som naturligt är, stark ökning, då arbetslösheten tilltog. I genomsnitt för samtliga arbetslösa uppgick beloppet från dessa inkomstkällor till 236 kr. Bland de svårast arbetslösa var reservarbetet den typiska formen för samhällets hjälpverksamhet men vid lindrigare arbetslöshet dominerade arbetslöshetsunderstödet. Såsom dylikt understöd har här räknats icke blott statligt och kommunalt utan även understöd från fackföreningar och dylika halvoffentliga institutioner. Av samtliga 109 arbetslösa hade 61 mottagit arbetslöshetsunderstöd och 17 redovisat inkomster av reservarbete.

Relativt många hustrur med eget yrke synas ha förekommit bland de arbetslösa. Det har av bokförarnas uppgifter synts framgå, att dessa hustrur även under normala förhållanden utövat sitt yrke, men möjligheten till misstag på denna punkt bör understrykas. Hustruns yrkesinkomst uppgick i genomsnitt till större belopp bland de arbetslösa hushållen än hustruns inkomst av såväl yrkesmäsigt som tillfällig verksamhet inom de arbetarhushåll, som haft normal sysselsättning under bokföringsåret, eller resp. 78 mot 71 kr. per hushåll. Enligt kvartals-siffrorna avtager hustruns yrkesinkomst parallellt med männens, men denna omständighet sammanhänger i viss mån med sättet för arbetslöshetens beräkning, vid vilken i förekommande fall hänsyn tagits jämväl till hustruns yrkesinkomst.¹ En

¹ Jfr sid. 250.

Tab. 2. Inkomster (kr.) per hushåll bland arbetare,

Inkomstposter		Hushåll, som				
		Arbetslöshetens omfattning				
		under 4 mån.				
		Årsin- komst	Därav under kvartal, då arbets- lösheten varit			
minst	näst minst		näst störst	störst		
Antal hushåll		58				
<i>Kontanta inkomster.</i>						
1	Mannens yrkesinkomst	2 039·7	662·0	558·6	491·3	327·8
2	» biförtjänster	103·4	18·2	22·3	21·6	41·3
3	» inkomst av reservarbete	1·6	0·2	0·5	0·3	0·6
4	» arbetslöshetsunderstöd	44·6	2·8	2·9	6·8	32·1
5	Hustruns yrkesinkomst ¹	—	—	—	—	—
6	» inkomst av tillfälligt arbete	33·3	9·4	11·2	9·3	3·4
7	Barnens bidrag	80·8	19·2	25·0	18·1	18·5
8	Familjeinackordering	67·2	16·8	18·1	15·0	17·3
9	Övriga inackorderingar, uthyrning	45·3	11·2	10·8	11·3	12·0
10	Sjukhjälp	62·9	6·7	7·8	21·7	26·7
11	Fattigvårdsunderstöd ²	0·6	—	—	—	0·6
12	Gåvor	15·8	4·2	3·3	5·1	3·2
13	Övriga kontanta inkomster	43·5	7·1	8·3	17·3	10·8
<i>Inkomster in natura.</i>						
14	Förmåner	59·9	15·0	15·0	15·0	14·9
15	Gåvor	26·7	4·1	8·3	6·8	7·5
16	Övriga inkomster in natura	43·5	3·0	17·6	7·8	15·1
17	Summa inkomster	2 668·8	779·9	709·7	647·4	531·8
18	därav gåvor och understöd	150·6	17·8	22·3	40·4	70·1

granskning av de individuella fallen giver dock vid handen, att det intryck rörande förloppet, som tabellen ger, i stort sett är riktigt och att hustruns yrkesinkomst sålunda växlar med samma konjunktur som mannens. Hustruns inkomst av tillfälligt arbete visar heller ingen tydlig tendens till ökning, då arbetslösheten stiger. De intjänade beloppen voro även blygsamma eller 43 kr. i genomsnitt för samtliga hushåll. Antalet familjer, där inkomst av ifrågavarande slag redovisats, utgjorde 42. Verksamheten har i de flesta fall bestått i något slag av husligt arbete, såsom städning, hemsömnad, tvätt och strykning. I ett fall har hustrun sålt kangsnören o. dyl. på gatorna, vilken verksamhet dock var föga inkomstbringande och snart upphörde.

Barnens bidrag och inkomsterna från inackorderade familjemedlemmar voro bland de arbetslösa något större än inom de familjer, som icke berörts av arbetslöshet, men någon starkare tendens till ökning, då behovet av tillskott var som störst, framkommer icke av kvartalssiffrorna.

Av inackordering och uthyrning till utomstående personer erhöles däremot de av arbetslöshet berörda lägre inkomster än övriga arbetarhushåll.

¹ Hit har även räknats ett fall, då hustruns inkomst erhöles in natura (fria måltider). —

som berörts resp. icke berörts av arbetslöshet.

berörts av arbetslöshet											Hushåll, som icke berörts av ar- betslös- het (Årsin- komst)	
under bokföringsåret												
4—8 mån.					8 mån. o. däröver					Samt- liga hushåll (Årsin- komst)		
Årsin- komst	Därunder kvartal, då arbetslösheten varit				Årsin- komst	Därunder kvartal nr						
	minst	näst minst	näst störst	störst		1	2	3	4			
	36					15				109	526	
1 373·7	538·8	419·3	286·2	129·4	300·9	130·0	49·9	22·9	98·1	1 580·5	2 891·1	1
150·6	27·2	36·0	43·7	43·7	174·8	62·2	32·3	28·2	52·1	128·8	88·1	2
37·6	—	3·6	9·2	24·8	616·2	147·9	218·5	154·1	95·7	98·0	—	3
189·8	12·3	15·6	57·0	104·9	307·7	73·9	65·3	91·4	77·1	137·5	4·3	4
235·2	68·7	65·1	51·4	50·0	—	—	—	—	—	77·6	—	5
54·1	11·6	17·2	12·4	12·9	55·1	13·6	13·0	13·3	15·2	43·2	71·3	6
159·3	34·4	43·9	33·4	47·6	74·7	22·6	13·8	18·7	19·6	105·9	68·7	7
73·5	17·6	17·3	17·5	21·1	80·1	19·3	15·5	24·7	20·6	71·1	63·7	8
76·3	20·9	18·1	18·7	18·6	26·6	8·5	9·5	4·4	4·2	53·6	106·6	9
42·8	2·7	7·4	11·0	21·7	167·7	31·1	67·0	48·3	21·3	70·7	36·9	10
23·7	1·6	4·0	7·7	10·4	102·3	24·9	10·9	29·5	37·0	13·4	—	11
40·4	13·4	7·4	10·2	9·4	60·3	3·9	12·5	23·3	20·6	30·1	18·6	12
38·0	8·0	6·8	9·7	13·5	58·2	22·2	20·3	13·2	2·5	43·8	54·6	13
28·4	7·1	7·1	7·1	7·1	18·0	4·5	4·5	4·5	4·5	43·7	54·6	14
47·5	7·7	7·8	17·5	14·5	51·5	1·1	7·5	19·3	23·6	37·0	20·3	15
21·8	0·7	4·1	7·9	9·1	25·0	13·8	11·2	—	—	33·1	14·6	16
2 592·7	772·7	680·7	600·6	538·7	2 119·1	579·5	551·7	495·8	492·1	2 568·0	3 493·4	17
344·2	37·7	42·2	103·4	160·9	689·5	134·9	163·2	211·8	179·6	288·7	80·1	18

Bland återstående inkomster spåras som naturligt är ett visst samband med arbetslösheten beträffande speciellt sjukhjälp och fattigvårdsunderstöd, men även gåvor (från enskilda) visa någon tendens till ökning med behovet. Fattigvårdsunderstöd förekom i sammanlagt 13 familjer.

I nedersta raden å tab. 2 ha inkomsterna genom gåvor och understöd av skilda slag sammanfattats i ett belopp för varje hushållsgrupp. Man finner därav, att medan de familjer, som under året haft normal sysselsättning, erhöilo 80 kr. per hushåll, utgjorde beloppet i genomsnitt för samtliga arbetslösa 289 kr. och 690 kr. för de 15 hushåll, som berörts av den största arbetslösheten. Av hela familjeinkomsten hade sålunda inkomsterna genom gåvor och understöd från att i genomsnitt inom samtliga arbetarhushåll med normal sysselsättning ha utgjort 2·3 % stigit att omfatta 11·3 % bland samtliga av arbetslöshet berörda familjer och 32·5 % bland de hårdast drabbade bland dessa (tab. 3). Ökas sistnämnda siffra med inkomsterna av reservarbete, stiger den till 61·6 %.

Inom de hushåll, där arbetslösheten omfattat under 4 månader, uppgick det nominella beloppet av mannens kontanta yrkesinkomst till 71 % och familjens total-

² Hit har även räknats understöd i form av matkuponger.

Tab. 3. Inkomsternas procentuella fördelning.

Inkomstposter	Hushåll, som berörts av arbetslöshet				Hushåll, som icke berörts av arbetslöshet
	Arbetslöshetens omfattning under bokföringsåret			Samtliga hushåll	
	under 4 mån.	4—8 mån.	8 mån. o. däröver		
Antal hushåll	58	36	15	109	526
<i>Kontanta inkomster.</i>					
Mannens yrkesinkomst	76.4	53.0	14.2	61.5	82.7
» biförtjänster	3.9	5.8	8.3	5.0	2.5
» inkomst av reservarbete	0.1	1.5	29.1	3.8	—
» arbetslöshetsunderstöd	1.7	7.3	14.5	5.4	0.1
Hustruns yrkesinkomst	—	9.1	—	3.0	} 2.0
» inkomst av tillfälligt arbete	1.2	2.1	2.6	1.7	
Barnens bidrag	3.0	6.1	3.5	4.1	2.0
Familjeinackordering	2.5	2.8	3.8	2.8	1.8
Övriga inackorderingar, uthyrning	1.7	2.9	1.3	2.1	3.1
Sjukhjälp	2.4	1.7	7.9	2.8	1.1
Fattigvårdsunderstöd	0.0	0.9	4.8	0.5	—
Gåvor	0.6	1.6	2.9	1.2	0.5
Övriga kontanta inkomster	1.6	1.5	2.7	1.7	1.6
<i>Inkomster in natura.</i>					
Förmåner	2.3	1.1	0.8	1.7	1.6
Gåvor	1.0	1.8	2.4	1.4	0.6
Övriga inkomster in natura	1.6	0.8	1.2	1.3	0.4
Summa inkomster	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
därav gåvor och understöd	5.7	13.3	32.5	11.3	2.3

inkomst till 76 % av motsvarande belopp inom familjer, som ej berörts av arbetslöshet. För hushåll, där arbetslösheten omfattade 8 månader eller längre tid, voro motsvarande relationstal 10 resp. 61 %. Vid lindrigare arbetslöshet får alltså familjeinkomsten vidkännas större delen av yrkesinkomstens minskning; först vid starkare arbetslöshet hindras familjeinkomstens nedgång i högre grad.

Samma tendens framträder i följande sammanställning beräknad på kvartalsbudgeter från 55 hushåll, som haft minst ett bokföringskvartal med normal sysselsättning. Inkomsterna från huvudyrket ävensom familjens totalinkomst under det kvartal, då yrkesinkomsten var störst, ha satts lika med 100, varefter övriga kvartalsinkomster uttryckts i procent därav.

	29 hushåll, där arbetslösheten omfattat under 3 mån.		26 hushåll, där arbetslösheten omfattat 3 mån. o. däröver	
	Yrkesinkomsten	Familjeinkomsten	Yrkesinkomsten	Familjeinkomsten
Kvartal, då arbetslösheten var				
ingen	100	100	100	100
näst minst	84	92	82	88
näst störst	76	83	60	77
störst	56	73	24	59

Bland de till tablån utvalda familjerna förekomma inga fall av yrkesutövande hustrur, varför uppgifterna om yrkesinkomsten hänföra sig till enbart mannen.

Sammanfattningsvis torde kunna sägas, att trots den samhällliga och enskilda hjälp, som lämnats de av arbetslöshet drabbade familjerna, och varigenom inkomstminskningen i hög grad mildrats, måste dock sänkningen av familjernas »normala» levnadsstandard anses som mycket betydande.

Med hänsyn till att de i tabellerna redovisade siffrorna äro medeltal, bör tillfogas, att levnadsförhållandena för de enskilda familjerna gestaltat sig både bättre och sämre än vad siffrorna utvisa. Medeltalen kunna dock anses antyda hjälpverksamhetens betydelse ur familjeekonomisk synpunkt, när familjeförsörjarnas yrkesinkomst till följd av arbetslöshet mera avsevärt reducerats.

Räkenskapernas balans. I följande sammanställning lämnas en fullständig balansräkning för undersökningens hushåll.

Balansräkning.

	Medeltal per hushåll, kr.				Hushåll, som icke berörts av arbetslöshet
	Hushåll, som berörts av arbetslöshet		Arbetslöshetens omfattning		
	under 4 mån.	4—8 mån.	8 mån. o. däröver	Samtliga hushåll	
Kontant i kassan vid bokförings- årets början	38.5	48.6	28.8	40.5	44.0
Inkomster	2 668.8	2 592.7	2 119.1	2 568.0	3 493.4
Upptagna lån	111.9	90.2	39.9	94.8	59.9
Återbekomna lån	9.3	10.9	6.9	9.5	12.0
Uttaget ur bank	119.0	149.1	81.2	123.8	197.3
Saldo av varuförråd vid bokförings- årets början och slut	26.2	22.3	11.7	22.9	18.4
Summa	2 973.7	2 913.8	2 287.6	2 859.5	3 825.0
Kontant i kassan vid bokförings- årets slut	48.6	47.7	32.3	46.1	56.3
Utgifter	2 699.7	2 701.4	2 202.3	2 631.8	3 438.4
Återbetalning av lån	68.4	78.9	35.7	67.4	107.0
Utlånat	4.7	7.8	3.6	5.6	9.3
Inköp av värdepapper	51.6	1.3	—	27.8	17.2
Insättning i bank	100.7	76.7	13.7	80.8	196.8
Summa	2 973.7	2 913.8	2 287.6	2 859.5	3 825.0

Av särskilt intresse i detta sammanhang är att konstatera, i vad mån de arbetslösa genom penningtransaktioner samt utnyttjande av förråd lyckats öka tillgångarna under bokföringsåret utöver de verkliga inkomsterna.

Medan posten upptagna lån i genomsnitt per hushåll med normal sysselsättning uppgick till 59.9 kr. utgjorde samma post bland de arbetslösa 94.8 kr. Om hänsyn toges även till att vissa lån återbetalats under bokföringsåret, utgör nettot för förstnämnda grupp en utbetalning av 47.1 kr. men för de arbetslösa en inkomst av 27.4 kr. Om ett hushåll med onormalt stor upplåning (se nedan) frånräknas, blir bruttoupplåningen för de arbetslösa 76.7 kr. och nettoupplåningen 9.4 kr. På samma sätt finner man, att de arbetslösa genom att utnyttja sina banktillgodohavanden lyckats öka tillgångarna med netto 43.0 kr., medan för arbetarhushåll med normal sysselsättning banktransaktionerna gått ungefär jämnt ut. Vad posten inköp av värdepapper beträffar, skall anmärkas, att huvudsumman av de belopp, som för de arbetslösa förts hit, bestått av investeringar i egna hem. Att beloppet i genomsnitt blivit större bland de arbetslösa än övriga hushåll sammanhänger med en tillfällighet. Endast 8 av arbetslöshet berörda hushåll ha bokfört investeringar, och för ett av dessa utgjorde beloppet mer än 2 000 kr. (för fullbordande av ett bygge, till vilket pengar för övrigt måste upplånas). Frånräknas detta hushåll, uppgår posten inköp av värdepapper till i genomsnitt endast 9.2 kr. bland de arbetslösa.

Beräknar man nettoresultatet av samtliga penningtransaktioner (bankinsättningar och -uttag, lånetransaktioner och investeringar) skall man i genomsnitt för samtliga arbetslösa finna ett nettotillskott till inkomsterna om 46.5 kr. (mot en nettoutbetalning av 61.1 kr. bland de icke arbetslösa), därav för hushåll, där arbetslösheten omfattat under 4, 4—8 och 8 månader och däröver resp. 14.8, 85.5 och 75.0 kr. I förhållande till familjeinkomsten utgöra dessa tillskott för samtliga hushåll 1.8 % och för de tre delmassorna resp. 0.6, 3.3 och 3.5 %. Värdet av dessa i och för sig obetydliga belopp har givetvis varit betydligt större, om de erhållits under perioder av bokföringsåret, då arbetslösheten varit som störst. Fördelas till belysning av detta spörsmål ovan citerade årstillskott för de hushåll, där arbetslösheten omfattat under 4 månader (14.8 kr.) på bokföringskvartal, då arbetslösheten varit resp. minst, näst minst, näst störst och störst, erhålles följande serie: — 23.0, — 3.9, + 6.5 och + 35.2 kr. Penningtransaktionerna ha, som härav framgår, under de bägge kvartalen med relativt god arbetstillgång orsakat utbetalningar, medan de i gengäld under det sämsta kvartalet givit ett relativt stort tillskott. I förhållande till familjeinkomsten under sist antydda kvartal (tab. 2) uppgick tillskottet till 6.6 %. Fördelas på samma sätt årstillskottet för den grupp av hushåll, som berörts av arbetslöshet under 4—8 månader (85.5 kr.), på kvartal, erhålles serien — 21.3, + 30.9, + 28.2 och + 47.7 kr. Sistnämnda summa uppgick till 8.9 % av familjeinkomsten under samma kvartal. En viss anpassning synes alltså ha ägt rum.

Under en längre tids arbetslöshet uttömmas emellertid så småningom möjligheterna att genom penningtransaktioner öka familjens tillgångar, vilket belyses av följande beräkning grundande sig på förhållandena inom den grupp av hushåll, där arbetslösheten omfattat 8 månader och däröver. Under 1:a, 2:a, 3:e och 4:e bokföringskvartalen gävo penningtransaktionerna till nettoresultat resp. + 33.3, + 39.6, + 2.6 och — 0.5 kr.

Det framlagda materialet synes alltså giva vid handen, att de arbetslösa genom att till det yttersta uttömma sina sparade resurser, lånemöjligheter o. dyl. temporärt förmått öka sina genom arbetslöshet nedskurna årsinkomster med några få procent. Då arbetslösheten icke omfattat hela året, har en anpassning kunnat äga rum, varigenom inkomsterna under de av arbetslöshet starkast berörda kvartalen kunnat ökas något mera.

I genomsnitt uppvisade de arbetslösa som totalresultat av bokföringsåret (inkomsterna minus utgifterna) en brist på 63.8 kr., medan arbetarhushåll med normal sysselsättning företedde överskott om 55.0 kr. (jfr tablån ovan). Icke dess mindre visade räkenskaperna för 34 av de arbetslösa överskott med i genomsnitt 113.6 kr. Om dessa hushåll kan upplysas, att arbetslösheten i 9 fall omfattat 4—8 månader och i 4 fall 8 månader eller mera. För 19 hushåll utgjorde överskottet 50 kr. eller däröver och i 7 av dessa 200 kr. eller däröver. Bristen för de hushåll, som uppvisat sådan, blev i gengäld så mycket större eller i genomsnitt 144.3 kr.

Möjlighet att öka utgifterna utöver inkomsterna ha hushållen erhållit genom att utnyttja sina förråd av varor och kontanter, sina bankkonton, lånemöjligheter o. s. v. Inkomsterna ha genom alla dessa medel i genomsnitt för samtliga arbetslösa dock icke kunnat ökas med mera än 2.5 %, därav för hushåll, där arbetslösheten omfattat under 4, 4—8 och 8 månader och däröver resp. 1.2, 4.2 och 3.9 %.

Utgifterna. I tab. 4 meddelas utgiftsbudgeter avseende hela bokföringsåret för samtliga av arbetslöshet berörda hushåll fördelade dels efter välstånd, dels efter graden av arbetslöshet. Som jämförelse ha samtliga i huvudundersökningen ingående arbetarhushåll, som haft normal sysselsättning, medtagits fördelade på motsvarande välstandsgrupper. Dessa budgeter redovisas per normal hushåll.

Det sätt, på vilket ett familjehushåll disponerar sina inkomster, är, som av de budgetstatistiska undersökningarna framgår, till övervägande del beroende av fa-

miljens ekonomiska västånd. En jämförelse välstandsgrupp för välstandsgrupp av utgiftsbudgeterna för arbetarhushåll med normal sysselsättning och sådana, där familjeförsörjarna varit mera avsevärt arbetslösa, torde därför vara ägnad att närmare belysa frågan om hushållsutgifternas anpassning eller brist på anpassning vid ett till följd av arbetslöshet sänkt västånd. Med de i tab. 4 meddelade budgeterna för olika välstandsgrupper kan en dylik jämförelse lätt utföras. Om till en början huvudposterna undersökas, skall man i stort sett finna en slående överensstämmelse. Undantag från denna regel observeras egentligen endast beträffande utgifterna för skatter, vilka bland de arbetslösa genomgående voro lägre än inom övriga arbetarhushåll. Ser man till enskildheterna, kan dock om posten födo- och njutningsämnen framhållas, att ehuru väl dess totalsumma föga varierade inom hushåll, som berörts resp. icke berörts av arbetslöshet, synas vissa avvikelser förekomma i fråga om dess underavdelningar. Sålunda företedde de arbetslösa tendens till större utgifter för matvaror och tobak, i synnerhet i förhållande till budgeten i övrigt, vilket framträder i relativtalen å tabellens nedre hälft. För dryckesvaror voro däremot de arbetslösas utgifter lägre än övriga arbetares.¹ Vad angår posten förtäring utom hemmet bör anmärkas, att densamma i de arbetslösas budgeter kommit att framstå som relativt stor, emedan häri inräknats värdet av fri bespisning av barnen, där dylik förekommit i större utsträckning.

Med några föga betydande undantag skulle således de av arbetslöshet drabbade hushållen ha anpassat sina utgifter efter de förhållanden, som »normalt» råda på den lägre välstandsnivå, dit de genom arbetslösheten blivit pressade.

För ett närmare studium av de förändringar i de arbetslösas hushållning, som blivit följden av denna sänkning till en lägre levnadsstandard, skola till en början framhållas de i tab. 4 redovisade budgeterna för samtliga av arbetslöshet berörda hushåll jämförda de tre delgrupperna med olika stark arbetslöshet. Genom att jämföra dessa budgeter inbördes och med genomsnittsbudgeten för samtliga arbetarhushåll, som icke berörts av arbetslöshet, bör en ganska god uppfattning kunna erhållas om det motstånd, som levnadsstandardens sänkning mött på olika punkter. Ihågkommas bör dock härvid, att de arbetslösa hushållen i stort sett tillhöra något billigare orter än övriga, vilket i och för sig bör ha medfört tendens till sänkning av deras utgiftsbelopp.

Totalutgiften för samtliga av arbetslöshet berörda hushåll (2 656 kr.) understeg totalutgiften för övriga arbetarhushåll (3 456 kr.) med cirka 23 % och de flesta enskilda budgetposter skilde sig i ungefär samma grad. Undantag utgjorde posterna matvaror och tobak, vilka avveko endast föga (omkring 10 %) samt dryckesvaror, skatter, inventarier m. fl., vilka nedpressats i betydligt starkare grad än genomsnittet (30 % eller mera). Det sagda gäller genomsnittet för samtliga arbetslösa. Vid olika grader av arbetslöshet märker man genomgående denna strävan att hålla framför allt matvarustandarden uppe, men i vilken ordning de övriga budgetposterna bli föremål för inskränkningar låter sig knappast med bestämdhet avgöra. Endast skatte- och inventarieutgifterna äro hela tiden utsatta för inknappningar. Vid mycket svårartad arbetslöshet förefaller det dock, som om posterna föreningsavgifter, försäkringsavgifter, nöjen och förströelser, resor och utgifter för egna fordon skulle inskränkas relativt starkt, utgifterna för bostad, bränsle och lyse, hygien samt tidningar och böcker relativt svagt. Bostadsutgiften är

¹ Som komplettering av dessa uppgifter bör nämnas, att antalet hushåll, som haft utgifter för tobak bland de arbetslösa utgjorde 93 eller 85·3 % av samtliga (därav bland hushåll, där arbetslösheten omfattat under 4, 4—8 och 8 månader och däröver, resp. 52, 29 och 12) och att antalet absolutishushåll av samtliga hushåll utgjorde 26 eller 23·9 % (därav i de tre delgrupperna resp. 13, 7 och 6). Antalet tobaksförbrukande hushåll bland de 526, som icke berörts av arbetslöshet, utgjorde 81·0 % och antalet absolutishushåll 24·1 % av samtliga.

Tab. 4. Utgifter (kr.) per år och normalhushåll bland

	Hushållsgrupp	Hushåll, som berörts			Samtliga hushåll
		Arbetslöshetens omfattning under bokföringsåret			
		under 4 mån.	4—8 mån.	8 mån. o. däröver	
	Antal hushåll	58	36	15	109
	Antal konsumtionsenheter per hushåll	3.19	3.38	3.30	3.27
<i>Absoluta tal.</i>					
1	Födo- och njutningsämnen	1 135.4	1 160.9	1 047.3	1 132.0
2	matvaror	1 020.8	1 029.4	971.3	1 016.6
3	dyckesvaror	57.9	58.8	18.3	52.9
4	tobak	38.1	42.0	39.3	39.6
5	förtäring utom hemmet	19.1	30.7	18.4	22.9
6	Bostad ²	300.7	383.8	312.5	330.3
7	Bränsle och lyse	112.7	115.9	97.7	111.6
8	Kläder och skodon	370.6	291.3	284.0	331.6
9	Skatter ³ (inkl. allm. pensionsavg.)	161.8	102.7	23.9	122.9
10	Inventarier	102.3	91.5	81.9	95.9
11	Föreningsavgifter	63.8	45.1	25.8	52.2
12	Försäkringsavgifter	124.1	130.2	75.5	119.7
13	Tidningar, böcker o. d.	40.4	32.4	30.5	36.3
14	Skrivmaterial, porto, telefon	15.5	16.9	10.1	15.3
15	Kroppsvård, rengöringsmedel, tvätt o. strykning	60.5	50.0	57.9	56.6
16	Sjukvård	63.4	43.4	34.8	52.7
17	Nöjen och förströelser	45.8	35.1	26.4	39.5
18	Resor o. utg. för egna fordon	62.1	59.8	34.1	57.6
19	Övriga utgifter	129.5	75.9	58.5	101.5
20	Summa utgifter	2 788.6	2 634.9	2 200.9	2 655.7
<i>Relativa tal.</i>					
21	Födo- och njutningsämnen	40.7	44.1	47.6	42.6
22	matvaror	36.6	39.1	44.2	38.3
23	dyckesvaror	2.1	2.2	0.8	2.0
24	tobak	1.3	1.6	1.8	1.5
25	förtäring utom hemmet	0.7	1.2	0.8	0.8
26	Bostad	10.8	14.6	14.2	12.4
27	Bränsle och lyse	4.0	4.4	4.4	4.2
28	Kläder och skodon	13.3	11.1	12.9	12.5
29	Skatter (inkl. allm. pensionsavg.)	5.8	3.9	1.1	4.6
30	Inventarier	3.7	3.5	3.7	3.6
31	Föreningsavgifter	2.3	1.7	1.2	2.0
32	Försäkringsavgifter	4.5	4.9	3.4	4.5
33	Tidningar, böcker o. d.	1.4	1.2	1.4	1.4
34	Skrivmaterial, porto, telefon	0.6	0.6	0.5	0.6
35	Kroppsvård, rengöringsmedel, tvätt o. strykning	2.2	1.9	2.6	2.1
36	Sjukvård	2.3	1.6	1.6	2.0
37	Nöjen och förströelser	1.6	1.3	1.2	1.5
38	Resor o. utg. för egna fordon	2.2	2.3	1.5	2.2
39	Övriga utgifter	4.6	2.9	2.7	3.8
40	Summa utgifter	100.0	100.0	100.0	100.0

¹ Angående grupperingsmetoden jfr sid. 252. — ² Vid beräkningen av de arbetslösas bostads-kontot och balanserats med lån. — ³ Vid beräkningen av de arbetslösas skatteutgift har *icke* som med lån.

arbetare, som berörts resp. icke berörts av arbetslöshet.

av arbetslöshet				Hushåll, som icke berörts av arbetslöshet						
Därav hushåll med en årsutgift ¹ per konsumtionsenhet av kr.				Samtliga hushåll	Därav hushåll med en årsinkomst ¹ per konsumtionsenhet av kr.					
under 700	700— 950	950— 1 200	1 200— 1 450		under 700	700— 950	950— 1 200	1 200— 1 450	1 450 o. däröver	
35	37	22	15	526	53	144	141	104	84	
4·41	2·99	2·58	2·37	3·28	5·23	3·76	3·02	2·73	2·38	
932·3	1 173·7	1 362·1	1 513·1	1 308·2	927·1	1 157·0	1 367·0	1 539·5	1 795·6	1
862·3	1 054·4	1 188·9	1 307·3	1 139·0	854·4	1 034·0	1 194·5	1 306·5	1 465·5	2
30·2	53·6	79·4	105·5	86·4	40·4	69·7	90·6	113·3	148·1	3
26·1	42·6	52·8	65·8	43·3	21·4	34·2	49·7	53·2	70·7	4
13·7	23·1	41·0	34·5	39·5	10·9	19·1	32·2	66·5	111·3	5
221·7	348·5	463·4	525·9	462·0	223·5	359·1	495·6	581·5	815·0	6
84·1	121·6	138·7	155·2	139·9	82·6	120·4	149·7	172·2	203·8	7
240·2	329·6	460·4	518·5	437·0	261·4	374·8	438·4	538·7	696·4	8
60·8	129·6	175·5	278·5	221·2	67·0	152·7	239·5	314·9	444·4	9
47·4	79·6	165·6	238·8	145·3	70·1	88·5	154·8	199·9	303·6	10
31·9	55·3	71·4	97·4	72·4	36·5	55·2	78·1	100·5	115·8	11
77·9	124·1	180·9	184·9	153·0	76·6	128·4	160·9	193·5	248·8	12
22·1	36·7	44·9	80·8	49·5	22·5	37·2	51·7	68·9	87·1	13
8·4	14·2	18·2	42·4	20·7	8·3	13·6	18·3	31·7	46·2	14
36·9	61·5	72·2	99·1	69·7	34·0	53·2	71·2	93·6	125·9	15
29·8	48·1	69·7	135·2	65·4	34·0	50·4	66·2	81·3	124·8	16
20·8	40·1	67·1	72·7	51·6	27·2	35·8	55·2	71·6	90·8	17
32·0	60·3	94·4	98·7	98·9	34·9	65·3	97·8	148·2	209·1	18
50·6	93·2	156·8	252·5	160·9	56·7	102·8	169·1	219·4	359·6	19
1 896·9	2 716·1	3 541·3	4 293·7	3 455·7	1 967·4	2 794·4	3 613·5	4 355·4	5 666·9	20
49·1	43·2	38·5	35·2	37·9	47·1	41·4	37·8	35·3	31·7	21
45·4	38·8	33·6	30·4	33·0	43·4	37·0	33·0	30·0	25·9	22
1·6	2·0	2·2	2·5	2·5	2·0	2·5	2·5	2·6	2·6	23
1·4	1·6	1·5	1·5	1·3	1·1	1·2	1·4	1·2	1·2	24
0·7	0·8	1·2	0·8	1·1	0·6	0·7	0·9	1·5	2·0	25
11·7	12·8	13·1	12·2	13·4	11·6	12·8	13·7	13·4	14·4	26
4·4	4·5	3·9	3·6	4·0	4·2	4·3	4·2	4·0	3·6	27
12·7	12·1	13·0	12·1	12·6	13·3	13·4	12·1	12·4	12·3	28
3·2	4·8	4·9	6·5	6·4	3·4	5·5	6·6	7·2	7·9	29
2·5	2·9	4·7	5·6	4·2	3·6	3·2	4·3	4·6	5·4	30
1·7	2·0	2·0	2·3	2·1	1·9	2·0	2·2	2·3	2·0	31
4·1	4·6	5·1	4·3	4·4	3·9	4·6	4·5	4·5	4·4	32
1·2	1·4	1·3	1·9	1·4	1·1	1·3	1·4	1·6	1·5	33
0·4	0·5	0·5	1·0	0·6	0·4	0·5	0·5	0·7	0·8	34
1·9	2·3	2·0	2·3	2·0	1·7	1·9	2·0	2·1	2·2	35
1·6	1·8	2·0	3·1	1·9	1·7	1·8	1·8	1·9	2·2	36
1·1	1·5	1·9	1·7	1·5	1·4	1·3	1·5	1·6	1·6	37
1·7	2·2	2·7	2·3	2·9	1·8	2·3	2·7	3·4	3·7	38
2·7	3·4	4·4	5·9	4·7	2·9	3·7	4·7	5·0	6·3	39
100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	40

utgift har icke som eljest hyresbeloppet vid fall av utebliven betalning upptagits på bostads-
eljest skattebeloppet vid fall av utebliven betalning upptagits på skattekontot och balanserats

emellertid som vanligt svår att bedöma, emedan den i hög grad sammanhänger med lokala förhållanden ävensom med upplåtelseformen för bostaden.¹

Hushållens sätt att reagera inför det genom arbetslösheten sänkta välståndet framträder även i relativtalen i tabellens nedre hälft.

Huru de av arbetslöshet berörda hushållen fördela sig efter födo- och njutningsämnesutgiftens relativa höjd framgår av följande tablå.²

	Antal hushåll, där utgifterna för födo- och njutningsämnen utgjort . . . % av totalutgiften								Samtliga hushåll
	25—30	30—35	35—40	40—45	45—50	50—55	55—60	60 o. däröver	
Hushåll, där arbetslösheten under bokföringsåret omfattat									
under 4 mån.	2	9	10	18	13	5	—	1	58
4—8 mån.	1	3	6	11	5	6	2	2	36
8 mån. o. däröver	—	—	1	4	4	4	1	1	15
Samtliga hushåll	3	12	17	33	22	15	3	4	109

Hushållningens förändringar under tider med växlande arbetstillgång belysas ytterligare av de kvartalsbudgeter, som redovisas i tab. 5. Angående dessa budget-

Tab. 5. Kontanta utgifter (kr.) per kvartal och hushåll bland arbetare, som berörts av arbetslöshet men haft normal sysselsättning under ett bokföringskvartal.

Utgiftsposter	29 hushåll, där arbetslösheten under bokföringsåret omfattat under 3 mån.				26 hushåll, där arbetslösheten under bokföringsåret omfattat 3 mån. o. däröver			
	Kvartal, då arbetslösheten var				Kvartal, då arbetslösheten var			
	ingen	näst minst	näst störst	störst	ingen	näst minst	näst störst	störst
Födo- och njutningsämnen	271.4	246.9	244.4	235.1	307.2	283.0	271.6	240.3
matvaror	241.9	220.0	219.4	211.8	277.0	251.8	244.7	221.3
dryckesvaror	16.2	15.5	12.3	12.1	17.5	18.7	15.4	7.8
tobak	9.2	8.6	8.1	8.6	9.6	9.0	9.0	7.9
förtäring utom hemmet	4.1	2.8	4.6	2.6	3.1	3.5	2.5	3.3
Bostad	80.3	55.8	67.0	60.3	88.8	74.9	62.6	55.7
Bränsle och lyse	23.7	21.5	24.5	23.7	24.7	27.3	21.9	19.8
Kläder och skodon	99.6	76.1	81.2	72.2	100.0	113.5	79.9	43.7
Skatter (inkl. allm. pensionsavg.)	42.4	34.6	38.6	30.8	47.8	38.6	30.0	21.0
Inventarier	21.9	26.6	24.8	16.5	33.3	23.1	30.9	15.6
Föreningsavgifter	19.1	16.1	15.7	10.6	21.1	15.7	11.1	5.2
Försäkringsavgifter	32.0	31.7	23.6	24.1	31.1	31.4	30.3	24.2
Tidningar, böcker o. d.	8.2	9.6	7.3	7.0	8.2	8.2	10.2	8.2
Skrivmaterial, porto, telefon	2.8	2.9	2.6	3.5	4.3	3.8	4.9	3.7
Kroppsvård, rengöringsmedel, tvätt o. strykning	14.2	13.3	12.9	11.7	13.6	14.7	13.3	11.3
Sjukvård	10.2	5.0	7.3	3.7	16.5	8.8	19.1	10.3
Nöjen och förströelser	12.2	11.4	9.5	7.7	9.7	7.9	8.8	6.6
Resor o. utg. för egna fordon	13.1	24.4	10.2	11.1	16.3	18.1	9.2	17.2
Övriga utgifter	32.6	35.7	28.8	24.0	28.5	27.4	21.3	15.2
Summa utgifter	683.7	611.6	598.4	542.0	751.1	696.4	625.1	498.0

¹ Bland de 109 av arbetslöshet berörda hushållen förekommo 58, som innehade hyrd bostad, 25 med eget hem, 13 med fri bostad och 13 med nedsatt hyra i arbetsgivarens hus. I årsbudgeterna ha vid fall av egen eller fri bostad ett uppskattat hyresvärde insatts som bostadsutgift, och då nedsatt hyra åtnjutits ett beräknat hyrestillägg, fullt i överensstämmelse med förfaringsättet i huvudundersökningen. Däremot har icke hela hyresbeloppet upptagits på bostadskontot i fall av utebliven likvid utan endast det, som verkligen erlagts.

² Jfr angående av arbetslöshet icke berörda hushåll sid. 62.

ters beräkning, skall påpekas, att de grunda sig på räkenskaper från 55 hushåll, som under bokföringsåret haft ungefär normal sysselsättning under minst ett kvartal. De omfatta icke hela årsbudgeterna, utan endast den kontanta delen därav¹ och äro vidare beräknade som genomsnitt per hushåll, icke per normalhushåll.

Inom 29 hushåll, där arbetslösheten omfattat under 3 månader, minskade totalutgiften från att ha varit 684 kr. under ett normalt kvartal till 542 kr. under det kvartal, då arbetslösheten var som störst, vilket betyder en nedgång med 21 %. Samtidigt minskade utgifterna för födo- och njutningsämnen med 13, bostad med 25, kläder och skodon med 28, skatter med 27, inventarier med 25 och föreningsavgifter med 45 %, medan utgifterna för bränsle och lyse voro desamma.

Inom 26 hushåll, som berörts av svårare arbetslöshet, nedgick totalutgiften under det av arbetslöshet starkast berörda kvartalet till 66 % av normalt eller med 34 %. Samtidigt minskade utgifterna för födo- och njutningsämnen med 22, bostad med 37, bränsle och lyse med 20, kläder och skodon ävensom skatter med 56, inventarier med 53 och föreningsavgifter med 75 %. Dessa och andra relativt framgå av följande tablå.

De kontanta utgifterna under kvartal med arbetslöshet i procent av utgifterna under kvartal med normal sysselsättning.

Utgiftsposter	29 hushåll, där arbetslösheten under bokföringsåret omfattat under 3 mån.				26 hushåll, där arbetslösheten under bokföringsåret omfattat 3 mån. o. däröver			
	Kvartal, då arbetslösheten var				Kvartal, då arbetslösheten var			
	ingen	näst minst	näst störst	störst	ingen	näst minst	näst störst	störst
Födo- och njutningsämnen	100	91	90	87	100	92	88	78
Bostad	100	69	83	75	100	84	70	63
Bränsle och lyse	100	91	103	100	100	111	89	80
Kläder och skodon	100	76	82	72	100	113	80	44
Skatter	100	82	91	73	100	81	63	44
Inventarier	100	121	113	75	100	69	93	47
Föreningsavgifter	100	84	82	55	100	74	53	25
Försäkringsavgifter	100	99	74	75	100	101	97	78
Återstående utgifter	100	110	84	74	100	92	89	75
Summa utgifter	100	89	88	79	100	93	83	66

Den bostadsutgift, som upptagits i tab. 5 är beräknad på ett sätt, som i viss mån avviker från det eljest i denna specialundersökning såväl som i huvudundersökningen tillämplade. Då hushållen haft eget hem, ha nämligen i stället för ett uppskatat hyresvärde de verkliga utgifterna (brutto, d. v. s. utan avdrag för inkomster av uthyrning) insatts på resp. kvartal. Härigenom har den bostadsutgift, som verkligen betungat budgeten under olika perioder, framstått tydligare. Beräknas bostadsutgifterna särskilt för hushåll, som innehaft egna resp. hyrda bostäder, erhålles följande resultat. Utgifterna för egen bostad minskade bland hushåll, där arbetslösheten omfattat under 3 månader (9 fall), med 37 % från kvartal, då arbetslösheten var ingen, till kvartal, då den var som störst, medan utgifterna för hyrd

¹ För den i tab. 5 redovisade gruppen om 29 hushåll omfattade de kontanta utgifterna av hela budgetens årssumma 93·7 % och av utgifterna för matvaror 94·5, förtäring utom hemmet 74·6, bostad 84·7, bränsle och lyse 82·0, sjukvård 52·1 och för var och en av återstående utgiftsposter, i vilka naturavgifter ingå, mer än 95 %. För gruppen om 26 hushåll omfattade de kontanta utgifterna av hela budgeten 94·6 % och av utgifterna för matvaror 95·5, förtäring utom hemmet 68·2, bostad 83·3, bränsle och lyse 82·5, sjukvård 81·6 och för återstående poster mer än 95 %.

bostad (17 fall) minskade med endast 11 %. Bland hushåll, som berörts av svårare arbetslöshet, minskade bostadsutgifterna med 59 % i 9 fall, då man haft egen bostad, och med 8 %, då bostaden varit hyrd (13 fall). Dessa tal säga uppenbarligen intet om de absoluta bostadskostnaderna vid olika grundad besittningsrätt, blott att anpassningsmöjligheterna äro olika.

Sammanfattningsvis kan om utgifterna sägas, att räkenskaperna givit vid handen, att de i materialet representerade familjerna vid inträdande arbetslöshet måst vidkännas inskränkningar inom praktiskt taget alla poster i budgeten. I stort sett torde härvid ha gällt, att inskränkningarna i fråga om föda och bränsle och lyse varit mindre betydande, men att de drabbat speciellt inventarie-, försenings- och skattekontona så mycket starkare. För hushållen särskilt kända rade torde ha varit inskränkningarna på klädkontot, vilket framgått av anmärkningar i bokföringsböckerna.

Konsumtionen av matvaror. I *tab. 6* redovisas förbrukade kvantiteter av olika matvaror per år och normalhushåll inom familjer, som berörts av arbetslöshet av olika omfattning, ävensom för familjer, som under bokföringsåret icke drabbats av arbetslöshet.

På det hela taget ha de av arbetslöshet berörda hushållen förbrukat mindre kvantiteter än övriga hushåll, men skillnaderna äro ingenstädes särskilt stora. Mest markerat framträda de beträffande varuslag, som äro dyra i förhållande till sitt näringsvärde eller till de varor, som kunna ersätta dem i konsumtionen, såsom vissa köttsorter, smör, ost, ägg och bagarbröd men märkligt nog icke beträffande fisk. Ingen eller blott ringa skillnad framträder för varuslagen oskummad mjölk, gryn och flingor, potatis, rotfrukter, socker och kaffe. Av mjöl förbrukades bland de arbetslösa något mera än inom övriga hushåll. Den sammanlagda mjöl- och brödkonsumtionen (om brödet omräknas till mjöl)¹ skilde sig däremot föga. Bland av arbetslöshet berörda hushåll utgjorde den 327 kg per år och normalhushåll, därav inom hushåll, där arbetslösheten omfattat under 4, 4—8 och 8 månader och däröver resp. 330, 327 och 313 kg mot 320 kg bland av arbetslöshet icke berörda hushåll.

I vissa fall förklaras skillnaderna i förbrukningssiffrorna som en följd av hushållens olika regionala fördelning. Så torde det relativt starka inslaget av hushåll från mellersta och norra Sverige ha medverkat till den jämförelsevis stora förbrukningen av hårt rågröd och från mindre orter till den höga förbrukningen av skummad mjölk och mjöl bland de arbetslösa.

En antydning om den totala näringstillförseln inom de olika hushållsgrupperna utgör födans kalorivärde. Antalet bruttokalorier per dag och konsumtionsenhet, beräknat på hela livsmedelsbudgeten,² utgjorde i genomsnitt inom samtliga 109 av arbetslöshet berörda familjer, 3 350, därav hushåll, där arbetslösheten omfattat under 4, 4—8 och 8 månader och däröver resp. 3 430, 3 300 och 3 160. För samtliga arbetare, som icke berörts av arbetslöshet, uppgick livsmedlens kalorivärde till 3 500 bruttokalorier per konsumtionsenhet och dag. En tydlig, ehuru icke synnerligen stark tendens till sänkning av kostens kalorivärde giver sig alltså tillkänna vid successivt stigande arbetslöshet.

I *tab. 7* meddelas uppgifter om kontant inköpta kvantiteter av vissa matvaror under bokföringskvartal med successivt stigande arbetslöshet. I beräkningarna ingå 55 hushåll, där sysselsättningen under det av arbetslöshet minst berörda kvartalet varit ungefär normal.³ Urvalet av matvaror har skett med tanke på att sådana, i vilkas inköp starkare säsongvariationer bruka giva sig tillkänna eller vilkas kvantiteter i större utsträckning äro konstruerade, måtte uteslutas. Att säsong-

¹ Ang. förvandlingstalen se not 1 sid. 105.

² Jfr noterna sid. 112.

³ Jfr not 1 sid. 265.

Tab. 6. Konsumerade kvantiteter av viktigare livsmedel per år och normalhushåll bland arbetare, som berörts resp. icke berörts av arbetslöshet.

Varuslag	Hushåll, som berörts av arbetslöshet				Hushåll, som icke berörts av arbetslöshet
	Arbetslöshetens omfattning under bokföringsåret			Samtliga hushåll	
	under 4 mån.	4—8 mån.	8 mån. o. däröver		
Antal hushåll	58	36	15	109	526
Kött och fläsk kg	126·4	139·1	119·1	129·7	154·5
färskt nötkött >	15·1	20·6	16·9	17·2	21·3
> kalvkött >	12·4	13·6	8·7	12·3	16·6
> malet kött >	13·6	12·8	15·1	13·5	15·9
> färskött >	0·7	0·7	0·6	0·7	1·7
fågel och vilt >	2·7	3·3	2·3	2·8	4·2
salt kött >	0·9	0·3	0·0	0·6	0·9
färskt fläsk >	31·5	31·1	27·6	30·8	36·2
salt och rökt fläsk >	9·4	10·8	8·6	9·8	11·7
korf och sylta >	22·1	26·1	22·0	23·5	22·6
inälvor >	6·7	8·0	7·7	7·2	6·8
färdigl. mat, konserver >	11·3	11·8	9·6	11·3	16·6
Fisk >	51·6	56·8	45·4	52·5	56·3
färsk fisk >	32·2	38·9	31·4	34·4	38·4
salt sill >	15·2	13·2	9·1	13·7	13·4
annan salt fisk >	4·2	4·7	4·9	4·4	4·5
Mjök och gräde ¹ l	887·2	786·4	820·7	843·8	839·1
oskummad mjölk >	826·2	713·6	757·1	778·3	761·0
skummad >	34·6	23·4	37·5	31·2	25·1
gräde >	13·4	19·6	13·7	15·6	21·0
Smör kg	33·3	30·2	22·0	30·7	37·2
Margarin >	39·6	42·4	49·0	41·9	38·0
Fett och flott >	3·6	1·9	2·9	2·9	2·8
Ost >	16·3	19·3	15·8	17·3	20·9
Ägg st	618	666	707	647	744
Mjöl kg	224·7	208·6	179·4	212·9	195·3
vetemjöl >	157·6	141·4	112·2	145·8	136·1
rågmjöl och rågsiktmjöl >	56·5	61·7	58·1	58·5	52·5
annat mjöl >	10·6	5·5	9·1	8·6	6·7
Gryn och flingor >	21·6	19·4	20·5	20·7	21·3
Bröd >	111·4	130·5	152·1	123·5	141·0
hårt rågröd >	37·5	32·5	28·9	34·6	30·1
mjukt grovbröd >	22·0	35·9	46·7	30·2	32·9
sötilimpa >	35·8	29·3	53·1	36·0	43·8
matbröd av vete >	2·3	8·8	3·6	4·6	10·1
skorpor >	2·3	4·6	5·7	3·6	4·0
enklare kaffebröd >	5·8	12·1	8·4	8·3	10·1
finare kaffebröd, småbröd >	5·7	7·1	5·7	6·2	10·0
Potatis >	369·8	337·0	276·6	346·6	358·9
Rotfrukter >	24·0	23·2	21·0	23·4	22·6
Färska grönsaker >	16·3	21·2	16·0	18·0	20·2
Torkade och konserverade grönsaker >	1·3	1·4	1·2	1·3	2·1
Torkade örter >	3·7	3·7	4·9	3·9	4·3
Bruna böner >	1·3	1·4	3·4	1·6	1·8
Frukt och bär >	98·8	94·5	107·9	98·6	117·8
Socker >	135·7	113·6	120·8	126·1	125·0
Sirap >	5·8	4·7	4·1	5·2	5·1
Karameller >	3·2	3·9	2·8	3·4	4·8
Kaffe >	18·8	19·3	18·0	18·9	18·6
Te hg	1·4	1·1	2·9	1·5	2·4
Kakao >	11·3	6·7	12·8	10·0	13·3
Salt kg	9·9	10·2	10·8	10·1	11·1
Öl och pilsnerdricka l	13·3	14·5	6·9	12·8	19·9

¹ En liter skummad mjölk har vid summeringen ansetts motsvara 0·6 liter oskummad mjölk och en liter gräde 3 liter oskummad mjölk.

Tab. 7. Kontant inköpta kvantiteter av vissa matvaror per kvartal och hushåll bland arbetare, som berörts av arbetslöshet men haft normal sysselsättning under ett bokföringskvartal.

Varuslag	29 hushåll, där arbetslösheten under bokföringsåret omfattat under 3 mån.				26 hushåll, där arbetslösheten under bokföringsåret omfattat 3 mån o. däröver.			
	Kvartal, då arbetslösheten var				Kvartal, då arbetslösheten var			
	ingen	näst minst	näst störst	störst	ingen	näst minst	näst störst	störst
Kött, fläsk m. m. kg	24.4	23.6	22.8	23.6	31.1	29.5	32.6	26.0
kött »	11.1	10.2	10.2	11.0	13.1	12.9	13.6	11.8
fläsk »	8.2	9.2	8.1	7.6	10.9	10.0	12.8	8.7
korv och sylta »	5.1	4.2	4.5	5.0	7.1	6.6	6.2	5.5
Fisk »	10.9	9.0	10.1	9.1	14.5	12.7	11.6	10.9
Mjölks och gräddes ¹ l	210.9	201.1	207.7	201.4	224.9	213.3	211.0	191.9
oskummad mjölk »	197.6	191.5	193.8	187.9	207.0	196.9	196.5	175.3
skummad » »	6.2	5.5	7.7	8.0	7.3	5.4	3.2	6.7
gräddes »	3.2	2.1	3.1	2.9	4.5	4.4	4.2	4.2
Smör kg	7.6	6.6	6.6	6.6	9.8	9.1	8.5	7.6
Margarin »	9.9	9.6	9.3	9.2	11.2	11.0	11.1	10.6
Fett och flott »	1.2	1.1	0.9	0.7	0.7	0.6	0.7	0.6
Ost »	4.5	3.5	3.9	3.7	4.9	4.5	3.9	3.7
Mjöl »	59.8	53.9	54.5	53.9	59.6	63.1	60.1	57.6
Gryn och flingor »	6.1	5.3	5.1	5.3	4.6	4.7	4.7	4.4
Bröd »	23.5	22.8	22.0	21.5	27.8	23.1	24.3	23.9
hårt rågröd »	6.9	6.3	6.8	6.3	8.8	8.7	8.5	8.8
mjukt grovbröd »	3.7	5.1	3.9	3.4	7.5	5.0	4.3	5.2
sötlimpa »	11.1	10.1	9.5	9.8	8.1	6.7	8.1	6.5
matbröd av vete »	0.4	0.4	0.5	0.5	1.2	1.1	0.9	1.4
skorpor o. enklare kaffebröd »	1.4	0.9	1.3	1.5	2.2	1.6	2.5	2.0
Kaffe »	4.5	3.9	4.1	4.0	5.2	5.1	5.0	4.5

rörelser i något fall framtråda i tabellen har dock icke kunnat undvikas. — Tabellen torde emellertid otvetydigt visa, att en stegring av arbetslösheten medför minskade matvaruinköp.

En undersökning av de under olika kvartal betalade medelpriserna för olika slag av matvaror har givit vid handen, att någon försämring av kvaliteterna hos de inköpta födoämnen icke ägt rum under de av arbetslöshet speciellt berörda perioderna.

Familjemonografier. Inkomst- och utgiftsbudgeterna för 8 av mera svårartad arbetslöshet berörda familjer redovisas i följande tab. 8 och 9. I tab. 10 meddelas tillhörande uppgifter om förbrukade mängder av vissa livsmedel. Arbetslöshetens omfattning i veckor har beräknats på sätt som beskrivits i det föregående,² och tidsuppgiften avser alltså, där intet annat angivits, den tid, under vilken familjen berövats sin inkomst från familjeförsörjarnas huvudyrke. — Budgeterna ha uppställts på ett sätt, som något avviker från det eljest tillämpade. I de fall, där familjen haft trädgård eller husdjur, har sålunda inkomsten av under bokföringsåret sålda eller förbrukade produkter därifrån redovisats brutto under rubriken »övriga kontanta inkomster» resp. »övriga inkomster in natura» och utgifterna för produktionen upptagits i utgiftsbudgeten. I ett fall har familjen ägt fastighet, och

¹ En liter skummad mjölk har vid summeringen ansetts motsvara 0.6 liter oskummad mjölk och en liter gräddes 3 liter oskummad mjölk.

² Sid. 250 ff.

Tab. 8. Inkomstbudgeter för individuella hushåll (kr. per år och hushåll).

Hushållets nummer	1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Kontanta inkomster.</i>								
Männens yrkesinkomst	—	—	—	—	146·4	446·0	1 180·2	1 653·2
» biförtjänster	106·0	—	346·6	22·5	141·8	538·1	15·0	123·0
» inkomst av reservarbete	1 165·9	949·9	1 051·6	968·8	—	27·0	—	—
» arbetslöshetsunderstöd	10·0	—	23·9	150·0	1 425·5	791·6	537·5	50·0
Hustruns inkomst	109·0	—	90·0	—	—	50·0	—	—
Barnens bidrag	—	—	—	734·5	115·0	—	528·9	—
Inackordering och uthyrning	—	235·5	—	—	—	—	275·0	—
Sjukhjälp	—	587·0	183·6	—	78·0	—	—	—
Fattigvårdsunderstöd	—	125·0	—	960·0	235·0	85·0	152·5	95·0
Gåvor	12·0	170·3	52·0	24·2	76·0	40·0	—	—
Övriga kontanta inkomster	101·5	9·6	1·8	7·7	2·5	241·3	46·0	83·5
<i>Inkomster in natura.</i>								
Förmåner	—	—	—	60·0	—	—	—	—
Gåvor	20·7	22·4	111·1	176·3	105·1	53·1	44·6	190·6
Övriga inkomster in natura ¹	24·2	39·0	31·8	—	30·2	40·3	—	108·7
Summa inkomster	1 549·3	2 138·7	1 892·4	3 104·0	2 355·5	2 312·4	2 779·7	2 304·0
därav gåvor och understöd	42·7	904·7	370·6	1 310·5	1 919·6	969·7	734·6	335·6

inkomsterna härav ha upptagits brutto, medan omkostnaderna förts som utgift för bostad. — I likhet med undersökningarna i övrigt redovisas icke penningtransaktioner (bankkuttag och -insättningar, upptagande och återbetalande av lån o. dyl.) i inkomst- och utgiftstabellerna. Där dylika transaktioner förekommit i större skala, ha de däremot nämnts i texten. Såsom inkomster räknas heller icke förråd av kontanter eller varor vid bokföringsårets början. På grund härav överensstämman icke inkomst- och utgiftsbudgeternas totalsumma. — För varje hushåll uppgives i förekommande fall, om bostaden varit försedd med elektrisk ström, kokgas, centralvärme, vattenledning, vattenklosett eller torrklosett. Dylika bekvämligheter saknas alltså, där intet angives. — Samtliga här redovisade familjer började bokföringen under oktober eller första hälften av november månad år 1932.

Alla data redovisas, där intet annat angives, per hushåll och material för eventuella jämförelser med av arbetslöshet icke berörda hushåll bör därför sökas bland familjetyperna i nr 2 och 8 bland huvudtabellerna.

1. *Grovarbetare i stad i Nedre norra Sverige.* Arbetslöshetens omfattning: 52 veckor. Familjen bestod av man (36 år), hustru (33 år) och dotter (3 år). Vid bokföringens början uppgavs, att mannen varit arbetslös även under de närmast föregående 4 månaderna. Mannens biförtjänster (106 kr.) erhöles till en del genom tillfälliga arbetsuppdrag, såsom vedhuggning och dikesgrävning (sammanslagt 47 kr.) och för övrigt genom tillverkning av prydnadsföremål, som han utbjöd på gatan (26 kr.) och »affärer» (33 kr.). Dessutom förtjänade han på försäljning av skogsbär 79 kr. och av fisk 14 kr., vilket bokförts bland »övriga kontanta inkomster». Bären plockade han själv under expeditioner i bygdens skogar, som i något fall sträckte sig över flera dygn. Sin största inkomst erhöles mannen genom kommunalt nödhjälpsarbete, vilket pågick 8 veckor i 1:a samt hela 2:a och 3:e kvartalet. Hustruns inkomster förtjänades genom tillfälligt arbete med tvätt och rengöring i huvudsak vid oktoberflyttningarna och före jul; under den övriga delen av året var även hon praktiskt taget arbetslös. — Bankmedel saknades helt, men genom att pantsätta hustruns cykel, då hyran skulle betalas i 4:e kvartalet,

¹ Brutto (jfr texten).

Tab. 9. Utgiftsbudgeter för individuella

Utgiftspost	1					Summa	2					
	Kontant under bokföringskvartal nr				In natura (hela året) ¹		Kontant under bokföringskvartal nr				In natura (hela året) ¹	Summa
	1	2	3	4			1	2	3	4		
Födo- och njutningsämnen . . .	226.6	286.8	255.5	176.1	31.5	976.5	212.8	208.3	265.3	261.6	77.9	1 025.9
matvaror	208.8	264.7	233.4	155.2	31.5	893.6	210.5	206.7	261.7	261.3	77.9	1 018.1
dryckesvaror	—	—	—	3.0	—	3.0	0.8	1.6	3.6	—	—	6.0
tobak	17.8	22.1	22.1	17.9	—	79.9	—	—	—	—	—	—
förtäring utom hemmet . . .	—	—	—	—	—	—	1.5	—	—	0.3	—	1.8
Bostad	21.0	21.0	21.0	59.0	—	122.0	152.6	55.1	48.5	63.5	—	2 319.7
Bränsle och lyse	40.8	41.5	22.4	17.4	—	122.1	46.3	22.8	12.1	18.2	12.0	87.4
Kläder och skodon	48.8	72.9	23.2	7.7	—	152.6	38.5	51.4	63.4	50.4	14.5	218.2
Skatter	—	—	—	—	—	—	—	—	6.0	26.0	—	32.0
Inventarier	10.0	26.5	10.0	11.5	13.5	71.5	3.1	1.6	3.7	7.8	—	16.2
Föreningsavgifter	10.2	19.5	19.5	6.6	—	55.8	4.8	1.5	—	—	—	6.3
Försäkringsavgifter	—	—	—	—	—	—	52.9	23.2	8.9	51.0	—	136.0
Tidningar och böcker	9.7	8.0	6.8	—	—	24.5	10.7	11.6	13.3	15.1	—	50.7
Skrivmaterial, porto, telefon .	2.5	2.4	1.9	0.3	—	7.1	7.4	8.0	6.4	5.6	—	27.4
Kroppsvård, rengöringsmedel, tvätt o. strykning	9.7	11.2	6.9	3.3	—	31.1	14.6	13.1	20.5	20.2	—	68.4
Sjukvård	—	1.0	—	—	—	1.0	13.7	8.7	9.6	4.0	—	36.0
Nöjen och förströelser	8.1	6.6	2.2	—	—	16.9	6.0	1.6	2.4	3.1	—	13.1
Resor o. utg. för egna fordon .	—	—	6.0	4.5	—	10.5	18.0	14.9	19.2	16.6	—	68.7
Övriga utgifter	3.4	8.5	2.0	—	—	13.9	27.7	21.1	18.9	30.8	—	98.5
därav omkostnader för träd- gård o. husdjur	—	—	—	—	—	—	6.0	10.9	6.4	1.5	—	24.8
Summa utgifter	390.8	505.9	377.4	286.4	45.0	1 605.5	609.1	442.9	498.2	573.9	80.4	2 204.5

Utgiftspost	3					Summa	4					
	Kontant under bokföringskvartal nr				In natura (hela året) ¹		Kontant under bokföringskvartal nr				In natura (hela året) ¹	Summa
	1	2	3	4			1	2	3	4		
Födo- och njutningsämnen . . .	185.4	202.1	210.9	170.8	160.0	929.2	321.6	339.2	430.1	388.6	176.3	1 655.8
matvaror	161.1	146.9	175.8	158.7	160.0	802.5	285.4	299.0	345.0	352.6	47.9	1 329.9
dryckesvaror	9.9	9.8	9.0	—	—	28.7	27.4	22.5	37.3	21.3	—	108.5
tobak	13.0	13.0	13.2	12.1	—	51.3	8.4	11.6	15.0	14.2	—	49.2
förtäring utom hemmet . . .	1.4	32.4	12.9	—	—	46.7	0.4	6.1	32.8	0.5	128.4	168.2
Bostad	83.0	83.0	83.0	83.0	—	332.0	105.0	105.0	105.0	105.0	—	420.0
Bränsle och lyse	39.0	27.0	28.6	28.4	20.0	143.0	26.7	49.3	23.3	17.9	—	117.2
Kläder och skodon	44.5	40.2	16.3	12.9	—	113.9	85.2	107.0	184.3	39.6	—	416.1
Skatter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Inventarier	33.5	47.6	34.5	34.8	—	150.4	1.8	23.6	16.1	57.2	—	98.7
Föreningsavgifter	3.0	—	—	—	—	3.0	—	13.8	29.9	—	—	43.7
Försäkringsavgifter	8.4	6.0	6.0	2.4	—	22.8	3.6	14.3	12.0	—	—	29.9
Tidningar och böcker	4.8	4.3	2.1	3.0	—	14.2	6.4	6.7	7.1	8.0	—	28.2
Skrivmaterial, porto, telefon .	6.2	3.1	1.7	3.1	—	14.1	1.2	0.2	2.3	0.5	—	4.2
Kroppsvård, rengöringsmedel, tvätt o. strykning	23.0	27.6	14.0	9.7	—	74.3	18.1	17.8	23.5	24.5	—	83.9
Sjukvård	2.2	12.6	0.3	9.3	—	24.4	0.4	1.8	2.0	0.7	60.0	64.9
Nöjen och förströelser	15.7	1.5	—	3.7	—	20.9	13.3	10.4	27.8	11.5	—	63.0
Resor o. utg. för egna fordon .	2.8	33.5	14.7	6.8	—	57.8	12.1	11.0	39.6	25.6	—	88.3
Övriga utgifter	7.1	9.4	9.1	4.0	—	29.6	13.4	2.1	15.2	1.1	—	31.8
därav omkostnader för träd- gård o. husdjur	—	5.8	5.5	—	—	11.3	—	—	—	—	—	—
Summa utgifter	458.6	497.9	421.2	371.9	180.0	1 929.6	608.8	702.2	918.2	680.2	236.3	3 145.7

¹ Naturaposterna utgöra värdet av gåvor, förmåner, egen produktion o. dyl. samt skillnaden mellan har naturaposten försetts med minustecken (-). — ² Inkl. omkostnader för uttyrd del av fastigheten.

hushåll (kr. per hushåll).

Hushållets nummer	5					6						
	Kontant under bokföringskvartal nr				In natura (hela året) ¹	Summa	Kontant under bokföringskvartal nr				In natura (hela året) ¹	Summa
	1	2	3	4			1	2	3	4		
Födo- och njutningsämnen	332.8	294.6	275.8	269.3	45.9	1 218.4	240.8	224.3	263.4	267.1	69.8	1 065.4
matvaror	312.7	271.0	252.1	247.4	45.9	1 129.1	203.4	216.8	246.4	252.0	69.8	988.4
dryckesvaror	3.0	3.5	2.9	0.3	—	9.7	11.1	6.7	7.8	5.4	—	31.0
tobak	17.1	20.1	20.8	21.6	—	79.6	26.3	—	9.2	9.7	—	45.2
förtäring utom hemmet	—	—	—	—	—	—	—	0.8	—	—	—	0.8
Bostad	90.0	90.0	90.0	90.0	—	360.0	78.0	78.0	78.0	79.0	—	313.0
Bränsle och lyse	35.3	29.4	20.7	21.5	16.0	122.9	24.6	22.7	27.8	18.6	10.2	103.9
Kläder och skodon	43.8	109.4	66.8	68.9	80.0	368.9	59.1	159.5	72.8	38.1	30.9	360.4
Skatter	—	—	—	—	—	—	—	7.0	—	7.3	—	31.3
Inventarier	15.4	7.3	4.3	21.3	—	48.3	74.0	29.3	66.4	6.6	0.3	176.6
Föreningsavgifter	—	—	0.5	—	—	0.5	6.5	3.9	15.1	2.3	—	27.8
Försäkringsavgifter	—	2.0	3.0	—	—	5.0	27.5	26.7	27.5	32.7	—	114.4
Tidningar och böcker	9.9	9.8	9.2	11.6	—	40.5	13.3	13.2	13.7	14.3	—	54.5
Skrivmaterial, porto, telefon	2.4	1.1	—	—	—	3.5	11.8	6.8	5.8	5.2	—	29.6
Kroppsvård, rengöringsmedel, tvätt o. strykning	8.4	7.8	10.0	5.9	—	32.1	21.1	19.9	27.4	22.0	5.9	96.3
Sjukvård	2.1	4.7	20.1	53.0	—	79.9	3.1	0.8	5.2	0.6	—	9.7
Nöjen och förströelser	5.2	3.4	—	2.4	—	11.0	12.2	15.5	7.1	7.4	—	42.2
Resor o. utg. för egna fordon	5.4	5.5	5.8	13.6	—	30.3	3.2	3.5	20.8	6.1	—	33.6
Övriga utgifter	7.5	7.7	2.2	13.4	—	30.8	38.3	68.0	22.7	13.3	—	142.3
därav omkostnader för trädgård o. husdjur	—	6.1	1.3	8.0	—	15.4	1.5	38.1	8.2	0.5	—	48.3
Summa utgifter	558.2	572.7	508.4	570.9	141.9	2 352.1	630.5	679.1	653.7	520.6	117.1	2 601.0

Hushållets nummer	7					8						
	Kontant under bokföringskvartal nr				In natura (hela året) ¹	Summa	Kontant under bokföringskvartal nr				In natura (hela året) ¹	Summa
	1	2	3	4			1	2	3	4		
Födo- och njutningsämnen	314.6	346.0	323.8	349.2	30.5	1 364.1	158.5	173.9	234.1	226.4	238.8	1 031.7
matvaror	310.0	333.6	297.8	318.7	30.5	1 290.6	148.5	171.3	223.2	218.8	238.8	1 000.6
dryckesvaror	2.2	3.5	1.8	0.5	—	8.0	10.0	2.2	5.9	6.6	—	24.7
tobak	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
förtäring utom hemmet	2.4	8.9	24.2	30.0	—	65.5	—	0.4	5.0	1.0	—	6.4
Bostad	114.0	114.0	114.0	114.0	—	456.0	70.0	70.0	105.0	71.4	—	316.4
Bränsle och lyse	44.5	25.2	28.9	41.4	12.8	152.8	49.9	17.1	9.8	18.6	18.0	113.4
Kläder och skodon	61.7	40.3	73.9	89.4	—	265.3	54.3	60.2	89.2	94.1	44.0	341.8
Skatter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15.0	—	15.0
Inventarier	18.1	7.8	7.2	2.3	—	35.4	55.3	12.4	14.9	24.0	—	106.6
Föreningsavgifter	13.5	15.0	13.3	18.2	—	60.0	14.6	11.2	16.1	18.5	—	60.4
Försäkringsavgifter	35.6	27.8	36.9	41.1	—	141.4	20.0	20.3	21.2	26.0	—	87.5
Tidningar och böcker	3.6	7.9	7.9	8.1	—	27.5	10.6	7.4	8.2	8.5	—	34.7
Skrivmaterial, porto, telefon	1.9	0.5	0.9	1.8	—	5.1	2.2	0.2	1.5	1.2	—	5.1
Kroppsvård, rengöringsmedel, tvätt o. strykning	8.6	15.1	22.6	16.6	—	62.9	7.5	12.9	7.5	14.1	—	42.0
Sjukvård	2.6	2.2	2.8	15.0	—	22.6	1.2	1.3	0.4	3.6	—	6.5
Nöjen och förströelser	6.5	13.0	16.8	32.6	—	68.9	30.1	3.9	15.6	8.6	—	58.2
Resor o. utg. för egna fordon	13.1	0.8	37.5	30.7	—	82.1	7.5	3.8	32.1	13.4	—	56.8
Övriga utgifter	7.5	10.3	19.1	15.6	—	52.5	17.4	9.7	7.6	26.3	—	61.0
därav omkostnader för trädgård o. husdjur	—	—	—	—	—	—	—	2.4	2.6	17.0	—	22.0
Summa utgifter	645.8	625.9	705.6	776.0	43.3	2 796.6	499.1	404.3	563.2	569.7	300.8	2 337.1

begynnelse- och slutförråd. När slutförrådet överstigit begynnelsförrådet plus tillskottet genom gåvor o. s. v.,

Tab. 10. Konsumerade kvantiteter av vissa livsmedel inom individuella hushåll
(per år och hushåll).

Hushållets nummer	1	2	3	4	5	6	7	8
Antal konsumtionsenheter, som deltagit i matvaruförbrukningen	2·05	3·22	2·13	4·95	4·80	2·20	3·44	2·72
Kött kg	29·6	28·7	53·8	56·8	46·2	47·9	76·5	37·7
Fläsk »	30·8	30·9	35·3	38·3	41·7	43·7	66·1	29·4
Korv, sylta m. m ¹ »	40·7	31·3	31·0	70·9	49·0	22·8	45·4	28·7
Fisk »	13·5	38·0	44·3	51·6	67·4	63·7	65·5	38·0
Oskummad mjölk l	966·0	893·0	625·0	1 004·0	563·5	569·5	655·5	444·5
Skummad »	32·0	190·0	6·0	4·0	—	5·0	2·5	215·5
Gräddor »	0·3	9·2	3·4	24·3	8·4	36·2	92·3	51·4
Smör kg	9·1	—	32·8	30·6	3·3	26·0	52·5	25·8
Margarin »	37·0	93·5	21·3	48·0	135·0	19·3	23·5	46·5
Fett och flott »	6·7	0·3	2·7	—	6·2	0·5	—	5·8
Öst »	17·9	8·7	20·5	24·0	29·8	7·5	18·9	14·6
Ägg st	580	414	929	1 080	396	638	868	586
Mjöl kg	262·3	284·5	264·8	278·5	71·8	27·5	73·0	187·3
Gryn och flingor »	45·0	31·2	19·5	8·5	15·6	8·3	17·4	33·6
Bröd »	64·0	112·6	21·0	169·7	731·8	232·2	234·0	141·8
Potatis »	214·5	368·5	300·0	306·6	496·5	193·7	278·7	395·0
Rotfrukter »	37·0	32·5	18·0	13·4	16·0	22·4	9·1	16·3
Kål, alla slag »	12·0	12·4	—	1·4	1·3	7·0	18·8	12·0
Andra färska grönsaker ² »	1·1	12·7	7·6	7·4	4·8	11·8	19·9	31·3
Torkade o. kons. grönsaker »	—	1·0	5·4	0·4	—	2·1	0·6	—
Torkade örter o. bruna bönor »	30·5	18·0	2·1	6·0	16·8	3·5	4·0	6·4
Färsk frukt »	6·6	94·6	83·2	111·4	47·7	59·1	49·3	86·8
Färiska bär »	48·2	27·9	65·6	45·8	13·4	35·9	14·0	70·1
Torkad o. kons. frukt o. bär »	7·4	8·3	3·4	6·9	11·1	9·1	9·8	4·1
socker och sirap »	97·0	169·4	87·4	180·6	145·0	87·3	112·8	114·2
Kaffe »	20·2	20·1	7·2	16·5	16·2	19·7	23·5	17·7
Spritdrycker l	—	0·5	3·5	13·0	—	3·5	—	5·0
Öl o. pilsnerdricka »	—	0·7	23·3	62·3	3·0	16·0	7·0	4·0

och slutligen mannens klocka lyckades man göra 50 kr. likvida. — Familjens inkomster höra till de lägsta, som förekomma i undersökningen. Utgifterna för födo- och njutningsämnen uppgick till 977 kr. och upptogo 60·8 % av hela utgiftsbudgeten. Födans kalorivärde uppgick per dag till 9 940 bruttokalorier (4 850 per konsumtionsenhet³), vilket bör jämföras med talet för närmast motsvarande familjetyp inom huvudundersökningen eller 8 710 kalorier (tab. FF, sid. 119). Hushållets relativt stora förbrukning av mjölk och cerealier, vilken framträder vid en jämförelse mellan tab. 10 och huvudtabell nr 8, kol. 3, torde närmast sammanhänga med kostvanorna inom den landsdel, där hushållet var bosatt. Utgiftssumman enligt tab. 9 jämförd med huvudtabell nr 2 synes i varje fall böra ha räckt även för en matordning mera överensstämmande med det normala. Under de första 9 månaderna behodde familjen en ladugårdskammare utanför staden, som visserligen kostade endast 7 kr. per månad men i gengäld saknade alla bekvämligheter och var inpyrd av gödsellukt. Därför flyttade man till ett kök (54 m³) med elektriskt ljus för omkring 18 kr. per månad. Hyran har helt betalats. Inga skatter eller försäkringsavgifter ha erlagts men 56 kr. ha utbetalats i fackföreningsavgifter. Av gångkläder inköptes endast två par arbetsbyxor åt mannen (15 kr.), en overall, en kofta och ett par damaskbyxor åt barnet (allt för 14 kr.), medan hustrun fick en klädning för 1·95 kr. För huvudbonader gav familjen ut 4·7 kr., varav ungefär

¹ Korv, sylta, inälvor, färdigl. mat, konserver. — ² Även lök, gurka och tomater. Jfr bilaga 2.

³ Födans kalorivärde inom samtliga av arbetslöshet icke berörda arbetarfamiljer uppgick till 3 500 per konsumtionsenhet och dag.

hälften till en mössa åt barnet och hälften till sorgband vid släktings begravning. Med skor blev man relativt bättre försedd, ty mannen fick ett par gummiskor (12.5 kr.), hustrun två par läderskor (25 kr.), ett par galoscher (4 kr.) och ett par gummiskor (4 kr.) och barnet tre par läderskor (21 kr.). Resten på beklädnads-kontot (51 kr.) gick till inköp av underkläder (25 kr.), tyg (7 kr.) samt sybehör, sömlön och skoreparationer. Utgifterna för tidningar uppgick under de tre första kvartalen till sammanlagt 24 kr. men upphörde därefter alldeles. För resor gav familjen ut 4.5 kr. utgörande kostnader för bussresor i samband med bärplockningen och för nöjen 17 kr., därav 15 kr. vid biografbesök och resten för docka åt barnet. Av dryckesvaror inköptes under hela året endast 15 l svagdricka för 3 kr. men tobakskontot var relativt stort (80 kr.), då mannen regelbundet rökte cigarretter och piptobak för omkring 1.5 kr. per vecka.

Bokförelaren skriver: »Såsom tiderna nu är, bliver man både klädlös och nere på alla vis. Man får ju inte ihop mer än så pass, att man håller sig vid liv. — — — Om jag bara hade en liten torva själv ändå, skulle jag klara mig, även om jag vore utan arbete hela året. Nog har jag en arbetsam och god hustru, men det finns ju inget arbete för henne heller, så hur arbetsför man än kan vara, så föder man sig snart sagt inte med att arbeta.»

2. *Verkstadsarbetare i stad i Svealand.* Arbetslöshetens omfattning: 52 veckor. Familjen bestod av man (38 år), hustru (34 år), 2 söner (7 och 2 år) och en dotter (9 år). Mannen sysselsattes i kommunalt nödhjälpsarbete under 28 veckor i 1:a, 3:e och 4:e kvartalen, vilket gav honom 30—40 kr. per vecka. En normal vecko-förtjänst i huvudyrket kan antagas vara i det närmaste 50 kr. I slutet av 1:a kvartalet insjuknade mannen i gulsot, som varade omkring ett halvt år; 4 månader därav tillbragte han på lasarett (i frisäng). I samband härmed erhöles från sjukkassa 557 kr. Som fattigvårdsbidrag ha bokförts 125 kr., erhållna dels som kontant bidrag till hyra, dels som matkuponger. Genom insamling bland arbetskamrater erhöles under sjukdomen 170 kr. kontant. Familjen innehade egen fastighet taxerad till 10 000 kr. (varav 7 100 skuld), där den bebodde 2 rum och kök (121.0 m³) med elektriskt ljus till ett uppskattat hyresvärde av 350 kr. En lägenhet om 1 rum och kök hyrdes ut för 250 kr. per år, av vilket 236 kr. inkasserats under bokföringsåret. Omkostnaderna för fastigheten (huvudsakligen räntor) belöpte sig till 320 kr. Dessutom hade familjen att vidkännas en amortering på 100 kr., vilken betalades med 25 kr. per kvartal. Till tomten hörde trädgårdstäppa, där produkter till ett värde av c:a 60 kr. erhöles för en kostnad av 25 kr. För 35 kronors värde av produkterna användes i hushållet under bokföringsåret och för 25 kr. lades i förråd. Banktillgodohavanden ha icke funnits, men genom försäljning av K. F:s industrifondsbevis och andelar i konsumtionsföreningen ha 57 kr. kunnat göras likvida; dessutom upplånades från privatperson 120 kr. i första kvartalet, då fastigheten skulle repareras. — Utgifterna för födo- och njutningsämnen (1 026 kr.) upptogo 46.5 % av samtliga utgifter. Kvartalsbeloppen härför voro något lägre under de två första kvartalen än under de senare till följd av mannens sjukdom. Födans kalorivärde utgjorde per dag 12 620 bruttokalorier (3 920 per konsumtionsenhet¹), vilken summa bör jämföras med 12 290 kalorier eller näringsvärdet hos födan inom närmast motsvarande familjetyper i huvudundersökningen (tab. FF). Även utgiften för matvaror avvek föga från medeltalet för nämnda typer inom den lägsta av de inkomstgrupper, som redovisas i huvudtabell nr 2 (kol. 6). För spritdrycker uppgingo utgifterna till 3 kr., utgörande kostnaden för 0.5 l konjak vid mannens sjukdom. Inga utgifter för tobak ha redovisats. Utgifterna för inventarier, kläder och skodon torde kunna betecknas som särskilt små, om som norm tages den ovan antydda, i huvudtabellerna redo-

¹ Jfr not 3 sid. 272.

visade hushållsgruppen. Allt som inköptes av gångkläder var sålunda överdragskläder till mannen (15 kr.) och äldste sonen (1·7 kr.). Av huvudbonader anskaffades för 6, av tyg för 55 och av underkläder för 47 kr. Med skor blev man bättre försedd, ty allt som allt inköptes för 34 kr. läderskor, varjämte skor för 15 kr. erhöles som gåva. Till följd av att familjen bodde i stadens utkant blev posten resor relativt stor, då man måste anlita buss vid resor till arbetsplats eller till lasarettet under mannens sjukdom. Utgifterna för nöjen uppgingo till blott 13 kr. för hela året men tidningsposten upptog 44 kr., därav 18 kr. för veckotidningar. Vid bokföringsårets slut funnos åtskilliga skulder, främst räntan på en inteckning, med vilken uppskov beviljats till hösten, då familjens sista premieobligationer skulle inlösas och användas för ändamålet. Vidare resterade av det ovan nämnda lånet 110 kr. och skatter till okänt belopp.

3. *Vulkanisör i stad i Norra Götaland.* Arbetslöshetens omfattning: 52 veckor. Familjen bestod av man (46 år), hustru (36 år), son (3 år) och dotter (6 år). Mannen sysselsattes i statskommunalt reservarbete under 40 veckor i huvudsak infallande under de tre första kvartalen. I början av 4:e kvartalet blev han sjukskriven därifrån på grund av muskelvärk och erhöil sjukbidrag med 184 kr. Två veckor måste han vårdas på lasarett och därefter tillbringa ytterligare en månad som konvalescent i hemmet. Biförtjänsterna intjänades under de tre första kvartalen genom smärre arbetsuppgifter från kommunen och i det fjärde huvudsakligen genom tillfälligt grovarbete åt telegrafverket. Hustruns inkomster tjänades på tvätt och strykning. Familjens inkomster tillhöra de lägsta, som observerats vid denna undersökning. — Reserver eller möjligheter att genom upplåning öka tillgångarna ha tydligen icke funnits. — Utgifterna för livsmedel uppgingo till 929 kr. och utgjorde 48·2 % av hela budgeten. Födans kalorivärde uppgick per dag till 9 320 bruttokalorier (4 380 per konsumtionsenhet¹). Kosten inom motsvarande familjetyp i huvudundersökningen (tab. FF) företedde i genomsnitt ett kalorital på 10 280. Utgifterna för spritdrycker (14 kr.) voro relativt låga, men för öl (15 kr.) och tobak (51 kr.) tämligen höga (jfr huvudtabell nr 2, kol. 4). Hyran för bostaden (1 rum och kök omfattande 78·5 m² med centralvärme, elektriskt ljus och vattenledning) betalades fullt. Av skatter betalades inga. Försäkringsavgifter, utgifter för kläder och skodon, böcker och tidningar m. m. uppgingo till mycket små belopp. Av gångkläder anskaffades sålunda endast ett par byxor åt mannen (6 kr.), en klänning åt hustrun (13 kr.) och några plagg åt barnen (5·5 kr.) och av skodon var sitt par åt de sistnämnda (7·5 kr.). Mera normala och följaktligen stora i förhållande till den övriga budgeten voro utgifterna för kroppsvård och rengöringsmedel. Till följd av avbetalningskontrakt avgingo varje vecka större eller mindre belopp som betalning för möbler, eller i summa för året 127 kr.

4. *Sågverksarbetare i stad i Norra Götaland.* Arbetslöshetens omfattning: 52 veckor. Familjen bestod av man (35 år), hustru (33 år), två söner (15 och 13 år) och två döttrar (12 och 7 år). Under 3:e och 4:e kvartalet vistades yngsta dottern under 57 dagar i barnkoloni och den äldsta dottern under 156 dagar på sjukhus. Mannens huvudsakliga inkomster erhöles dels genom kommunalt reservarbete 17 veckor under 2:a och 3:e kvartalet (969 kr.) och dels som arbetslöshetsunderstöd från fackföreningen (150 kr.). Då han icke hade hemortsrätt i kommunen, erhöles intet kommunalt arbetslöshetsunderstöd, men fattigvården bidrog för hustrun och barnen med 960 kr. Den äldste sonen hade plats som springpojke hela året och även den yngre lyckades mot årets slut erhålla dylik anställning. Dessa barn kunde bidraga till familjens uppehälle med 735 kr. fördelat på samtliga kvartal. Under 1:a och 2:a kvartalet erhöilo de två näst äldsta barnen

¹ Jfr not 3 sid. 272.

107 gånger frukost gratis i skolans barnbespisning, vilket i bokföringen upptagits som gåva in natura och på utgiftssidan förts som förtäring utom hemmet. Från arbetsgivaren erhöles även under arbetslösheten fri läkarvård och medicin för hela familjen, vilket uppskattats till 60 kronors värde. — Utgifterna för födo- och njutningsämnen (1 656 kr.) upptogo 52.6 % av samtliga utgifter. Födans kalorivärde uppgick per dag till 14 850 bruttokalorier (3 000 per konsumtionsenhet¹), varmed siffran 19 850 kalorier för närmast motsvarande familjetyp i huvudundersökningen bör jämföras (tab. FF). Kaloritalet är alltså relativt lågt. Några speciella drag, som antyda dåligt kosthåll, finner man emellertid icke i matvarubudgeten enligt tab. 10 jämförd med huvudtabell nr 8, kol. 10 och 19, fränsett att kvantiteterna i de flesta fall äro låga (dock »normala» mängder av t. ex. frukt och bär). För öf gav man däremot ut relativt mycket (43 kr.), och någon knapphet kan icke heller märkas på spritdryckernas eller tobakens konto. Hyran för bostaden, som bestod av endast 1 rum och kök (100.1 m³ med kokgas, elektrisk ström och vattenledning), erlades till fullo. Inga skatter betalades däremot, och även försäkringspremier torde ha kvarstått oguldna vid årets slut. Av utgifterna för kläder och skodon (416 kr.) utgjorde 263 kr. kostnaden för kläder, därav dock endast omkring 50 kr. för gångkläder, medan underkläderna gingo till 90 kr. och tyg, sybehör och sömlön till 81 kr. Nya skor (av läder) anskaffades däremot för sammanlagt 108 kr.

5. *Garveriarbetare i stad i södra Götaland.* Arbetslöshetens omfattning: 49 veckor, därav 10 i 1:a samt hela 2:a, 3:e och 4:e kvartalet. Familjen bestod av man (33 år), hustru (36 år), fyra söner (10, 8, 6 och 2 år) och en dotter (11 år) samt dessutom en son (14 år), som vistades i hemmet under 23 veckor (i 1:a och 2:a kvartalet), och en son, som föddes i 3:e kvartalet. I biförtjänster har mannen erhållit 142 kr. genom tillfälligt arbete av icke upp-givet slag. Sin största inkomst har han fått i form av arbetslöshetsunderstöd (1 426 kr.). Bidraget från barnen härrörde från den tid, då den 14-årige sonen, vilken hade plats som springpojke, bodde i hemmet. Vid hustruns förlossning erhöles moderskapshjälp med 78 kr., vilket bokförts under rubriken sjukhjälp. Av fattigvården erhöles kontant hyresbidrag (235 kr.) och av Röda korset kläder, mat och bränsle för 105 kr. Under 1:a och 2:a kvartalen åto dessutom 3 av de äldsta barnen 49 gånger middagsmål gratis i en barnbespisning, men denna gåva in natura har icke bokförts vare sig som inkomst eller utgift. Familjen arrenderade en trädgårdstappa, i vilken päron, rotfrukter och potatis skördades till 45 kronors värde. Produkter för 30 kr. härav tillgodogjordes i hushållet under bokföringsåret. — Banktillgodohavanden eller andra reserver funnos icke vid bokföringens början. — Kosthållet torde varit ganska enformigt och föga rationellt skött, vilket sannolikt orsakats av hustruns nedkomst och därmed sammanhängande nedsättning av hennes arbetsförmåga. Hon var för övrigt frånvarande från hemmet under 66 dagar, då hon vistades på barnbördshuset. Man observerar sålunda vid en jämförelse mellan tab. 10 och huvudtabell nr 8, kol. 7, att inköpen av mjölk, smör, ägg, mjöl, gryn, rotfrukter, grönsaker och bär varit ganska eller rentav mycket små, medan inköpen av margarin och bagarbröd varit mycket stora. Vad speciellt mjölet och bagarbrödet beträffar, bör dock även besinnas, att hushållet varit bosatt i södra Götaland, där bakning i hemmen i allmänhet förekommer i relativt liten utsträckning. Födans kalorivärde uppgick per dag till 15 790 bruttokalorier (3 290 per konsumtionsenhet¹). Kosten inom motsvarande familjetyp i huvudundersökningen företedde i genomsnitt ett kalorital uppgående till 15 910. För spritdrycker och vin voro hushållets utgifter inga, men för tobak relativt mycket höga. Hyran för bostaden om 2 rum och kök (92.8 m³) med vattenledning betalades

¹ Jfr not 3 sid. 272.

helt. Skatter erlades inga, och försäkringsavgifterna voro obetydliga. Speciellt låga utgifter observerades vidare för inventarier, skrivmaterial, kroppsvård (men icke rengöringsmedel) och nöjen. Bokföraren klagar särskilt över att behovet av nytt husgeråd, linne och sängkläder icke kunnat tillgodoses men nämner även, att inskränkningar måst göras på matvaru- och klädkontot. Enligt bokföringen te sig dock utgifterna för kläder och skodon icke särskilt låga, vartill förutom de ovan nämnda gåvorna bidragit, att äldste sonen i 2:a kvartalet konfirmerades och därvid ekiperades med en kostym (40 kr.), en skjorta (4.5 kr.), mössa (1.8 kr.), skor (10.5 kr.), klocka med kedja (7 kr.) m. m. Kostnaderna härför bestredos till en del genom en kontant gåva på 50 kr. För tidningar voro utgifterna jämförelsevis stora eller 40 kr., varav 19 avsågo veckotidningar.

6. *Verkstadsarbetare i stad i södra Götaland.* Arbetslöshetens omfattning: 44.5 veckor, därav under 1:a, 2:a, 3:e och 4:e kvartalet resp. 11, 11.5, 9 och 13. Familjen bestod av man (39 år), hustru (34 år) och en dotter (10 månader). Mannen sysselsattes med statskommunalt reservarbete under 1 vecka. Biförtjänster har han erhållit som betupptagare såväl hösten 1932 som 1933 (276 kr.), som frivillig brandman (21 kr.) och som servitör under 3:e och 4:e kvartalet (241 kr.). Han har sålunda visat sig äga stort nit och utomordentlig anpassningsförmåga, då det gällt att uppsöka och utnyttja arbetstillfällena. Det ekonomiska resultatet av alla ansträngningarna har dock icke blivit mer än 538 kr. Under 3:e och 4:e kvartalet utökades familjen tidvis med en matgäst, som lämnade 50 kr. i ersättning (bokfört som hustruns inkomst), vilket dock icke torde avse betalning för hela inackorderingstiden. Fattigvårdsunderstöd utgick som bidrag till hyra. Familjen innehade ett koloniland och arrenderade i förvärvssyfte ytterligare ett (sammanlagt 1 110 m²), där jordgubbar, morötter, potatis, frukt m. m. odlades. Omkostnaderna härför uppgingo under året till 48 kr. Jordgubbsskörden slog fel, varför de kontanta inkomsterna av odlingarna uppgingo till endast 225 kr. Av släktingar erhöles till jul 30 kr. kontant jämte klädespersedlar m. m. till ett värde av 20 kr. och såsom födelsedagspresenter vid andra tillfällen ytterligare kläder för 23 kr. — Från bank uttogs netto 365 kr., varav det mesta i 2:a kvartalet. — Bland utgifterna observeras inköp av inventarier för 177 kr., av vilket belopp 109 kr. utgjorde avbetalning enligt tidigare ingånget kontrakt. Utgifterna för födo- och njutningsämnen (1 065 kr.) upptogo 41.0 % av hela budgeten. Några nämnvärda särdrag i kostens sammansättning torde icke kunna påvisas. Födans kalorivärde utgjorde per dag 7 710 bruttokalorier (3 500 per konsumtionsenhet¹), vilket tal bör jämföras med 8 710 eller det genomsnittliga kalorivärdet av födan inom närmast motsvarande familjetyp i huvudundersökningen (tab. FF). Försäkringspremierna (för liv-, sjuk- och brandförsäkring) synas ha betalats ävensom hyran för bostaden, som bestod av 1 rum och kök (86.7 m²) och var försedd med gas, elektriskt ljus och vattenledning. Familjen har icke upptagit några lån och torde häfta i skuld endast för arrendet för kolonilanden (44 kr.) och en del (7 kr.) av kommunalskatten. För nöjen gav man ut 42 kr., vilket är ungefär normalt för inkomstnivån, men tidningskontot uppgick till 52 kr. (mot »normalt» c:a 30), därav 25 kr. för veckotidningar. Mannen synes ha varit en rätt stark rökare, ty under 1:a kvartalet gav han ut 26 kr. till tobak. Nyårsafton beslöt han dock av sparsamhets-skäl att sluta röka och hade som följd därav betydligt lägre tobaksutgifter under återstoden av bokföringsperioden.

7. *Måleriarbetare i stad i södra Götaland.* Arbetslöshetens omfattning: 31 veckor, därav i 1:a, 2:a, 3:e och 4:e kvartalet resp. 12, 11.5, 3.5 och 4. Familjen bestod av man (60 år), hustru (53 år) och son (15 år). Dessutom vistades en vuxen

¹ Jfr not 3 sid. 272.

dotter under 24 veckor och en vuxen son under 6 veckor i hemmet. Dessa barn höllo sig själva med kläder m. m. Sedan mannen gått arbetslös under större delen av 1:a och 2:a kvartalet, etablerade han sig som självständig målare. Den tid han haft arbete som sådan, har han icke räknats som arbetslös. Under 3:e och 4:e kvartalet avbröts arbetet vid några tillfällen dels av strejk, dels av arbetsbrist. De 538 kr. han erhållit som arbetslöshetsunderstöd hänföra sig i huvudsak till de bägge första kvartalen. Barnens bidrag ha tillskjutits av den 15-åriga sonen, som var springpojke. Dotterns bidrag, som endast avsåg ersättning för kost och logi och därför bokförts som inkomst av inackordering, upphörde efter 2:a kvartalet, sedan hon ingått äktenskap. Av fattigvården erhöles 153 kr. som bidrag till hyran under huvudsakligen 1:a och 2:a kvartalet. — I 2:a kvartalet erhöles ett lån på 50 kr., då mannen började egen verksamhet, vilket återbetalades i 3:e kvartalet. — Utgifterna för födo- och njutningsämnen (1 364 kr.) voro helt naturligt stora (jfr huvudtabell nr 2 kol. 8) och upptogo 48,8 % av hela budgeten. Vid dotterns bröllop gavs middag för 17 personer, vilket dock ökade kontot med endast 0,35 kr. Kostens kvalitet synes i jämförelse med den för inkomstläget vanligen gällande standarden ha varit på det hela taget hög, med stor förbrukning av exempelvis grädde, smör, ägg och grönsaker (dock relativt litet bär). Födans kalorivärde uppgick per dag till 10 730 bruttokalorier (3 120 per konsumtionsenhet¹). Motsvarande familjetyp inom huvudundersökningen uppvisade talet 10 500 kalorier (tab. FF). Hyran för bostaden, som innehöll 1 rum och kök (83,2 m³) och var försedd med kokgas, elektriskt ljus och vattenledning, uppgick till 456 kr. och betalades fullständigt. Några skatter erlades däremot icke. Inventariekontot var litet, men observeras bör i detta sammanhang, att familjen var relativt gammal. Försäkringsavgifterna synas ha blivit erlagda. För nöjen gav man ut icke mindre än 69 kr. men däremot intet för spritdrycker och tobak.

8. *Verkstadsarbetare i stad i Svealand.* Arbetslöshetens omfattning: 30 veckor, därav i 1:a, 2:a, 3:e och 4:e kvartalet resp. 8, 8, 7,5 och 6,5. Familjen bestod av man (36 år), hustru (32 år), son (8 år) och dotter (6 år). Mannen arbetade året runt 4 dagar i regel varannan vecka och var dessemellan totalt arbetslös. Sina biförtjänster erhöill han i egenskap av ledamot i fackförenings styrelse (därav i 3:e kvartalet 39 kr. som dagtraktamente vid facklig konferens) och som ersättning för »agitationsarbete». Under de tre första kvartalen utbetalade fattigvården bidrag till hyran. Att familjens ekonomi tidigare varit relativt god antydes av att 20 kr. influtit i räntor (å K. F:s industrifondsbevis och sparkasseräkning) och att egen kolonistuga (utan skuld) innehades. Kolonilotten inbragte bär och grönsaker till ett värde av omkring 120 kr., av vilka för 86 kr. förbrukades i hushållet under bokföringsperioden och för 27 kr. såldes. Naturagåvorna bestodo av matvaror och kläder. — Utgifterna för födo- och njutningsämnen (1 032 kr.) upptogo 44,1 % av hela budgeten. Kvantiteterna av vissa födoämnen, såsom mjölk och ägg, te sig ganska knappa, men andra, såsom grönsaker, frukt och bär, voro å andra sidan relativt stora. Födans kalorivärde uppgick per dag till 10 370 bruttokalorier (3 810 per konsumtionsenhet¹). Inom motsvarande familjetyp i huvudundersökningen var kaloritalet 12 290. Av den relativt höga inventarieutgiften på 107 kr. utgjorde 46 kr. betalning för en kamin. Som bostad hyrdes 1 rum och kök (88,4 m³) med elektriskt ljus och vattenledning; hyran utgjorde 280 kr. per år och betalades till fullo. Även försäkringspremierna (för olycksfalls- och sjukförsäkring) voro erlagda vid bokföringsårets slut. Skatterna hade däremot endast delvis betalats.

Bokföraren skriver: »Räkenskaperna under det gångna året ha ej återgivit normala förhållanden, beroende på att inkomsterna till följd av periodisk arbetslöshet varit synnerligen begränsade. Därigenom ha inköpen måst koncentreras på

¹ Jfr not 3 sid. 272.

i första hand livsmedel därefter bränsle och hyra. Man måste också så länge det är möjligt inköpa en del smärre klädesplagg, men några större kompletteringar i den vägen kan ej bli tal om. Den allmänna skattskyldigheten går ej heller att fullgöra på rätt sätt. — — — En ständigt fortgående försämring av levnadsstandarderna blir en oundviklig följd. Om, som ju är troligt, en förbättring inträder på arbetsmarknaden, tager det flera år, innan man kan i någon mån reparera de skador, som krisen orsakat. Man har svårt att förstå, varför människorna har så svårt att ordna sin försörjning tillfredsställande. Produktionsapparaten är ju synnerligen väl utvecklad. Tekniken står på sin höjdpunkt, naturtillgångar saknas ej, ej heller rörligt kapital. Hundratusenden kraftiga människor önska ej något hellre än att genom arbete framskapa nyttigheter. Dessa faktorer måste, utnyttjade på rätt sätt, möjliggöra en dräglig tillvaro för samtliga medborgare. För att en förbättring skall inträda i berörda förhållanden fordras emellertid eftergifter från många medborgares sida. En helt annan syn på samhällsproblemen måste komma — — — Alla som kunna måste deltaga i det produktiva skapandet.»

Sammanfattning. Vid bedömningen av de arbetslösas räkenskaper bör observeras, att de i bokföringsmaterialet representerade arbetarna utgöra ett urval, som kan antagas i relativt hög grad äga sinne för ekonomiska ting. De böra sålunda bättre än genomsnittet ha tillvaratagit förvärvsmöjligheterna under arbetslöshetsperioderna, liksom de förmodligen även stått bättre rustade med reserver vid arbetslöshetens inträdande.

Trots detta finner man, att de reserver i form av förråd av penningar och varor, bankmedel o. s. v., som hushållen kunnat utnyttja under arbetslöshetsperioderna, samt de extrainkomster man lyckats förvärva, givit ett mycket obetydligt tillskott och att familjerna utan tvivel skulle sett sina tillgångar sjunka till en ringa del av sitt normala belopp, om icke samhället genom understöd eller reservarbete kommit till deras hjälp. I de fall, där arbetslösheten omfattat $\frac{2}{3}$ eller längre tid av bokföringsåret, ha sålunda inkomsterna genom dylik och annan hjälpverksamhet från utomstående kommit att uppgå till drygt $\frac{3}{5}$ av hela familjeinkomsten under året. Icke dess mindre — och trots att bokförarna i deras egenskap av familjeförsörjare mer än andra torde varit föremål för social omvårdnad — har arbetslösheten medfört en betydande sänkning av familjernas levnadsstandard.

Denna sänkning av levnadsstandarderna synes för här ifrågakarande arbetslösa i stort sett icke ha medfört en mera avsevärd nedgång i förbrukningen av matvaror och bränsle utan fastmer gjort sig kännbar genom heminredningens och garderobens förfall och de obehag som följa med tömmandet av alla reserver, inställning av premiebetalningar samt skuldsättning till det allmänna och enskilda personer. En viss sänkning i de anskaffade kvantiteterna livsmedel, vilken även tagit sig uttryck i sänkta kalorital, har icke dess mindre kunnat konstateras ävensom en tendens till övergång från dyrare till billigare matvaruslag.¹

¹ Hushållens sätt att reagera inför den sänkta levnadsstandarderna överensstämmer i huvudsak samt åtskilliga detaljer med vad man funnit vid den tyska budgetundersökningen år 1927/28. (Die Lebenshaltung von 2000 Arbeiter-, Angestellten-, und Beamtenhaushaltungen; Einzelschriften zur Stat. d. deutschen Reichs nr 221, Berlin 1932.) Man bearbetade därvid räkenskaper från 54 av arbetslöshet berörda familjer och fann under arbetslöshetsperioderna en nedgång i budgetposterna för olika förnödenheter, som var relativt svag beträffande matvaror, bränsle och lyse samt kropps- och sjukvård men relativt stark för dryckesvaror, skatter, inventarier, föreningsavgifter, försäkringsavgifter (delvis till följd av befrielse från obligatoriska avgifter) resor m. m. Bostadsutgiften, som i de flesta fall synes ha varit bunden av kontrakt, visade ingen nämnvärd ändring. Även minskningen i inköpen av olika matvaruslag visade rätt god överensstämmelse med svenska förhållanden; undantag utgjorde de tyska hushållens utgifter för kaffe liksom för övrigt även för tobak, vilka under arbetslöshetsperioderna minskade något starkare än genomsnittet för samtliga poster.

Bilaga 7.

Några metodfrågor.

Medeltal beräknade per konsumtionsenhet och normalhushåll. I de moderna hushållskostnadsundersökningarnas metodik ingå i många fall omfattande och betydelsefulla beräkningar på grundval av konsumtionsenhetsskalor. Med tillhjälp av dessa skalor beräknas sålunda förbrukningens storlek per konsumtionsenhet. En mängd dylika skalor ha i skilda länder utarbetats såväl av sociologer som näringsfysiologer, exempelvis den s. k. amerikanska skalan (1889), Wörishoffers, Kuhnas, Engels, Atwaters m. fl. skalor under 1890-talet, den tysk-österrikiska skalan 1907 och 1912—14, den japanska 1926—27 och Nationernas Förbunds av år 1936. Hela antalet torde uppgå till omkring 40.¹ Skalorna äro av det mest växlande utseende och skilja sig starkt åt beträffande det behov av förnödenheter, som tillmättes olika åldersgrupper och kön. Denna brokighet i enhetsskalornas struktur sammanhänger naturligtvis delvis med det faktum, att skalorna konstruerats på grundval av undersökningar i skilda länder, med olika klimatologiska förhållanden och en befolkning av olikartad rassammansättning och kropps-konstitution. Delvis beror den emellertid på det syfte konstruktörerna haft för ögonen, om detta dirigerats av rent näringsfysiologiska intressen eller om man önskat en skala att använda till alla utgiftsslag. Stundom ha skalorna konstruerats efter strängt objektiva metoder, varvid näringsbehovet för människor av olika ålder och kön m. m. vanligen lagts till grund (exempelvis Atwater) och stundom har man nöjt sig med grova uppskattningar (Wörishoffer).

Någon jämförelse mellan alla dessa skalor skall här icke anställas. I stället skall i korthet ett bidrag lämnas till frågan om jämförbarheten av de medelst en viss konsumtionsenhetsskala omräknade budgeterna för olika grupper av hushåll.

Konsumtionsenhetsskalorna användas i budgetstatistiken som bekant på följande sätt. För varje person, som ingår i ett hushåll eller en grupp av hushåll, insättes hans efter ålder och kön avpassade konsumtionsenhetstal. Dessa tal summeras, varpå budgetposterna divideras med den så erhållna summan. Kvoten anger då en viss post uttryckt per konsumtionsenhet. Budgetens olika poster reduceras praktiskt taget alltid med en och samma skala; möjligen använder man en särskild skala för födoämnen och en annan för alla övriga poster.

Frågan gäller nu att närmare precisera de verkningar ett dylikt generellt tillämpande av konsumtionsenhetsskalor kommer att medföra beträffande medeltal uttryckta per konsumtionsenhet. Genom erfarenheter från budgetundersökningar vet man, att hushållsvanorna och speciellt kostvanorna variera med familjetypen. (Söm exempel från födoämnesbudgeten kan nämnas den enligt svenska erfarenheter relativt till övriga matvaror stora förbrukningen av mjölk inom familjer med späda barn, och från den övriga budgeten de stora utgifterna för skor inom barnrika familjer.) Även om konsumtionsenhetsskalan fullt korrekt ansluter sig till olika åldrars och köns totalbehov och totalkonsumtion, är det tydligt, att en och samma skala till följd av dylika för olika åldrar speciella konsumtionsförhållanden icke kan utgöra norm för förbrukningen av varje slag av nyttigheter.

¹ Översikter av gängse skalor finnas utarbetade exempelvis i den tyska budgetundersökningen av år 1927/28 (sid. 11) och av v. Tyszka i Zur Methodik der Statistik der Ernährung (Allgemeines statistisches Archiv 24. Band, Jena 1934/35). Jfr även den av Internationella arbetsbyrån utgivna Workers' nutrition and social policy. Genève 1936 (sid. 41).

Inträffar sålunda, att den verkliga konsumtionen av en viss förnödenhet är större inom t. ex. vissa åldersgrupper i förhållande till den åldersgrupp, som valts till konsumtionsenhet, än vad skalan förutsätter, kommer medeltalet per konsumtionsenhet att visa tendens att bli större, ju talrikare dessa åldersgrupper äro företrädda i materialet. Omvänt kommer, om den verkliga konsumtionen är mindre än vad skalan förutsätter, medeltalet att bli mindre, ju talrikare grupperna äro företrädda i materialet.

I budgetstatistiken har man stundom tagit fasta på dessa förhållanden genom att beräkna budgetposter för olika familjetyper per konsumtionsenhet. Man har då fått fram det för familjerna typiska från en annan sida än den, som belyses av enbart medeltalen per hushåll. Här skall icke detta användningssätt för konsumtionsenhetsskalorna närmare beröras.

Det vanligaste syftet med medeltalens beräkning per konsumtionsenhet är tvärt om, att de olikheter i fråga om familjernas storlek och sammansättning, som vanligen förefinnas mellan skilda hushållsgrupper, skola elimineras. Så mycket bättre skall man sedan kunna undersöka det inflytande på hushållningen, som eventuellt härflyter ur olikheter i ekonomiskt, socialt, lokalt eller annat avseende. Av det redan sagda framgår, att en dylik räkneoperation beträffande en viss post, vilken som helst, icke kommer att medföra åsyftat resultat med mindre konsumtionsenhetsskalan verkligen ansluter sig till olika åldrars och köns faktiska konsumtion av förnödenheten i fråga. I många fall — kanske i de flesta — uppfyller konsumtionsenhetsskalan icke nyssnämnda villkor, och då komma medeltalen även efter omräkningen per konsumtionsenhet att präglas av familjetyper och medeltalens jämförbarhet att vara mindre, ju större skillnaden mellan grupperna är i familjetypshänseende.¹

Det hittills sagda gäller, även om konsumtionsenhetstalen fullt riktigt ange proportionerna mellan olika åldrars och köns totalbehov av förnödenheter (t. ex. av näringsämnen). Så mycket mindre tillfredsställande blir givetvis resultatet, om skalan råkar felaktigt bedöma behovet hos någon personkategori. Vad exempelvis den amerikanska skalan angår, torde densamma undervärdera den lägsta åldersgruppens behov, i varje fall dess behov av näringsämnen. Risken för dylik felbedömning torde eljest vara störst i fråga om andra behov än näringsbehovet, ty det kan starkt ifrågasättas, om det över huvud taget är möjligt, att på objektiva grunder konstruera skalor för sådana behov.

Nu inträffa i praktiken många fall, då skillnaden mellan de grupper man önskar jämföra är ringa² i familjetypshänseende, medan å andra sidan spänningen mellan grupperna i t. ex. inkomsthänseende är så stor, att den ger mycket kraftiga utslag i budgeten. Det vore givetvis överdriven försiktighet att i dylika fall avstå från att använda konsumtionsenhetsskalan om dess begagnande eljest är önskvärdt av någon anledning. I det följande skall dock visas, att några mycket vanliga grupperingar (välstånds- och inkomstgrupperingar) ofta medföra en utpräglad

¹ Denna svaghet hos metoden att medelst konsumtionsenhetsskalor eliminera olika familjetypers inflytande från budgeterna sammanhänger, som nämdes, med den för skilda åldrar och kön på typiskt sätt varierande konsumtionen av enstaka nyttigheter. Dr E. Abramsons näringsfysiologiska undersökningar, som utförts på materialet till här föreliggande hushållskostnadsundersökning, ha visat, att ett tydligt, direkt samband dessutom råder mellan familjetyper och totalkonsumtionen av näringsämnen. Icke ens från per konsumtionsenhet uttryckta tal över exempelvis födas kalorivärde kan således familjetypens inflytande elimineras. På förklaringen till detta fenomen skall här icke närmare ingås, blott antydias, att det synes bottna i det förhållandet, att konsumtionsenhetstalen avse isolerade personer, budgetmaterialet däremot familjehushåll, vilkas samlade behov (när familjetyper växlar) icke står i konstant förhållande till summan av medlemmarnas konsumtionsenhetstal.

² Med ringa skillnad i familjetypshänseende menas i detta fall icke att grupperna behöva innehålla familjer av en viss, någorlunda överensstämmande typ. En likartad blandning av typer torde få anses vara tillfyllest.

sortering av familjerna efter storlek och i ett exempel grundat på budgetmaterial illustreras, hurusom detta kan medföra, att det egentliga syftet med genomsnittens beräkning per konsumtionsenhet förfelas.

Vid svenska och finska budgetundersökningar brukar man i stället för eller jämsides med genomsnitt per konsumtionsenhet uttrycka budgetposterna per s. k. normalhushåll. Detta innebär, att posterna, sedan de omräknats att gälla per konsumtionsenhet, åter multipliceras med antalet konsumtionsenheter inom en viss, vanlig familjetyp (t. ex. inom en familj bestående av man, hustru och 2 å 3 minderåriga barn). Härmed vinner man flera betydande fördelar. Dels blir resultatet mindre beroende på vilken konsumtionsenhetsskala, som använts (exempelvis bli poster, som omräknats efter den amerikanska skalan mera jämförbara med poster, som omräknats efter den tyska, om de uttryckts per normalhushåll, än om de uttryckts per konsumtionsenhet). Dels bli budgeternas proportioner mera verklighetstrogna. Primärmaterialet utgöres ju av budgeter för hushåll, varför den starka abstraktion, som omräkningen per konsumtionsenhet innebär, lätt kan leda till missförstånd. Däremot mildras uppenbarligen icke den brist på jämförbarhet, som ovan visats råda mellan per konsumtionsenhet beräknade budgeter för grupper innehållande skilda familjetyper, därigenom att genomsnittet uttryckas per normalhushåll.

Medeltal beräknade per hushåll. Den alternativa metoden med genomsnitt beräknade per verkligt hushåll, som i budgetundersökningar vanligen kommer till användning, då medeltal per konsumtionsenhet (normalhushåll) icke begagnas, utmärker sig främst genom sin enkelhet. Den torde också få anses som mera naturlig, eftersom undersökningens material utgöres av räkenskaper för hushåll, där specifikationer på de enskilda medlemmarna endast undantagsvis kunna förekomma och där ett stort antal poster i större eller mindre grad täcka kollektiva behov. Metoden fordrar emellertid i de flesta fall någorlunda god överensstämmelse vad hushållens genomsnittliga storlek och medlemmarnas åldersfördelning beträffar inom de grupper, som jämföras, där den icke gör en uppdelning på rena familjetyper önskvärd. Detta kräver i sin tur ett relativt stort material.¹

Välstånd- och inkomstgrupperingar. I budgetstatistiken mätes en familjs välstånd vanligen genom familjeinkomsten (eller utgiften) per konsumtionsenhet. För att pröva denna metod har i följande sammanställning matvaruutgiftens procentuella andel av inkomsterna beräknats för familjer tillhörande olika typer men det oaktat med ungefär samma inkomst per konsumtionsenhet enligt den amerikanska skalan.

¹ Kan detta krav icke uppfyllas, uppstår lätt bristande överensstämmelse mellan grupper, som jämföras, bestående däri, att genomsnittliga antalet medlemmar per familj eller dessas åldersfördelning blir olika. Det kan också inträffa, att födoämbudgeterna icke täcka fullt ett års förbrukning, till följd av att medlemmar varit frånvarande. Familjerna kunna också ha haft gäster, varigenom födoämbudgeten blivit för stor. Dessutom inträffar, om man jämför familjer i olika inkomstlägen, att tjänarinnor ingå i hushållen i de högre men icke i de lägre inkomstgrupperna, vilket i vissa fall kan vara en olägenhet. Mot dessa brister, som huvudsakligen göra sig kännbara vid undersökningar av livsmedelsförbrukningen, kan man dock inom vissa gränser skydda sig genom korrigeringar av samma typ, som användes vid budgeternas beräkning per konsumtionsenhet och som beskrivits å sid. 42. Vid sådana korrigeringar är det önskvärt, churu icke nödvändigt, att en konsumtionsenhetsskala begagnas. Vilken skala, som kommer till användning betyder här föga. Den verkan dylika korrigeringar ha på genomsnittet kan studeras på tab. DD jämförd med tab. 8 bland huvudtabellerna och på tab. FF. Man finner, exempelvis av den senare, att korrigeringarna icke behövt och följaktligen icke bort införas, om undersökningen blott gällt de bägge lägre inkomstgrupperna, men att talen i den högsta gruppen ha förändrats rätt avsevärt genom de verkställda omräkningarna.

	Familjer med en årsinkomst av 950—1 450 kr. per konsumtionsenhet utan barn, av vilka det (de) äldsta								
	under 7 år			7—15 år			15 år o. däröver		
	1 barn	2 el. 3 barn	3 barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn	1 barn	2 el. 3 barn	4 o. fl. barn
Antal hushåll	11	59	36	96	148	11	27	90	12
Inkomst per konsumtionsenhet, kr.	1 239	1 330	1 223	1 284	1 192	1 150	1 242	1 268	1 204
Utgiften för matvaror i % av inkomsten	31.0	31.8	31.4	29.6	29.7	30.2	29.8	28.1	27.7

Matvaruprocenten, vars höjd kan betraktas som ett indicium på välståndet, varierar, som man ser, inom snäva gränser. Välståndsgupperingen skulle såtillvida rätt väl fylla sin uppgift, vilket förhållande framstår ännu tydligare, om man besinnar, att välståndsgupperna alltid innehålla blandningar av familjetyper.

Då man dividerar familjeinkomsten med antalet i familjen ingående konsumtionsenheter, följer automatiskt, att de lägre välståndsgupperna komma att innehålla relativt många stora familjer i jämförelse med de högre. Följande översikt, som redovisar grupperingar efter olika skalor tillämpade i in- och utländska undersökningar, visar, att så i stort sett är fallet.

<i>Sverige 1923. (Amerikanska skalan.)</i>	Industriarbetar- och lägre tjänstemannahushåll				
Inkomst per konsumtionsenhet (kr.)	{ Under 825	825—1 100	1 100—1 375	1 375—1 650	1 650—1 925 o. däröver
Antal konsumtionsenheter per hushåll	4.68	3.74	3.12	2.70	2.35

<i>Belgien 1928/29. (Engels skala.)¹</i>	Arbetarhushåll			
Inkomst per quet (Frs.)	{ Under 1 300	1 300—1 950	1 950—2 600	2 600 o. däröver
Antal quets per hushåll	13.5	11.2	9.4	7.9

<i>Polen 1929. (Närmast Atwaters skala.)¹</i>	Arbetarhushåll			
Utgift per konsumtionsenhet (Zl.)	{ Under 600	600—900	900—1 200	1 200 o. däröver
Antal konsumtionsenheter per hushåll	4.62	4.01	3.77	3.15

<i>Tjeckoslovakiet. (Tyska skalan.)¹</i>	Arbetarhushåll			Lägre tjänstemannahushåll		
Inkomst per konsumtionsenhet (Kc.) {	2 000—6 000	6 001—20 000	12 001—20 000	2 000—6 000	6 001—12 000	12 001—20 000
Antal konsumtionsenheter per hushåll	2.89	2.48	2.76	3.06	2.34	2.20

Det större antalet konsumtionsenheter i de lägre välståndsgupperna har tydligen orsakats av att antalet familjer med många och (eller) äldre barn, där blivit relativt talrikt företrädda. Synnerligen stark anhopning av barnrika familjer äger givetvis rum, om man grupperar hushållen efter inkomsten per person.

Stundom grupperas hushållen efter inkomsten (eller utgiften) per familj, vilket är en genom sin enkelhet mera tilltalande metod än den ovan skildrade. Den medför dock lätt, att grupperna komma att innehålla större familjer, i de högre inkomstgrupperna än i de lägre. Familjens inkomst, ålder och följaktligen även storlek (barnens ålder och antal) växa nämligen i någon mån samtidigt. Följande uppgifter exemplifiera det sagda.²

¹ Uppgiften har hämtats från Workers' nutrition and social policy.

² Jfr även tablån överst sid. 36.

Mexico 1934. (Arbetarhushåll).¹

Hushåll med en årsinkomst av (Mex. doll.)	{ Under	780—	1 040—	1 300—	1 560 o.
		780	1 040	1 300	däröver
Antal konsumtionsenheter per hushåll	3·73	3·88	4·09	4·66	4·42

Tyskland 1927/28. (Arbetarhushåll.)

Hushåll med en årsinkomst av (RM)	{ Under	2 500—	3 000 —	3 600—	4 300 o.
		2 500	3 000	3 600	däröver
Antal personer per hushåll	3·6	3·9	4·2	4·4	4·9

Slutligen grupperas hushållen stundom efter utgiften för födoämnen per person, men denna metod leder till anhopning av barnrika familjer i de lägre grupperna.

Dessa skevheter undvikas givetvis, om man grupperar hushållen efter såväl familjetyper (eller antalet konsumtionsenheter per familj) som inkomst per familj.

Illustration. Följande exempel grundar sig på primärmaterial från föreliggande svenska budgetundersökning. Problemet gäller en undersökning av kostvanorna vid olika ekonomiska förutsättningar.

Hushållen grupperas dels i välstandsgrupper efter inkomsten per konsumtionsenhet (enligt amerikanska skalan) dels i rena familjetyper och inkomstgrupper. Den första grupperingen omfattar 1 050 hushåll ur arbetar- och tjänstemannaklassen, den andra 693 hushåll. Gruppernas ålderssammansättning m. m. vid den första metoden framgår av följande översikt.

Årsinkomst per konsumtionsenhet (kr.)	{ Under	950—	1 200—	1 450 o.
		950	1 200	däröver
Antal familjer	298	284	237	231
» medlemmar per familj	5·32	4·06	3·55	3·08
därav i % i åldern				
under 4 år	4·6	5·7	8·7	14·2
4—7 »	6·7	8·7	7·8	7·6
7—11 »	15·7	13·5	9·4	5·5
11—15 »	18·7	12·8	8·9	3·9
15—19 »	10·3	6·3	5·3	2·2
19 år o. däröver	44·0	53·0	59·9	66·6

Man finner, att de lägre välstandsgrupperna icke blott ha flera utan även relativt äldre barn per hushåll än de högre. Antalet konsumtionsenheter var i den lägsta välstandsgruppen 4·3 per hushåll och i den högsta 2·5.

Den andra grupperingen (tab. 2 nedan) omfattar tre familjetyper, som skilja sig med avseende på barnens ålder men icke i fråga om deras antal, samt två inkomstgrupper (familjer med under 3 000 kr. och 3 000—5 000 kr. i årsinkomst). Av två familjer har den, som har de äldsta barnen att försörja, under i övrigt lika förhållanden, det lägsta välståndet. Därav följer, att de tre jämförelseled, som denna gruppering erbjuder, täcka olika stadier av välståndsskalan. Dessa grupperas sammansättning i åldersavseende och i fråga om familjemedlemmarnas antal framgår av tab. H kap. II. De medtagna hushållen tillhöra alla utom 6 den grupp av arbetar- och lägre tjänstemannahushåll, som ingår i ovan beskrivna välstandsgruppering.

Av följande tab. 1 framgår, huru förbrukningen av vissa viktiga livsmedel ter sig per normalhushåll inom de olika välstandsgrupperna, medan tab. 2 redovisar kvantiteterna per verkligt hushåll inom inkomstgrupperna.

¹ Uppgiften har hämtats från Workers' nutrition and social policy.

Tab. 1. Konsumerade kvantiteter per år och normalhushåll (= 3.3 konsumtionsenheter).

		Familjer med en årsinkomst per konsumtionsenhet av			
		under 950 kr.	950—1 200 kr.	1 200—1 450 kr.	1 450 kr. o. däröver
Oskummad mjölk	l	708	756	784	812
Grädde	›	14	23	29	34
Ägg	st	625	805	863	936
Mjöl och bröd	kg	319	311	302	294
Kött och fläsk	›	131	157	175	189
Potatis	›	343	343	360	355
Socker	›	117	125	127	135
Salt	›	10	11	11	12
Kaffe	›	16	19	19	22
Kakao	hg	16	16	13	11
Spritdrycker	l	9	13	17	20

Tab. 2. Konsumerade kvantiteter per år och hushåll.

Familjtyp	Familjer med 1—3 barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder av						
	under 7 år		7—15 år		15 år o. däröver		
	Årsinkomst (kr.) per hushåll	under 3 000	3 000—5 000	under 3 000	3 000—5 000	under 3 000	3 000—5 000
Antal hushåll	70	114	82	276	28	123	
Oskummad mjölk	l	630	613	757	732	791	819
Grädde	›	17	21	16	24	11	22
Ägg	st	664	664	656	758	722	863
Mjöl och bröd	kg	229	209	300	292	338	341
Kött och fläsk	›	126	126	137	149	152	175
Potatis	›	297	259	357	335	436	379
Socker	›	97	96	116	120	129	131
Salt	›	9	9	10	10	15	12
Kaffe	›	14	14	18	18	19	21
Kakao	hg	8	8	12	16	14	16
Spritdrycker	l	7	12	7	16	8	13

Resultatet enligt de bägge tabellerna skiljer sig i flera avseenden. Starkast framtråda kontrasterna beträffande potatis, mjölk, socker, salt och kaffe, vilka visa mer eller mindre utpräglad tendens att stiga vid förbättrad ekonomi enligt tab. 1 men te sig indifferent, stiga mycket svagt eller sjunka enligt tab. 2 och kakao, som sjunker enligt tab. 1 men övervägande stiger enligt tab. 2. Full samstämmighet i fråga om förändringarnas art råder endast beträffande grädde och spritdrycker. Tabellernas vittnesbörd vad beträffar kött och fläsk, mjöl och bröd samt ägg kunna möjligen förlikas.

Att i de enskilda fallen förklara, huru dessa olikheter uppkommit är icke alltid lätt, då konsumtionsenhetsskalan med sina många åldersgrupper svårigen genomskådas. Att framställningen enligt tab. 1 på flera punkter är missvisande kan dock sägas med ganska stor visshet. Resultatet enligt denna tabell påverkas ju nämligen icke endast av gruppernas välståndssituation utan även av deras ålders-

sammansättning. Tydligast märker man detta i fråga om kakaon, som är en konsumtionsvara typisk för barn i skolåldern; följaktligen ha medeltalen per konsumtionsenhet blivit relativt höga inom de välståndsgrupper, där dessa barn äro särskilt talrika (de lägsta grupperna).

Till följd av de olägenheter, som ovan visats följa med medeltal beräknade per normalhushåll i kombination med välstånds- eller inkomstgrupperingar enligt gängse metoder, har dylikt redovisningssätt icke tillämpats i denna definitiva redogörelse för 1933 års hushållskostnadsundersökning. I motsats till tidigare undersökningar har alltså hushållningen vid olika ekonomiska förutsättningar icke ådagalagts genom hushållsgrupper med successivt stigande inkomst per konsumtionsenhet. Detta spörsmål belyses i stället genom en gruppering efter familjeinkomsten inom vissa familjetyper och bearbetningar därav (tab. 2 och 3 bland huvudtabellerna). Budgeterna för dessa grupper ha beräknats per verkligt hushåll.

Däremot ha medeltalsberäkningar per normalhushåll utförts för grupperingar efter sociala och lokala faktorer (tab. 1, 4, 5 och 6 bland huvudtabellerna). De här förekommande hushållsgrupperna skilja sig nämligen i regel blott obetydligt vad beträffar åldersfördelningen och antalet per hushåll av de i desamma ingående personerna, varför medeltalen torde vara väl jämförbara. I många fall överensstämmer för övrigt hushållens genomsnittliga storlek så nära med normalhushållets, att posternas beräkning per verkligt hushåll eller per normalhushåll i själva verket ger ungefär samma resultat. Genom att beräkna medeltalen per normalhushåll har emellertid bästa möjliga jämförbarhet med speciellt närmast föregående budgetundersökning vunnits på en rad väsentliga punkter. Vidare har intet avgörande hinder ansetts möta metoden att lägga inkomsten per konsumtionsenhet till grund, då det gällt att ur i t. ex. socialt eller lokalt avseende skilda grupper utvälja hushåll med ungefär samma ekonomiska förutsättningar (huvudtab. 1 och 5; texttab. LL, SS och VV).

Kostens sammansättning och näringsvärde.

Av Ernst Abramson.

Till en början beräknades kostens sammansättning med avseende på olika näringsämnen enligt den s. k. amerikanska konsumtionsenhetsskalan, som för åldern under 4 år anger värdet 0.15, för 4—7 år 0.40, för 7—11 år 0.75, för 11—15 år 0.90, och för högre åldrar 1.00 för man och 0.90 för kvinna. Ehuru denna skala av olika anledningar icke kan anses särskilt lämplig med hänsyn till beräkning av närings-tillförseln, har den emellertid använts för att erhålla en överensstämmelse med tidigare av socialstyrelsen gjorda undersökningar. *Tab. 1 a* ger en sammanfattning över härvid erhållna resultat för hela materialet. Man ser, att kaloritillförseln i medeltal något överstiger 3 500 kalorier per konsumtionsenhet (Qa),¹ men att dispersionen är mycket stor och uppgår till omkring 500 kalorier, motsvarande en variationskoefficient på något över 14 %. Som man kan vänta, är fördelningen icke symmetrisk utan visar en ringa negativ snedhet. $S = -0.185$. Moden ligger därför omkring 100 kalorier lägre än medeltalet. Excessen är liten och icke statistiskt säkerställd. Tabellen visar vidare, att äggvitetillförseln i hushållen ligger omkring 100 g per konsumtionsenhet och dag, fetttillförseln omkring 140 g och kolhydrattillförseln omkring 425 g. Kalciumtillförseln är jämförelsevis hög och utgör 1.2 g i medeltal, fosfortillförseln överstiger 1.8 g och järntillförseln 17 mg per konsumtionsenhet och dag. För alla de olika näringsämnena äro dispersionerna ungefär av samma relativa storlek, som för kalorierna. Variationskoefficienten är i runt tal 15 till 20 %. De närmast följande *tab. 1 b—d* visa materialet fördelat på olika yrkesgrupper och *tab. 2 a* materialets fördelning på olika delar av landet, medan slutligen *tab. 2 b* hänför sig till olika stora orter. Man ser, att antingen materialet grupperas efter yrke, geografiskt läge eller efter storlek av den ort, i vilken familjerna bo, förekomma mycket obetydliga skillnader mellan de olika befolkningsgrupperna. Detta torde kunna enklast förklaras därigenom, att alla de studerade familjerna levde i städer eller stadsliknande samhällen, där transportmedlen och kommunikationerna ha medfört en utjämning av födoämnesvanorna. Det är i detta sammanhang att märka, att tidigare undersökningar, som företagits här i landet — speciellt de från tiden före världskriget — visat större olikheter än vad som nu är fallet.

Stora skillnader uppkomma däremot mellan olika grupper, om familjerna uppdelas med hänsyn till inkomsten per konsumtionsenhet så som är fallet i *tab. 3*. — Dylka s. k. välstandsgrupperingar ha visserligen icke kommit till användning

¹ Teckenförklaring:

Qa	=	Konsumtionsenheter enligt den amerikanska skalan.
Qc	=	> > särskild kaloriskala.
Qp	=	> > > äggviteskala.
Qca	=	> > > kalciumskala.
M	=	Medeltal.
σ	=	Dispersion.
S	=	Snedhet.
V	=	Variationskoefficient.
r	=	Korrelationskoefficient.

Tab. 1. Näringstillförseln per amerikansk konsumtionsenhet (Qa) och dag inom olika socialklasser.

	Äggvita, g	Fett, g	Kolhydrat, g	Kalo- rier ¹	Kalcium, mg	Fosfor, mg	Järn, mg
<i>a. Samtliga</i> (1 245 hushåll).							
Medeltal	98	138	426	3 514	1 200	1 848	17·0
Dispersion (σ)	14·9	23·2	69·7	502·3	256·2	293·2	2·7
Snedhet	-0·233	-0·225	-0·136	-0·185	-0·234	-0·231	-0·187
Excess	0·109	0·056	0·048	0·042	0·088	0·066	0·056
Variationskoefficient	15·3	16·8	16·4	14·3	21·4	15·9	16·0
Mode	96	133	417	3 421	1 140	1 781	16·5
<i>b. Arbetare</i> (526 hushåll).							
Medeltal	99	138	438	3 573	1 216	1 877	17·2
Dispersion (σ)	15·3	24·2	71·8	501·6	267·0	294·3	2·8
Snedhet	-0·247	-0·193	-0·103	-0·212	-0·159	-0·181	-0·217
Excess	0·098	0·048	0·056	0·038	0·036	0·027	0·091
Variationskoefficient	15·5	17·5	16·4	14·0	22·4	15·7	16·4
Mode	95	134	431	3 466	1 174	1 824	16·6
<i>c. Lägre tjänstemän</i> (524 hushåll).							
Medeltal	97	137	421	3 467	1 191	1 829	16·9
Dispersion (σ)	14·3	23·3	66·1	474·4	266·8	291·4	2·6
Snedhet	-0·166	-0·240	-0·161	-0·155	-0·288	-0·258	-0·132
Excess	0·082	0·045	0·062	0·044	0·139	0·117	0·008
Variationskoefficient	14·8	17·0	15·7	13·7	22·4	15·9	15·3
Mode	95	131	410	3 394	1 115	1 754	16·5
<i>d. Medelklass</i> (195 hushåll).							
Medeltal	99	140	410	3 480	1 178	1 822	16·9
Dispersion (σ)	15·8	22·3	67·9	505·6	243·3	287·1	2·8
Snedhet	-0·413	—	—	-0·182	—	-0·297	-0·215
Excess	0·228	—	—	0·021	—	0·068	0·023
Variationskoefficient	15·0	15·9	16·6	14·5	20·7	15·8	16·6
Mode	92	—	—	3 388	—	1 737	16·3

vid 1933 års hushållskostnadsundersökning i övrigt, men för att en jämförelse med tidigare svenska ävensom utländska undersökningar skulle erhållas, har det ansetts motiverat att på denna punkt införa en sådan grupperingsmetod. — Antingen man betraktar arbetargruppen eller tjänstemannagruppen finner man en betydlig ökning av näringstillförseln och av olika näringsämnen med stigande inkomst per konsumtionsenhet. Detta är en iakttagelse, som tidigare gjorts vid alla liknande undersökningar här i landet och även i de flesta fall vid motsvarande undersökningar i utlandet.

I och för sig är det ju också naturligt, att det skall råda ett visst samband mellan inkomst per konsumtionsenhet och näringstillförselns storlek. Man har särskilt anledning att vänta sig ett nära sådant samband vid låga inkomster per konsumtionsenhet. Över en viss inkomststorlek per konsumtionsenhet borde man däremot vänta sig, att näringstillförselns storlek var oberoende av välståndet. Det egendomliga med föreliggande material är emellertid, att från välståndsgrupp till välståndsgrupp ökningen i t. ex. kaloritillförseln är fullt och kraftigt uttalad. Än-

¹ I denna bilaga meddelade kalorital skilja sig från dem, som redovisas i kap. V, dels däri, att något beräknat tillägg för utom hemmet konsumerade livsmedel icke gjorts, dels ock däri, att medeltalen för olika hushållsgrupper — där intet annat anges — utgöra ovägda medeltal av kalorivärdena per konsumtionsenhet för de enskilda hushållen. I nämnda kapitel däremot har kaloritalet för en viss grupp av hushåll beräknats på den sammanlagda förbrukningen inom gruppen dividerad med antalet konsumtionsenheter, varför alltså kaloritalet blivit vägt med antalet konsumtionsenheter inom de olika hushållen.

Tab. 2. Näringstillförseln per amerikansk konsumtionsenhet (Qa) och dag inom lokalt skilda hushållsgrupper. (Samtliga socialklasser).

	Äggvita, g	Fett, g	Kolhydrat, g	Kalorier	Kalcium, mg	Fosfor, mg	Järn, mg
a. Landsdelar.							
<i>Svealand (519 hushåll).</i>							
Medeltal	97	139	418	3 503	1 204	1 811	16·9
Dispersion (σ)	13·8	22·4	66·4	66·4	453·6	252·2	2·5
Snedhet	-0·220	-0·183	-0·067	-0·092	-0·021	-0·219	-0·163
Excess	0·098	0·062	0·030	0·004	0·111	0·110	0·052
Variationskoefficient	14·2	16·1	15·9	13·0	20·9	14·8	14·6
Mode	94	135	414	3 461	1 153	1 753	16·5
<i>Norra Götaland (332 hushåll).</i>							
Medeltal	98	134	436	3 497	1 234	1 880	16·7
Dispersion (σ)	14·3	32·6	66·7	487·9	254·3	289·8	2·7
Variationskoefficient	14·6	16·8	15·3	14·0	20·6	15·4	16·3
<i>Södra Götaland (268 hushåll).</i>							
Medeltal	98	140	421	3 516	1 089	1 839	17·7
Dispersion (σ)	16·0	25·3	73·5	543·9	250·8	310·3	3·0
Variationskoefficient	16·4	18·1	17·5	15·5	23·0	16·9	17·1
<i>Norra Sverige (126 hushåll).</i>							
Medeltal	103	140	443	3 602	1 326	1 937	17·0
Dispersion (σ)	18·1	25·6	74·9	578·5	275·5	321·4	2·9
Variationskoefficient	17·5	18·3	16·9	16·1	20·8	16·6	16·9
b. Ortsgrupper.							
<i>Orter med under 10 000 invånare (486 hushåll).</i>							
Medeltal	98	137	440	3 552	1 242	1 879	17·0
Dispersion (σ)	15·8	24·4	70·3	523·7	256·0	297·9	2·8
Snedhet	-0·309	-0·351	-0·072	-0·251	-0·123	-0·220	-0·280
Excess	0·133	0·121	0·029	0·065	0·018	0·051	0·091
Variationskoefficient	16·0	17·8	16·0	14·8	20·6	15·9	16·7
Mode	93	128	435	3 421	1 210	1 814	16·2
<i>Orter med 10 000—20 000 invånare (189 hushåll).</i>							
Medeltal	99	138	426	3 521	1 208	1 868	17·1
Dispersion (σ)	15·9	25·2	64·7	507·4	279·2	981·3	2·7
Variationskoefficient	16·1	18·3	15·2	14·4	23·1	15·6	15·7
<i>Orter med 20 000 invånare o. däröver (570 hushåll).</i>							
Medeltal	98	139	414	3 480	1 161	1 816	17·0
Dispersion (σ)	14·0	22·7	67·6	478·0	259·1	286·0	2·6
Snedhet	-0·106	-0·125	-0·105	-0·067	-0·291	-0·197	-0·112
Excess	0·017	0·024	0·013	-0·014	0·124	0·062	0·021
Variationskoefficient	14·3	16·3	16·3	13·7	22·3	15·8	15·5
Mode	97	136	407	3 448	1 085	1 760	16·7

nu från näst sista till sista gruppen finner man i tabellen en avsevärd skillnad mellan kaloritillförseln. Något tydligt tecken på att kaloritillförselns storlek per konsumtionsenhet i högsta välståndgruppen skulle befinna sig i närheten av ett toppvärde finnes icke. Medelinkomsten i högsta välståndgruppen är 2 011 kr. per konsumtionsenhet. För ett normalhushåll om 3·3 konsumtionsenheter skulle

detta betyda en totalinkomst på 6 637 kr. Med kännedom om vad en så stor inkomst i själva verket innebär, förefaller det högeligen osannolikt, att man vid denna icke skulle uppnått den erforderliga näringstillförseln. Allt detta gör, att man måste fråga sig, om det icke i den gjorda sammanställningen av materialet måste dölja sig någon orsak, som lämnar förklaringen till det egendomliga förhållandet, att näringstillförseln så kontinuerligt och kraftigt ökar med välståndet.

Inkomst per konsumtionsenhet eller välstånd är ett tal, i vars täljare ingår inkomsten och i vars nämnare ingår konsumtionsenheterna per hushåll. Tänker man först på täljaren, är det klart, att vissa olikheter i den verkliga inkomsten kunna uppkomma därigenom att familjerna befinna sig i olika dyrorter. En felkälla skulle kunna uppkomma, därest icke olika dyrorter vore ungefär lika representerade i de olika välståndsgrupperna. En närmare undersökning visar, att en viss ojämnhet härutinnan förefinnes trots den hänsyn till penningvärdet på olika orter, som tagits vid hushållens gruppering (jfr sid. 26). Att denna felkälla dock icke kan spela någon nämnvärd roll, framgår emellertid, om man betraktar tab. 2 b, där befolkningen är grupperad efter olika stora städer eller samhällen, i vilka hushållen bo. Man ser av dessa tabeller, att näringstillförselns storlek är praktiskt taget oberoende av orternas storlek. Däremot förhåller det sig ju så, att större orter i allmänhet tillhöra dyrare grupper än vad små orter göra. Vad angår nämnaren, är det uppenbart, att denna innehåller felkällor av olika slag. Sålunda är konsumtionsenhetsskalan uppgjord på ett sådant sätt, att den underskattar näringsbehovet hos de yngre barnen. Denna felaktighet behöver dock icke medföra några olägenheter för här ifrågavarande spörsmål, därest familjefördelningen på olika välståndsgrupper är på det hela taget densamma. Så är emellertid icke fallet, vilket framgått av bilaga 7 (sid. 283) och ytterligare belyses av tab. 4.

Tab. 4. Antalet arbetar- och tjänstemannafamiljer fördelat efter välstånd och storlek.

Antal konsumtions- enheter (Qa) per familj	Inkomst per konsumtionsenhet						Summa
	Under 700 kr.	700— 950 kr.	950— 1 200 kr.	1 200— 1 450 kr.	1 450— 1 700 kr.	1 700 kr. o. därover	
1·4—2·5	—	4	37	73	62	77	253
2·6—3·7	5	106	176	137	54	29	507
3·8—4·9	24	77	64	24	4	3	196
5·0—6·1	29	27	6	3	1	1	67
6·2—7·3	10	5	1	—	—	—	16
7·4—8·5	8	1	—	—	—	—	9
8·6—9·7	1	1	—	—	—	—	2
Summa	77	221	284	237	121	110	1 050
Medeltal (Qa per familj)	5·52	4·07	3·38	2·94	2·65	2·42	3·40

Av sistnämnda tabell framgår, att det råder ett mycket tydligt samband mellan familjestorlek och välstånd på det sättet, att familjer med lågt välstånd i allmänhet ha ett mycket stort antal konsumtionsenheter per familj, under det att familjer med högt välstånd äro små. I lägsta välståndsgruppen, alltså med en inkomst ej överstigande 700 kronor, är antalet konsumtionsenheter per familj i medeltal 5·52. I den högsta gruppen med 1 700 kronor eller därutöver är antalet konsumtionsenheter per familj endast 2·42 eller mindre än hälften. Sambandet mellan inkomst per konsumtionsenhet och familjestorlek skulle i själva verket vara än mera utpräglat, om man hade använt en konsumtionsenhetsskala, som hade tagit större hänsyn till barnens inflytande på konsumtionen. Under förutsättning att barnantalet i och för sig skulle utöva något inflytande på näringstillförseln per konsumtionsenhet skulle sålunda det tidigare iakttagna sambandet mellan välstånd och konsumtion i viss utsträckning kunna förklaras på detta sätt. Det är därför anledning att undersöka, huruvida i familjer med ungefär lika stort antal konsumtionsenheter man finner något samband mellan kaloriförbrukning och välstånd.

Tab. 5. Antalet arbetar- och tjänstemannafamiljer bestående av 3·0—3·7 amerikanska konsumtionsenheter (Qa) fördelat efter välstånd och födans kalorivärde per Qa.

Tonkalorier per Qa	Under 700 kr.	Inkomst per konsumtionsenhet					Summa
		700— 950 kr.	950— 1 200 kr.	1 200— 1 450 kr.	1 450— 1 700 kr.	1 700 kr. o. däröver	
2·4—2·7	1	6	2	1	1	—	11
2·8—3·1	1	27	19	13	2	3	65
3·2—3·5	3	30	42	21	6	2	104
3·6—3·9	—	16	28	19	9	2	74
4·0—4·3	—	4	9	4	3	2	22
4·4—4·7	—	—	1	2	1	1	5
4·8—5·1	—	—	1	—	1	—	2
Summa	5	83	102	60	23	10	283
Medeltal (tonkal. per Qa)	3·18	3·34	3·51	3·53	3·70	3·60	3·48

I tab. 5 har i detta syfte sammanställts 283 familjer, vilka ha mellan 3·0 och 3·7 amerikanska konsumtionsenheter per familj. Tabellen visar sambandet mellan välstånd och kaloritillförsel hos dessa familjer. Av tabellen framgår genast, att sambandet mellan dessa båda faktorer i detta fall är betydligt mindre uttalat än i de fall, där familjestorleken icke hölls någorlunda konstant. I nedersta vågräta kolumnen ser man även, att skillnaderna mellan kaloritillförseln per konsumtionsenhet i familjer av olika välstånd icke är så uttalat som i den tabell som behandlade samtliga hushåll. Kaloritillförseln i högsta välståndsgruppen är t. o. m. något mindre än i den näst högsta välståndsgruppen. Avvikelsena från medeltal i de olika grupperna äro för övrigt rätt obetydliga. Största skillnaden har den lägsta välståndsgruppen med 3·18 tonkalorier. Antalet familjer i denna grupp uppgår dock icke till mera än 5.

Tab. 6. Antalet arbetar- och tjänstemannafamiljer fördelat efter välstånd och födans kalorivärde per amerikansk konsumtionsenhet (Qa).

Tonkalorier per Qa	Under 700 kr.	Inkomst per konsumtionsenhet					Summa
		700— 950 kr.	950— 1 200 kr.	1 200— 1 450 kr.	1 450— 1 700 kr.	1 700 kr. o. däröver	
2·0—2·3	2	2	1	—	—	1	6
2·4—2·7	17	16	10	6	5	3	57
2·8—3·1	29	60	54	40	11	12	206
3·2—3·5	20	93	107	76	34	22	352
3·6—3·9	7	41	76	72	40	32	268
4·0—4·3	2	6	28	24	18	28	106
4·4—4·7	—	2	4	15	9	9	39
4·8—5·1	—	1	4	4	3	2	14
5·2—5·5	—	—	—	—	1	1	2
Summa	77	221	284	237	121	110	1 050
Medeltal (tonkal. per Qa)	3·08	3·33	3·51	3·63	3·72	3·79	3·52

Tab. 7. Antalet arbetar- och tjänstemannafamiljer av olika storlek fördelat efter födans kalorivärde per amerikansk konsumtionsenhet (Qa).

Tonkalorier per Qa	Amerikanska konsumtionsenheter (Qa) per hushåll							Summa
	1·4—2·5	2·6—3·7	3·8—4·9	5·0—6·1	6·2—7·3	7·4—8·5	8·6—9·7	
2·0—2·3	2	—	2	1	—	1	—	6
2·4—2·7	5	25	10	12	4	—	1	57
2·8—3·1	18	108	46	23	6	5	—	206
3·2—3·5	56	179	88	20	5	3	1	352
3·6—3·9	79	140	39	9	1	—	—	268
4·0—4·3	56	39	9	2	—	—	—	106
4·4—4·7	27	10	2	—	—	—	—	39
4·8—5·1	8	6	—	—	—	—	—	14
5·2—5·5	2	—	—	—	—	—	—	2
Summa	253	507	196	67	16	9	2	1 050

Den hittills utförda mer preliminära analysen visar att problemet måste underkastas en vidare bearbetning. Med anledning därav har i *tab. 6* materialet grupperats med hänsyn till fördelningen på tonkalorier per konsumtionsenhet och välståndegrad samt i *tab. 7* på tonkalorier per konsumtionsenhet och familjestorlek. Som beteckningar införas nu för inkomst per konsumtionsenhet I/Q , för tonkalorier per konsumtionsenhet C/Q och för antalet konsumtionsenheter per familj Q . De med det till grund för *tab. 4*, *6* och *7* liggande siffermaterialet först bestämda konstanterna bliva:

$$\begin{array}{lll} M_{I/Q} = 1.197 \text{ kr.} & \sigma_{I/Q} = 398.69 \text{ kr.} & r_{I/Q, C/Q} = 0.3457 \\ M_{C/Q} = 3.521 \text{ kal.} & \sigma_{C/Q} = 502.61 \text{ kal.} & r_{I/Q, Q} = -0.6030 \\ M_Q = 3.396 \text{ Qa} & \sigma_Q = 1.1601 \text{ Qa} & r_{C/Q, Q} = -0.4018 \end{array}$$

Ur dessa erhålles partialkorrelationerna:

$$r_{I/Q, C/Q, Q} = 0.1416 \quad r_{I/Q, Q, C/Q} = -0.5401 \quad r_{C/Q, Q, I/Q} = -0.2583$$

Den regressionsekvation, som är av särskilt intresse för här förevarande spörsmål är då:

$$C/Q = 3.723 + 0.2049 I/Q - 131.63Q \quad (1)$$

I *tab. 8* har gjorts en sammanställning av ur ekvationen beräknade och observerade värden på kaloriförbrukningen per konsumtionsenhet, C/Q , inom olika välståndsgrupper.

Tab. 8. Sammanställning av beräknade och observerade värden på kaloritillförseln i olika välståndsgrupper.

Inkomst per Qa	Medel- inkomst per Qa, kr.	Medel- antal Qa	Tonkalorier per Qa		
			Beräknade	Observerade	Differens
Under 700 kr.	568	5.52	3.11	3.08	0.03
700—950 »	825	4.07	3.36	3.33	0.03
950—1 200 »	1 075	3.38	3.50	3.51	-0.01
1 200—1 450 »	1 325	2.94	3.61	3.63	-0.02
1 450—1 700 »	1 575	2.65	3.70	3.72	-0.02
1 700 kr. o. däröver	2 011	2.42	3.82	3.79	0.03

Det framgår, att de beräknade värdena överensstämja synnerligen väl med de observerade.

Insättes nu i den ovan angivna regressionsekvationen i stället för Q värdet 3.4, motsvarande antalet konsumtionsenheter per familj i medeltal, antar den utseendet:

$$C/Q = 3.276 + 0.2049 I/Q \quad (1a)$$

Ur denna ekvation beräknas därefter det sannolika värdet på kaloritillförseln per konsumtionsenhet inom olika välståndsgrupper under förutsättning av att familjernas sammansättning är lika med medelsammansättningen för hela materialet (*tab. 9*).

Medan skillnaden i kaloritillförseln per konsumtionsenhet mellan högsta och lägsta välståndsgruppen uppgår till 0.71 tonkalorier om ingen hänsyn toges till det växlande barnantalet i olika välståndsgrupper, blir skillnaden endast 0.3 tonkalorier, om barnantalet antages konstant i de olika grupperna. Skillnaden har m. a. o. gått ned till mindre än hälften. Det inflytande på kaloritillförseln per konsumtionsenhet, som man från början var benägen att helt tillskriva förändringar i inkomsten per konsumtionsenhet, visar sig sålunda vid närmare analys till övervägande delen vara en funktion av familjens storlek.

Tab. 9. Sannolika kaloritillförseln för en familj på 3·4 Qa vid olika välstånd.

Inkomst per Qa, kr.	Tonkalorier per Qa		Avvikelse från medelkaloritillförseln i tontal	
	Ej korr. för barnantal	Korr. för barnantal	(1)	(2)
	(1)	(2)		
568	3·11	3·39	-0·41	-0·13
825	3·36	3·45	-0·17	-0·08
1 075	3·50	3·50	-0·12	-0·02
1 325	3·61	3·55	+0·09	+0·03
1 575	3·70	3·60	+0·18	+0·08
2 011	3·82	3·69	+0·30	+0·17

Då man för hela materialet känner näringstillförseln i medeltal och spridningarna från medeltalet, är det möjligt att beräkna det antal familjer, som får en tillförsel av olika näringsämnen understigande standardtillförseln. Tab. 10 ger en sammanfattning av de på detta sätt erhållna värdena. Som standard för olika näringsämnen ha använts de standards, som vanligen förekomma i litteraturen. De äro per konsumtionsenhet och dag: för äggvita 70 g, för kalorier 3 000, för kalcium 0·68 g, för fosfor 1·32 g och för järn 15 mg.

Tab. 10. Procentuella antalet familjer, som icke uppnå standard i avseende på vissa näringsämnen.

	Äggvita	Kalorier	Kalcium	Fosfor	Järn
	%	%	%	%	%
Samtliga hushåll	3·1	15·4	2·1	3·6	23·0
Arbetare	2·9	12·7	2·2	2·9	22·1
Lägre tjänstemän	2·9	16·1	2·7	4·4	23·3
Medelklass	3·4	17·1	2·0	4·0	24·8
Familjer bosatta i:					
Svealand	2·4	13·3	1·9	3·4	22·1
Norra Götaland	2·4	15·4	1·5	2·7	27·1
Södra Götaland	4·3	17·1	5·2	4·7	18·9
Norra Sverige	3·3	14·9	1·0	2·7	23·9
Familjer bosatta å orter med:					
under 10 000 inv.	3·6	13·6	1·4	2·9	24·2
10 000 20 000 inv.	3·6	15·9	2·9	2·9	21·8
20 000 inv. o. däröver	2·3	15·9	2·9	4·5	22·7

Av tab. 10 framgår, att omkring 15 % av den undersökta befolkningsgruppen hade en kaloritillförsel understigande 3 000 kalorier per Qa och dag. Detta förhållande är särskilt anmärkningsvärt, om man tar i betraktande, att de i denna undersökning förekommande familjerna utgöra en elit inom varje social eller inkomstgrupp. Familjer med en otillräcklig äggvitetillförsel äro relativt färre. Kalciumtillförseln är här i landet i allmänhet tämligen hög beroende på den tämligen stora mjölkförbrukningen. En förvånansvärt stor procent av den undersökta befolkningsgruppen når icke upp till standarden i fråga om järntillförseln. Då näringstillförseln på det hela taget icke visar några mera framträdande övriga brister, kan man fråga sig, om icke den uppställda standarden på 15 mg järn per dag i själva verket är för hög. På allra sista tiden har Sherman föreslagit att järnstandarderna i stället för 15 skulle sättas till 12 mg per dag. Under sådana förhållanden skulle den del av befolkningsgruppen, som icke uppfyller standardkraven, sjunka från 23·0 % till 3·2 %. Om standarden sättes till 14 mg järn skulle antalet familjer, som understiga standard uppgå till 13·6 %. Den närmare innebörden av i tab. 10 angivna frekvenstal över familjer, som icke uppnå optimal standard i vissa avseenden, kan emellertid närmare belysas. Det är uppenbart, att det övervägande antalet av sådana familjer ligga relativt nära det

angivna gränsvärdet och att frekvensen hastigt avtager med avståndet från det samma. Man kan beteckna en kost, som med avseende på en viss näringsegenskap uppnår den optimala standarden, som fullt tillfredsställande. Den kost, som med högst 10 % understiger densamma, kan betecknas som tillfredsställande. Om kosten med 10—20 % understiger standarden i något avseende, kan den i detta betecknas som icke fullt tillfredsställande. Skulle den understiga standarden mera, kan den anses vara otillfredsställande. I *tab. 11* ha familjerna med användande av samma beräkningsmetod som i *tab. 10* uppdelats med avseende på kostens fullvärdighet i fråga om kalorier och järn. För övriga undersökta näringsämnen äro frekvenserna av familjer understigande optimaltillförseln så små att en uppdelning av desamma icke synes erforderlig. Praktiskt taget alla kunna betecknas som fullt tillfredsställande eller tillfredsställande med avseende på äggvite-, kalk- och fosfortillförseln. Av *tab. 11* framgår, att endast omkring 5 % av de undersökta familjerna ha en näringstillförsel, som i fråga om kalorier kan betecknas som icke fullt tillfredsställande eller otillfredsställande, under det att motsvarande tal för järntillförseln uppgår till nära 10 %.

Tab. 11. Samtliga familjer procentuellt fördelade efter kostens fullständighet med avseende på kalorier och järn.

Kostens beteckning	Kaloritillförsel	Järntillförsel
Fullt tillfredsställande	3 000 kal. o. däröver	84·6
Tillfredsställande	2 700—3 000 kal.	10·1
Icke fullt tillfredsställande	2 400—2 700 „	4·0
Otillfredsställande	under 2 400 „	1·3
	Summa 100·0	100·0

Ett ännu större intresse har det dock att studera, huru många familjer, som inom olika välståndsgupper icke uppnå näringsstandarderna. Detta kan för varje olika näringsämne lätt undersökas med användandet av i *tab. 3* angivna data beträffande medeltalet och spridningar. Nedanstående *tab. 12* belyser förhållandet i vad angår kaloritillförseln.

Tab. 12. Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll med en näringstillförsel över eller understigande 3 000 kalorier per Qa.

	Inkomst per amerikansk konsumtionsenhet (Qa)													
	Under 700 kr.		700—950 kr.		950—1 200 kr.		1 200—1 450 kr.		1 450—1 700 kr.		1 700 kr. o. däröver		Samtliga	
	An-tal	%	An-tal	%	An-tal	%	An-tal	%	An-tal	%	An-tal	%	An-tal	%
Familjer med under 3 000 kal. per Qa	35	45·5	45	20·4	34	12·0	25	10·5	10	8·8	10	9·1	159	15·1
Familjer med 3 000 kal. per Qa o. däröver	42	54·5	176	79·6	250	88·0	212	89·5	111	91·7	100	90·9	891	84·9
Summa	77	100	221	100	284	100	237	100	121	100	110	100	1 050	100

Det framgår av tabellen, att av samtliga familjer 15·1 % icke nå upp till 3 000 kalorier i god överensstämmelse med det i *tab. 11* beräknade värdet, som var 15·4 %. Fördelningen på de olika välståndsgupperna variera emellertid på ett särdeles karakteristiskt sätt. I den lägsta välståndsguppen är det 35 familjer eller omkring 45 % av hela antalet, som icke uppnå standarderna. I nästa grupp är det 45 familjer motsvarande omkring 20 % o. s. v. En icke

obetydlig del av familjerna i de högsta välståndsgrupperna uppnå ej heller standard. Närmast till hands ligger att sammanställa undernäringen med välståndet. Undernäring betingas emellertid ej blott av ekonomiska förhållanden utan även av vad man med ett gemensamt namn skulle kunna beteckna som dåliga konsumtionsvanor. Att den till omkring 10 % förekommande undernäringen i de högsta välståndsgrupperna skulle vara beroende på ekonomiska förhållanden synes icke antagligt. Då de ekonomiska förhållandena för alla där berörda familjer äro likartade, borde dessa knappast göra sig gällande endast för de omnämnda 10 %. Även i lägre välståndsgrupper är det klart, att dåliga konsumtionsvanor utöva ett inflytande, även om den ekonomiska faktorns betydelse där blir mera framträdande. Var man skall draga gränsen, där den ena eller den andra omständigheten kan anses överväga i betydelse, blir i stort sett en smaksak. Men även om man antager, att så snart en fjärdedel av familjerna inom en viss välståndsgrupp icke uppnår standard, detta skulle bero på ekonomiska förhållanden, kommer endast en mindre del av den här iakttagna undernäringen att kunna tillskrivas övervägande ekonomiska förhållanden. Detta sammanhänger uppenbarligen med det relativt höga välstånd, som karakteriserar den befolkningsgrupp, som här gjorts till föremål för undersökning.

Med anledning av de svårigheter, som uppkomma för bedömandet av de erhållna resultaten och som sammanhånga med materialets gruppering efter välstånd, är det nödvändigt, att uppdelas detsamma efter familjeinkomst och familjetyp. Därtill torde det för en mera korrekt analys även vara riktigt att använda särskilda med hänsyn till näringsbehovet konstruerade konsumtionsenhetsskalor, vilka icke i allmänhet bli desamma för kalorier och för de olika näringsämnen. Den använda familjetypsgupperingen återgives i *tab. 13*. Typnumren angiva familjernas ordningsföljd i konsumtionsenheter, beräknade på grundval av kaloribehovet.

Tab. 13. Översikt över familjernas indelning i typer.

Typen	Karakteristik
0	Familjer utan barn.
1	» med ett barn under 7 år.
3	» med två barn under 7 år.
5	» med tre barn under 7 år.
2	» med ett barn i åldern 7—15 år.
6	» med två barn, båda under 15 år, men minst ett 7 år eller däröver.
8	» med tre barn, alla under 15 år, men minst ett 7 år eller däröver.
10	» med fyra eller flera barn, alla under 15 år, men minst ett 7 år eller däröver.
4	» med ett barn, 15 år eller däröver.
7	» med 2 barn, båda 15 år eller däröver.
9	» med två till tre barn, varav minst ett 15 år eller däröver.
12	» med minst fyra barn (minst två över 15 år), högst två under 15 år.
11	» med minst fyra barn, tre under 15 år, minst ett över 15 år.
13	» med minst fyra barn, fyra eller flera under 15 år, minst ett över 15 år.
14	» som icke kunna hänföras till någon föregående grupp.

Antalet av de familjer i materialet, som tillhöra dessa olika typer, framgår av *tab. 14*.

Då det i det följande gäller att särskilt studera familjernas näringsförhållanden, är det som nyss nämndes nödvändigt att bestämma sig för lämpliga konsumtionsenhetsskalor, som icke böra bli desamma för kalorier och för vissa näringsämnen.

Tab. 15 utgör en sammanställning av den amerikanska konsumtionsenhetsskalan och fyra andra, vilka hänföra sig till kaloribehovet. Av densamma framgår tyd-

Tab. 14. Familjernas fördelning efter typer inom olika socialklasser och inkomstgrupper.

Familjetyper	Socialklass					Arbetar- och lägre tjänstemannahushåll med en årsinkomst av		
	Arbetare	Lägre tjänstemän	Arbetare o. lägre tjänstem.	Medelklass	Samtliga familjer	under 3 000 kr.	3 000—5 000 kr.	5 000 kr. o. däröver
0	27	25	52	11	63	19	28	5
1	71	66	137	33	170	49	78	10
2	66	66	132	14	146	30	92	10
3	24	21	45	16	61	13	28	4
4	21	19	40	7	47	9	27	4
5	8	5	13	4	17	8	4	1
6	75	97	172	32	204	33	122	17
7	13	8	21	2	23	1	17	3
8	47	42	89	23	112	19	60	10
9	50	79	129	11	140	18	79	32
10	23	12	35	11	46	10	20	5
11	9	9	18	1	19	—	15	3
12	16	14	30	6	36	1	15	14
13	8	14	22	2	24	4	15	3
14	68	47	115	22	137	12	84	19
Samtliga	526	524	1 050	195	1 245	226	684	140

Tab. 15. Jämförelse mellan vissa konsumtionsenhetsskalor.

Ålder, år	Skala nr				
	1	2	3	4	5
Under 1	0.2	0.2	1 200	0.20	0.15
1	0.3	0.2	1 200	0.28	0.15
2	0.4	0.3	1 200	0.33	0.15
3	0.5	0.3	1 200	0.40	0.15
4	0.5	0.4	1 500	0.40	0.40
5	0.5	0.4	1 500	0.68	0.40
6	0.6	0.5	1 500	0.68	0.40
Under 7	0.42	0.33	0.44	0.42	0.26
7	0.6	0.5	2 100*	0.76	0.75
			1 500**		
8	0.7	0.6	2 100*	0.76	0.75
			2 100**		
9	0.7	0.6	2 400*	0.84	0.75
			2 100**		
10	0.8	0.7	2 400*	0.84	0.75
			2 100**		
11	0.8	0.7	2 500*	0.95	0.90
			2 400**		
12	0.9	0.8	2 500*	1.03	0.90
			2 401**		
13	0.9	0.8	3 000*	1.03	0.90
			2 500**		
14	0.9	0.8	3 000*	1.03	0.90
			2 500**		
7—15	0.79	0.69	0.78	0.91	0.83
Fullvuxen man	1	1	1	1.07	1
, kvinna	0.83	0.8	0.83	1.00	0.90
Medeltal, vuxna	0.92	0.90	0.92	1.03	0.95

* för gossar.

** , flickor.

1. Report of the Committee on Nutrition, Brit. Med. Ass. 1933 p. 42 and Cathcart and Murray, Med. Res. Council No. 151 p. 60;
2. Bulletin Trimestriel de l'Organisation d'Hygiene I, 1932. p. 500;
3. Brody, 1935, cited by Fearon in Nutritional Factors in Disease 1936 p. 15;
4. Société des Nations Le Problème de l'Alimentation, Vol. II, 1936, p. 13—14.
5. Annual Report of the Commissioner of Labor 1903, p. 19.

ligt, hur utomordentligt låga värden den amerikanska skalan ger för små barn i förhållande till de övriga skalorna. Även skalan nummer 2 ger för dessa åldrar låga värden. De återstående tre skalorna ge däremot nästan identiska konsumtionsenhetstal som medeltal för åldrarna under 7 år, nämligen 0.42, 0.44 och 0.42 eller i medeltal 0.43. Det torde därför vara lämpligt att använda detta värde. För åldrarna 7—15 år ha skalorna 1, 3 och 5 praktiskt taget samma koefficient, i medeltal 0.8, vilket också utgör medeltalet för alla fem skalorna. I det följande utväljes därför för denna åldersgrupp detta värde. Då den fullvuxne mannens kaloriförbrukning i det följande sättes till enheten, antages för den fullvuxna kvinnan värdet 0.9. Under sådana förhållanden får konsumtionsenhetsskalan för kalorier följande utseende.

Konsumtionsenhetsskala för kalorier.

Personer i åldern:	under 7 år	7—15 år	15 år o. däröver
Konsumtionsenheter (Qc):	0.43	0.80	0.95

En beräkning av konsumtionsenhetstalet för de olika i tab. 13 angivna familjetyperna giver med denna skala — tillämpad på gruppen samtliga arbetar- och tjänstemannahushåll — följande resultat.

Familjetyp	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Antal konsumtionsenheter (Qc) . .	1.90	2.33	2.70	2.76	2.85	3.19	3.32	3.80	3.93	4.13	4.98	5.73	5.89	6.35	(4.04)

Vid fastställandet av varje familjs konsumtionsenhetstal har här liksom eljest hänsyn tagits till medlemmars frånvaro, förekomsten av tjänare m. m.

Då såväl äggvite- som mineralbehovet är relativt större under tillväxtåldern än hos den fullvuxne, är det nödvändigt, att man använder särskilda konsumtionsenhetsskalor för äggvite- och mineralbehovet. För beräkning av en konsumtionsenhetsskala hänförande sig till äggvita har följande beräkningsmetod använts. Äggvitebehovet i olika åldrar per kg kroppsvikt har ansetts motsvara de mängder som rekommenderas av hälsokommittén i *The Problem of Nutrition*, volym 2, sid. 15. För kroppsvikter i olika åldrar ha använts Schall och Heisslers tabell, Leipzig 1935. I överensstämmelse med de uttalanden, som gjorts av Food War Committee, har en fullvuxen mans vikt satts till 70 kg och en fullvuxen kvinnas vikt till 60 kg. Vikterna för pojkar i åldern 16—21 år och för flickor i 17—21 år ha extrapolerats. Beräkningen av konsumtionsenhetsskalan för äggvita på angivet sätt för de åldersgrupper hos barnen, som äro nödvändiga med anledning av i denna undersökning använd familjegruppering ger följande fördelning av konsumtionsenhetstalen: Barn i åldern under 7 år 0.59, i åldern 7—15 år 1.11 och i åldern 15—20 år 1.28. Dessa tal kunna emellertid icke användas alldeles oförändrade. Det är nämligen uppenbart, att de av hälsokommittén anförda värdena beträffande näringsbehovet i frågan om äggvita måste ses mot bakgrunden av kommitténs rekommendationer beträffande näringsbehovet i fråga om kalorier. Då hälsokommittén uppskattar kaloribehovet för barn över 6 år till ett högre belopp än som gjorts i den här använda konsumtionsenhetsskalan för kalorier, är det nödvändigt att göra en viss reduktion därför. Denna reduktion kan enklast utföras i proportion till skillnaden mellan skalan för kalorier, som använts av hälsokommittén och den skala, som använts i denna undersökning. I åldersgruppen 7—15 år är förhållandet mellan koefficienterna för kalorier 0.80: 0.91 och den siffra, som erhålles genom att multiplicera 1.11 med denna kvot, ger 0.98 och motsvarar sålunda konsumtionsenhetstalet för äggvita. I åldersgruppen 15—20 år är förhållandet mellan koefficienterna för kalorier 0.95: 1.03 och om denna kvot multipliceras med 1.28 erhålles produkten 1.18. Avrundad siffrorna erhåller man följande värden.

Konsumtionsenhetsskala för äggvita.

Personer i åldern:	under 7 år	7—15 år	15—20 år	vuxna
Konsumtionsenheter (Qp):	0.60	1.00	1.20	0.95

Under havandeskap och amningstid är kvinnans behov av äggvita ökat. Det är därför nödvändigt att undersöka, huruvida en sådan ökning påverkar konsumtionsenhetsskalans tal för den fullvuxne. Under år 1930 fanns i Sverige 741 636 gifta kvinnor i åldern 15—50 år. Antalet levande födda barn var samma år 94 220. Av dessa föddes 15 405 utom äktenskapet. Dessutom fanns det inom äktenskapet i runt tal 2 000 dödfödda. Kvinnans äggvitebehov är ökat under senare delen av havandeskapet och hela amningstiden. Om man antager den sammanlagda tiden till 1 år och tager i betraktande, att inom de familjer, som förekomma i denna undersökning, det sannolikt icke fanns några barn födda utanför äktenskapet, skulle omkring 10 % av de gifta kvinnorna vara havande eller amma under den tidsrymd, som undersökningen omfattar. Antag att äggvitebehovet för dessa kvinnor skulle ökat från 60 g till 90 g per dag. Äggvitebehovet i medeltal för samtliga gifta kvinnor skulle då ha ökat från 60 till 63 g ($0.9 \times 60 + 0.1 \times 90$). Det är sålunda tydligt, att redan genom avrundningen av koefficienten för äggvita från 0.86 till 0.90 har erforderlig hänsyn tagits till inverkan av havandeskap och amning.

Även för de olika mineralämnena borde olika konsumtionsenhetsskalor uppställas. Emellertid är vår kunskap om mineralbehovet i olika åldrar så ofullständigt, att några dylika skalor knappast låta sig uppställas med större krav på säkerhet. Detta framgår med all tydlighet av de betydligt olika konsumtionsenhetsskalor, som användas av skilda författare. Det kan därför anses tillätligt att för mineralämnena använda äggviteskalen. Ett undantag från denna regel kan dock göras beträffande kalcium, av vilket behovet i barnåldern avsevärt överskrider behovet av äggvita relativt sett. I Nutrition Abstracts and Reviews, vol. VI, sid. 574, har I. Leitch skrivit en sammanfattande översikt av människans kalciumbehov enligt vår nuvarande erfarenhet. De därvid erhållna resultaten sammanfattas i följande tablå.

Kalciumbehovet i olika åldrar.

Personer i åldern	gram per dag	Personer i åldern	gram per dag	Personer i åldern	gram per dag
0.5—9 år	0.9	14—15 år	1.381	20—21 år	0.8
9—10 »	1.0	15—16 »	1.937	21—22 »	0.7
10—11 »	1.267	16—17 »	1.841	22—24 »	0.6
11—12 »	1.375	17—18 »	1.231	24 år och däröver . . .	0.55
12—13 »	1.341	18—19 »	1.0	Havande och ammande	
13—14 »	1.494	19—20 »	0.9	kvinnor	2.0

Leitch anger den havande och ammande kvinnans kalciumbehov till 2 g. Om den fullvuxna kvinnans kalciumbehov är 0.55 skulle alltså enligt samma beräkningssätt som för äggvita de gifta kvinnornas i denna undersökning kalciumbehov bli 0.695 g. Konsumtionsenhetsskalen uttryckt i gram kalcium per dag skulle således bli: under 7 år 0.84 g, 7—15 år 1.21 g, 15—20 år 1.38 g samt för fullvuxna 0.62 g.

Vår kunskap om vitaminbehovet i olika åldrar är ännu mer ofullständig än den beträffande mineralbehovet. Vid beräkningen av vitamintillförseln har använts samma skala som för äggvita.

De här ovan beskrivna speciella konsumtionsenhetsskalorna för kalorier, äggvita och kalcium ha använts vid beräkningar av näringstillförseln per konsumtionsenhet inom olika familjetyper m. m. med resultat, som redovisas i tab. 16, 17,

Tab. 16. Tillförseln av kalorier och vissa näringsämnen per dag och konsumtionsenhet (Qc).

Familjetyp	Socialklass					Inkomstgrupp (Arbetare och tjänstemän)		
	Arbetare	Lägre tjänstemän	Arbetare o. tjänstemän	Medel- klass	Samtliga familjer	under 3 000 kr.	3 000— 5 000 kr	5 000 kr. o. däröver
Tonkalorier.								
0	3·80	3·51	3·67	3·57	3·67	3·73	3·57	3·85
1	3·68	3·49	3·59	3·29	3·51	3·66	3·54	3·67
2	3·48	3·44	3·46	3·19	3·43	3·42	3·49	3·26
3	3·50	3·29	3·40	3·45	3·42	3·39	3·39	3·52
4	3·68	3·50	3·59	3·22	3·54	3·88	3·45	3·94
5	3·41	3·38	3·39	3·84	3·51	3·46	3·31	3·32
6	3·37	3·36	3·36	3·30	3·36	3·30	3·40	3·31
7	3·33	3·40	3·35	3·24	3·34	2·41	3·42	3·41
8	3·37	3·22	3·30	3·41	3·32	3·23	3·32	3·35
9	3·23	3·25	3·24	3·05	3·23	3·07	3·25	3·30
10	3·09	3·00	3·06	3·33	3·12	3·20	2·96	3·17
11	3·11	3·10	3·11	3·55	3·13		3·08	3·24
12	3·24	3·22	3·23	3·10	3·21	1·99	3·36	3·18
13	3·05	3·18	3·14	3·02	3·12	2·83	3·15	3·37
14	3·26	3·13	3·21	3·15	3·20	2·90	3·25	3·03
Medeltal	3·41	3·32	3·27	3·27	3·36	3·25	3·37	3·38
Tonkalorier från djurriket.								
0	1·76	1·66	1·71	1·70	1·71	1·71	1·68	1·83
1	1·71	1·63	1·67	1·50	1·63	1·70	1·64	1·80
2	1·60	1·59	1·59	1·50	1·58	1·56	1·61	1·50
3	1·58	1·57	1·57	1·63	1·59	1·56	1·58	1·63
4	1·59	1·66	1·62	1·50	1·60	1·63	1·59	1·81
5	1·55	1·51	1·53	1·73	1·59	1·50	1·64	1·46
6	1·48	1·50	1·49	1·50	1·49	1·44	1·51	1·52
7	1·54	1·56	1·54	1·39	1·53	1·13	1·56	1·60
8	1·46	1·39	1·43	1·55	1·45	1·39	1·42	1·55
9	1·42	1·46	1·44	1·31	1·43	1·30	1·45	1·50
10	1·27	1·30	1·28	1·43	1·32	1·23	1·24	1·52
11	1·28	1·35	1·31	1·39	1·32		1·30	1·36
12	1·34	1·39	1·37	1·36	1·37	1·01	1·37	1·38
13	1·14	1·35	1·28	1·27	1·27	1·06	1·32	1·33
14	1·45	1·39	1·43	1·46	1·43	1·31	1·44	1·33
Medeltal	1·52	1·50	1·51	1·48	1·51	1·44	1·51	1·56
Fett (gram).								
0	150	145	148	154	149	146	147	159
1	148	142	145	132	142	147	142	156
2	139	137	138	133	138	134	140	132
3	135	132	133	141	136	132	134	137
4	135	146	140	131	139	140	138	156
5	133	121	123	154	135	125	135	128
6	127	130	129	133	130	122	130	134
7	133	134	133	127	132	93	134	143
8	127	120	124	132	126	119	124	133
9	123	128	126	116	125	112	127	130
10	111	113	112	125	115	108	108	136
11	112	113	114	138	115		112	123
12	114	122	117	123	118	85	114	122
13	101	120	113	113	113	94	114	126
14	126	119	123	127	124	112	124	118
Medeltal	131	130	131	131	131	124	131	136

Tab. 16 (forts.). Tillförseln av kalorier och vissa näringsämnen per dag och konsumtionsenhet (Qc).

Familjetyp	Socialklass					Inkomstgrupp (Arbetare och tjänstemän)		
	Arbetare	Lägre tjänstemän	Arbetare o. tjänstemän	Medel- klass	Samtliga familjer	under 3 000 kr.	3 000— 5 000 kr.	5 000 kr. o. däröver
Mjölkfett (gram).								
0	71·3	65·4	68·5	70·9	69·0	65·3	67·8	83·5
1	65·4	60·5	63·0	61·6	62·5	62·0	62·8	69·5
2	60·9	62·2	61·7	64·8	61·9	57·2	63·0	60·4
3	58·9	59·4	59·0	69·2	62·0	52·4	61·6	63·5
4	57·1	68·0	62·2	63·9	62·6	60·2	62·6	65·3
5	55·0	49·9	52·9	63·8	55·9	45·2	67·0	58·2
6	52·8	57·8	55·6	61·7	56·7	52·4	55·7	62·4
7	53·8	55·8	54·4	66·4	55·7	30·8	58·0	42·1
8	49·3	48·1	48·8	61·9	51·7	47·2	47·5	59·2
9	60·0	53·0	55·6	60·4	56·0	48·1	56·5	57·5
10	43·9	46·5	44·8	53·9	47·1	35·8	44·9	61·5
11	34·7	39·2	37·0	59·8	38·0		38·6	28·9
12	45·3	45·1	45·8	51·4	46·7	49·0	42·2	49·1
13	35·1	42·8	40·2	46·3	40·7	32·1	41·9	40·7
14	50·6	49·0	49·9	60·6	51·8	46·0	50·2	48·0
Medeltal	56·1	55·7	55·8	61·9	56·9	51·9	56·3	60·2
Kolhydrat (gram).								
0	459	401	432	413	428	461	416	390
1	435	408	422	378	411	436	418	390
2	407	404	406	369	402	413	407	368
3	438	403	421	401	416	424	420	424
4	465	404	435	359	424	501	409	464
5	409	432	417	444	425	439	380	409
6	416	412	413	392	410	419	417	390
7	384	428	400	397	400	303	407	394
8	423	403	414	411	413	415	415	401
9	403	392	396	369	394	395	397	393
10	400	374	392	426	400	405	388	376
11	410	401	406	438	407		404	412
12	424	405	416	373	409	238	453	389
13	423	418	420	391	417	392	419	451
14	397	384	392	370	388	358	400	354
Medeltal	419	402	411	387	407	405	410	391

Tab. 17. Tillförseln av vissa näringsämnen per dag och konsumtionsenhet (Qp).

Familjetyp	Socialklass					Inkomstgrupp (Arbetare och tjänstemän)		
	Arbetare	Lägre tjänstemän	Arbetare o. tjänstemän	Medel- klass	Samtliga familjer	under 3 000 kr.	3 000— 5 000 kr.	5 000 kr. o. däröver
Äggvita (gram).								
0	102·1	94·7	98·6	103·3	99·8	99·6	96·5	104·2
1	94·7	89·6	92·2	85·8	90·7	93·6	91·0	96·7
2	89·4	89·4	89·6	79·6	88·5	90·2	89·3	86·8
3	85·6	84·9	85·1	88·5	86·2	83·3	86·0	86·8
4	92·8	90·9	91·7	84·1	90·7	94·9	88·7	105·6
5	84·4	81·8	83·3	95·3	86·6	82·2	86·1	82·1
6	83·0	83·6	83·3	84·1	83·5	81·8	83·8	84·5
7	83·4	85·0	83·9	75·7	83·2	62·2	84·7	86·8
8	82·3	78·0	80·3	84·6	81·2	80·0	79·9	82·8
9	79·0	79·6	79·3	74·8	79·0	76·3	78·7	82·1
10	71·2	71·6	71·4	75·9	72·5	73·2	68·7	78·0
11	75·0	73·5	74·3	85·2	74·8		75·3	68·9
12	75·8	77·0	76·3	74·4	76·0	45·6	80·2	74·4
13	69·7	75·9	73·8	71·0	73·4	63·2	73·3	85·6
14	78·3	76·0	77·4	80·2	77·9	70·8	78·0	73·7
Medeltal	84·8	83·3	84·1	82·7	84·1	81·2	83·9	86·0

Tab. 17 (forts.). Tillförseln av vissa näringsämnen per dag och konsumtionsenhet (Qp).

Familjetyp	Socialklass					Inkomstgrupp (Arbetare och tjänstemän)		
	Arbetare	Lägre tjänstemän	Arbetare o. tjänstemän	Medel- klass	Samtliga familjer	under 3 000 kr.	3 000— 5 000 kr.	5 000 kr. o. däröver
Kalcium (gram).								
0	1·26	1·13	1·20	1·13	1·19	1·27	1·18	1·01
1	1·16	1·10	1·13	1·01	1·10	1·16	1·13	1·05
2	1·08	1·09	1·09	0·96	1·07	1·13	1·08	0·96
3	1·14	1·16	1·15	1·10	1·14	1·14	1·14	1·21
4	1·14	1·03	1·08	0·97	1·07	1·20	1·04	1·14
5	1·07	1·05	1·06	1·17	1·09	1·04	1·19	0·78
6	1·04	1·07	1·05	1·02	1·05	1·05	1·06	1·05
7	1·01	0·99	1·00	0·93	1·00	0·80	1·03	0·91
8	1·01	0·94	0·98	1·06	1·00	1·01	0·96	1·04
9	0·96	0·95	0·95	0·91	0·95	0·92	0·96	0·94
10	0·93	0·88	0·91	1·00	0·93	0·88	0·88	1·07
11	0·87	0·98	0·92	0·75	0·92		0·95	0·80
12	0·95	0·95	0·95	0·85	0·94	0·67	1·05	0·87
13	0·80	0·93	0·89	0·87	0·88	0·68	0·92	0·96
14	0·94	0·89	0·92	0·94	0·93	0·85	0·94	0·84
Medeltal	1·04	1·02	1·03	0·99	1·03	1·02	1·04	1·00
Fosfor (gram).								
0	1·91	1·74	1·83	1·86	1·84	1·90	1·78	1·76
1	1·78	1·68	1·73	1·57	1·69	1·78	1·70	1·74
2	1·66	1·55	1·61	1·47	1·59	1·39	1·68	1·56
3	1·68	1·66	1·67	1·65	1·66	1·65	1·68	1·69
4	1·80	1·68	1·74	1·50	1·70	1·86	1·67	1·93
5	1·60	1·53	1·57	1·81	1·64	1·56	1·61	1·43
6	1·60	1·60	1·60	1·56	1·59	1·59	1·61	1·58
7	1·57	1·58	1·58	1·46	1·57	1·18	1·61	1·51
8	1·57	1·60	1·54	1·60	1·55	1·55	1·53	1·55
9	1·50	1·49	1·49	1·41	1·48	1·49	1·49	1·49
10	1·40	1·36	1·39	1·48	1·41	1·45	1·33	1·48
11	1·35	1·46	1·40	1·52	1·41		1·42	1·31
12	1·48	1·47	1·48	1·40	1·47	0·91	1·60	1·39
13	1·37	1·47	1·44	1·32	1·42	1·27	1·43	1·63
14	1·50	1·44	1·47	1·45	1·47	1·37	1·50	1·36
Medeltal	1·61	1·56	1·59	1·53	1·58	1·53	1·60	1·58
Järn (milligram).								
0	18·1	16·9	17·6	18·8	17·8	18·1	17·0	18·0
1	16·7	16·7	16·2	15·1	15·9	16·6	15·9	16·8
2	15·7	15·8	15·7	14·0	15·5	15·6	15·8	15·3
3	14·8	14·6	14·7	15·3	14·9	14·4	14·8	14·6
4	16·7	16·0	16·4	14·3	16·1	17·4	15·7	18·8
5	14·5	13·8	14·2	16·0	14·7	14·6	13·4	14·6
6	14·5	14·6	14·5	14·3	14·5	14·3	14·6	14·8
7	14·2	15·4	14·6	14·2	14·6	10·7	14·8	15·0
8	14·1	13·8	14·0	14·5	14·1	13·8	14·0	13·9
9	13·8	13·9	13·8	13·3	13·8	13·9	13·7	14·2
10	11·5	12·4	11·8	12·8	12·0	11·5	11·7	12·6
11	12·5	13·3	12·9	16·1	13·0		12·8	13·3
12	13·3	13·1	13·2	13·2	13·2	7·4	14·2	12·6
13	12·8	13·6	13·3	12·0	13·2	12·1	13·3	14·5
14	14·2	13·4	13·9	13·4	13·8	12·7	14·1	12·9
Medeltal	14·9	14·6	14·7	14·4	14·7	14·3	14·7	14·9

Tab. 18. Tillförseln av kalcium i gram per dag och konsumtionsenhet (Qca).

Familjetyp	Socialklass					Inkomstgrupp (Arbetare och tjänstemän)		
	Arbetare	Lägre tjänstemän	Arbetare o. tjänstemän	Medelklass	Samtliga familjer	under 3 000 kr.	3 000—5 000 kr.	5 000 kr. o. däröver
0	1.31	1.18	1.25	1.18	1.24	1.32	1.23	1.05
1	0.95	0.90	0.93	0.83	0.90	0.95	0.93	0.86
2	0.86	0.87	0.87	0.77	0.86	0.90	0.86	0.77
3	0.82	0.84	0.83	0.79	0.82	0.82	0.82	0.87
4	0.92	0.83	0.87	0.79	0.87	0.97	0.84	0.92
5	0.72	0.70	0.71	0.78	0.73	0.70	0.80	0.52
6	0.75	0.77	0.76	0.73	0.76	0.76	0.76	0.76
7	0.74	0.72	0.73	0.68	0.73	0.58	0.75	0.66
8	0.69	0.64	0.67	0.72	0.68	0.69	0.65	0.71
9	0.68	0.67	0.67	0.65	0.67	0.65	0.68	0.67
10	0.59	0.55	0.57	0.63	0.59	0.55	0.55	0.67
11	0.57	0.65	0.61	0.50	0.61		0.63	0.53
12	0.63	0.63	0.63	0.56	0.62	0.44	0.69	0.57
13	0.52	0.60	0.58	0.57	0.57	0.44	0.60	0.62
Medeltal	0.716	0.699	0.708	0.672	0.704	0.702	0.708	0.682

Tab. 19. Tillförseln av vitaminer per dag och konsumtionsenhet (Qp) inom arbetar- och lägre tjänstemannafamiljer.

(Talen avse för vitamin A och B₁ internationella enheter, för B₂ Sherman-Bourquinheter och för C milligram askorbinsyra.)

Inkomstgrupp	under 3 000 kr.				3 000—5 000 kr.				5 000 kr. o. däröver				Samtliga familjer			
	A	B ₁	B ₂	C	A	B ₁	B ₂	C	A	B ₁	B ₂	C	A	B ₁	B ₂	C
Familjetyp																
0	4 874	360	755	71	5 560	337	720	72	5 789	315	655	75	5 399	340	719	72
1	5 099	359	751	65	5 055	341	725	71	5 453	309	668	75	5 152	337	715	70
2	4 503	342	799	64	4 725	332	651	65	5 064	294	631	65	4 737	328	685	65
3+5	4 077	347	725	60	4 562	336	728	62	5 402	342	742	72	4 687	341	732	65
4	4 558	389	737	73	4 952	328	674	62	5 420	318	618	70	4 978	340	694	66
6+8	3 962	319	659	55	4 068	313	620	58	5 030	319	686	68	4 306	316	666	60
7+9	3 499	303	605	53	4 072	307	643	56	4 720	292	624	59	4 195	301	632	56
10	2 731	301	568	48	3 383	274	580	46	4 125	306	674	57	3 512	292	612	50
11+12+13	2 579	260	479	44	3 215	301	624	51	3 853	282	586	54	3 426	292	602	51
Medeltal	4 131	328	684	58	4 374	320	658	61	5 017	308	658	67	4 497	320	673	62

18 och 19. Kaloriskalan (Qc-skalan) har därvid tillämpats i fråga om kalorier, kalorier av animaliskt ursprung, konsumerade mängder av fett, mjölkfett och kolhydrat. Äggviteskalan (Qp-skalan) har tillämpats beträffande äggvita, fosfor, järn, vitaminer men även kalcium för jämförelse med resultatet enligt den speciella kalciumskalan (Qca-skalan). För alla dessa tabeller gäller, att medeltalen för olika socialklasser och inkomstgrupper äro standardräknade med avseende på förekomsten av olika familjetyper. Åt varje familjetyp har därvid givits en vikt motsvarande dess frekvens i totalbefolkningen inom gruppen »Samtliga familjer».

Vad angår kaloritillförseln finner man, att det förekommer en mycket obetydlig skillnad mellan de olika sociala gruppernas — arbetare, tjänstemän och medelklass — konsumtion. Ävenledes är skillnaden mellan de tre olika inkomstgrupperna mycket obetydlig. Även det antal kalorier, som kommer ifrån animaliska

födoämnen, växlar mycket obetydligt inom de olika sociala klasserna. Inom de tre olika inkomstgrupperna kan man däremot spåra en svag ökning med inkomsten. De animaliska kalorierna utgöra för lägsta inkomstgruppen 44.4 %, i den mellersta inkomstgruppen 44.9 % och i den högsta inkomstgruppen 46.1 % av den totala näringstillförseln. I fråga om äggvitellförseln finner man jämväl högst obetydliga skillnader mellan de olika sociala klasserna, däremot en uttalad stegring med ökad inkomst per familj, vilken stegring gör sig särskilt gällande i fråga om den animaliska äggvitan. Detsamma är även förhållandet med fettillförseln. Särskilt visar mjölkfettet en kraftig stegring med stigande familjeinkomst. Däremot förhålla sig kolhydraten på rakt motsatt sätt, i det att den konsumerade kolhydratsmängden avtar med stigande inkomst. Konsumtionen av kolhydrat inom medelklassgruppen är särskilt låg. Tillförseln av olika mineralämnen varierar mycket obetydligt inom olika sociala grupper och inkomstklasser. Bland vitaminerna påträffar man såväl sådana, som visa sig mycket känsliga för inkomstläget, som andra som äro tämligen oberoende därav. A-vitaminerna tillhöra den första gruppen. I den lägsta inkomstgruppen kommer sålunda något över 4 000 A-vitaminenheter per konsumtionsenhet, i den högsta något över 5 000. Även C-vitaminerna visa en tydlig ökning med inkomsten. Det är däremot icke förhållandet med B-vitaminerna, som visa mycket små förändringar, möjligen en sänkning med stigande inkomst.

Med stigande antal konsumtionsenheter inom familjerna eller med andra ord med familjetypen erhåller man en uttalad sänkning av vitamintillförseln per konsumtionsenhet, vilken är särskilt uttalad beträffande vitamin C och A. Förändringarna med familjetypen är starkast uttalad i lägsta inkomstgruppen.

Följande tablå visar det antal familjer inom olika inkomstgrupper, som erhåller en vitamintillförsel understigande standardbehovet. Standardbehovet har för vitamin A satts till 4 000 internationella enheter, för B₁ till 300 internationella enheter, för B₂ till 650 Sherman-Bourquinheter och för vitamin C till 50 mg askorbinsyra.

Procentuella antalet familjer med en vitamintillförsel understigande standardbehovet.

	Arbetar- och lägre tjänstemannafamiljer med en årsinkomst av												Samtliga familjer			
	under 3 000 kr.				3 000—5 000 kr.				5 000 kr. o. däröver							
	A	B ₁	B ₂	C	A	B ₁	B ₂	C	A	B ₁	B ₂	C	A	B ₁	B ₂	C
Vitamin . . .	43	32	39	21	32	36	47	16	12	44	47	8	27	36	43	14
Procent . . .																

Kaloriernas procentiska fördelning på viktigare födoämnesgrupper framgår av tab. 20. Med stigande familjestorlek avtar den relativa konsumtionen av mjölkprodukter, medan den relativa konsumtionen av andra fetter än smör (margarin) ökar. Kött samt frukt och bär minskar, medan mjöl- och brödkonsumtionen relativt ökar med stigande familjestorlek. Övriga födoämnesgrupper synas i mindre utsträckning påverkas av familjetypen. Då man på inkomstskalan går från högre mot lägre inkomster, finner man ungefär samma förändringar i kalorimängdens fördelning som vid växande familjestorlek, men det är tydligt, att inkomstinflytandet — inom här undersökta hushåll — icke är så uttalat som inflytandet av familjestorleken.

Som tidigare framhållits, avtar den per konsumtionsenhet beräknade förbrukningen av olika näringsämnen i allmänhet mycket starkt med ökad familjestorlek. Det är därför av stort intresse att jämföra förbrukningen inom familjer med ungefär samma inkomst per konsumtionsenhet. Familjetypen 0 i lägsta inkomstgruppen har en medelinkomst på 2 559 kr. eller 1 347 kr. per konsumtionsenhet, familjetypen 3 i mellersta inkomstgruppen har en medelinkomst av 3 640 kr. eller 1 300 kr. per konsumtionsenhet och familjetypen 9 i den högsta inkomstgruppen 5 750 kr. eller 1 401 kr. per konsumtionsenhet. För dessa tre familjetyper är så-

Tab. 20 Livsmedlens kalorivärde procentuellt fördelat på grupper av livsmedel.

Varugrupp	Mjök, grädde, smör o. ost	Margarin, fett o. flott	Ägg	Kött, fläsk o. produkter därav	Fisk	Bröd, mjöl o. gryn	Grönsaker, rotfrukter o. potatis	Frukt och bär	Övrigt (socker, sirap, dryckesv. m. m.)	Samtliga livsmedel
Familjetyp										
0	25.0	5.9	1.8	13.4	1.9	25.5	8.4	3.0	15.1	100.0
1	24.2	7.1	1.8	12.7	2.0	25.6	8.8	2.8	15.0	100.0
2	24.1	6.6	1.5	12.9	2.6	26.5	8.7	2.5	14.6	100.0
3	26.2	6.6	1.5	11.7	1.9	26.3	8.4	2.4	15.0	100.0
4	24.2	6.1	1.5	12.9	2.0	28.5	8.7	2.2	13.9	100.0
5	24.0	7.5	1.6	12.3	1.9	27.0	8.6	2.5	14.6	100.0
6	24.5	7.2	1.4	11.5	1.9	27.9	8.5	2.4	14.7	100.0
7	23.1	7.2	1.4	13.8	1.9	27.8	8.6	2.5	13.7	100.0
8	22.5	8.3	1.5	11.1	1.8	29.5	8.5	2.3	14.5	100.0
9	23.6	7.1	1.4	11.8	1.7	28.7	8.5	2.3	14.9	100.0
10	22.3	9.0	1.1	9.6	1.6	31.7	7.8	2.1	14.8	100.0
11	19.7	11.3	1.1	9.6	1.9	30.8	8.1	2.2	15.3	100.0
12	22.0	8.8	1.4	10.6	1.6	31.0	8.3	2.1	14.2	100.0
13	19.0	9.8	1.0	10.3	1.6	34.1	9.3	1.5	13.4	100.0
14	23.1	7.6	1.4	12.5	2.0	28.0	8.7	2.3	14.4	100.0
Samtliga familjer	23.6	7.3	1.5	12.0	2.0	27.9	8.6	2.4	14.7	100.0
därav										
arbetare	22.8	8.1	1.4	11.9	1.8	28.8	8.9	2.2	14.1	100.0
lägre tjänstemän	23.5	7.4	1.5	12.3	1.9	27.8	8.5	2.4	14.7	100.0
arbetare o. tjänstemän medelklass	23.3	6.3	1.4	12.0	3.3	28.3	8.7	2.3	14.4	100.0
arbetare o. tjänstemän med en årsinkomst av:										
under 3 000 kr.	23.2	7.8	1.4	11.6	1.7	29.3	9.1	2.0	13.9	100.0
3 000—5 000 kr.	23.5	7.6	1.4	11.9	1.9	28.2	8.6	2.3	14.6	100.0
5 000 kr. o. däröver	24.3	6.6	1.6	13.5	2.1	26.4	8.2	2.5	14.8	100.0

lunda inkomsten per konsumtionsenhet ungefär lika stor. I följande tablå har gjorts en sammanställning över dessa familjers konsumtion per konsumtionsenhet av kalorier och vissa näringsämnen. Man ser, hurusom förbrukningen trots nästan lika stor inkomst per konsumtionsenhet mycket kraftigt avtar med stigande familjestorlek. Detta torde vara en av de mest intressanta iakttagelserna vid denna undersökning.

Tillförseln av kalorier och vissa näringsämnen per dag och konsumtionsenhet (Qc) inom arbetar- och lägre tjänstemannafamiljer med ungefär samma inkomst per konsumtionsenhet.

	Familjetyp 0	3	9
Inkomst per familj, kr.	2 559	3 640	5 750
Antal konsumtionsenheter (Qc) per familj	1.9	2.8	4.1
Inkomst per Qc, kr.	1 347	1 300	1 401
Kalorier	3 732	3 393	3 304
därav från djurriket	1 711	1 575	1 502
Äggvita (gram)	100	97	94
därav från djurriket (gram)	62	60	57
Fett (gram)	146	134	130
Smörfett (gram)	65	62	58
Kolhydrat (gram)	461	420	393
Kalcium (gram)	1.27	1.29	1.09
Fosfor (gram)	1.90	1.89	1.70
Järn (milligram)	18	17	16

Sammanfattning. Av undersökningen framgår, att näringstillförseln i medeltal för samtliga 1 245 familjer uppgår till 98 g äggvita, 138 g fett och 426 g kolhydrat motsvarande 3·51 tonkalorier per dag och att tillförseln av kalcium, fosfor och järn är resp. 1·2 g, 1·8 g och 17 mg — allt per amerikansk konsumtionsenhet.

Spridningarna kring de angivna medeltalen äro betydande, minst för kalorierna och mest för kalcium (variationskoefficienten resp. 14 % och 21 %). Skillnaderna i näringstillförsel mellan olika stora orter eller olika landsdelar äro obetydliga ävensom mellan olika socialklasser. Däremot råder ett tydligt samband med inkomsten per konsumtionsenhet (tab. 3). Detta beror dock till övervägande del på att familjernas sammansättning är olika. De största familjerna finnas i allmänhet bland dem med lågt västånd (tab. 4).

Även om medelnäringstillförseln mer än väl motsvarar allmänt godtagna näringshygieniska normer, kommer dock ett icke ringa antal familjer att understiga dessa med avseende på näringstillförseln. Av samtliga hushåll erhålla sålunda mer än 15 % en kaloritillförsel understigande 3 000 kalorier per konsumtionsenhet och dag. I fråga om äggvita, kalcium och fosfor är motsvarande tal omkring 3 %, för järn däremot 23 % (tab. 10; jfr även tab. 11). Det procentuella antalet familjer, vilkas näringstillförsel understiger optimalnormen, blir emellertid större — i vissa fall avsevärt större — om näringsfysiologiska skalor, exempelvis de nedan nämnda särskilda skalorna (Qc-, Qp- och Qcaskalan) läggas till grund för beräkningarna, än om dessa, som i tab. 10, utgå från den amerikanska konsumtionsenhetsskalan.

I senare delen av undersökningen har materialet uppdelats efter familjetyp, sociala klasser och inkomstgrupper. För beräkningarna av näringstillförseln har här använts särskilda konsumtionsenhetsskalor för kalorier, fett och kolhydrat å ena sidan samt för övriga näringsämnen å den andra. Därjämte har använts en särskild skala för kalcium. Mest framträdande är det starka inflytande, som utövas av familjetypen. Med stigande antal konsumtionsenheter per familj minskar näringstillförseln storlek starkt med avseende såväl på kalorier som på de olika näringsämnena (tab. 16, 17 och 18). Med stigande familjestorlek framträder denna minskning tydligt, även om inkomsten per konsumtionsenhet är konstant (jfr tablån nederst sid. 304).

Slutligen har utförts en beräkning över vitamintillförseln (tab. 19) och procentuella antalet familjer, som erhålla en vitamintillförsel understigande optimalbehovet (sid. 303). Medeltillförseln överstiger behovet för alla vitaminlag. På grundval av beräknade spridningstal har procentuella antalet familjer med bristande vitamintillförsel beräknats. A- och C-vitaminbristen ökar med minskad inkomst per familj under det att bristen av B₁- och B₂-vitamin icke synes röna inflytande härav. Däremot minskar tillförseln per konsumtionsenhet av alla fyra vitaminlagen starkt med stigande familjestorlek.

Anmärkning. En tabell upptagande kalorivärdet samt halten av äggvita, fett och kolhydrat hos olika födoämnen finnes införd i Sociala Meddelanden årg. 1935, sid. 186.

Litteraturförteckning.

Nyare litteratur rörande metodfrågor och internationella jämförelser inom hushållsbudgetstatistiken.

- Methods of conducting family budget enquiries. Intern. arbetsbyrån. Genève 1926.
 Recent family budget enquiries. International Labour Review. Årg. 1933, band 28, sid. 635.
 v. Tyszka: Zur Methodik der Statistik der Ernährung. Allgemeines statistisches Archiv 24. Band. Jena 1934/35.
 R. G. D. Allen and A. L. Bowley: Family expenditure. A study of its variation. London 1935.
 An international enquiry into costs of living. Intern. arbetsbyrån. Genève 1931.
 Workers' nutrition and social policy. Intern. arbetsbyrån. Genève 1936.
 Final report by the mixed committee of the League of Nations on the relation of nutrition to health, agriculture and economic policy. Nationernas förbund. Genève 1937. (Jfr även de tidigare rapporterna i serien.)

Nyare utländska hushållskostnadsundersökningar grundade på årsräkenskaper.

- Husholdningsregnskaber 1931. Danmarks Statistik. Statistiske Meddelelser, 4. Række, 100. Bind, 1. Hæfte. Köpenhamn 1936.
 Husholdningsregnskap. Norges off. stat. VIII: 103. Oslo 1929.
 Levnadskostnadsundersökningar år 1928. A. Bokföringsfamiljerna i städer och övriga bosättningscentra. Helsingfors 1936. B. Lantarbetarfamiljerna. Helsingfors 1937.
 Armand Julin: Résultats principaux d'une enquête sur les budgets d'ouvriers et d'employés en Belgique (1928—1929). Bull. de l'Institut international de statistique. Tome XXVIII, 2:e livraison, sid. 516. Haag 1935.
 Die Lebenshaltung von 2 000 Arbeiter-, Angestellten- und Beamtenhaushaltungen 1927/28. I, II. Einzelschriften zur Stat. des Deutschen Reichs. Berlin 1932.
 Max Hofer: Die Lebenshaltung des Landarbeiters. Wirtschaftsrechnungen von 130 Landarbeiterfamilien. Berlin 1930.
 W. Bernier: Die Lebenshaltung, Lohn- und Arbeitsverhältnisse von 145 Deutschen Landarbeiterfamilien. Berlin 1931.
 Der Haushalt des Kaufmannsgehilfen. 300 Haushaltungsrechnungen. Eine Erhebung und Untersuchung des Deutschnationalen Handlungsgehilfenverbandes. Hamburg 1927.
 300 Haushaltungsrechnungen von Arbeitern der Schuhindustrie und des Schuhmacher-Gewerbes in Deutschland. Nürnberg 1928.
 Statistik der Lebenshaltungskosten und Ernährung von 42 Wiener Arbeiterfamilien. Löhne und Lebenshaltung der Wiener Arbeiterschaft im Jahre 1925, II. Wien 1928.
 Budgets des familles ouvrières 1929. Statistique de la Pologne. Warschawa 1933.
 Verbrauch in den Arbeiter-, Angestellten und Beamtenfamilien im Jahre 1929/30. Mitteilungen des statistischen Staatsamtes der Čechoslovakischen Republik. 1933 nr 138—143, 199—207, 221—225 och 1934 nr 31—34, 35—38.

Haushaltungsrechnungen 1929. Die sozialen und wirtschaftlichen Verhältnisse der Arbeiter in Budapest, sid. 410. Kommunalstatistisches Amt. Budapest 1930.
Comptes de ménage. Annuaire statistique du royaume de Bulgarie, sid. 346. Sofia 1931.

Av *utländska undersökningar täckande kortare perioder än ett år* kunna nämnas: Onderzoek naar de kosten van het levensonderhoud te s²-Gravenhage in 1927. Statistisch bureau der gemeente s²-Gravenhage. Haag 1928. — Tweede onderzoek naar de levensomstandigheden van ondersteunde gezinnen te s²-Gravenhage. Statistisch bureau der gemeente s²-Gravenhage. Haag 1937. — Även den ovan nämnda undersökningen av Armand Julin grundar sig delvis (och huvudsakligen) på räkenskaper för kortare perioder. — De engelska undersökningar, som redovisas i E. M. H. Lloyd: Food Supplies and consumption at different income levels (Journ. of the proceedings of the Agricultural Economics Society, 1936) avse endast födoämnnesförbrukningen. — Av delvis annan typ än övriga här citerade undersökningar är G. Jacquemyns: Enquête sur les conditions de vie chômeurs assurés, 1—5. Liège 1932—1934.

Bland i *International Labour Review* refererade undersökningar märkas: Årg. 1930, band 22, sid. 524 (Tyskland). Årg. 1931, band 23, sid. 388 (Japan), sid. 550 (Shanghai); band 24, sid. 87 (Kalifornien), sid. 742 (Hamburg). Årg. 1933, band 28, sid. 870 (diverse länder). Årg. 1934, band 30, sid. 81 (Belgien), sid. 236 (Finland), sid. 829 (Merseyside). Årg. 1935, band 31, sid. 391 (Tjeckoslovakiet); band 32, sid. 230 (Shanghai), sid. 665 (Japan). Årg. 1936, band 33, sid. 275 (Latinska Amerika); band 34, sid. 877 (Förenta Staterna). Årg. 1937, band 36, sid. 437 (Bombay), sid. 725 (Danmark).

Svenska hushållskostnadsundersökningar.

Statistisk undersökning angående levnadskostnaderna i Stockholm åren 1907—1908. Sthlms stads stat. Sthlm 1910.
Levnadskostnaderna i Sverige 1913—1914. I, II, III. Sveriges off. stat. Sthlm 1921, 1917—1919 och 1919.
Livsmedelsförbrukningen inom mindre bemedlade hushåll under krisåren 1914—1918. Sveriges off. stat. Sthlm 1922.
Levnadskostnaderna på landsbygden i Sverige vid år 1920. Sveriges off. stat. Sthlm 1923.
Levnadskostnaderna i städer och industriorter omkring år 1923. Sveriges off. stat. Sthlm 1929.

Preliminära redogörelser för de svenska hushållskostnadsundersökningarna av år 1932/34.

De preliminära redogörelserna för föreliggande publikation ha omnämnts i förordet sid. 3. I övrigt märkas:
Levnadsvillkor och hushållsvanor för arbetare på landsbygden omkring år 1933. Soc. Medd. årg. 1935, s. 361.
Levnadsvillkor och hushållsvanor inom småbrukar- och bondefamiljer år 1933/34. Soc. Medd. årg. 1936, s. 338.
Undersökning av arbetslöshetens inverkan på skogsarbetarnas levnadsförhållanden. Soc. Medd. årg. 1936, s. 627.

Résumé.

Les budgets de ménage dans les villes et dans les agglomérations industrielles.

Méthode de l'enquête. (Chap. I.) Le matériel primaire de la présente enquête est constitué par des livres de comptes ménagers tenus jour par jour pendant une année entière par 1 354 familles au total. Le livre de comptes (voir annexe 1) portait un certain nombre de rubriques concernant les articles les plus importants de recettes et de dépenses; il y avait en outre de la place réservée dans une colonne spéciale, permettant une spécification plus détaillée de la nature des dépenses, et — dans certains cas — l'indication de la quantité des marchandises achetées. Afin de faciliter la comptabilité, le livre de comptes contenait aussi un espace réservé à un bref relevé hebdomadaire des dépenses. Le livre était partagé en fascicules trimestriels destinés à être successivement remis à l'Administration du Travail et de la Prévoyance sociale.

Parmi les 2 163 familles auxquelles les livres de comptes avaient été distribués, 1 897 ou 87·7 pct ont poursuivi leur comptabilité pendant une année entière. Dans la plupart des cas la comptabilité a été commencée aux mois d'octobre ou de novembre 1932, de sorte qu'elle se réfère à une période de dépression économique très prononcée. Les résultats principaux de l'enquête n'en sont certainement pas influencés, les livres de comptes émanant de ménages où le mari a dû chômer pendant une période plus ou moins longue, ayant été mis à part pour être soumis à un examen spécial. L'enquête principale englobe 1 245 familles au total. En ce qui concerne les budgets des 109 familles affectées par le chômage, on en trouve un compte-rendu dans l'annexe 6.

La répartition des comptables suivant les régions du pays et les lieux d'habitation ressort du tableau A. D'après l'importance du lieu d'habitation les ménages ont été répartis en deux groupes: ceux qui habitent des grandes villes (avec plus de 10 000 habitants), et ceux qui habitent des petites villes ou d'autres agglomérations. Parmi les ménages touchés par l'enquête, 526 appartiennent à la classe ouvrière, 524 aux fonctionnaires subalternes et 195 à la classe moyenne. En somme, le matériel représente de préférence les couches moyennes de la population dans des villes et d'autres agglomérations d'une certaine importance, tandis que les ménages jouissant de revenus minimes sont assez faiblement représentés. En revanche, les ménages touchés par l'enquête sont plus grands que la moyenne relative aux ménages urbains. Le degré d'aisance étant déterminé non seulement par le revenu familial mais aussi par le nombre des membres de la famille, il s'ensuit que l'aisance des familles touchées par l'enquête ne doit pas dépasser le niveau moyen. Il convient de noter que les différentes régions du pays se présentent en proportions qui correspondent assez bien à la répartition de la population. Par contre, les villes moyennes et les petites agglomérations sont en surnombre par rapport aux villes dont la population dépasse 50 000. Celles-ci ne sont pas suffisamment représentées. C'est aussi le cas pour la ville de Stockholm. (Cf. les tableaux pages 22 et 23.)

Les budgets ménagers de l'enquête principale se retrouvent dans les tableaux principaux pages 178 et suiv. Dans les tableaux 1 et 7 les ménages sont répartis en classes sociales et d'après la grandeur de l'agglomération qu'ils habitent; dans les tableaux 4, 5, 10 et 11 on les retrouve groupés en raison des différentes régions du pays. Pour les budgets se référant à des localités particulières il faut se porter aux tableaux 6 et 12. Dans tous les tableaux mentionnés, les chiffres budgétaires sont présentés comme des moyennes relatives au «ménage normal» (par là on entend 3·3 unités de consommation; ce qui correspond à la grandeur moyenne des ménages traités; pour l'établissement du nombre d'unités de

consommation on s'est servi de l'échelle «américaine», reproduite à la page 28). Par contre, dans les tableaux 2 et 8, où les ménages ont été groupés d'une part en raison du revenu et d'autre part en raison de la composition de la famille, la réduction au «ménage normal» n'a pas été effectuée, les moyennes se référant donc aux familles entrant dans les divers groupes, telles quelles. De ce groupement ont été exclus les ménages où l'on a eu des pensionnaires ou bien des cohabitants, comme les parents du comptable ou ceux de sa femme. Les tableaux 3 et 9 forment des extraits ou des sommaires des données relatives à certains groupes qui ont une répartition locale assez correspondante et entrent dans les tableaux 2 et 8.

Situation sociale des familles, leur répartition locale et leur composition. (Chap. II.) La répartition des ménages entre les classes sociales a été mentionnée plus haut. Du tableau B il ressort plus en détail de quelle manière les différentes professions sont représentées dans le matériel. Parmi les ouvriers prédominent ceux qui sont occupés dans les mines, l'industrie métallurgique et mécanique, les papeteries et l'imprimerie ainsi que ceux du commerce et du transport. Dans le groupe des fonctionnaires subalternes sont particulièrement nombreux les employés de grade inférieur aux chemins de fer, chauffeurs, hommes d'équipe etc., ainsi que ceux des PTT et de la Douane. Un peu plus que le cinquième des ménages appartenant à la classe moyenne représente les employés de bureaux, de banques ou de compagnies d'assurance, un cinquième appartient à l'enseignement soit primaire, soit secondaire, un cinquième à peine représente le personnel des services de communication. Les tableaux C, D et E font voir dans quelles mesure les familles domiciliées dans les différentes régions du pays et dans les divers types d'agglomérations sont représentées dans les groupes établis dans les tableaux principaux. Les tableaux F, G et H indiquent comment ces mêmes groupes sont composés par rapport à l'âge et au sexe des membres des familles. Les 1 245 familles touchées par l'enquête ont au total 5 087 membres, ce qui correspondent à 4 143·85 unités de consommation. Le ménage normal comprend, par conséquent, environ 4·05 personnes.

Revenus des ménages. Balance de la comptabilité. (Chap. III.) Le revenu moyen par ménage normal était de 3 493 couronnes pour les ouvriers, de 4 212 couronnes pour les fonctionnaires subalternes et de 7 339 pour les familles appartenant à la classe moyenne. Il ressort du tableau I à la page 44 comment sont répartis les revenus familiaux résumés par ces moyennes. L'importance des différentes sources d'où les revenus proviennent, est indiquée assez en détail dans les tableaux I, J, K.

En ce qui concerne les revenus en espèces, ceux provenant du travail (celui du mari, de la femme ou des enfants) prédominent tout naturellement. Les revenus du travail, y compris les revenus en nature, s'élevaient à 92 pour cent parmi les ouvriers et les fonctionnaires subalternes, et à 94·3 pour cent dans la classe moyenne. La profession principale du mari fournissait ainsi non seulement ce qui dans les tableaux a été appelé «revenu principal du mari» mais aussi la plus grande part des revenus en nature. Les revenus gagnés par les femmes des ouvriers et des fonctionnaires subalternes proviennent, dans la plupart des cas, d'un travail de ménage effectué hors de la maison; dans la classe moyenne, au contraire, les femmes gagnent leurs revenus dans la majorité des cas comme employées ou comme institutrices. La contribution de la femme au revenu familial diminue pourtant avec l'accroissement de la famille: il est de 5·7 pour cent du revenu total dans les familles n'ayant pas d'enfants, mais de 0·5 pour cent seulement s'il y en a 4 ou davantage. Les données relatives aux revenus provenant des pensionnaires ou des locataires habitant dans la maison ou dans le logement du comptable sont des sommes brutes, non diminuées des frais correspondants. Le nombre des ménages ayant des pensionnaires figure dans le résumé à la page 48.

Les revenus en nature ont été portés à la statistique après défalcation des frais qu'entraînent leur jouissance. De cette manière la valeur locative d'une maison ou d'un appartement en propre au comptable figure dans le budget, diminuée des frais de l'entretien. Il

en est de même pour la valeur émanant de la production personnelle du comptable et consommée dans son ménage. Les revenus en nature les plus importantes sont la libre disposition d'un logement ou le rabais d'un loyer, la gratuité du chauffage et de l'éclairage, ainsi qu'un certain équipement (p. ex. vêtements utilisés dans le travail, uniformes), des soins médicaux ou encore des frais de voyages payés. Le nombre de ménages, qui en ont joui, ainsi que la valeur calculée de ces avantages ressort du tableau L. — En résumé on peut dire que les revenus se répartissent d'une manière assez uniforme sur les divers articles, indifféremment de la condition sociale, du lieu de domicile et du degré d'aisance de la famille. Qu'il y ait des différences considérables entre les divers types de familles en ce qui concerne la part que rapporte la femme et les enfants au revenu familial, est tout naturel.

La situation des ménages en ce qui concerne leur fortune ne ressort des livres de comptes que d'une façon incomplète. Certaines indications relatives aux changements survenus dans cette situation sont cependant fournies par le résumé des bilans de comptes reproduit à la page 53. On trouve, en effet, que la somme des recettes dépassèrent celle des dépenses de 48 couronnes, en moyenne, parmi les ouvriers et les fonctionnaires subalternes et de 252 couronnes par famille, dans la classe moyenne (cf. tableau N).

Dépenses des ménages. (Chap. IV.) Dans la première partie du chapitre on commente, article par article, les dépenses spécifiées dans les tableaux 1, 2 et 3 parmi les tableaux principaux. Les chiffres relatifs, qui s'y rapportent, se retrouvent dans les tableaux O, P et Q du texte. Les dépenses pour la nourriture et la boisson sont les articles les plus importants du budget. Dans le groupe, englobant la totalité des ménages d'ouvriers et de fonctionnaires subalternes, les dépenses relatives à ces articles, s'élèvent à 34·7 pour cent du total des revenus. Le pourcentage des autres dépenses sont: pour le logement 14·1, vêtements et chaussures 12·5, cotisations et primes d'assurance 7·0, impôts 6·6, achats d'effets mobiliers 4·2, chauffage et éclairage 4·0, voyages, frais de voitures et de bicyclettes 3·1, cadeaux 2·1 et soins médicaux 2·0. (Cf. diagramme 1.) La composition, en pourcentage, des frais relatifs à l'article nourriture ressort des tableaux T, U et V. Les familles des ouvriers et celles des fonctionnaires subalternes ont dépensé pour comestibles d'origine animale (y compris toutefois la margarine) 58·6 pour cent du total de leurs dépenses pour denrées alimentaires. Voici les pourcentages relatifs aux denrées les plus importantes: viandes, porc ou produits de ceux-ci 20·4, lait et crème 16·2, pain 9·2, beurre 7·4, café 5·7 et farine 5·5. (Cf. diagramme 2.) On trouvera en outre dans le texte un certain nombre de tableaux contenant la spécification des articles portés sur les tableaux principaux. Le tableau X se rapporte aux ménages qui, d'après leurs livres de comptes, n'ont pas acheté de boissons alcooliques, de vins ou de bière (ménage abstinents) comparés à ceux qui en ont indiqué des achats (ménages non-abstinents); on y trouvera les quantités consommées, calculées sur le nombre des derniers ainsi que sur la totalité des familles. Certaines données se rapportant à la grandeur et à la qualité du logement sont fournies par le sommaire à la page 75 et par le tableau Y.

La composition du budget à l'intérieur de chacune des trois classes sociales porte surtout l'empreinte du niveau des revenus familiaux. C'est ainsi que le pourcentage du revenu affecté aux articles: comestibles, chauffage et éclairage est le plus élevé dans la classe moyenne, tandis que les fonctionnaires subalternes occupent à cet égard une situation intermédiaire. La plupart des dépenses non destinées à couvrir les besoins d'existence sont assez faibles dans les budgets ouvriers, assez considérables dans ceux de la classe moyenne. C'est tout particulièrement le cas pour les dépenses faites pour achats d'effets mobiliers, instruction des enfants, livres, postes, téléphones etc. ainsi que blanchissage et repassage hors de la maison, main-d'œuvre domestique et voyages. On note, en outre, que les impôts (directs) pèsent plus lourd sur la classe moyenne que sur les ouvriers. En ce qui concerne les frais globaux pour l'alimentation, on se rend compte que les ménages de la classe moyenne en dépensent une part plus grande pour des consommations de luxe que les ménages ouvriers. Il existe pourtant des divergences entre les classes sociales qui

ne sont pas dues à la différence du standard économique bien qu'elles paraissent assez faibles dès qu'il ne s'agit pas de détails. On constate, par exemple, que les ouvriers, ayant des revenus comparables à ceux des fonctionnaires subalternes, en dépensent davantage pour leur nourriture (voir tableau R). Par contre, les ouvriers ont moins de frais pour le logement, pour le main-d'œuvre domestique et pour leurs assurances (sauf pourtant les primes versées aux caisses-maladie). Les cotisations payées aux syndicats ouvriers sont des dépenses typiques pour cette classe sociale.

Les ménages domiciliés dans les grandes villes ont à certains égards d'autres habitudes que les ménages des petites villes (tableaux I et O). Il y a là des particularités typiques qui dépassent en force celles qu'on peut constater entre les classes sociales, si on compare des familles dont les conditions économiques sont à peu près semblables. Puisque la vie est moins chère dans les petites localités, les sommes affectées aux divers articles de dépenses y sont pour la plupart inférieures à celles qu'on dépense dans les grandes villes. Encore les proportions des divers articles différentes dans bien des cas. Bien que le pourcentage dépensé pour l'alimentation fût à peu près le même à l'intérieur des deux groupes, on s'apercevra que, dans les grandes villes, une part plus importante de cette dépense était affectée aux consommations prises hors du foyer. Il en est de même pour le loyer; dans les grandes villes, le loyer est sensiblement plus élevé que dans les petites villes, aussi bien par son montant en espèces que par rapport aux autres dépenses du budget. On peut — afin de passer en revue les articles les plus importants — ajouter que les dépenses pour les vêtements et les chaussures pèsent moins lourd dans les budgets provenant des grandes villes. Entre les articles qui nous restent, il faut noter que les cotisations et les primes d'assurances demandent une part plus grande du revenu dans les petites agglomérations que dans les grandes; les voyages entraînent par contre des dépenses plus élevées dans les grandes villes.

Une comparaison entre les budgets dont les revenus annuels sont inférieurs à 3 000 couronnes, d'une part, et ceux dont les revenus vont de 3 000 à 5 000 couronnes, d'autre part, montre que le dernier de ces groupes a des dépenses plus élevées pour pratiquement tous les articles. Le sommaire à la page 96 indique comment la différence du standard se fait sentir dans les détails du budget. Tandis que le revenu moyen du groupe supérieur dépassait celui du groupe inférieur de 44 pour cent, le premier dépensait 25 pour cent de plus pour aliments et boisson (18 pour cent de plus pour les comestibles seulement), 25 pour cent de plus pour chauffage et éclairage, 37 pour cent de plus pour soins hygiéniques, nettoyage, blanchissage et repassage 41 pour cent de plus pour vêtements et chaussures, 48 pour cent de plus pour cotisations et primes d'assurances, 56 pour cent de plus pour achats d'effets mobiliers, 70 pour cent de plus pour journaux, livres, postes, téléphones etc. et 92 pour cent de plus pour «autres dépenses». Quant aux frais de logement la différence était de 60 pct. Ce chiffre est cependant influencé par le fait que le groupe supérieur comprend une part plus considérable de familles domiciliées dans les grandes villes. (Cf. tableaux D et E.) La composition des budgets à l'intérieur des deux groupes accuse des différences significatives. En effet, plus les revenus sont élevés, plus la part des dépenses pour les besoins d'existence est-elle faible: c'est le cas pour les articles aliments et boisson ainsi que chauffage et éclairage. Plus grandes, par contre, sont les parts affectées à l'achat d'effets mobiliers, à l'instruction des enfants, aux livres, postes, téléphones, plaisirs et voyages ainsi que la part des impôts. La relation entre le niveau des revenus et le pourcentage des dépenses paraît faible ou nulle quand il s'agit des articles logement, vêtements, cotisations et primes d'assurances. Si l'on fait la somme des dépenses pour le logement, le chauffage, l'éclairage et les impôts, données, par exemple dans le tableau Q, et si de même on additionne les autres articles — sauf la nourriture — on trouvera que la première de ces sommes constitue une part constante du budget à l'intérieur des divers groupes de ménages, séparés d'après le niveau de leur revenus. Par contre les dépenses pour la nourriture diminuent et celles affectées aux «autres besoins» augmentent quand on va des revenus faibles aux revenus plus grands. Les sommes dépensées pour les «autres besoins» sont ainsi supplémentaires à l'article nourriture. Voilà pourquoi, le

pourcentage de cet article puisse être accepté comme une mesure de l'aisance des familles. Cette relation entre l'article nourriture et les dépenses affectées aux « autres besoins » ressort clairement des tableaux Ö, AA et BB.

En faisant la comparaison entre des budgets provenant de familles dont la composition varie (cf. les tableaux 2 et P) il faut bien tenir compte du fait que l'aisance de la famille dépend, en partie, du nombre de ses membres. Avec l'augmentation de la famille les composants du budget varient à peu près comme si le revenu avait baissé. Or il ne paraît pas aisé de déterminer dans quel mesure les enfants contribuent à abaisser l'aisance de la famille. Construire, sur des bases vraiment objectives, une méthode propre à mesurer le degré de l'aisance à l'intérieur de familles dont le nombre des membres varie, ne se laisse guère faire; il faut donc se contenter des présomptions habituelles qu'on peut tirer des données fournies. Le pourcentage de l'alimentation, c'est-à-dire les dépenses pour la nourriture exprimées en pour cent du budget tout entier ou, mieux encore, le pourcentage des comestibles, paraît un indice assez acceptable. Des informations relatives à ces deux chiffres peuvent être tirées du tableau à la page 100 où l'on rend compte des types de ménages compris au tableau 2. Il en ressort que déjà la présence d'un enfant au-dessous de 7 ans influe sur le pourcentage des comestibles, lequel va en croissant dès que les enfants deviennent plus nombreux et dès qu'ils grandissent. Tandis que les familles sans enfants dont le revenu annuel ne dépasse pas 3 000 couronnes, dépensaient 29·7 pour cent de leur revenu pour les comestibles, ces dépenses s'élevaient à 45 pour cent, à peu près, parmi les familles qui avaient 4 enfants ou davantage. Dans le groupe de familles où le revenu annuel était de 5 000 couronnes ou davantage les chiffres correspondants étaient de 16·3 et de 29·2 pour cent, respectivement. Si donc le bien-être varie avec la grandeur du ménage il n'en faut pourtant pas conclure que tous les articles en soient influencés au même degré. En effet, bien des articles n'accusent aucune relation évidente par rapport au type de famille. C'est surtout le cas pour les dépenses relatives aux besoins personnels des parents ou bien communs à la famille. Entrent dans l'une ou l'autre de ces catégories les dépenses faites p. ex. pour boissons alcooliques, tabac, cotisations, certaines primes d'assurances et, dans une certaine mesure, chauffage et éclairage. Le tableau en bas de la page 100 fait ressortir comment les divers articles du budget varient dans leurs grands traits avec le type de famille. Pour l'interprétation de ce tableau il est nécessaire de se rappeler que les familles nombreuses — c'est-à-dire avec plusieurs enfants — le plus souvent sont domiciliées dans les petites localités où les frais du logement sont relativement bas. Il faut aussi tenir compte de ce qu'un enfant au-dessus de 15 ans, est en état de couvrir — du moins dans une certaine mesure — ses besoins personnels avec de l'argent qui n'entre pas dans le budget.

Quantités consommées des denrées alimentaires les plus importantes. (Chap. V.) Les tableaux 7—12 donnent des informations concernant les quantités de certains comestibles ainsi que de certains combustibles. Ces quantités se réfèrent aux dépenses traitées dans les tableaux 1—6. Elles correspondent, en ce qui concerne les comestibles, à 98·0 pour cent des dépenses faites par les ouvriers et les fonctionnaires subalternes, et à 97·5 pour cent des mêmes dépenses dans la classe moyenne. Pourtant certaines quantités ne sont qu'approximativement évaluées, soit en entier, soit en partie. Les quantités consommées de tripes, d'aliments achetés tout préparés, de conserves, de gâteaux, de choux, d'ail, de concombres, d'« autres » légumes fraîches, de légumes conservées ou sèches, de fruits conservés, d'« autres » fruits frais, de bonbons sont donc entièrement estimées, celles de tomates, de carottes, de choux-navets et de betteraves rouges partiellement. Dans tous ces cas, les quantités ont été calculées d'après les sommes dépensées, lesquelles ont été divisées par des prix égaux pour tout le matériel. Dans d'autres cas, p. ex. quand il s'agit du pain mou, des oranges ou des bananes, les comptables ont parfois indiqué la quantité achetée par pièce ou par douzaine, ou bien, en ce qui concerne les fruits et les baies, par litre. Ces quantités ont été évaluées en kilogrammes à l'aide de certains pro rata.

Afin de mettre en évidence les habitudes au point de vue de l'ali-

mentation à l'intérieur des divers groupes de ménages on a établi des tableaux (pages 111, 113 et 118) qui font voir quelle est la quantité consommée de pommes de terre, de racines alimentaires, de légumes, de pain, de farine, de grains et de lait qui correspond, à l'intérieur de divers groupes de familles à la consommation de 100 kilos de viande, de porc, de poisson ou de produits de ceux-ci. Il en ressort que les ménages disposant de revenus plus élevés consomment moins de pommes de terre, de céréales et de lait mais davantage de légumes par rapport à la viande, au porc et au poisson. Si le nombre des enfants va en croissant, la composition de la nourriture varie tout à fait comme si les revenus avaient diminué, avec cette particularité pourtant, que la consommation du lait joue un rôle plus grand dans les familles ayant des enfants au-dessous de 15 ans. La composition de la nourriture est mise en évidence d'une manière quelque peu différente dans le tableau EE, où la consommation de certaines marchandises à l'intérieur de divers types de familles est exprimée en pour cent par rapport aux quantités consommées par les familles sans enfants. Dans ce même tableau la valeur calorique des comestibles a été prise comme mesure de la consommation totale de vivres (aliments et boisson), ce qui n'est évidemment pas tout à fait exact. A l'intérieur des familles avec un enfant au-dessous de 7 ans la consommation totale de vivres serait ainsi de 19 pour cent plus grande qu'elle n'est dans les familles sans enfants; la consommation (en kilogrammes) de viande, de porc et de poisson est augmentée de 16 pour cent, celle de lait de 35 pour cent et celle de légumes de 2 pour cent; très faible est l'augmentation encore pour les chiffres des fruits, des baies et des œufs, ce qui doit être considéré comme une altération de la qualité de la nourriture.

Les données concernant la valeur calorique brute des comestibles sont fournies par le sommaire à la page 112 et dans le tableau FF. On ne trouve guère de différences appréciables de la valeur calorique de la nourriture entre les diverses classes sociales. On pourrait à la rigueur remarquer que parmi les ouvriers et les fonctionnaires, ayant des revenus comparables, la nourriture des ouvriers — par unité de consommation — paraît avoir une valeur nutritive plus grande que celle des fonctionnaires. Si les familles sont groupées en raison de leurs revenus, on trouve qu'il n'y a guère de relation (ou si elle existe qu'elle est très faible) entre les chiffres caloriques et les revenus pour les petites familles et les familles moyennes; dans les familles nombreuses pourtant, la valeur calorique de la nourriture a une tendance à s'élever avec le revenu. Cependant il n'est pas suffisamment élucidé comment le besoin de génératrices de calories est satisfait à l'intérieur des familles de type différent. Cette question et d'autres qui se rapportent à la nutrition seront traitées dans l'annexe 8.

Genre de vie dans les différentes provinces et dans certaines localités touchées par l'enquête. (Chap. VI.) Lorsqu'on veut étudier les habitudes de consommation dans les différentes régions et localités, il convient de s'assurer avant tout que les ménages en cause sont vraiment comparables à divers points de vue et notamment au point de vue de leurs revenus. Dans le but de réaliser une plus grande comparabilité entre les budgets relatifs aux différentes régions du pays on a calculé d'une part, les budgets moyens des ménages d'ouvriers et de fonctionnaires subalternes, et, d'autre part, le budget moyen des ménages de la classe moyenne (tableaux 4 et 10). De plus, on a établi des chiffres moyens relatifs à une sélection de ménages appartenant à ces trois classes sociales et ayant des revenus par unité de consommation comparables. Dans ce groupement on a tenu compte des variations du coût de la vie dans les différentes localités. Les budgets provenant de localités isolées ont le plus souvent été trop peu nombreux pour permettre un groupement semblable (tabl. 6 et 12), sauf les livres de comptes provenant de Stockholm et de Göteborg qui on fait l'objet d'un pareil examen (page 136 et suiv.).

A en juger d'après le tabl. HH la répartition du revenu total sur les divers articles de dépenses paraît assez uniforme dans les différentes régions du pays. Les divergences que l'on constate concernent généralement les dépenses faites pour l'alimentation et se rapportent à des habitudes différentes de régime alimentaire. Ces divergences peuvent quelquefois avoir pour cause l'abondance ou la pénurie locale de certaines espèces de comestibles

ce qui explique p. ex. l'augmentation de la consommation de poisson dans les régions littorales, consommation plus marquée de lait et de gibier dans la Suède septentrionale, de porc et de volaille dans le sud du Götaland, diminution générale de la consommation d'œufs, de légumes, de fruits et de baies à mesure qu'on va du Sud au Nord. Parfois elles tiennent à des habitudes régionales ou locales comme la consommation de pain mou au Sud, de pain biscuit au Centre et dans le Nord, de café dans les régions les plus septentrionales. Les chiffres caloriques qui se rapportent aux budgets régionaux se trouvent à la page 135.

Prix des marchandises principales. (Chap. VII.) Les prix moyens qu'ont payés les ménages pour certains comestibles ainsi que pour certains combustibles, ressortent du tabl. 13. On trouve que pour plusieurs marchandises, p. ex. viandes fraîches, bœuf et veau, certaines espèces de poisson, tomates, oranges, boissons alcooliques, les ouvriers ont payé des prix plus bas, la classe moyenne des prix plus élevés que les fonctionnaires subalternes. La différence est très faible ou nulle pour beurre, margarine, œufs, pommes de terre, café, thé, lait, farine, grains, sucre, bière etc. Dans les petites villes et les petites agglomérations on payait, dans beaucoup de cas, des prix plus bas que dans les grandes villes. C'était le cas pour le lait, la viande, le porc et le bois de chauffage. Par contre ce n'a pas été le cas pour d'autres espèces de marchandises, p. ex. harengs salés, beurre, margarine. D'autres marchandises encore coûtaient plus cher dans les petites agglomérations, par ex. certaines sortes de poisson, tomates, oranges, bananes, boissons alcooliques et coke. — En général, les prix moyens payés dans les différentes régions montent du Sud au Nord, bien qu'il y ait de nombreuses exceptions à la règle.

Dans le tableau OO les prix qu'on trouve dans les livres de comptes sont comparés à ceux que l'Administration du Travail et de la Prévoyance a recueillis pour la statistique courante des prix et pour l'établissement de l'index du coût de la vie. La comparaison comprend aussi l'année 1923. Les divergences qu'on peut constater entre les deux séries s'expliquent par la différence du matériel qui en a fournit les données. Pour telles marchandises dont les prix sont soumis à des variations fréquentes, particulièrement des variations saisonnières, ou dont la consommation dépend de conditions locales, on peut attendre que les moyennes fournies par la statistique des prix soient plus élevés que celles qui ont été établies dans la présente enquête. L'une de ces conditions ou les deux doivent causer les divergences que l'on peut constater en ce qui concerne le poisson frais, les œufs et les fruits; il en est de même, très probablement, pour les prix des viandes. Dans certains cas l'explication des différences se trouve dans le fait que la statistique des prix vise une seule qualité, toujours la même. Le but de la statistique des prix est aussi d'enregistrer les changements survenus dans le niveau des prix. Dans les dernières colonnes du tableau cité, on a indiqué les changements des prix en pour cent, de 1923 à 1933, selon les deux séries. Leur conformité est remarquable même dans les cas où l'on peut avoir des raisons à supposer l'existence de différences de qualité chez les marchandises cotées.

Modifications survenues dans la consommation et dans les habitudes ménagères de 1914 à 1923 et de 1923 à 1933. (Chap. VIII.) La comparaison se réfère à 1 505 ménages de l'année 1914 (y inclus 150 ménages de la ville de Stockholm dont la comptabilité remonte pourtant à l'année 1908), à 962 ménages urbains de l'année 1923 et à 634 ménages de grandes villes de l'année 1933. Tous sont des ménages d'ouvriers ou de fonctionnaires subalternes. La sélection a été faite en vue d'obtenir la plus grande comparabilité possible au point de vue sociale et locale. Le revenu principal du mari (en espèces et en nature) était en moyenne, selon le matériel de 1914 de 1 580 couronnes, selon le matériel de 1923 de 3 499 couronnes et selon le matériel de 1933 de 3 503 couronnes. L'augmentation des salaires que révèlent ces chiffres, est probablement un peu trop accentuée pour être tout à fait représentative, mais la statistique des salaires ne la démente pas. Le revenu familial était pour les ménages de 1914 de 1 882 couronnes, pour ceux de 1923 de 4 023 couronnes et pour ceux de 1933 de 4 061 couronnes. Si, à l'aide de l'index du coût de la vie on ramène

les deux premières sommes à la valeur monétaire de 1933, on aura pour l'année 1914 un revenu de 2 887 et pour 1923 un revenu de 3 402 couronnes. Une augmentation du revenu réel aurait donc eu lieu de 1914 à 1923 avec 19·9 pour cent et de 1914 à 1933 avec 40·7 pour cent. Evalué d'après les dépenses totales par ménage normal (tabl. RR) l'accroissement du bien-être serait par conséquent de 19·6 pour cent entre 1914 et 1923 est de 45·1 pour cent entre 1914 et 1933. Dans le tabl. QQ on a rendu compte des dépenses par «ménage normal» aux trois années (sans réduction à la même valeur monétaire). Il en ressort que le pourcentage des dépenses pour denrées alimentaires s'est abaissé de 46·2 en 1914 à 42·2 en 1923 et à 34·6 en 1933. Les dépenses pour le chauffage et l'éclairage ont diminué en même temps. Par contre, l'importance des dépenses pour cotisations, primes d'assurances, postes, téléphones etc., soins médicaux, cadeaux, plaisirs, distractions et voyages a augmenté. Les pourcentages relatifs aux frais de logement, aux impôts ainsi qu'aux vêtements et chaussures ont également varié mais pas dans la même direction aux périodes successives. Il ressort du tabl. RR où les dépenses ont été réduites à la base des prix de 1933, que les modifications que l'on observe dans la composition des dépenses, ont été provoquées dans une certaine mesure par des changements survenus dans les relations des prix entre les diverses marchandises. C'est le cas surtout pour le logement et pour les denrées alimentaires. Le même tableau fournit des chiffres relatifs à l'augmentation ou à la diminution, en pour cent, des sommes affectées aux divers articles. Ces chiffres sont destinés à montrer dans quelle mesure l'amélioration du standard se rapporte aux divers groupes de marchandises. Presque tous les articles accusent une augmentation. Cependant cette augmentation est assez faible pour les articles nourriture, chauffage et éclairage, vêtements et chaussure. Elle est, par contre, relativement forte en ce qui concerne les dépenses pour effets mobiliers, cotisations, primes d'assurances, impôts, et de même en ce qui concerne la plupart des articles qu'on peut considérer comme n'appartenant pas aux besoins d'existence.

Dans quelle mesure ces changements ou d'autres se laissent constater à l'intérieur des ménages dont les revenus réels ont été les mêmes aux trois époques, ressort du tabl. SS, où l'on a rendu compte d'une sélection de ménages qui, en tenant compte des changements de la valeur monétaire, ont eu des revenus à peu près égaux par unité de consommation. La composition, en pour cent, du budget avant que les chiffres de 1914 et de 1923 aient été réduits à la base des prix de 1933, accuse à peu près les mêmes différences que celles qu'on constate suivant le tabl. QQ. Cependant la plupart de ces différences s'affaiblissent ou disparaissent après la réduction. Il semble donc que, pour les ménages en question, lesquels n'ont pas eu leur part à l'augmentation générale du bien-être, le standard de l'alimentation se soit quelque peu accru de 1914 à 1923 mais qu'à partir de là il ait diminué. De même il semble que leur standard, en ce qui concerne le logement, ait été un peu plus élevé en 1914 que plus tard. Les cotisations et les primes d'assurances ainsi que les «autres dépenses» ont augmenté, tandis que les impôts se sont abaissés de 1923 à 1933.

Cette conclusion paraît donc admissible que les modifications relatives à la manière de disposer les dépenses, survenues pendant la période de 1914 à 1933, sont dues d'une part à l'augmentation du bien-être qui est allé en croissant et, d'autre part aux changements survenus en même temps dans les relations des prix. Les habitudes ont changé principalement dans la mesure que les ménages ont eu leur part à l'augmentation du bien-être. En dehors de cela elles sont restées assez stables.

Les tableaux TT et UU font voir, comment la consommation des denrées alimentaires a varié au cours de la période envisagée. L'évolution du régime alimentaire est caractérisée par des changements très considérables survenus dans la diète des couches moyennes de la population et lesquels ont abouti, à tout prendre, à certaines améliorations. Ces améliorations sont tout à fait évidentes si l'on tient compte de l'augmentation du bien-être mais on peut les apercevoir même dans les groupes de ménages qui n'ont pas eu part à cette augmentation. Pour ce qui est des aliments d'origine animale, la consommation de viandes fraîches, de veaux, de porc frais, de margarine, de fromage et d'œufs a augmenté, celle de mouton, de porc salé et fumé, de harengs salés et de lait, au contraire, a dimi-

nué. En ce qui concerne les aliments d'origine végétale la consommation de pain, de farine et de grains s'est abaissée tandis qu'on peut constater une augmentation considérable pour le sucre. Il n'y a que dans les ménages ayant reçu leur part à l'augmentation du bien-être que l'on aperçoit une consommation plus élevée de beurre. (En ce qui concerne la consommation de pommes de terre il convient de remarquer que les quantités rapportées en 1914 sont trop petites puisqu'elles ne comprennent pas les quantités fournies par les cultures appartenant aux comptables.) La consommation de légumes, de fruits et de baies paraît avoir augmenté, ce qui est indiqué par les informations suivantes: les dépenses relatives à ces aliments (y compris les racines alimentaires lesquelles — surtout pendant les dernières années — n'entrent que pour une faible part dans la somme totale) s'élevaient en 1914 à 36 couronnes per «ménage normal» en moyenne pour toutes les familles (4.5 % du total du budget des denrées alimentaires), en 1923 à 82 couronnes (5.4 pour cent) et en 1933 à 110 couronnes (9.1 pour cent). Les changements qu'a subi la valeur nutritive de la nourriture ressort un peu sommairement du tableau à la page 166.

Les tableaux VV, XX et YY et ZZ sont destinés à une étude plus détaillée des changements survenus entre 1923 et 1933. Ces tableaux comprennent le matériel tout entier soumis à l'examen. Les ménages y ont été groupés suivant leur aisance de manière à permettre la comparaison entre des ménages ayant à peu près les mêmes revenus réels.

Les achats de certaines espèces de comestibles, mois par mois, de novembre 1932 jusqu'à octobre 1933, dans 100 ménages. (Annexe 3). Cette enquête ne comprend que des ménages qui — au début de la période de comptabilité — n'avaient que de très maigres provisions des marchandises ci-mentionnées. 59 de ces ménages représentent la classe ouvrière, 31 les fonctionnaires subalternes et 10 la classe moyenne. Leurs achats d'œufs, de sucre, d'oranges et de porc (frais, salé ou fumé) ainsi que les prix de l'année de comptabilité se voient dans le sommaire à la page 237. Les quantités ont subies certaines corrections afin de correspondre à des périodes de 30 jours. Dans les diagrammes pages 236 et 237 la courbe des prix établis par l'Administration a été dessinée pour indiquer les fluctuations du marché. Les achats d'œufs avait leur maximum au mois d'avril (qui a coïncidé avec les Pâques) et leur minimum en novembre. Les variations des achats ne correspondent sans doute pas exactement à celles de la consommation, certains ménages ayant l'habitude de conserver les œufs frais qu'on achète à bas prix au printemps. La consommation de sucre a été uniforme pendant la plus grande partie de l'année; l'augmentation des achats vers la fin de l'été se rapporte à la fabrication de confiture et de sirops de fruits et de baies. La consommation d'oranges avait son maximum au mois de mars et diminuait, pratiquement jusqu'à zero, aux mois de septembre à novembre. L'usage de manger du jambon à Noël a causé une hausse prononcée de la consommation du porc au mois de décembre. Par contre, la consommation la plus faible avait lieu pendant la saison chaude. L'augmentation des prix payés s'explique par le fait qu'à cette époque on passe à des qualités plus chères (du porc salé et fumé).

Dépenses relatives au chauffage et à l'éclairage. Quantités de combustibles consommées suivant les divers procédés de chauffage. (Annexe 4.) Les chiffres fournis dans les tableaux principaux 7—11, indiquant les quantités consommées de certains combustibles, ne correspondent pas tout à fait aux dépenses justifiées dans les tabl. 1—5 parce que celles-ci comprennent aussi la part du loyer que certaines familles doivent payer pour le chauffage central. Pour cette raison, dans l'annexe 4, on a rendu compte des dépenses et des quantités de combustibles séparément pour les ménages pourvus de chauffage central et pour ceux qui n'en ont pas joui. Les ménages ont encore été subdivisés en tels qui jouissaient d'une installation de gaz et tels qui n'en avaient pas. Ils sont en outre partagés en deux groupes par rapport à la grandeur du logement occupé. Dans la mesure que le matériel l'a permis, les ménages ont été groupés, d'après l'importance du lieu d'habitation. Tous les ménages dont il est question ici, ont de l'électricité à leur disposition, nul ne s'en est servi dans une mesure appréciable pour le chauffage ou pour la cuisine. L'enquête en-

globe des ménages ayant à peu près le même revenu par unité de consommation. Leur nombre est de 461. Les résultats obtenus sont donnés dans les tabl. 1 et 2, quant aux dépenses, et dans les tabl. 3 et 4, pour ce qui est des quantités consommées. Dans le sommaire, page 244 on trouvera des calculs approximatifs concernant la valeur calorifique des combustibles, par rapport aux différents systèmes de chauffage.

Dépenses pour vêtements et chaussures parmi 140 ménages d'ouvriers et de fonctionnaires subalternes. Répartition de ces dépenses sur différentes espèces de vêtements et sur les membres de la famille. (Annexe 5.) Les familles choisies pour cette enquête spéciale se répartissent au point de vue locale à peu près comme les familles touchées par l'enquête principale. Le revenu annuel moyen fut de 3 784 couronnes par ménage. Avec l'élévation de l'âge des enfants le revenu augmentait bien que faiblement. Le nombre d'enfants par famille (1.78) était quelque peu plus faible que dans l'enquête principale. Des familles sans enfants n'entrent pas dans la présente enquête; celles qui ont 3 enfants ou davantage sont représentées en proportion plus faible que dans l'enquête principale. Il ressort du tableau à la page 246 que les dépenses annuelles pour vêtements et chaussures s'élevaient à 459 couronnes, en moyenne, dont 76.4 pour cent pour les vêtements et 23.6 pour cent pour les chaussures. La somme totale se subdivise ainsi: costumes, robes, pardessus etc. 34.3, vêtements de dessous 15.8, chapeaux etc. 7.5, étoffes, fourniture de mercerie etc. 15.6, parures, raccommodage etc. 3.2 pour cent. La répartition des dépenses sur les membres de la famille ressort plus en détail du sommaire à la page 248. Les chiffres qui figurent dans ce tableau se rapportent d'une part à l'ensemble des familles, d'autre part à une sélection de familles dont le revenu par unité de consommation est à peu près le même. Il en ressort que déjà l'équipement des enfants au-dessous de 7 ans a demandé, en moyenne, à peu près la moitié des dépenses qu'avait le père ou la mère pour le sien; les dépenses pour les vêtements des enfants dont l'âge va de 15 à 19 ans dépassent celles que font les parents eux-mêmes. Il n'y a aucune différence significative entre les deux sexes. Le diagramme fait ressortir nettement comment les dépenses se répartissent sur les diverses espèces de vêtements et sur les membres de la famille.

Genre de vie parmi les familles des chômeurs. (Annexe 6.) Le matériel comprend en tout 109 ménages, dont 58 ont souffert par le chômage pendant moins de 4 mois, 36 durant 4 à 8 mois et 15 durant plus de 8 mois, au courant de l'année de comptabilité. La durée de la période de chômage a été calculée à l'aide des informations relatives aux revenus. Les chiffres se rapportent donc aux temps pendant lesquels le ménage n'a point joui de revenus émanant du métier principal du mari. Les ouvriers appartiennent pour la plus grande partie à l'industrie métallurgique ou à l'industrie du bois. Dans 7 cas il paraît que la femme aussi ait dû normalement exercer un métier à elle, et dans ces cas le degré de chômage a été calculé en accordance. La plupart des ménages avaient un revenu familial entre 2 000 et 3 000 couronnes, mais pour 20 d'entre eux le revenu n'atteignait pas même 2 000 couronnes. Dans 6 ménages, au contraire, le revenu total variait de 4 000 à 5 000 couronnes (tableau à la page 254). Le revenu annuel moyen par famille était de 2 568 couronnes. Les tableaux 2 et 3 font voir l'importance des différentes sources de revenus pour les familles en question. Des informations sont données pour les différents trimestres de l'année de comptabilité. Du total des revenus, 11.3 pour cent proviennent de cadeaux, de secours de maladie ou de chômage ainsi que de certaines autres formes d'assistance sociale; parmi les ménages plus lourdement frappés, ce chiffre s'élève à 32.5 pour cent. On peut établir que — sous des conditions normales — les sans-travails auraient eu un revenu à peu près comparable à celui qu'ont gagné les ouvriers normalement occupés et dont on a rendu compte dans l'enquête principale. En comparant ces deux catégories on constate que, pour les ouvriers qui ont souffert relativement peu du chômage, le revenu de leur métier est resté de 29 pour cent inférieur à celui que gagnait un ouvrier normalement occupé, tandis que le revenu total de la famille est resté de 24 pour cent inférieur. Pour les sans-travails dont le chômage avait eu une durée de 8 mois ou davantage, le revenu pro-

venant du métier principal était de 90 pour cent inférieur et le revenu de la famille de 39 pour cent plus bas. On retrouve dans le tableau 4 les dépenses annuelles des chômeurs, calculées par «ménage normal». Afin de faciliter la comparaison on donne aussi les budgets des ouvriers occupés d'une façon normale. Les budgets des chômeurs ont été groupés suivant les dépenses par unité de consommation. Il ressort de ce groupement que leurs budgets ne diffèrent d'une façon appréciable des budgets relatifs aux ménages normalement situés sur le même niveau d'aisance. La seule exception fait l'article impôts qui est relativement bas pour les sans-travails. Il est donc évident que l'économie domestique des chômeurs et celle des ouvriers occupés accusent à peu près les mêmes différences qui distinguent les budgets ordinaires à des niveaux de revenus différents. Dans le tabl. 5 on trouve des budgets calculés par ménage et par trimestre pour une sélection de 55 ménages de chômeurs qui ont été normalement occupés pendant au moins un trimestre de l'année de comptabilité. Les trimestres sont rangés suivant le degré de chômage et les ménages ont été divisés en deux groupes par rapport à la durée du chômage. Il en ressort qu'à l'intérieur de 29 ménages qui avaient été atteints de chômage pendant moins que 3 mois, les dépenses totales pendant le trimestre de chômage le plus pénible avaient diminué de 21 pour cent par comparaison avec celles du trimestre normal. Les dépenses pour la nourriture et le boisson n'avaient pourtant diminué que de 13 pour cent. Pour le logement on avait dépensé 25 pour cent de moins, pour les vêtements et les chaussures 28, pour les impôts 27 et pour les achats d'effets mobiliers 25 pour cent de moins. Les dépenses pour le chauffage et l'éclairage sont restées les mêmes. A l'intérieur de 26 ménages de sans-travails dont le chômage a duré plus que 3 mois, les dépenses totales étaient, pendant le trimestre le plus pénible, 34 pour cent plus petites que normalement; les dépenses ont diminué de 22 pour cent pour les comestibles, de 37 pour cent pour le logement, de 20 pour cent pour le chauffage et l'éclairage, de 56 pour cent pour les vêtements et les chaussures, de 56 pour cent également pour les impôts et de 53 pour cent pour les achats d'effets mobiliers. La diminution des frais de logement s'explique par le fait que plusieurs de ces ménages habitaient des petites propriétés à eux. Les quantités consommées de diverses espèces de comestibles sont données dans le tableau 6 sous forme de moyennes par «ménage normal» et par an. Il en ressort que les sans-travails sans exception ont consommé des quantités plus faibles que les autres ménages ouvriers, mais les différences qu'on constate ne sont point particulièrement fortes. En raison de cela, la consommation totale des sans-travails accusent une valeur calorique de 3 350 calories brutes par unité de consommation et jour (si la période de chômage a duré moins de 4 mois 3 430 calories, de 4 à 8 mois 3 300 calories et 8 mois ou davantage 3 160 calories brutes) contre 3 500 calories parmi les ouvriers non-chômeurs. Dans le tableau 7 on rend compte des quantités achetées pendant les différents trimestres de l'année de comptabilité. Des monographies relatives à une sélection de 8 ménages de chômeurs se trouvent à la fin de l'annexe. Les budgets qui s'y rapportent, se trouvent dans les tableaux 8 à 10.

Quelques questions méthodologiques. (Annexe 7.) *Etablissement de moyennes par unité de consommation ou par «ménage normal».* La méthode généralement acceptée dans les études sur les budgets familiaux implique des calculs souvent laborieux et toujours importants, effectués à la base de certaines échelles relatives à la variation des besoins des individus, suivant leur sexe et leur âge. A l'aide de ces échelles on établit la consommation moyenne par unité de consommation. Le nombre d'échelles élaborées à cette fin dans les divers pays, doit être voisin de quarante — nommons, à titre d'exemples, l'échelle américaine de 1889, celles de Wörishoffer, Kuhna, Engels, Atwater et encore d'autres établies de 1890 à 1900, l'échelle austro-allemande de 1907 et de 1912/14, l'échelle japonaise de 1926/27 et l'échelle, de la Société des Nations de 1936.

Nous n'avons pas l'intention de faire ici la comparaison de ces échelles. Nous nous proposons seulement d'examiner brièvement dans quelle mesure sont comparables les budgets moyens établis à l'aide d'une échelle déterminée et relatifs à des groupes de ménages différents.

On sait que dans les études relatives aux budgets familiaux, les échelles d'unités de consommation sont utilisées de la façon suivante: à chaque personne faisant partie d'un ménage ou d'un groupe de ménages on assigne, suivant son âge et son sexe, un certain nombre d'unités de consommation indiqué par l'échelle. Ayant fait la somme de ces nombres, on divise les divers articles du budget par cette somme. Le quotient ainsi obtenu indique la consommation moyenne par unité de consommation. Les divers articles du budget sont pratiquement toujours réduits à l'aide de la même échelle; rarement on utilise deux échelles différentes, une pour les aliments et une autre pour le reste du budget.

Or, la question se pose comment l'application d'une seule échelle à des articles divers du budget influe sur la comparabilité des moyennes ainsi établies. Il a été confirmé par l'étude des budgets familiaux que les habitudes ménagères et, tout particulièrement, le régime alimentaire varie avec la composition des ménages. Pour en citer des exemples, on peut nommer que la consommation relative de lait, suivant les expériences tirées des enquêtes suédoises, est bien plus grande dans les familles, ayant des enfants en bas âge qu'elle ne l'est dans les autres familles, et de même les dépenses relatives aux chaussures sont particulièrement grandes dans les ménages qui ont beaucoup d'enfants. Même si l'échelle des unités de consommation exprimait d'une façon adéquate les variations de la totalité des besoins de l'individu, suivant l'âge et le sexe, il est évident que cette même échelle ne peut servir de norme dès qu'il s'agit de tels besoins qui distinguent plus particulièrement les individus d'un certain âge.

En effet, si la consommation d'un article particulier est plus grande parmi les individus d'un certain âge qu'elle ne devrait l'être suivant l'échelle adoptée, la consommation moyenne, exprimée par unité de consommation, sera d'autant plus élevée que ces individus entrent dans une proportion plus forte dans le matériel. Au contraire, si pour un certain âge la consommation d'un article est moins grande qu'indique l'échelle, la moyenne sera plus petite à mesure que l'âge en question est représenté en plus grande proportion.

Dans les enquêtes budgétaires on a parfois tenu compte de ces faits, en établissant la consommation moyenne relative à divers articles, par unité de consommation, pour des ménages de types différents. Ce procédé ne sera pas examiné ici.

Contrairement à cette dernière méthode, c'est le plus souvent à l'élimination des différences qui existent entre divers groupes de ménages, pour ce qui est de la grandeur et de la composition des familles, que vise la réduction des dépenses et des quantités consommées à l'unité de consommation. Cette réduction faite, il sera plus facile, pense-t-on, de révéler les particularités de consommation qui tiennent à des différences d'ordre économique, social, géographique etc. Or, il est évident qu'un calcul relatif à un article quelconque du budget, ne donne point le résultat que l'on a en vue, à moins que l'échelle des unités de consommation ne corresponde à la variation typique, suivant l'âge et le sexe des individus, du besoin de cet article même. Bien souvent, soit même dans la majorité des cas, l'échelle des unités de consommation ne satisfait point à cette condition. Il s'ensuit que même après la réduction à l'unité de consommation, les moyennes seront influencées par le type de famille prédominant. La possibilité de comparer des moyennes, se rapportant à des groupes de ménages, sera d'autant plus petite que ces groupes sont plus différents par rapport aux types de familles dont ils sont composés.¹

Les remarques que nous venons de faire sont valables même dans le cas où l'échelle des

¹ Cette défaillance de la méthode dépend, comme nous l'avons dit, du fait que des besoins particuliers présentent, suivant l'âge et le sexe des individus, des variations typiques différentes. Les études de physiologie alimentaire effectuées par le docteur E. Abramson et pour lesquelles le matériel de la présente enquête a été utilisé, ont fait ressortir qu'il y a en outre une relation directe entre le type de famille et la consommation totale d'aliments. Pas même en exprimant la valeur calorifique de la nourriture en moyennes par unité de consommations, ne serait on arrivé à éliminer l'influence du type de famille. Nous n'entrerons pas dans une discussion de ce phénomène. Notons simplement que l'échelle des unités de consommation se rapporte à des individus tandis que les budgets ont rapport à des ménages, et que la totalité des besoins du ménage, dès que sa composition varie, n'est pas nécessairement proportionnelle à la somme des unités de consommation.

unités de consommation indiquerait d'une façon exacte le besoin total relatif à un chapitre budgétaire (par exemple aliments) parmi des individus de sexe et d'âge différents. Les résultats seront naturellement encore moins satisfaisants, si l'échelle assigne à certains groupes d'individus des valeurs incorrectes. Pour ce qui est de l'échelle américaine, elle doit sous-estimer les besoins des enfants en bas âge, en tout cas leurs besoins alimentaires. A côté de cela, il faut bien admettre que l'éventualité de tels défauts est encore plus grande en ce qui concerne les autres chapitres budgétaires. Il est même assez douteux qu'on puisse établir, sur des bases objectives, des échelles relatives à d'autres besoins que l'alimentation.

Dans la pratique il arrive assez souvent que les groupes de ménages qu'on veut comparer, ne présentent que des différences insignifiantes par rapport à la composition des familles qui entrent dans chacun d'eux¹, tandis que, d'un autre côté, les différences en ce qui concerne par exemple les revenus familiaux sont assez grandes pour que la structure des budgets en soient fortement influencée. Dans de tels cas rien n'empêche évidemment l'usage de l'échelle des unités de consommation, si cet usage est jugé utile pour d'autres raisons. Cependant, il ressort des tableaux aux pages 282 et 283 que certains groupements généralement effectués (d'après le revenu familial et d'après le degré d'aisance des ménages) impliquent souvent un triage du matériel par types de famille. Un exemple tiré de la présente enquête fera voir comment par là les calculs relatifs à la consommation moyenne par unité de consommation viennent à manquer leur but.

Dans les enquêtes budgétaires effectuées en Suède ainsi qu'en Finlande, on a pris l'habitude d'indiquer la consommation moyenne par «ménage normal», au lieu de, ou à côté des moyennes relatives à l'unité de consommation. Cela veut dire qu'après la réduction des divers articles à l'unité de consommation, on multiplie les chiffres ainsi obtenus avec le nombre d'unités de consommation relatif à un certain type de famille assez commun (par exemple une famille comprenant le mari, la femme et deux ou trois enfants au dessous de quinze ans). Cette modification de la méthode comporte de réels avantages. D'abord les résultats sont moins influencés par le caractère de l'échelle d'unités de consommation que l'on a choisie comme base. (Ainsi, par exemple, si l'on réduit un certain budget d'une part d'après l'échelle américaine, d'autre part d'après l'échelle allemande, les moyennes relatives au «ménage normal» seront plus comparables que celles qui se rapportent à l'unité de consommation.) En outre, les sommes des chapitres budgétaires correspondent mieux aux dépenses et recettes véritables des ménages. Cependant, les difficultés résultant du fait que les budgets moyens, établis pour des groupes de ménages, ne sont point comparables si ces groupes diffèrent par la grandeur et la composition des familles, ne sont atténuées par la réduction des divers articles au «ménage normal».

Comme une alternative se présente l'établissement de moyennes pour les ménages tels quels. Cependant toute comparaison entre les budgets moyens de divers groupes de ménages exige, dans ce cas encore, que ces groupes soient à peu près semblables pour ce qui est de la grandeur et de la composition des familles. Ou bien, il faudra procéder à un groupement du matériel par types de famille. Mais pour cela il faut que le nombre des familles touchées par l'enquête soit assez grand.

Illustration. L'exemple suivant est tiré de la présente enquête. Il s'agit d'étudier comment le régime alimentaire varie avec les conditions économiques. Pour ce faire, on s'est servi de deux méthodes différentes:

1°. 1 050 ménages de travailleurs et de fonctionnaires subalternes ont été groupés d'après le revenu par unité de consommation (suivant l'échelle américaine). Le nombre moyen d'individus, ainsi que la répartition des individus d'après l'âge, à l'intérieur de chacun des groupes, ressort du tableau à la page 283. On trouve que les groupes à aisance inférieure contiennent non seulement une proportion plus considérable d'enfants, mais

¹ Cela ne veut pas dire que les groupes à comparer contiennent uniquement des types de famille à peu près semblables. Encore dans le cas où chacun des groupes serait composé de types différents, une comparaison paraît justifiée pourvu que ces types soient représentés dans les divers groupes en proportions à peu près égales.

que ces enfants sont aussi généralement plus âgés que ceux des groupes à aisance supérieure. Le nombre moyen d'unités de consommation varie en raison inverse de l'aisance, depuis 4.3 par ménage (dans le groupe le plus «pauvre») jusqu'à 2.5.

2°. Parmi 693 familles avec 1—3 enfants (toutes, excepté 6, contenues dans le groupement numéro 1) on a discerné trois types de famille d'après l'âge de l'enfant aîné: ces types ne se distinguent donc point par le nombre mais seulement par l'âge des enfants. D'autre part, chacun des trois groupes ainsi établis a été subdivisé en deux suivant le revenu familial (moins de 3 000 couronnes et 3 000—5 000 couronnes, les ménages avec plus de 5 000 couronnes ayant été exclus). Le nombre de familles dans les divers groupes ainsi que la composition des groupes pour ce qui est de l'âge des individus, ressort du tableau H, chapitre II.

Le tableau 1 à la page 284 indique la consommation moyenne de certains aliments, par «ménage normal», à l'intérieur des groupes de ménages à aisance plus ou moins élevée, et le tableau 2 à la même page donne les chiffres correspondants pour les ménages tels quels, groupés suivant les types de famille et le revenu familial. On se rend facilement compte que les résultats des deux tableaux diffèrent à plusieurs égards. Les différences appréciables apparaissent en ce qui concerne les pommes de terre, le lait, le sucre, le sel et le café, dont la consommation, suivant le tableau 1, augmente plus ou moins avec l'aisance, tandis que, d'après le tableau 2, elle est à peu près constante ou même diminue avec l'amélioration des conditions économiques. Par contre, la consommation de chocolat diminue selon le tableau 1, mais augmente selon le tableau 2. Les variations ne sont conformes, d'après les deux tableaux, qu'en ce qui concerne la crème et les alcools. Elles sont à peu près semblables pour la viande et le lard, la farine et le pain ainsi que pour les œufs.

Il est assez difficile de montrer en détail à quoi tiennent ces différences, puisque les résultats obtenus à l'aide de l'échelle des unités de consommation sont en quelque sorte opaques. Cependant il est assez évident que le tableau 1 donne sur certains points des résultats faux, étant donné que les moyennes de consommation, suivant la méthode numéro 1, sont influencées non seulement par le degré d'aisance mais aussi par la composition des ménages. Cela ressort peut être de la façon la plus évidente pour ce qui est du chocolat, aliment consommé surtout par les enfants qui vont à l'école; la consommation moyenne de chocolat par unité de consommation sera particulièrement élevée dans les groupes qui contiennent une proportion considérable d'enfants de cet âge, c. à. d. dans les groupes à aisance inférieure.

En tenant compte des difficultés que rencontre, ainsi que nous l'avons montré, l'interprétation des moyennes relatives à l'unité de consommation (ou bien au «ménage normal»), calculées, suivant les méthodes habituelles, pour des groupes de ménages à aisance (ou à revenu) plus ou moins élevée, nous l'avons jugé à propos d'abandonner cette méthode de calculer les moyennes, tant qu'il s'agit des groupements nommés. Contrairement aux enquêtes budgétaires effectuées antérieurement dans notre pays, nous n'avons pas, dans ce compte-rendu définitif de l'enquête de 1933, étudié les rapports entre les habitudes ménagères et les conditions économiques des ménages, en groupant ces derniers en raison du revenu par unité de consommation. Ces rapports, nous les avons mis en évidence au moyen d'une classification des ménages, d'une part d'après les types de famille, d'autre part d'après le revenu familial (cf. les tableaux 2 et 3 parmi les tableaux principaux). Les budgets moyens relatifs à ces groupes, ont été calculés pour les ménages tels quels (dans les tableaux DD et FF avec certaines corrections).

Par contre, lorsqu'il s'agit d'étudier la consommation au point de vue des différences d'ordre social et géographique, on a calculé des moyennes par «ménage normal» (cf. les tableaux 1, 4, 5 et 6 parmi les tableaux principaux). En effet, les divers groupes de ménages établis dans ce but ne diffèrent pour la plupart que très peu, les uns des autres, en ce qui concerne le nombre de personnes par ménage ainsi que la répartition des individus d'après l'âge. Dans bien des cas la grandeur moyenne des ménages à l'intérieur de ces groupes correspond de si près au «ménage normal» que le calcul d'une simple moyenne par ménage

aurait donné à peu près le même résultat que la réduction au «ménage normal». On a néanmoins préféré cette dernière méthode pour assurer, autant que possible, la comparabilité des résultats avec ceux de l'enquête précédente.

Composition et valeur nutritive de la nourriture. (Annexe 8.) Afin de permettre la comparaison de la présente enquête avec des enquêtes suédoises antérieures on a fait certaines évaluations concernant la valeur nutritive de la nourriture, en premier lieu en utilisant l'unité de consommation dite américaine. De ce point de vue il ressort du tableau 1 a que la valeur calorique, s'élève à 3 514 calories en moyenne pour tous les ménages. Les moyennes pour les substances alimentaires dont la nourriture se compose sont: 98 grammes d'albumines, 138 gr. de graisse, 426 gr. de hydrate de carbone, 1.2 gr. de calcium, 1.8 gr. de phosphore et 17 milligrammes de fer, le tout calculé par unité de consommation et par jour. Le même tableau montre dans quelle mesure ces chiffres varient autour des moyennes précitées. Dans les tableaux 1b—d, 2a et 2b on trouve les chiffres correspondants relatifs aux ménages appartenant à des classes sociales différentes ou groupés d'après la région ou la densité de l'agglomération habitée. Les divergences sont, comme les tableaux le font voir, assez insignifiantes à l'intérieur de ces groupes. On a aussi voulu se rendre compte combien il y en avait de familles, parmi celles touchées par l'enquête, dont la nourriture ne satisfait pas à certaines exigences habituellement acceptées quant à la valeur nutritive. Les tableaux 10 et 11 se rapportent à cette question. Il en ressort que, pour un grand nombre de familles, la nourriture ne donne pas les calories requises ou la quantité de fer considérée nécessaire. Mais on ne peut guère, au moins dans la majorité des cas, parler d'un véritable déficit, car les chiffres restent très peu au-dessous de ceux généralement acceptés comme normes (c. a. d. 3 000 calories et 15 milligrammes de fer par jour et unité de consommation). Pour à peu près 5 pour cent il y a pourtant à noter un déficit en calories et pour 10 pour cent en fer.

En second lieu, certaines évaluations ont été effectuées avec des échelles d'unité de consommation spécialement construites pour les différentes substances alimentaires. C'est ainsi que des échelles ont été établies pour des calories, pour de la graisse et de hydrate de carbone (page 297), pour de l'albumine, des substances minérales et des vitamines (page 298) et pour du calcium (cf. le texte, page 298). A cette fin, le matériel a été réparti entre 14 types de familles (tableaux 13), numérotés de 0 à 13, suivant le nombre croissant d'unité de consommation par famille (numéro 14 contenant un mélange de types de familles). Les résultats ainsi obtenus sont donnés dans les tableaux 16—19. Ces tableaux ainsi que ceux précédemment cités, établis avec l'échelle américaine, montrent que la différence, pour ce qui est de la valeur nutritive de la nourriture par unité de consommation, est bien faible entre les trois classes sociales, dans lesquelles le matériel a été réparti. On trouve en outre, que la divergence entre les trois groupes aux revenus différents, qu'on distingue ici et qui se composent d'ouvriers et de fonctionnaires subalternes, n'est guère bien grande, quoiqu'elle soit quelque peu plus accentuée. Il ressort que la quantité d'albumine et de graisse (spécialement de la graisse provenant de lait) augmente tandis que celle de hydrate et de carbone diminue avec la hausse du revenu familial. Les substances minérales varient très peu à l'intérieur des groupes aux revenus différents. Il en est de même pour les vitamines B1 et B2. Pour les vitamines A et C pourtant, on constate une augmentation importante si les revenus s'élèvent. Le nombre des familles dont l'approvisionnement en vitamines reste au-dessous de certaines normes généralement acceptés est assez considérable comme il ressort du sommaire à la page 303. — A l'intérieur de toutes les classes sociales et tous les groupes aux revenus différents on constate une diminution de la valeur nutritive de la nourriture, calculée par unité de consommation, qui va de pair avec l'accroissement de la famille. Cette relation entre d'une part la consommation et d'autre part les types de familles est plus fortement accentuée dans ce matériel qu'elle n'était quand il s'agit de la consommation et du revenu. Cette observation assez intéressante est mise en évidence dans le sommaire en bas à la page 304 où l'on rend compte de certains groupes de familles appartenant à trois types différents dont les revenus, cal-

culés par unité de consommation, sont à peu près les mêmes. Les relations entre la consommation et les revenus ainsi que la consommation et les types de familles sont aussi traitées dans les tableaux 5—9 avec le texte qui s'y rapporte.

Voici la traduction de certains mots qu'on retrouve dans les tableaux: medeltal = moyenne, tonkalorier = calories en tonnes, tonkalorier från djurriket = calories de provenance animale en tonnes, fett = graisse, mjölkfett = graisse de lait, kolhydrat = hydrate de carbone, äggvita = albumine, kalcium = calcium, fosfor = phosphore, järn = fer.

Les différents articles des comptes de ménage.

(Voir les tableaux principaux.)

Tab. 1—5.

Inkomster.

Mannens huvudinkomst
» biförtjänster
Hustruns inkomst
Barnens bidrag
Inackordering och uthyrning
Sjukhjälp och understöd
Gåvor (kontant och in natura)
Räntor
Övriga kontanta inkomster
Förmåner in natura
Övriga inkomster in natura
Summa inkomster

Utgifter.

Födo- och njutningsämnena

Matvaror

Animaliska matvaror
kött (inkl. inälvor)
fläsk
korv och sylta
färdigl. mat, konserver
fisk
mjölk och grädde
oskummad mjölk
skummad »
grädde
smör
margarin
fett och flott
ost
ägg

Vegetabiliska matvaror

mjöl
gryn och flingor
bröd
potatis
rotfrukter
färska grönsaker
torkade o. kons. grönsaker
torkade örter o. bruna bönor
färsk frukt och bär
torkad o. kons. frukt o. bär
socker
sirap
karameller

Tab. 1—5.

Revenus.

Revenu principal du mari
Revenus supplémentaires du mari
Revenus de la femme
Apports des enfants
Revenus provenant de location de chambres et de pensionnaires
Secours de maladie et pension
Dons (en espèces et en nature)
Rentes
Autres revenus en espèces
Revenus en nature; logement, denrées etc.
Autres revenus en nature

Total des revenus

Dépenses.

Aliments et consommations de luxe

Comestibles

D'origine animale

viandes (y compris tripes)
porc
saucisses et fromages de cochon
aliments tout prêts, conservés
poissons
lait et crème
lait naturel
» écrémé
crème

beurre

margarine

graisses

fromage

œufs

D'origine végétale

farine

grains

pain

pommes de terre

racines alimentaires

légumes fraîches

légumes séchés ou conservés

pois séchés et haricots rouges

fruits et baies frais

fruits secs et conservés

sucré

mélasse

bonbons

kaffe	café
te och kakao	thé, chocolat
salt och kryddor	sel et épices
Övriga matvaror	Autres comestibles
Dryckesvaror	Boissons
spritdrycker	eau de vie et d'autres boissons alcooliques
vin	vins
öl och pilsnerdricka	bières
svagdricka o. läskedrycker	petit bières et boissons rafraîchissantes
Tobak	Tabacs
Förtäring utom hemmet	Consommations prises hors du foyer
Bostad	Logis
Bränsle och lyse	Chauffage et éclairage
ved	bois de chauffage
kol och koks	charbon et coke
fotogen	pétrole
centralvärme	chauffage central
kokgas	gaz
elektrisk ström	électricité
annat bränsle och lyse	autre chauffage et éclairage
Kläder och skodon	Vêtements et chaussures
gångkläder och underkläder	habits de tous les jours et sous-vêtements
tyg, garn och sybehör	étoffes, fil et fournitures de mercerie
andra beklädnadsartiklar	autres articles de confection
skodon och galoscher	chaussures et caoutchoucs
skolagning och material	raccommodage de chaussures et matières premières
Skatter (inkl. allm. pensionsavg.)	Impôts (y compris cotisation des retraits ouvrières)
Inventarier	Effets mobiliers
möbler	meubles
sängkläder och linne	litterie et lingerie
kökssaker, glas, järnvaror	ustensiles de cuisine, verres, quincaillerie
Förenings- o. försäkringsavgifter	Cotisations et primes d'assurances
fack- och yrkesföreningar	syndicats etc.
politiska o. övriga föreningar	associations politiques et d'autres
sjuk- och begravningskassor	caisses mutuelles de secours
liv- och kapitalförsäkring	assurances sur la vie et de capital
olycksfallsförsäkring	assurances contre les accidents
brandförsäkring (av lösöre)	assurances contre l'incendie
övriga försäkringar	autres assurances
pensionsavgifter	primes pour pension
Barnens undervisning	Instruction des enfants
Tidningar	Journaux
Böcker o. d.	Livres etc.
Skrivmaterial, porto, telefon	Postes, téléphones, etc.
Tvätt o. strykning utom hemmet	Blanchissage et repassage hors de la maison
Rengöringsmedel m. m.	Nettoyage, astiquage, etc.
Kroppsvård	Hygiène
Sjukvård	Soins médicaux
läkare	médecins
tandvård	soins des dents
medicin	médicaments
sjukhusvård m. m.	frais d'hôpital, etc.
Arbets hjälp i hemmet	Main-d'œuvre domestique
tjänare	domestiques
tillfällig hjälp	auxiliaires temporaires
Gåvor	Cadeaux
Nöjen och förströelser	Plaisirs et distractions
avgifter	droits d'entrée
idrottsmaterial	matériel sportif
leksaker m. m.	jouets, etc.
Resor	Voyages
Utgifter för egna fordon	Dépenses pour bicyclettes ou d'autres voitures
Ränta å lån	Intérêts d'emprunts.
Övriga utgifter	Autres dépenses
Summa utgifter	Total des dépenses

Tab. 7—11.

Matvaror.

Kött och fläsk
 färskt nötkött
 » kalvkött
 » malet kött
 » färbött
 fågel och vilt
 salt kött
 färskt fläsk
 salt och rökt fläsk
 korb och sylta
 inälvor
 färdigl. mat, konserver
 Fisk
 färsk fisk
 sill
 strömming
 abborre och gädda
 torsk
 kolja
 vitling
 makrill
 flundrefisk
 annan sötvattensfisk
 » saltvattensfisk
 salt fisk
 sill
 strömming
 annan salt fisk
 Mjolk och grädd
 oskummad mjölk
 skummad »
 grädd
 Smör
 Margarin
 Fett och flott
 Ost
 Ägg
 Mjöl
 vetemjöl
 rågmjöl
 rågsiktmjöl
 havremjöl
 kornmjöl
 potatismjöl
 annat mjöl
 Gryn och flingor
 havregryn
 korngryn
 mannagryn
 risgryn
 andra gryn
 flingor
 Bröd
 hårt rågbröd
 mjukt grovbröd
 sötlimpa
 matbröd av vete
 skorpor
 enklare kaffebröd
 finare kaffebröd, småbröd
 Potatis
 Rotfrukter
 morötter

Tabl. 7—11.

Comestibles.

Viandes et porc, etc.
 viandes fraîches, bœuf
 » » , veau
 » » , hachées
 » » , mouton
 volaille et gibier
 viandes salées
 porc frais
 » salé
 saucisses et fromages de cochon
 tripes
 aliments tout prêts, conservés
 Poissons
 poissons frais
 harengs
 petits harengs
 perches et brochets
 morues
 aigrefins
 merlans
 maquereaux
 filets, carrelets, etc.
 autres poissons de lac
 » » » mer
 poissons salés
 harengs
 petits harengs
 autres poissons salés
 Lait et crème
 lait naturel
 » écrémé
 crème
 Beurre
 Margarine
 Graisses
 Fromage
 Œufs
 Farine
 de froment
 de seigle
 de seigle tamisé
 d'avoine
 d'orge
 fécule de pommes de terre
 autres
 Grains
 grains d'avoine
 grains d'orge
 semoule de blé
 riz
 autres grains
 flocons
 Pain
 pain de seigle, sec
 » » » , frais, aigre
 » » » » , sucré
 pain de ménage de froment
 biscottes
 pain blanc au lait
 gâteaux
 Pommes de terre
 Racines alimentaires
 carottes

rödbetor
 kålrötter
 andra rotfrukter
 Färska grönsaker
 kål, alla slag
 lök och gurka
 tomater
 andra färska grönsaker
 Torkade o. kons. grönsaker
 Torkade örter
 Bruna böner
 Frukter och bär
 äpplen och päron
 apelsiner
 bananer
 hallon och vinbär
 hjortron
 övriga svenska bär
 annan färsk frukt
 torkad frukt och bär
 konserverad frukt
 Socker
 Sirap
 Karameller
 Kaffe
 Te
 Kakao
 Salt

Dryckesvaror.

Spritdrycker
 Vin
 Öl och pilsnerdricka
 Svagdricka o. läskedrycker

Bränsle och lyse.

Ved
 barrved
 björkved
 ribbved
 annan ved
 Kol
 Koks
 Fotogen
 Kokgas
 Elektrisk ström

*Les mots suédois suivants, qui reviennent dans les tableaux,
 sont à traduire:*

Antal hushåll
 Antal konsumtionsenheter per hushåll
 Arbetare
 Lägre tjänstemän
 Tillhopa
 Därav i större städer
 » » mindre städer o. orter
 Medelklass
 Hushåll med en årsinkomst per konsumtionsenhet
 av

betteraves rouges
 choux-navets
 autres racines alimentaires
 Légumes fraîches
 choux, toutes sortes
 oignons et concombres
 tomates
 autres légumes fraîches
 Légumes séchées ou conservées
 Pois séchées
 Haricots rouges
 Fruits et baies
 pommes et poires
 oranges
 bananes
 framboises, groseilles et cassis
 fausse-mûres
 autres baies suédoises
 autres fruits frais
 fruits et baies secs
 fruits conservés
 Sucre
 Mélasse
 Bonbons
 Café
 Thé
 Chocolat
 Sel

Boissons.

Eau de vie et d'autres boissons alcooliques
 Vins
 Bières
 Petit bières et boissons rafraichissantes

Chauffage et éclairage.

Bois de chauffage
 sapin
 bouleau
 bois à lattes
 autre bois
 Charbon
 Coke
 Pétrole
 Gaz
 Electricité

Nombre de ménages
 Nombres d'unités de consommation par ménage
 Ouvriers
 Fonctionnaires subalternes
 Ensemble
 Dont dans les villes grandes
 » » » » petites ou autres agglomérations
 Classe moyenne
 Ménages avec un revenu par an et unité de consommation de

Familjer med under 3 000 kr. i årsinkomst

» » 3 000—5 000 kr. i årsinkomst
 » » 5 000 kr. o. däröver i årsinkomst

Samtliga familjer

Familjer utan barn (man och hustru)

Familjer med barn, av vilka det (de) äldsta i en
 ålder av

Under 7 år

7—15 år

15 år o. däröver

1 barn

2 el. 3 barn

4 o. fl. barn

Familjer med under 3 000 kr. i årsinkomst och
 1—3 barn, av vilka det (de) äldsta i en ålder
 av

Familles d'un revenu par an de moins de 3 000
 cour.

» » » » » » 3 000 à 5 000 cour.
 » » » » » » 5 000 cour. et plus

Toutes les familles

Familles sans enfants (époux)

Familles avec enfants, dont l'ainé ayant l'âge
 de

Moins de 7 ans

7 à 15 ans

15 ans et plus

1 enfant

2 ou 3 enfants

4 enfants et plus

Familles d'un revenu par an de moins de 3 000
 cour. et 1 à 3 enfants, dont l'ainé ayant l'âge
 de

